

Agónia komunistickej moci v zvodkách tajnej polície Pavel Žáček

Oddelenie dokumentácie zločinov komunizmu Ministerstva spravodlivosti SR.
Bratislava 2002, 1. vydanie

OBSAH:

I. KONTRARozVIEDNE ÚTVARY ŠtB NA SLOVENSKU, 1968 – 1989

- I.1 Decentralizácia politickej polície v ČSSR
- I.2 Federalizácia útvarov ŠtB
- I.3 Centralizácia riadenia ŠtB vo federálnej podobe
- I.4 Stabilizácia štátobezpečnostného aparátu
- I.5 Vznik správy kontrarozviedky v Bratislave
- I.6 Éra generála Alojza Lorenca
- I.7 Posledná reorganizácia FMV
- I.8 Organizácia ŠtB v krajoch
- I.9 Činnosť správ ŠtB v rokoch 1987

II. INFORMAČNÝ TOK ŠtB

- II.1 Tvorba smernice pre organizáciu a výstup informácií
- II.2 Zmena systému v roku 1989
- II.3 Záver
- II.4 Výber z denných informácií a situačných správ

III. DENNÉ SITUAČNÉ SPRÁVY (edícia):

Správa kontrarozviedky v Bratislave (XII. správa ZNB)
17. 11. 1989 – 22. 11. 1989

Správa kontrarozviedky v Bratislave (XII. správa ZNB)
23. 11. 1989 – 24. 11. 1989

Správa kontrarozviedky v Bratislave (XII. správa ZNB)
24. 11. 1989 – 7. 12. 1989

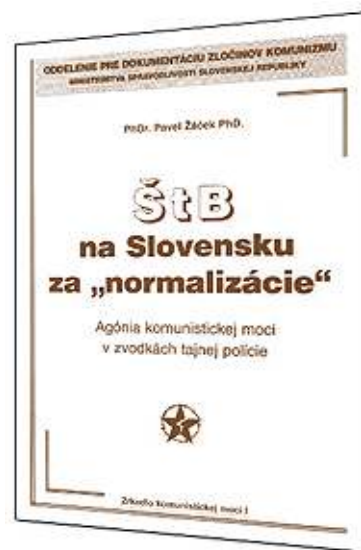
Správa Štátnej bezpečnosti KS ZNB Západoslovenského kraja a Bratislavy
17. 11. 1989 – 24. 11. 1989

Správa Štátnej bezpečnosti KS ZNB Západoslovenského kraja a Bratislavy
24. 11. 1989 – 7. 12. 1989

Správa Štátnej bezpečnosti KS ZNB Banská Bystrica
17. 11. 1989 – 11. 12. 1989

Správa Štátnej bezpečnosti KS ZNB Košice
17. 11. 1989 – 24. 11. 1989

Správa Štátnej bezpečnosti KS ZNB Košice
24. 11. 1989 – 12. 12. 1989

I. KONTRAROZVIEDNE ÚTVARY ŠtB NA SLOVENSKU, 1968 – 1989

1. Decentralizace politické policie v ČSSR

Důsledky personálních změn ve vedení Komunistické strany Československa realizované počátkem roku 1968, které v podstatě odstartovaly rozsáhlý demokratizační proces Pražského jara destruující dosavadní podobu unitárního totalitního státu, se samozřejmě nevyhnuly ani ministerstvu vnitra a jemu podřízené tajné politické policii. S určitým fázovým zpožděním začalo vedení tohoto silového resortu vnímat další společenský proces – federalizaci Československé socialistické republiky, jenž přirozeně vyústil až ve vytvoření specifických „národních“ útvarů Státní bezpečnosti na Slovensku.

Příslušná pasáž *Akčního programu Komunistické strany Československa* (KSČ) z 5. dubna 1968 věnovaná ministerstvu vnitra (MV) ještě nereflektovala žádné změny v československých vztazích. „Za politicky velmi závažnou otázku“ pokládalo vedení KSČ pouze „správné začlenění bezpečnostního aparátu ve státě.“¹ Obdobně ani československá vláda ve svém programovém prohlášení o úkolech MV a bezpečnostního aparátu ze 24. dubna zjevně nehodlala ustoupit od centralizované podoby ministerstva vnitra; požadovala zabezpečení „jeho postavení jako ústředního orgánu státní správy“ odpovědného vládě a Národnímu shromáždění. „Kompetence a odpovědnost ministerstva vnitra bude zahrnovat organizaci vnitřní správy státu, ochranu veřejného pořádku, práv a majetku občanů, ochranu bezpečnosti republiky na úseku veřejné bezpečnosti a státní bezpečnosti.“²

Prvním dokumentem vycházejícím sice z tezí Akčního programu KSČ, ale jinak realisticky reagujícím na vývoj situace, byl návrh *Akčního plánu ministerstva vnitra a plánu bezprostředních opatření* ministra vnitra Josefa Pavla z 20. května 1968. „Definitivní rozsah působnosti MV a jeho organizační struktura budou stanoveny až po vyřešení státoprávního uspořádání ČSSR.“³ Veškerou aktivitu v této oblasti převzala do svých rukou slovenská politická reprezentace. Předsednictvo Slovenské národní rady (SNR) již 6. května v reakci na přijetí Akčního programu Ústředním výborem KSČ a ÚV Komunistické strany Slovenska (KSS) obdrželo návrh legislativních opatření, kde se v poznámce k čl. 66 jednoznačně konstatovalo: „vo výlučnej národnej kompetencii teda zostávajú: 1. vnútro...“⁴ Na slovenské straně tedy od počátku nikdo s jinými než národními republikovými resorty ministerstev vnitra nepočítal.

Jako určitý kompromis ve vládě vykryštoval návrh „ne příliš velkého počtu“ federálních ministerstev (jejich přesný počet měl být stanoven krátce po zasedání předsednictva vlády 26. července 1968) a zatím blíže nespecifikovaných „vládních koordinačních výborů“. V záznamu o tomto jednání je však zcela vynechána jakákoliv zmínka o resortu ministerstva vnitra.⁵ Naopak na následném jednání předsednictva SNR (27. července) místopředsedové vlády Gustav Husák a Peter Colotka - stejně jako např. Petronela Višňovcová a Matej Lúčan - podporovali návrh, aby „rezorty... štátna bezpečnosť (nie rozviedka) boli riadené národnými orgánmi...“⁶

Dne 7. srpna 1968 předložila odborná komise vlády pod vedením G. Husáka dokument obsahující *Návrh zásad federatívneho usporiadania ČSSR*, který rozvíjel

¹ Ministerstvo vnitra a bezpečnostní aparát v období pražského jara 1968 (leden – srpen 1968). *Prameny k dějinám československé krize v letech 1967 – 1970*. 7. Ed. F. Koudelka, J. Suk. Brno: 1996, s. 62.

² *Ibid.*, s. 91.

³ *Ibid.*, s. 112.

⁴ Federalizácia československého štátu 1968 – 1970. *Vznik česko-slovenskej federácie roku 1968. Prameny k dějinám československé krize v letech 1967 – 1970*. 5/1. Ed. J. Žatkuliak. Brno: 1996, s. 66 – 67.

⁵ *Ibid.*, s. 228.

⁶ *Ibid.*, s. 230.

konsenzuálně myšlenku vytvoření federálních výborů „s rozhodovací pravomocí vo veciach... taxatívne stanovených... ústavným zákonom“. Federální výbor měl být složen paritně z představitelů České a Slovenské socialistické republiky a v jeho čele měl stanout ministr. Prozatím však zjevně nebylo dosaženo shody, které federální orgány (úřady) se zřídí; řešení otázky federálního propojení ministerstev vnitra stále ještě nestálo za zmínku.⁷ Slovenská národní rada v reakci na tento dokument 6. září vydala své stanovisko: „V záujme racionálneho usporiadania a delby kompetencie medzi federálne a národné orgány treba klásť dôraz na to, aby nedochádzalo k dupľovaniu činností vytváraním orgánov a koordinačných výborov na federálnej úrovni. Ak sa ukáže zdôvodnená potreba ich zriadenia, môžu vzniknúť iba po dohode národných orgánov, pričom stanoviská koordinačných výborov môžu mať len odporúčajúci charakter.“⁸

Okupace ČSSR zahájená v noci z 20. na 21. srpna 1968 pěti armádami Varšavské smlouvy sice zpomalila, respektive zastavila proces demokratizace, značně však urychlila legislativní přípravu federální podoby československého státu. Vláda na svém zasedání 9. září rozhodla o zřízení *Slovenské správy ministerstva vnitra*, která se stala jakýmsi zárodkem budoucího republikového ministerstva vnitra. Její vytvoření vláda oficiálně zdůvodnila: „...mimoriadnou situáciou v našom štáte a v záujme zdokonalenia riadenia bezpečnosti na Slovensku a úzkej koordinácie práce s orgánmi Slovenskej národnej rady“.⁹ O tři dny později předsednictvo SNR vyslovilo souhlas a doporučilo, aby ministr vnitra jmenoval do čela nově zřizovaného orgánu genmjr. Egyda Pepicha.¹⁰

K 17. září 1968 tak byla zřízena Slovenská správa ministerstva vnitra se sídlem v Bratislavě. E. Pepich se zároveň stal náměstkem ministra vnitra; ve své činnosti měl „úzce“ spolupracovat s orgány SNR „při zabezpečování jejich usnesení“. Vzniklá správa převzala do řízení „činnost útvarů Sboru národní bezpečnosti na Slovensku v souladu se zákony a ostatními právními předpisy, podle rozkazů a směrnic ministra vnitra a podle platných rozkazů a pokynů vydaných centrálními součástmi SNB“. Genmjr. Pepich se také stal nadřízeným všech příslušníků SNB na Slovensku s příslušnou kádrovou pravomocí. V závěru zřizovacího rozkazu nový ministr vnitra Jan Pelnář zdůraznil: „Tímto rozkazem není dotčena pravomoc náčelníků krajských správ Sboru národní bezpečnosti na Slovensku; ministru vnitra podléhají výlučně prostřednictvím náměstka ministra pověřeného řízením Slovenské správy ministerstva vnitra.“¹¹

Předsednictvo ÚV KSS 30. září 1968 schválilo a vzalo na vědomí jmenování vedoucích funkcionářů správy. Náměstkem E. Pepicha se stal pplk. Ján Gazdík, náčelníkem Hlavní správy ŠtB pplk. Ján Pobeha, náčelníkem Hlavní správy Veřejné bezpečnosti (VB) pplk. Jozef Vadovický, náčelníkem kádrového odboru mjr. Gustáv Mišanka a vedoucím sekretariátu mjr. Ján Janík.¹²

Dne 18. září 1968 se i Česká národní rada vyjádřila k dokumentu odborné vládní komise. ČNR považovala za nutné dokončit legislativní práce tak, aby k 28. říjnu mohl být přijat ústavní zákon o federalizaci, souběžně požadovala pracovat na navazujících zákonech a ostatních právních normách a organizačně připravit podmínky pro řádný chod federace. „Za tím účelem je nezbytné, aby ČNR a SNR projednaly konkrétní návrh paragrafového znění návrhu ústavního zákona o federaci a dohodly se na řešení zejména těchto problémů:

1. Výpočet výlučných a společných pravomocí federace i jejích zákonodárných kompetencí musí být pečlivě prozkoumán, aby nebyla porušena nezbytná jednota ekonomického a politického života a jednota právního řádu a aby na druhé straně nebyla

⁷ *Ibid.*, s. 242 - 243.

⁸ *Ibid.*, s. 254.

⁹ Usnesení vlády ČSSR č. 322 z 9. 9. 1968. PEŠEK, Jan: *Nástroj represe a politickej kontroly. Štátna bezpečnosť na Slovensku, 1953 – 1970*. Bratislava: 2000, s. 93.

¹⁰ Usnesení předsednictva SNR č. 171 z 12. 9. 1968. *Ibid.*

¹¹ Rozkaz ministra vnitra ČSSR č. 63 z 27. září 1968 „Zřízení Slovenské správy ministerstva vnitra“, čj. SV-2864/01-68.

¹² PEŠEK, Jan: *c. d.*, s. 93 – 94.

omezována rovná práva republik.

ČNR doporučuje, aby ústavní zákon se zřetelem ke složité politické situaci i náročným úkolům spojeným s přechodem k federativnímu uspořádání stanovil rozdělení kompetencí v oblasti společných kompetencí obecně. Jejich konkrétnější vymezení je věcí dalších zákonů...¹³

Poslední z požadavků České národní rady se z politických důvodů nikdy během nadcházející normalizace nepodařilo naplnit; praktická činnost tří ministerstev vnitra byla po následujících dvacet let spíše jeho opakem. "Způsob práce a strukturu národních a federálních orgánů a účelné zjednodušení rozsahu a forem ústavních záruk ochrany národních zájmů je třeba propracovat a stanovit tak, aby byly slučitelné s hybností a pružností řízení a s maximální hospodárností."¹⁴

Ve stanovisku vlády k federalizaci ČSSR z 26. září 1968, připraveném Husákovou odbornou vládní komisí, v podstatě převážilo slovenské stanovisko požadující minimální propojení některých resortů na federální úrovni (vnitro stále ještě explicitně uvedeno nebylo). "Vo veciach výlučnej kompetencie národných štátov... si môžu orgány republik na zabezpečenie spoločného postupu zriaďovať spoločné stále alebo dočasné koordinačné orgány (výbory) zložené paritne bez direktívnej právomoci, s malým nevyhnutným aparátom..."¹⁵

Téhož dne odborná vládní komise předložila národním radám, vládě ČSSR a výborům Národního shromáždění k projednání návrh ústavního zákona o československé federaci. Takto reflektovali příslušníci Státní bezpečnosti tento návrh počátkem osmdesátých let: "Mimoriadne závažným problémom pre celú Bezpečnosť boli federácia ČSSR a jej dopad na prácu Zboru [národnej bezpečnosti] a vedenie MV. Problémy spojené s riešením tejto otázky boli úplne nové, správne cesty sa len hľadali.

Najväčším problémom príprav federácie sa stala otázka postavenia federálneho orgánu vnútra... Návrh zákona [z 26. septembra 1968] pojednával o problematikách bezpečnosti v článku č. 23 – úprava matrik, občianskych preukazov, evidencia obyvateľstva a pobytu cudzincov, v článku č. 24, ktorý uložil upravovanie pomerov ozbrojených bezpečnostných zborov do kompetencie ČSSR, pričom kompetencie medzi ČSSR, ČSR a SSR vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti štátu mal upraviť zákon FZ [správnejši: ďalší zákon Národního shromáždění]. Je logické, že článok č. 7, ktorý pojednával o výlučnej kompetencii ČSSR neobsahoval ustanovenia, týkajúce sa rezortu, ale tieto ustanovenia neobsahoval ani článok 72 určujúci kompetenciu vlády ČSSR."¹⁶

Čl. 8 uvedeného návrhu ústavního zákona do společné kompetence uvažované Československé socialistické federativní republiky a České a Slovenské socialistické republiky mj. určil vnitřní pořádek a bezpečnost státu. V návaznosti na to byl čl. 77 navrhnut takto: "V některých oborech společné kompetence působí federální výbory Československé socialistické federativní republiky s rozhodovací pravomocí ve věcech stanovených taxativně. Federální výbor se skládá ze stejného počtu z občanů České socialistické a Slovenské socialistické republiky. V čele federálního výboru je ministr." Jedním z těchto federálních výborů Československé socialistické federativní republiky se měl stát i federální výbor pro věci vnitřní.¹⁷ "Najdôležitejším článkom pre určenie charakteru federálneho orgánu vnútra bol článok č. 77, ktorý s ustanovením FMV nerátal, ale namiesto toho navrhol vytvoriť Federálny výbor pre veci vnútorné. Tento výbor mal pozostávať zo zhodného určeného počtu pracovníkov [nově zřízených] MV ČSR a MV SSR vedených příslušným ministrom. Minister vnútra federálnej vlády mal stáť na čele Výboru, mohol vykonať rozhodnutie až po dohode oboch ministerstiev. V prípade, že by sa obe nedohodli, alebo že by jedno nesúhlasilo s rozhodnutím federálneho ministra, mala o probléme

¹³ Federalizácia československého štátu 1968 – 1970, c. d., s. 258.

¹⁴ *Ibid*, s. 260

¹⁵ *Ibid*, s. 271.

¹⁶ SLUŠNÝ, Jaromír: *Činnost ZNB v tzv. krízovom období*. Disertační práce VŠ SNB. Praha: 1982, s. 161.

¹⁷ Federalizácia československého štátu 1968 – 1970, c. d., s. 278, 288.

rozhodnutí vláda. Uvedené riešenie teda výrazne obmedzovalo postavenie federálnych orgánov i federálneho ministra a naopak, vyzdvihlo význam národných ministerstiev.¹⁸

Zřízení federálního výboru prosazovala např. Slovenská správa ministerstva vnitra, která zároveň s krajskou správou SNB Bratislava navrhovala federalizovat kontrarozvědku, tzn. vytvořit *Federální správu kontrarozvědky, Českou a Slovenskou správu kontrarozvědky* a jim podřízené *Oblastní správy*. Vedení ministerstva vnitra ČSSR samozřejmě s těmito tendencemi nesouhlasilo a požadovalo jako federální orgán vytvořit federální ministerstvo vnitra. Stanovisko II. správy Hlavní správy StB z 26. září 1968 obsažené v materiálu *Morálnopolitický stav na II. správě FSZS* bylo jednoznačné: „Většinou příslušníkův je vytvoření troch kontrarozvědek hodnotené jako krok zpět... je poukazované na skutečnost, že pracovní komise, které rozpracovávali zásady federalizace na podmínky kontrarozvědky, byli složeni z podstatné části z příslušníkův, kteří se už exponovali v tzv. obrodnom procese, keď bola snaha rozbiť aparát ŠtB.“¹⁹

Kyvadlo se pomalu vychylovalo ve prospěch vytvoření federálního ministerstva vnitra. Další vládní návrh zákona o československé federaci předložený odbornou vládní komisí 17. října 1968 zákonodárným orgánům ČSSR již v čl. 7 obsahoval zárodek rozsáhlejšího federálního orgánu: „Do výlučné kompetence Československé socialistické republiky patří: ... e) ochrana federální ústavnosti...“²⁰ Ústavní zákon č. 143 z 27. října 1968 o československé federaci kromě „výlučné působnosti Československé socialistické republiky“ při ochraně federální ústavnosti (čl. 7, odst. 1, písm. e/) stanovil do oblasti „společné působnosti Československé socialistické republiky a obidvoch republik“ i „vnitřní pořádek a bezpečnost státu“ (čl. 8, odst. 1, písm. n/).²¹ Další změny v podstatě předjímaly i články 76 („Vláda Československé socialistické republiky zabezpečuje plnění úloh federace v oblasti národní obrany, upevňování bezpečnosti krajiny...“), 80 („Federálně ministerství, federálně výbory a ostatné federálně ústředné orgány mohou na základě zákonů Federálního zhromaždenia a v ich medziach vydávať všeobecne záväzné právne predpisy, ak sú k tomu splnomocnené.“) a 81 („Federálně ministerství působia v oblasti výlučné působnosti federace a v oblasti působnosti společné...“).²²

Dne 22. října 1968 zaslal zástupce náčelníka hlavní správy StB pplk. JUDr. Jaroslav Kubík „v souvislosti s novým státoprávním uspořádáním“ jako podklad nadcházející porady konané o tři dny později materiál dotýkající se „rozsahu působnosti“ Státní bezpečnosti. „Obsahem jednání bude posouzení předložených návrhů a ujednání stanoviska na rozdělení působnosti mezi federálními a národními orgány v oblasti agenturně operativní práce, sledování, zpravodajské techniky a vyšetřování Státní bezpečnosti.“

Kromě definování „hlavní činnosti“ československé kontrarozvědky materiál analyzoval systém řízení Státní bezpečnosti na úrovni federálního a národního orgánu. Na národní úrovni dokument rozebíral tři základní funkce: informační, rozhodovací a kontrolní.

1/ Informační činnost

a) v oblasti agenturně operativní práce na svém území provádí soustředování a analýzu informací o

- zaměření, zájmech, metodách a prostředcích vnějšího i vnitřního nepřítele po jednotlivých odborných úsecích činnosti (linie, problematiky, objekty),
- rozsahu a úrovni rozpracovávaných stb případů a signálů,
- rozsahu a úrovni prostředků agenturně operativní práce (agenturní aparát, sledování, operativní technika), jejich rozmístění a využití,
- výsledcích plnění uložených úkolů po jednotlivých liniích a objektech.

¹⁸ SLUŠNÝ, Jaromír: c. d., s. 161 – 162.

¹⁹ *Ibid*, s. 162.

²⁰ Federalizácia československého štátu 1968 – 1970, c. d., s. 304.

²¹ *Ibid*, s. 348.

²² *Ibid*, s. 362. Státní bezpečnost počátkem osmdesátých let vnímala přijatou podobu ústavního zákona č. 143/1968 Sb. jako jednoznačné vítězství snah o vytvoření FMV: „Zákon o československé federácii č. 143/1968 Zb. nakoniec akceptoval snahu vedenia o vytvorenie FMV jako federálneho orgánu vnútra.“ SLUŠNÝ, Jaromír: c. d., s. 162.

- b) V oblasti organizační výstavby a vztahů soustřeďuje a analyzuje informace o
 - vnitřní organizační výstavbě, rozmístění sil a prostředků na vlastním území,
 - účelnosti vnitřní dělby práce v rámci své působnosti a ve vztahu k podřízeným složkám.
- c) V oblasti kádrově výchovné soustřeďuje a analyzuje informace o
 - potřebách odborně zdokonalovacího školení na jednotlivých odborných úsecích,
 - potřebách doplňování a rozmisťování kádrů uvnitř vlastního orgánu.

2/ Rozhodovací činnost

- a) V oblasti výkonu agenturně operativní práce
 - organizuje a průběžně zajišťuje agenturně operativní práci na svém území v souladu se stanovenými zásadami po jednotlivých druzích činnosti za využití všech sil a stb prostředků,
 - zajišťuje efektivní využití operativně technických a sledovacích prostředků na svém území,
 - rozhoduje o agenturně operativních opatřeních na svém území, pokud nejsou vyhrazena ke schválení vyššímu orgánu (práce do zahraničí, realizace špionáže apod.),
 - schvaluje agenturně operativní úkony a nasazování operativní techniky a sledování v rámci své schvalovací pravomoci,
 - zpracovává a předkládá návrhy na úpravu metod agenturně operativní práce.
- b) V oblasti plánování
 - rozpracovává úkoly z úrovně federálního orgánu na podmínky jednotlivých odborných úseků (v oblasti vlastní operativní práce), a to formou pracovních programů.
 - v rámci své působnosti určuje rozsah agenturně operativní práce v obhospodařovaných objektech,
- c) V oblasti organizační činnosti
 - zajišťuje součinnost jednotlivých odborných úseků při plnění stanovených úkolů,
 - zajišťuje vyhodnocení plnění plánovaných úkolů a informovanost nadřízeného orgánu ve stanoveném rozsahu,
 - předkládá návrhy na úpravu vnitřní výstavby,
 - ustanovuje do funkcí a rozhoduje o ostatních úkolech kádrově výchovné práce v rámci své kompetence,
 - zajišťuje odborně zdokonalovací školení.
- d) V oblasti normotvorné činnosti
 - rozpracovává, upravuje a vydává metodické pokyny pro podřízené součásti v jednotlivých odborných úsecích činnosti.

3/ Kontrolní činnost

Provádí kontroly plnění úkolů

- přímým stykem s podřízenými při projednávání agenturně operativních opatření do akcí,
- studiem předkládaných materiálů ke schválení,
- pomocí statisticko-evidenčního oddělení (přehledy o růstu, pohybu agenturně operativních svazků),
- vysíláním pracovníků odborných úseků na podřízené složky,
- vyhodnocením informací o plnění plánovaných úkolů z jednotlivých odborných úseků.²³

Dne 1. listopadu 1968 rozeslal pplk. Kubík v rámci přípravy na další schůzku "k připomínkám 1. alternativu námětů federálního uspořádání působnosti čs. kontrarozvědky", kterou zpracovala zvláštní komise, a návrh "správy MV Bratislava na organizaci náplně

²³ A MV ČR, fond A 7, inv. j. 367. Podklady k poradě konané 25. 10. 1968 v 9.00 hod. v kanceláři zástupce náčelníka HS-StB pplk. JUDr. J. Kubíka.

práce na úseku kontrarozvědky a vnitřního zpravodajství“.

Dokument *Náměty federálního uspořádání působnosti čs. kontrarozvědky (oblast služby)* v úvodu stanovil poslání kontrarozvědných útvarů Státní bezpečnosti - chránit socialistické a společenské zřízení “před útoky vnějšího a vnitřního nepřítele”. Čs. kontrarozvědka byla definována jako orgán “státního donucení, který ve své činnosti zároveň uplatňuje prostředky společenského působení a prevence”.

Kromě návrhu na rozdělení základních činností kontrarozvědky ve federálním uspořádání dokument doporučoval společné (federální i národní) i výlučné národní kompetence: “Do společných kompetencí (federální i národní) se doporučuje zahrnout veškeré činnosti spojené s vytyčováním úkolů a zajišťováním kontrarozvědné práce na úseku:

- ochrany státního tajemství a jeho nositelů (včetně VC [vívoví cizinci] a výjezdů do KS [kapitalistické státy])

- nepřátelských emigrantských a jiných zahraničních center.

Společná kompetence v uvedených problematikách předpokládá:

- a) rovnoprávnou účast národních orgánů na tvorbě zaměření a metod;
- b) jednotnou úpravu základního zaměření a metod pro výkonné národní orgány kontrarozvědky;

- c) možnost centrálního řízení (z federálního orgánu) vymezených činností, jako například:

- jednotně vedené celostátní evidence zájmových cizinců a zjištěných signálů,
- centrální přehled o činnosti zahraničních nepřátelských center a o využívání agenturně operativních prostředků v zahraničí v tomto problému,
- centrální přehled a analýza úniku skutečností představujících státní tajemství.

(V zajišťování úkolů v problematikách se společnou kompetencí mohou vzniknout potíže v řízení, bude proto nutné kompetence pečlivě vymezit a počítat s tím, že federální orgán zde musí postupovat velmi citlivě.)”.

Do výlučné kompetence národních orgánů komise doporučovala “zahrnout veškeré činnosti spojené s vytyčováním a zajišťováním kontrarozvědných úkolů na úseku:

- vnitřního zpravodajství,
- odhalování, rozpracování a dokumentace protistátních tr. činů podle §§ tr. zákona/ konkretizace je závislá na konečném znění akčního plánu kontrarozvědky/ (záškodnictví, sabotáž, teror atd.).²⁴

Národní orgány kontrarozvědky zajišťují mimo to veškerý výkon kontrarozvědné práce po všech problematikách. Federální orgán zasahuje do řízení výkonu a přímo vykonává jen přesně omezené a taxativně stanovené činnosti.

Poznámka:

Jestliže se uzná, že úsek boje proti rozvědkám má převážně federální charakter, pak v zájmu nezbytné specializace a dodržené čistoty linie boje bude nutné:

- a) přesně vymezit postup ostatních kontrarozvědných úseků v těch případech, kdy dojde ke zjištění signálu o činnosti rozvědek v jejich problematikách. Doporučuje se přijmout tyto zásady:

- v případech akcí na území republiky povinnost hlásit na úseku proti rozvědkám a další opatření provádět podle jeho pokynů;

- v případech akcí ve vztahu do zahraničí (kontakt na pracovníka rozvědek, jejich agenturu) předávat tyto případy k dalšímu opatření úseku boje proti rozvědkám;

- b) vymezit povinnost federálního orgánu k národním orgánům v oblasti poskytování informací o:

- zájmech nepřátelských rozvědek na území národního orgánu,

- celkových trendech nepřátelské činnosti rozvědek po jednotlivých liniích i vcelku;

- c) vymezit způsob uplatňování vlivu na zaměření kontrarozvědného boje proti rozvědkám

²⁴ K původnímu návrhu srov. RMV č. 39 z 8. 8. 1968, in: Ministerstvo vnitra, c. d., s. 209 – 211.

z hlediska specifických potřeb národních orgánů (mohou se vyskytnout).“

V závěru *Zásad* stálo, že obsahují pouze “základní představy o rozdělení dělby mezi federální a národní orgány kontrarozvědky”. Pokud by došlo ke schválení tohoto elaborátu – psali jeho autoři - bude třeba je konkretizovat. “Již při řešení zásad se však vyskytly potíže, které se nepodařilo prozatím jednotně vyřešit. Jde zejména:

a) o další pojetí řízení výkonu a vlastní výkon v oblasti využívání prostředků operativní techniky;

b) o nové pojetí tzv. vnitřního zpravodajství a s tím spojených činností (prozatím několik alternativ – je nutné rozhodnout o jedné);

c) o efektivnosti dalšího řízení OPK [oddělení pasové kontroly] ze strany kontrarozvědky a celkového dalšího pojetí práce v problematice VC a výjezdů v souvislosti s řešením ochrany státního tajemství;

d) vyjasnění úlohy vojenské kontrarozvědky;

e) o další uspořádání vyšetřování Státní bezpečnosti (úloha, organizační struktura, vazby).“

Vedení hlavní správy StB si nedovolilo k diskusi nepředložit také návrh Slovenské správy MV (v písemnosti důsledně označované správa MV Bratislava), nazvaný *Organizace a náplň práce na úseku kontrarozvědky a vnitřního zpravodajství*, který navrhoval zásadní vymezení dělby práce mezi federálními a národními orgány Státní bezpečnosti. “Federální orgán čs. kontrarozvědky je ve vymezených činnostech řídicím, analytickým, kontrolně-právním a koordinačním orgánem čs. kontrarozvědky.”²⁵ Vlastní výkon “agenturně operativní činnosti” čs. kontrarozvědky “včetně práce na území protivníka” měl být v představách Slovenské správy MV “realizován Českou a Slovenskou správou kontrarozvědky a jimi zřízených Oblastních správ [!] kontrarozvědky”.

Navrhovaná slovenská správa kontrarozvědky se sídlem v Bratislavě se měla stát “řídicím, analytickým, kontrolně-právním, koordinačním a ve vymezených činnostech i výkonným orgánem” jednotné čs. kontrarozvědky, “s působností na území národního státu”.

Jako podřízená složka federálního orgánu by sama řídila sobě podřízené orgány – *oblastní správy kontrarozvědky na Slovensku*. Konkrétní pracovní náplň Slovenské správy

²⁵ Konkrétní náplň práce federálního orgánu čs. kontrarozvědky měla být dle představitelů “správy MV Bratislava” následující: “Na základě požadavků vlády i ústředních orgánů tak i na základě rozboru operativní situace - bude určovat hlavní zaměření práce čs. kontrarozvědky v činnostech, které se týkají federálního státu jako celku, - je řídicím orgánem z hlediska rozdělení úloh mezi národními orgány v práci proti rozvědkám a jiným nepřátelským zahraničním centrům, které vedou rozvědnou činnost proti státu jako celku, - řídí činnost národních kontrarozvědných orgánů v boji proti kapitalistickým ZÚ na území ČSSR v zahraničí, - koordinuje činnost kontrarozvědky s ostatními složkami MV ve smyslu jejich pracovní náplně a zájmy kontrarozvědky na její využití, - koordinuje činnost kontrarozvědky s rozvědnými a kontrarozvědnými orgány MNO a vztahové problémy k jiným civilním orgánům a organizacím, jejichž činnost je kontrarozvědkou využívána (MZV, MZO atd.) - ve spolupráci s dalšími vymezenými státními orgány provádí výkonnou činnost pro dezinformaci protivníka, - provádí výkonnou činnost ve vztahových otázkách a koordinaci práce čs. kontrarozvědky s bezpečnostními orgány ostatních socialistických států, - zabezpečuje centrální výzkum a vývoj operativní techniky a spojovacích prostředků, - zabezpečuje jednotnou koncepci metod a forem práce kontrarozvědky, i útvarů vnitřního zpravodajství, tak i předpoklady pro jednotný, moderní, administrativně-evidenční, statistický a hospodářský systém za maximálního využití strojové techniky, - soustřeďuje v rámci republiky informace celostátního významu z oblasti práce rozvědek, i úseku vnitřního zpravodajství, uskutečňuje analýzu státobezpečnostní situace, zájmů, metod a forem práce nepřátelských rozvědek a

kontrarozvědky byla navrhována následovně:

“- Bude se podílet na rozpracovávání rozvědných a jiných nepřátelských center na území protivníka, které vyvíjejí konkrétní činnosti proti Československu. V tomto směru bude provádět řízení oblastních správ, tak i část výkonné činnosti;

- Provádí zpravodajské, organizační i speciální opatření k ochraně vymezených objektů, včetně hraničních přechodů důležitých z hlediska zájmů republiky před pronikáním nepřátelských rozvědek a k ochraně státního tajemství na území ČSSR i v zahraničí,

- Bude se podílet na rozpracovávání zastupitelských úřadů a jiných organizací kapitalistických států na území ČSSR, s cílem odhalit zde legalizovaných rozvědků [!] a jejich činnost;

- Odhalovat agenturu a jiných [!] spolupracovníků rozvědných a nepřátelských zahraničních center mezi našimi občany a cizinci, působícími na území ČSSR;

- Prostředky preventivního působení chránit čs. občany před činností nepřátelských rozvědek;

- Prostředky agenturně operativní práce rozpracovávat signály o trestné činnosti osob – čs. občanů a cizinců, v rozsahu základního zaměření provádět jejich operativní dokumentaci a odevzdávat je orgánům činným v trestním řízení;

- Předcházet trestné činnosti organizačními opatřeními v oblasti generální a individuální prevence;

- Řídit a kontrolovat činnost odborů sledování na oblastních správách, metodicky zdokonalovat a rozvíjet nové formy sledování. Ve vážných akcích celostátní povahy koordinovat sledovací akce mezi oblastními správami v Čechách a na Slovensku;

- V rámci zákonných norem a rezortních směrnic řídit a kontrolovat používání operativně technických prostředků a ve vymezených akcích plnit na úseku operativní techniky i výkonnou činnost. Útvar operativní techniky při Slovenské správě kontrarozvědky úzce spolupracuje s centrálním výzkumným a vývojovým pracovištěm při federálním orgánu;

- Slovenská správa kontrarozvědky bude zabezpečovat koordinační a vztahové otázky k ostatním složkám MV a MNO na Slovensku (VB, VKR, rozvědka GŠ apod.). Současně řeší vztahové problémy k civilním orgánům a organizacím, jejichž činnost je kontrarozvědkou využívána (PZO, ČEDOK, atd.)

- Na úseku Vnitřního zpravodajství řídí Slovenská správa kontrarozvědky oblastní správy kontrarozvědky, zejména v těchto náplních činnosti:

Hlavním úkolem bude získávání informací o činnosti protisocialistických skupin, i jednotlivců, zejména z hlediska jejich spojení na nepřátelské zahraničí. Další rozhodující sférou činnosti bude rozpracování a kontrola záměrů i cílů emigrantských a jiných zahraničních nepřátelských center, pracujících proti ČSSR (například Rada svobodného Československa, Svobodná Evropa, centra ľudácké a separatistické emigrace, Ústav Cyrila a Metoděje apod.).

V oblasti trestně-právní orientovat činnost především na odhalování trestných činů vymezených pro útvar Vnitřního zpravodajství trestním zákonem. Těžiště práce útvarů Vnitřního zpravodajství bude spočívat převážně v informační činnosti. Poznatky charakteru závažné protistátní činnosti budou odstupované samostatnému operačnímu pracovišti k rozpracování, dokumentaci a přípravě trestního postihu.

- Slovenská správa kontrarozvědky bude dále provádět statisticko-evidenční činnost na území Slovenska.”.

Vedení Slovenské správy MV v rámci organizačního členění Slovenské správy kontrarozvědky předpokládalo “na základě rozboru hlavních směrů náporu protivníka” vytvoření “několikerých odborů” po liniích kontrarozvědky a vnitřního zpravodajství, odboru sledování, odboru operativní techniky a odboru evidenčně-statistického. “V rámci štábního

jiných zahraničních center, tak i analýzu vývojového trendu nepřátelských projevů v ČSSR.”
Viz následující pozn.

útvary náčelníka bude vytvořena skupina analytiky, která bude relativně nezávislá na řízení a výkonu z úseku kontrarozvědky a vnitřního zpravodajství. Výsledky analytiky budou sloužit k zpětnému řízení celkové činnosti, k informování federálního orgánu, tak i národních, státních a stranických orgánů.“

Jako výkonné orgány kontrarozvědné činnosti návrh požadoval zřídit oblastní správy kontrarozvědky, včetně jedné v Bratislavě, což bylo zdůvodněné „obsáhlou problematikou v důsledku teritoriálního položení a specifickostí Bratislavy“ jako hlavního města Slovenska. „Na oblastních správách předpokládáme zřízení potřebného počtu pracovišť (odborné, oddělení) podle povahy státobezpečnostních problémů v teritoriu oblasti, s podstatným členěním na kontrarozvědku a vnitřní zpravodajství, tak i štábních orgánů náčelníka.“

Na základě podrobné analýzy operativní situace „ve svých teritoriích“ by Oblastní správy kontrarozvědky zřizovaly vysunutá pracoviště (složená ze skupin anebo jednotlivých operativních pracovníků), která se měla stát jejich součástí „podle rozsahu problémů bez ohledu na územní členění samosprávy. Při zřizování těchto pracovišť bude brán prvořadý zřetel na tyto ukazatele:

- místa, která jsou předmětem zájmu kapital. rozvědek,
- místa soustřeďování kapitalistických diplomatů,
- místa koncentrace vızových cizinců,
- místa, která jsou v popředí zájmu emigrantských center a různých institucí aktivně nepřátelsky pracujících proti ČSSR,
- místa, kde se nacházejí důležité ekonomické a vojenské objekty, tak i skutečnosti tvořící předmět státního tajemství.“²⁶

Tento návrh se zjevně stal – bez ohledu na názor pražské centrály – předlohou pro vytvořenou *hlavní správu ŠtB*.

2. Federalizace útvarů ŠtB

Dalším posunem ve prospěch vytvoření federálního ministerstva vnitra se stal zákon č. 166/1968 Sb. ze dne 19. prosince 1968, který vymezil působnost ČSSR v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti. Od 1. ledna 1969 do federální pravomoci spadala: a) koordinace činnosti orgánů obou republik při řízení ozbrojených bezpečnostních sborů, b) řízení těch složek ozbrojených bezpečnostních sborů, „které jsou vyčleněny k plnění zvláštních úkolů... a k ochraně federálních orgánů a institucí...“²⁷ Z téhož dne je i ústavní zákon o zřízení federálních ministerstev a federálních výborů, který jako třetí ústřední orgán státní správy ČSSR v pořadí zřídil ministerstvo vnitra.²⁸

Ještě bude nutno podrobit zkoumání příliš jednoznačná tvrzení komunistické historiografie, že hlavním motivem prosazení zřízení tří ministerstev vnitra (tj. i tří kontrarozvědných součástí ŠtB) nebyla federalizace, ale primárně „politické“ důvody – izolace „pravcového centra“ v Bezpečnosti a omezení jeho „pravomocí“, respektive pozic. Snaha o konsolidaci bezpečnostního aparátu (samozřejmě z pohledu normalizátorů) mnohonásobně převážila „roztříštěnost“ kontrarozvědky, přestože tento stav vedl až k „dublování některých činností“.²⁹

²⁶ A MV ČR, fond A 7, inv. j. 367. Podklady k poradě konané 8. 11. 1968 v 9.00 hod. v kanceláři pplk. J. Kubíka byly rozeslány pod čj. N/Š-00283/1968.

²⁷ Zákon č. 166/1968 Sb. ze dne 19. prosince 1968 o vymezení působnosti Československé socialistické republiky ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti, § 1, odst. a), b).

²⁸ Ústavní zákon č. 171/1968 Sb. ze dne 19. prosince 1968 o zřízení federálních ministerstev a federálních výborů, čl. 1 a 3.

²⁹ SNÍTIL, Zdeněk a kol.: *Stručný přehled dějin SNB*. Praha: 1981, s. 122; *Revoluční a bojové tradice II. správy*

Státoprávní změny vyvrcholily 1. ledna 1969, kdy vstoupil v platnost zákon o československé federaci. Kromě federálního ministerstva vnitra (ministr vnitra ČSSR Jan Pelnář) tak definitivně vznikla i národní ministerstva. Do čela ministerstva vnitra ČSR byl postaven Josef Grösser a ministrem vnitra SSR se stal Egyd Pepich.³⁰ V rámci završení federalizačního procesu byla na ministerstvu vnitra ČSSR zřízena funkce státního tajemníka (Ján Majer), snížen počet náměstků i členů kolegia a civilněsprávní úsek spolu s Veřejnou bezpečností se převedly na národní ministerstva. Stávající kontrarozvědné útvary byly transformovány do podoby slovenské *hlavnej správy ŠtB* (od 1. 1. 1969), české hlavní správy StB a Federální správy zpravodajských služeb (od 1. 3. 1969). V prvních měsících roku 1969 se uskutečnila nezbytná delimitace „kádru“, materiálně technického zabezpečení a financí; tento proces skončil až 31. března, kdy pod národní ministerstva byly převedeny příslušné krajské správy SNB, ovšem bez zároveň vyčleněných 1. (rozvědných) odborů.³¹

Od počátku roku 1969 řídil Státní bezpečnost na Slovensku náměstek ministra vnitra pro StB plk. Vincent Ožvolda. Organizační struktura složek StB ministerstva vnitra SSR byla následující:

Název	spisová značka
- bezpečnostný odbor (mjr. M. Fodran)	BOŠ
- Hlavná správa ŠtB (pplk. Ondrej Dovina)	KR
- správa vyšetrovania ŠtB (mjr. Pavol Slopovský)	VŠ
- správa pasov a víz (pplk. Tomáš Harag)	
- správa ochrany straníckych a ústavných činiteľov	O
- oddelenie ochrany utajovaných skutočností (Ján Batovský). ³²	

Organizační podoba včetně náčelnického sestavu *hlavnej správy Štátnej bezpečnosti MV SSR* byla k polovině roku 1969 následující:³³

Náčelník Hlavnej správy ŠtB:
pplk. Ondrej Dovina
Zástupca náčelníka:
mjr. Jozef Vavro

Náčelník odboru proti rozv. USA: pplk. Bohuslav Vavro	Náčelník analytického odboru: mjr. Ondrej Dányi
Náčelník odboru proti rozv. VB: mjr. Peter Sijka	Náčelník pers. a kádr. odboru mjr. Gustáv Grom
Náčelník odboru proti VC a OPK kpt. Anzelm Juriga	Náčelník vnútorného odboru: kpt. Peter Mlej
Náčelník odboru sledovania: mjr. Eduard Púčik	Náčelník odd. inšpekcie: kpt. Ondrej Havaši
Náčelník odboru evid. a štat. pplk. Jozef Hrnčiar	Náčelník odd. hosp. finančného mjr. Ján Majko
Zástupca náčelníka: pplk. Ing. Michal Dudáš	

SNB. *Zdroj síly a úspěchů v boji proti nepřátelským rozvědkám*. IX. správa SNB. Praha: 1983, s. 268.

³⁰ Dle NMV SSR č. 6 ze dne 11. března 1969 se členy vedení MV SSR stali: 1. náměstek plk. S. Martinko, náměstek pro civilněsprávní úsek JUDr. J. Filko, náměstek pro VB plk. J. Gazdík a náměstek pro StB pplk. V. Ožvolda. Cit. dle SLUŠNÝ, Jaromír: *c. d.*, s. 173.

³¹ *Ibid.*, s. 173 – 174. Z funkčních míst určených příslušníkům StB byly delimitovány všechny neobsazené tabulky nacházející se ke konci roku 1968 na KS SNB v Bratislavě, Banské Bystrici a v Košicích, včetně některých z původního ministerstva vnitra ČSSR; skutečné stavy (naplněnost tabulkových míst) se ještě koncem roku 1969 v rámci krajů pohybovaly na úrovni 85 – 90% plánovaných počtů. PEŠEK, Jan: *c. d.*, 94 – 95.

³² *Ibid.*, s. 94; FROLÍK, Jan: Nástin organizačního vývoje státobezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti v letech 1948 – 1989. In: *Sborník archivních prací* č. 2/1991, s. 497.

³³ PEŠEK, Jan: *c. d.*, s. 236.

Náčelník odboru proti rozv. NSR:
mjr. Michal Hustiak
Náčelník odboru spr. ochr. st. taj.
mjr. Vojtech Makovínsky
Náčelník 1. odboru vnútor. zprav.
pplk. JUDr. Jozef Daško
Náčelník 2. odboru vnútor. zprav.
mjr. Štefan Štefunko
Náčelník odboru sprav. techniky
mjr. Vladimír Kucián

Náčelník obl. spr. ŠtB Bratislava
pplk. JUDr. M. Kasan
Náčelník obl. spr. ŠtB B. Bystrica
pplk. Emil Blaho
Náčelník obl. spr. ŠtB Košice
pplk. Ing. Ján Hanuliak

Kromě správy zahraničně politické rozvědky (I. správa SNB), která zůstala ve výlučné pravomoci federálních orgánů, všechny ostatní složky Státní bezpečnosti pracovaly ve trojím vydání. Tento stav ve velmi krátké době vyústil až ke sporům a konfliktům, které pramenily z nedostatečného, respektive nepromyšleného rozdělení pravomocí mezi federálním a národními ministerstvy.³⁴ Situaci se nepodařilo vyřešit ani ustavením *Koordinační rady čs. kontrarozvědky*, která byla zřízena rozkazem ministra J. Pelnáře s úkolem zajistit „jednotnou a koordinovanou činnost federální a národních kontrarozvědek v boji proti centrálním nepřátelským rozvědkám, jiným nepřátelským organizacím a jejich pomahačům na území ČSSR“. Tento poradní, konzultační a iniciativní orgán postrádal jakékoliv rozhodovací pravomoci a za stávajících okolností nijak neovlivnil praktickou činnost Státní bezpečnosti.³⁵

Nebylo divu, že všichni tři ministři vnitra 23. července 1969 předložili předsednictvu ÚV KSČ *Zprávu o problémech a nedostacích v práci Státní bezpečnosti a jejich příčinách*. Dokument v úvodu charakterizoval tehdejší dobu „zásadní přestavby dosavadních řídicích článků StB“ jako složitou nejenom ve společnosti, ale i uvnitř samotné politické policie. „Organizační přestavba byla formálně zakončena koncem března, ale kádrové dokončování, zejména národních řídicích stupňů StB není zakončeno doposud.“ V souvislosti s rozdělením až dosud jednotné kontrarozvědky StB na tři „samostatné, vzájemně nepodřízené celky“ se pochopitelně objevily „nejasnosti a praktické potíže“ vyplývající z nové organizační struktury. „Přes řadu jednání na různých stupních není dosud zcela jasné, co v oblasti práce StB je ve výlučné působnosti federální a národní, co je v působnosti společné.“ Během půlroční praxe docházelo „k různosti výkladu a ke kompetenčním kolizím... Ve svém souhrnu... [to vede] k tomu, že současná úroveň práce, zejména v oblasti vyhledávání, kvalitě rozpracování a objasňování případů a signálů a celková úroveň zpravodajské práce, neodpovídá současným potřebám a situaci, i když v porovnání k srpnu minulého roku došlo k nesporně ke konsolidaci a zvýšení akceschopnosti aparátu StB“.

V závěru dokument navrhoval – s ohledem „k málo uspokojivé úrovni a výslednosti práce“ StB neodpovídající „zvýšené podvratné činnosti nepřátelských rozvědek a jiných zahraničních rozvratných center a institucí a aktivitě vnitřního nepřítele“ – zaměřit ministerstvo vnitra ČSSR v součinnosti s ministerstvy vnitra ČSR a SSR na plnění následujících krátkodobých úkolů:

1/ a) V mezích platných zákonů č. 143/68 Sb. a 166/68 Sb. upřesnit zásady koordinace v práci republikových a federálních kontrarozvědných složek v oblasti vnitřního zpravodajství a posílit integraci kontrarozvědné činnosti v práci do zahraničí v boji proti nepřátelským rozvědkám a jejich domácím pomahačům a v toku zpravodajských informací.

b) Konkrétně vymezit působnost MV-ČSSR (FS-ZS) a republikových orgánů MV (HS-StB) v oblasti kontrarozvědné práce. Za základ vzít příslušnou pasáž k dělbě práce, organizaci a systému řízení z akčního plánu čs. kontrarozvědky.

³⁴ *Ibid*, s. 95; FROLÍK, Jan: c. d., s. 497.

³⁵ *Revoluční a bojové tradice II. správy SNB*, c. d., s. 268 – 269, 349.

2/ V zájmu provádění jednotné bezpečnostní politiky organizovat podle potřeby neformální schůzky ministrů, náměstků a odpovědných náčelníků k zabezpečení úkolů, zaměření a cílů kontrarozvědné a rozvědné práce.

3/ Zákonem o Zpravodajské službě upravit postavení Státní bezpečnosti v mechanismu státního aparátu, její úkoly při ochraně státu, práva a povinnosti příslušníků a oprávnění k používání zpravodajské techniky.

4/ V návaznosti na statut MV-ČSSR zajistit zpracování statutů a organizačních řádů jednotlivých složek Státní bezpečnosti...

5/ Urychleně vydat po dohodě s MV ČSR a SSR rozkaz ministra vnitra ČSSR o součinnosti bezpečnostních složek v boji proti nepřátelským rozvědkám v zahraničí."

Předsednictvo ÚV KSČ na své 136. schůzi 24. července 1969 po projednání zprávy přijalo usnesení, v němž apelovalo na "stranickou povinnost komunistů-ministrů vnitra federální a národních vlád zabezpečovat účinnou koordinaci činnosti jejich ministerstev" (sic!) a zároveň uložilo všem třem zainteresovaným ministrům:

"1. upřesnit zásady koordinace v práci republikových a federálních kontrarozvědných složek a posílit integraci kontrarozvědné činnosti;

2. v zájmu provádění jednotné bezpečnostní politiky organizovat pravidelně schůzky ministrů, náměstků a odpovědných náčelníků k řešení aktuálních problémů a přijaté dohody plnit jako závazné;

3. předložit do 30. září 1969 předsednictvu ÚV KSČ návrh na zaměření Státní bezpečnosti na úseku vnitřního zpravodajství."

V další části usnesení ukládalo Oldřichu Černíkovi, Alexanderu Dubčekovi a Daliboru Hanesovi uzpůsobit harmonogram prací federální vlády a Federálního shromáždění tak, aby podle možnosti k 1. lednu 1970 mohly vstoupit v účinnost zákony o Sboru zpravodajské služby, Sboru veřejné bezpečnosti a o služebních poměrech příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů.³⁶

V intencích závěrů vlády ČSSR ze dne 15. ledna, jednání předsednictva ÚV KSČ z 19. ledna a na základě plánu hlavních úkolů MV ČSSR předložili náměstci federálního ministra vnitra (po předběžném projednání s náměstký národních ministrů) 26. ledna 1970 k posouzení "náměty", které se staly východiskem pro přípravu materiálu pro jednání PÚV KSČ. Dokument *Návrh na zvýšení vlivu a působnosti MV ČSSR při řízení a výkonu činnosti SNB* určený pro operativní poradu vedení ministerstva vnitra ČSSR v úvodu tvrdil, že federalizace problematiky vnitřního pořádku a bezpečnosti státu včetně veřejnobezpečnostní služby, respektive vytvoření federálního a dvou národních ministerstev, byla pozitivním aktem. "Dosavadní zkušenosti potvrzují správnost tohoto řešení. Kromě obecně politických předností znamená federalizace i vytvoření některých příznivějších podmínek a předpokladů pro výkon bezpečnostní služby... Základní principy federativního uspořádání státu jsou nesporné také ve vztahu ke státobezpečnostní službě. Formy uplatnění těchto principů však dostatečně nerespektují specifičnost Státní bezpečnosti.

Plné rozvinutí poslání federace vyžaduje, aby byla přijata některá opatření na úseku mechanismu fungování federace s cílem plně uplatnit a rozvinout integrující úlohu. Znamená to prosadit takový styl formy práce a organizaci, které odpovídají postavení a úloze federálního MV při vytváření koncepce státní politiky v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti státu a při vytváření podmínek i nástrojů pro realizaci této koncepce."

Po zrekapitulování právního stavu (příslušných pasáží ústavního zákona č. 143/1968 Sb. a zákona č. 166/1968 Sb.) autoři dokumentu konstatovali, že federální ministerstvo vnitra (FMV, v písemnosti F-MV) "po vzájemné dohodě" s národními resorty "organizačně vyčlenilo k plnění zvláštních úkolů při ochraně ČSSR a k ochraně federálních orgánů a institucí" následující státobezpečnostní složky:

"a/ rozvědku v plném rozsahu ,

³⁶ Státní ústřední archiv Praha (dále jen SÚA), fond PÚV KSČ, aj. 165, sv. 99 (6006/1969). Zpráva o problémech a nedostatecích v práci Státní bezpečnosti a jejích příčinách z 23. 7. 1969.

b/ VKR [= Vojenská kontrarozvědka, resp. hlavní správa Vojenské kontrarozvědky, krycím názvem III. správa SNB] a vyšetřování v oboru VKR v celém rozsahu vzhledem k tomu, že objekt zájmů ČSLA je výlučně federální,

c/ kontrarozvědku zejména z hlediska ochrany federálních úřadů a institucí před činností nepřátelských rozvědek a organizací...“.

Tato dohoda měla být schválena vládou Slovenské socialistické republiky. Pokud jde o ČSR, i když nebylo přijato zvláštní usnesení vlády, tato dohoda se v praktické činnosti v podstatě respektuje. Její obsah byl také pojat do prozatímního statutu F-MV.“

V praxi vznikly „vážné překážky efektivního plnění úkolů“ kontrarozvědky StB a zároveň došlo k podstatnému oslabení řídicí a koordinační funkce FMV při zabezpečování „zájmů“ celostátního charakteru. „Federální ministerstvo vnitra ani další stupně federální kontrarozvědky nedisponují potřebným množstvím informací o činnosti vnějšího a vnitřního nepřítele a nemohou za tohoto stavu objektivně a včas informovat stranické a státní orgány o problémech a úrovni práce v ochraně bezpečnosti federace, tuto aktivně zajišťovat a nést za ni odpovědnost.

Celospolečenský zájem na důsledném a účinném zajišťování bezpečnosti federace vyžaduje, aby kontrarozvědka plnila úkoly jednotně a velmi operativně jak na celém území státu, tak i ve vztahu k cizině. Nelze totiž pominout skutečnost, že existence kontrarozvědky a její činnost je v převážné míře určována vnějšími politickými faktory – existencí agresivního tábora imperialismu, který svou nepřátelskou činností proti ČSSR a celému socialistickému táboru integruje a koordinuje dokonce v nadstátním měřítku. Proti takto cílevědomě organizované nepřátelské činnosti může mít naše kontrarozvědka úspěch pouze za předpokladu řízení kontrarozvědné práce z jednoho centra, opírajícího se o objektivní výsledky centrální analýzy protivníka, jeho zájmů, cílů, používaných metod a forem. Přitom se vychází i z potřeby maximální koordinace kontrarozvědných služeb států Varšavské smlouvy jako součásti obranného systému socialistického tábora.

Nutnost existence jednotné kontrarozvědky vyplývá pak i z jejího základního poslání, tj. chránit zejména samostatnost, územní celistvost a socialistické společenské a státní zřízení ČSSR. Přitom nelze přehlédnout nespornou skutečnost, že nepřátelská činnost proti ČSSR zároveň ohrožuje i každou národní republiku, stejně jako činnost naznačeného druhu, zaměřená proti jedné z republik, ohrožuje zpravidla současně i druhou republiku a tím také celou československou federaci.

V podstatě z obdobných poznatků a zkušeností ověřených dlouholetou praxí vychází i organizace a systém řízení sovětské kontrarozvědky...”

Na základě zkušeností z uplynulého roku nebylo možno naplnit hlavní zájem Státní bezpečnosti, totiž vedení „účinného boje proti společnému nepříteli“, bez vytvoření (možná lépe obnovení) jednotné centrálně řízené kontrarozvědky, „výlučně“ podřízené ministru vnitra ČSSR, „se zajištěním vlivu národních orgánů v oblasti kádrové politiky, státobezpečnostních informací a tvorby základního zaměření činnosti kontrarozvědky... Celková koncepce navrhovaného řešení předpokládá prohloubení vlivu stranických orgánů na práci kontrarozvědky, který zabezpečí, aby v její činnosti byl plně respektován soulad zájmů federace a specifických zájmů národních republik.“ Autoři elaborátu neopomněli zdůraznit, že uskutečnění výše uvedených opatření by nevyžadovalo změnu ústavního zákona č. 143/1968 Sb., pouze zákona č. 166/1968 Sb., o vymezení působnosti ČSSR ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti. „Příslušné vztahové otázky je možné řešit v připravovaném kompetenčním zákoně.“

Analýza hrozila, že neřešení tehdejších problémů „v obsahu, organizaci a řízení Státní bezpečnosti a zachování dosavadního stavu by mělo za následek:

- neustálé prohlubování duplicity mnohých činností, což je zvláště nebezpečné v práci mimo území státu a může vést k ohrožení vlastních sil a k mezinárodním komplikacím;
- těžkopádnost řízení pomocí mezičlánků, pouze reprodukcí prvotní řídicí akty;
- nejednotnost výkonu vlivem subjektivních faktorů, vznikajících v mezičláncích řízení;

- kompetenční spory mezi třemi rovnoprávnými subjekty za neexistence arbitra;
- problém s postavením jediného partnera z naší strany v integrované bezpečnostní soustavě spojeneckých socialistických zemí;
- ne hospodárné vynakládání sil a prostředků, představující plýtvání přidělem ze státního rozpočtu;
- nezdravé kvantitativní relace mezi řídicím a výkonným aparátem;
- roztržičnost informací o činnosti vnějšího a vnitřního nepřítele a nemožnost včas a objektivně informovat stranické a státní orgány.“

V další části věnované výhradně samostatné oborově uzavřené složce Sboru národní bezpečnosti (ve smyslu zákona č. 70/1965 Sb. o Sboru národní bezpečnosti³⁷) - Státní bezpečnosti - dokument argumentuje ve prospěch hlavního cíle, tj. vytvoření jednotné integrované kontrarozvědky StB, výlučně podřízené ministru vnitra ČSSR. "Základní úpravy obsahu práce, řízení, organizace i struktury bude třeba provést v útvaru kontrarozvědky (hlavní správa kontrarozvědky, HS-StB ČSR a SSR)." Jako hlavní důvody centrálního řízení Státní bezpečnosti byly uvedeny:

- "- aplikace zásad bezpečnostní politiky KSČ na činnost Státní bezpečnosti pro delší časové období,
- zpracování perspektivních výhledových plánů Státní bezpečnosti v ročních plánech práce,
- zpracování návrhů předpisů a rozkazů upravujících jednotný výkon služby Státní bezpečnosti,
- schvalování plánů práce centrálních a teritoriálních správ,
- soustřeďování a analýza informací:
 - o stavu a celkových tendencích protistátní činnosti,
 - o cílech, zaměření, zájmech, metodách a prostředcích protistátní činnosti vnitřního nepřítele,
 - o účinnosti vlastních forem práce (používání agentury, sledování, techniky)
 - o úrovni řídicích procesů a celkových pracovních výsledcích složky;
- zpracování informací pro federální a republikové stranické a státní orgány a jejich využití pro řízení složky,
- rozhodování o akcích celostátního významu a akcích dotýkajících se mezinárodních zájmů ČSSR,
- stanovení celkového systému kontrolní činnosti,
- organizování kontroly plnění všech závažných úkolů, jež jsou obsahem centrálního řízení,
- schvalování statutů, organizačních řádů správ,
- stanovení obsahu, metod a forem odborné přípravy příslušníků složky..."

Primární pozornost byla věnována otázkám organizační struktury kontrarozvědky StB; situace vyžadovala "změny působnosti, odpovídající úpravu organizace a nové vymezení řídicích vztahů při důsledném uplatnění principů nedílné velitelské pravomoci a odpovědnosti.

Návrh vychází ze zásad:

a/ kontrarozvědka je jednotná, ozbrojená a podle vojenských zásad organizovaná část Státní bezpečnosti, která je v plném svém rozsahu vyčleněna k plnění zvláštních úkolů při ochraně ČSSR;

b/ je budována jako vysoce kvalifikovaný aparát s přísně utajenou činností a metodami práce. Její mírová organizace odpovídá i optimálně potřebám, které vzniknou za branné pohotovosti státu;

c/ je organizována podle státoprávního uspořádání a územního členění státu a potřeb bezpečnosti ČSSR."

Zpracovatelé předložili vedení federálního ministerstva vnitra ke "zvažování organizačního řešení" následující tři možnosti (z nichž poslední vznikla na půdě MV SSR):

³⁷ Viz odst. 1 § 5 zákona č. 70/1965 o Sboru národní bezpečnosti, in: *Historie SNB v dokumentech*. Praha: 1985, s. 117.

Alternativu I. pokládali za řešení "optimálně" naplňující požadavek jednotného centrálního řízení, které by se "účelově" zjednodušilo pouze na dva stupně. "Současně respektuje požadavek zabezpečení vlivu národních orgánů na činnost Státní bezpečnosti, počítá s možností, aby národní ministři mohli uplatňovat vliv na základní zaměření, kádrovou politiku a měli proto optimální rozsah informací.

1. Hlavní správa kontrarozvědky (dále HS-KR) ve vymezené působnosti zajišťuje:
 - operativní výkon v přesně vymezeném rozsahu, v objektech a oblastech celostátního významu;
 - přímé řízení operativního výkonu teritoriálních útvarů KR na celém území ČSSR;
 - je gestorem agenturně operativní práce v zahraničí vůči teritoriálním útvarům KR;
 - nese plnou odpovědnost za plnění úkolů kontrarozvědky a v rozsahu základního zaměření řídí, organizuje a kontroluje operativní práci na celém území ČSSR;
 - soustřeďuje a analyzuje informace získané vlastní činností a činností teritoriálních útvarů KR pro potřeby vedení F-MV, stranických a státních orgánů ČSSR, ČSR a SSR.
2. Neuvažuje se o vytvoření národních správ KR jako mezistupně řízení a výkonu.
3. Vliv národních ministerstev na tvorbu základního zaměření, kádrové politiky a shromažďování informací, je zabezpečen soustavou štábních útvarů republikových ministerstev vnitra.

Tato alternativa:

a/ vyžaduje změnu zákona č. 166/68 Sb. v tom směru, že do působnosti federace se vyčleňuje celá Státní bezpečnost;

b/ v oblasti řízení má za následek zrušení národních správ kontrarozvědky a zavedení dvoustupňového řízení;

c/ tato varianta umožňuje případné snížení počtu štábních útvarů, tím i počtu pracovníků ministerstev ve prospěch žádoucího posílení výkonných útvarů Státní bezpečnosti;

d/ specifické národní zájmy na tvorbu základního zaměření a kádrovou politiku jsou uplatňovány ministry ČSR a SSR u ministra vnitra ČSSR.

Praktické zajišťování národních zájmů v oblasti výkonu kontrarozvědné práce přísluší teritoriálním útvarům.

e/ ministr vnitra ČSSR je nadřízený všem příslušníkům Státní bezpečnosti; postup v kádrové politice je řízen podle stanovené nomenklatury; nomenklatura a schvalovací postup stranických orgánů (KV [krajské výbory] KSČ, byra KSČ, ÚV KSČ i ÚV KSS) zůstává v nezměněné platnosti;

národní ministři vnitra se vyjadřují ke všem funkcionářům územních orgánů a navrhují ministru vnitra ČSSR pracovníky do vedoucích funkcí územních i centrálních orgánů;

f/ ministr vnitra ČSSR poskytuje ministrům vnitra ČSR a SSR a prvním tajemníkům byra KSČ a ÚV KSS úplnou státobezpečnostní informaci týkající se území republiky a všech souvislostí nutných pro dokonalou znalost operativní situace;

První tajemníci byra a ÚV KSS a ministři vnitra ČSR a SSR uplatňují vlastní požadavky na specifické druhy informací přímo u ministra vnitra ČSSR;

g/ náčelníci teritoriálních útvarů KR podávají přímo ministrům vnitra ČSR a SSR informace o výskytu mimořádných událostí státobezpečnostní povahy na území republiky."

Alternativa II. "v poměrně širším rozsahu" usilovala o "zvýšení vlivu národních orgánů na činnost Státní bezpečnosti.

1. HS-KR ve vymezené působnosti zajišťuje
 - operativní výkon ve vymezeném rozsahu a obsahu v objektech a oblastech celostátního významu;
 - přímé řízení operativního výkonu národních správ a teritoriálních útvarů KR na celém území ČSSR;
 - je gestorem agenturně operativní práce v zahraničí vůči národním správám KR a teritoriálním útvarům KR;

- nese plnou odpovědnost za plnění úkolů kontrarozvědky a v rozsahu základního zaměření řídí, organizuje a kontroluje operativní práci na celém území ČSSR, prováděnou národními správami ČSR a SSR a teritoriálními útvary KR;

- soustřeďuje a analyzuje informace získané vlastní činností a činností národních správ ČSR a SSR a teritoriálních útvarů KR pro potřeby vedení F-MV, stranických a státních orgánů;

2. Ponechávají se národní správy KR, podřizují se HS-KR a zajišťují:

- operativní výkon ve vymezených objektech vrcholného republikového významu (ministerstva, centrální úřady);

- soustřeďování a analýzu informací o činnosti kontrarozvědky na území republiky pro potřeby vedení národního MV, stranických a státních orgánů republiky.

Tato varianta umožňuje rozšířit postavení a působnost národní správy kontrarozvědky i na oblast řízení výkonu kontrarozvědné práce teritoriálních orgánů. Z toho důvodu a vzhledem k předloženým návrhům zástupců MV SSR lze tuto variantu pokládat za výchozí k hledání dalších možností.

Tato alternativa:

a/ Vyžaduje změnu zákona č. 166/1968 Sb. v tom směru, že do působnosti federace se vyčleňuje celá státní bezpečnost.

b/ Vychází z dlouholetých a praxí ověřených zkušeností SSSR v postavení a organizaci Státní bezpečnosti při federativním uspořádání státního zřízení. Vylučuje se princip dvojí podřízenosti jako neracionelní ve vojensky organizovaném sboru a uplatňuje se nedílná velitelská pravomoc s přímým centrálním řízením.

c/ Vytvořením mezistupně řízení (národních správ KR) dochází sice k určité komplikaci v rozhodování, která je však vyvážena zvýšením vlivu národních orgánů na tvorbu základního zaměření a jeho praktickou aplikaci v republikových podmínkách.

d/ Centrální řízení kontrarozvědné práce vychází z principu demokratického centralismu, je zárukou cílevědomého a z celostátních hledisek účelově významného soustředění sil a prostředků k ochraně rozhodujících státních zájmů před soustředěným záměrem protivníka.

e/ Ministr vnitra ČSSR konzultuje s národními ministry základní zaměření činnosti kontrarozvědky a zejména potřeby, vyplývající z územních nebo národních specifik.

Ministr vnitra ČSR a SSR uplatňují své požadavky a návrhy na zaměření a činnost kontrarozvědky u ministra vnitra ČSSR.

f/ Specifické národní zájmy jsou zajišťovány kromě funkce národního ministra vnitra též přímou účastí náčelníka národní správy KR v kolegiu náměstka ministra vnitra ČSSR, pověřeného vedením Státní bezpečnosti.

Náčelník národní správy KR jako člen kolegia se podílí na centrálním řízení, zejména na tvorbě základního zaměření a zásadního rozhodování.

Jeho kvalifikovanou účast na práci kolegia umožňuje optimální rozsah informací, kterými disponuje.

Členství v kolegiu mu umožňuje konfrontovat národní problémy s celostátními a naopak.

g/ Ministr vnitra ČSSR je nadřízeným všem příslušníkům Státní bezpečnosti. Postup v kádrové politice je řízen podle stanovené nomenklatury.

Nomenklatura a schvalovací postup stranických orgánů (KV KSČ, byra KSČ, ÚV KSČ i ÚV KSS) zůstává v nezměněné platnosti.

Národní ministři vnitra se vyjadřují ke všem funkcionářům územních orgánů a navrhuje ministru vnitra ČSSR pracovníky do vedoucích funkcí územních i centrálních orgánů.

Náčelník Národní správy kontrarozvědky je nadřízeným všem příslušníkům KR zařazeným na národní správě. Navrhuje a vyjadřuje své stanovisko k ustanovování do funkcí náčelníků teritoriálních orgánů KR.

h/ Ministr vnitra ČSSR poskytuje ministrům vnitra ČSR a SSR a prvním tajemníkům

byra KSČ a ÚV KSS úplnou státobezpečnostní informací týkající se území republiky a všech souvislostí nutných pro dokonalou znalost operativní situace.

První tajemníci byra a OV KSS a ministři vnitra ČSR a SSR uplatňují vlastní požadavky na specifické druhy informací přímo u ministra vnitra ČSSR, nebo u náčelníka národní správy kontrarozvědky.

i/ Náčelníci národních správ kontrarozvědky podávají přímo ministrům vnitra ČSR a SSR informace o výskytu mimořádných událostí státobezpečnostní povahy na území republiky.”

Jako nezbytná podmínka “celkové koncepce navrhovaného řešení” se předpokládalo “prohloubení” vlivu orgánů komunistické strany na práci Státní bezpečnosti, které mělo zabezpečit, “aby v její činnosti byl plně respektován soulad zájmů federace a národních republik”. Obě navržené alternativy vycházely ze základního principu jednotné kontrarozvědky podřízené federálnímu ministru vnitra. “Objektivita centrálního řízení (rozhodování), jak na úrovni ministra, tak jeho náměstka pověřeného řízením Státní bezpečnosti, zejména v respektování zájmů obou republik, je zajišťována přímou účastí národních reprezentantů:

a/ v poradních orgánech uvedených služebních funkcionářů,

b/ v rovnoprávném zastoupení národních reprezentantů v řídicích funkcích HS-KR.”

Alternativa III. navržená zástupci ministerstva vnitra SSR – a prezentovaná předkladateli s citelným despektem – vycházela ze stávajícího stavu; ponechávala kontrarozvědnou službu StB ve společné působnosti federace a obou republik (nepředpokládala tudíž změnu zákona č. 166/1968 Sb., který FMV svěřil pouze koordinaci činnosti orgánů obou republik při řízení ozbrojených bezpečnostních sborů).

“V rozporu s tím tato alternativa předpokládá řídicí činnost centrály čs. kontrarozvědky. Tato činnost by se uskutečňovala přes hlavní správy StB MV ČSR a SSR, jejichž organizační struktura by byla analogická struktuře centrály. Ministerstva vnitra ČSR a SSR by zabezpečovala realizaci bezpečnostní politiky a jiných zásadních rozhodnutí ministra vnitra ČSSR v rámci národních teritorií a obohacovala tato rozhodnutí o specifické národní problémy. Národní ministři vnitra by měli výlučnou působnost v celé oblasti personální politiky vůči svým hlavním správám StB i při jmenování náčelníků HS-StB, jejich zástupců a náčelníků správ StB v krajích (po konzultaci s ministrem vnitra ČSSR z hlediska uplatnění kritérií).

Národní ministerstva vnitra (podle návrhu) dále “v souladu s koncepcí kontrarozvědné činnosti MV ČSSR činí příslušná opatření na základě státobezpečnostních informací, jakož i při tvorbě základního zaměření činnosti HS-StB MV ČSR a SSR”, přijímající “informace o celkové státobezpečnostní situaci v rámci národní republiky pro potřebu informování stranických a státních orgánů republik a zpětného ovlivňování kontrarozvědného procesu, koordinují činnost bezpečnostních složek v rámci národní republiky a uskutečňují kontrolní činnost v zájmu prověření úrovně realizace bezpečnostní politiky v podmínkách národních republik”.

Uvedená působnost je navrhovaná jako “nutná v zájmu posílení národního elementu”. Tímto přístupem je však národní zájem absolutizován, což ve svých důsledcích vede k popření v návrhu uvedených zásad jednotného řízení čs. kontrarozvědky.

Podle obecně závazných zásad vědecké teorie řízení znamená princip centrálního řízení podřízenost všech organizačních článků jednomu centru. Tento princip je neměnný i při maximálním uplatnění zásad demokratického centralismu, přičemž podle stupně rozvinutí demokratické stránky lze v různém rozsahu přiznat podřízeným článkům podíl na tvorbě základního zaměření a směrnic, samostatnost ve volbě metod a způsobů plnění.

V rozporu s těmito principy je představa o centrálním řízení kontrarozvědky přes národní ministry vnitra, kteří podle návrhu představují jeden ze stupňů řízení, tedy podřízený stupeň. Národní svébytnost jako jedna ze zásad federalizace vylučuje podřízení národních ministrů federálnímu ministru vnitra. Protože taková podřízenost není možná, je návrh nepřijatelný, neboť znemožňuje federálnímu ministru vnitra realizovat centrální řízení.

Národní ministři jsou odpovědni pouze národní radě a národní vládě a federální ministr vnitra jim nemůže ukládat úkoly, kontrolovat je a volat k odpovědnosti. Rozhodnutí federálního ministra vnitra by za těchto okolností neměla charakter řídicích aktů, nýbrž pouze doporučení bez právní závaznosti, což platí i v oblasti koncepcí. Toto postavení národních ministrů vnitra by fakticky zachovávalo stávající dezintegraci čs. kontrarozvědky a zhoršilo dosavadní situaci v tom, že by rozšířilo odpovědnost federálního ministra vnitra za celou čs. kontrarozvědku, aniž by mu dávalo tomu odpovídající pravomoc.

Uplatnění této námítky platí i v oblasti kádrových pravomocí, které jsou nedílnou součástí pravomocí řídicích. Centrální řízení se může realizovat jen současně s možností rozhodovat o obsazení základních funkcí na podřízených stupních. Návrh tuto zásadu nerespektuje, rozhodování o obsazení základních funkcí ponechává výlučně na nižším stupni řízení (na národních MV) a řídicí pravomoc federálního ministra vnitra degraduje v těchto otázkách na konzultaci.

V oblasti řízení výkonu by navrhovaný způsob řízení kontrarozvědky znamenal zavedení dvojí podřízenosti; systém dvojí podřízenosti však oslabuje účinnost centrálního řízení. Při střetu rozdílných direktiv ze dvou samostatných nadřízených center, což nelze vyloučit, nezbytně dochází ve výkonných orgánech k vyvolání pochybností o schopnosti řídicích stupňů až po znevažování rozkazů a pokles pracovní kázně a morálky. V kontrarozvědce, která je součástí ozbrojeného, podle vojenských zásad organizovaného sboru, by byl systém dvojí podřízenosti v příkrém rozporu s principem nedílné velitelské pravomoci a odpovědnosti. To plně potvrzují mnohaleté zkušenosti Sovětského svazu, který zrušil dvojí podřízenost kontrarozvědky, uplatňovanou v prvních letech sovětské moci, a má v současné době tuto službu v jediné podřízenosti celosvazovému centru.

Záruky, jichž chce tato alternativa dosáhnout při hájení oprávněných národních zájmů, není třeba (a není ani možné) vytvářet deformováním systému řízení; tyto záruky spočívají v uplatňování vedoucí úlohy strany, která je integrující politickou silou naší společnosti. Vliv stranických orgánů na kádrovou výstavbu je nepochybný a musí být uplatňován i při pravomoci centrálního řízení v obsazování základních funkcí.

Centrální řízení zahrnuje i řízení výkonu. Řízení výkonu se děje normativními akty, kontrolou jejich dodržování (tj. kontrolou samotného výkonu kontrarozvědné služby) a výkonem těch činností, jež není účelné decentralizovat. Z hlediska činnosti kontrarozvědky je neúčelné decentralizovat mj. kontrarozvědnou práci mimo území státu. Účel a výsledky této práce jsou významné pro čs. kontrarozvědku jako celek a uplatnění zájmů obou republik v tomto směru je neoddělitelné od zájmu celé federace. Také odpovědnost za případné neúspěchy, znamenající mezinárodní komplikace, padá na ČSSR. Proto nelze řízení této oblasti omezit pouze na vyslovování souhlasu federální centrály a je nutno trvat na zásadě, že kontrarozvědná práce mimo území státu bude řízena a vykonávána z jednoho centra.

Za jednu ze svých předností považuje tato alternativa způsob informování republikových stranických a vládních orgánů o bezpečnostní situaci a s tím související zpětné ovlivňování kontrarozvědné práce. Návrh však opomíjí fakt, že objektivita takových informací a zpětného ovlivňování práce není zaručena bez znalosti těchto aspektů v rámci celé ČSSR; takovou souvislost navrhovaná alternativa celým svým pojetím dostatečně nezajišťuje.

V závěru dokumentu bylo zcela jednoznačně řečeno, že varianty I. a II. směřovaly "k vynětí Státní bezpečnosti z kompetence národních republik" a předpokládaly změnu zákona o vymezení působnosti ČSSR ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti. "Bez ohledu na přijetí kterékoliv varianty v postavení kontrarozvědky počítá se se změnou zák. č. 166/68 Sb., a to v tom směru, že do působnosti federace by se svěřila úprava státního, hospodářského a služebního tajemství, udělování víz a povolování pobytu cizinců... Navrhované úpravy vycházejí ze základních principů federace a nesnižují odpovědnost a kompetenci národních orgánů, sledují však zlepšení fungování mechanismu bezpečnostního

aparátu v podmínkách federace.”³⁸

Slovenské ministerstvo vnitra neslo s nelibostí omezování svých pravomocí a zeslabování postavení podřízených útvarů. Ministr vnitra SSR E. Pepich – jinak významný představitel “zdravých” normalizačních sil³⁹ - si 26. března 1970 postěžoval místopředsedovi slovenské vlády Štefanu Sádovskému na zesilující tendenci převodu pravomocí na federální orgány: “...v súvislosti s vymedzením pôsobnosti v činnosti ozbrojených bezpečnostných zložiek osobitne na úseku kontrarozviednej činnosti. I keď v praxi užívaná navrhovaná právna úprava dávala dostatočný priestor pre rozvinutie činnosti tohoto aparátu ako na federálnej, tak na národnej úrovni, jednotlivé návrhy vyústili do súčasnej doby v návrh na riadenie tohoto aparátu výlučne Federálnym ministerstvom vnútra a jeho vyčlenenie z pôsobnosti ministrov vnútra ČSR a SSR.”⁴⁰

3. Centralizace řízení StB ve federální podobě

Dne 27. května 1970 předložil federální ministr Ing. Radko Kaska, CSc. předsednictvu ÚV KSČ dokument projednávaný v rámci bodu *Realizace zásad na posílení vlivu MV ČSSR při řízení Státní a Veřejné bezpečnosti do doby než budou přijaty příslušné zákonné úpravy* v oblasti federativního uspořádání. Důvodová zpráva znovu opakovala: “Základní principy federativního uspořádání státu jsou nesporné. Tato skutečnost byla respektována i při výstavbě bezpečnostního aparátu. Roční zkušenost z fungování bezpečnostního aparátu v podmínkách federace však vyžadují, aby s přihlédnutím ke složité vnitropolitické i zahraničně politické situaci a k situaci v bezpečnostním aparátu byly přijaty některé úpravy sledující zlepšení fungování bezpečnostního aparátu v podmínkách federace, a to cestou posílení vlivu ministerstva vnitra ČSSR.

Na základě těchto skutečností zpracovalo vedení MV ČSSR za spoluúčasti obou národních ministerstev vnitra návrh právních i organizačních úprav na posílení svého vlivu při řízení kontrarozvědky a Veřejné bezpečnosti. Tyto návrhy jsou předloženy příslušné komisi ÚV KSČ.

Oproti stávajícímu stavu tyto návrhy předpokládají, že do působnosti MV ČSSR by bylo svěřeno:

1. stanovit zásady bezpečnostní politiky státu;
2. řídit útvary Státní bezpečnosti, jejichž úkolem je chránit socialistické společenské a státní zřízení, bezpečnost a obranyschopnost Československé socialistické republiky a vyšetřovat trestné činy jim svěřené (definitivní začlenění celého vyšetřovacího aparátu bude řešeno v návaznosti na připravované úpravy v trestněprávní oblasti);
3. stanovit postup pro činnost útvarů VB...
4. koordinovat činnost orgánů obou republik při řízení útvarů VB...
5. vést potřebné celostátní evidence a statistiky...
6. udělovat víza...
7. zamezovat přepravě a šíření věcí zahraničního původu...

Vzhledem k tomu, že i na jiných úsecích státní správy má dojít ke změnám v působnosti federace, což si může vyžádat dalšího časového období a se zřetelem na nutnost zefektivnění účinnosti bezpečnostní práce a zajištění plynulého přechodu na novou organizaci, navrhuje se realizovat opatření uvedená v návrhu usnesení bezodkladně.”⁴¹

³⁸ A MV ČR, fond A 2/3, inv. j. 884. Podklady pro operativní poradu vedení MV ČSSR z 26. ledna 1970.

³⁹ SLUŠNÝ, Jaromír: *c. d.*, s. 153.

⁴⁰ PEŠEK, Jan: *c. d.*, s. 95.

⁴¹ Oddělení státní administrativy ÚV KSČ svým stanoviskem jednoznačně podpořilo “realizaci” navrhovaných zásad: “Návrh na posílení vlivu MV ČSSR při řízení Státní a Veřejné bezpečnosti oddělení státní administrativy

Předsednictvo ÚV KSČ následně 5. června 1970 přijalo usnesení, ve kterém mj. konstatovalo, že „zajišťování úkolů v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti státu se zřetelem na potřeby a na zkušenosti z fungování bezpečnostního aparátu v podmínkách federace vyžaduje některých úprav. Do doby než budou přijaty potřebné zákonné úpravy na příslušných úsecích státní správy je nutno zabezpečit realizaci zásad na posílení vlivu MV ČSSR a vytvořit tak předpoklady pro uplatnění právních opatření v působnosti a organizaci ozbrojených bezpečnostních sborů.“ Zároveň nejvyšší kolektivní stranický orgán souhlasil s tím, aby ministr ČSSR „přímo řídil... všechny útvary Státní bezpečnosti, jejichž úkolem je ochrana socialistického společenského a státního zřízení, bezpečnosti a obranyschopnosti ČSSR“. Realizaci těchto úkolů národními ministry PUV KSČ uložilo Josefu Kempnému a Josefu Lenártovi; L. Štrougal a R. Kaska měli „v návaznosti na celkové úpravy státoprávního uspořádání zabezpečit úpravy příslušných právních předpisů na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti státu“.⁴²

K zajištění tohoto usnesení vydali všichni tři ministři 13. července 1970 společný rozkaz č. 2 *Opatření k posílení vlivu MV ČSSR při řízení Státní a Veřejné bezpečnosti*, který zrušil dohodu ministrů vnitra ČSSR, ČSR, SSR ze dne 21. února 1969 „o vymezení působnosti v oblasti ozbrojených bezpečnostních sborů“. Konkrétně byla nařízena následující opatření:

“1. Dnem 15. 7. 1970 přechází na ministra vnitra ČSSR řízení všech útvarů Státní bezpečnosti a výjimkou útvarů vyšetřování StB a útvarů vydávajících doklady k cestám do ciziny;

2. řízení územních útvarů kontrarozvědky se uskutečňuje prostřednictvím hlavních správ StB v ČSR a SSR, které se podřizují náměstkovi ministra vnitra ČSSR pověřeného řízením útvarů Státní bezpečnosti; k zajištění jednotného řízení kontrarozvědky se zřizuje koordinační rada v čele s náměstkem ministra vnitra ČSSR;

3. odborné řízení správy ochrany stranických a ústavních činitelů v Bratislavě je prováděno V. správou MV ČSSR⁴³;

4. k zajištění jednotného řízení bezpečnostního sboru a k uplatňování zájmů národních republik se zřizuje poradní orgán ministra vnitra ČSSR. Jeho stálými členy jsou ministři vnitra ČSR a SSR. Poradní orgán projednává zejména základní koncepci, zaměření činnosti, organizaci a výhledové plány činnosti ozbrojeného bezpečnostního sboru.”

Náčelníkům hlavní správy kontrarozvědky, správy sledování a správy zpravodajské techniky (tj. II., IV. a VI. správy) FSZS a správy ochrany stranických a ústavních činitelů (V. správy SNB) rozkaz „k zajištění úkolů spojených se změnami v řízení útvarů Státní bezpečnosti“ především uložil „zajistit odborné řízení jednotlivých útvarů hlavních správ StB v ČSR a SSR po linii svých součástí“; náčelník II. správy FSZS měl navíc do 1. srpna 1970 „získat přehled o všech závažných rozpracovaných případech na hlavních správách StB v ČSR, SSR a správách StB v krajích“ a do 1. října 1970 zpracovat směrnice o schvalovací pravomoci v agenturně operativní práci a při použití zpravodajské techniky.

Náčelníci hlavních správ StB v ČSR a StB v SSR dostali za úkol:

“a) zajistit pravidelný tok informací důležitých pro řízení kontrarozvědné činnosti a pro informaci stranických a státních orgánů na II. správu FSZS;

plně podporuje. Z hlediska situace[] zájmů a potřeb vedení účinného, jednotného boje jak proti vnitřnímu, tak i zahraničnímu třídnímu nepříteli, je takové řešení nanejvýše správné a nutné.” Viz následující pozn.

⁴² SÚA, fond PUV KSČ, a.j. 204, sv. 128 (7587/1970). Realizace zásad na posílení vlivu MV ČSSR při řízení Státní bezpečnosti a Veřejné bezpečnosti. Návrh pro schůzi předsednictva ÚV KSČ z 27. 5. 1970.

⁴³ Federální útvar SNB – oborové složky StB správa ochrany stranických a ústavních činitelů (krycím názvem V. správa), včetně jeho součástí správy ochrany ústavních a stranických činitelů v SSR, byl zřízen RMV ČSSR č. 5 z 28. 1. 1971 “Organizace, spisové značky, krycí označení a rozdělení odpovědnosti náměstků ministra vnitra za řízení štábních útvarů, útvarů služeb a útvarů výkonného aparátu federálního ministerstva vnitra”, čj. N/S-008/70. Podle J. Peška (c. d., s. 94) byla správa ochrany stranických a ústavních činitelů z republikové podřízenosti převedena na “celostátní” již v polovině roku 1969.

b) vypracovávat a podávat informace o státobezpečnostní situaci na území republiky ministrům vnitra ČSR a SSR pro potřeby stranických a státních orgánů republik.”

Náčelníkům správ StB v krajích bylo uloženo “vypracovat a podávat informace o státobezpečnostní situaci” náčelníkům KS SNB pro potřeby úzrmních stranických a státních orgánů.

Na základě tohoto řídicího aktu obdrželi náčelníci II., III., IV. a VI. správy FSZS a hlavních správ StB v ČSR a SSR do 1. září 1970 úkol:

- a) upřesnit základní zaměření kontrarozvědky
- v oblasti “boje proti rozvědkám”,
 - v oblasti “boje proti emigrantským a jiným nepřátelským centrálám” v zahraničí a proti vnitřnímu nepříteli,
 - v oblasti ochrany státního tajemství a ekonomiky,
 - v oblasti “boje proti nepřátelské činnosti” vízových cizinců, “ochrany” čs. občanů vyjíždějících do kapitalistických států a rozpracování problematiky navrátilců.

Zároveň měli navrhnout působnost jednotlivých řídicích stupňů kontrarozvědky StB, řízení jejího výkonu, včetně shromažďování, analýzy a zpracování informací.

Náměstek ministra vnitra ČSSR pověřený řízením útvarů StB (plk RSDr. Miloslav Košnar ?) dostal návazně pokyn zpracovat do 15. září 1970 “zpřesněný” návrh zaměření, řízení a organizace kontrarozvědky. O čtrnáct dní později měl náčelník organizační a vnitřní správy federálního ministerstva vnitra spolu s náčelníky právních odborů národních ministerstev dokončit prověrku všech rozkazů ministra vnitra upravujících výkon kontrarozvědky “a zrušit všechny resortní normy, které jsou nebo budou v rozporu s tímto RMV”. Náčelník organizační a vnitřní správy FMV měl ještě do 1. září 1970 zajistit vypracování návrhu změny ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o československé federaci, případně dalších právních norem.⁴⁴

Dalším krokem k posilování moci federálních orgánů byl návrh ministra vnitra ČSSR R. Kasky ze 16. října 1970 pro schůzi předsednictva ÚV KSČ *Dílčí úpravy v řízení československé kontrarozvědky*, který bezprostředně navazoval na předchozí usnesení. Navržené usnesení po nejvyšším orgánu KSČ požadovalo vzít na vědomí, že “v souvislosti s realizací usnesení předsednictva ÚV KSČ ze dne 5. 6. 1970 o jednotném řízení československé kontrarozvědky ministr vnitra ČSSR dnem 1. 11. 1970:

a/ ruší hlavní správu Státní bezpečnosti v ČSR; úkoly a povinnosti k územním stranickým a státním orgánům ČSR přebírají příslušné stupně řízení kontrarozvědky MV ČSSR;

b/ řízení územních útvarů kontrarozvědky ve Slovenské socialistické republice provádí federální ministerstvo vnitra prostřednictvím odpovídajícího útvaru Státní bezpečnosti při ministerstva vnitra SSR.”

Doprovodná důvodová zpráva opět shrnovala: usnesením PÚV KSČ ze dne 5. června 1970 rozhodlo, aby ministr vnitra ČSSR přímo řídil všechny útvary StB včetně vyšetřování a útvarů pasů a víz. Společný rozkaz tří ministrů vnitra č. 2 dnem 15. července 1970 na federálního ministra vnitra převedl “přímé řízení všech útvarů Státní bezpečnosti s výjimkou útvarů vyšetřování a útvarů vydávajících doklady k cestám do ciziny... [Zároveň] bylo stanoveno, že řízení územních útvarů kontrarozvědky se uskutečňuje prostřednictvím hlavních správ StB v ČSR a SSR. Současně tímto rozkazem bylo uloženo, s přihlédnutím k novým podmínkám, vypracovat v nejbližší době návrh nové organizace a řízení kontrarozvědného aparátu. Zásady této organizace jsou v současné době zpracovány a zabezpečují potřeby národních orgánů.

Systému řízení kontrarozvědky jak z hlediska účinnosti velení, tak i hospodárnosti, nejlépe odpovídá dvoustupňové řízení, s jehož realizací se také počítá.

V této souvislosti bude zrušena hlavní správa Státní bezpečnosti v ČSR; její

⁴⁴ Společný rozkaz RMV ČSSR, ČSR, SSR č. 2 z 13. července 1970 “Opatření k posílení vlivu MV ČSSR při řízení Státní bezpečnosti a Veřejné bezpečnosti”, čj. SV-0838/P-70.

působnost a povinnosti k příslušným územním stranickým a státním orgánům převezmou ministr vnitra ČSSR a příslušné stupně řízení kontrarozvědky MV ČSSR.

Oproti situaci v českých zemích jeví se potřebné v SSR nadále ponechat útvar kontrarozvědky podřízený federálnímu velení pro řízení územních útvarů kontrarozvědky dislokovaných v SSR, pokud se zabývají činností mající charakter národní specifiky, pro výkon kontrarozvědné práce ve vymezených objektech republikového významu a konečně jako útvar pro soustřeďování a analýzu informací pro stranické a státní orgány Slovenské socialistické republiky.⁴⁵

Dne 20. prosince 1970 konečně vyšly ve Sbírce zákonů tři zákony, které s konečnou platností umožnily převod veškerých podstatných pravomocí na federální orgány. Nejprve ústavní zákon č. 125/1970 Sb., kterým se měnil a doplňoval ústavní zákon o československé federaci, jenž nabyl účinnosti dnem vyhlášení.⁴⁶ Následoval zákon č. 128/1970 Sb. zrušující zákon č. 166/1968 Sb., a od 1. ledna 1971 převádějící do působnosti ČSSR zejména řízení Státní bezpečnosti včetně útvarů vyšetřování StB a řízení činnosti všech útvarů SNB „v době mimořádného ohrožení klidu a veřejného pořádku“.⁴⁷ Posledním zákonem byl zákon č. 133/1970 Sb., upravující od 1. ledna 1971 působnost federálních ministerstev, včetně ministerstva vnitra ČSSR. FMV jako federální ústřední orgán státní správy pro oblast vnitřního pořádku a bezpečnosti tak definitivně převzalo do svých rukou řízení Státní bezpečnosti. „Federální ministerstvo vnitra připravuje koncepci, zaměření a hlavní úkoly Sboru národní bezpečnosti... a zásady organizace, jednotného výkonu služby a soustavy politické a odborné přípravy příslušníků...“ (§ 18). Na základě zmocnění příslušnými zákony vydává obecně závazné právní předpisy upravující práva a povinnosti příslušníků a útvarů SNB vůči jiným orgánům státní správy, organizacím a občanům (§ 21); kontroluje také v útvarech SNB „plnění úkolů svěřených do jeho působnosti“.⁴⁸

Přijaté právní normy tedy svěřily definitivně do působnosti federace řízení Státní bezpečnosti (včetně útvarů vyšetřování Státní bezpečnosti) i vydávání cestovních dokladů, povolování vstupu a pobytu cizinců na území ČSSR. Zrušením Federální správy zpravodajských služeb byla zodpovědnost za řízení jednotlivých útvarů výkonného aparátu FMV (StB) decentralizována na jednotlivé členy vedení ministerstva vnitra ČSSR. Relevantní informace z nové organizace štábních útvarů, útvarů služeb a útvarů výkonného aparátu FMV ve vztahu k organizaci útvarů StB na Slovensku je snad pouze ta, že součástí správy ochrany stranických a ústavních činitelů (V. správa SNB, sp. zn. „O“) se stala správa ochrany ústavních a stranických činitelů v SSR⁴⁹ (obdobně byla součástí federální správy

⁴⁵ SÚA, fond PÚV KSČ, a.j. 219, sv. 141 (8426/1970). Dílčí úpravy v řízení československé kontrarozvědky z 16. 10. 1970.

⁴⁶ Ústavní zákon č. 125/1970 Sb. ze 20. prosince, kterým se mění a doplňuje zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci.

⁴⁷ Zákon č. 128/1970 Sb. ze dne 20. prosince 1970, o vymezení působnosti Československé socialistické republiky ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti, § 2. § 1 tohoto zákona zněl: „Orgány Československé socialistické republiky ve spolupráci s republikovými orgány stanoví zásady bezpečnostní politiky. Orgány Československé socialistické republiky zajišťující bezpečnost státu poskytují vrcholným orgánům České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky podklady potřebné pro jejich činnost.“

⁴⁸ Zákon č. 133/1970 Sb., ze dne 20. prosince 1970, o působnosti federálních ministerstev.

⁴⁹ Srov. pozn. 44. RMV ČSSR č. 3 z 18. ledna 1972 „Organizační řád správy ochrany stranických a ústavních činitelů“ nestanovil pouze organizační strukturu federálního útvaru SNB – oborové složky StB správy ochrany stranických a ústavních činitelů, ale také slovenského útvaru ochrany. „Správa ochrany v SSR:

plní úkoly ochrany vymezeného okruhu chráněných osob, zahraničních delegací a určených objektů na území SSR. Přitom zejména:

- zpracovává návrhy na opatření nutná k zajištění bezpečnosti chráněných osob, zahraničních delegací a určených objektů; podle povahy věci a bezpečnostní situace tyto návrhy projednává a zabezpečuje jejich realizaci se správou ochrany, s příslušnými stranickými a státními orgány v SSR, včetně zainteresovaných útvarů ministerstev vnitra a SNB na území SSR;
- provádí kontrolní a rozborovou činnost a výsledky pravidelně předkládá náčelníku správy;
- zpracovává a vyhodnocuje signály směřující k narušení bezpečnosti chráněných osob, zahraničních delegací a

pasů a víz - správa pasů a víz v SSR a hlavní správy vyšetřování StB ČSSR i správa vyšetřování StB pro SSR).

Ministr R. Kaska všem svým náměstkům uložil zajistit plynulý přechod na novou organizaci; plk. RSDr. Jaroslav Šilhavý byl gestorem "provedení delimitace početních stavů kontrarozvědky, útvarů pasů a víz a útvarů vyšetřování StB z MV ČSR a MV SSR k FMV" (do 31. ledna 1971), včetně delimitace rozpočtových a materiálových prostředků (do 15. února). Všichni příslušní náčelníci štábních útvarů, útvarů služeb a výkonného aparátu FMV navíc měli do 1. dubna 1971 zpracovat nové tabulky složení a počtů svých útvarů a předložit je prostřednictvím kádrové a školské správy ke schválení ministroví.⁵⁰

Z rozhodnutí náměstka ministra vnitra ČSSR byly v srpnu 1971 z S-StB Bratislava organizačně vyčleněny odbory sledování i operativní techniky (4. a 6. odbor) a následně převedeny do pravomoci náčelníka HS-StB MV SSR. "Kádrové a disciplinární podřízení 4. a 6. odboru Správy StB Bratislava náčelníkovi HS-StB a sloučení těchto odborů s příslušnými odbory HS-StB sledovalo cíl jejich efektivnějšího využití u té součásti, která je funkčně výše postavená a rozpracovává objekty a problematiky republikového významu."⁵¹

Dne 8. března 1972 obdrželo oddělení státní administrativy ÚV KSČ dokument zpracovaný sekretariátem náměstka ministra vnitra ČSSR (Jána Hanuliaka ?) *Návrh postavení, působnosti, hlavních úkolů a organizace Hlavní správy StB při MV SSR*, který v úvodní pasáži navrhoval: "Hlavní správa StB při MV SSR je orgánem jednotné čsl. státní bezpečnosti, jedním ze stupňů jejího řízení a zároveň i výkonným orgánem v přesně vymezených objektech a oblastech činnosti. Její působnost v oblasti řízení a výkonu je na území SSR. Po stránce odborného řízení a velení podléhá FMV ČSSR a jeho odborným úsekům."

Federální vedení Státní bezpečnosti v intencích navrhovaného postavení a působnosti prosazovalo pro HS StB při MV SSR "tyto hlavní úkoly:

- 1) Rozpracovává úkoly vytýčené FMV ČSSR a jeho odborných úseků směrem k výkonným součástem StB na Slovensku, jako i pro vlastní výkon a zabezpečuje jejich plnění.
- 2) V souladu se zaměřením a úkoly čsl. státní bezpečnosti zabezpečuje aplikaci

určených objektů a ve spolupráci s ostatními útvary SNB činí potřebná opatření;

- zabezpečuje stálou službu a úkoly vyplývající z informační povinnosti ve vztahu ke správě ochrany HSStB, náčelníkům KSSNB a stranickým a státním orgánům v SSR;

- řídí, organizuje a provádí v rámci vymezené působnosti:

- osobní ochranu chráněných osob, které působí trvale ve výkonu své funkce na území SSR, včetně dopravního zajištění;

- ochranu určených zahraničních delegací při návštěvě v SSR;

- ochranu určených objektů na území SSR;

- bezpečnostní opatření akcí, kterých se účastní osoby, jimž správa ochrany v SSR poskytuje ochranu;

- z hlediska ochrany nerušený průběh přiletů a odletů letadel přepravujících chráněné osoby a zahraniční delegace na území SSR.

Zajišťování materiálních, finančních a zdravotnických potřeb příslušníků, prostředků k výkonu služby, jejich opravy a podobně provádějí funkční útvary náčelníka KSSNB Bratislava. Speciální spojovací a zabezpečovací techniku a dopravní prostředky pro přepravu chráněných osob a zahraničních delegací na území SSR zajišťuje správa ochrany...

21. Vztahy správy ochrany k federálním útvarům SNB a k MV ČSR a MV SSR jsou založeny na vzájemné spolupráci při zajišťování důsledné ochrany chráněných osob, zahraničních delegací a určených objektů. Nejde o vztahy nadřízenosti a podřízenosti, nýbrž o pracovní vztahy uskutečňované na základě dohod nebo úmluv mezi odpovědnými funkcionáři při plnění konkrétních úkolů ochrany."

⁵⁰ RMV ČSSR č. 5 z 28. ledna 1971 "Organizace, spisové značky, krycí označení a rozdělení odpovědnosti náměstků ministra vnitra za řízení štábních útvarů, útvarů služeb a útvarů výkonného aparátu federálního ministerstva vnitra", čj. N/S-008/70.

⁵¹ A MV SR Levoča, fond A 2/3, inv. j. 258. Kolegium MV ČSSR. Návrh postavení, vymezení působnosti, hlavních úkolů a organizačního uspořádání "FMV – Správy StB v SSR" z 30. 1. 1974, čj. N/Z-0060/74.

usnesení slovenských ústředních stranických a státních orgánů – ÚV KSS a vlády SSR na podmínky SSR.

3) Získává, soustřeďuje a analyzuje informace státobezpečnostní povahy v SSR k využití pro vlastní řídicí a výkonnou činnost, pro potřeby federálních orgánů a pro slovenské ústřední, stranické a státní orgány – ÚV KSS a vládu SSR.

4) Řídí činnost správ StB v SSR, organizuje a poskytuje jim odbornou pomoc. V této souvislosti vydává rozkazy a nařízení k zabezpečení stanovených úkolů.

5) V souladu s příslušnými rozkazy, nařízeními a předpisy FMV ČSSR plní úkoly v oblasti agenturně-operativní práce, sledování, nasazování zpravodajské techniky, operativní evidence a administrativy.

6) Navrhuje FMV ČSSR styky se spřátelenými státy v oblasti státobezpečnostní práce.

7) V souladu s předpisy vydávanými FMV ČSSR vykonává kádrovou a disciplinární pravomoc nad příslušníky zařazenými u jejich podřízených útvarů na území SSR.

8) V souladu s celostátními úkoly zabezpečuje výběr, výchovu a rozmisťování kádrů pro vlastní potřebu a ovlivňuje plnění těchto úkolů na podřízených součástech. Zabezpečuje materiálně-technické vybavení vlastního výkonu služby.”

Hlavní správa StB při MV SSR se měla podle představ pražské centrály skládat z vedení HS (náčelník + 2 zástupci), štábních útvarů a útvarů služeb (vnitřní odbor – 41 příslušník, samostatné oddělení inspekce a obrany vlastního aparátu – 6 příslušníků, personální a školský odbor – 16 příslušníků, analytický a statisticko-evidenční odbor – 42 příslušníci) a odborných úseků (I. – VI. odbor).

Početní stav I. odboru HS StB při MV SSR, zabezpečujícího “plnění agenturně operativních úkolů v oblasti vnitřních bází, ve vymezených objektech celoslovenského významu – Slovenská akademie věd, Ministerstvo školství SSR, Ministerstvo kultury SSR a v objektech akce JIH... [provádět] vlastní agenturně-operativní výkon”, měl být následující:

Náčelník odboru	1
Zástupce náčelníka odboru	1
Náčelník oddělení	2
Vedoucí skupiny OST	1
Starší referent	20
Referent spisů	2
Administrativní pracovníci	1
Celkem	27

II. odbor HS StB při MV SSR zabezpečující “plnění agenturně operativních úkolů v souvislosti s ochranou čsl. ekonomiky”, provádějící “vlastní agenturně-operativní výkon a výkon režimní ochrany státního tajemství v těchto institucích a objektech: Ministerstvo výstavby a techniky SSR, Ministerstvo stavebnictví SSR, Ministerstvo financí SSR, Slovenský plánovací úřad, Komise pro zahraniční obchod, podniky zahraničního obchodu – Technoexport, Omnia, Hydroconsult, Strojexport, Koospol, Strojimport, Transakta, Polytechna, Kerometal, podniky pro zastupování zahraničních kapitalistických firem v ČSSR – Efektín[?]. Zenit, Interál, Média”, měl mít početní stav:

Náčelník odboru	1
Zástupce náčelníka odboru	1
Náčelník oddělení	2
Vedoucí skupiny OST	1
Starší referent	19
Referent spisů	1
Administrativní pracovník	3
Celkem	28

III. odbor HS StB při MV SSR zabezpečující “plnění agenturně operativních úkolů po linii nepřátelských rozvědek”, provádějící “vlastní agenturně operativní výkon” proti konzulátu Rakouské republiky a obchodnímu zastupitelství Finské republiky měl být

personálně zabezpečen:

Náčelník odboru	1
Zástupce náčelníka odboru	1
Náčelník oddělení	1
Starší referent	16
Referent spisů	1
Administrativní pracovník	2
Celkem	22

IV. odbor HS StB při MV SSR měl zabezpečovat "plnění agenturně operativních úkolů v oblasti aktivního a pasivního turistického ruchu, v bázích emigrace a navrátilců a při ochraně objektů čsl. a sovětské armády" a provádět "vlastní agenturně-operativní výkon v centrálních turistických institucích s celoslovenskou působností" (Generální ředitelství Tatraturu, Športurist, Čedok, CKM, Slovakoterma) včetně "pronikání do celních a pasových orgánů Rakouska v Marchegu a Bergu"; v neposlední řadě řídit a usměrňovat OPK v SSR, a to vše v následujícím personálním sestavu:

Náčelník odboru	1
Zástupce náčelníka odboru	1
Náčelník oddělení	2
Starší referent	21
Referent evidence	1
Referent spisů	1
Administrativní pracovník	2
Celkem	29

V. odbor HS StB při MV SSR zabezpečující "plnění úkolů při realizaci jednotného systému sledování" a provádějící "vlastní výkon na teritoriu Západoslovenského kraje", měl být početně nejsilnější:

Náčelník odboru	1
Zástupce náčelníka odboru	1
Referent spisů	2
Náčelník oddělení	4
Zástupce náčelníka oddělení	2
Vedoucí pracovních skupin	12
Starší referent	52
Referent	26
Dozorčí důstojník	3
Administrativní pracovník	3
Celkem	106

VI. odbor HS STB při MV SSR měl zabezpečovat "plnění úkolů při realizaci nasazování zpravodajské techniky v rámci SSR", provádět "speciální výkon v rámci SSR a vlastní výkon na teritorii Západoslovenského kraje". Početní stav:

Náčelník odboru	1
Zástupce náčelníka odboru	2
Náčelník oddělení	4
Zástupce náčelníka oddělení	1
Starší referent	46
Referent	19
Technik I. stupně	2
Technik II. stupně	9
Technik III. stupně	3
Překladatel I. stupně	3
Překladatel III. stupně	6
Referent spisů	1
Administrativní pracovník	2

Celkem:

99

Celkový součet napsaný neznámou rukou v úplném závěru dokumentu vypočítával:
 $209 + 106 + 22 + 28 + 27 + 42 + 6 + 16 + 41 = 466$ příslušníků StB.⁵²

4. Stabilizace státobezpečnostního aparátu

V následujícím období se vedení Státní bezpečnosti pod hesly "sjednocení základních úkolů, zaměření a metod práce čs. kontrarozvědky" zaměřilo na další okleštění pravomocí získaných slovenskými útvary StB v procesu federalizace. Ideologicky se ministr R. Kaska opřel zejména o závěry XIV. sjezdu KSČ, který měl "k zajištění dalšího rozvoje socialistické společnosti" stanovit "hlavní směry činnosti", z nichž vyplynuly specifické úkoly i pro čs. kontrarozvědku. V příloze svého RMV ČSSR č. 31 ze 7. června 1972 vydal dokument *Základní úkoly, zaměření, formy a metody práce čs. kontrarozvědky* a nařídil náčelníkovi hlavní správy kontrarozvědky (II. správy SNB) zabezpečit činnost všech útvarů kontrarozvědky StB v jeho intencích. Úvodní část definovala zejména postavení a stěžejní úkoly kontrarozvědných útvarů StB, včetně nezbytného zdůraznění podřízenosti stranickým orgánům:

"1/ Československá kontrarozvědku, jako součást oborové složky Státní bezpečnosti, je federálním útvarem Sboru národní bezpečnosti s působností na celém území ČSSR.

2/ Obsah a cíle činnosti čs. kontrarozvědky určují zásady bezpečnostní politiky, které stanoví nejvyšší stranické a státní orgány ČSSR.

3/ Ve své činnosti se čs. kontrarozvědku řídí usneseními stranických orgánů, zákony a ostatními právními předpisy a na základě nich vydanými rozkazy a nařízeními ministra vnitra ČSSR a jeho náměstka.

4/ Základním posláním čs. kontrarozvědky je chránit socialistické společenské a státní zřízení, bezpečnost a obranyschopnost ČSSR. Chránit socialistickou ekonomiku, bezpečnost čs. občanů a jejich práva před činností zahraničních i vnitřních nepřátel. V rámci Varšavské smlouvy, v duchu proletářského internacionalismu spolupůsobí při ochraně bezpečnosti států světové socialistické soustavy a spolupracuje s jejich bezpečnostními sbory." (článek 1).

Článek 2 specifikoval tři hlavní úkoly:

a/ represivní – při odhalování a dokumentování činů proti bezpečnosti státu a předáváním pachatelů orgánům činným v trestním řízení k zahájení trestního stíhání;

b/ preventivně výchovné – prováděním preventivně výchovné a rozkladné činnosti s cílem předcházet a zabraňovat vzniku trestné a jiné protispolečenské činnosti a ve spolupráci s ostatními státními orgány přispívat k upevňování socialistické zákonnosti a státní disciplíny;

c/ informační – objektivním informováním stranických orgánů, federálních a republikových orgánů vlády o bezpečnostní situaci ve státě, zejména o nezákonné činnosti a záměrech vymezených nepřátelských seskupení uvnitř státu a o jejich spojení se zahraničím, rozsahu a důsledcích nepřátelské činnosti rozvědek, emigrantských center, zahraničních nepřátelských organizací a institucí, kapitalistických firem a monopolů. V tomto směru navrhuje potřebná opatření k upevňování bezpečnosti socialistického státního zřízení v ČSSR."

Své "poslání" měla Státní bezpečnost zabezpečovat "uplatňováním prostředků

⁵² SÚA, fond G. Husák, nezařazeno. Příloha 4. Návrh postavení, působnosti, hlavních úkolů a organizace Hlavní správy StB při MV SSR, čj. N/Z-00272/1971. Spisovna ÚV KSČ evidovala tento dokument 8. 3. 1972.

státního donucení a účelnou preventivní činností“; přitom měla dodržovat “zejména tyto základní principy”:

a/ zabezpečovat vedoucí úlohu strany “ve vlastní činnosti”;
b/ vycházet “ve své činnosti z třídních principů” a důsledného dodržování socialistické zákonitosti;

c/ opírat se v jednotlivých oblastech společenského a hospodářského života “o soustavnou pomoc a spolupráci s ostatními státními orgány a institucemi, vedením podniků, závodů, JZD a dobrovolných společenských organizací” a získávat občany “k aktivní účasti na posilování ochrany a bezpečnosti státu”;

d/ vytvářet takovou organizaci agenturně-operativní práce, která by zaručovala “účinnou působnost” kontrarozvědky StB “v oblastech a objektech, kde je předpoklad vzniku společensky nebezpečné nepřátelské činnosti”;

e/ úzce spolupracovat s vyšetřovacími orgány a ostatními složkami SNB “s cílem zajistit důsledný postih pachatelů závažné protistátní činnosti”;

f/ úzce spolupracovat s bezpečnostními sbory států Varšavské smlouvy “k ochraně společenského a státního zřízení těchto socialistických států i ČSSR”.

Druhá část dokumentu byla uvozena článkem 4: “Hlavní směry práce československé kontrarozvědky jsou určeny základním zaměřením, tj. bojem proti činnosti vnějšího i vnitřního nepřítele, který ohrožuje socialistické společenské státní zřízení.” Následující článek upřesňoval: “Při zachování základního zaměření se čs. kontrarozvědka zaměřuje zejména na boj

a/ s nepřátelskou činností cizích rozvědek, organizací a institucí pracujících zpravodajsky mezi našimi občany proti ČSSR a ostatním zemím socialistického společenství;

b/ proti zbytkům vnitřního nepřítele spojeného se zahraničím nebo samostatně působícího na našem území, zejména pak proti pronikání antikomunismu a organizování ideologické diverze;

c/ proti nepříteli na úseku ekonomiky, včetně ochrany utajovaných skutečností;

d/ proti zneužívání mezinárodního cizineckého ruchu.”

V rámci jednoho z hlavních směrů práce “v oblasti boje proti nepřátelské činnosti rozvědek, organizací a institucí pracujících zpravodajsky proti ČSSR a ostatním zemím socialistického tábora” měla kontrarozvědka StB odhalovat “pachatele vymezené trestné činnosti” a provádět “kontrarozvědnou činnost, jejímž cílem je ochrana vojenských, politických a hospodářských zájmů ČSSR a států Varšavské smlouvy”. Za tím účelem stanovenými prostředky získávala “údaje o

a/ strategických a taktických cílech, záměrech a zájmech, formách, metodách a prostředcích práce nepřátelských rozvědek, zejména rozvědek členských států NATO a Izraele a jejich vnitřních pomahačů;

b/ stavu a úrovni koordinace činnosti rozvědek NATO a využívání rozvědek dalších kapitalistických a rozvojových zemí;

c/ kádrových pracovníků rozvědek a agentuře operující v ČSSR nebo na území spřátelených států nebo legalizovaných na ZÚ KS nebo přijíždějících pod krytím obchodními, vědeckými, kulturními a jinými zájmy, anebo nelegálně působících dlouhodobě na našem území;

d/ rozkladné činnosti nepřátelských rozvědek uskutečňované cestou ideologické diverze” (článek 6).

Další hlavní směr práce “v oblasti boje proti zbytkům vnitřního nepřítele, proti pronikání antikomunismu a proti organizování ideologické diverze” odhaloval pachatele “vymezené trestné činnosti a další nepřátelské činnosti namířené proti republice a proti zemím socialistického tábora

a/ mezi osobami, které na území ČSSR páchají nepřátelskou činnost ve spojení s emigrantskými nebo církevními centry anebo organizacemi a institucemi, které v zahraničí organizují nepřátelskou činnost proti ČSSR;

b/ v řadách čs. občanů a cizinců podezřelých z páchání nepřátelské činnosti na

našem území, zejména organizátory nepřátelských seskupení a hlavní nositele a šířitele nepřátelských tendencí, buržoazních ideologií, pravicového oportunismu a revizionismu, buržoazního nacionalismu, sionismu a maoismu, zejména v oblasti kultury, umění a vědy, na vysokých školách, ve sdělovacích prostředcích, zdravotnictví a osoby působící na [!] narušování státní církevní politiky ČSSR;

c/ ve vymezených důležitých objektech, institucích, společenských a jiných dobrovolných organizacích (spolcích a klubech), které mohou být ohroženy nebo zneužity nepřátelskými osobami. Zejména věnuje pozornost objektům, ve kterých jsou zjišťovány projevy nepřátelských seskupení nebo jednotlivců a objektům vyžadujícím preventivní ochranu vzhledem k jejich politickému významu, koncentraci státního tajemství nebo zájmům vnitřních a vnějších nepřátel o pronikání do nich;

d/ v řadách exponentů, funkcionářů a ideologů bývalých buržoazních a fašistických stran a organizací, osob trestaných pro činnost proti státu, bývalé velkoburžoazii, agentů zpravodajské sítě nacistického Německa a představitelů a organizátorů činnosti kontrarevolučních klubů, spolků a organizací z roku 1968;

e/ v mezinárodních vědeckých, studentských, kulturních a dalších organizacích s čs. účastí“ (článek 7).

Zaměření čs. kontrarozvědky na “ochranu čs. ekonomiky, státního a významného hospodářského tajemství” bylo předposledním hlavním směrem “práce”; ta byla “dána politickými a hospodářskými cíli naší socialistické společnosti”. Státní bezpečnost “v této oblasti” měla odhalovat pachatele “vymezené trestné činnosti a další nepřátelské činnosti směřující k narušování socialistické ekonomiky” a organizovat “kontrarozvědnou práci a režim ochrany utajovaných skutečností v důležitých odvětvích a objektech čs. národního hospodářství a při kooperačních vztazích v rámci RVHP”. Tzv. kontrarozvědná ochrana dle těchto kritérií byla “zaměřena zejména:

a/ na určená odvětví, objekty a státně politické zájmy v oblasti čs. ekonomiky, dopravy, spojů a zahraničního obchodu vyžadující preventivní ochranu proti pronikání zpravodajské a jiné nepřátelské činnosti, hospodářské diverzi a sabotáži imperialistických zpravodajských složek s přihlédnutím k jejich integraci v rámci NATO, proti diskriminačním opatřením kapitalistických firem a monopolů vedených proti ČSSR a RVHP a proti trestné činnosti vnitřních nepřátel, zejména k zabránění úniku a ohrožení státního a hospodářského tajemství;

b/ na kontrarozvědnou ochranu problematiky RVHP, technických a ekonomických ústavů ČSAV, čs. výzkumné vědeckotechnické základny, centrálního plánování a financování, čs. atomistiky, energetiky, strategických surovin, zejména uranu, hutnictví a strojírenství, včetně zbrojního výzkumu a výroby, chemie, geodézie a kartografie, vybraných investičních akcí v ČSSR a akcí prováděných čs. stranou v zahraničí, železniční, přeshraniční, kamionové a vodní dopravy, letecké dopravy, spojů, zahraničního obchodu a čs. námořní plavby i čs. delegátů a stážistů působících v kapitalistických státech;

c/ na odhalování záměrů kapitalistických firem a jejich legálních a nelegálních zástupců v ČSSR směřujících k poškozování čs. národního hospodářství, na odhalování pachatelů havárií a požárů s kontrarevoluční motivací jednání, na odhalování nositelů ideologické diverze na úsecích čs. ekonomiky, zejména mezi vědeckotechnickou inteligencí“ (článek 8).

Čtvrtý hlavní směr “práce v oblasti boje proti zneužívání mezinárodního cizineckého ruchu” požadoval odhalovat pachatele “vymezené trestné činnosti, organizátory útěků čs. občanů a občanů spřátelených států do kapitalistické ciziny”, bojovat proti “zneužívání čs. území k nepřátelské činnosti páchané čs. občany, kteří uprchli do KS a vízovými cizinci zdržujícími se na našem území”. Státní bezpečnost se v této souvislosti zaměřila “především na:

a/ ochranu výjezdů čs. občanů do kapitalistické ciziny;

b/ prevenci před útěky čs. občanů do KS s cílem zabránit zejména emigraci nositelů utajovaných skutečností;

c/ vytěžování navrátilců, kteří se dlouhodobě zdržovali v KS a přišli do styku se zpravodajskými orgány nepřátelských rozvědek a odhalování nepřátelské činnosti navrátilců na našem území;

d/ odhalování převaděčů a převaděčských skupin z řad cizích státních příslušníků, trestné a jiné podvrtné činnosti vízových cizinců proti republice a odhalování nositelů ideologické diverze mezi vízovými cizinci a jejich pomahači z řad čs. občanů;

e/ kontrarozvědnou práci v souvislosti s ochranou čs. státních hranic“ (článek 9).

Část třetí Základní metody a formy práce čs. kontrarozvědky umožňovala Státní bezpečnosti “vedle používání oficiálních prostředků” používat i “utajených agenturně-operativních forem bezpečnostní práce”. Kontrarozvědka ve své činnosti měla:

a/ opírat se “o oficiální i utajenou spolupráci s občany oddanými socialistickému zřízení” a získávat je “na základě dobrovolnosti k aktivní ochraně a k plnění kontrarozvědných úkolů na území ČSSR a ve vymezených případech i na území protivníka. Za stanovených podmínek získávat ke spolupráci “i osoby z nepřátelského prostředí”;

b/ využívat tajné sledování osob “důvodně podezřelých z činnosti proti ČSSR a ostatním zemím socialistického tábora, jakož i sledování prostorů a věcí využívaných protivníkem”;

c/ “k odhalování činnosti zahraničních rozvědek a jiných zahraničních organizací a center a k odhalování závažných trestných činů” používat v souladu s příslušnými předpisy prostředky zpravodajské techniky;

d/ v jednotlivých případech aplikovat “v potřebné míře používání kriminalistických metod a prostředků ve specifických podmínkách kontrarozvědné činnosti”;

e/ provádět agenturně operativní kombinace “proti nepřátelským rozvědkám z území ČSSR s cílem zjišťovat jejich záměry, zájmy, metody a formy práce proti ČSSR, odhalovat jejich agenturu a kádrové rozvědky”;

f/ zabezpečovat “v součinnosti s dalšími státními orgány a orgány ČSLA dezinformační činnost proti nepříteli s cílem znemožnit a oslabit jeho nepřátelskou činnost proti ČSSR” (článek 13).⁵³

Koncem roku 1973 zpracovala hlavní správa ŠtB plk. O. Doviny pro vedení federálního ministerstva vnitra návrh na zřízení nového útvaru *Federálneho ministerstva vnútra – správy Štátnej bezpečnosti v SSR*. Federální útvar SNB FMV S-ŠtB v SSR “so sídlem v Bratislave... v rozsahu základného zamerania čs. kontrarozvědky převádza výkon kontrarozvědné služby vo vyčlenených objektoch a koordináciu činnosti medzi správami ŠtB v SSR v určených problematikách.”

Konkrétně to znamenalo koordinovat veškerou činnost slovenských krajských správ ŠtB “v problematikách cirkví, siekt, sionizmu, vedy, kultúry, prenikania nepriateľských ideológií – nacionalizmu, revizionizmu, oportunistu a v ekonomických objektoch, ktoré sú riadené republikovými orgánmi. Túto činnosť prevádza na požiadanie I. tajomníka a Predsedníctva ÚV KSS vydávaním koordinačných pokynov pre správy Štátnej bezpečnosti v SSR.”

V rozsahu své výkonné, koordinační a informační činnosti “vyžaduje, sústřeďuje a spracovává informácie pre FMV, I. tajomníka a Predsedníctvo ÚV KSS, a to:

- informácie z vlastnej výkonnej činnosti v objektoch a problematikách;
- informácie o výskyte mimoriadnych udalostí v SSR;
- periodické (týždenné, mesačné, štvrťročné a ročné) informácie z vlastného výkonu a z výkonu správ Štátnej bezpečnosti v SSR;
- na požiadanie I. tajomníka a Predsedníctva ÚV KSS vyžaduje, sústřeďuje a spracovává informácie o štátobezpečnostnej situácii v SSR.”

Navrhovaná organizace výkonných útvarů FMV S-ŠtB v SSR byla následující:

Kontrarozvědný odbor (ve složení: 1 + 1 + 1 + 14 = 17) “podľa pokynov centrálnych

⁵³ RMV ČSSR č. 31 ze 7. 6. 1972 “Základní úkoly, zaměření, formy a metody práce čs. kontrarozvědky”, čj. OS-00250/01-1971.

útvarov KR plní kontrarozviedne úlohy v objektoch: Výpočtové stredisko OSN v Bratislave, konzuláty USA, NSR a RSR, Fínske obchodné zastupiteľstvo.

Organizuje kontrarozviedne opatrenia v rámci aktívneho a pasívneho cestovného ruchu u cestových kancelárií s celoslovenskou pôsobnosťou, a to v CK ČEDOK, GR CK SLOVAKOTERMA, DCK TATRATOURL, GR INTRAVEL a EXTRAVEL, CKM, SLOVAKOTOUR a vo Výskumnom ústave cestovného ruchu.“

Odbor vnútorného spravodajství (ve složení: 1 + 1 + 2 + 25 = 29) “odhaľuje nepriateľskú činnosť čelných predstaviteľov pravice z radov bývalých funkcionárov ústredných politických, štátnych a kultúrnych organizácií a orgánov žijúcich na území hlavného mesta SSR Bratislavy.

Ochraňuje pred prenikaním ideologickej diverzie zo strany vonkajšieho a vnútorného nepriateľa inštitúcie s celoslovenskou pôsobnosťou... Odhaľuje nepriateľskú činnosť po problematike cirkví, a to v objektoch: Bohoslovecká fakulta rím. kat. cirkvi v Bratislave, Ústredí Charity v Bratislave, Generálny biskupský úrad ev. a.v. cirkvi v Bratislave a Teologická fakulta ev. a v. cirkvi.

Odhaľuje nepriateľskú činnosť čelných predstaviteľov ľudáctva a ich spojenie na separatistickú ľudácku emigráciu, združenú vo Svetovom kongrese Slovákov.

Odhaľuje nepriateľskú činnosť v slovenskom ústredí Židovských náboženských obcí a koordinuje rozpracovávanie akcie SPLENDIT⁵⁴.”

Odbor ochrany ekonomiky (ve složení: 1 + 1 + 2 + 22 = 26) “prevádza aktívnu kontrarozviednu ochranu proti spravodajskému prenikaniu, hospodárskej diverzii, sabotáži, organizovanej zo strany imperialistických rozviatok, monopolov a vnútorných nepriateľských síl, vo vyčlenených objektoch republikového významu na území hlavného mesta SSR Bratislavy. Prevádza kontrarozviedne opatrenia k medzinárodným veľtrhom a vedeckým sympóziám. Kontrarozviednu ochranu a režimovú ochranu štátneho tajomstva zabezpečuje v objektoch republikového významu...”

Odbor sledování (1 + 1 + 3 + 3 + 98 = 106) “prevádza výkon sledovania pre FMV S-ŠtB v SSR, S-ŠtB Bratislava, oblastný odbor I. správy FMV v Bratislave a OVKR VVO Trenčín.”

Odbor spravodajské techniky (ve složení: 1 + 2 + 5 + 1 + 90 = 99) “prevádza vlastný výkon spravodajskej techniky na teritóriu Západoslovenského kraja, podľa požiadaviek FMV S-ŠtB v SSR, S-ŠtB Bratislava, OVKR VVO Trenčín a S-VB Bratislava.

Prevádza písomoznaľecké a jazykovedné expertízy protištátnych písomností pre operatívne a súdne účely v rámci SSR. Vedie celoslovenské TEP a prevádza daktyloskopickú, chemickú a biologickú expertízu pre útvary ZNB v SSR. U písomností písaných v slovenskom jazyku plní tieto úlohy v rámci ČSSR.”

Kromě toho se správa měla skládat z těchto funkčních útvarů:

- odbor vnútorný a hospodársko-finančný (31 príslušníkov ŠtB)
- analyticko-informačný a štatisticko-evidenčný odbor (27)
- kádrové a školské oddelenie (7)
- samostatné oddelenie inšpekcie (4).

Přesný přehled stávajícího personálního obsazení hlavní správy ŠtB i navrhované počtyb FMV S-ŠtB v SSR ukazuje tabulka:⁵⁵

	Systematizovaný stav HS-ŠtB SSR k 1. 11. 1973:	Navrhovaná systematizácia	Rozdiel
N S-ŠtB v SSR	1	1	

⁵⁴ Formálně byla akce “SPLENDID” v problematice “sionistické hnutí v ČSSR” vedena jako podsvazek OBS “KRAJANÉ”. Srov. *Securitas Imperii* č. 6-III/2000, s. 823.

⁵⁵ A MV SR Levoča, fond A 2/3, inv. j. 258. Návrh na zriadenie Federálneho ministerstva vnútra – Správy Štátnej bezpečnosti v SSR, príloha II k čj. KR-007/73-PŠ.

ZN S-ŠtB v SSR	2	1	-1
Vedenie celkom	3	2	-1
Operatívne odbory: Náčelníci:	10	11	+1
Výkon:	54	52	-2
Administratíva:	14	9	-6
Operatíva celkom:	78	72	-6
Odbor sledovania + IV. odbor: Náčelníci:	6	8	+2
Výkon:	102	94	-8
Administratíva:	5	4	-1
Odbor spravodajskej techniky + VI. odbor: Náčelníci:	8	8	
Výkon:	85	88	+3
Administratíva:	5	3	-2
Sledovačka a technika celkom:	211	205	-6
Funkčné útvary celkom:	97	69	-28
Správa ŠtB v SSR c e l k o m:	389	348	-41

Na základě rozhodnutí učiněného na schůzi kolegia 14. ledna 1974 zpracoval a předložil 30. ledna náměstek ministra vnitra ČSSR genmjr. Ján Hanulíka dokument *Návrh postavení, vymezení působnosti, hlavních úkolů a organizačního uspořádání "FMV – Správy ŠtB v SSR."*. K jednání kolegia bylo doporučeno přizvat náčelníka HS ŠtB v SSR plk. O. Dovinu. V úvodu důvodové zprávy se tradičně nacházela stručná rekapitulace: "Na základě Ústavního zákona o Československé federaci jakož i zákona SNR č. 207/68 [Sb.]⁵⁶ bylo konstituováno ministerstvo vnitra SSR, které v sobě zahrnovalo i státní bezpečnost v SSR. Konstituováním Ministerstva vnitra SSR vznikla i hlavní správa ŠtB při MV SSR, jejímž hlavním úkolem bylo řídit útvary státní bezpečnosti v rámci SSR a provádět výkon státobezpečnostní činnosti v konzulárních zastupitelstvích kapitalistických států v Bratislavě."

Podřízenost hlavní správy ŠtB ministerstvu vnitra SSR trvala od 1. ledna 1969 až do vydání společného rozkazu tří ministrů vnitra č. 2/1970 "vydaného na základě usnesení PÚV KSČ ze dne 5. 6. 1970". Rozkaz organizačně vyjmul Státní bezpečnost z MV SSR a začlenil ji pod přímé řízení Ministerstva vnitra ČSSR. Dne 16. října 1970 nejvyšší stranický orgán přijal další usnesení, podle něhož "řízení územních útvarů kontrarozvědky v SSR" federální ministerstvo vnitra vykonávalo "prostřednictvím odpovídajícího útvaru ŠtB při MV SSR".

Při "tvorbě takového útvaru" upozorňoval dokument, "je třeba mít na zřeteli následující okolnosti:

1) Existenci ÚV KSS, který v rámci SSR rozpracovává a zabezpečuje realizaci politiky ÚV KSČ.

2) Otázky bezpečnosti státu jsou ve společné působnosti jak federace, tak i nár. republik.

3) Řízení státní bezpečnosti v ČSSR je svěřeno výlučně ministerstvu vnitra ČSSR.

4) Existence dalších federálních útvarů v Bratislavě."

Předkladatelé dokumentu i na základě výše uvedených premis předpokládali změnu

⁵⁶ Zákon SNR č. 207/1968 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy Slovenské socialistické republiky. In: *Soubor pramenů správního a bezpečnostního práva*. I. VŠ SNB. Praha: 1978, s. 19 - 23.

postavení i úlohy hlavní správy ŠtB v Bratislavě. "Z řídicího útvaru se stává útvar výkonný, kterému kromě výkonu je třeba dát povinnost předkládat I. tajemníku ÚV KSS informace o StB situaci z celé republiky SSR a zastupování federálních útvarů umístěných v Bratislavě vůči I. tajemníku ÚV KSS."

Povinnost StB poskytovat informace I. tajemníku ÚV KSS vyplývala "z práva I. tajemníka ÚV KSS:

- a) žádat bezprostřední a pohotové informace o státobezpečnostní situaci v SSR, zejména z oblasti vnitřních problematik a ekonomiky,
- b) obracet se s požadavky na orgány FMV v SSR,
- c) v oblasti kádrové politiky" z nutnosti předkládat návrhy "na nomenklaturu orgánů ÚV KSS."

Nepříliš přesvědčivě dokument pokračoval: "Proto se navrhuje vytvořit "FMV – Správu StB v SSR" se sídlem v Bratislavě. Její postavení, působnost a hlavní úkoly řešit následovně:

a) FMV – Správa StB v SSR je součástí FMV, která na základě úloh, rozkazů, nařízení a pokynů federálního ministra vnitra a náčelníků centrálních útvarů FMV provádí výkon kontrarozvědné služby ve vymezených objektech a problematikách republikového významu

b) v souvislosti s povinností vůči I. tajemníku ÚV KSS má právo:

- vyžadovat, soustřeďovat a zpracovávat informace o StB situaci z území SSR od federálních útvarů (S-StB v SSR, správa pasů a víz v Bratislavě, správa vyšetřování StB v Bratislavě)
- zastupovat útvary FMV dislokované v Bratislavě (odbor vyšetřování StB pro SSR, správa pasů a víz pro SSR)
- v souladu s kádrovým pořádkem ÚV KSS předkládá do orgánů ÚV KSS příslušné kádrové návrhy za federální útvary dislokované v Bratislavě."

Informace o státobezpečnostní situaci v celé federaci, "jakož i informace týkající se některých problematik specifických pro SSR" získané jinými útvary FMV předkládal prvnímu muži Komunistické strany Slovenska ministr vnitra ČSSR, respektive pověřený náměstek. "Speciální požadavky I. tajemníka ÚV KSS zajišťuje ministr vnitra ČSSR prostřednictvím centrálních útvarů FMV, resp. správy StB v SSR."

Podle předkládaného návrhu měly vlastní "výkon" v SSR provádět čtyři útvary Státní bezpečnosti, "a to:

- „FMV – správa StB v SSR“ a S-StB při KS-SNB v Bratislavě (obdobně jako je zajištěn kontrarozvědný výkon v Praze) v hlavním městě SSR a na území Západoslovenského kraje
- S-StB při KS-SNB v Banské Bystrici na území Středoslovenského kraje
- S-StB při KS-SNB v Košicích na území Východoslovenského kraje.

Bude nutno, aby vedení II. správy v součinnosti s vedením HS-StB a vedením S-StB vymezilo objekty pro HS-StB, aby nedocházelo k překrývání práce mezi HS-StB a S-StB v Bratislavě."

Opět se do popředí dostala otázka organizačního začlenění odborů sledování a zpravodajské techniky. "Komise v řešení začlenění 4. a 6. odboru není jednotná. Soudruzi Dovina, [Jaroslav] Hrbáček a Hanuliak jsou za začlenění k HS-StB, soudruzi [náčelník KS SNB Bratislava plk. Ján] Kováč a [plk. Vladimír] Stárek jsou za začlenění k S-StB při KS-SNB." S ohledem na fakt, že hlavní správa ŠtB prováděla operativní činnost v konzulárních úřadech západních států v Bratislavě (krátce nato se jejich počet měl rozšířit o konzuláty USA, SRN a dalších), i to, že tento útvar zabezpečoval "kontrolu čelních představitelů pravice v Bratislavě", prováděl "ochranu centrálních celoslovenských institucí", bylo považováno za reálné další zvýšení "požadavků" vůči útvarům sledovačky a techniky.⁵⁷

⁵⁷ Pro získání určité představy – v roce 1973 "jednotlivé útvary SNB dislokované v Zsl. kraji uplatnily následovný počet požadavků:

Na odbor sledování:	Na odbor zpravodajské techniky:
HS-StB.....216	407
KS-SNB Blava.....154	409

“Z uvedených důvodů organizační začlenění 4. a 6. odboru správy StB Bratislava k HS-StB doporučují i náčelníci IV. a VI. správy FMV.” Úplně zavrženo ovšem nebylo ani “alternativní řešení” spočívající v přiřazení obou odborů zpět ke správě StB při KS-SNB Bratislava. “V každém případě je ale nutno jedné ze součástí (která nemá tato pracoviště) vymezit počet možných akcí denně.”

Systematizace stávající podobě funkčních útvarů HS-StB prikazovala 97 tabulkových míst. Předkládaná varianta předpokládala u těchto útvarů snížení na 69 funkčních míst. “Funkční útvary HS-StB zabezpečují zpracovávání informací celoslovenského rozsahu, plní statisticko-evidenční, lustrační a archivní služby i pro útvary KS-SNB Bratislava a jiné složky v rámci SSR, jakož i kádrově-organizační, hospodářsko-finanční a kontrolně-inspekční úkoly, které jsou u Správ StB zabezpečovány funkčními útvary náčelníka KS-SNB.

Materiálně-technické a finanční zabezpečení FMV správy StB v SSR kromě speciální techniky z dovozu nadále ponechat u hospodářské správy MV SSR.”

Na základě již citovaného usnesení PÚV KSČ z října 1970, ústavních zákonů o československé federaci, “v zájmu upevnění jednotného centrálního řízení státní bezpečnosti, jakož i respektování existujících specifik v SSR” zpracovatelé kolegiu navrhli:

“1) Doporučit změnu usnesení PÚV KSČ ze dne 16. 10. 1970 v části o řízení útvarů StB v SSR prostřednictvím zodpovídajícího orgánu při MV SSR ve smyslu předpokládaného návrhu.

2) Vytvořit FMV – správu StB v SSR s tímto počtem

vedení	2
kontrarozvědný odbor	17
odbor vnitřního zpravodajství	29
odbor ochrany ekonomiky	26
odbor sledování	106
odbor zpravodajské techniky	99
odbor vnitřní a hosp. fin.	31
anal. inf. a stat. evid.	27
kádrové a školské odd.	7
oddělení inspekce	4
Celkem	348

Kromě předpokládaného odnětí 11 funkčních míst oproti současnému systematizovanému stavu HS-StB mělo dojít i ke snížení tarifikační stupnice o 1 stupeň oproti stupnici centrálních útvarů FMV. “Náčelník II. správy FMV v součinnosti s náčelníkem HS-StB a náčelníkem S-StB při KS-SNB v Bratislavě, provede vymezení objektů pro HS-StB v Bratislavě a zároveň s tím i upřesnění stavů na navrhovaném útvaru a na S-StB při KS-SNB Bratislava.”

Příloha č. 3 dokumentu obsahovala *Návrh na postavení, vymezení působnosti, hlavních úkolů a organizačního uspořádání “FMV – správy StB v SSR”* vycházející z výše citovaného návrhu *hlavnej správy ŠtB*. Zpracované změny jednoznačně potvrzují snahy upevnit vliv federálních orgánů na navrhovanou podobu slovenské centrály StB. Činnost FMV - správy státní bezpečnosti v SSR, v rozsahu základního zaměření čs. kontrarozvědky provádějící výkon kontrarozvědné služby, měla být soustředěna v podstatě pouze na problematiku republikového významu.

Navrhovanému útvaru by sice byla uložena povinnost “předkládat I. tajemníkovi ÚV-KSS zprávy o StB situaci v SSR a zastupovat některé federální útvary MV-ČSSR se sídlem v Bratislavě vůči I. tajemníkovi”, zároveň však právo informovat nejvyššího představitele slovenské komunistické strany “o StB situaci v celé ČSSR jakož i informace týkající se

Obl. Odb. I. správy	26		55
VKR.....	4		42
Ostatní.....	8		99”

Viz pozn. 56.

některých problematik specifických pro SSR získaných centrálními útvary FMV“ zůstávalo v rukou ministra vnitra ČSSR. “Speciální požadavky I. tajemníka ÚV-KSS zajišťuje ministr vnitra ČSSR prostřednictvím centrálních útvarů FMV, resp. FMV – Správy StB v SSR.” Poněkud upravené byly i hlavní úkoly (včetně jejich pořadí): V rozsahu své výkonné činnosti a povinnosti měla správa zejména předkládat “informace o StB situaci v SSR”, vyžadovat informace “o státobezpečnostní situaci a o výskytu mimořádných událostí od Správ StB v SSR”. Z takto získaných podkladů pak měla pro I. tajemníka ÚV-KSS zpracovávat pouze informace ze svěřených objektů a problematik, o výskytu mimořádných událostí v SSR, včetně periodických informací. “Zastupuje federální útvary dislokované v Bratislavě a to Federální správu pasů a víz a odbor vyšetřování v SSR vůči I. tajemníkovi ÚV-KSS. Tyto jsou povinny na požádání předkládat náčelníkovi FMV – StB v SSR jím požadované informace a plnit pokyny dávané I. tajemníkem ÚV-KSS.”⁵⁸

Dokument samozřejmě předkládal návrh příslušného usnesení k bodu *Návrh na zřízení správy StB v SSR se sídlem v Bratislavě*: “Kolegium MV ČSSR

- projednalo návrh na zřízení Správy StB v SSR se sídlem v Bratislavě a

I. doporučuje ministru vnitra ČSSR

s c h v á l i t

předložený návrh na zřízení Správy StB v SSR se sídlem v Bratislavě;

u l o ž i t

1) I. NMV genmjr. Ing. Jánu Hanuliakovi

a) dopracovat návrh podle přijatých připomínek členů kolegia

b) vypracovat návrh s důvodovou zprávou na zřízení Správy StB v SSR se sídlem v Bratislavě a předložit

c) předložit návrh PÚV-KSČ na změnu usnesení PÚV-KSČ ze dne

2) NMV ČSSR plk. JUDr. Miloslavu Vaníčkovi

a) vypracovat RMV ČSSR o zřízení Správy StB v SSR se sídlem v Bratislavě

3) náčelníkovi II. správy genmjr. Jarosl. Hrbáčkovi

a) v součinnosti s náčelníkem HS-StB plk. Dovinou, náčelníkem KS-SNB v Bratislavě s. plk. Kováčem a náčelníkem S-StB při KS-SNB v Bratislavě s. plk. Kasanem vymezit objekty pro Správu StB SSR se sídlem v Bratislavě a zároveň s tím i upřesnit početní stavy na navrhovaném útvaru a na Správě StB při KS-SNB v Bratislavě.”⁵⁹

Přestože neznáme průběh tohoto kolegia, je zřejmé, že ani tato podoba *správy StB v SSR* se nerealizovala. Vyřešení všech problémů kolem zřizování slovenského centrálního útvaru přišlo až s komplexní reorganizací federálních útvarů Státní bezpečnosti v polovině roku 1974. Teprve poté bylo možno využít některé až dosud diskutované náměty a vytvořit unitárně řízený útvar StB na republikového úrovni, který jakoby v rámci kontrarozvědky kopíroval model KSČ - KSS.

5. Vznik správy kontrarozvědky v Bratislavě

Definitivní úprava nové organizace “centrálních útvarů kontrarozvědky” byla realizována až k 30. červnu, respektive 1. červenci 1974, kdy vstoupil v platnost RMV ČSSR č. 15/1974. “Prohloubení účinnosti kontrarozvědné práce, její přizpůsobení současným formám a metodám nepřátelské činnosti i zkvalitnění centrálního řízení vyžaduje provést

⁵⁸ Dále následoval přehled navrhované organizační struktury, který kopíroval návrh Hlavní správy ŠtB – s jedinou malou odlišností: kontrarozvědný odbor měl navíc plnit KR “úkoly” i v objektu kostarického konzulátu. *Ibid.*

⁵⁹ *Ibid.* Kolegium MV ČSSR. Návrh postavení, vymezení působnosti, hlavních úkolů a organizačního uspořádání “FMV – správy StB v SSR” z 30. 1. 1974, čj. N/Z-0060/74.

změny v organizaci kontrarozvědky, vyšetřování StB a útvarů pasů a víz.“ Federální ministr vnitra Jaromír Obzina především zrušil hlavní správu kontrarozvědky a hlavní správu ŠtB v SSR; federální útvar rozdělil do tří správ (správy kontrarozvědky pro boj proti vnějšímu nepříteli, pro boj proti vnitřnímu nepříteli a pro ochranu ekonomiky) a namísto slovenského národního útvaru zřídil *správu kontrarozvědky v Bratislavě* (s krycím názvem “XII. správa” a spisovou značkou “KR”) pod velením plk. Jána Kováče.

Pro tento nový útvar zároveň stanovil zabezpečování “plnění zejména těchto hlavních úkolů:

1. provádí výkonnou kontrarozvědnou činnost ve vymezených objektech a problematikách federálního charakteru dislokovaných v SSR a v útvech republikového charakteru,

2. zpracovává a poskytuje současně I. tajemníku ÚV KSS a řídícím orgánům FMV informace, zejména

- z vlastní výkonné činnosti v objektech a problematikách, ve kterých provádí kontrarozvědnou činnost,
- o výskytu mimořádných událostí v SSR,
- periodické (nebo podle potřeby) o StB situaci v SSR nebo v jednotlivých problematikách.

Pro tento účel má právo se souhlasem ministra vnitra ČSSR vyžadovat potřebné údaje od správ Státní bezpečnosti v SSR a koordinovat jejich činnost;

3. zastupuje útvary SNB řízené FMV dislokované v Bratislavě vůči I. tajemníku ÚV KSS. Tyto útvary jsou po souhlasu ministra vnitra ČSSR povinny předkládat náčelníku XII. správy jím požadované informace a plnit pokyny davané I. tajemníkem ÚV KSS;

4. v rozsahu své výkonné činnosti zabezpečuje součinnost s útvary SNB působícími v Bratislavě a odborem VKR Východního vojenského okruhu Trenčín.”

Celé předání administrativy a přerozdělení sil mělo být provedeno k datu zrušení, respektive vzniku nových součástí Státní bezpečnosti; pouze do 31. října 1974 měli příslušní náměstci s náčelníky II., X. a XI. správy a krajských správ SNB předložit návrh nové organizace správ Státní bezpečnosti KS SNB a způsob jejich řízení. I. náměstek ministra vnitra ČSSR genmjr. Ing. Ján Hanuliak “v průběhu těchto organizačních změn” neměl za žádných okolností připustit “přerušeni ani oslabení kontrarozvědné činnosti ani přemísťování operativních pracovníků po jednotlivých liniích kontrarozvědné práce na jiné problematiky”. Jako poslední bod dostali náčelníci vzniklých součástí příkaz předložit ministroví do 1. listopadu 1974 návrhy nových organizačních řádů útvarů “s důrazem na stanovení součinnostních vztahů k ostatním útvarům SNB”.⁶⁰

Následujícím rozkazem č. 16/1974 ministr J. Obzina podřídil výkonný útvar *správu kontrarozvědky v Bratislavě* – společně se správou kontrarozvědky pro boj proti vnějšímu nepříteli, správou kontrarozvědky pro boj proti vnitřnímu nepříteli a správou sledování.- J. Hanuliakovi.⁶¹ O několik měsíců později si nová situace vyžádala “k upřesnění vzájemných vztahů mezi řídícími útvary... zkvalitnění a zvýšení výslednosti” kontrarozvědné činnosti vydání zvláštního rozkazu RMV ČSSR č. 34/1974. Jeho přílohou byl dokument *Zásady součinnosti mezi II., X. a XI. správou a XII. správou*, který “na celém území ČSSR” stanovil zodpovědnost náčelníků správ kontrarozvědky pro boj proti vnějšímu nepříteli, pro boj proti vnitřnímu nepříteli a pro ochranu ekonomiky (tj. II., X. a XI. správy) “za stav a úroveň kontrarozvědné činnosti po svých liniích”. V rozsahu činnosti stanovené těmito útvary byli “ve vztahu k XII. správě povinni:

a/ určovat podle základního zaměření kontrarozvědné činnosti stanoveného ministrem vnitra ČSSR hlavní směry činnosti pro roční prováděcí plány odborů XII. správy a vyjadřovat se k návrhům těchto plánů ještě před jejich schválením náčelníkem XII. správy;

⁶⁰ RMV ČSSR č. 15 z 20. 5. 1974 “Organizační uspořádání centrálních útvarů kontrarozvědky, vyšetřování StB a pasů a víz”, čj. SV-0054/P-1974.

⁶¹ RMV ČSSR č. 16 z 20. 5. 1974 “Organizace, spisové značky, krycí označení a rozdělení odpovědnosti náměstků ministra vnitra ČSSR za řízení funkčních útvarů FMV a výkonných útvarů”, čj. SV-0054/01-1974.

b/ určovat rozsah objektů a problematik ke zpravodajskému rozpracování;
c/ určovat taktiku a metodiku zpravodajské činnosti v jimi řízených problematikách, liniích a objektech;

d/ schvalovat postup při prověřování vážných signálů a při rozpracování případů;

e/ zakládat kontrolní svazky na důležité akce rozpracovávané na odborech a odděleních XII. správy;

f/ zasílat příslušné poznatky mající vztah ke specifickým problematikám v SSR (církve, ukrajinští nacionalisté atd.) pro informaci I. tajemníka ÚV KSS“.

Zároveň byli náčelníci II., X. a XI. správy povinni provádět kontrolu „stavu a úrovně kontrarozvědné činnosti odborů a oddělení XII. správy“ (čl. 1).

Závislost *správy kontrarozvědky v Bratislavě* na nadřízených útvech, resp. vyšších funkcionářích, je patrná i ze znění čl. 3: Její náčelník byl povinen předkládat „podle povahy věci k zaujetí stanoviska náčelníkům II., X. nebo XI. správy návrhy na

a/ získání agenta – cizince a na přerušení a ukončení spolupráce s ním;

b/ výjezd agenta do kapitalistických států a návrh na jeho aktivní úkolování;

c/ realizaci případů a u cizinců i návrhy na jejich zadržení“.

Obdobně bylo náčelníku součástí nařízení předkládat ministru vnitra ČSSR nebo jeho příslušnému náměstkovi „prostřednictvím náčelníků II., X. nebo XI. správy návrhy na

a/ kontrarozvědné rozpracování v případech, jejichž rozhodnutí si vyhradil ministr vnitra ČSSR nebo jeho I. náměstek;

b/ provedení všech zpravodajsko-technických úkonů a opatření, které podle příslušných směrnic schvaluje ministr vnitra ČSSR“.

V oblasti informační činnosti byl pro vedení XII. správy závazný pokyn I. náměstka ministra vnitra ČSSR čj. OI-0048/1973 ze dne 5. dubna 1974, který precizoval rozsah požadovaných informací o mimořádných událostech, periodické týdenní, měsíční, tříměsíční a roční zhodnocení výsledků práce, různé tematické informace, informace o ohlasech, zvláštní informace a informace podle dožádání náčelníků II., X. a XI. správy (čl. 4).

Zásady součinnosti sice neměly narušit rozsah kádrové a kázeňské pravomoci náčelníka správy, fakticky však požadavkem předkládat náčelníkům II., X. nebo XI. správy „k zaujetí stanoviska návrhy... ve věcech služebního poměru a organizace“ (ustanovení a odvolání z funkce náčelníka odboru, vnitřní členění odborů správy, jejich systematizaci a plánované stavy) vytvářely identický vztah nadřízenosti a podřízenosti jako vůči krajským správám StB (čl. 5). Náčelníci centrálních výkonných útvarů byli povinni k návrhům XII. správy připojit svá vyjádření (čl. 6).⁶²

Rozkaz ministra vnitra ČSSR č. 24/1975 k 1. červnu 1975 konečně přinesl *organizačný poriadok Správy kontrarozvedky v Bratislave*. „Ako výkonný útvar Federálneho ministerstva vnútra vo vymedzenom rozsahu vykonáva, organizuje a zodpovedá za úroveň kontrarozvednej činnosti príslušníkov ZNB, zaradených na XII. správu vo vyčlenených problematikách a objektoch federálneho charakteru, dislokovaných v Slovenskej socialistickej republike a objektoch republikového charakteru.“ (čl. 1). „Pôsobnosť a postavenie“ správy byly vymezeny rozhodnutími „vrcholných stranických a štátnych orgánov, zákonov a interných noriem rezortu FMV“ (čl. 3).

Hlavní úkoly správy kontrarozvědky v Bratislavě precizoval čl. 4 rozkazu:

„a/ v určených objektoch, inštitúciách a organizáciách umiestnených v SSR i vo vzťahu k vymenovaným osobám vykonáva kontrarozvednú činnosť na ochranu spoločenského a štátneho zriadenia ČSSR, na ochranu čs. ekonomiky, štátneho, hospodárskeho a služobného tajomstva i na ochranu záujmov zemí [!] socialistického tábora (ďalej len „ZST“);

b/ sústreďuje, spracováva a poskytuje príslušným orgánom informácie z vlastnej kontrarozvednej činnosti, o mimoriadnych udalostiach v SSR alebo o stave v jednotlivých

⁶² RMV ČSSR č. 34 z 8. 10. 1974 „Úprava součinnosti mezi II., X. a XI. správou a XII. správou“, čj. SV-0094/P-1974.

štátobezpečnostných problematikách; pre tento účel má právo so súhlasom ministra vnútra ČSSR vyžadovať potrebné údaje od správ ŠtB v SSR a koordinovať ich činnosť;

c/ v rozsahu vlastnej kontrarozviednej činnosti zabezpečuje súčinnosť s útvarmi ZNB pôsobiacimi v Bratislave a odborom vojenskej kontrarozviedky (ďalej len "VKR") Východného vojenského okruhu (ďalej len "VVO") Trenčín."

Konkrétni organizační struktúra XII. správy vypadala nasledovne:

"a/ funkčné útvary

1. vnútorný odbor
2. kádrová skupina
3. inšpekcia náčelníka XII. správy
4. odbor analyticko-informačný a štatisticko-evidenčný."

b/ výkonné útvary:

1. odbor XII. správy (*odbor pre boj proti vonkajšiemu nepriateľovi*) měl plniť "najmä tieto úlohy":

a/ odhaľovať a dokumentovať "činnosť kapitalistických rozviadok a ich agentúry vo vyčlenených objektoch";

b/ zabezpečovať "kontrarozviadnu kontrolu zastupiteľských úradov (ďalej len "ZÚ") kapitalistických štátov v Bratislave, s cieľom odhaľovania nepriateľskej činnosti kádrových rozviadčikov legalizovaných na týchto ZÚ a ich agentúry";

c/ provádět "agentúrno-operatívnu kontrolu diplomatov kapitalistických štátov prichádzajúcich do Bratislavy a Západoslovenského kraja, okrem vojenských a leteckých pridelencov";

d/ zabezpečovať "kontrarozviadnu kontrolu kategorizovaných VC prichádzajúcich do Bratislavy v rámci turistického ruchu, s cieľom odhaľovania v ich radoch agentúru rozviadok a iných nepriateľských centier a organizácií";

e/ organizovať "agentúrno-operatívne opatrenia voči utečencom a navrátilcom s cieľom odhaľovania a predchádzania nepriateľskej činnosti. Organizuje a prevádza ochranu osôb, ktoré z obhospodarovovaných objektov vycestovávajú do kapitalistického zahraničia" (čl. 13).

2. odbor XII. správy (*odbor pre boj proti vnútornému nepriateľovi*) měl plniť "najmä tieto úlohy":

a/ odhaľovať "nepriateľskú činnosť predstaviteľov pravice z bývalých funkcionárov ústredných, politických, štátnych a kultúrnych orgánov, armády a bezpečnosti, žijúcich na území Bratislavy";

b/ zabezpečovať "kontrarozviadnu ochranu proti ideologickej diverzii a inej nepriateľskej činnosti v inštitúciách a úradoch s celoslovenskou pôsobnosťou v Bratislave";

c/ odhaľovať "nepriateľskú činnosť v Slovenskom ústredí židovskej náboženskej obce v Bratislave a sionistov vo vyčlenených objektoch XII. správy";

d/ odhaľovať "nepriateľskú činnosť bývalých čelných predstaviteľov ľudáctva, ich spojenie na ľudácku emigráciu, najmä združenú vo Svetovom kongrese Slovákov" (čl. 14).

3. odbor XII. správy (*odbor na ochranu ekonomiky*) měl plniť "najmä tieto úlohy":

a/ organizovať "kontrarozviadnu činnosť vo vyčlenených objektoch československej ekonomiky v Bratislave, s cieľom aktívneho odhaľovania hospodárskej diverzie, sabotáže, špionáže, záškodníctva a podobnej nepriateľskej činnosti zo strany kapitalistických rozviadok, monopolov, kapitalistických ekonomických zoskupení, pravice a ostatných antisocialistických síl";

b/ provádět "kontrarozviadnu ochranu integračných vzťahov ČSSR v rámci Rady vzájomnej hospodárskej pomoci";

c/ provádět "kontrarozviadne opatrenia k príslušným medzinárodným veľtrhom v ČSSR a zahraničí, ako aj vedeckým sympóziám a konferenciám";

d/ provádět "kontrarozviadnu ochranu vo vyčlenených objektoch republikového významu proti úniku štátneho, hospodárskeho a služobného tajomstva" (čl. 15).

4. odbor XII. správy (*odbor sledovania*) měl plniť "najmä tieto úlohy":

a/ organizovat a uskutečňovat "sledovanie kádrových rozviedčikov a osôb, podozrivých z nepriateľskej činnosti voči ČSSR a ZST";

b/ uskutečňovat "výkon sledovania i pre Správu ŠtB Bratislava, Oblastný odbor I. správy a Odbor VKR pri VVO Trenčín" (čl. 16).

6. odbor XII. správy (*odbor spravodajskej techniky*) měl plnit "úlohy" pro výkonné útvary XII. správy, Správu ŠtB Bratislava, odbor VKR při VVO Trenčín, oblastní odbor I. správy, HV VB a Správu VB Bratislava, "najmä":

a/ provádět "spravodajsko-technické úkony a opatrenia v súlade so Smernicami pre používanie spravodajskej techniky";

b/ provádět "písmoznaleckú a jazykovú expertízu protištátných písomností pre operatívne a súdne účely v rámci SSR, u písomností písaných v slovenskom jazyku plní túto úlohu v rámci ČSSR";

c/ provádět "daktyloskopickú, chemickú a biologickú expertízu pre Správy ŠtB v SSR";

d/ vést "celoslovenskú evidenciu TEP a TES, ako aj ďalšiu príslušnú dokumentáciu" (čl. 17).⁶³

RMV ČSSR č. 36/1977 přinesl nový organizační řád správy ochrany stranických a ústavních činitelů, který zrušil stávající organizaci této součásti na Slovensku (viz pozn. 49). Nově zřízený VII. odbor V. správy SNB měl v Bratislavě plnit úkoly ochrany "stanoveného okruhu chráněných osob, zahraničních delegací a určených objektů" na území Slovenské socialistické republiky. Přitom měl zejména:

a/ zpracovávat návrhy "na opatření nutná k zajištění bezpečnosti" chráněných osob, zahraničních delegací a určených objektů; podle povahy věci a bezpečnostní situace tyto návrhy projednávat a navrhopvat jejich realizaci se správou, s příslušnými stranickými a státními orgány Slovenské socialistické republiky, včetně zainteresovaných útvarů ministerstev vnitra a SNB na území SSR;

b/ provádět kontrolní a rozborovou činnost a výsledky předkládal náčelníku správy;

c/ vyhodnocovat signály směřující k narušení bezpečnosti chráněných osob, zahraničních delegací a určených objektů a samostatně, popřípadě ve spolupráci s ostatními útvary SNB činit potřebná opatření;

d/ zabezpečovat stálou službu a úkoly vyplývající z informační povinnosti ve vztahu ke stranickým a státním orgánům SSR, ke správě, k náčelníkům krajských správ SNB na území SSR a ke správě kontrarozvědky v Bratislavě;

e/ řídit, organizovat a provádět "v rámci vymezené působnosti:

1. osobní ochranu a ochranu bydlišť chráněných osob, které působí trvale ve výkonu své funkce na území SSR nebo zde mají trvalé bydliště, včetně dopravního zajištění,

2. ochranu určených zahraničních delegací při návštěvách SSR,

3. bezpečnostní opatření při akcích, kterých se účastní osoby, jimž odbor poskytuje ochranu,

4. bezpečnostní opatření na úseku ochrany k zajištění nerušeného přiletu a odletu letadel přepravujících chráněné osoby nebo zahraniční delegace na území SSR".⁶⁴

O necelé tři roky později rozšířil čl. 18 RMV ČSSR č. 23/1980 povinnosti VII. odboru V. správy SNB o ochranu určených objektů, včetně kontrarozvědné činnosti ve stanovených objektech, automobilní přepravu chráněných osob a zahraničních delegací na území SSR, výjimečně i v zahraničí, spoluúčast při letecké a železniční přepravě chráněných osob i zahraničních delegací, vyhodnocování signálů a poznatků "směřujících k narušení chrany" chráněných osob, zahraničních delegací a určených objektů a organizování obranné

⁶³ RMV ČSSR č. 24 z 15. 5. 1975 "Organizačný poriadok správy kontrarozviedky v Bratislave", čj. SM/P-0061-1975. Návrh rozkazu in: A MV SR Levoča, fond A 2/4, inv. j. 273.

⁶⁴ RMV č. 36 z 23. 11. 1977 (srov. ŽÁČEK, Pavel: Přísně tajné, c. d., s. 173 – 174).

technických a hygienicko toxikologických opatření v místech pobytu chráněných subjektů.⁶⁵

Vzhledem ke změnám na postech náměstků přerozdělil federální ministr vnitra J. Obzina v polovině června 1979 svým rozkazem č. 12/1979 odpovědnost „za řízení útvarů FMV“. Náměstkovi plk. JUDr. Jánu Kováčovi podřídil z kontrarozvědných útvarů správy kontrarozvědky pro boj proti vnějšímu nepříteli, pro boj proti vnitřnímu nepříteli a konečně i správu kontrarozvědky v Bratislavě.⁶⁶ O necelé tři týdny později vedení FMV tento rozkaz dalším řídicím aktem (který v zastoupení podepsal plk. J. Kováč) zčásti revokovalo. Pro správu kontrarozvědky v Bratislavě (sp. zn. „VS“), jako jeden z útvarů SNB (složky StB) podřízený FMV, to žádnou změnu nepřineslo.⁶⁷

Stejně tak jako u ostatních centrálních kontrarozvědných útvarů došlo k 1. lednu 1981 k „upřesnění organizace a zaměření“ činnosti XII. správy SNB. Nový organizační řád správy kontrarozvědky v Bratislavě vydaný v příloze k rozkazu ministra vnitra ČSSR č. 51/1980 v podstatě vycházel ze stávajícího schématu. Správu nadále tvořily: vnitřní odbor, inspekce náčelníka správy, kádrové a školské oddělení, obranná příprava a ochrana, analyticko-informační a statisticko-evidenční odbor a I. – VI. odbory.

Činnost *I. odboru – odboru pro boj proti vonkajšiemu nepriateľovi* byla oproti stávajícímu stavu rozšířena o zajišťování kontrarozvědné kontroly nejen zastupitelských úřadů „kapitalistických států“, ale i „dalších záujmových států umístěných v Bratislavě“; zároveň převzal organizování kontrarozvědných opatření „v rámci cestovního ruchu a vyčleněných cestovních kanceláří s celoslovenskou působností s cílem odhalování v radoch kategorizovaných cudzincov, prichádzajúcich do Bratislavy, agentúru rozvedok a iných nepriateľských centier a organizácií“ (čl. 13).

Úkoly *II. odboru – odboru pro boj proti vnútornému nepriateľovi* se navýšily o odhalování a dokumentování nepřátelské činnosti a realizaci profylaktických opatření „na úseku cirkví a siekt vo vyčlenených objektoch s celoslovenskou pôsobnosťou“. Pod metodickým řízením X. správy SNB navíc „vo vzťahu k spracovávaným objektom a bázam, po línii cirkví a siekt u útvarov kontrarozvedky v rámci SSR“ prováděla „riadiaco-organizátorskú, kontrolnú a analyticko-informačnú činnosť“ (čl. 14).

III. odboru – odboru na ochranu ekonomiky byly pouze blíže specifikovány vyčleněné objekty „československej ekonomiky“ určené ke kontrarozvědné činnosti „celoštátneho a republikového významu v Bratislave“; obdobně měl vykonávat „kontrarozvednú a režimnú ochranu vo vyčlenených objektoch“ nejen republikového, ale i federálního významu „proti úniku štátneho, hospodárskeho a služobného tajomstva“ (čl.15).

Náplň práce *IV. odboru – odboru sledovania* se i přes jisté zestručnění čl. 16 nezměnila. Nový organizační řád naopak vyčlenil část problematiky ze stávajícího 6. odboru a zřídil *V. odbor – odbor previerky korešpondencie a expertízy*, který „pre stanovené útvary ZNB“ plnil „najmä tieto úlohy:

a/ v súlade so schválenými smernicami prevádza technické úkony a opatrenia súvisiace s kontrolou písomného styku;

b/ prevádza písomoznaleckú a jazykovú expertízu protištátných písomností pre operatívne a súdne účely v rámci SSR. U písomností písaných v slovenskom jazyku plní tieto úlohy v rámci ČSSR;

c/ prevádza daktyloskopickú, chemickú a biologickú expertízu pre ŠtB v SSR a ostatné kontrarozvedne útvary v Bratislave;

d/ vedie celoslovenskú evidenciu Taktickej evidencie písma (TEP) a Taktickej

⁶⁵ RMV ČSSR č. 23/1980 „Organizační řád správy ochrany státních a ústavních činitelů“, čj. O-00170/Sv-1980.

⁶⁶ RMV ČSSR č. 12 z 14. 6. 1979 „Stanovení odpovědnosti za řízení útvarů FMV“, čj. SM-00261/M-1979. Plk. J. Kováč byl nejprve od února 1972 do května 1974 náčelníkem KS SNB Bratislava, posléze opět do května 1979 náčelníkem XII. S-SNB, od 1. 6. náměstkem a 1. 10. 1979 I. náměstkem ministra vnitra ČSSR. Srov. LORENC, Alojz: *Ministerstvo strachu? Neskartované vzpomínky*. Bratislava: 1992, s. 69.

⁶⁷ RMV ČSSR č. 13 z 3. 7. 1979 „Organizace FMV, útvarů SNB řízených MV ČSSR, útvarů vojsk ministerstva vnitra, odpovědnost za jejich řízení a vymezení pravomoci náměstků MV ČSSR“, čj. SM/OR-0043/01-1979. Tento rozkaz vstoupil v platnost k 1. 8. 1979.

evidencie slovenčiny (TES), ako aj ďalšiu príslušnú dokumentáciu;

e/ zabezpečuje legalizáciu závadných písomností v poštovom styku;

f/ vyhotovuje krycie preukazy a zabezpečuje legalizačné razítka pre kontrarozviedne útvary ŠtB a operatívne útvary Verejnej bezpečnosti v rámci SSR“ (čl. 17).

VI. odbor – odbor spravodajskej techniky nadále “vykonáva pre stanovené útvary ZNB” pouze “spravodajsko-technické úkony a opatrenia” (čl. 18).⁶⁸

Rozkaz ministra vnitra ČSSR J. Obziny č. 1/1982 zaměřený na reorganizaci federálního ministerstva vnitra a “zásady pro stanovení odpovědnosti a pravomoci vedoucích funkcionářů FMV za řízení útvarů FMV, federálních útvarů SNB a útvarů podřízených FMV” potvrdil podřízenost správy kontrarozvědky v Bratislavě (spolu s II., IV. X a XIV. správou⁶⁹ SNB) I. náměstkovi ministra vnitra ČSSR genmjr. J. Kováčovi.⁷⁰

Počátkem roku 1981 nastoupil do vedení druhé nejdůležitější krajské součásti SNB plk. (od března 1983 genmjr.) ing. Alojz Lorenc, CSc., ustanovený 1. května téhož roku trvale do funkce náčelníka správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje.⁷¹ Ve svých vzpomínkách napsal: “Správa StB [Bratislava] byla ve své operativní činnosti do značné míry závislá na 12. správě a navíc, jak to v takových případech bývá, rozdělení kompetencí přinášelo problémy.

Výsledky správy StB neodpovídaly potřebám, zejména ve státněbezpečnostní ochraně ekonomiky a v odhalování činnosti cizích zpravodajských služeb v Bratislavě a v kraji. Některé signály o činnosti agentů cizích rozvědek, které správa StB měla, byly přitom velmi závažné... Ukončeny byly pouze dva méně významné případy, i když ani ty nelze zlehčovat... Státní bezpečnost měla přehled o aktivitě osob, které byly v minulosti politicky exponovány a u kterých předpokládala protiústavní a nezákonnou činnost. Šlo o lidi z období slovenského státu, zejména však o bývalé funkcionáře KSČ, vyloučené po roce 1968. V Bratislavě a v Západoslovenském kraji se to týkalo asi 350 osob, z nich mimořádný zpravodajský zájem si „zasloužilo“ asi 40...Vliv Charty `77 byl na Slovensku celkem zanedbatelný. Nejotevřenější nelegální aktivitu projevovali lidé, jejichž opoziční činnost měla podobu nesouhlasu se státní církevní politikou a hrstka intelektuálů maďarské národnosti více méně demagogicky kritizující státní politiku vůči maďarské menšině na Slovensku.

Politická situace v Bratislavě i v kraji navenek ještě nevykazovala větší problémy, i když lidé již vůči politice státu začínali projevovat kritické postoje...”⁷²

6. Éra generála Alojze Lorence

Zároveň s pádem gen. J. Kováče a instalací nového I. náměstka MV ČSSR genmjr. A. Lorence (k 1. listopadu 1985) se koncem roku 1985 dostala XII. správa v Bratislavě do přímé podřízenosti federálního ministra vnitra Vratislava Vajnara.⁷³ Kvalitativní posun diskuse o postavení jednotlivých součástí SNB i FMV a míře jejich kompetencí v této době

⁶⁸ RMV ČSSR č. 51 z 18. 12. 1980 “Organizačný poriadok správy kontrarozviedky v Bratislave”, čj. KR-0067/VO-1980.

⁶⁹ XIV. správy SNB – správa kontrarozvědky pro boj proti mimořádným a zvláštním formám trestné činnosti. ŽÁČEK, Pavel: *Přísně tajné. Státní bezpečnost za normalizace. Vybrané směrnice a metodické pokyny politické policie z let 1978 – 1989*. Praha: 2001, s. 232 – 245.

⁷⁰ RMV ČSSR č. 1 z 4. 2. 1982 “Organizace federálního ministerstva vnitra”, čj. SM-0016/OR-01-1982.

⁷¹ ŽÁČEK, Pavel: Kariéra Alojze Lorence. Vzestup a pád chladného technokrata. In: *Historické studie. K sedmdesátinám Milana Otáhalo. Ústav pro soudobé dějiny*. Praha: 1998, s. 272.

⁷² LORENC, Alojz: *c. d.*, s. 59.

⁷³ ŽÁČEK, Pavel: Kariéra Alojze Lorence, *c. d.*, s. 274; LORENC, Alojz: *c. d.*, s. 77. V. Vajnar se ministrem vnitra ČSSR stal 20. 6. 1983.

přesvědčivě dokládá A. Lorenc:

“Problémy vztahů mezi federálem a republikami měly kompetenční charakter.

Federální ministerstvo vnitra nezakrytě sledovalo tendenci k unitárnímu řízení SNB. Argumentovalo se hlavně snížením administrativy v činnosti sboru, lepším využitím financí a celkovým zracionalněním řízení. Republiková ministerstva však důsledně trvala na respektování svých kompetencí. Na českém ministerstvu ještě víc než v Bratislavě.

Tyto spory se netýkaly Státní bezpečnosti (zvýraznil autor), která s výjimkou krátkého pokusu počátkem sedmdesátých let byla řízena unitárním způsobem. Diference vznikaly v otázkách koncepčních řízení VB. A také při pokusech integrovat systém finančního, zdravotnického a materiálního zabezpečení. Spory byly občas velmi ostré. Argumentovalo se z obou stran, uváděla se ústava a kompetenční zákon; když byly již všechny sporné paragrafy vyčerpány, padl na stůl prostý argument:

- A proč by som si mal ísť po výplatu do Prahy?

A bylo to!

Je však nutno říci, že tyto difference se netýkaly vztahu Veřejné a Státní bezpečnosti, ani principu jednoty SNB, tak jak byl vyjádřen tezí: „Mezi Státní a Veřejnou bezpečností neexistují žádné rozdíly v politických přístupech a rozdíly jsou čistě profesního charakteru.“

Tento princip měl velký mocenskopolitický význam a je pravda, že Veřejná bezpečnost byla na několika úkolech StB zainteresována. Vzniklá struktura řízení krajských a okresních správ dala organizační základ součinnosti mezi oběma složkami. Avšak představa, že by ve většině okresů mohla zpravodajskou činnost Státní bezpečnosti nahradit Veřejná bezpečnost, se ukázala jako nereálná.

To ale nebyl hlavní problém, který stál v cestě snahám o zvýšení výkonnosti kontrarozvědky. Mnohé šlo na účet již samého rozdělení kompetencí a organizačního uspořádání. Paradoxní situace. Různými koordinačními směrnicemi, pokyny a komisemi jsme se s [náměstkem ministra vnitra ČSSR] generálem [JUDr. Vladimírem] Hrušeckým marně snažili vyřešit to, co bylo záměrně vytvořeno. Přitom bylo skutečně co řešit. Stávající organizace kontrarozvědky způsobovala velký rozptyl sil a někdy i zpravodajské zmatky překrýváním zájmů jednotlivých útvarů.

Přes vážnost situace ani tento systémový problém nebyl pro zvýšení výkonnosti [kontra]rozvědky určujícím problémem. O všem rozhodují kádry!

Problém tkvěl ve větší hloubce než v kádrových změnách a rezervách. Byla to opět systémová záležitost. Systém výběru a přípravy lidí pro analytickou a operativní práci? Důležité, ale obávám se, že problém byl ještě hlouběji. „Kádry rozhodují o všem“ – znamená systém v lidech.“⁷⁴

Dne 1. září 1986 stanul v čele správy kontrarozvědky v Bratislavě pplk. Štefan Homola, dosavadní I. zástupce náčelníka správy SNB hl. m. Bratislavy a Zsl. kraje. Důvody shrnovalo hodnocení signované federálním ministrem V. Vajnarem: „Soudruh Homola plnil dobře... úkoly ze služební oblasti, zaměřené na zvyšování úrovně kontrarozvědné práce, při ochraně ekonomiky a mládeže... Na základě své politické angažovanosti, dosahování dobrých pracovních výsledků a svého morálního profilu byl... ustanoven do funkce náčelníka XII. S-SNB.“ Jeho úkolem bylo systematicky odstraňovat zásadní nedostatky v dosavadní práci správy a dosáhnout „zvýšení výslednosti... po linii vnějšího a vnitřního protivníka a ochraně ekonomiky“. Určitého pozitivního výsledku Š. Homola zřejmě dosáhl, neboť byl k 1. listopadu 1987 mimořádně povýšen na plukovníka⁷⁵, a to i přes kritické hodnocení výslednosti práce jeho útvaru:

“Dosažené výsledky v činnosti XII. správy SNB v roce 1987 ukazují, že v plném rozsahu nebyl splněn ani jeden z vytýčených cílů v kontrarozvědné činnosti. I když v hodnoceném období došlo k výměně většiny řídicích pracovníků na operativních odborech správy a byly tak vytvořeny kádrové i organizačně administrativní podmínky ke zkvalitnění

⁷⁴ LORENC, Alojz: c. d., s. 82 – 83.

⁷⁵ ŽÁČEK, Pavel: Causa Štefan Homola. In: *Reflex* č. 41/1992, s. 69.

práce, zatím se tato opatření nepromítla ve zvýšení efektivity kontrarozvědné práce.”

Od poloviny osmdesátých let měl “stav agenturních prostředků” (tajných spolupracovníků - TS) XII. správy SNB neustále klesající tendenci: 1985 – 382 TS, 1987 – 281 TS. Operativním orgánům StB se nedařilo plnit stanovený plán získávání nových tajných spolupracovníků (v roce 1987 měli v plánu získat 57 TS, ve skutečnosti se podařilo vázat pouze 36 TS). “Ani jejich rozmístění v rozpracovávaných problematikách a kvalita neodpovídá současným potřebám. Tyto nedostatky se projevují zejména v nízké efektivity vyhledávací činnosti. Neuspokojivá je situace i na úseku práce s vyjíždějící agenturou, kde její větší část je při výjezdech instruována pouze obranně a není schopna plnit ofenzivní úkoly.”

Obdobně se od poloviny osmdesátých let snižoval počet svazků kontrarozvědného rozpracování (KRR). V roce 1985 bylo 1. – 3. odborem XII. správy vedeno 77 svazků (z toho 31 osobních, 38 signálních a 8 pátracích). O dva roky později šlo pouze o 38 svazků (18 osobních, 16 signálních a 4 pátrací). “Slabé výsledky KRR dokumentuje skutečnost, že z 23 ukončených osobních a signálních svazků v roce 1987 to bylo 12 svazků pro nepotvrzení původních poznatků, 4 byly ukončeny PVO [preventivně výchovná opatření] a pouze ve 4 případech zahájil vyšetřovatel trestní stíhání. V Akci SINA bylo trestní stíhání zahájeno pro porušování povinnosti v provozu socialistické organizace /§ 129 tr. zákona/, v akci DUBLER pro nedovolené podnikání /§ 118 tr. zákona/. V akci PETR se konalo pouze objasňování a v akci BRAŇO bylo tr. stíhání zastaveno, neboť se nejednalo o trestný čin.”

Již Inspekce ministra vnitra ČSSR v září 1986 v závěrech z vykonané prověrky konstatovala nedostatečnou “výslednost kontrarozvědné činnosti na XII. S-SNB po linii vnějšího protivníka prakticky ve všech sledovaných oblastech”. Situace se na odboru pro boj proti vnějšímu nepříteli nijak podstatně nezměnila ani ve sledovaném období, neboť v průběhu roku 1987 nebyl založen žádný osobní ani signální svazek; k 31. prosinci 1987 tak bylo možno statisticky vykázat pouze 1 signální svazek.

V problematice USA 1. odbor XII. správy SNB vedl 9 svazků tajných spolupracovníků, 14 spisů kandidátů tajného spolupracovníka (KTS) a 15 spisů důvěrníků (D). “Jejich kvalita a rozmístění neodpovídá současným potřebám operativní situace a nevytváří podmínky pro ofenzivní zpravodajské využití. Svědčí o tom nulový stav ve svazcích kontrarozvědného rozpracování i velmi nízká úroveň vyhledávací činnosti.” V problematice NSR příslušníci StB soustředili “poznatky” o zvýšeném zájmu diplomatů ze SRN o Alexandra DUBČEKA. “Jsou zde vedeni 4 TS, 6 KTS a 5 D. Jde o trvale nízký stav /v roce 1986 rovněž 4 TS/, který vzhledem k silné bázi neodpovídá potřebám operativní situace.” V problematice Velké Británie měly být v Bratislavě odhalovány “snahy” o založení kulturního centra. “K aktivitě vládní organizace British Council byly zjištěny poznatky o kontaktech na představitele pravoce na Slovensku. V linii jsou vedeni jen 2 TS, 1 KTS a 1 D, což je bez ohledu na jejich kvalitu zcela nedostatečný počet z hlediska obsazení zájmových oblastí.” V problematice Francie byly získány obdobné poznatky o tom, že pracovníci francouzského zastupitelského úřadu v Praze usilovali o otevření kulturního střediska v Bratislavě. “Počet agentury neodpovídá potřebám operativní situace, jsou zde vedeni 2 TS, 7 KTS a 6 D.” Stejně jako v předchozím roce neměla XII. správa SNB žádné agenturní prostředky v problematice ochrany vojenských objektů. Hodnocení znělo: této problematice není věnována žádná pozornost.

Podle citovaného hodnocení údajně měly i poznatky “získané ke generálním konzulátům kapitalistických zemí v Bratislavě” pouze charakter statistického vykazování počtu příjezdů diplomatů z Prahy. “Nejsou však zjišťovány poznatky k důvodům pobytu a jejich konkrétní činnosti na území SSR.”

Celkově byla kontrarozvědná práce XII. správy SNB proti vnějšímu nepříteli hodnocena jako “nedostačující”. Převládat měla tendence “nahodnocování prvotních poznatků” a z toho logicky vyplynulo “neodůvodněné zakládání” svazků kontrarozvědného rozpracování. “V současnosti je jediným “úspěchem” kontrarozvědného rozpracování signální svazek EDO. Jde o akci, kde je 4 roky rozpracován čs. občan pro podezření

z trestné činnosti dle § 105 tr. zákona. Jeho předpokládanou trestnou činnost se však zatím nepodařilo prokázat.

Během roku 1987 byl ukončen 1 osobní a 3 signální svazky. Jednalo se o osobní svazek OTAKAR, který byl ukončen pro nedostatek důkazů a signální svazky ZDROJ, VÍCHOR a OROL, všechny ukončeny pro nepotvrzení původního poznatku.”

V průběhu roku 1987 správa kontrarozvědky v Bratislavě “po linii vnějšího protivníka” řídila 58 tajných spolupracovníků (o 4 více než v r. 1986), jejich úroveň však měla být nízká, neboť tato agenturní síť nepřinášela “hodnotné StB poznatky”. K 31. prosinci 1987 bylo v evidenci registrováno navíc 71 KTS a 97 D. “Na 1. odboru je zařazeno 17 operativních pracovníků, což znamená, že na jednoho připadá 3,4 TS.”

Od poloviny osmdesátých let nastal u správy kontrarozvědky v Bratislavě celkový pokles svazků kontrarozvědného rozpracování - signálních a osobních - i po linii vnitřního protivníka, a to z 38 v roce 1985 na 26 svazků o dva roky později (tj. o 31,6 %). V samotném roce 1987 bylo celkem ukončeno 9 svazků KRR (3 osobní a 6 signálních), z toho “realizací” PVO 2 svazky a z důvodů “nepotvrzení poznatků” 5 svazků (tj. 55,5 %). Operativní pracovníci (OP) mimo to během hodnoceného období ukončili ve 4 svazcích pátrání se stoprocentní neúspěšností. Z celkového počtu svazků kontrarozvědného rozpracování vedených odborem boje proti vnitřnímu nepříteli připadlo 61,5 % na problematiku antisocialistických sil, 26,9 % na problematiku církví a sekt. V průměru tak na jeden svazek připadlo 2,7 operativního pracovníka. “Problémy při rozpracovávání sv. KRR spočívají především v nízké ofenzívnosti, malé cílevědomosti a nedostatečné vyhledávací činnosti. Rovněž koordinační činnost v problematikách 2. odboru i ve vztahu na další odbory není na odpovídající úrovni...”

Současně 2. odbor XII. správy SNB zaznamenal pokles v početních stavech tajných spolupracovníků, a to ze 177 TS v roce 1985 na 152 TS v roce 1987 (tj. o 14,1 %). Konkrétně v roce 1987 příslušníci StB ukončili spolupráci s 29 tajnými spolupracovníky (v roce 1986 šlo o 21 TS); 15 svazků (51,7 %) bylo uloženo “pro nečestné jednání, odmítání spolupráce, neschopnost, či z důvodu, že útvar netrvá na další spolupráci” (v roce 1986 šlo o 61,9 %). “Tato vcelku vysoká procenta svědčí o snaze očistit agenturní aparát od neperspektivních, pasivních atd. TS, avšak zároveň ukazují na špatný výběr TS v předcházejících obdobích. Uvedená opatření se však zatím neprojevují ve výslednosti KRR. Naopak nebyl splněn ani plán verbovek pro rok 1987 a ani plán získání nových KTS, což má nepříznivý vliv na kvalitu a efektivnost KR práce i vyhledávací činnosti. Problémem je i nízký počet TS využívaných v rozpracováváných akcích.” V průměru na jednoho příslušníka 2. odboru připadlo 2,1 TS. Z celkového počtu tajných spolupracovníků pokrývalo problematiku “antisocialistických sil” 16,4 %, problematiku církví a sekt 21,7 % a tzv. kontrarozvědnou ochranu mládeže 7,9 %.

“V uplynulém období byla pro problematiku antisoc. sil charakteristická orientace těchto sil /např. KUSÝ, ŠIMEČKA, JABLONICKÝ/ na verbální projevy /psaní různých pamfletů - např. KUSÝ - ‘Prestavbári’, ‘Obrodári I a II’, JABLONICKÝ - ‘V sieti normalizácie’ apod./ v důsledku spekulací s probíhajícím procesem přestavby a prohlubováním soc. demokracie. Zvýraznilo se úsilí těchto osob o propojení a koordinaci postupu s antisoc. silami v ČSR, zejména s ‘chartou’ s cílem vytvořit širší a akceschopnou základnu pro faktickou opoziční činnost /př. i podíl na ‘Lidových novinách’ - KUSÝ/. Specifické postavení mezi nimi nadále zaujímá A. DUBČEK, který odmítá jakoukoliv spolupráci s antisoc. silami. Zpracovává různé písemnosti, v nichž porovnává situaci v ČSR v letech 1968 - 69 se současným vývojem v SSSR /např. interview pro list Italské KS - L Unita/.

Zintenzívnila se činnost osob, které chtějí zneužít národnostní cítění občanů SSR maďarské národnosti. Usilují o rozšíření základny o osoby, které mají stejné smýšlení jako oni a snaží se prohloubit kontakty s ‘chartou’, nelegální církví a laickým apoštolátem. Nejaktivnější je sig. ‘charty’ M. DURAY z Bratislavy.”

V problematice “antisil” byl od roku 1986 zaznamenán pouze mírný pokles svazků kontrarozvědného rozpracování (z 18 na 16 svazků v roce 1987). Strmější pokles byl patrný

v agenturní síti, kdy v roce 1987 (25) při srovnání s rokem 1986 (34) poklesl počet tajných spolupracovníků o 26,5 %. "I když je na relativně dobré úrovni vedeno rozpracování hlavních akcí, chybí zde však ofenzivnost a kvalitnější obsazení vlastní agenturou."

Po linii církví a sekt byla "v činnosti Vatikánu a reakčního kléru" odhalena "zřejmá tendence v první etapě rozšiřovat základnu pro nátlakové akce uvnitř naší společnosti a aktivizaci takového základny vytvářet předpoklad pro koordinovaný postup a nátlak doma i v zahraničí k prosazení svých požadavků – odluky církve od státu.

Zintenzívnily se útoky proti Sdružení katolických duchovních Pacem in terris /SKD PIT/. Jejich důsledkem je nárůst pasivity a pokles účasti mladých duchovních na zasedáních této organizace.

Vzrostla aktivita představitelů nelegální církve /NC/ a laického apoštolátu /př. tajný biskup KOREC, J. a P. ČARNOGURŠTÍ, F. MIKLOŠKO aj./, kteří se netají záměrem získat vedoucí postavení mezi „opozičními silami“. Značný význam nepřátelské činnosti těchto protisoc. elementů přikládají emigrantská centra. Svědčí o tom např. udělení „Národní ceny Světového kongresu Slováků“ P. Čarnogurskému apod. Významná pozornost je NC věnována rozvíjení řádové činnosti. Soustavně se snaží získávat nové členy, především z řad mládeže. Organizují pro ně tzv. duchovní cvičení a umožňují jim studium nejen náboženské literatury, ale i různých samizdatů /př. Historický zápisník, Náboženství a současnost apod./. V Nové Dubnici byla např. odhalena tajná tiskárna „Svatý Josef“ a zajištěno zde větší množství samizdatů připravených k expedici.

Úzké propojení činnosti oficiální ŘKC a NC se nejzřetelněji projevuje při organizování a průběhu náboženských poutí. Výsledkem jejich působení je mimo jiné poměrně vysoká účast mladých lidí na církevních akcích..."

V letech 1986 a 1987 se počet svazků kontrarozvědného rozpracování v problematice církví a sekt nezměnil, celkový stav činí 7 svazků (4 osobní a 3 signální). Naopak "nepatrně" se zvýšil počet tajných spolupracovníků (z 28 v roce 1986 na 33 o rok později). "Plně se nedaří agenturně pokrýt linii NC a laického apoštolátu. Chybí i ofenzivnost při úkolování TS a využívání kvalifikovaných postupů v práci s TS /např. podstavy/."

V rámci tzv. kontrarozvědné ochrany mládeže příslušníci 2. odboru zaznamenávali "snahy antisoc. sil /KUSÉHO, ŠIMEČKY a JABLONICKÉHO/ zapojit do nepř. činnosti mladé lidi. S jejich podporou začala skupina mládeže kolem J. BUDAJE /nar. 1952/ vydávat protisoc. orientovanou písemnost „FRAGMENT“.

Negativním jevem, který se již delší dobu projevuje zejména mezi uční a středoškoláky, je činnost skupin mládeže inklinujících k punk rocku, heavy metalu aj. úpadkovým hudebním směrům. V Bratislavě se v r. 1987 konala dvě velká veřejná setkání členů těchto skupin. Včasnými opatřeními bezpečnostních orgánů se podařilo zamezit, aby tato setkání přerostla v hromadné narušení veřejného pořádku."

Stav svazků kontrarozvědného rozpracování v problematice mládeže byl nulový, příslušné oddělení 2. odboru XII. správy SNB zde vedlo pouze 8 spisů prověřované osoby. Ve srovnání s předchozím rokem zůstal stabilní i počet 12 tajných spolupracovníků. "Uvedená situace ukazuje na nedostatečnou vyhledávací činnost a signalizuje skutečnost, že agenturní síť je spíše poziční a vlivová, chybí jí dotyk na zájmové prostředí."

Na "úseku kontrarozvědné ochrany čs. ekonomiky" plnil 3. odbor XII. správy SNB hlavně úkoly "při ochraně centrálních ekonomických orgánů s působností v rámci SSR, zahraničního obchodu před podvratnou činností KS firem a monopolů, dlouhodobých programů spolupráce RVHP a vědeckotechnického rozvoje". V hodnoceném roce 1987 byla agenturně operativní činnost odboru na ochranu ekonomiky soustředěna zejména na rozpracování 8 hlavních akcí. "V jedné z nich je rozpracovávána trestná činnost vyzvědačství, ze které je podezříván západoněmecký obchodník, jenž udržuje styky na ZÚ NSR v ČSSR a při obchodní činnosti poskytuje provize čs. občanům. V akci nejsou dosud získány poznatky potvrzující uvedenou trestnou činnost. V další akci je dokumentována trestná činnost pracovníka zahraničního obchodu, který způsobil značnou škodu tím, že nedovoleně rozhodl o vývozu síry do KS. Akce byla konzultována s vyšetřovatelem StB a je

předpoklad zahájení realizace pro trestný čin dle § 129 tr. zákona. Dále je rozpracován čs. občan, který do veřejně publikovaných vědeckých prací využívá utajované údaje. Pro trestnou činnost nedovoleného podnikání byl v roce 1987 vyšetřovatelem StB realizován čs. občan, který bez řádného povolení zastupoval firmu z kapitalistických států.

Rovněž je prováděna aktivní agenturně operativní kontrola bývalých předních ekonomů, pro jejich pravicové názory. V těchto akcích jsou podchycovány jejich pokusy o aktivizaci v souvislosti s přestavbou národního hospodářství. Na základě dosud získaných poznatků není předpoklad jejich trestního postihu.

Celkově lze konstatovat, že přehodnocení a přerozdělení problematik, které bylo provedeno v roce 1987, nepřineslo zkvalitnění vyhledávání a dokumentování, zejména státobezpečnostní trestné činnosti...”

Intenzita rozpracování ze strany příslušníků 3. odboru měla podle statistik klesající tendenci (v roce 1985 vedli 20 akcí – o dva roky později pouhých 8 akcí). V roce 1987 tak připadlo na jednu akci 3,4 operativního pracovníka. Podle provedené analýzy se na nízké úrovni vyhledávací činnosti významně podílela nestabilita agenturního aparátu; při srovnání let 1985 a 1987 poklesl počet tajných spolupracovníků o 50 % (ze 144 na 71 TS). Ve sledovaném roce bylo např. plánováno získat 25 nových tajných spolupracovníků, ale i “přes provedená opatření” se příslušníkům 3. odboru podařilo získat pouze 9 TS. “Je zřejmé, že se XII. správě SNB na úseku kontrarozvědné ochrany ekonomiky nedaří vyhledávat a dokumentovat podvatnou činnost nepřítelů směřujícího proti klíčovým místům čs. ekonomiky. Jedním z hlavních předpokladů ke splnění tohoto cíle je stabilizovat kádrový sestav OP a následně i agenturní síť.”⁷⁶

Dokument doprovázela tabulka s údaji o svazkové agendě 2. odboru XII. správy

SNB:

PROBLEM ATIKA	TS	TS	KT S	KTS	D	D	OS	OS	SS	SS	PS	PS	SPO	SPO
	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
Antisocial istické síly	34	25	-	4	19	17	15	12	3	4	2	-	28	39
Církve a sekty	28	33	7	7	23	18	3	4	5	3	2	-	44	32
Mládež a školy	12	12	2	3	18	15	-	-	1	-	-	-	2	8
Ideodiver zní centra	9	12	3	7	10	18	-	-	2	2	-	-	9	19
Kultura	24	13	3	2	22	18	-	-	2	-	-	-	11	18
Zdravotní ctví	6	4	-	1	5	4	-	-	-	-	1	1	3	5
CELKEM	113	99	15	24	97	90	18	16	13	9	5	1	97	121

⁷⁶ Podklady k hodnocení výsledků práce XII. správy SNB v roce 1987. Za upozornění na existenci těchto podkladů je autor vděčný bývalému pracovníku ÚOÚD FMV.

Dne 21. března 1988 postoupil jeden z podřízených pověřeného náčelníka analyticko-informačního a plánovacího odboru správy kontrarozvědky v Bratislavě kpt. JUDr. Karola Javorčíka do Prahy X. správě SNB čtvrtletní informaci, včetně *Informácie o bezpečnostnej situácii a aktuálnych otázkach práce 2. odboru XII. S-ZNB Bratislava za I. štvrťrok 1988*. "V priebehu hodnoteného obdobia bola v porovnaní s predchádzajúcim obdobím zaznamenaná značná aktivizácia RSDr. Alexandra DUBČEKA, objektu 'ESER'. Tento v súvislosti so zverejnenými článkami v našich hromadných oznamovacích prostriedkoch (HOP) z príležitosti 20. výročia januárového pléna ÚV KSČ, ktoré hodnotil ako útoky voči jeho osobe, zaslal niekoľko listov na ÚV KSČ a ÚV KSSZ so snahou očistiť svoju osobu... Keďže na svoje listy nedostal odpoveď, rozhodol sa dať pokyn na zverejnenie svojich materiálov, ktoré zaslal koncom roka 1987 do orgánu Komunistickej strany Talianska L'UNITA..."

Jinak 2. odbor XII. správy SNB v problematike "PRAVICE" nezaznamenal podstatnejší protispoločenskou činnosť. "Táto sa obmedzovala iba na hodnotenie politickej situácie a jej predpokladaného vývoja v súvislosti s kádrovými zmenami v straníckych funkciách. V spojitosti s vydávaním LIDOVÝCH NOVÍN (LINO) pravicovými osobami v CSR PhDr. Milan ŠIMEČKA st., objekt 'PASKVIL' sa snaží získavať v radoch mladšej protisocialistickej zameranej generácie dopisovateľov týchto novín.

Na základe celkového vývoja situácie v prostredí PRAVICE a ostatných protisocialistických živlov sa dá očakávať, že títo naďalej budú aktivizovať svoju činnosť, najmä v súčinnosti s pravicou v CSR." Tomu mala nasvedčovať i snaha o odjazd na fórum Charty 77 ze strany M. Kusého (objekt "RENEGÁT"), J. Jablonického (objekt "ANTI"), M. Šimečka st., J. Langoše (objekt "LUKEŠ"), jejichž účasti "bolo však zabránené" preventívnymi výchovnými opatreniami. "Naša práca bude preto zameraná na marenie a paralyzovanie ich činnosti, najmä v spojení s PRAVICOU v CSR, ako aj v súvislosti s prípravou ďalšieho pamfletu o ekologickej situácii v Bratislave Jánom BUDAJOM, objektom 'JOHN' a ďalšími osobami z tejto oblasti, pokusov o organizovanie nátlakových akcií, narušovanie ich vzájomných stykov a činnosti v spojení s reakčne zmýšľajúcimi veriacimi osobami a ďalšími antisocialisticky orientovanými živlami.

U ostatnej PRAVICE bola zaznamenaná snaha o aktivizáciu, ktorá sa prejavuje v rozširovaní a propagovaní rôznych pamfletov... Pri rozpracovávaní týchto osôb sa budeme naďalej zameriavať na paralyzáciu ich verbálnych prejavov uplatňovaním primeraných preventívno-výchovných a rozkladných opatrení."

Dalšími "chránenými" či kontrolovanými subjekty boli politické strany a cirkve: "V problematike obrozených politických strán - Strana slobody a Strana slovenskej obrody v súvislosti s konaním ich zjazdov boli zaznamenané zo strany niektorých členov z MO SSL a MO SSO snahy narušiť priebeh zjazdov tým, že chceli presadiť tajné hlasovanie a niektoré reakčne zamerané osoby do popredných funkcií v týchto stranách, aby mohli takto narušovať vedúcu úlohu KSČ. Tieto zábery boli vykonanými PRO v zárodku eliminované.

V problematike rímsko-katolíckej cirkvi je v hodnotenom období charakteristické zintenzívnenie činnosti náboženských zoskupení, najmä však predstaviteľov nelegálnej cirkvi a laického apoštolátu. V súvislosti s vnútropolitickým vývojom, prestavbou a demokratizáciou vo všetkých oblastiach spoločenského diania u nás a v ZSSR, nelegálna cirkev skúma možnosti, do akej miery a s akou účinnosťou si môže dovoliť, prípadne úspešne uplatniť svoje výhrady voči vedúcemu postaveniu KSČ v socialistickej spoločnosti. Naznačuje to snahu týchto zoskupení preveriť, resp. v praxi uplatniť tézu vyslovenú JUDr. Jánom ČARNOGURSKÝM, objekt 'ADVOKÁT', že rímsko-katolícka cirkev má v širokom zázemí veriacych rozhodujúcu politickú silu schopnú realizovať pri vhodnej príležitosti organizované verejné vystúpenie na upevnenie svojich pozícií a v súvislosti s tým viesť nátlak na štátne orgány s cieľom deštrukcie nášho socialistickeho zriadenia v zmysle zámerov nepriateľských emigrantských kruhov, Vatikánu a rôznych buržoáznych koncepcií... Výrazná aktivizácia cirkvi, najmä však jej nelegálnej časti, sa v tomto smere prejavila v podpisovej akcii pod petíciu moravských katolíkov pozostávajúcu z 31 bodov, požadujúcich riešenie náboženskej

situácie v ČSSR... V súvislosti s petíciou nelegálna cirkev a laický apoštolát naplánovali na 25. 3. 1988 verejné zhromaždenie veriacich v Bratislave s cieľom požiadaviek na menovanie katolíckych biskupov na uvoľnené diecézy na Slovensku, za úplnú náboženskú slobodu a dodržiavanie ľudských práv v Československu. Obvodný národný výbor Bratislava I. uvedené zhromaždenie nepovolil a požiadal príslušné orgány Bezpečnosti o zabezpečenie poriadku. Správa ŠtB Bratislava v spolupráci s XII. S-ZNB v tejto súvislosti pripravuje nevyhnutné kontrarozviedne opatrenie k podpore a dodržiavaniu rozhodnutia Obvodného národného výboru Bratislava I.

Značný podiel na politickej aktivizácii veriacich na Slovensku majú reakční predstavitelia laického apoštolátu RNDr. František MIKLOŠKO a JUDr. Ján ČARNOGURSKÝ, ktorí udržiavajú rozsiahle styky na pracovníkov západných oznamovacích prostriedkov, ktorých tendenčne informujú o dodržiavaní slobody náboženského vierovyznania na Slovensku, resp. o situácii v opozičnom hnutí na Slovensku. Tieto informácie sú potom zneužitú v západných masmédiách na ovplyvňovanie obyvateľstva v ČSSR... V činnosti nelegálnej cirkvi a laického apoštolátu je potrebné počítať s tým, že budú naďalej pokračovať v doterajšej orientácii ich činnosti v prepojení na cirkevnú emigráciu a v konečnom dôsledku na vatikánske kruhy. V budúcim období bude preto potrebné našu činnosť zamerať na paralyzovanie týchto nežiadúcich javov... V činnosti oficiálnych cirkevných štruktúr, ako aj v práci Združenia katolíckych duchovných PACEM IN TERRIS oproti predchádzajúcemu obdobiu (IV. štvrtrok 1987) neboli získané pozoruhodnejšie poznatky, ktoré by mali rozhodujúci vplyv na vývoj štB situácie... V Slovenskej evanjelickej cirkvi a.v. v hodnotenom období naďalej pretrvával vcelku pozitívny vývoj... V problematike sionizmu v hodnotenom období tiež neboli zaznamenané také poznatky, ktoré by v podstatnejšej miere ovplyvnili doterajšiu situáciu.

V budúcim období sa naša práca bude zameriavať na udržiavanie terajšieho stavu cestou vplyvovej agentúry, resp. ostatných agentúrno-operatívnych prostriedkov.”

Během prvního čtvrtletí 1988 2. odbor XII. správy SNB realizoval 10 preventivně výchovných opatření. “Z toho 3 boli vykonané metódou spravodajsko-taktických opatrení, 6 metódou rozkladných opatrení a 1 metódou administratívno-právnych opatrení. V 5-tich prípadoch činnosť osôb smerovala k porušeniu ustanovenia § 178 Trestného zákona a po 1 prípade § 100 a § 112 Trestného zákona. 2 PVO boli vykonané formou spravodajských pohovorov s objektami, 3 formou pohovoru s nadriadeným pracovníkom objektu, 3 formou predvolania k podaniu vysvetlenia podľa § 19 Zákona o ZNB č. 40/74 Zb. a 2 PVO prostredníctvom stranických, štátnych a spoločenských organizácií. V jednom PVO stanovený cieľ nebol dosiahnutý...”⁷⁷

V druhej časti dokumentu hodnotil náčelník 2. odboru XII. správy SNB pplk. JUDr. Anton Faťol využití vlastních sil a prostředků: “V hodnotenom období síly a prostriedky odboru vnútorného zpravodajstva boli zamerané k zabezpečeniu rozhodujúcich úloh z ročného plánu práce s dôrazom na marenie snáh pravicových a antisocialistických síl:

- v súvislosti s aktivitou pri 20. výročí januárového Pléna ÚV KSČ;
- k zabezpečeniu MBO k 40. výročiu osláv Februárového víťazstva;
- pri likvidácii pokusov zúčastniť sa ekumenického fóra CH-77;
- k zabráneniu demonštrácie organizovanej nelegálnou cirkvou;
- pri riešení dielčích opatrení celoštátneho projektu KLIN”.

Od počátku roku se odboru boje s vnitřním nepřítelem podařilo rozšířit svou agenturní síť o 5 nových tajných spolupracovníků do problematiky církve (CMBF), k ochraně Matice slovenské a do IDC, do problematiky “hromadných oznamovacích prostriedkov” a do akcií “RENEGÁT” (“pravica”), “FIDO” (“emigrantské centrá”). “Vytvorili sa podmienky pre podstavu agentúry do akcií vedených na úseku ekológie. Zlepšil sa stav vo využívaní

⁷⁷ ŠIMULČÍK, Ján: *Čas svitania*. Prešov: 1998, s. 65 – 67; Informácia o bezpečnostnej situácii a aktuálnych otázkach práce 2. odboru XII. S ZNB Bratislava za štvrtrok 1988, I. časť. Vývoj štátobezpečnostnej situácie a dosiahnuté výsledky po jednotlivých problematikách, signovali pplk. Štefan Bobál, kpt. Štefan Malyak, 21. 3. 1988, čj. KR-0065/AN-88.

agentúry v problematikách, pretrvávajú problém v konkrétnych akciách, zvlášť na úseku pravice a cirkvi.“ Konkrétny výčet byl následující:

- “- pozitivnu úlohu zohrala agentúra v akcii ESER v tlmení aktivity objektu z hľadiska zapojenia do zoskupení CH-77 a ďalších čo sa podarilo zabrániť. Naše opatrenia zostali nečinné pri obmedzovaní jeho kontaktov do prostredia opozície v ČSSR – exkomunistov, s pomocou ktorých spracoval a odovzdal článok do redakcie TKS – UNITA;
- agentúra v pravícovom prostredí, aj keď neplní rozhodujúcu úlohu, vytvorila si podmienky k pravidelným kontaktom /ALEŠ, NIKI, IRIS/, získava literatúru, najmä LINO a je vedená k ďalšiemu upevneniu dôvery cez účasť na tvorbe ‚samizdatov‘;
- v opozičnom prostredí ekológie získal pozíciu TS VYSLANEC, kontakty prehľbuje TS IRIS a okrem úloh súvisiacich s poznávacou činnosťou budú využívaní k rozkladným opatreniam ako vplyvová agentúra;
- dlhšie úlohy plní agentúra v problematike nelegálnej cirkvi /TS BAČA a ďalší/, pomerne dobre pozície sú v nekatolíckych cirkvách, kde agentúra zohráva úlohu pri výjazdoch;
- vo vyčlenených pevných – kontrarozviedne rozpracovávaných objektoch zohrala svoju úlohu agentúra pri zabezpečovaní MBO v súvislosti so spomínanými významnými vnútropolitickými udalosťami, kde nedošlo k rušivým javom.“

Mimořádnou úlohu v kontrarozviednej praxi 2. odboru i nadále hrály prostředky zpravodajské techniky – ZTÚ DIAGRAM [= dlouhodobý odposlech], které byly zavedeny „v rozhodujících akcích po pravici aj po cirkvi“ Tak bylo dosaženo aktuálního přehledu „o zámeroch a činnosti rozpracovávaných objektov /RENEGÁT, PASKVIL, ADVOKÁT, ANTI, MIKI/“; získané poznatky „tvorili základné východisko pre organizovanie návazných opatrení k narušovaniu ich snáh.

- v súvislosti s MBO bola vykonaná rada STÚ ANALÝZA [= tajná technická prohlídka] na bytoch aj v zamestnaní záujmových osôb. Výraznejšie výsledky boli získané na akciách KANTOR, JOHN, kde sa potvrdila činnosť objektov – jej formy a metódy;
- mimoriadne výsledky prináša STÚ PRESTAVBA [= telefonní odposlech] v akcii ADVOKÁT prostredníctvom ktorého sú zisťované informácie, ktoré objekt odosiela do KZ pre IDEC – HA, RSE a Vatikán, ticho [!] zneužívajú proti ČSSR;
- STÚ NÁKUP [= úkolová prověrka korespondence] okrem orientácií o činnosti záujmových osôb slúžil v hodnotenom období k tlmeniu aktivity objektov filtračnými opatreniami – vyradovaním zásielok, ktoré v zvýšenej miere boli zasielané na adresy ESERA, PASKVILA, ADVOKÁTA a ďalších.

V zvýšenej miere, zvlášť v súvislosti s opatreniami smerujúcimi k zabráneniu účasti našich objektov na akciách opozície v Prahe, plnila sledovačka často v dlhodobom permanentnom nasadení a pričiniť sa o úspešné zvládnutie stanovených úloh. Nedarí sa nám tento prostriedok účinne využívať v akcii ESER, zvlášť pri kontrole jeho výjazdov do ČSR, kde bude žiaduce prijať opatrenia k presadeniu sa technikou... Je možné konštatovať, že sily a prostriedky 2. odboru v I. štvrtroku 1988 boli využívané v plnom nasadení, čo podmienila aj mimoriadna aktivita vnútorného aj vonkajšieho protivníka a pozitívne ovplyvnili vývoj operatívnej situácie.”⁷⁸

Dne 20. června 1988 zaslal 2. odbor XII. správy ďalší čtvrtletní informaci o bezpečnostní situaci a aktuálních otázkách práce. Úvod hlášení byl obligátně věnován A. Dubčekovi: „V priebehu hodnoteného obdobia bola zaznamenaná pokračujúca aktivita RSDr. Alexandra DUBČEKA, objektu ‚ESER‘ z predchádzajúceho obdobia, ktorá sa prejevovала v písaní listov na ÚV KSČ a KSS so snahou vyvolať dialóg s týmito orgánmi. Tiež jeho cesty do Prahy za svojimi priateľmi Václavom SLAVIKOM, Oldřichom JAROŠOM a ďalšími sú častejšie ako v predchádzajúcom období. Počas jeho pobytu v Prahe 14.-15. 3. 1988 ho jeho priatelia získavali za člena zakladajúcej sa opozičnej organizácii tzv. ‚KLUB SOCIALISTICKEJ OBRODY‘, čo však odmietol zo zásady, že sa nezapojí do žiadnej opozičnej organizácie, ktorej činnosť by smerovala proti strane a odhováral od takejto činnosti aj

⁷⁸ Ibid, II. časť. Zhodnotenie vlastných síl a prostriedkov, signoval pplk. JUDr. A. Faťol.

d'alšie osoby.”

Na druhém místě se jako vždy nacházela problematika "PRAVICE": "U aktivnej špičkovej PRAVICE, reprezentovanej PhDr. Milanom ŠIMEČKOM, PhDr. Miroslavom KUSÝM a PhDr. Jozefom JABLONICKÝM bola tiež zaznamenaná vzostupná intenzita činnosti. Zaoberajú sa myšlienkou na založenie rýdzo intelektuálnej opozičnej politickej strany po vzore z čias Masaryka. Dôvodom k založeniu tejto organizácie je snaha vykonávať svoju doterajšiu činnosť organizovanejšie a na kvalitatívne vyššej úrovni, do ktorej by chceli zapojiť aj ďalšie doteraz v pasivite zotrývajúce pravicové osoby.... Dňa 24. 5. 1988 sa stretlo na byte u PhDr. Miroslava KUSÉHO, obj. „RENEGÁT“ v Bratislave 7 pravicových a antisocialisticky zameraných osôb na „seminári“ k M. R. ŠTEFÁNIKOVÍ, kde PhDr. Jozef JABLONICKÝ, obj. „ANTI“ predniesol 50 stranový referát... Rudolf BATTĚK z Prahy pri svojej návšteve v Bratislave oboznámil KUSÉHO a JABLONICKÉHO s textom materiálu pripravovaného k tzv. „sympóziu CH-77“, ktoré sa má uskutočniť pri príležitosti 70. výročia vzniku ČSR. Obaja vyslovili súhlas s textom a stali sa spoločne s PhDr. Milanom ŠIMEČKOM – ktorého BATTĚK získal v Prahe [-] členmi prípravného výboru ako zástupcovia SSR. ŠIMEČKA a JABLONICKÝ si pripravila písomné vystúpenie... KUSÝ sa v dňoch 21. – 22. 5. 1988 zúčastnil na zasadnutí redakčnej rady „LINO“. Uviedol, že „rada“ privítala rozhodnutie Ústredného tlačového orgánu v Prahe o udelení 300,- Kčs pokuty za nelegálne vydávanie „LINO“, nakoľko tým vlastne nepriamo zobrali na vedomie existenciu „LINO“. Pokutu však nemienia zaplatiť, odvolajú sa a takto vyvolávajú dialóg so štátnymi orgánmi. O celej záležitosti mienia okrem toho informovať verejnosť prostredníctvom RSE a HLASU AMERIKY.

Na základe celkového vývoja situácie a zámerov PRAVICE a ostatných protisocialistických živlov sa dá očakávať, že títo v súvislosti s významnými výročiami pripadajúcimi na tento rok (20. výročie augustových udalostí, 70. výročie vzniku ČSR) budú v súčinnosti s PRAVICOU v ČSR naďalej aktivizovať svoju činnosť. Nasvedčuje tomu aj ich snaha o založenie opozičnej politickej organizácie ako aj zámer zúčastniť sa tzv. „Sympózia CH-77“ z príležitosti 70. výročia vzniku ČSR, na ktoré spracujú svoje písomné materiály.

Naša práca sa bude preto orientovať na marenie týchto ich zámerov.

U ostatnej PRAVICE boli zaznamenané tiež viaceré signály potvrdzujúce rast aktivizácie Viliama CIKLAMINIHO, bývalého príslušníka MV ČSSR... Bývalí redaktori Svetozár ŠTÚR a Roman KALISKÝ, obaja vylúčení z KSČ, sa zúčastnili stretnutia organizovaného M. ŠIMEČKOM a spol., kde spoločne posudzovali možnosti založenia opozičnej strany.

Pri rozpracovávaní a kontrole týchto osôb sa budeme naďalej zameriavať na paralyzáciu ich činnosti a verbálnych prejavov uplatňovaním primeraných preventívno-výchovných a rozkladných opatrení.

U ostatných nami obhospodarovaných objektov neboli získané také poznatky, ktoré by ovplyvnili existujúcu štátobezpečnostnú situáciu.”

Jako tretí v poradí sledovaných sociálnych skupín nasledovala informácia o cirkvi: "V problematike rímsko-katolíckej cirkvi je v hodnotenom období charakteristické zintenzívnenie činnosti náboženských zoskupení, najmä však predstaviteľov nelegálnych cirkevných štruktúr a laického apoštolátu. Táto ich snaha je úzko koordinovaná s Vatikánom, čo dokumentujú oficiálne rokovania s predstaviteľmi čl. štátu, ako aj posledné vystúpenie pápežského nuncia COLASUONNA pri vysviacke apoštolského administrátora trnavskej arcidiecézy Jána SOKOLA za biskupa 12. 6. 1988, kde vo svojom prejave pripomenul nedostatočné obsadenie biskupských stolcov na Slovensku a potrebu riešenia mužských reholí.

Priamu súvislosť s presadzovaním týchto zámerov mala aj demonštrácia veriáciach zorganizovaná z podnetu Svetového kongresu Slovákov (SKS) predstaviteľmi nelegálnej cirkvi a laického apoštolátu 25. 3. 1988 v Bratislave. Jej cieľom bolo podporiť požiadavky na "menovanie katolíckych biskupov na uvoľnené diecézy na Slovensku, za úplnú náboženskú slobodu a dodržiavanie ľudských práv na Slovensku" v intenciách petície moravských katolíkov pozostávajúcej z 31 bodov. V súčasnej dobe sú zisťované zatiaľ nepreverené poznatky k organizovaniu podobnej manifestácie v Nitre na 15. 8. 1988.

Rozhodujúcu úlohu v politickej aktivizácii veriacich na Slovensku zohrávajú naďalej reakční predstavitelia laického apoštolátu RNDr. František MIKLOŠKO a JUDr. Ján ČARNOGURSKÝ, ktorí patrili medzi hlavných organizátorov uvedenej demonštrácie. Menovaní pokračujú vo svojich pravidelných stykoch na redaktora HLASU AMERIKY Antona HLINKU, prostredníctvom ktorého tendenčne informujú západnú, ale i čl. verejnosť o dodržiavaní slobody náboženského vierovyznania, resp. o situácii v tzv. opozičnom hnutí na Slovensku...

V činnosti a práci Združenia katolíckych duchovných PACEM IN TERRIS v porovnaní s predchádzajúcim obdobím neboli získané závažnejšie poznatky, ktoré by mali rozhodujúci vplyv na vývoj štb situácie. Zo získaných poznatkov však možno konštatovať, že činnosť a práce ZKD PIT v poslednom období stagnuje.

Vychádzajúc z uvedeného hodnotenia operatívnej situácie v problematike rímsko-katolíckej cirkvi, možno vzhľadom na súčasnú situáciu, vnútropolitický vývoj a prestavbu v našej spoločnosti očakávať nárast tlakov na štátnu správu zo strany katolíckej cirkvi v ČSSR a Vatikánu, najmä čo sa týka obsadenia biskupských stolcov na Slovensku, resp. otázky mužských reholí. V činnosti nelegálnej cirkvi a laického apoštolátu je potrebné počítať s tým, že budú vo väčšej miere pokračovať v doterajšej orientácii ich činnosti v prepojení na cirkevnú emigráciu a vatikánske kruhy. V budúcom období bude preto potrebné vo zvýšenej miere sa orientovať na paralyzovanie týchto nežiadúcich javov.

V Slovenskej evanjelickej cirkvi a.v. a v ostatných menšinových nekatolíckych cirkvách a náboženských spoločnostiach v hodnotenom období naďalej pretrvával vcelku pozitívny vývoj v súlade so štátnou cirkevnou politikou.

V problematike sionizmu tiež neboli zaznamenané také poznatky, ktoré by v podstatnejšej miere ovplyvnili doterajšiu situáciu.

V budúcom období sa naša práca bude zameriavať na udržanie doterajšieho stavu cestou vplyvovej agentúry, resp. ostatných agentúrno-operatívnych prostriedkov."

Pomerně rozsáhlá část hlášení byla věnována problematice tzv. ideodiverzních centrál a emigraci: "V súčasnosti boli získané poznatky o snahách ideodiverzných a emigrantských centier, najmä Svetového kongresu Slovákov (SKS) prenikať do ČSSR cez oblasť kultúry a zahraničných stykov Matice slovenskej. Dokumentuje to účasť 31 člennej delegácie Slovensko-americkej národnej rady (SANC) v dňoch 14. 5. – 26. 5. 1988 na Slovensku. Program ich pobytu v ČSSR bol zabezpečovaný Maticou slovenskou. Delegáciu viedol USA štátny príslušník John HVAŠTA, predseda SANC a kontinentálny tajomník SKS... HVAŠTA sa snažil pobyt delegácie prezentovať ako akciu vyplývajúcu z kultúrnej dohody medzi ČSSR a USA, dosiahnuť čo najväčší počet prijatí u oficiálnych čl. predstaviteľov a publicitu v čl. oznamovacích prostriedkoch... Agentúrno-dôvernickou sieťou boli vytvorené podmienky na zabránenie možných provokačných vystúpení z radov členov delegácie... Na základe uvedených skutočností je možné predpokladať, že aktivita ideodiverzných a emigrantských centier bude aj v ďalšom období narastať a preto je potrebné tejto problematike venovať zvýšenú kontrarozviednu pozornosť."

V průběhu druhého čtvrtletí 1988 2. odbor XII. správy SNB vykonal 24 preventivně výchovných opatření (4 byly realizované formou zpravodajsko-taktických opatření, 19 jako rozkladná opatření a 1 administrativně-právní cestou). "V 5-tich prípadoch činnosť osôb smerovala k porušeniu ustanovenia § 178 Tr. zákona, v 2 prípadoch k §§ 112, 178 Tr. zákona, v 1 prípade k §§ 171, 178 Tr. zákona, v 4 prípadoch k § 100 Tr. zákona, v 5 prípadoch k § 98 Tr. zákona, v 2 prípadoch k § 112 Tr. zákona, v 1 prípade k § 171 Tr. zákona a v 4 prípadoch k § 260 Tr. zákona. 4 PVO boli vykonané formou spravodajských pohovorov s objektami, 11 formou pohovorov s nadriadenými pracovníkmi objektov, 3 formou predvolania k podaniu vysvetlenia podľa 19 zákona o ZNB č. 40/73 Zb., 2 PVO prostredníctvom straníckych, štátnych a spoločenských organizácií, 1 udelením výstrahy náč. XII. S-ZNB, 1 udelením prokurátorskej výstrahy a 2 PVO boli uskutočnené utajenou formou. V jednom prípade stanovený cieľ nebol dosiahnutý a v 3 prípadoch bol cieľ

dosiahnutý čiastočne...”.⁷⁹

Odbor pro boj s vnitřním protivníkem pplk. A. Fařola v souladu s ročním plánem práce věnoval pozornost “zabezpečování plnění rozhodujících úloh... s cílem zamedžit negativnímu působení pravicových a antisocialistických sil na pracujících. Úlohy a opatření boli orientované:

- k rozkladání pravicových a antisocialistických sil v zmysle celoštátného projektu KLIN;
- k odhaľovaniu autorov a rozširovateľov samizdatov, hlavne FRAGMENTU – K;
- k rozkladání skupiny osôb, spracovateľov samizdatu BRATISLAVA/NAHLAS;
- ku kontrarozviednej ochrane kultúrno-spoločenských a športových podujatí BRATISLAVSKÁ LYRA 1988, PRETEKY MIERU 1988, atletický míting PRAVDA – TELEVÍZIA – SLOVNAFT;
- ku kontrarozviednej kontrole pobytu osôb z USA, združených v SANC a vedených HVAŠTOM Johnom;
- k plneniu úloh k “Mierovej konferenci židovských pospolitostí v Prahe” a ÚZ ŽNO SSR;
- k rozkladným opatreniam v náväznosti na demonštráciu 25. 3. 1988 a k dokumentácii negatívnej činnosti organizátorov demonštrácie, objektu akcie ‘MIKI’;
- k odhaľovaniu spojenia nelegálnej cirkvi na zahraničné štvavé vysielache a ich predstaviteľa HLINKU Antona /SPO ‘LIPA’, STROMČEK/;
- ku kontrarozviednemu zabezpečeniu Jubilejného zasadnutia ZKD PIT v Bratislave dňa 20. 4. 1988;
- k plneniu súčinnostných opatrení k púti v Šaštíne a ku konsekrácii biskupa SOKOLA v Trnave;
- k plneniu úloh z MBO k oslavám 1. a 9. mája 1988.”

Na úseku práce s agenturní sítí 2. odbor správy kontrarozvědky v Bratislavě pokračoval ve “skvalitňování využitelnosti” tajných spolupracovníků. Ve srovnání se stejným obdobím roku 1987 (ke květnu) došlo k snížení počtu agenturních prostředků již pouze o 1 TS a celkový stav tak dosáhl 153 tajných spolupracovníků. “Tento stav sa v júni 1988 zvýši práve prevádzanými verbovkami.” Při srovnání dalších kritérií hlášení uvádělo: Během dubna až května 1987 odbor pro boj proti vnútornému nepriateľovi celkove získal 656 agenturních záznamů (AZ), z toho od svých TS 398 AZ; z nich bylo do Denních informací (DI) federálního ministerstva vnitra zařazených pouze 12 AZ. “V roku 1988 v mesiacoch apríl – máj nastalo kvantitatívne i kvalitatívne zlepšenie v získavaní správ, keď od TS bolo získaných 416 AZ (+ 18), celkove 720 (+ 64) a do DI FMV bolo zaradených 26 AZ (+ 14). Od začiatku roka bolo získaných k spolupráci 8 TS, schválené sú 3 návrhy na získanie TS, je predpoklad, že plán verboviiek za II. polrok 1988 – získať 11 TS bude splnený.

Stúpajúci trend v práci s agentúrou pretrváva najmä na úseku IDEC a v získávaní poznatkov ku krajanským spolkom a združeniam v Rakúsku, USA, Kanade a k Svetovému kongresu Slovákov. Pozitívne výsledky v práci s agentúrou boli dosiahnuté po línii HOP, sionizmus, INŠTITÚCIE, MLÁDEŽ, ŠPORT, ale i na úseku pravice a cirkvi... Skvalitňuje sa práca s výjazdovou agentúrou... Naďalej je potrebné a aktuálne zavádzanie preverbovanej agentúry do KPB [konšpirační a propůjčené byty].”

Úkoly vyplývající z vyhlášení mimořádného bezpečnostního opatření k 1. a 9. květnu 2. odbor splnil - oslavy nebyly “narušené antisocialistickými silami”. Na úseku preventivně-výchovných a rozkladných opatření “sú plnené úlohy najmä pri ochrane menšinových stran – Strany slobody a Strany slovenskej obrody, na úseku cirkvi, sionizmu a HOP”. Pozitívne byla hodnocena také “úzka součinnost so 4., 5. a 6. odborom XII. S-ZNB při plnění úloh v rozpracovávaných akciách. V súčasnosti s týmto pracoviskom odhaľované zámery a ciele objektov v akciách PASKVIL, RENEGÁT, JOHN, ADVOKÁT, ANTI, MIKI, KANTOR a ďalších... Poznatky získané v súčasnosti so spomínanými pracoviskami potvrdzujú stálu aktivitu reakčných a antisocialistických sil a ich úzku spoluprácu a prepojenie na KZ, VC a ZÚ KS.

⁷⁹ Informácia o bezpečnostnej situácii a aktuálnych otázkach práce 2. odboru XII. S-ZNB Bratislava za II. štvrtrok 1988. I. časť. Vývoj štátobezpečnostnej situácie a dosiahnuté výsledky po jednotlivých problematikách, signovali pplk. Š. Bobál a kpt. Š. Malyak, 20. 6. 1988, čj. KR-0065-1/AN-88.

V tomto smere vynikajú najmä osoby pôsobiace na úseku nelegálnej cirkvi.”

V závere náčelník odboru pplk. A. Faťol shrnul: “Prostriedky z odboru sú využiteľné efektívne s cieľom oslabiť a zamedziť vplyv vonkajšieho a vnútorného protivníka na vnútropolitickú situáciu v období pred augustom 1988.”⁸⁰

7. Poslední reorganizace FMV

V té době však již vedení federálního ministerstva vnitra mělo - jak přesvědčivě dokládá A. Lorenc - jiné starosti: “Vedení resortu hodnotilo výsledky práce kontrarozvědky kriticky. Netýkalo se to ani tak její informační produkce z prostředí vnitřního protivníka, ale hlavně úseků proti zahraničním rozvědkám a při ochraně ekonomiky. Bylo poukazováno na nízkou účinnost práce v porovnání s potřebami, ale také možnostmi... Bylo třeba provést kvalitativní změny.

Čím víc se ministr Vajnar snažil o kvalitativní změny v činnosti resortu, o lepší koordinovanost při operativní práci, o zkvalitnění analytické činnosti a operativního rozpracování signálů protistátní aktivity cizích zpravodajských služeb, tím více vystupovaly na povrch nedostatky organizačního uspořádání útvarů kontrarozvědky.

Hlavním problémem bylo, že i když každá z kontrarozvědných správ měla určenou vlastní linii a vyčleněny konkrétní úkoly, v jisté míře dublovala práci jiných správ.

Druhá správa vyhledávala agenty cizích rozvědek. Avšak každý špión někde pracoval, někde bydlel a s někým se stýkal. Tak činnost 2. správy narážela na zájmy 11. správy anebo na činnost 10. správy. Vojenská kontrarozvědka také nemohla svou práci omezit pouze na objekty vojenských útvarů, ale musela zpravodajsky pracovat i v okolí těchto objektů a kontrolovat také mimoslužební styky podezřelých osob. Tak se občas stalo, že v některých objektech zpravodajského zájmu měly svou agenturu i tři útvary.

Byl zde ovšem ještě další problém.

Stejně jako nelze od sebe oddělit obsah a charakter vnitřní a vnější politiky, sotva lze oddělit vnitřní a vnější činnost zpravodajských služeb. Proto nejen kontrarozvědné útvary, ale i rozvědka se podílela na úkolech vnitřní ochrany státu a jeho hospodářství. Na druhé straně úkoly kontrarozvědky čím dál tím častěji ukazovaly na potřebu účinnější operativní práce v zahraničí. Mezi rozvědkou a kontrarozvědkou existovala, přirozeně, nepřetržitá součinnost, ale také občasné překrývání zájmů...

Problém měl organizační základy, které komplikovaly řešení jiných systémových otázek zvýšení výkonnosti kontrarozvědky. Vystupovaly na povrch ve všech analýzách výsledků práce zpravodajských útvarů.

Konečně přišel žádoucí podnět....⁸¹

Vláda ČSSR 5. května 1988 přijala usnesení (upravené ještě 26. května) o zásadách a postupu snížení pracovníků ústředních orgánů.⁸² “Vláda přijala usnesení o snížení řídicího aparátu ministerstev o 30 procent,” pokračuje A. Lorenc: “...a v této souvislosti i počet náměstků ministrů. To se ovšem nemohlo uskutečnit bez zásadní reorganizace struktury útvarů ministerstva... Ministr mne tedy pověřil, abych spolu s dalšími náměstkyněmi předložil návrh reorganizace. Základní konstantou bylo snížení počtu náměstků na tři a celého řídicího aparátu o určených 30 procent a získaná pracovní místa převést do přímého operativního výkonu.

S generálem Hrušeckým a náčelníky správ jsme vypracovali návrh na reorganizaci

⁸⁰ *Ibid.* Časť II., signoval pplk. JUDr. A. Faťol.

⁸¹ LORENC, Alojz: *c. d.*, s. 102 – 104.

⁸² RMV ČSSR č. 12 z 22. 7. 1988 “Zřízení útvarů federálního ministerstva vnitra a útvarů podřízených ministerstvu vnitra”, čj. SM-0089/OST-01-88.

kontrarozvědky... Kolegové předložili návrhy na organizační změny svých úseků. Do konce června jsem spolu se sekretariátem ministerstva skončil vypracování souhrnného materiálu, který v červenci 1988 předsednictvo ÚV [KSČ] schválilo... Reorganizací došlo k podstatné integraci útvarů.

Kontrarozvědné útvary, s výjimkou vojenské kontrarozvědky a 12. správy, byly integrovány do hlavní správy kontrarozvědky...⁸³

Dne 19. července 1988 předložili tři ministři vnitra (V. Vajnar, Jireček, Lazar) předsednictvu ÚV KSČ zásadní dokument s předlouhým názvem *Změna řídicích a organizačních struktur ministerstva vnitra ČSSR, bezpečnostního úseku ministerstva vnitra a životního prostředí ČSR a bezpečnostního úseku ministerstva vnitra a životního prostředí SSR a jejich kádrového zabezpečení*, který byl o dva dny později nejvyšším kolektivním orgánem komunistické strany také přijat. O zásadním posunu v prioritách při řešení problémů bezpečnostních složek během uplynulých dvaceti let svědčí fakt, že se v přílohách výše uvedeného dokumentu ve vztahu k správě kontrarozvědky v Bratislavě objevují pouze dvě relevantní informace: stávající podřízenost federálnímu ministrovi vnitra (spolu s I., V. a VI. S-SNB) a podřízenost budoucí - I. náměstkovi ministra vnitra ČSSR gen. A. Lorencovi (společně s II. a III. S-SNB).⁸⁴

Poslední předlistopadová reorganizace komunistické podoby federálního ministerstva vnitra byla nařízena rozkazem ministra vnitra ČSSR V. Vajnara č. 12/1988, jenž k 1. srpnu 1988 zřídil jako jeden z útvarů podřízených FMV také *správu kontrarozvědky Sboru národní bezpečnosti v Bratislavě* (s krycím názvem "XII. S-SNB" a sp. zn. "KR"), přebírající "úkoly" dosavadní správy kontrarozvědky v Bratislavě.⁸⁵ Ukončení reorganizace FMV bylo stvrzeno vydáním organizačního řádu ministerstva vnitra ČSSR, signovaným již novým ministrem gen. Františkem Kinclem. Dle čl. 21 správa kontrarozvědky SNB v Bratislavě "jako útvar složky StB provádí ve vymezeném rozsahu kontrarozvědnou činnost včetně sledování a zpravodajskotechnických úkonů".⁸⁶

Jak o tom v polovině října 1988 informoval 1. zástupce náčelníka XII. S-SNB pplk. František Budaváry své partnery, prošla také správa kontrarozvědky SNB v Bratislavě změnou organizační struktury: "V tejto súvislosti Vám oznamujem, že od 1. 10. 1988 správu tvoria nasledovné novovytvorené odbory:

Organizačný a analytický odbor - plní úlohy doterajšieho Organizačného a operačného odboru a Analyticko-informačného a plánovacieho odboru.

a) 1. odbor (kontrarozviedny) - plní úlohy doterajšieho 1., 2.⁸⁷ a 3. odboru

b) 2. odbor (sledovania) - plní úlohy doterajšieho 4. odboru

c) 3. odbor (spravodajsko-technických úkonov a expertíz) - plní úlohy doterajšieho 5. a 6. odboru.

V náplni práce inšpekcie náčelníka, kádrovej skupiny a skupiny obrany nedošlo k podstatným zmenám."⁸⁸

Definitivní podobu správy přinesl až rozkaz náčelníka XII. S-SNB plk. Š. Homoly č. 7 z 20. března 1989. "Správa kontrarozviedky Zboru národnej bezpečnosti v Bratislave ako útvar zložky Štátnej bezpečnosti vykonáva v určených objektoch a vo vzťahu k určeným osobám kontrarozviedneho záujmu kontrarozviednu činnosť na ich ochranu, obranu spoločenského a

⁸³ LORENC, Alojz: *c. d.*, s. 104.

⁸⁴ SÚA, fond PÚV KSČ, sign. P 79/88 (5506/1988). Změna řídicích a organizačních struktur ministerstva vnitra ČSSR, bezpečnostního úseku ministerstva vnitra a životního prostředí ČSR a bezpečnostního úseku ministerstva vnitra a životního prostředí SSR a jejich kádrového zabezpečení, 19. 7. 1988, čj. N/Z-00309/88-ZD. Stručné zhodnocení změny postavení gen. A. Lorence in: ŽÁČEK, Pavel: *Kariéra Alojze Lorence, c. d.*, s. 276.

⁸⁵ ŽÁČEK, Pavel: *Přísně tajné, c. d.*, s. 250 – 254.

⁸⁶ *Ibid.*, s. 256 – 261. Organizační řád FMV, vydaný v rámci NMV ČSSR č. 12 z 23. 12. 1988, vstoupil v platnost k 1. 1. 1989.

⁸⁷ Stručný přehled náplni práce pěti oddělení 2. odboru XII. správy SNB před reorganizací viz ŠIMULČÍK, Ján: *c. d.*, s. 42.

⁸⁸ ŽÁČEK, Pavel: *Přísně tajné, c. d.*, s. 230 – 231.

štátneho zriadenia Československej socialistickej republiky, na ochranu československej ekonomiky, štátneho, hospodárskeho a služobného tajomstva a na ochranu záujmov socialistických krajín.”

Základní úkoly správy stanovil čl. 3: “Správa plní v rámci svojej pôsobnosti najmä tieto úlohy:

a) vykonáva vo vymedzenom rozsahu kontrarozviednu činnosť vrátane sledovania a spravodajsko-technických úkonov proti vonkajšiemu a vnútornému nepriateľovi;

b) sústreďuje, spracováva a poskytuje príslušným orgánom v rozsahu činnosti správy informácie z vlastnej kontrarozviednej činnosti a o mimoriadnych udalostiach; z poverenia ministra vnútra alebo jeho I. námestníka môže sústreďovať a spracovávať informácie z kontrarozviednej činnosti a o mimoriadnych udalostiach v SSR. Pre tento účel má právo vyžadovať potrebné informácie od správ ŠtB Krajských správ ZNB v SSR a koordinovať ich činnosť;

c) zabezpečuje v rozsahu vlastnej kontrarozviednej činnosti súčinnosť s útvarmi Zboru národnej bezpečnosti, útvarmi podriadenými federálnemu ministerstvu vnútra a federálnemu ministerstvu národnej obrany;

d) odhaľuje a dokumentuje nepriateľskú činnosť kádrových rozviedčikov a agentúru nepriateľských rozviedok, odhaľuje ich ciele, záujmy, formy a metódy práce proti ČSSR a ostatným socialistickým krajinám;

e) odhaľuje a dokumentuje nepriateľskú činnosť predstaviteľov pravice z radov bývalých funkcionárov ústredných politických, štátnych a kultúrnych orgánov a organizácií, žijúcich na území Bratislavy;

f) vykonáva kontrarozviednu činnosť na ochranu inštitúcií, úradov a spoločenských organizácií s celoslovenskou pôsobnosťou pred prenikaním ideologickej diverzie;

g) vykonáva kontrarozviednu činnosť na ochranu československej ekonomiky proti sabotáži a záškodníctvu zo strany nepriateľských rozviedok, monopolov, kapitalistických ekonomických zoskupení, pravice a ostatných antisocialistických síl;

h) vykonáva kontrarozviednu a režimovú ochranu štátneho, hospodárskeho a služobného tajomstva vo vyčlenených objektoch;

ch) vykonáva spravodajsko-technické úkony a sledovanie pre správu, správu ZNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraja, samostatný odbor Vojenskej kontrarozviedky Trenčín, spravodajskú správu Generálneho štábu Československej ľudovej armády - vyčlenené pracovisko Bratislava a v Bratislave dislokované pracoviská útvarov podriadených FMV...”.

Správa sa nadále sestávala z týchto útvarů:

a) organizačný a analytický odbor

b) inšpekcia náčelníka

c) kádrová skupina

d) skupina obrany

e) kontrarozviedny odbor - I. odbor (podřízený I. zástupci náčelníka správy)

f) odbor sledovania - II. odbor (spolu se III. odb. podřízený zástupci náčelníka správy)

g) odbor spravodajsko-technických úkonov a expertíz - III. odbor.

I. odbor XII. správy SNB měl “v stanovenom rozsahu” vykonávat “kontrarozviednu činnosť proti vonkajšiemu a vnútornému nepriateľovi a štátobezpečnostnú ochranu ekonomiky, štátneho, hospodárskeho a služobného tajomstva... najmä tieto úlohy:

Na úseku boja proti vonkajšiemu nepriateľovi:

a) odhaľuje a dokumentuje činnosť kapitalistických rozviedok a ich agentúry vo vyčlenených objektoch;

b) zabezpečuje kontrarozviednu kontrolu zastupiteľských úradov kapitalistických štátov ako i ďalších záujmových štátov umiestnených v Bratislave s cieľom odhaľovania nepriateľskej činnosti kádrových rozviedčikov na nich legalizovaných a ich agentúry;

c) vykonáva agentúrno-operatívnu kontrolu diplomatov kapitalistických ako i ďalších záujmových štátov prichádzajúcich do Bratislavy a Západoslovenského kraja;

d) organizuje kontrarozviedne opatrenia v rámci cestovného ruchu a vyčlenených cestovných kancelárií s celoslovenskou pôsobnosťou s cieľom odhaľovať v radoch kategorizovaných cudzincov, prichádzajúcich do Bratislavy, agentúru rozvedok a iných nepriateľských centier a organizácií;

e) organizuje a zabezpečuje ochranu osôb, ktoré z obhospodarovaných objektov vycestovávajú do kapitalistického zahraničia.

Na úseku ochrany ekonomiky:

a) organizuje kontrarozviednu činnosť vo vyčlenených objektoch československej ekonomiky celoštátneho a republikového významu v Bratislave s cieľom aktívneho odhaľovania sabotáže, špionáže, záškodníctva a podobnej nepriateľskej činnosti zo strany kapitalistických rozvedok, monopolov, kapitalistických ekonomických zoskupení;

b) vykonáva kontrarozviednu ochranu integračných vzťahov ČSSR v rámci Rady vzájomnej hospodárskej pomoci vo vyčlenených objektoch v Bratislave;

c) podieľa sa na vykonávaní kontrarozviednych opatrení riadených II. správou ZNB k medzinárodným výstavám a veľtrhom v ČSSR a v zahraničí, vrátane vedeckých sympózií a konferencií;

d) vykonáva kontrarozviednu a režimovú ochranu vo vyčlenených objektoch celoštátneho a republikového významu v Bratislave proti úniku štátneho, hospodárskeho a služobného tajomstva.

Na úseku boja proti vnútornému nepriateľovi:

a) odhaľuje nepriateľskú činnosť predstaviteľov pravice z bývalých funkcionárov ústredných politických, štátnych a kultúrnych orgánov, žijúcich na území Bratislavy;

b) zabezpečuje kontrarozviednu ochranu proti ideologickej diverzii a inej nepriateľskej činnosti v inštitúciách a úradoch s celoslovenskou pôsobnosťou v Bratislave;

c) odhaľuje nepriateľskú činnosť v Slovenskom ústredí židovskej náboženskej obce v Bratislave a sionistov v stanovených objektoch;

d) odhaľuje nepriateľskú činnosť a prepojenia ideodiverzných a emigrantských centier na vnútorného protivníka“ (čl. 12).

II. odbor XII. správy SNB "uskutočňuje výkon sledovania pre stanovené útvary... najmä tieto úlohy:

a) vykonáva na základe oprávnených požiadaviek stanovených útvarov sledovanie osôb dôvodne podozrivých z nepriateľskej činnosti;

b) podieľa sa na vykonávaní odbornej praktickej prípravy špecialistov pre rozviedne a kontrarozviedne útvary“ (čl. 13).

III. odbor XII. správy SNB nadále realizoval "spravodajsko-technické úkony a opatrenia a expertízu činnosť... najmä tieto úlohy:

a) zabezpečuje na základe oprávnených požiadaviek stanovených útvarov nasadzovanie a vyťažovanie spravodajsko-technických úkonov;

b) zabezpečuje legalizáciu závadových písomností v poštovom styku;

c) vykonáva písomoznaleckú a jazykovú expertízu protištátnych písomností pre operatívne potreby kontrarozviednych útvarov a súdne účely v rámci SSR; u písomností písaných v slovenskom jazyku plní tieto úlohy v rámci ČSSR;

d) vykonáva daktyloskopickú, chemickú a biologickú expertízu pre potreby kontrarozviednych útvarov v rámci SSR;

e) zabezpečuje vyhotovovanie krycích preukazov a legalizačných razítiek pre správu a správu ZNB hl. mesta Bratislavy a Zs. kraja a vedie ich evidenciu“ (čl. 14).

Součinnostní vztahy a spolupráce byly vymezeny ve čtvrté části rozkazu; z čl. 16 vyplývá naprostá podřízenost federálnímu ministerstvu vnitra: "Vztahy správy k ústředním orgánom štátnej správy a iným ústredným orgánom a organizáciám a útvarom v pôsobnosti ministerstva vnútra a životného prostredia SSR a FMV vyplývajú z postavenia a pôsobnosti správy a zo splnomocnení daných správou ministrom vnútra ČSSR alebo povereným námestníkom." Tuto realitu potvrdzuje i následující čl. 17: "Vztahy správy k federálnímu ministerstvu národnej obrany, civilným orgánom a organizáciám sa realizujú na základe

predpisov a dohôd v rozsahu zmocnenia ministra vnútra ČSSR.⁸⁹

V průběhu let 1988 – 1989 se XII. správa SNB podílela na preventivním i represivním postupu proti opozici a rozrůstajícím se občanským aktivitám. Nejzásadnější opatření správa kontrarozvědky v Bratislavě přijímala v rámci postupu proti demonstrantům zejména v průběhu tzv. mimořádných bezpečnostní opatření (MBO) a akcí (MBA).⁹⁰ K jednadvacátému výročí okupace pěti armádami Varšavské smlouvy zpracovala správa kontrarozvědky SNB v Bratislavě součinnostní plán se správami StB v krajích. „Obsahuje úlohy k osobám aktivně se podílejícím na činnosti Slovenského výboru HOS, SLOVENSKÉHO FÓRA PRESTAVBY, skupiny OBRODY, dalším vybraným aktivistom tzv. opozície, jako aj k cudzincom, u ktorých je možné očakávať činnosť zameranú na narušovanie vnútropolitckej situácie, klúdu a verejného poriadku.“ V zorném poli XII. správy SNB i nadále především zejména A. Dubček (objekt „ESER“).⁹¹ Operativní činnost Státní bezpečnosti neskončila 17. listopadu 1989, po vypuknutí masových demonstrací se útvary politické policie soustředily zejména na udržování informačního toku pro vedení federálního ministerstva vnitra a KSČ (KSS).⁹²

O deset dní později se již hlavní správa kontrarozvědky SNB snažila distancovat od politiky Ústředního výboru Komunistické strany Československa. „Hrubé porušování zásad marxisticko-leninského učení ze strany vedoucích představitelů KSČ v jejich praktické činnosti v minulých letech, nedostatečné sjednocování názorů stranické i občanské základny při řešení problémů, nedostatečná objektivní informovanost diskreditovaly socialismus v očích i myslích vlastního lidu. Takovéto negativní procesy přispívaly a podněcovaly agresivitu politické opozice a posilovaly ji. Tyto opoziční síly těchto procesů zneužily a my nyní musíme bojovat o udržení a obnovu socialismu v ČSSR...“⁹³

V posledním listopadovém týdnu, kdy již některé součásti Státní bezpečnosti zahájily tzv. divokou skartaci, diskutovalo vedení federálního ministerstva vnitra z iniciativy plk. Š. Homoly „návrh na řešení ochrany operativní dokumentace“ správy kontrarozvědky v Bratislavě, včetně možnosti „vytřídování, evakuace a ukrytí důležitých operativních dokumentů“.⁹⁴ Dne 1. prosince 1989 obdrželi všichni náčelníci centrálních správ – včetně XII. S-SNB - i správ StB v krajích pokyn I. náměstka ministr vnitra ČSSR (podepsaný ovšem náměstkem plk. Ottou Sedlákem), v jehož úvodu stálo: „Stávající manuální způsob práce v archivech a při vedení svazkové agendy neodpovídá současným požadavkům uživatelů, v řadě případů jsou vedeny materiály, které ztratily státobezpečnostní hodnotu. Současně narůstají požadavky na skladovací prostory, které jsou zcela přeplněny. Naturální podoba písemností nevyhovuje zásadám konspirace a nelze je zabezpečit při situaci ohrožení a BPS.“

Pod průhlednou záminkou úpravy poměrů v „archivech“ vedení ministerstva vnitra nařídilo odstranit uvedené „nedostatky“ tímto způsobem:

„Ve všech operativních archivech čs. kontrarozvědky realizovat jednotné vedení operativních fondů:

- fond TS – ve kterém budou vedeny vytříděné svazky KT [TS ?], schůzkových bytů, kandidátů tajné spolupráce a důvěrníků,
- fond KR – ve kterém budou vedeny vytříděné svazky KR, spisy PO, NO,
- fond OB – ve kterém budou vedeny vytříděné objektové svazky...”

Konkrétní „vytřídění archivních materiálů mělo být provedeno „podle následujících kritérií:

- fond TS [- ve svazcích a spisech] ponechat pouze seznam dokumentů, seznam osob, zprávu o získání, memorandum, závazek – slib, kompromitující materiály, poslední

⁸⁹ *Ibid*, s. 218 – 230.

⁹⁰ ŠIMULČÍK, Ján: c. d.; Organizace a řízení represe v ČSSR: Operační štáby generála Lorence 1988 – 1989. In: *Securitas Imperii* č. 4-I, 4-II, 4-III/1998.

⁹¹ *Securitas Imperii* č. 2/1994, s. 101 – 105, 140 – 142.

⁹² Denní situační zprávy StB z listopadu a prosince 1989. In: *Securitas Imperii* č. 6-I, 6-II, 6-III/2000.

⁹³ *Securitas Imperii* č. 4-III/1998, s. 755.

⁹⁴ *Ibid*, s. 753, 758.

vyhodnocení a návrh na uložení,

- fond KR [- ve svazcích a spisech] ponechat pouze seznam dokumentů, seznam osob, návrh na zavedení, vyhodnocení a závěrečnou zprávu,

- fond OB [- ve svazcích] ponechat seznam dokumentů a osob, návrh na zavedení, roční vyhodnocení a závěrečnou zprávu...

Náčelníci správ StB a náčelník XII. správy SNB měli dále zajistit "provedení:

- vytrídění archivních materiálů z fondu TS, KR a OB s cílem podstatně redukovat objem archiválií,

- podle harmonogramu SEO VOS FMV převezou takto redukované fondy na toto pracoviště, kde bude provedeno jejich nafilmování a převedení na mikrofiše. Po provedené kontrole budou písemnosti zničeny,

- ke splnění tohoto úkolu vyčlení přiměřený počet příslušníků a dále pro převoz materiálů a obsluhu reprografické linky".

Druhá část pokynu byla věnována tomu nejdůležitějšímu – vytrídění živých svazků. Ve svazcích TS měli příslušníci StB ponechat "pouze" seznamy dokumentů a osob, zprávy o získání, aktualizované memorandum, závazky, kompromitující materiály a závažnou dokumentaci. "Zbytek neprodleně skartovat." Svazky signální, osobní, pátrací ("dle povahy") a objektové "buď přes SEO skartovat nebo [v nich] ponechat: seznam osob, seznam dokumentů, návrh na zavedení, vyhodnocení, závažné dokumenty, kompromitující materiály, zbytek skartovat". Po liniích "ochrany ekonomiky" a "vnějšího zpravodajství" mělo být při ničení postupováno "diferencovaně". U agentury, která "pracovala na objektech vnitřní linie" se mělo důsledně postupovat podle výše uvedeného postupu

"O způsobu zpracování archivních i živých materiálů určených k zaznamenání na mikrofiše budete vyrozuměni. O uložení dokumentačních a kompromitujících materiálů budete vyrozuměni také.

Je potřebné postupovat tak, aby na útvarech nezůstaly materiály, jež by měly vzhledem k současnému politickému uspořádání kompromitující charakter.

Vytríděné materiály je potřebné urychleně zničit za dodržení přísných bezpečnostních opatření v papírnách apod."⁹⁵

Situace se však vyvíjela jinak než předpokládalo vedené federálního ministerstva vnitra. Postupně obdrželi operativní pracovníci všech kontrarozvědných součástí StB pokyny k úplné skartaci svazků a spisů. Po poledni 6. prosince 1989 navíc náčelník II. správy SNB plk. K. Vykypl rozeslal všem náčelníkům správ StB v krajích a náčelníkovi XII. správy SNB pilnou šifru týkající se osob "ohrožujících vnitřní pořádek a bezpečnost státu" (i nadále z "historických" důvodů nazývaných "nepřátelské osoby" – NO) evidovaných podle NMV ČSSR č. 21/1978.⁹⁶ "s okamžitou platností provedte skartaci spisu eo všech kategorií. pokud jsou na vaše součásti některé spisy eo archivovány, zajistete též jejich skartaci. evidenci eo dle nmv cssr c. 21/78 zrušte."⁹⁷

Dne 8. prosince 1989 náměstek ministra vnitra ČSSR gen. A. Lorenc rozeslal pod stejným číslem jednacím téměř identický pokyn, ve kterém byly vynechány poslední dva "kompromitující" odstavce. "V souvislosti s nedostatky při stávajícím manuálním způsobu práce v archivech, při vedení svazkové agendy a pokynem k jejich odstranění zaslaným pod č.j. NZ-00671/89 vydávám nový pokyn. Zároveň nařizují skartaci pokynu č.j. NZ-00671/89."⁹⁸ Krátce poté následoval další pokyn "mimo pořadí" určený všem náčelníkům, který definitivně ukončil likvidaci materiálů kompromitujících Státní bezpečnost a její spolupracovníky. Šifra rozesílaná z federálního ministerstva vnitra po 15.00 hod. měla následující znění: "s okamžitou platností zakazují vytrídování a nicení všech písemností

⁹⁵ Pokyn I. náměstka MV ČSSR z 1. 12. 1989, č.j. NZ-00671/89.

⁹⁶ Srov. ŽÁČEK, Pavel: Přísně tajné, c. d., s. 52 – 58.

⁹⁷ Pokyn plk. PhDr. Karla Vykypl "osoby ohrožující vnitřní pořádek a bezpečnost státu evidované podle nmv cssr c. 21/78", č.j. CB-005159/10-89.

⁹⁸ Pokyn I. náměstka MV ČSSR genpor. Ing. Alojze Lorence, CSc., z 8. 12. 1989 (přijatý na II. správě SNB ve 12.25 hod. a evidovaný pod č.j. CB-00153/01-89).

vzniklych v oboru pusobnosti federalniho ministerstva vnitra. niceni pisemnosti by mohlo byt zneuzito proti fmv. uvedeny zakaz plati do odvolani.⁹⁹

Proces ničení operativních materiálů zaměřený téměř výhradně na likvidaci živých svazků zřejmě v omezené míře pokračoval i po 8. prosinci 1989. Podle hlášení jednotlivých útvarů centrálnímu statisticko-evidenčnímu odboru VOS FMV je možno rekonstruovat počet svazků a spisů spolupracovníků StB, svazků kontrarozvědného rozpracování i spisů nepřátelských osob (NO; správně evidovaných osob) evidovaných 1. odborem XII. správy SNB k 30. listopadu a 31. prosinci 1989:

Stav svazků a spisů k 30. 11. 1989								Stav svazků a spisů k 31. 12. 1989						
	R	A	KB	PB	CEL KEM	KTS	D	R	A	KB	PB	CEL KEM	KTS	D
1.od d.	0	37	2	1	40	34	43	0	36	2	1	39	17	26
2.od d.	0	38	4	2	44	76	55	0	32	4	2	38	27	8
3.od d.	0	37	2	2	41	17	78	0	34	2	2	38	1	2
4.od d.	0	32	3	1	36	18	70	0	30	3	1	34	2	11
5.od d.	0	2	0	0	2	5	44	0	1	0	0	1	1	32
6.od d.	0	26	2	0	28	6	18	0	0	2	0	2	0	1
7.od d.	0	39	3	0	42	17	42	0	34	3	0	42	3	11
8.od d.	0	69	5	0	74	22	85	0	29	5	0	34	3	15
Celk em:	0	280	21	6	151	195	435	0	201	21	6	228	54	106

Stav svazků KRR a SPO k 30. 11. 1989								Stav svazků KRR a SPO k 31. 12. 1989						
	OS	S	P	OB	K	CEL KEM	PO	OS	S	P	OB	K	CEL KEM	PO
1.od d	0	4	2	10	0	16	46	0	4	2	5	0	11	32
2.od d	1	4	0	7	0	12	49	1	4	0	6	0	11	26
3.od d	0	1	0	15	0	16	28	0	1	0	15	0	16	16
4.od d	0	2	0	13	0	15	22	0	1	0	12	0	13	13
5.od d	0	0	0	31	0	31	1	0	0	0	29	0	29	1
6.od d	12	2	2	3	0	19	25	0	1	1	1	0	3	1
7.od d	0	4	0	10	0	14	34	0	3	0	5	0	8	7
8.od d	1	2	0	15	0	18	54	1	0	0	1	0	2	2
Celk em:	14	19	4	104	0	141	259	2	14	3	74	0	93	98

⁹⁹ Pokyn I. NMV ČSSR genpor. Alojze Lorence “zastavení vytrídování a ničení všech písemností” z 8. 12. 1989, čj. NZ-1331/89. Ke skartacím srov. TOMEK, Prokop: Skartace písemností Státní bezpečnosti v listopadu a prosinci 1989, *rkp*.

Stav spisů NO k 30. 11. 1989						Stav spisů NO k 31. 12. 1989				
	NO 1	NO 2	NO 3	NO 4	CELKEM	NO 1	NO 2	NO 3	NO 4	CELKEM
1.odd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.odd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.odd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.odd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.odd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.odd	8	4	0	0	12	0	0	0	0	0
7.odd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.odd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	8	4	0	0	12	0	0	0	0	0

V rámci svého dalšího pokynu z 11. prosince 1989 informoval I. náměstek ministra vnitra ČSSR gen. A. Lorenc o zahájení přípravy reorganizace složky Státní bezpečnosti. "Cílem této reorganizace je nově upravit zaměření činnosti Státní bezpečnosti, stanovit konkrétní úkoly a provést jejich organizační zabezpečení." Do provedení reorganizace byla "s okamžitou platností" pozastavena operativní činnosti odborů boje proti vnitřnímu nepříteli, včetně 6., 7. a 8. oddělení I. odboru XII. správy SNB Bratislava a II. odborů správ StB v krajích. "Pracovní síly vyčleněné na těchto úsecích je potřebné do ukončení reorganizace pověřit plněním nezbytných úkolů na jiných úsecích práce Státní bezpečnosti, zejména k zabezpečení úkolů na úsecích boje proti cizím rozvědkám, při ochraně čs. ekonomiky, při ochraně ústavních správ a svobod občanů, zejména při ochraně práv shromažďovacích, spolčovacích, národnostních a náboženských práv občanů. Dále pak včas zjišťovat a signalizovat tendence, směřující k teroristickým akcím."¹⁰⁰

O deset dní později, 21. prosince 1989, dokončilo vedení hlavní správy kontrarozvědky práce na reorganizaci Státní bezpečnosti, respektive novém modelu zpravodajské služby. "Požadavek konstituování právního státu, nacházející svůj výraz v novém uspořádání politického a státního systému ČSSR, si vynucuje provedení zásadních změn v postavení Státní bezpečnosti, obsahu její práce a organizační struktury. Jedná se zejména o úplné odstranění informačního monopolu a politicko organizačního řízení zpravodajské činnosti jednou politickou stranou, odstranění represivního charakteru Státní bezpečnosti a zabezpečení demokratické kontroly zpravodajské činnosti prostřednictvím parlamentu."

Státní bezpečnost byla nucena provést určitou "sebekritiku": "[Až dosud se] ... nepodařilo výrazněji přizpůsobit obsah a metody činnosti Státní bezpečnosti povaze probíhajících společenských procesů. Dosavadní činnost Státní bezpečnosti byla v důsledku jejího postavení jako nástroje politického mocenského donucení pověřována úkoly k řešení těch vnitropolitických, sociálních a ekonomických problémů naší společnosti, kde byla nedostatečně rozvinuta politická a právní ochrana důležitých zájmů společnosti. Tím byla Státní bezpečnost odváděna od skutečného poslání zpravodajské služby v rámci státního mechanismu..." Autoři tohoto návrhu již sice oznamovali ukončení "výše uvedených úkolů na úseku ochrany ČSSR proti vnitřnímu nepříteli", nebyli si však prozatím schopni představit budoucnost bez Státní bezpečnosti.¹⁰¹

Činnost správy kontrarozvědky SNB v Bratislavě, která ještě koncem listopadu 1989 působila v síle 336 příslušníků StB a občanských pracovníků¹⁰², byla ukončena v souvislosti s vydáním

¹⁰⁰ Pokyn I. NMV ČSSR genpor. Alojze Lorence "Zahájení prací k reorganizaci složky StB" z 11. 12. 1989, čj. N/Z-00676/89.

¹⁰¹ ŽÁČEK, Pavel: Hlavní správa kontrarozvědky v dokumentech (1988 – 1989). In: *Securitas Imperii* č. 2/1994, s. 264.

¹⁰² A MV ČR, nezařazeno. Přehled o skutečných stavech příslušníků SNB, vojáků z povolání a občanských pracovníků jednotlivých útvarů FMV k 30. 11. 1989, čj. FK-00247/KP-89 ZD.

rozkazu prvního nekomunistického ministra vnitra ČSSR JUDr. Richarda Sachera č. 16/1990, který k 15. únoru 1990 tuto součást Státní bezpečnosti bez náhrady zrušil.¹⁰³ Uzavřela se tak historie centrálního útvaru kontrarozvědky StB na Slovensku, vzniklého koncem šedesátých let v rámci procesu federalizace komunistické podoby Československa, který se z původní podoby na pražském centru více méně nezávislé hlavní správy ŠtB přeměnil – řečeno s trochou nadsázky – na čtvrtou krajskou správu StB v SSR.

8. Organizace správ StB v krajích

Výkon státobezpečnostní, veřejnobezpečnostní i jiné činnosti na území jednotlivých krajů na přelomu šedesátých a sedmdesátých let prováděly krajské správy SNB, jejichž náplň práce byla stanovena následovně: „Praktické potřeby řízení výkonu služby Sboru národní bezpečnosti v teritoriálním ohledu vyžadují přímé řízení a koordinaci práce společné činnosti aparátu Státní bezpečnosti a Veřejné bezpečnosti... popřípadě i s dalšími orgány, jejichž činnost v kraji je řízena ministerstvem vnitra.“ Podobně i problémy okolo materiálně technického zabezpečení, kádrově výchovné práce a „zajišťování příprav pro dobu branné pohotovosti státu v rozsahu působnosti MV na území kraje“ vyžadovaly jednotné řízení a koordinaci. V celostátním měřítku uskutečňoval řízení a koordinaci úkolů KS SNB – tedy včetně správ v Bratislavě, Banské Bystrici a Košicích - I. náměstek ministra vnitra, který byl bezprostředním nadřízeným všech náčelníků krajských správ SNB.

Krajské správy SNB tvořily výkonné útvary:

- odbor rozvědky, správa Státní bezpečnosti, správa Veřejné bezpečnosti, odbor vyšetřování Státní bezpečnosti, odbor vyšetřování Veřejné bezpečnosti (krajskou správu SNB v Bratislavě ještě odbor ochrany stranických a vládních činitelů), jejichž podrobné organizační schema prošlo koncem šedesátých a začátkem sedmdesátých let řadou změn, a
- štábní útvary a útvary služeb (vnitřní oddělení, kádrový a organizační odbor, inspekce náčelníka, hospodářský odbor a odbor spojení).

V čele krajské správy stál náčelník, který byl nadřízeným všech příslušníků SNB ve svém teritoriu. Z titulu své funkce zastupoval všechny složky SNB dislokované na území kraje, při jednání s představiteli krajských orgánů KSČ a státních institucí. Při řízení a kontrole činnosti podřízeného bezpečnostního aparátu náčelník správy především zabezpečoval realizaci rozkazů ministra vnitra, usnesení a pokynů krajských stranických a příslušných státních orgánů tak, „aby práce bezpečnostního aparátu odpovídala potřebám politické a bezpečnostní situace a jejímu vývoji“.

Náčelník krajské správy SNB měl „v souladu s příslušnými předpisy“ schvalovat „zásadní opatření“ v agenturně-operativní práci Státní bezpečnosti, zpracovávat zprávy o činnosti bezpečnostního aparátu a bezpečnostní situaci v kraji, včetně návrhů na opatření, a předkládat je I. náměstkovi ministra vnitra, případně krajským, stranickým a státním orgánům. O prováděných opatřeních zásadní povahy v jeho pravomoci informoval podle příslušnosti buď náčelníka hlavní správy StB, nebo náčelníka hlavní správy VB. Obdobně pro potřeby krajských stranických a státních orgánů nechal zpracovávat rozboru stavu a vývoje „protistátní trestné činnosti“ v regionu a „návrhy na opatření z toho vyplývající, zvláště v prevenci a v ochraně státního tajemství“.

¹⁰³ RMV ČSSR č. 16 z 31. 1. 1990 „Zrušení útvarů federálního ministerstva vnitra, útvarů Sboru národní bezpečnosti – složky Státní bezpečnosti podřízených federálnímu ministerstvu vnitra a zřízení útvarů federálního ministerstva vnitra“, čj. OV-0025/OST-01-90. In: *První správa. Československá rozvědka v dokumentech, 1945 – 1990*. ÚZSI: Praha 2000, s. 167.

Nejdůležitějším organizačním celkem každé krajské správy SNB bezesporu byla správa Státní bezpečnosti. Dle definice šlo o výkonný orgán kontrarozvědky „na území jednotlivých krajů s přímou oborovou podřízeností“ náčelníku hlavní správy StB a „teritoriální podřízeností“ náčelníku krajské správy SNB. Správy StB v krajích měly pracovat „po problematikách a objektech“ tak, aby „navazovaly“ na činnost příslušných útvarů hlavních správ StB a „účelně je doplňovaly“. Mezi jejich nejdůležitější úkoly patřila koordinace agenturně-operativní práce „z hlediska potřeb kraje“ a dílčí vyhodnocování „účinnosti“ státobezpečnostní práce. Organickou součástí správ StB v kraji byly oddělení a skupiny StB v okresech, podílející se „na plnění vyčleněných úkolů“.

Nejvyššími představiteli kontrarozvědky v krajích byli náčelníci správ StB (zároveň I. zástupci náčelníka krajské správy SNB). V jejich rukou byla soustředěna odpovědnost za činnost podřízených odborů, oddělení a skupin StB. Náčelníci správ Státní bezpečnosti při řízení a kontrole využívali svůj odborný aparát, tj. štábní útvary. Vnitřní oddělení plnilo úkoly studijního a administrativního charakteru a statisticko-evidenční oddělení zabezpečovalo úkoly spojené s vedením státobezpečnostní evidence a statistiky.

Obecně byly úkoly správ StB v krajích stanoveny následovně:

- organizovat a agenturně-operativními prostředky zajišťovat „odhalování, rozpracování a operativní dokumentaci protistátní činnosti“ na území kraje a kromě případů vyžadujících schválení náčelníka hlavní správy StB nebo krajské správy SNB rozhodovat o realizacích,
- organizovat v součinnosti se státními a hospodářskými orgány na území kraje ochranu státního, hospodářského a služebního tajemství,
- soustřeďovat a analyzovat informace o operativní situaci „po jednotlivých problematikách a objektech“ na území kraje, „o rozsahu a úrovni rozpracovávaných případů a signálů, o rozsahu a úrovni prostředků agenturně-operativní práce (agenturní aparát, sledování, operativní technika), jejich rozmístění a využití na území kraje“,
- organizovat „výkon služby“ na odděleních pohraničních kontrol v kraji,
- organizovat v souladu s plánem hlavní správy StB a v rozsahu své kompetence preventivní opatření,
- vést statistiky a evidence agenturně-operativní povahy v rámci kraje,
- odpovídat za „účelnou dělbu práce“ uvnitř správy StB mezi jednotlivými odbory, organizovat součinnost s teritoriálními orgány Vojenské kontrarozvědky a v případech přesahujících rámec kraje i s ostatními správami StB,
- informovat náčelníka hlavní správy StB a náčelníka krajské správy SNB „v souladu se zásadami hlásné služby, zejména však o závažných a nových poznatcích a jevech protistátní činnosti po jednotlivých problematikách a objektech, o průběhu jejich rozpracování, o celkových výsledcích práce a o stavu a potřebách odborné a politické přípravy kádru“,
- provádět „veškerou“ agenturně-operativní činnost podle rozkazů a směrnic náčelníka hlavní správy StB, náčelníka krajské správy SNB a metodických pokynů příslušných útvarů hlavní správy StB.¹⁰⁴

Počátkem roku 1971 mělo dojít k reorganizaci krajských správ SNB, v jejímž rámci vzniklé správy StB byly již zaměřeny pouze kontrarozvědně; jejich 1. – 3. odbory byly zaměřeny čistě kontrarozvědně (vnější nepřítel), na vnitřní zpravodajství a „ochranu“ ekonomiky.¹⁰⁵

Po formálním ukončení reorganizace centrálních kontrarozvědných útvarů Státní bezpečnosti na přelomu jara a léta 1974 se postupně pozornost vedení federálního ministerstva vnitra soustředila na nižší složky. „K zabezpečení důsledného plnění úkolů SNB a k prohloubení jednoty SNB“ stanovil ministr vnitra ČSSR doc. PhDr. Jaromír Obzina, CSc.,

¹⁰⁴ RMV č. 36 z 1. 12. 1966 „Zásady pro uspořádání řídicí činnosti ve Sboru národní bezpečnosti a Sboru nápravné výchovy“, čj. Sv-0041/90-66.

¹⁰⁵ PEŠEK, Jan: *c. d.*, s. 96; J. FROLÍK ve své práci (*c. d.*, s. 498 – 999) bohužel neodkazuje na žádný řídicí akt vedení FMV.

svým RMV ČSSR č. 28/1974 "nové zásady organizace SNB v krajích".¹⁰⁶

Krajská správa Sboru národní bezpečnosti se nadále členila na:

a) funkční útvary

1. vnitřní odbor
2. inspekci náčelníka KS SNB
3. kádrový odbor
4. oddělení obrany
5. hospodářský odbor
6. spojovací odbor
7. zdravotnický ústav KS SNB
8. krajské středisko automatizace

b) výkonné útvary

1. správu Státní bezpečnosti
2. odbor vyšetřování Státní bezpečnosti
3. správu VB
4. odbor vyšetřování VB
5. krajský odbor pasů a víz
6. krajský odbor ochrany státních hranic.

Za základní útvary Sboru národní bezpečnosti byly mj. vyhlášeny oddělení Státní bezpečnosti, okresní oddělení pasů a víz, oddělení ochrany státních hranic a oddělení pasové kontroly.

V příloze Obzinova rozkazu byl vydán vzorový organizační řád krajské správy SNB, který stanovil, že KS SNB "ve stanoveném rozsahu plní zejména tyto základní úkoly:

a/ odhaluje a zneškodňuje nepřátelskou činnost zaměřenou proti Československé socialistické republice;

b/ chrání bezpečnost osob a majetku;

c/ spolupůsobí při ochraně ústavních činitelů za jejich pobytu na území kraje;

d/ odhaluje trestné činy a přečiny a zjišťuje jejich pachatele;

e/ vyšetřuje a vyhledává trestné činy a objasňuje přečiny podle trestního řádu;

f/ podílí se na zajišťování úkolů stanovených předpisy o ochraně státního, hospodářského a služebního tajemství;

g/ spolupůsobí při obraně Československé socialistické republiky a při ochraně státních hranic;

h/ působí při zajišťování veřejného pořádku a byl-li porušen, činí opatření k jeho obnovení...

j/ odhaluje přestupky, které podle zvláštních předpisů též objasňuje, a pokud zákon stanoví, rozhoduje o přestupcích;

k/ plní stanovené úkoly ochranného dohledu...

n/ řídí a organizuje přípravné práce k zajištění zvláštních úkolů u útvarů SNB v kraji, podílí se na ochraně a obraně teritoria a koordinuje plánování a provádění obranných opatření i podle úkolů Rady obrany KNV pro období branné pohotovosti státu..." (čl. 3).

Krajská správa SNB měla dále vykonávat činnosti "směřující k uplatnění pravomoci náčelníka KS SNB", a to zejména

a/ soustředováním a analýzou podkladů "pro komplexní, objektivní a operativní informovanost o bezpečnostní situaci v kraji" pro nadřízené služební orgány a pro příslušné stranické a státní orgány; a k tomu předkládat návrhy na opatření;

b/ soustředováním a analýzou informací potřebných "pro řízení a koordinaci činnosti útvarů SNB v kraji", včetně zpracovávání návrhů na opatření...

e/ zajišťováním efektivnosti a proporcionality "v rozdělování a využívání prostředků u útvarů SNB v kraji" (čl. 4).

Výkonné útvary, které byly součástí Státní bezpečnosti, měly stanoveny zejména

¹⁰⁶ RMV ČSSR č. 28 z 16. 8. 1974 "Zásady organizace územních útvarů SNB", čj. SV-004/01-1974.

následující úkoly:

správa Státní bezpečnosti -

a/ odhalovat "činnost nepřátelských rozvědek a jejich záměry směřující vůči státnímu a společenskému zřízení ČSSR";

b/ odhalovat "protistátní činnost vnitřního nepřítele a jeho snahy o spojení s vnějším nepřítelem", vést a organizovat "boj proti ideologické diverzi";

c/ provádět "ochranu důležitých ekonomických objektů, významných institucí", organizovat a provádět "opatření k zabránění úniku státního, hospodářského a služebního tajemství"; prověřovat "osoby určené pro styk se státním tajemstvím" a zajišťovat "metodickou pomoc státním a hospodářským organizacím" (čl. 15).

Odbor vyšetřování Státní bezpečnosti -

a/ vyšetřovat "trestné činy vymezené věcnou příslušností vyšetřovatelů StB";

b/ provádět "vyšetřovací úkony podle dožadání orgánů činných v trestním řízení";

c/ zajišťovat "úkoly v trestních věcech, které řídí správa vyšetřování StB" (čl. 16).

Krajský odbor pasů a víz -

a/ plnit "úkoly státní správy:

1. v pasové agendě při rozhodování o žádostech o soukromé cesty a vystěhování do ciziny, při vydávání, odnímání a omezování platnosti příslušných dokladů čs. občanům,

2. v cizinecké agendě při povolování, prodlužování a ukončování pobytů cizinců na území ČSSR, při udělování čs. víz v rozsahu stanoveném příslušnými předpisy a při rozhodování o žádostech o soukromé cesty, vystěhování, při vydávání a odnímání příslušných cestovních dokladů osob bez státní příslušnosti";

b/ při plnění těchto úkolů zabezpečovat "v součinnosti s ostatními útvary SNB i úkoly bezpečnostního charakteru";

c/ řídit útvary pasů a víz v kraji "v rozsahu své působnosti" (čl. 19).

Krajský odbor ochrany státních hranic -

a/ řídit a odpovídat "za plnění úkolů ochrany státních hranic a za výkon služby na odděleních pasových kontrol s výjimkou těch, která jsou začleněna v sestavě brigád Pohraniční stráže";

b/ organizovat "politicko-výchovnou práci mezi civilní obyvatelstvem v pohraničním území pro využití obyvatel k plnění úkolů ochrany státních hranic";

c/ zabezpečovat "plnění úkolů hraničního zmocněnce a jeho pomocníků";

d/ udržovat "součinnost s orgány pohraniční ochrany sousedních socialistických států"

(čl. 20).¹⁰⁷

Nové uspořádání centrálních kontrarozvědných útvarů Státní bezpečnosti vyžadovalo úpravu organizace správ Státní bezpečnosti a jejich řídicích vztahů. Dne 1. ledna 1975 tak vstoupila v platnost nová organizační struktura, v jejímž rámci u správ Státní bezpečnosti Banská Bystrica a Košice (samozřejmě také v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Ostravě, Plzni a Ústí nad Labem) vznikly:

1. výkonné útvary

- odbor boje proti vnějšímu nepříteli	- 1. odbor
- odbor boje proti vnitřnímu nepříteli	- 2. odbor
- odbor pro ochranu ekonomiky	- 3. odbor
- odbor pro sledování	- 4. odbor
- odbor zpravodajské techniky	- 6. odbor

2. funkční útvary

- vyhodnocovací a statisticko-evidenční oddělení (VSEO)
- vnitřní oddělení (VO).

Správu Státní bezpečnosti v Bratislavě¹⁰⁸ nadále tvořily

¹⁰⁷ Ibid. Příloha k RMV ČSSR č. 28/1974.

¹⁰⁸ Od 1. 1. 1976 již nešlo o správu StB KS SNB Bratislava, ale o správu StB správy SNB hlavního města Bratislavy a Západoslovenského kraje. Srov. RMV ČSSR č. 61 z 30. 12. 1975 "Zřízení správy Sboru národní bezpečnosti

1. výkonné útvary

- odbor boje proti vnějšímu nepříteli - 1. odbor
- odbor boje proti vnitřnímu nepříteli - 2. odbor
- odbor pro ochranu ekonomiky - 3. odbor

2. funkční útvary – vyhodnocovací a statisticko-evidenční oddělení (později pouze „vyhodnocovací skupina“¹⁰⁹).

Zpravodajské potřeby v oblasti sledování a zpravodajské techniky pro správu StB Bratislava zajišťovaly 4. a 6. odbor XII. správy.¹¹⁰ Všem nově organizovaným správám Státní bezpečnosti v krajích zůstaly samozřejmě podřízeny oddělení (skupiny) Státní bezpečnosti v okresech, „která jsou vysunutými pracovišti správ StB“.¹¹¹

Komplikovanost řídicích vztahů mezi vedením federálního ministerstva vnitra, centrálními útvary a krajskými útvary charakterizují pasáže o způsobu řízení správ StB. Nadřízenými náčelníků správ Státní bezpečnosti byli „příslušní“ náměstci ministra vnitra ČSSR. Jejich činnost ve vztahu k náčelníkům správ StB koordinoval I. náměstek ministra vnitra, který „ve stanoveném rozsahu“ nad náčelníky teritoriálních útvarů StB též vykonával kádrovou a kázeňskou pravomoc. Představenými náčelníků správ StB však zároveň také byli náčelníci krajských správ SNB. Ve „vymezeném rozsahu a v souladu se schváleným zaměřením“ do řídicího procesu navíc vstupovali i náčelníci oddělení, odborů a II., X. a XI. správy.

Náčelníci centrálních kontrarozvědných útvarů v Praze měli v popisu práce řízení, kontrolu a koordinaci výkonu kontrarozvědné činnosti na správách Státní bezpečnosti prostřednictvím náčelníků S-StB a s vědomím náčelníků KS SNB. Náčelníci II., X. a XI. správy přitom zejména:

1. určovali „hlavní směry činnosti a konkretizaci základního zaměření příslušných odborů S-StB“,
2. určovali „rozsah objektů a problematik ke zpravodajskému rozpracování“,
3. určovali „taktiku a metodiku zpravodajské činnosti v jednotlivých problematikách a objektech“,
4. schvalovali „roční prováděcí plány příslušných odborů“,
5. organizovali „podle potřeby celostátní porady náčelníků příslušných odborů S-StB, zejména k provedení celostátního rozboru jednotlivých problematik a jeho aplikace na jednotlivé StB, k provádění rozborů nových forem a metod práce protivníka i k posouzení stavu a úrovně kontrarozvědné práce po liniích“.

Náčelníci odborů II., X. a XI. správy měli na základě rozhodnutí náčelníků svých správ

- řídit práci „ve svěřené problematice a při důležitých akcích na oddělení příslušného odboru S-StB, a to s vědomím náčelníka S-StB“,
- organizovat „podle potřeby a prostřednictvím náčelníka S-StB celostátní porady náčelníků oddělení příslušných odborů S-StB k rozboru nových forem a metod práce protivníka a k provedení instruktáží“
- rozhodovat o zakládání kontrolních svazků „na závažné případy“ a zajišťovat

hlavního města Prahy a Středočeského kraje a správy Sboru národní bezpečnosti hlavního města Bratislavy a Západoslovenského kraje“, čj. OR-0109/1975.

¹⁰⁹ Viz RMV ČSSR č. 28 z 1. 7. 1975 „Změny, doplnění a zrušení některých resortních předpisů“.

¹¹⁰ Oproti S-StB Bratislava měly výkonné útvary S-StB Praha poněkud složitější strukturu: odbory boje proti vnějšímu nepříteli (odbor 1a, 1b, 1c), odbory boje proti vnitřnímu nepříteli (odbory 2a, 2b) a odbory pro ochranu ekonomiky (odbory 3a, 3b, 3c).

¹¹¹ K 1. 10. 1977 ke stávajícím oddělením StB u okresních správ SNB přibýly: O-StB Galanta, Komárno, Nové Zámky, Trenčín, Nitra, Senica a Trnava u S-SNB hl. města Bratislavy a Zsl. kraje, O-StB Martin, Považská Bystrica, Prievidza, Zvolen, Žilina a Liptovský Mikuláš u KS SNB Banská Bystrica a O-StB Poprad, Spišská Nová Ves, Prešov, Michalovce, Humenné a Rožňava u KS SNB Košice. Srov. RMV ČSSR č. 24 z 23. 9. 1977 „Zabezpečení činnosti okresních správ Sboru národní bezpečnosti po linii Státní bezpečnosti“, čj. SM-0031/A-1977.

“pomoc v rozpracovávání jednotlivých případů a signálů”.

Obdobně i náčelníci oddělení II., X. a XI. správy z rozhodnutí svých náčelníků správ správ a s vědomím náčelníka příslušného odboru S-StB nadále poskytovali “pomoc při zpracovávání operativních plánů k rozpracování závažných případů a signálů, zejména těch, na které jsou založeny kontrolní svazky”.

Metodické řízení a kontrolu činnosti odborů pro sledování a odborů zpravodajské techniky správ Státní bezpečnosti měli kontrolovat náčelníci IV. a VI. správy.

Komplikovaný systém řízení správ StB dislokovaných na Slovensku neulehčil ani následující odkaz: “Vztahy správ StB na území SSR ke XII. správě jsou stanoveny RMV ČSSR č. 15 ze dne 20. 5. 1974.”¹¹²

Činnost teritoriálních útvarů Státní bezpečnosti na Slovensku, resp. kontrarozvědných složek StB v SSR, na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let zatím můžeme dokumentovat pouze na základě vybraných statistických údajů o agenturně-operativní činnosti (ve srovnání s celkovými počty v SSR i ČSSR).

V roce 1978 byl přehled o počtu svazků a spisů, jejich zakládání a uzavírání následující:¹¹³

Přehled o pohybu svazků operativního rozpracování v roce 1978			
XII. správa SNB:	ZAVEDENO:	UKONČENO:	STAV K 31. 12. 1978
OS	3	4	26
SS	11	13	27
PS	-	-	2
S-StB Bratislava:			
OS	-	5	6
SS	20	8	26
PS	3	5	8
S-StB B. Bystrica:			
OS	6	2	17
SS	16	23	14
PS	6	7	6
S-StB Košice:			
OS	3	5	3
SS	14	17	14
PS	-	3	-

Přehled o pohybu svazků a spisů TS, KTS a schůzkových bytů v roce 1978			
XII. S-SNB (plán verbovek TS: 16)	ZÍSKÁNO	UKONČENO	STAV k 31. 12. 1978
TS	18	10	143
KB	-	-	8
PB	3	2	10
KTS			26
S-StB Bratislava (plán verbovek TS: 42)			
TS	39	24	322
KB	1	-	20
PB	3	1	18
KTS			60

¹¹² RMV ČSSR č. 51 z 29. 12. 1974 “Organizace a řídicí vztahy správ Státní bezpečnosti“, čj. SV-00126/P-1974. K RMV ČSSR č. 15/1974 srov. pozn. 60.

¹¹³ A MV ČR, fond X. S-SNB, inv. j. 341. Informace o současné státobezpečnostní situaci v ČSSR z 30. 1. 1979.

S-StB Banská Bystrica (plán verbovek TS: 15)			
TS	16	17	173
KB	-	-	5
PB	2	1	13
KTS			37
S-StB Košice (plán verbovek TS: 29)			
TS	25	20	316
KB	-	-	13
PB	4	3	32
KTS			59
Čs. kontrarozvědné útvary StB v roce 1978 celkem (plán verbovek TS: 420)			
TS	423	333	3727
KB	19	12	223

Rok 1979 vypadal ve statistikách následovně:¹¹⁴

Přehled o pohybu svazků operativního rozpracování v roce 1979			
	ZAVEDENO:	UKONČENO:	STAV K 31. 12. 1979
<i>XII. správa SNB:</i>	1	4	23
OS	16	7	36
SS	1	1	2
PS			
<i>S-StB Bratislava:</i>			
OS	9	-	16
SS	42	12	56
PS	2	4	6
<i>S-StB Banská Bystrica</i>			
OS	12	5	22
SS	25	9	29
PS	3	3	6
<i>S-StB Košice:</i>			
OS	13	2	17
SS	11	13	29
PS	2	2	3

Přehled o pohybu svazků TS a schůzkových bytů v roce 1979			
	ZÍSKÁNO	UKONČENO	STAV k 31. 12. 1979
<i>XII. S-SNB (plán verbovek TS: 34)</i>			
TS	33	15	160
KB	-	-	8
PB	2	2	10
<i>S-StB Bratislava (plán verbovek TS: 47)</i>			
TS	59	23	363
KB	1	-	21

¹¹⁴ *Ibid*, inv. j. 342. Informace o současné státobezpečnostní situaci v ČSSR z 29. 1. 1980.

PB	1	2	17
<i>S-StB Banská Bystrica (plán verbovek TS: 20)</i>			
TS	51	12	219
KB	-	1	3
PB	7	3	18
<i>S-StB Košice (plán verbovek TS: 32)</i>			
TS	32	18	334
KB	1	-	14
PB	3	6	32
<i>Čs. kontrarozvědné útvary StB v roce 1979 celkem (plán verbovek TS: 517)</i>			
TS	646	329	4 095
KB	23	18	234
PB	51	37	310

V roce 1980 se počty svazků a spisů vyvíjely následovně:¹¹⁵

Přehled o pohybu svazků operativního rozpracování v roce 1980			
	ZAVEDENO:	UKONČENO:	STAV K 31. 12. 1980
<i>XII. správa SNB</i>			
OS	2	-	25
SS	17	14	37
PS	1	2	1
<i>S-StB Bratislava:</i>			
OS	2	6	10
SS	7	12	51
PS	3	4	5
<i>S-StB Banská Bystrica:</i>			
OS	3	3	22
SS	16	11	34
PS	7	3	10
<i>S-StB Košice:</i>			
OS	3	6	14
SS	25	5	49
PS	6	4	6

Přehled o pohybu svazků TS a schůzkových bytů v roce 1980			
	ZÍSKÁNO	UKONČENO	STAV k 31. 12. 1980
<i>XII. S-SNB (plán verbovek TS: 22)</i>			
TS	21	9	170
KB	1	-	9
PB	1	3	8
<i>S-StB Bratislava (plán verbovek TS: 42)</i>			
TS	43	18	385
KB	3	1	23
PB	3	2	18
<i>S-StB Banská Bystrica (plán verbovek TS: 30)</i>			

¹¹⁵ *Ibid*, inv. j. 343. Informace o současné státobezpečnostní situaci v ČSSR z 28. 1. 1981.

TS	35	20	228
KB	1	2	2
PB	4	4	18
<i>S-StB Košice (plán verbovek TS: 26)</i>			
TS	20	17	335
KB	2	2	14
PB	3	7	25
<i>Z celkového počtu u čs. kontrarozvědňých útvarů StB v roce 1980:</i> Plán získání TS: 454			
TS	465	337	4 217
KB	25	22	233
PB	52	51	306

V roce 1981 se situace statisticky vyvíjela následovně:¹¹⁶

Přehled o pohybu svazků operativního rozpracování v roce 1981			
	ZAVEDENO:	UKONČENO:	STAV K 31. 12. 1981
<i>XII. správa SNB:</i>			
OS	9	6	1
SS	6	11	33
PS	1	-	2
<i>S-StB Bratislava:</i>			
OS	10	6	11
SS	13	16	49
PS	2	1	6
<i>S-StB Banská Bystrica:</i>			
OS	7	9	20
PS	18	24	28
SS	4	10	4
<i>S-StB Košice:</i>			
OS	6	7	13
PS	17	10	56
SS	3	2	7

Přehled o pohybu svazků TS a schůzkových bytů v roce 1981			
	ZÍSKÁNO	UKONČENO	STAV K 31. 12. 1981
<i>XII. S-SNB (plán verbovek TS: 14)</i>			
TS	15	7	198
KB	1	1	9
PB	2	-	10
<i>S-StB Bratislava (plán verbovek TS: 43)</i>			
TS	43	42	386
KB	1	-	25
PB	-	5	13

¹¹⁶ *Ibid*, inv. j. 344. Informace o současné státobezpečnostní situaci v ČSSR z 26. 1. 1982.

<i>S-StB Banská Bystrica (plán verbovek TS: 30)</i>			
TS	45	24	253
KB	-	-	2
PB	8	7	21
<i>S-StB Košice (plán verbovek TS: 33)</i>			
TS	31	26	342
KB	4	4	14
PB	3	4	24
<i>Čs. kontrarozvědné útvary StB v roce 1981 celkem (plán verbovek TS: 430)</i>			
TS	465	409	4 316
KB	16	23	227
PB	60	59	309

V roce 1982 byl pohyb v počtu svazků a spisů tento:¹¹⁷

Přehled o pohybu svazků operativního rozpracování v roce 1982			
	ZAVEDENO:	UKONČENO:	STAV K 31. 12. 1982
<i>XII. správa SNB:</i>			
OS	11	7	30
SS	13	23	23
PS	1	1	2
<i>S-StB Bratislava:</i>			
OS	13	8	19
SS	13	15	47
PS	11	3	14
<i>S-StB Banská Bystrica:</i>			
OS	4	2	22
SS	17	21	24
PS	2	-	6
<i>S-StB Košice:</i>			
OS	20	21	12
SS	17	27	46
PS	11	11	7

Přehled o pohybu svazků TS a schůzkových bytů v roce 1982			
	ZÍSKÁNO	UKONČENO	STAV k 31. 12. 1982
<i>XII. S-SNB (plán verbovek TS: 16)</i>			
TS	16	10	209
KB	1	-	10
PB	1	1	10
<i>S-StB Bratislava (plán verbovek TS: 41)</i>			
TS	46	13	425
KB	3	2	26

¹¹⁷ *Ibid*, inv. j. 345. Informace o současné státobezpečnostní situaci v ČSSR z 24. 1. 1983

PB	4	1	16
<i>S-StB Banská Bystrica (plán verbovek TS: 34)</i>			
TS	49	21	283
KB	1	-	4
PB	9	3	27
<i>S-StB Košice (plán verbovek TS: 26)</i>			
TS	24	20	347
KB	-	-	14
PB	-	4	21
<i>Čs. kontrarozvědné útvary StB v roce 1982 celkem (plán verbovek TS: 433)</i>			
TS	480	329	4 510
KB	22	13	320
PB	57	47	556

Přestože je ještě předčasné hodnotit výše uvedená čísla, může si každý udělat představu o rozsahu tajné operativní činnosti slovenských součástí Státní bezpečnosti v letech 1978 – 1982, částečně ve srovnání s celkovými čísly v SSR, respektive celé ČSSR (u tajných spolupracovníků).

9. Činnost správ StB v letech 1987 - 1989

Konkrétnější informace o činnosti tří slovenských krajských kontrarozvědných útvarů Státní bezpečnosti jsou k dispozici až z roku 1987.¹¹⁸ "Vývoj bezpečnostní situace v hl. m. Bratislavě a Západoslovenském kraji za rok 1987 nezaznamenal výraznější změny proti předchozím obdobím." V porovnání s rokem 1985, kdy S-StB Bratislava registrovala 103 svazky kontrarozvědného rozpracování (KRR), došlo v roce 1986 k poklesu na 77 a v roce 1987 na 68 svazků KRR. Počet tajných spolupracovníků se naopak ve stejném období mírně zvýšil z 1085 (1985) přes 1091 (1986) až na 1115 TS v roce 1987. Na jednoho operativního pracovníka StB tak v průměru připadlo více než 5 TS. Počet kandidátů tajné spolupráce se snížil z 613 na 548 KTS, přesto však hodnocení konstatovalo, že zůstal mimořádně vysoký. "Na 200 pracovníků v operativě připadá 68 akcí, to znamená, že jednu akci rozpracovávají téměř 3 operativní pracovníci. Většina akcí (52) je vedena po linii vnitřního zpravodajství, kde je zařazeno 65 operativních pracovníků. Jednotlivá O-StB v teritoriu se na kontrarozvědném rozpracování podílejí 29 akcemi, tj. více než 42 %. Situace tedy zdánlivě nasvědčuje vytváření podmínek pro zkvalitňování agenturní činnosti a kontrarozvědného rozpracování, ovšem vlastní výslednost KRR tomu zdaleka neodpovídá."

V roce 1987 bylo například z akcí předaných operativou zahájeno odborem vyšetřování StB Bratislava trestní stíhání pouze v jednom případě a to pro trestný čin ohrožení státního tajemství § 107 odst. 1 tr. zákona. "Tato výslednost výmluvně dokumentuje nízkou produktivitu kontrarozvědné práce." Tato a dále uvedené informace prezentují názor centrály FMV na výslednost jednoho z útvarů Státní bezpečnosti podle vnitřních profesionálních kritérií; naprosto však nevypovídají o schopnostech příslušníků politické policie a jejich agenturní sítě kontrolovat a vlivově či represivně postihovat

¹¹⁸ Podklady pro hodnocení bezpečnostní situace v hl. m. Bratislavě a Západoslovenském kraji za rok 1987. Viz pozn. 76.

jednotlivce či celé sociální skupiny obyvatelstva.¹¹⁹

Kontrarozvědné rozpracování na úseku nejdůležitějších problematik po linii vnějšího protivníka (speciální služby USA, SRN, Velké Británie, Francie a ochrana vojenských objektů) bylo "vzhledem k významu kraje" hodnoceno jako nedostatečné. "I když lze od roku 1985 zaznamenat mírně stoupající tendenci ve stavu agenturních prostředků – v roce 1987 283 TS (o 10 více), 237 KTS (o 6 více) a 564 D (o 135 více), došlo v počtu svazků KRR za stejné období ke snížení. Tento stav dokumentuje, že zvyšování počtu TS je účelové, mnozí nemají ani potřebné možnosti k využití v problematikách, ve kterých jsou vykazovány." V roce 1985 správa StB Bratislava po linii odboru boje proti vnějšímu nepříteli evidovala 19 svazků (1 osobní, 15 signálních a 3 pátrací). O dva roky později tento stav poklesl na 11 svazků kontrarozvědného rozpracování (1 osobní na O-StB Levice, 9 signálních, z nichž byly 4 na O-StB v okresech a 1 pátrací svazek). "Tento stav KRR, kdy jeden svazek připadá na 6 operativních pracovníků po linii 1. odboru je velmi nepříznivý a nelze v tomto směru hodnotit, že snížením počtu svazků KRR došlo ke zkvalitnění kontrarozvědné činnosti." Tento závěr potvrzovala i skutečnost, že v roce 1987 bylo ukončeno rozpracování 9 signálních svazků (8 pro nepotvrzení poznatků a 1 pro odjezd cizince žijícího v ČSSR do zahraničí); ani jeden svazek nebyl uzavřen návrhem na vyšetřování.

Jako negativní byl například "po linii nepřátelských speciálních služeb" vnímán počet 50 tajných spolupracovníků, 82 kandidátů tajné spolupráce a 121 důvěrník, k nimž nebyl veden žádný osobní ani pátrací svazek, pouze 4 signální svazky (2 v bázi NSR a 2 v bázi Francie). Obdobně v problematice "hlavních směrů při ochraně vojenských objektů" byl na 85 tajných spolupracovníků, 66 kandidátů tajné spolupráce a 222 důvěrníky veden pouze 1 osobní, 4 signální a 1 pátrací svazek. "Je zřejmé, že po linii 1. odboru se na S-StB Bratislava nedaří zefektivnit vyhledávací činnost, v prověrkách prvotního signálu přetrvává zdoluhavost. Slabé výsledky KRR svědčí o tom, že agenturně technické prostředky nejsou využívány cílevědomě. Rovněž na úseku vyjíždějící agentury nebylo dosaženo očekávaných výsledků, což je zapříčiněno zejména i tím, že nebylo provedeno zhodnocení reálných možností TS a nejsou dostatečně využívány skutečné zpravodajské možnosti této agentury. V případech, jsou-li získány zajímavé zpravodajské poznatky, nejsou doceněny, ani respektována změněná operativní situace. Tím dochází k neodbornému řízení TS s následkem zrady (např. emigrace TS GERY v únoru 1987) a to i v případech, kdy se jedná o zpravodajskou hru."

Správa StB Bratislava v roce 1987 při kontrarozvědném rozpracování vnitřního nepřítele využívala 430 tajných spolupracovníků a 544 důvěrníky (za poslední dva roky se agenturní síť rozrostla o 23 TS a 41 D). "Uvedené agenturně operativní prostředky jsou využívány při rozpracování 12 osobních, 35 signálních a 5 pátracích svazků, při vyhledávání nepřátelské činnosti a kontrole zájmových osob."

V hodnoceném roce se měla zvýšit aktivita "antisocialistických sil". Alespoň tak příslušníci S-StB Bratislava vnímali úsilí některých občanů "o propojení a koordinaci postupu s „opozičními“ silami v ČSR, zejména s chartou a o vytvoření společné platformy, na níž by se v SSR sjednotily protisocialisticky orientovaní bývalí členové KSS, představitelé maďarského nacionalismu a reakční křídlo římskokatolické církve. Cílem je vytvořit širší a akceschopnou základnu pro faktickou opoziční činnost." V čele těchto "snah" stáli signatáři Charty 77 M. Kusý, M. Šimečka a J. Jablonický, kteří měli "spekulovat" s tím, že "proces přestavby a prohlubování socialistické demokracie vytvoří širší prostor pro realizaci těchto záměrů".

Zintenzivnit se měla i činnost osob, které chtěly "zneužít národnostního citění občanů

¹¹⁹ Zdánlivě sebekritické hodnocení (někdy – např. před reorganizací - možná až účelově sebekritické) podtrhuje neschopnost politické policie (zejména po linii "vnějšího nepřítele") efektivně zpravodajsky pracovat proti profesionálnímu protivníkovi. Fakt, že většina spolupracovníků StB nebyla schopna získat tak závažné informace, které by vedly k zavedení svazků kontrarozvědného rozpracování, svědčí o tom, že byla využívána k normální politicky motivované konfidentské udavačské činnosti.

SSR maďarské národnosti“. Za neaktivnějšího v tomto směru Státní bezpečnost pokládala signatáře Charty 77 M. Duraye z Bratislavy; aktivizovat se však měli i „stoupenci maďarského nacionalismu“ v okresech Galanta a Nitra. „Na území Zs. kraje je evidováno 9 signatářů charty.“

Po linii „antisocialistických sil“ bylo v roce 1987 registrováno 7 signálních a 3 osobní svazky. Při jejich „rozpracování, vyhledávání nepřátelské činnosti a kontrole zájmových osob“ operativa správy StB Bratislava využívala 94 tajné spolupracovníky a 54 důvěrníky, tj. v podstatě stejnou agenturní síť jako v předcházejícím roce.

Hlavní pozornost správy StB Bratislava byla „v problematice církví a sekt“ zaměřena „na systematické budování nelegální struktury v římskokatolické církvi, která by působila nezávisle na legální struktuře a státní správě“. Státní bezpečnost jako negativní jev hodnotila zejména rozšiřování a zkvalitňování členské základny „s orientací především na mládež“. Ze sekt na teritoriu Západoslovenského kraje měla nejvýrazněji vystupovat sekta Svědci Jehovovi. „Na její činnost měly značný vliv kongresy této sekty v MLR a PLR, přičemž se objevují požadavky na uzákonění sekty v ČSSR.“

Na „úseku“ církví a sekt bylo v roce 1987 při „vyhledávání nepřátelské činnosti, kontrole zájmových osob a kontrarozvědném rozpracování“ využíváno 121 tajný spolupracovník a 145 důvěrníků (o 5 TS více a 6 D méně než v předcházejícím roce). V rámci operativního rozpracování této problematiky správa StB Bratislava vedla 3 osobní (o 3 méně) a 16 signálních svazků (o 5 více).

„Kromě zneužívání mládeže církví a pravicovými silami hlavně v ekologickém hnutí, dochází m.j. vlivem rakouské televize a IDC v kapitalistických státech u části mládeže k vytváření skupin hlásících se k hnutím PUNK ROCK, HAEWY[!] METAL apod. Tyto skupiny propagují západní způsob života mezi ostatní mládeží, dopouštějí se výtržností, mají podíl na psaní protistátních nápisů a písemností, propagují fašismus apod.“

V rámci „kontrarozvědné ochrany mladé generace“ správa StB Bratislava registrovala – stejně jako v roce 1986 – pouze 1 signální svazek. Oproti tomu byli v problematice řízení 74 tajní spolupracovníci (o 10 více než v roce 1986) a 151 důvěrník (o 46 více) a vedeno 43 spisů prověřovaných osob. Nebyl překvapivý závěr: „Stav a úroveň kontrarozvědné činnosti na úseku antisocialistických sil, církví a sekt odpovídá potřebám operativní situace v Zs. kraji. Zcela nedostatečně se však jeví situace v problematice ochrany mladé generace. Značně vysoký počet TS a D se neodráží ve stavu a výslednosti kontrarozvědného rozpracování.“

V teritoriu Západoslovenského kraje se útvary správy StB Bratislava podílely na kontrarozvědné ochraně čs. ekonomiky jednoho sta klíčových objektů. „Zvýšená pozornost je věnována zajištění bezpečnostní ochrany jaderných elektráren v Jaslovských Bohunicích a Mochovcích, chemické výrobě a společnému podniku AVEX. V těchto problematikách jsou získávány poznatky o nekvalitní výrobě a úplatcích čs. pracovníků při dovozech z KS, ale nedaří se vyhledávat státobezpečnostní aspekty tr. činnosti a dokumentovat ji.“

Kontrarozvědná práce byla „orientována k ofenzivnímu boji s vnějším protivníkem“, včetně získávání tajných spolupracovníků z řad cizinců, ale výsledky na tomto úseku analytika StB vyhodnotila jako „téměř nulové“.

Od roku 1985 byl patrný „soustavný“ pokles vyhledávací činnosti (28 svazků kontrarozvědného rozpracování v polovině osmdesátých let a 5 svazků KRR v roce 1987). „Snížení počtu případů se neodrazilo na kvalitě rozpracování, ani na státobezpečnostním charakteru dokumentované tr. činnosti. Přetrvává stav, kdy většina akcí je rozpracovávána pro hospodářskou tr. činnost, závažnou státobezpečnostní tr. činnost se nedaří dokumentovat. Průměrný počet operativních pracovníků činil v závěru roku 1987 14,6 na 1 akci. Na tomto negativním stavu se podílejí i O-StB v kraji, která v závěru roku 1987 nerozpracovávala žádnou akci.“

Sestupnou tendenci měl rovněž počet případů předaných k realizaci vyšetřovateli StB. V roce 1987 šlo pouze o 3 akce, rozpracovávané pro trestnou činnost nižší společenské závažnosti. „Efektivnost kontrarozvědné činnosti je tedy delší dobu slabým místem. Nedaří

se vyhledat, rozpracovat a zadokumentovat tr. činnost vyšší společenské nebezpečnosti, přestože je k dispozici poměrně rozsáhlý agenturní aparát ve stabilizovaném počtu 402 TS. Zřejmě tedy stále dochází k nedostatkům v zaměření a řízení činnosti OP i agenturních prostředků. Výslednost svědčí o nízkém stupni poznání operativní situace v kraji.“

Dokument doprovázely nezbytné statistiky:

Přehled o počtech tajných spolupracovníků								
1 9 8 5			1 9 8 6			1 9 8 7		
po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB
273	407	405	278	417	396	283	430	402
CELKEM: 1085			1091			1115		

Přehled o počtech KTS a důvěrnické síti									
1 9 8 5				1 9 8 6			1 9 8 7		
	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB
KTS	231	167	215	232	149	106	237	153	158
CELKEM: 613				487			548		
Důvěrní ci	429	503	849	505	523	882	564	544	832
CELKEM: 1 781				1 910			1 940		

Přehled o stavu svazků kontrarozvědného rozpracování									
1 9 8 5				1 9 8 6			1 9 8 7		
	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB
OS	1	21	1	-	18	-	1	12	-
SS	15	32	16	12	30	12	9	35	3
PS	3	3	11	1	1	3	1	5	2
	19	56	28	13	49	15	11	52	5
CELKEM: 103				77			68		

Stav svazků KRR a spolupracovníků po linii ochrany vojenských objektů														
	TS		KTS		D		OS		SS		PS		SPO	
Problematik a	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
ochrana urč. objektů ČSLA	25	26	21	27	85	104	-	-	2	-	-	-	30	35

ochr. obj. sovět. armády na čs. úz.	18	15	7	6	55	60	-	-	1	1	-	-	19	23
výjezdy /rozprac. vč. stáž. a stipen.	18	20	12	11	29	30	-	-	-	-	1	1	26	25
emigrace /rozpr. vybr. čs. emigr.	11	7	15	13	15	13	-	1	2	3	-	-	34	53
navrátilci /rozpr. čs. navrátilců	19	17	11	9	26	15	-	-	1	-	-	-	28	28
CELKEM	91	85	66	66	210	222	-	-	6	4	1	1	137	164

Stav svazků KRR a spolupracovníků po linii X. správy SNB

	TS		KTS		D		OS		SS		PS		SPO	
	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
Antisociali st. síly	95	94	17	17	52	54	3	3	8	7	-	-	40	43
Církeve a sekty	116	121	42	43	151	145	8	5	11	16	-	-	108	104
Mládež a školství	64	74	34	28	105	151	-	-	1	1	-	-	40	43
Ideodiverz ní centra	63	67	33	42	60	60	3	3	7	9	1	1	74	71
Kultura	22	19	11	9	38	33	-	-	-	-	-	-	16	11
Zdravotnic tví	35	34	7	7	14	40	-	1	-	-	-	-	23	14
CELKEM	395	409	144	146	420	483	14	12	27	34	1	1	301	286

Stav KRR a spolupracovníků ve vybraných problematikách po linii XI. S SNB

	TS		KTS		D		OS		SS		PS		SPO	
	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
palivoenerget ická základna	51	55	19	33	133	145	-	-	-	1	-	-	35	36
chemie	43	42	15	22	122	116	-	-	1	-	1	1	26	30
všeobecné	46	48	13	22	86	76	-	-	-	-	1	1	21	30
strojírenství														
mimořádné	4	4	6	6	89	79	-	-	1	-	1	-	5	4
události														

vojenské	23	25	8	12	31	29	-	-	1	-	1	1	2	7
programy														
jaderná energetika	35	34	14	23	88	100	-	-	-	-	-	-	29	30
CELKEM														

Ani ve Středoslovenském kraji nedošlo v roce 1987 ve vývoji bezpečnostní situace k výraznějším změnám.¹²⁰ Ve srovnání s rokem 1985, kdy u správy StB Banská Bystrica bylo registrováno 49 svazků kontrarozvědného rozpracování, došlo v roce 1986 k poklesu na 46 svazků, aby o rok později opět počet svazků KRR stoupl na 48. Počet tajných spolupracovníků se v období 1985 – 1986 výrazně snížil z 843 na 614 TS, v roce 1987 se zvýšil na 679 TS. Na jednoho řídicího orgánu tak připadlo přibližně 4,5 TS. Rovněž počet kandidátů tajné spolupráce byl značně kolísavý – 287 KTS v roce 1985, 420 KTS v roce 1986 a 328 KTS v roce 1987. Na 149 příslušníků StB v operativě připadlo 48 akcí (tj. 3 pracovníci na jednu akci); většina těchto akcí (31) však byla vedena po linii vnitřního zpravodajství, kde pracovali 44 operativní pracovníci. Jednotlivé oddělení StB ve Středoslovenském kraji se na kontrarozvědném rozpracování podílely 19 akcemi, tj. téměř 40 %. „Tyto údaje nasvědčují, že na teritoriu S StB Banská Bystrica jsou vytvářeny podmínky ke zkvalitňování kontrarozvědné činnosti, ale na vlastní výslednosti se to dosud výrazněji neprojevovalo.“

V roce 1987 bylo z neznámého počtu akcí, předaných operativou správy StB Banská Bystrica odboru vyšetřování StB zahájeno trestní stíhání v 6 případech. Z toho ve dvou pro prvohlavovou trestnou činnost – akce „JAVOR“ (§ 105 odst. 2 tr. zákona) a „FUŠER“ (§ 97 tr. zákona); dva další případy byly realizovány pro trestnou činnost úplatkářství podle § 160 tr. zákona, jeden pro ohrožení hospodářského tajemství podle § 122 tr. zákona a další pro propagaci fašismu podle § 260 tr. zákona.

Ani na úseku nejzávažnějších problematik 1. odboru boje proti vnějšmu protivníkovi ve Středoslovenském kraji (speciální služby USA, SRN a ochrana vojenských objektů) nebylo kontrarozvědné rozpracování „na odpovídající úrovni“. Jako největší nedostatek analýza uváděla minimální počet poznatků „z aktivního rozpracování nepřátelských speciálních služeb; i ty, které byly na S-StB Banská Bystrica k dispozici, neměly potřebnou kontrarozvědnou hodnotu. „Například poznatky o cestách diplomatů USA akreditovaných v PLR a MLR přes území kraje jsou pouze registrovány. Využitelnost poznatků do informačního toku a zejména do rozpracovávaných akcí má od roku 1984 stále klesající tendenci.“

Výše uvedené argumenty podporoval i fakt, že v období 1985 – 1987 nebyl v kraji po linii vnějšího protivníka založen ani jeden osobní svazek. V roce 1987 byly zájmové osoby rozpracovávány v 6 signálních svazcích (z toho jeden vedlo oddělení StB Žiar nad Hronom).

Při stavu 51 operativní pracovník tak na jeden signální svazek připadalo 8,5 operativců. Kromě výše uvedených svazků kontrarozvědného rozpracování byl ještě veden 1 pátrací svazek.

Podobně neuspokojivý poměr řídicích orgánů na jednoho tajného spolupracovníka měl vyplývat z celkového počtu 184 TS (o 4 více než v roce 1986) využívaných 1. odborem správy StB Banská Bystrica, neboť v roce 1987 připadlo 3,6 TS na jednoho operativního pracovníka. Rovněž počet 96 kandidátů tajné spolupráce (o 47 méně než v roce 1986) analytikům StB signalizoval, že v nejbližší době nemůže dojít k podstatnému zlepšení situace v práci s TS.

„V kontrarozvědném rozpracování hlavních problematik na území kraje je značný nepoměr agenturních prostředků k vedeným akcím. Na úseku nepřátelských speciálních služeb (USA, NSR, Velká Británie a Francie) jsou na 66 TS, 41 KTS a 136 D vedeny pouze 3

¹²⁰ Ibid. Podklady pro hodnocení bezpečnostní situace ve Středoslovenském kraji v roce 1987.

signální svazky po linii NSR. V nejdůležitějších směrech ochrany vojenských objektů jsou na 53 TS, 3 KTS a 161 D vedeny 3 signální a 1 pátrací svazek.“ Zájem “vnějšího protivníka” o vojenské a ekonomické objekty ve Středoslovenském kraji však údajně potvrzovaly dvě zpravodajské hry řízené pod krycími názvy “IRIS” a “MOŘE”.

Ukazatelem nízké úrovně kontrarozvědného rozpracování byl i další fakt: v letech 1984 – 1986 nebyl po linii 1. odboru vyšetřovatelům StB předán ani jeden případ k realizaci. V roce 1987 sice byla ukončena návrhem na vyšetřování a předána odboru vyšetřování StB výše uvedená akce “JAVOR”; jednalo se však “o náhodně realizovanou akci..., kdy navrátilcec sám přiznal, že v zahraničí vyzradil utajované skutečnosti”.

V roce 1987 bylo po linii vnitřního protivníka ve Středoslovenském kraji vedeno 6 osobních (oproti roku 1986 pokles o 5), 23 signálních (+ 5) a 2 pátrací svazky (- 3). V celostátním měřítku byla v roce 1987 správa StB Banská Bystrica na předposledním místě ve stavu svazků kontrarozvědného rozpracování. Na vyhledávání “nepřátelské” činnosti, kontrolu “zájmových” osob a rozpracování jednotlivých svazků využívaly operativní úseky 244 tajné spolupracovníky, což bylo o 51 TS méně než v roce 1985.

“Bývalí exponenti pravice se na teritoriu Stř.sl. kraje výrazněji neprojevují. Pouze v úzkém kruhu osob se individuálně zaměřují na kritiku současného politického a státního vedení... Na teritoriu Středoslovenského kraje není veden žádný signatář „charty“. Díky tomu bylo konstatováno, že “rozložení sil a prostředků” v problematice “antisocialistických sil je v souladu s operativní situací v kraji”. Operativní pracovníci řídili v této problematice 48 tajných spolupracovníků, 12 kandidátů tajné spolupráce a 43 důvěrníky k vyhledávání “nepřátelské” činnosti, kontrole “zájmových” osob a kontrarozvědnému rozpracování v 1 osobním, 1 signálním a 1 pátracím svazku.

“V problematice církví a sekt se nadále projevuje snaha o aktivizaci náboženského života, především ze strany nelegální církve a laiků. Jedná se o pokusy zneužití věřících proti státní církevní správě v souvislosti s vyučováním náboženství na základní škole, vydáváním samizdatové náboženské literatury a ožíváním ženské odnože řeholní společnosti saleziánů Sekulárního institutu Don Boscových dobrovolnic.

V činnosti sekty Svědci Jehovovi nebyla zjištěna zvýšená aktivita. Její činnost je zaměřena do oblasti zvěstovatelské distribuce sektářských písemností. Dochází však k vzrůstu členské základny, která v současné době má 1500 členů.”

Stav kontrarozvědného rozpracování církví a sekt byl hodnocen jako na “dobré úrovni”. 91 tajných spolupracovníků, 45 kandidátů tajné spolupráce a 141 důvěrník se podílelo na rozpracování 18 signálních a 5 osobních svazků, k vyhledávání a kontrole “zájmových” osob.

“Při kontrarozvědné ochraně mládeže jsou získávány poznatky, že u části mládeže přetrvávají některé negativní jevy, které se projevují násilnostmi, nekritickým obdivem ke stylu života mládeže v kapitalistických státech, nošením fašistických symbolů apod.” Při vyhledávání této “nepřátelské” činnosti, kontrole “zájmových” osob a rozpracování jednoho signálního svazku bylo využíváno 34 tajných spolupracovníků, 14 kandidátů tajné spolupráce a 48 důvěrníků.

Závěrečné zhodnocení práce odboru boje proti vnitřnímu nepříteli a jemu podřízených okresních pracovišť znělo: “Úroveň kontrarozvědné práce po linii vnitřního protivníka vcelku odpovídá potřebám operativní situace v Středoslovenské kraji. Neodráží se však v kvalitě rozpracování a efektivnosti ukončování akcí. V roce 1987 byl ukončen 1 signální svazek návrhem na vyšetřování StB a 2 pro nepotvrzení materiálů. Osobní svazek nebyl uložen žádný.”

Těžiště kontrarozvědné ochrany čs. ekonomiky na teritoriu Středoslovenského kraje spočívalo v problematikách vojenské programy a všeobecné strojírenství. Byly pokryty 151 tajným spolupracovníkem z celkového počtu 251 TS. “Příznivě” se jevily i počty kandidátů tajné spolupráce ve zmíněných hlavních problematikách, v nichž statisticko-evidenční oddělení evidovalo 85 KTS (132 KTS celkem).

Po přijetí opatření k “zúžení” rozsahu kontrarozvědné ochrany ekonomiky a “zvýšení

nároků“ na kvalitu agenturní sítě v období 1985 – 1986 poklesl počet tajných spolupracovníků z 306 na 243 TS. V hodnoceném roce 1987 se jejich stav mírně zvýšil na 251 TS. Počet svazků kontrarozvědného rozpracování měl v celém období nepatrně vzestupnou tendenci – 8 v roce 1985, 9 v následujícím a 10 v roce 1987. Rovněž tak měl vzestupnou tendenci počet akcí předaných vyšetřování StB – ze 4 (1985), na 6 (1986) a 7 v roce 1987. Vesměs mělo jít o případy rozpracovávané pro „závažnou státobezpečnostní“ trestnou činnost (§§ 95, 96, 97, 105, 106, 107 tr. zákona).

Jako široká byla hodnocena i „potencionální základna“ dalšího agenturně-operativního rozpracování, neboť v hlavních problematikách byl koncem roku 1987 veden 121 spis prověřované osoby. Efektivnost kontrarozvědného rozpracování však nebyla příliš vysoká (3 – 4 místo v rámci ČSSR). Průměrný počet operativních pracovníků na 1 akci činil v závěru roku 1987 5,4 příslušníka StB. Jednotlivá oddělení StB v kraji se na výslednosti správy StB Banská Bystrica podílela pouze 1 akcí.

„Nedaří se však vyhledat, rozpracovat a zadokumentovat státobezpečnostní tr. činnost vyšší společenské nebezpečnosti. Z konfrontace právní kvalifikace rozpracovávaných akcí a jejich kvalifikací ve stádiu realizace vyšetřováním StB vyplývá, že dochází k nadhodnocování signálů event. nedostatkům ve fázi dokumentace. Akce předávané k realizaci jsou vesměs OVŠ StB překvalifikovávány na tr. činnost hospodářského charakteru, příp. verbálního charakteru nižší společenské nebezpečnosti.“ Výjimkou měla být pouze akce „FUŠER“ (trestná činnost dle § 97 tr. zákona). Neúměrně dlouho trvalo rozpracování pátracích svazků v případech, v nichž podle hodnocení StB přicházela v úvahu trestná činnost dle §§ 95, 96 tr. zákona (akce „OLEJ“, „ŠKODA“, „PILNÍK“). „Úspěšnější“ byli příslušníci odboru pro ochranu ekonomiky správy StB Banská Bystrica při dokumentaci úplatkářství v zahraničně obchodních vztazích (realizované akce „DUBNÍČAN“, „VOJTO“). „Trvale nepříznivý stav je na úseku vyhledávání, dokumentování a omezování pokusů vnějšího nepřítele a jeho agentury pronikat do objektů obranného průmyslu. Zde nebyla od r. 1983 ukončena ani jedna akce pro § 105 tr. z., v současné době je pro podezření z této tr. činnosti rozpracována pouze 1 akce.“

Statisticky vyjádřeno vypadala situace v roce 1987 na správě StB Banská Bystrica v agenturně-operativním rozpracování následovně:

Přehled o počtech tajných spolupracovníků								
1 9 8 5			1 9 8 6			1 9 8 7		
po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB
242	295	306	180	251	243	184	244	251
CELKEM: 843			614			679		

Přehled o počtech KTS a důvěrnické síti									
1 9 8 5				1 9 8 6			1 9 8 7		
	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB
KTS	110	73	104	143	102	175	96	100	132
CELKEM:	287			420			328		
Důvěrníci	408	457	754	398	429	625	404	405	572
CELKEM:	1619			1452			1381		

Přehled o stavu svazků kontrarozvědného rozpracování									
1 9 8 5			1 9 8 6			1 9 8 7			
	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB
OS	-	11	-	-	11	-	-	6	-
SS	9	17	6	4	17	8	6	23	7
PS	1	3	2	-	5	1	1	2	3
	10	31	8	4	33	9	7	31	10
CELKEM: 49				46			48		

Stav svazků KRR a spolupracovníků po linii nepř. speciálních služeb, styky čs. občanů na KZÚ a kapitalistické státy

	TS		KTS		D		OS		SS		PS		SPO	
	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
USA	8	9	18	9	33	32	-	-	-	-	-	-	20	24
NSR	33	41	31	20	68	70	-	-	3	3	-	-	37	52
V. Británie	6	8	7	5	13	12	-	-	-	-	-	-	4	8
Francie	7	8	16	7	16	22	-	-	-	-	-	-	16	13

Stav svazků KRR a spolupracovníků po linii ochrany vojenských objektů														
	TS		KTS		D		OS		SS		PS		SPO	
	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
Problematika														
ochrana urč. objektů ČSLA	1	-	-	-	6	6	-	-	-	-	-	-	1	1
ochr. obj. sovět. armády na čs. úz.	29	22	20	16	85	86	-	-	1	-	-	-	30	31
výjezdy /rozprac. vč. stáž. a stipen.	23	23	15	9	49	48	-	-	-	-	-	-	15	12
emigrace /rozpr. vybr. čs. emigr.	4	2	5	3	3	4	-	-	-	3	-	1	15	15
navrátilci /rozpr. čs. navrátilců	8	6	2	4	18	17	-	-	-	-	-	-	16	11
CELKEM	65	53	42	32	161	161	-	-	1	3	-	1	77	70

Stav svazků KRR a spolupracovníků po linii X. správy SNB														
	TS		KTS		D		OS		SS		PS		SPO	
	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
Antisocialist . síly	49	48	7	12	48	43	2	1	-	1	1	1	18	19
Církeve a sekty	91	91	48	45	159	141	7	5	13	18	-	-	61	124
Mládež a školství	35	34	16	14	82	48	-	-	1	1	-	-	54	16
Ideodiverzní centra	15	18	19	15	28	37	-	-	2	2	-	-	42	36
Kultura	10	10	3	7	25	25	1	-	1	1	-	-	5	6
Zdravotnictví	35	30	6	4	53	43	-	-	-	-	-	-	18	14
CELKEM	235	231	99	97	395	337	10	6	17	23	1	1	198	215

Stav KRR a spolupracovníků ve vybraných problematikách po linii XI. S SNB														
	TS		KTS		D		OS		SS		PS		SPO	
	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
palivoenergetická základna	19	19	10	8	63	46	-	-	-	1	-	-	15	12
chemie	18	19	13	3	39	38	-	-	-	1	-	-	18	14
všeobecné	77	87	64	50	164	152	-	-	4	4	-	3	67	70
strojírenství														
mimořádné	6	6	15	10	71	70	-	-	-	-	-	-	7	5
události														
vojenské	56	64	42	35	115	105	-	-	4	4	-	2	51	51
programy														
CELKEM														

Podobně jako v předcházejících případech nezaznamenal vývoj bezpečnostní situace ve Východoslovenském kraji v roce 1987 ve srovnání s předcházejícím obdobím výraznější změny.¹²¹ Ve srovnání s rokem 1985, kdy statisticko-evidenční oddělení u S-StB Košice registrovalo 132 svazků kontrarozvědného rozpracování, došlo během dalších dvou let k jejich podstatnému snížení až na 80 svazků KRR, tj. o 43 svazků (32,6%). Celkově bylo v roce 1987 ukončeno a archivováno 79 svazků kontrarozvědného rozpracování (o deset méně než v roce 1986), z toho preventivně výchovným opatření (PVO) ve 47 případech (v roce 1986 pouze 22) a z důvodu nepotvrzení poznatků v 10 případech (v roce 1986 o čtyři více). „Z ukončených 4 pátracích svazků se podařilo vypátrat pachatele pouze v 1 případě. Orgánům vyšetřování StB byly předány celkem 4 případy, z toho ani u jednoho nebyl podán návrh na obžalobu, u 2 nebylo dosud rozhodnuto. Z uvedeného je zřejmé, že vzrostl počet realizací PVO oproti r. 1986 až o 113,5 %. Současně však je patrné, že dokumentace v rozpracovávaných případech a vyhledávací činnosti není na odpovídající úrovni.“

Pokud šlo o stavy tajných spolupracovníků, byla situace „v počtech“ hodnocena jako „příznivější“. Ve srovnání s rokem 1985 se početní stavy TS zvýšily z 891 přes 955 (1986) až na 962 (1987). Celkem byla spolupráce v roce 1987 ukončena se 125 tajnými spolupracovníky; ve 2 případech z důvodu opuštění republiky, jednou kvůli „vyzrazení“

¹²¹ *Ibid.* Podklady k hodnocení bezpečnostní situace ve Východoslovenské kraji v roce 1987.

spolupráce, jednou díky „dekonspiraci“ (v roce 1986 2 případy), v 28 případech z důvodu „nečestného jednání“, nevhodnosti a odmítání spolupráce (v roce 1986 – 15), apod. „Tento stav sice nasvědčuje, že se ve Vsk. vytvářejí podmínky ke zkvalitnění agenturní sítě, ale na druhé straně je zřejmé, že v minulosti nebyla věnována dostatečná pozornost výběru vhodných a spolehlivých TS.“ Zároveň byl zaznamenán pokles celkového počtu kandidátů tajné spolupráce z 290 (1986) na 265 (1987).

Z výše uvedených údajů vyplývá, že na 131 pracovníků v operativě v roce 1987 připadlo 80 akcí a 962 tajných spolupracovníků, což v průměru na 1 operativního pracovníka činilo 0,6 akce a 7,3 TS. Podíl jednotlivých oddělení StB v kraji na rozpracovávání svazků kontrarozvědného rozpracování byl vnímán jako „vcelku dobrý“, činil 41,2%, tj. 33 svazků KRR.

Hlavní pozornost příslušníků správy StB Košice při kontrarozvědné činnosti po linii vnějšího protivníka byla samozřejmě soustředěna na problematiku speciálních služeb USA, Velké Británie, SRN a Francie, a na kontrarozvědnou ochranu vojenských objektů. Od roku 1985 zaznamenalo statisticko-evidenční oddělení v problematikách 1. odboru správy StB Košice mírný nárůst stavu agentury. V roce 1987 bylo využíváno 215 tajných spolupracovníků (o 8 více), 104 kandidáti tajné spolupráce (o 14 více) a 281 důvěrník (o 31 více). Při počtu 44 řídicích orgánů StB tak na jednoho operativce připadlo 4,8 TS, což toto pracoviště řadilo mezi lepší v rámci celé čs. kontrarozvědky.

Stav kontrarozvědného rozpracování s přihlédnutím k počtu vedených svazků zůstal přibližně na stejné úrovni. V roce 1987 bylo rozpracování „zájmových“ osob prováděno ve 3 osobních (v porovnání s rokem 1985 o 3 více) a 9 signálních (o 5 méně) svazcích. Pátrací svazek nebyl v posledních třech letech založen vůbec. Přestože v roce 1987 odbor boje proti vnějšímu nepříteli správy StB Košice do rozpracovávání akcí využíval 24 tajných spolupracovníků, výsledek – ukončení 2 osobních (1 návrhem na StB vyšetřování podle § 109 a 1 pro nedostatek důkazů) a 2 signálních svazků (oba pro nepotvrzení původních poznatků) nasvědčoval, že úroveň kontrarozvědného rozpracování nebyla na „požadované“ úrovni.

Ani vyhodnocení situace v kontrarozvědném rozpracování nepřátelských speciálních služeb hlavního protivníka nevyznívalo z pohledu hodnotitelů uspokojivě. K 76 tajným spolupracovníkům, 47 kandidátům tajného spolupracovníka a 77 důvěrníkům nebyl veden žádný osobní nebo pátrací svazek, pouze 7 signálních svazků (4 v bázi NSR, 2 v bázi Velká Británie a 1 v bázi Francie). V problematice hlavních směrů při ochraně vojenských objektů byly na 50 tajných spolupracovníků, 18 kandidátů tajné spolupráce a 99 důvěrníků vedeny pouze 3 osobní a 1 signální svazek. „Z uvedených čísel vyplývá, že v rozpracování hlavních problematik na teritoriu S-StB je značný nepoměr agenturních prostředků k počtu vedených akcí. Svědčí to o nízké efektivitě vyhledávací činnosti a nevhodném rozmístění, či nízké efektivitě vyhledávací činnosti a nevhodném rozmístění, či nízké kvalitě agenturních prostředků. Ani na úseku vyjíždějící agentury se nepodařilo přes součinnostní opatření s odbory II. správy SNB zvýšit její výslednost.“

V problematikách vnitřního protivníka bylo na správě StB Košice registrováno 19 osobních svazků a 31 svazků signálních, z toho podíl jednotlivých oddělení StB v okresech činil u OS 26,3% (5 OS) a u SS 54,8% (17 SS). Nejvyšší počty svazků kontrarozvědného rozpracování vedly O-StB Prešov (1 OS a 4 SS) a Poprad (2 OS a 2 SS). V celkových číslech byl od poloviny osmdesátých let zaznamenán úbytek svazků kontrarozvědného rozpracování - u osobních svazků ze 41 (1985) na 19 (1987), což je pokles o 53,7%, a signálních svazků ze 48 (1985) na 31 (1987) - o 34,4% méně. U agenturních prostředků byl opačný trend, jejich počet se od roku 1985 zvýšil (o 43 tajných spolupracovníků v roce 1987). Prohloubil se tak i poměr počtu tajných spolupracovníků na 1 svazek kontrarozvědného rozpracování ze 7,7 TS v roce 1985 na 15 TS v roce 1987.

„Boj proti nepřátelské činnosti církví a sekt ve Vsk. patří mezi nejaktuálnější problematiky v rámci vnitřního protivníka. V problematice římskokatolické církve včetně nelegální církve je charakteristická snaha o aktivizaci náboženského života, zejména na bázi

příslušných řeholních společností (františkánů, saleziánů a jezuitů) a některých tzv. paralelních struktur oficiální církve. Výrazem aktivizačního úsilí RKC i NC v r. 1987 bylo i organizování církevních poutí (př. v Levoči, Gaboltově, aj.) s výraznou snahou o demonstraci síly církve. Prioritu ve své činnosti věnují mládeži a orientují se na „nahrazování“ činnosti společenských a zájmových organizací a na organizování tzv. duchovních cvičení. Mezi nejaktivnější řeholní seskupení patří řehole saleziánů.

Důsledkem působení reakční části církve a tlaku Vatikánu proti činnosti SKD PIT byl zaznamenán zřetelný úbytek členů a pokles aktivity. V posledním období v úzké součinnosti s orgány státní správy se částečně podařilo tento nepříznivý trend tlumit.

V činnosti SJ se projevují tendence k získávání nových členů s cílem rozšíření členské základny. Její představitelé ve Vsk. očekávají v rámci „demokratizačního procesu“ povolení činnosti v legálních podmínkách.“

Uvedené skutečnosti se podle StB v problematice církví a sekt odrážely i ve stavech svazků kontrarozvědného rozpracování (12 OS a 24 SS) a spolupracovníků (158 TS a 80 D). Ve svazcích KRR došlo oproti předchozímu roku k podstatnému snížení – u OS z 28 (1986) na 12 (1987) a u SS z 40 (1986) na 24 (1987). Poměr spolupracovníků na jeden svazek kontrarozvědného rozpracování (6,6) byl vnímán jako „vcelku příznivý a měl by se odrazit ve kvalitě rozpracovávané problematiky. Skutečností však je, že agenturní síť je přestárálá a nemá potřebný dosah na reakční klérus.“

Problematika „kontrarozvědné ochrany mládeže“ na teritoriu správy StB Košice „úzce“ souvisela s „bojem proti negativní činnosti církví a sekt. Nejaktivnější činnost církve zejména NC a nelegální církve laického apoštolátu je zaznamenávána na VŠ technické v Košicích.“ Na úseku středoškolské a učňovské mládeže byly „registrovány nově vznikající skupiny na platformě PUNK, HAEVY [!] METAL a underground. U skupin závadové mládeže tzv. metalistů, jsou pak zjišťovány konkrétní projevy sympatií s fašismem. Je připraven plán PVO a PRO k utlumení jejich aktivity.“ Vzhledem k celkovému množství objektů vyčleněných ke kontrarozvědné ochraně (168) byla stávající agenturní síť (78 tajných spolupracovníků a 134 důvěrníků) nedostačující. I podle citovaných závěrů prověrky Inspekce ministra vnitra z roku 1987 bylo využití tajných spolupracovníků v rámci kontrarozvědného rozpracování nedostatečné. Na velmi nízké úrovni měla být i vyhledávací činnost, o čemž svědčil fakt, že na 212 spolupracovníků připadaly pouze 1 signální svazek a 7 spisů prověřované osoby.

„V problematice antisocialistických sil byl zaznamenán, tak jako v jiných krajích, zvýšený zájem o vývoj demokratizačního procesu a přestavby v SSSR a u nás. Očekávaly přehodnocení krizových let 1968 – 69 a svojí rehabilitaci. Nebyly zjištěny tendence těchto sil ke sjednocení a neprojevovaly se zde snahy o spojení s představiteli CHARTY 77, či jiných protisocialistických seskupení.“ Tomuto stavu odpovídala i svazková agenda, kdy do problematiky „antisocialistických sil“ byly zavedeny pouze 1 osobní svazek a 1 spis prověřované osoby. K jejímu rozpracovávání bylo využíváno 50 tajných spolupracovníků a 16 důvěrníků. Velmi nízký stav statistiky zachytily u kandidátů tajné spolupráce (pouze 2), který podle analytiků StB nezaručoval „kvalitativní posun“ v kontrarozvědném rozpracování této problematiky. „Agenturní prostředky jsou využívány spíše ke kontrole zájmových osob a prostředí, než k vyhledávání nepřátelské činnosti. Rovněž ofenzívnost KR práce není na potřebné úrovni.“

Na úseku kontrarozvědné ochrany čs. ekonomiky zaměřovala správa StB Košice „zvýšenou pozornost“ na odhalování trestné činnosti narušující dlouhodobé programy vědecko-technické spolupráce mezi státy RVHP, poškozování čs. ekonomiky při obchodních vztazích s firmami a monopoly ze západních států, klíčovým místům v objektech těžkého a všeobecného strojírenství. „V posledních dvou letech byla provedena opatření na soustředění sil a prostředků na nejdůležitější místa chráněných objektů. V důsledku reorganizace došlo za toto období 2x ke změnám objektů určených ke kontrarozvědné ochraně.“

Ve vlastním vyhodnocení 3. odboru správy StB Košice za rok 1987 měl být tento stav uváděn jako jedna z příčin, proč pouze 30% agenturních prostředků mělo v roce 1987

možnosti k "ofenzivnímu" úkolování v akcích a k vnějšímu nepříteli. Z tohoto důvodu také měla být v nadcházejícím období neproduktivní agentura uložena. (Dosud měl početní stav tajných spolupracovníků od roku 1985 /321 TS/ do roku 1987 /335 TS/ stoupající tendenci).

Od poloviny osmdesátých let byl patrný soustavný pokles vyhledávací činnosti (ze 34 svazků kontrarozvědného rozpracování v roce 1985 na 23 v roce 1987). "Snížení počtu případů se neodrazilo na kvalitě rozpracování, ani na státobezpečnostním charakteru dokumentované trestné činnosti." V závěru roku 1987 činil průměrný počet operativních pracovníků na 1 akci poměr 2,1 : 1. Oddělení StB v kraji se na rozpracování podílela 9 případy. Přesto se v průběhu kontrarozvědného rozpracování nedařilo vyhledávat signály o "podvrtné činnosti" vnějšího protivníka na klíčových místech chráněných objektů. V návaznosti na to byla v průběhu roku 1987 vyšetřovateli StB předána pouze jedna akce pro trestnou činnost dle § 95 a jedna pro § 125 tr. zákona. Celkem bylo ukončeno rozpracování 15 akcí, z toho 7 svazků uloženo bez opatření.

Statisticky vyjádřeno vypadala v roce 1987 na správě StB Košice agenturně-operativní situace následovně:

Přehled o počtech tajných spolupracovníků								
1 9 8 5			1 9 8 6			1 9 8 7		
po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB
207	363	321	216	393	343	215	406	335
CELKEM: 891			952			956		

Přehled o počtech KTS a důvěrnické síti - KOŠICE									
1 9 8 5				1 9 8 6			1 9 8 7		
	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB
KTS	96	77	91	109	95	86	104	86	75
CELKEM: 258				290			265		
Důvěrníci	250	325	589	298	359	562	281	351	478
CELKEM: 1153				1219			1110		

Přehled o stavu svazků kontrarozvědného rozpracování - KOŠICE									
1 9 8 5				1 9 8 6			1 9 8 7		
	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB	po linii II.S SNB	po linii X.S SNB	po linii XI.S SNB
OS	-	41	5	2	36	2	3	19	1
SS	14	48	24	7	45	21	9	31	17
PS	-	1	5	-	3	-	-	2	5
	14	90	34	9	84	23	11	52	23
CELKEM: 138				116			86		

Stav svazků KRR a spolupracovníků po linii nepř. speciálních služeb, styky čs. občanů na KZÚ a kapitalistické státy							
	TS	KTS	D	OS	SS	PS	SPO

	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
USA	14	19	15	16	30	33	-	-	2	-	-	-	18	18
NSR	29	36	24	17	41	37	-	-	1	4	-	-	27	22
V. Brit ánie	7	10	6	8	6	5	-	-	1	2	-	-	10	8
Fran cie	10	11	5	6	4	2	-	-	1	1	-	-	8	8

Stav svazků KRR a spolupracovníků po linii ochrany vojenských objektů														
	TS		KTS		D		OS		SS		PS		SPO	
Problematik a	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
ochrana urč. objektů ČSLA	23	5	12	3	22	19	-	-	-	-	-	-	11	23
ochr. obj. sovět. armády na čs. úz.	6	18	6	4	20	26	-	-	-	-	-	-	6	8
výjezdy /rozprac. vč. stáž. a stipen.	17	16	8	8	43	39	-	-	1	1	-	-	15	8
emigrace /rozpr. vybr. čs. emigr.	3	2	1	1	12	12	2	3	-	-	-	-	3	6
navrátilci /rozpr. čs. navrátilců	9	9	1	2	3	3	-	-	-	-	-	-	12	9
CELKEM	58	50	28	18	100	99	2	3	1	1	-	-	47	54

Stav svazků KRR a spolupracovníků po linii X. správy SNB														
	TS		KTS		D		OS		SS		PS		SPO	
	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
Antisocialist . síly	47	50	3	2	20	16	-	1	-	-	1	-	7	1
Církev a sekty	153	158	38	32	89	80	28	12	40	24	-	-	54	46
Mládež a školsství	74	78	32	29	130	134	-	-	2	1	-	1	28	7
Ideodiverzní centra	44	49	14	15	40	38	4	5	2	5	-	-	29	21
Kultura	20	19	4	2	17	24	-	-	-	1	-	-	7	3

Zdravotníctví	36	34	3	3	36	33	-	-	1	-	-	-	6	3
CELKEM	374	388	94	83	332	325	32	18	45	31	1	1	131	81

Stav KRR a spolupracovníků ve vybraných problematikách po linii XI. S SNB														
	TS		KTS		D		OS		SS		PS		SPO	
	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87	86	87
chemie	21	18	5	2	23	19	-	-	2	1	-	1	8	3
všeobecné	25	23	7	5	9	9	-	-	1	2	-	1	5	10
strojírenství														
těžké strojírenství a hutnictví	44	46	11	8	101	87	-	-	3	3	-	2	19	17
železniční doprava	63	65	11	12	85	67	-	-	3	1	-	1	30	24
kamionová doprava /TIR/	32	35	12	14	15	17	-	-	3	4	-	-	4	10
vojenské programy	6	8	6	6	6	5	-	-	2	3	-	2	-	7
CELKEM														

Výše uvedené čísla je možno porovnat s údaji prezentovanými na operativní poradě ministra vnitra ČSSR gen. Františka Kincla v červnu 1989 v rámci zhodnocení činnosti Státní bezpečnosti po XVII. sjezdu KSČ.¹²² Tabulka č. 1 uváděla Stav svazků kontrarozvědného rozpracování po linii hlavní správy kontrarozvědky (tzn. II., X., a XI. správy SNB) v letech 1986 – 1988 (k 31. 12.):

Stav k 31. 12. 1986								Rozdíl k 1985
	OS	C	SS	C*	PS	OBS	Celkovo	
XII. S-SNB	22	1	29	5	7	134	192	-25
Bratislava	18	1	54	7	5	148	225	-32
B.Bystrica	11	-	29	3	6	235	281	-12
Košice	40	2	73	7	3	138	254	-11

* Cizinci

Stav k 31. 12. 1987								Rozdíl k 1986
	OS	C	SS	C	PS	OBS	Celkovo	
XII. S-SNB	18	-	17	3	4	121	160	-32
Bratislava	13	-	47	6	8	149	217	-4
B.Bystrica	6	-	36	4	6	229	277	-4
Košice	23	2	57	6	7	139	226	-28

¹²² A MV ČR, Operativní porada MV ČSSR. K bodu Zhodnocení plnění hlavních úkolů po XVII. sjezdu KSČ, cíle a hlavní směry činnosti po XVIII. sjezdu KSČ po linii Státní bezpečnosti z 16. 6. 1989, čj. CB-001185/03-89.

Stav k 31. 12. 1988								Rozdíl k 1987
	OS	C	SS	C	PS	OBS	Celkovo	
XII. S-SNB	15	-	19	2	4	105	143	-17
Bratislava	9	-	48	7	14	161	242	-25
B.Bystrica	9	-	32	5	3	195	239	-38
Košice	18	-	53	2	9	280	360	+134

Koncom roku 1988 zpracovala správa StB Bratislava informáciu o „súčasnom stave“ plnení úkolů v celostátní projekti „KLÍN“, včetně určitého výhledu do budoucnosti. „Je možné konstatovat, že za uplynulé období sa aj napriek objektívne pôsobiacim vplyvom vývoja vnútropolitickéj situácie a zvýšenom tlaku zo zahraničia, vedúcemu vo svojom dôsledku k aktivizácii hlavne radikálnych síl vo vnútri nepriateľského prostredia, sa za uplynulé obdobie podarilo prehĺbiť rozpory medzi skupinou exkomunistov a ostatnými zoskupeniami vo vnútri CH-77.“ Jako reálné se prý jevíly snahy o „odpoutání“ představitelů bývalé Jazzové sekce od Charty 77. Prohlubovat se měly i názorové rozpory mezi Nezávislým mírovým sdružením, Demokratickou iniciativou a Chartou 77. „Potvrdila sa tiež správna orientácia na budovanie a koordinované využitie agentúrneho aparátu, ako nenahraditeľného prostriedku pre rozpracovanie, včasnú signalizáciu, vplyvové pôsobenie v novovznikajúcich štruktúrach. K tomuto účelu sú v rámci projektu KLÍN dokončované práce na vytvorenie podmienok pre koordinované využitie agentúrnych prostriedkov v celoštátnom meradle a v nadchádzajúcom období bude začatá realizácia zámerov na budovanie perspektívneho agentúrneho aparátu, vychádzajúceho z vytvoreného modelu agenta – profesionálneho disidenta.“

Ze zhodnocení operativní situace na teritoriu správy StB Bratislava a „reálnych“ možností eliminovat „aktivity nepriateľského prostredia“ vyplynuly ďalší úkoly:

„Trvale dbať o agentúrne prenikanie do centier nepriateľských aktivít a všetkých novovznikajúcich štruktúr na území hl. m. Bratislavy a v Zsl. kraji, s cieľom včas signalizovať poznatky o zámeroch a cieľoch protivníka... budovať agentúru tak, aby perspektívne zaujala miesto vo vedení opozičných skupín.“

Diferencovaným prístupom pri realizácii bezpečnostných opatrení oddeľovať radikálne a umiernené skupiny vnútri v prostredí, za aktívnej podpory rozkladno-vplyvovými opatreniami realizovanými po vytvorení zodpovedajúcich nevyhnutelných podmienok...¹²³

Z poloviny července 1989 jsou zachována i hodnocení státobezpečnostní situace tří krajských správ v SSR. Náčelník správy StB Bratislava pplk. JUDr. Ladislav Horák referoval 21. července 1989 na poradě v Praze: „V súvislosti s vývojom vnútropolitickéj a zahranično-politickéj situácie dochádza i na území hl. mesta Bratislavy a Zs. kraja k aktivizácii činnosti štruktúr vnútropolitického protivníka.“ Po stručnom prehľadu všetkých sledovaných problematik a ešte stručnejších zmienkach o aktivitě jednotlivých představitelů opozice své expozé ukončil slovy: „S cieľom zamedziť možnosti vystúpenia antisoc. síl v auguste sú prijaté opatrenia v oblasti kontroly vyčlenených osôb VC v teritóriu v súčinnosti s XII. S-ZNB. Sú prijímané opatrenia na VŠ a ŠD, zabezpečený hlásny systém o zisťovaných príznakoch vzniku závažných protispoloč. vystúpení, ako aj opatrenia v súčinnosti s VB na miestach predpokladaných akcií a v miestach koncentrácie mládeže a obyvateľstva v Bratislave. ADS je zameraná a úkolovaná k zisťovaniu poznatkov, nasvedčujúcich príprave vystúpení neleg. štruktúr, najmä členov z HOS-u, ako aj opatrenia k vykonaniu PVO v prostredí vnútorného protivníka apod.“¹²⁴

Náčelník správy StB Banská Bystrica plk. JUDr. Pavol Korbel' hlásil: „Operatívna situácia v Stredoslovenskom kraji sa vyvíja v kontexte so situáciou v rámci celej ČSSR.“

¹²³ ŽÁČEK, Pavel: Celostátní projekt „KLÍN“, in: *Securitas Imperii* č. 2/1994, s. 85 – 87.

¹²⁴ *Securitas Imperii* č. 3/1996, s. 106 – 108.

Existujú však určité špecifiká, ktoré majú vo svojom dôsledku vplyv na výkon štátobezpečnostnej práce na úseku vnútorného protivníka. Jedná sa hlavne o tú skutočnosť, že na teritóriu kraja nemajú trvalé pôsobisko exponenti protisocialistickej činnosti, ktorí sú známi svojou činnosťou z rokov 1968-69 v celoštátnom merítku a pôsobia ako organizátori opozície v súčasnom období. Boli zaznamenané prípady aktivizácie protisocialisticky zameraných jednotlivcov, avšak opozičná činnosť nemá masovejší a organizovaný charakter... K poznávaniu vývoja operatívnej situácie v oblasti vnútorného protivníka sú využívané dostupné prostriedky kontrarozviednej práce po líniach všetkých operatívnych odborov. Získané informácie nasvedčujú snahám rôznych opozičných zoskupení aktivizovať činnosť i na území nášho kraja. U časti obyvateľstva sa prejavuje nespokojnosť s doterajším postupom prestavby a nazhromaždenými ekonomickými problémami. V prípade zhoršenia hospodárskych a sociálnych podmienok, môže dôjsť k prejavom nespokojnosti i v radoch robotníckej triedy a využitiu tejto nespokojnosti opozičnými silami k nedôvere voči súčasnému straníckemu a štátnemu vedeniu ako i celkovej politike KSČ.¹²⁵

Náčelník správy StB Košice pplk. JUDr. Štefan Sarnovský v závere svého príspevku uvedl snad jedinou možnou reakcií politické policie na rychlý vnitropolitický vývoj v ČSSR: "Z operatívnej situácie v ČSSR i z pohľadu jej vývoja na teritóriu Vsl. kraja vyplýva aktuálna potreba neustáleho prehodnocovania úrovne našich agentúrnych pozícií. Preto za veľmi aktuálnu úlohu k plneniu ktorej pristupujeme s najväčšou zodpovednosťou, považujeme rozširovanie a prehľbovanie možností agentúrneho aparátu, budovanie nových agentúrnych pozícií predovšetkým s možnosťou vplyvu..."¹²⁶

Ještě krátce před 17. listopadem 1989 plnily slovenské krajské útvary Státní bezpečnosti opatření tlumící aktivity opozice. Správa StB Banská Bystrica např. 10. listopadu 1989 hlásila do Prahy: "V podmínkách Stredoslovenského kraja je mapovaná styková báza na CH-77, DI, Nezávislé mierové združenie a HOS. Z uvedených 'iniciatív' vnútorného protivníka má priamu podporu len zoskupenie HOS, ktoré v okrese Považská Bystrica má približne 20 členov... V podmienkach Stredoslovenského kraja, kde zatiaľ otvorene nepôsobí žiadna aktivita, ktorá by bola vedená čelným organizátorom z radov opozície, sú vykonávané opatrenia ku kontrole a tlmeniu činnosti zatiaľ dvoch neformálnych zoskupení – ekologického smeru v Prievidzi a HOS v Považskej Bystrici, ktoré sú pod kontrolou našich A-O prostriedkov s možnosťou vplyvového pôsobenia."¹²⁷

Jednotlivé krajské útvary kontrarozviedných součástí Státní bezpečnosti na Slovensku končily svou činnost po 17. listopadu 1989 s těmito celkovými stavby příslušníků SNB a občanských pracovníků:¹²⁸

S SNB hl. m. Bratislavy a Zsl. kraje	786
KS SNB Banská Bystrica	530
KS SNB Košice	545

Stejně jako na všech ostatních proběhla i na správách StB v SSR ve dnech 1. – 8. prosince 1989 organizovaná skartace operativních svazků. Následující tabulky prezentují počty svazků i spisů spolupracovníků, kontrarozviedného rozpracování a nepřátelských osob k 30. listopadu a 31. prosinci 1989, tak jak byly příslušnými odděleními (odborem v případě XII. S-SNB) před skartací a po ní hlášeny centrálnímu statisticko-evidenčnímu odboru VOS FMV:

¹²⁵ *Ibid.*, s. 110 – 113.

¹²⁶ *Ibid.*, s. 118.

¹²⁷ *Ibid.*, s. 137 – 138.

¹²⁸ AMV ČR, nezařazeno. Přehled o skutečných stavech příslušníků SNB, vojáků z povolání a občanských pracovníků jednotlivých útvarů FMV k 30. 11. 1989, čj. FK-00247/KP-89 ZD.

Správa StB správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraja ¹²⁹														
Stav svazků, spisů k 30. 11. 1989							Stav svazků, spisů k 31. 12. 1989							
	R	A	KB	PB	CELK EM	KTS	D	R	A	KB	PB	CELK EM	KTS	D
odd. MU	0	3	0	0	3	5	38	0	3	0	0	3	0	0
1.obvod	1	30	0	1	32	15	61	0	1	0	0	1	0	0
2.obvod	0	35	1	0	36	21	80	0	7	1	0	8	0	0
3.obvod	1	18	0	0	19	7	38	1	7	0	0	8	3	18
4.obvod	1	14	0	1	16	6	33	0	0	0	1	1	0	0
5.obvod	0	13	0	0	13	8	27	0	9	0	0	9	0	10
B-venkov	1	27	1	1	30	7	73	1	17	1	1	20	1	9
D. Streda	0	30	0	3	33	7	29	0	14	0	1	15	0	0
Galanta	0	49	0	10	59	28	89	0	15	0	9	24	2	0
Komárno	2	46	3	4	55	11	69	1	21	2	3	27	3	39
Levice	0	41	0	6	47	32	89	0	39	0	6	45	3	6
1. odd.	0	3	0	0	3	0	1	0	3	0	0	3	0	0
2. odd.	0	4	0	0	4	0	9	0	4	0	0	4	0	0
Nitra	0	90	3	6	99	45	96	0	29	2	1	32	15	12
N. Zámky	1	45	3	2	51	12	38	0	15	3	2	20	7	0
Senica	2	42	0	5	49	16	81	1	20	0	4	25	6	12
Topolčany	0	21	1	1	23	18	67	0	12	0	1	13	7	25
Trenčín	1	76	0	5	82	20	109	0	4	0	0	4	1	2
Trnava	1	110	1	10	122	40	182	1	50	1	7	59	19	67
1. odd.	0	2	1	1	4	1	5	0	2	1	1	4	0	2
2. odd.	0	0	0	1	1	0	8	0	0	0	1	1	0	4
4. odd.	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0
Celkem	11	700	14	6	782	299	435	5	273	11	38	327	67	208
1. odbor														
1. odd.	0	25	4	0	29	17	26	0	17	4	0	21	3	0
2. odd.	0	52	8	1	61	57	67	0	33	8	0	41	31	10
3. odd.	0	32	4	1	37	28	48	0	29	4	0	33	4	2
4. odd.	1	37	7	2	49	30	51	1	30	7	1	39	7	11
5. odd.	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	1	149	23	4	177	132	195	1	109	23	1	134	45	23
2.odbor														
1. odd.	0	37	5	0	42	6	13	0*	0*	0*	0*	0*	0*	0*
2. odd.	1	32	1	1	35	11	27	0*	20*	0*	0*	20*	0*	0*
3. odd.	1	50	3	0	54	18	29	0	9 ^a	1	0	10 ^d	1	0
4. odd.	0	80	9	0	89	14	50	0	1 ^b	9	0	10 ^e	0	0
5. odd.	0	5	0	0	5	0	3	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	2	204	18	1	225	49	122	0	30 ^c	10	0	40 ^f	1	0
3. odbor														
1. odd.	0	46	6	1	53	22	62	0	36	6	0	42	4	22
2. odd.	0	23	3	0	26	16	83	0	18	3	0	21	3	11
3. odd.	1	80	5	2	88	18	97	1	78	5	2	86	7	34
4. odd.	0	3	0	0	3	1	39	0	3	0	0	3	1	2
5. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	1	152	14	3	170	57	281	1	135	14	2	152	15	69
	15	120 5	69	65	1354	537	182 0	7	547 ^g	58	41	653 ^h	128	30 0

* Z neznámého důvodu tabulka neobsahovala přehled svazků a spisů 1. a 2. oddělení k 31.

¹²⁹ Přehled svazků, spisů S-StB Bratislava, stav k 30. 11. 1989 a 31. 12. 1989, vytištěno SEO VOS FMV 3. 5. 1990.

12. 1989; vypočítat je však bylo možno z přehledu v prosinci 1989 skartovaných svazků a spisů. Údaje z 3. a 4. oddělení u agentů (A) a u celkového součtu k 31. 12. 1989 nejsou správné; jejich rekonstrukce byla provedena odečtením přehledu svazků k 30. 11. 1989 a přehledu skartovaných svazků (znamená to, že i konečný součet byl odlišný). Původní údaje jsou umístěny v poznámkách (viz níže).

^a Původně bylo uvedeno "1".

^b Původně bylo uvedeno "0".

^c Původně bylo uvedeno "10".

^d Původně bylo uvedeno "2".

^e Původně bylo uvedeno "9".

^f Původně bylo uvedeno "11".

^g Původně bylo uvedeno "518".

^h Původně bylo uvedeno "624".

Správa StB správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje														
Stav svazků KRR a SPO k 30. 11. 1989							Stav svazků, spisů k 31. 12. 1989							
	OS	SS	PS	OB	KS	CEL KEM	PO	OS	SS	PS	OB	KS	CEL KEM	PO
odd. MU	0	0	1	1	1	3	1	0	0	1	1	1	3	0
1.obvod	0	0	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	2
2.obvod	0	1	0	1	0	2	8	0	0	0	1	0	1	0
3.obvod	0	0	0	1	0	1	10	0	0	0	0	0	0	0
4.obvod	1	0	0	0	0	1	7	0	0	0	0	0	0	0
5.obvod	0	1	0	0	0	1	4	0	0	0	0	0	0	0
B-venkov	0	0	0	3	0	3	6	0	0	0	0	0	0	1
D. Streda	0	1	0	0	0	1	8	0	0	0	0	0	0	1
Galanta	2	3	4	4	0	13	36	1	0	2	0	0	3	0
Komárno	0	2	0	5	0	7	9	0	1	0	2	0	3	1
Levice	1	0	2	6	0	9	20	0	0	0	4	0	4	1
1. odd.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
2. odd.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Nitra	0	6	2	6	0	14	63	0	0	1	4	0	5	5
N. Zámky	1	1	1	7	0	10	19	0	0	0	1	0	1	2
Senica	2	3	1	5	0	11	41	1	1	1	1	0	4	6
Topoľčany	1	0	0	0	0	1	13	0	0	0	0	0	0	2
Trenčín	0	6	0	7	0	13	21	0	4	0	1	0	5	2
Trnava	0	8	2	7	0	17	53	0	1	2	1	0	4	29
1. odd.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
2. odd.	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0
4. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	8	32	14	53	1	108	332	2	7	8	16	1	34	54
1. odbor														
1. odd.	0	1	0	2	2	5	18	0	0	0	1	2	3	2
2. odd.	0	2	0	1	1	4	53	0	0	0	1	1	2	5
3. odd.	0	2	0	3	0	5	39	0	1	0	2	0	3	7
4. odd.	0	3	1	4	3	11	35	0	2	1	4	3	10	5
5. odd.	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	1	0	1	0
Celkem	0	8	1	12	6	27	145	0	3	1	9	6	19	19
2.odbor														
1. odd.	4	1	0	5	0	10	16	0*	0*	0*	0*	0*	0*	0*
2. odd.	0	3	0	5	0	8	10	0*	0*	0*	0*	0*	0*	0*
3. odd.	2	5	1	16	1	25	31	1	1	0	2	1	5	2
4. odd.	7	2	0	24	0	33	18	0	1	0	3	0	5	6

5. odd.	2	0	0	4	0	6	10	0	0	0	3	0	3	1
Celkem	15	11	1	54	1	82	85	1	2	0	10	1	14	6
3. odbor														
1. odd.	0	1	1	14	1	14	9	0	1	1	14	1	17	5
2. odd.	0	0	1	1	4	1	8	0	0	1	1	4	6	0
3. odd.	0	7	2	13	0	13	27	0	7	2	13	0	22	13
4. odd.	0	0	0	1	0	1	4	0	0	0	1	0	1	0
5. odd.	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0
Celkem	0	8	4	30	5	30	49	0	8	4	30	5	47	18
Útvár celkem	23	59	20	149	13	254	611	3	20	13	65	13	114	97

* Tyto údaje tabulka neobsahovala (viz výše).

Stav spisů NO k 30. 11. 1989						Stav spisů NO k 31. 12. 1989				
	NO1	NO2	NO3	NO4	CEL K.	NO1	NO2	NO3	NO4	CELK.
odd. MU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.obvod	0	0	25	4	29	0	0	0	0	0
2.obvod	0	0	22	4	26	0	0	0	0	0
3.obvod	0	0	18	3	21	0	0	0	0	0
4.obvod	0	0	19	2	22	0	0	0	0	0
5.obvod	0	0	22	2	24	0	0	0	0	0
B-venkov	0	0	16	0	16	0	0	0	0	0
D.Streda	0	0	10	0	10	0	0	0	0	0
Galanta	0	1	9	3	13	0	0	0	0	0
Komárno	0	1	13	2	16	0	0	0	0	0
Levice	0	0	8	0	8	0	0	0	0	0
1.odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nitra	0	2	24	5	31	0	0	0	0	0
N. Zámky	0	1	10	0	11	0	0	0	0	0
Senica	0	1	15	0	16	0	0	0	0	0
Topoľčany	0	0	15	1	16	0	0	0	0	0
Trenčín	0	1	22	5	28	0	0	0	0	0
Trnava	0	4	24	3	31	0	0	0	0	0
1. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem:	0	12	272	34	318	0	0	0	0	0
1. odbor										
1. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. odbor										
1. odd.	0	3	0	1	4	0	0	0	0	0
2. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. odd.	2	6	1	0	9	0	0	0	0	0
5. odd.	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0
Celkem:	3	10	0	1	15	0	0	0	0	0
3. odbor										
1. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

2. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Útvar Celkem	3	22	273	35	333	0	0	0	0	0

Správa ŠtB krajské správy SNB Banská Bystrica¹³⁰

Stav svazků, spisů k 30. 11. 1989							Stav svazků, spisů k 31. 12. 1989							
	R	A	KB	PB	CELK EM	KTS	D	R	A	KB	PB	CEL KEM	KTS	D
B.Bystrica	1	36	2	3	42	19	41	1	20	2	2	25	15	25
Čadca	0	13	0	1	14	6	36	0	13	0	1	14	1	10
Dol.Kubín	0	17	0	1	16	15	30	0	17	0	1	18	8	3
L.Mikuláš	0	45	0	5	50	11	64	0	44	0	5	49	6	45
Lučenec	0	20	1	1	22	9	54	0	20	1	1	22	6	47
Martin	0	66	2	3	71	32	130	0	66	2	3	71	22	97
P. Bystrica	0	63	1	5	69	35	126	0	63	1	5	69	35	126
Prievidza	1	71	1	6	79	27	80	1	68	2	5	76	7	17
R. Sobota	0	15	0	2	17	7	29	0	13	0	2	15	1	16
Zvolen	3	93	2	8	106	47	134	3	93	2	8	106	43	130
Žiar n/H.	0	27	1	3	31	15	51	0	12	1	3	16	8	23
Žilina	0	70	3	4	77	30	103	0	70	3	4	77	30	103
V. Krtíš	2	16	1	1	20	6	52	2	6	1	1	10	2	37
Celkem:	7	552	14	43	616	259	960	0	43	15	41	568	184	689
1. odbor														
1. odd.	0	14	0	2	16	14	7	0	14	0	2	16	7	1
2. odd.	0	35	2	1	38	16	23	0	29	2	1	32	7	7
4. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	0	49	2	3	54	30	31	0	43	2	3	48	14	8
2. odbor														
1. odd.	0	29	1	1	31	0	1	0	0	0	0	0	0	1
2. odd.	0	38	1	0	39	2	0	0	3	0	0	3	2	0
Celkem	0	67	2	1	70	2	1	0	3	0	0	0	2	1
3. odbor														
1. odd.	1	25	1	1	28	9	31	1	24	1	1	27	6	14
2. odd.	0	30	1	5	36	12	64	0	27	1	5	33	8	35
3. odd.	0	4	0	1	5	5	22	0	1	0	1	2	2	16
4. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	1	59	2	7	69	26	117	1	52	2	7	62	16	65
Útvar celkem	8	733	21	54	816	335	1191	8	667	21	52	748	216	763

¹³⁰ Přehled svazků, spisů S-StB Banská Bystrica, stav k 30. 11. 1989 a 31. 12. 1989, vytištěno SEO VOS FMV 3. 5. 1990.

Správa Štb krajské správy SNB Banská Bystrica															
Stav svazkú KRR a SPO k 30. 11. 1989							Stav svazkú, spisů k 31. 12. 1989								
	OS	SS	PS	OB	KS	CEL KEM	PO	OS	SS	PS	OB	KS	CEL KEM	PO	
B.Bystrica	0	0	0	9	0	9	32	0	0	0	4	0	4	15	
Čadca	0	0	0	4	0	4	14	0	0	0	1	0	1	4	
D. Kubín	0	1	0	5	0	6	15	0	0	0	5	0	5	6	
L.Mikuláš	0	2	0	8	0	10	22	0	0	0	8	0	8	12	
Lučenec	0	1	0	7	0	8	12	0	0	0	2	0	2	3	
Martin	1	0	1	10	0	12	48	0	0	1	10	0	11	44	
P. Bystrica	0	3	1	12	0	16	51	0	5	1	12	0	18	49	
Prievidza	0	2	0	13	0	15	43	0	2	0	10	0	12	28	
R. Sobota	0	0	0	10	0	10	16	0	0	0	4	0	4	7	
Zvolen	0	0	0	10	0	10	67	0	0	0	10	0	10	44	
Žiar n/H.	0	0	0	5	0	5	5	0	0	0	1	0	1	2	
Žilina	1	1	1	14	0	17	43	0	1	0	8	0	9	16	
V. Krtíš	0	2	0	8	0	10	10	0	1	0	3	0	4	8	
Celkem:	2	12	3	115	0	132	378	0	9	2	78	0	89	236	
1. odbor															
1. odd.	0	1	0	8	0	9	9	0	0	0	7	0	7	7	
2. odd.	0	1	0	12	1	14	23	0	1	0	9	1	11	13	
4. odd.	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	
Celkem	0	2	0	20	2	24	32	0	1	0	16	2	19	20	
2.odbor															
1. odd.	0	1	0	14	0	15	12	0	0	0	1	0	1	0	
2. odd.	0	1	0	11	0	3	19	0	0	0	11	3	14	0	
Celkem	0	2	0	25	3	30	31	0	2	0	12	3	15	0	
3. odbor															
1. odd.	0	2	0	9	0	11	11	0	2	0	8	0	10	7	
2. odd.	0	0	0	17	0	17	6	0	0	0	13	0	13	4	
3. odd.	0	0	0	3	0	3	0	0	0	0	1	0	1	0	
4. odd.	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	
Celkem	0	2	0	29	1	32	17	0	2	0	22	1	25	11	
Útvar celkem	2	18	3	189	6	218	458	0	12	2	128	6	148	267	

Stav spisů NO k 30. 11. 1989						Stav spisů NO k 31. 12. 1989				
	NO1	NO2	NO3	NO4	CEL K.	NO1	NO2	NO3	NO4	CELK.
B.Bystrica	0	0	26	27	53	0	0	0	0	0
Čadca	0	0	5	7	12	0	0	0	0	0
D. Kubín	0	0	9	2	11	0	0	0	0	0
L.Mikuláš	0	1	12	3	16	0	0	0	0	0
Lučenec	0	0	12	4	16	0	0	0	0	0
Martin	0	1	16	5	22	0	0	0	0	0
P. Bystrica	0	1	21	2	24	0	0	0	0	0
Prievidza	0	0	12	3	15	0	0	0	0	0
R. Sobota	0	0	11	6	17	0	0	0	0	0
Zvolen	0	1	22	13	36	0	0	0	0	0
Žiar n/H.	0	0	9	7	16	0	0	0	0	0
Žilina	0	1	16	9	26	0	0	0	0	0
V. Krtíš	0	0	4	2	6	0	0	0	0	0
Celkem:	0	5	175	90	270	0	0	0	0	0
1. odbor										

1. odd.	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
2. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem:	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
2. odbor										
1. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. odbor										
1. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Útvar	0	5	176	90	271	0	0	0	0	0
Celkem										

Správa StB krajské správy SNB Košice¹³¹

Stav svazků, spisů k 30. 11. 1989							Stav svazků, spisů k 31. 12. 1989							
	R	A	KB	PB	CELK EM	KTS	D	R	A	KB	PB	CELK EM	KTS	D
odd. MU	0	4	0	0	4	1	2	0	4	0	0	4	1	2
Bardejov	0	15	0	0	15	1	37	0	15	0	0	15	1	37
Humenné	0	37	3	1	41	4	67	0	37	3	0	40	4	67
K-venkov	0	9	0	0	9	6	14	0	9	0	0	9	5	14
Michalovce	1	60	3	3	67	15	61	1	60	3	3	57	4	14
Poprad	2	82	2	5	91	25	111	2	79	2	5	88	6	11
Prešov	1	88	2	0	91	21	79	1	88	2	0	91	20	54
Rožňava	0	46	1	5	52	18	66	0	46	1	5	52	9	18
S.Nová Ves	0	68	0	8	76	17	72	0	67	0	8	75	5	1
Trebišov	0	22	0	2	24	7	29	0	22	0	2	24	0	1
S. Lubovňa	0	12	0	1	13	1	22	0	12	0	1	13	0	0
Svidník	0	7	0	1	8	6	37	0	7	0	1	8	0	5
Vranov	0	11	0	1	12	3	9	0	11	0	1	12	0	0
K-mesto	3	30	0	2	35	0	48	2	18	0	1	21	0	0
Celkem:	7	491	11	29	538	125	654	6	475	11	27	519	67	208
1. odbor														
1. odd.	1	28	1	1	31	14	34	1	27	1	1	30	4	16
2. odd.	0	23	1	2	26	22	16	0	20	1	2	23	16	6
3. odd.	0	26	2	0	28	7	21	0	18	2	0	20	5	4
4. odd.	0	30	1	2	33	10	31	0	28	1	1	30	10	16
Celkem:	1	107	5	5	118	53	102	1	93	5	4	103	35	42
2. odbor														
1. odd.	0	60	3	1	64	13	45	0	54	3	1	58	2	2
2. odd.	0	50	3	1	54	18	18	0	49	3	1	53	2	5
3. odd.	0	48	4	0	52	6	8	0	48	4	0	52	0	2
Celkem:	0	158	10	2	170	37	71	0	151	10	2	163	4	9
3. odbor														
1. odd.	0	23	4	0	27	5	45	0	22	4	0	26	5	45
2. odd.	2	44	2	0	48	7	90	2	44	2	0	48	7	78

¹³¹ Přehled svazků, spisů S-StB Košice, stav k 30. 11. 1989 a 31. 12. 1989, vytištěno SEO VOS FMV 3. 5. 1990.

3. odd.	1	43	3	2	49	4	26	1	43	3	2	49	4	20
4. odd.	0	29	2	0	31	3	40	0	29	2	0	31	3	36
5. odd.	0	1	0	0	1	0	3	0	0	2	0	0	0	3
Celkem	3	140	11	2	156	19	207	3	138	0	2	154	19	182
Útvar celkem	11	896	37	38	982	234	1034	10	857	37	35	939	114	467

Správa ŠtB krajské správy SNB Banská Bystrica														
Stav svazků KRR a SPO k 30. 11. 1989							Stav svazků, spisů k 31. 12. 1989							
	OS	SS	PS	OB	KS	CEL KEM	PO	OS	SS	PS	OB	KS	CEL KEM	PO
odd. MU	1	0	0	1	0	2	0	1	0	0	1	0	2	0
Bardejov	0	0	0	24	0	24	9	0	0	0	12	0	12	0
Humenné	0	3	0	23	0	26	14	0	2	0	23	0	25	3
K-venkov	0	0	0	12	0	12	4	0	0	0	9	0	9	3
Michalovce	1	6	0	36	0	36	26	1	4	0	36	0	41	5
Poprad	2	5	1	37	0	37	36	1	2	1	32	0	36	16
Prešov	2	3	1	41	0	41	31	0	1	1	30	0	32	17
Rožňava	1	3	1	23	0	23	11	0	1	1	20	0	22	1
S. Nová Ves	2	1	5	33	0	33	28	1	1	5	33	0	40	5
Trebišov	0	2	0	26	0	26	7	0	0	0	15	0	15	1
S. Lubovňa	0	0	0	19	0	19	4	0	0	0	19	0	19	0
Svidník	0	1	0	18	0	18	6	0	0	0	10	0	10	5
Vranov.	0	0	1	24	0	24	4	0	0	1	11	0	12	0
K-mesto	0	0	1	24	0	24	7	0	0	0	8	0	6	1
Celkem	8	24	10	341	0	383	187	4	11	9	259	0	263	57
1. odbor														
1. odd.	0	1	0	3	0	4	12	0	1	0	3	0	4	4
2. odd.	1	0	0	4	2	7	18	1	0	0	4	2	7	12
3. odd.	0	1	0	4	0	5	12	0	0	0	4	0	4	7
4. odd.	0	1	1	6	1	9	2	0	0	1	6	1	8	1
Celkem	1	3	1	17	3	25	44	1	1	1	17	3	23	24
2. odbor														
1. odd.	0	3	0	8	0	11	4	0	1	0	8	0	9	3
2. odd.	0	8	0	10	0	18	6	0	1	0	3	0	4	1
3. odd.	3	3	0	5	1	12	2	0	0	0	1	1	2	0
Celkem	3	14	0	23	1	41	12	0	2	0	12	1	15	4
3. odbor														
1. odd.	0	7	1	6	1	15	7	0	5	1	6	1	13	6
2. odd.	0	1	2	11	3	17	7	0	1	2	11	3	17	3
3. odd.	0	3	0	5	1	9	10	0	3	0	4	1	8	10
4. odd.	0	1	1	3	0	5	7	0	1	1	2	0	4	6
5. odd.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Celkem	0	12	4	25	5	46	32	0	10	4	23	5	42	26
Útvar celkem	12	53	15	406	9	495	275	5	24	14	311	9	363	111

Stav spisů NO k 30. 11. 1989						Stav spisů NO k 31. 12. 1989				
	NO1	NO2	NO3	NO4	CEL K.	NO1	NO2	NO3	NO4	CELK.
odd. MU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bardejov	0	0	5	6	11	0	0	0	0	0
Humenné	0	0	11	0	11	0	0	0	0	0

K-venkov	0	0	9	1	10	0	0	0	0	0
Michalovce	0	3	15	0	18	0	0	0	0	0
Poprad	0	2	25	12	39	0	0	0	0	0
Prešov	0	0	14	5	19	0	0	0	0	0
Rožňava	0	1	3	1	5	0	0	0	0	0
S. Nová Ves	0	0	11	11	22	0	0	0	0	0
Trebišov	0	0	8	1	9	0	0	0	0	0
S. Lubovňa	0	0	2	3	5	0	0	0	0	0
Svidník	0	0	5	0	5	0	0	0	0	0
Vranov	0	0	6	5	11	0	0	0	0	0
K-mesto	0	0	70	43	113	0	0	0	0	0
Celkem:	0	6	184	88	278	0	0	0	0	0
1. odbor										
1. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. odbor										
1. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. odd.	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
3. odd.	0	5	0	0	5	0	0	0	0	0
Celkem:	0	6	0	0	6	0	0	0	0	0
3. odbor										
1. odd.	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
2. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. odd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem:	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Útvar	0	13	184	88	285	0	0	0	0	0
Celkem										

Je nanejvýše pravděpodobné, že některé svazky a spisy vykazované ve výše uvedených tabulkách jako "živé" byly zničeny. Hlášení o jejich likvidaci však zřejmě neopustila krajské správy anebo je centrální operativní evidence obdržela až po 31. 12. 1989. Zejména ve výkazech skartovaných svazků a spisů u správy StB Košice je patrný nepoměr mezi jejími některými odděleními a odbory a srovnatelnými útvary zbývajících dvou krajských správ.

Činnost krajských útvarů Státní bezpečnosti byla ukončena až v souvislosti s vydáním RMV ČSSR č. 16/1990.¹³²

¹³² RMV ČSSR č. 16/1990

II. INFORMAČNÝ TOK ŠtB

1. Vytváření směrnice pro organizaci a výstup informací

Počátkem roku 1970 analyzovala Federální správa zpravodajských služeb situaci v oblasti informačního systému. Náměstek ministra vnitra plk. RSDr. Miloslav Košnar 9. února 1970 předložil "jako přechodné řešení" dokument *Návrh na úpravu jednotného informačního systému ve Státní bezpečnosti*, který tehdejší stav informačním toku charakterizoval "těmito skutečnostmi:

a) různé informace jsou zasílány příslušným funkcionářům z různých součástí MV ČSSR.

b) Tyto informace jsou často ve vzájemném rozporu, jsou neúplné a dochází i k opakování s jinými informačními prameny např. ČTK, informace ČUTI, MZV atd.

c) Nejsou stanoveny stupně závažnosti informace a v důsledku toho neexistuje dostatečná diferenciací při poskytování těchto informací jednotlivým uživatelům."

K odstranění tohoto pro vedení Státní bezpečnosti neúnosného stavu předložil návrh následujících úprav:

"1. Stanovit druhy informací, jejich obsah, uživatele a zásady konspirace při manipulaci;

2. Určit podkladové materiály, ze kterých bude při zpracování informací vycházeno;

3. Vytvořit předpoklady k organizačnímu zajištění navrhovaného informačního systému."

Autoři dokumentu s ohledem na dosavadní zkušenosti navrhovali zpracovávat čtyři kategorie písemných informací:

a) Měsíční rozbor státobezpečnostní situace v ČSSR, v němž by byly zachycovány "nejzávažnější státobezpečnostní jevy a jejich vývojové tendence" za uplynulý měsíc, jakož i výsledky "státobezpečnostního zajištění ČSSR". Jako podkladové materiály pro jejich zpracování měly být využívány stávající rozborů a svodky z provenience jednotlivých součástí FSZS, tj. I. správy MV, II. správy FSZS (na kterou by navazoval informační tok obou národních kontrarozvědek), III. správy FSZS, VI. správy FSZS (kromě informací z akcí, prováděných pro operativní součásti), odboru zahraničního tisku FSZS a cizineckého odboru FSZS.

b) Situační informace o závažných StB jevech a mimořádných událostech se státobezpečnostním pozadím, jež měla sloužit "okamžité informaci". Kromě hlášení o mimořádných událostech "StB charakteru" (podle RMV č. 57/1969 a NMV č. 24/1969) doplněných tak, aby odpovídala "současným potřebám" Státní bezpečnosti, měla obsahovat závažné poznatky o výsledcích StB práce. "Do těchto informací zahrnout i aktuální informace rozvědky. Informaci zpracovávat neperiodicky, zpravidla jednou týdně." Situační informace měly být v pracovní době zasílány zpravodajskému odboru FS ZS a mimo pracovní dobu dozorčímu MV ČSSR; závažné poznatky přímo náměstkovi federálního ministra vnitra.

c) Monotematické informace a rozborů zpracovávané "zpravidla za delší časové období" k osobám, organizacím, k jejich činnosti a závažným jevům státobezpečnostního charakteru.

d) Analytické rozborů, které by "v plánovaných termínech" analyticko-syntetickou metodou hodnotily činnost Státní bezpečnosti v jednotlivých problematikách.

e) Expedice rozvědky a "URANY" (šifrované zprávy z rezidentur HSR v zahraničí) měly být připravovány a využívány beze změny.

"Informace zvláštní důležitosti podává náměstek ministra a náčelník HSR osobně ministru vnitra ČSSR."

Zároveň plk. M. Košnar navrhoval tatxativně vymezit uživatele těchto informačních výstupů:

I. tajemník ÚV KSČ - *Měsíční rozbor StB situace v ČSSR* s přílohou pojednávající o přísně

utajovaných státobezpečnostních jevech.

- všechny ostatní druhy informací podle ad b), c), d).

prezident ČSSR,
předseda vlády ČSSR,
předseda byra ÚV KSČ,
I. tajemník ÚV KSS,
ministři vnitra SR a SSR

- informace ad b), c) a d) podle jejich obsahu.

Náměstek ministra vnitra doporučoval, aby sekretariát ministra vnitra ČSSR vypracoval pro uživatele pokyny pro manipulaci, aby byly zajištěny zásady konspirace. "Pokyny by měly obsahovat ustanovení, že materiál je určen pro osobní potřebu adresáta, že není dovoleno pořizovat výpisy bez svolení MV ČSSR a o jejich bezpečném ukládání a vracení. Přitom vycházet z platných předpisů pro manipulaci se spisy charakteru PT ZD a PT." Návrh nového informačního systému měl zajistit nejen potřebnou konspiraci, ale také informační monopol vedení resortu. "V souvislosti s touto úpravou informační činnosti bude nutné, aby jakékoliv informace ze Státní bezpečnosti nevycházely do prostředí mimo resort MV jinak, než cestou ZO FSZS. Tato zásada by se měla vztahovat i na zvláštní informační expedice I. správy MV a URANY, informace III. správy FSZS pro MNO a jiné.

Samostatnou úpravu v této souvislosti vyžadují vztahy národních kontrarozvědek k funkcionářům národních vlád a ÚV KSS a byra ÚV KSČ, pokud jde o specifiku uvedených zemí."

Ke splnění uvedených záměrů vedení ministerstva vnitra ČSSR považovalo za "nezbytně nutné:

1. Vydat závazné metodické pokyny ke skladbě a způsobu zpracování informací a k termínům jejich předkládání;

2. Zpracovatelský orgán vybavit pravomocí přímé kontroly a prověrky obsahu a věrohodnosti předkládaných zpráv;

3. Vytvořit kvalifikovaný zpracovatelský orgán u ZO FSZS pro zpracování výstupní informace v počtu:

1 náčelník oddělení

1 ved. skupiny pro zpracování informací průběžného charakteru (informace ad a/ a b/),

2 starší referenti - specialisté,

1 vedoucí skupiny pro monotematické informace (informace ad c, a d)

1 starší referent specialista,

1 starší referent - dokumentátor,

1 kvalitní písáčka.

4. Doplnit vybavení ZO FS ZS technickými prostředky pro tisk a expedici informačních materiálů.

5. Zpracovatelské oddělení vybavit potřebnými orientačními a lexikálními pomůckami."

V samotném závěru dokumentu náměstek federálního ministra vnitra jako návrh opatření požadoval:

"1) Schválit základní druhy informací a jejich uživatele (jejich okruh konzultovat s 1. tajemníkem ÚV KSČ).

2) Souhlasit s jediným místem výstupu písemných informací z MV ČSSR (informační oddělení zpravodajského odboru [FSZS]),

3) Do tohoto oddělení odvelet z dnešních informačních úseků

2 pracovníky I. spr. MV

2 pracovníky II. spr. MV

1 pracovníka III. spr. MV

2 pracovníky zpravodajského odboru."¹³³

¹³³ A MV ČR, fond 2/3, inv. j. 893. Návrh na upřesnění zpracování a výstupu informací z MV ČSSR jako podklad

Pravděpodobně jako podklad k jednání o novém modelu informačního systému Státní bezpečnosti byl vypracován i přehled o stávajících druzích informací a jejich odesílání z federálního ministerstva vnitra. Kromě hlavní správy rozvědky existovalo v resortu jediné místo zpracovávající výstupní informace ze Státní bezpečnosti, a tím byl zpravodajský odbor FSZS. Podklady pro její kompletaci byly svodky II., III., VI. správy FSZS i informace správy vyšetřování StB. „Všechny uvedené materiály (svodky, mimořádné informace, monotématické rozbor, analytické zprávy o jednotlivých státobezpečnostních případech) jsou pro vnější okruh adresátů (vedoucí straničtí a státní funkcionáři) zasílány výhradně cestou ministra vnitra ČSSR.“

Jako druhy výstupních informací byly uvedeny:

Týdenní svodka byla zpracovávána ze svodů jednotlivých součástí StB, její charakter byl „všeobecný, mozaikovitý“, pro politické i odborné rozhodování a řízení neměla zvláštní význam. Mezi adresáty patřili následující představitelé komunistické strany a státu:

1. I. tajemník ÚV KSČ dr. Gustáv Husák
2. prezident republiky Ludvík Svoboda
3. předseda vlády ČSSR ing. Oldřich Černík
4. předseda byra ÚV KSČ dr. Lubomír Štrougal
5. I. tajemník ÚV KSS ing. Štefan Sádovský
6. ministr vnitra ČSSR Jan Pelnář
7. ministr vnitra ČSR Josef Grösser
8. ministr vnitra SSR genmjr. Egyd Pepich
9. vedoucí „představitel“ Výboru StB SSSR genmjr. Michail Grigorjevič Kotov
10. vedoucí státně administrativního oddělení ÚV KSČ.

Mimořádná svodka byla zpracovávána denně „pro okamžitou orientaci“ v době „mimořádných“ opatření a situací ze „souhrnnu signálů o názorech různých vrstev obyvatelstva“. Distribuce probíhala podle rozdělovníku týdenní svodky, případně dle rozhodnutí federálního ministra vnitra dalším adresátům (MNO a pod.)

Monotématická informace analytického charakteru vznikala nepravděelně na „základě širších podkladů“ z jednotlivých součástí StB (např. „činnost Vatikánu proti ČSSR“, situace v kulturní frontě atd.). „Měla by být základní státně-bezpečnostní informací; její hodnota je proti předcházejícím podstatně vyšší.“ Distribuována byla ministrem jím určeným představitelům komunistické strany a státu.

Analytické rozbor byly zpracovávány na základě usnesení PÚV KSČ nebo z iniciativy vedení ministerstva vnitra ČSSR. „Představují komplexní souhrn poznatků o problematice i návrhy opatření (např. zpráva o vývoji StB situace v roce 1969 - zpráva o činnosti pravicových center v ČSSR atd.). Má význam nejen pro vedoucí činitele strany a státu, ale zpětně určuje směr činnosti součástí StB.“ Obdobně byly federálním ministrem vnitra distribuovány určeným představitelům komunistické strany a státu, případně předkládány orgánům ÚV KSČ.

Souběžně s těmito informačními zprávami (svodkami) odesílanými z ministerstva vnitra ČSSR byly představitelům komunistické strany a státu zasílány také informace z vedení republikových ministerstev vnitra.¹³⁴

Definitivní podoba informačního systému Státní bezpečnosti byla zřejmě dobudována až vydáním rozkazu I. náměstka ministra vnitra ČSSR č. 1/1975, který autor však neměl k dispozici.¹³⁵

Hierarchicky nejvyšší analytický útvar na Slovensku podílející se na informačním toku byl *analyticko-informační a štatisticko-evidenčný odbor XII. správy*, který dle organizačního pořádku správy kontrarozvědky v Bratislavě plnil „najmä tieto úlohy“:

a/ vykonával „analytický činnosť z materiálů pracovišť správy a materiálů správ

pro operativní poradu ministra vnitra ČSSR se nalézá in: A MV ČR, fond A 2/3, inv. j. 907.

¹³⁴ A MV ČR, fond 2/3, inv. j. 892.

¹³⁵ Uvedený rozkaz I.NMV ČSSR rušil RMV ČSSR č. 12/1983; k němu viz pozn ??.

ŠtB v SSR“, z ktorých zabezpečoval „informácie v zmysle platných rozkazov, smerníc a predpisov o informačnom toku

- pre I. tajomníka ÚV KSS,
- pre ministra vnútra ČSSR,
- pre ministra vnútra SSR,
- pre II., X. a XI. správu“;

b/ z analyzovaných materiálov zovšeobecňoval „formy a metódy činnosti vonkajších a vnútorných nepriateľov pre riadiacu a organizačnú činnosť náčelníka XII. správy“;

c/ poskytoval „určeným výkonným útvarom XII. správy spätné informácie vo všeobecnej i konkrétnej podobe“.

V neposlední radě zpracovával „trojmesačné zhodnotenie pracovných výsledkov z agentúrno-operatívneho výkonu, ako aj ročné zhodnotenie plnenia plánovaných úloh a výslednosti práce“.¹³⁶ Stejně úlohu analyticko-informačnímu a štatisticko-evidenčnímu (posléze *analyticko-informačnímu a plánovacímu*) odboru XII. správy stanovil i RMV ČSSR č. 51/1980.¹³⁷ Jeho nástupce v roce 1989 - *organizační a analytický odbor* XII. správy SNB - měl své úkoly v analytické oblasti určeny mnohem obecněji.¹³⁸

Analytickou činnost u partnerských kontrarozvědných správ v Praze nejprve vykonávalo *samostatné oddělení analyticko-informační*. Správa kontrarozvědky pro boj proti vnitřnímu nepříteli měla jeho úkoly definovány poměrně úzce. Kromě analyticko-informační činnosti pro potřeby náčelníka X. správy, ministra vnitra ČSSR a jeho náměstky, poskytovalo jednotlivým „výkonným útvarům boje proti vnitřnímu nepříteli a ideologické diverzi“ zpětné informace a zpracovávalo dílčí podklady pro „konkretizaci zaměření a plánovité řízení kontrarozvědné činnosti“.¹³⁹ Samostatné oddělení analyticko-informační XI. správy již zpracovávalo „souhrnné analytické zprávy“ a zabezpečovalo „informační činnost pro vedení FMV, popřípadě stranické a jiné orgány na základě příslušných směrnic“.¹⁴⁰ Při reorganizaci centrálních kontrarozvědných správ StB koncem roku 1980 se samostatné oddělení změnilo na *analyticko-informační, plánovací a kontrolní odbor*; náplň jeho analyticko-informační činnosti však zůstal identický.¹⁴¹

Vrcholové analytické a informační pracoviště federální úrovně se na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let nacházelo v podřízenosti sekretariátu FMV. Náčelník sekretariátu plk. František Kraus při jeho reorganizaci svým rozkazem č. 2/1982 stanovil: „Sekretariát federálního ministerstva vnitra je útvarem FMV pro zabezpečování úkolů FMV, právních a řídicích aktů ministra vnitra ČSSR, zejména na těchto úsecích činnosti: informační a analytické, přípravy koncepce... evidenční a archivní služby vyplývající z kontrarozvědné práce...“. Sekretariát FMV dle organizačního řádu plnil mj. tyto úkoly:

- centralizoval informace z útvarů SNB, Pohraniční stráže a vojsk ministerstva vnitra „zejména o činnosti vnitřních a vnějších nepřátel“ a o bezpečnostní situaci ČSSR; analyzoval a zpracovával tyto informace a předkládal je určeným vedoucím funkcionářům FMV, nebo jako návrhy výstupních informací ministra pro vrcholné státní a stranické orgány...

- analyzoval činnosti operačních středisek a stálých služeb útvarů v působnosti FMV, krajských a okresních správ SNB „zejména z hlediska zajištění toku informací a

¹³⁶ Čl. 12 RMV ČSSR č. 24 z 15. 5. 1975 „Organizační poriadok správy kontrarozvedky v Bratislave“, čj. SM-0061-1975.

¹³⁷ Srov. čl. 12 RMV ČSSR č. 51 z 18. 12. 1980 „Organizační poriadok správy kontrarozvedky v Bratislave“, čj. KR-0067/VO-1980.

¹³⁸ ŽÁČEK, Pavel: Přísně tajné, c. d., s. 222 – 223.

¹³⁹ Čl. 10 RMV ČSSR č. 10 z 24. 2. 1975 „Organizační řád správy kontrarozvědky pro boj proti vnitřnímu nepříteli“, čj. VN-0025/01-1975.

¹⁴⁰ Čl. 11 RMV ČSSR č. 11 z 26. 2. 1975 „Organizační řád správy kontrarozvědky pro ochranu ekonomiky“, čj. E-0028/01-1975.

¹⁴¹ ŽÁČEK, Pavel: Přísně tajné, c. d., s. 130 – 131, 204 a 213 – 214. Rozkaz náčelníka XI. správy SNB č. 11/1986 mj. změnil název AIPKO na analyticko-informační a plánovací odbor (AIPO); v téže době došlo ke stejné změně i u II. a XI. správy SNB.

připravenosti k řešení mimořádných událostí a bezpečnostních akcí“; metodicky řídil jejich činnost a zpracovával návrhy k jejímu zkvalitnění,

- organizoval, zabezpečoval a zpracovával „státobezpečnostní fondy jako jednotný a ucelený informační systém složky StB“; předkládal ministru a oprávněným funkcionářům informace pro potřeby řízení výkonu služby.

Odborným pracovištěm sekretariátu FMV pro tyto činnosti byl *odbor analytiky, informací a plánování FMV*, který v rozsahu stanoveném ministrem vnitra ČSSR centralizoval, analyzoval a evidoval „vymezené druhy informací o činnosti speciálních služeb protivníka, vnějších nepřátel, kontrarevolučních a antisocialistických živlů v ČSSR včetně reakčního církevního kléru“. Šlo o specializované pracoviště FMV „pro vstup, zpracování a výstup informací“ určených ministru vnitra ČSSR, vrcholným státním a stranickým orgánům a stanoveným funkcionářům federálního i republikových ministerstev vnitra.

Odbor analytiky, informací a plánování FMV zejména:

- a/ zpracovával a předkládal „v termínech určených ministrem informace stanoveného druhu o projevech nepřátelské činnosti vnějších a vnitřních nepřátel a o závažných jevech ovlivňujících bezpečnostní situaci v ČSSR“;

- b/ zpracovával ucelené analytické materiály z určených oblastí činnosti StB a Veřejné bezpečnosti, Pohraniční stráže a vojsk ministerstva vnitra;

- c/ zpracovával informace pro ministra a jím určené funkcionáře FMV z monitorovaných zpráv sdělovacích prostředků;

- d/ poskytoval „metodickou pomoc“ a usměrňoval činnost analytických pracovišť určených útvarů v působnosti FMV; podílel se na zkvalitňování informačního systému SNB, PS a vojsk MV;

- e/ zpracovával v termínech stanovených ministrem souhrnné vyhodnocení činnosti SNB, PS a vojsk MV; řídil a organizoval zpracování návrhů prognóz vývoje SNB, PS a vojsk MV, návrhů střednědobých plánů služební činnosti a základního zaměření služební činnosti SNB, PS a vojsk MV.¹⁴²

Jednotné směrnice ke zpracovávání periodických informací FMV přinesl RMV ČSSR č. 12/1983 vydaný federálním ministrem vnitra Vratislavem Vajnarem „s cílem zjednodušit a racionalizovat“ informační činnost při zabezpečování výstupních informací z resortu. Účelem vydání směrnice bylo zabezpečit „včasné a objektivní informování“ nejvyšších komunistických a státních orgánů ČSSR a vedoucích funkcionářů FMV „o vývoji bezpečnostní situace v ČSSR, změnách v metodách a formách práce vnějších i vnitřních nepřátel, změnách v obsahu a formách páchaní kriminální trestné činnosti a o úrovni a výslednosti práce orgánů bezpečnosti“.

Soustavu výstupních informací FMV tvořily:

- a/ situační zpráva FMV (SZ FMV);

- b/ informace FMV „o ideodiverzním působení nepřátelských sdělovacích prostředků“;

- c/ průběžná informace o výsledcích činnosti orgánů Bezpečnosti;

- d/ informace o bezpečnostní situaci v ČSSR a aktuálních otázkách práce orgánů bezpečnosti;

- e/ zhodnocení plnění hlavních úkolů Sboru národní bezpečnosti, Pohraniční stráže a vojsk ministerstva vnitra v roce...

- f/ roční hodnocení pracovních výsledků útvarů kontrarozvědky.

Situační zpráva FMV obsahovala „závažné prvotní signály a poznatky o činnosti, názorech a postojích vnějších a vnitřních nepřátel a jiných negativních jevech“, které pro svůj „závažná státobezpečnostní charakter“ vyžadovaly „bezodkladné informování vyššího stupně řízení“. (Směrnice upravovala pouze tu část situační zprávy FMV, jejímž obsahem byly poznatky kontrarozvědky. „Strukturu a zásady zpracování části situační zprávy FMV týkající se závažných porušení vnitřního pořádku a jiných událostí stanoví NMV ČSSR č.

¹⁴² Rozkaz náčelníka sekretariátu FMV č. 2 z 19. 3. 1982 „Organizační řád sekretariátu federálního ministra vnitra“, čj. SM-0016/OR-01-82.

13/1983.“)

Podklady pro zpracování *situační zprávy FMV* předkládaly odboru analytiky, informací a plánování II., III., X., XI., XII., XIV. správa SNB a správa vyšetřování Státní bezpečnosti denně do 15.00 hodin.“Přitom

a/ II., III., X., XI. správa SNB předkládají kopie vybraných agenturních záznamů získaných kontrarozvědnými odbory těchto správ a vybrané poznatky (s uvedením věrohodnosti) z kontrarozvědné činnosti XII. správy SNB, správ StB krajských správ SNB a podřízených útvarů III. správy SNB

b/ XII. správa SNB předkládá poznatky z kontrarozvědných akcí určených ministrem vnitra ČSSR;

c/ XIV. správa SNB předkládá poznatky z vlastní kontrarozvědné činnosti;

d/ správa vyšetřování StB předkládá stručné informace o závažných případech zahájení a ukončení státobezpečnostního vyšetřování.“

Náčelník XII. správy SNB, náčelníci správ StB KS SNB a podřízených útvarů III. správy SNB byli navíc povinni zabezpečit “zasílání signálů a poznatků” z kontrarozvědné činnosti svých útvarů, které odpovídají výše uvedeným požadavkům “po problematikách II., III., X., XI. správy SNB” denně do 08.00 hodin.

“Situační zprávy FMV zpracovává odbor analytiky, informací a plánování FMV denně (v pracovní dny, není-li nařízeno jinak) a distribuje je podle rozdělovníku schváleného ministrem vnitra ČSSR... Změny v soustavě výstupních informací FMV a v rozsahu jejich adresátů je oprávněn stanovit pouze ministr vnitra ČSSR“.

V. Vajnar zároveň nařídil svému I. náměstkovi genmjr. JUDr. Jánovi Kováčovi i dalším náměstkům genmjr. JUDr. Vladimíru Hrušeckému, genmjr. JUDr. Miroslavu Vaníčkovi a plk. JUDr. Pavlu Vaňovi

“a/ zajistit na podřízených útvarech důsledné plnění směrnic a přijímat konkrétní opatření k odstraňování případných nedostatků při jejich provádění.

b/ posoudit rozsah dosud předkládaných informací a ponechat pouze ty, které jsou nezbytné pro jejich rozhodovací a informační činnost,

c/ soustavně dbát na celkové zkvalitňování informační činnosti u podřízených útvarů, zejména na hodnověrnost a včasnost informací určených vedoucím funkcionářům FMV, nejvyšším stranickým a státním orgánům; zamezit předkládání duplicitních informací;”

náčelníku sekretariátu FMV

“zajistit důsledné plnění úkolů vyplývajících pro odbor analytiky, informací a plánování FMV ze směrnic; s příslušnými náměstkami ministra vnitra ČSSR a náčelníky útvarů včas řešit a odstraňovat případné nedostatky související s tvorbou informací;”

a náčelníkům útvarů FMV, federálních útvarů SNB a útvarů podřízených FMV

“předložit do 31. prosince 1983 ministru vnitra ČSSR, popřípadě náměstkovi ministra vnitra ČSSR, kterému jsou podřízeni, návrhy na racionalizaci informační činnosti v rámci svých útvarů s cílem zejména

a/ zajistit včasné a objektivní informace nezbytné pro tvorbu výstupních informací FMV a pro vlastní řídicí, kontrolní a informační činnost,

b/ odstranit u organizačních celků řízených útvarů, u teritoriálních a podřízených útvarů zpracovávání a předkládání duplicitních a neúčelných informací a zrušit ty z nich, které jsou pro praxi nepotřebné”.¹⁴³

Proces zkvalitňování informačního toku neskončil koncem roku 1983. Dne 10. listopadu 1986 například náčelník II. správy SNB plk. Karel Firt zaslal náčelníku správy StB Praha plk. JUDr. Oldřichu Mézlovi přípis následujícího znění:

“Vážený soudruhu náčelníku,

v poslední době jsou po linii II. správy SNB Vašimi odbory 1a., 1b., a 1c. zasílány ve srovnání s minulým obdobím nižší počty poznatků, využitelných do denních informací podle

¹⁴³ RMV ČSSR č. 12 z 1. 7. 1983 “Směrnice ke zpracovávání výstupních informací federálního ministerstva vnitra“, čj. SM-0090/AP-1982.

R MV č. 12/83.

V měsících září a října t. r. Vaše součást postoupila na AIO II. správy SNB celkem 9 informací, ze kterých bylo 5 využito pro informaci vedení FMV. Ostatní byly po vyhodnocení předány příslušným operativním odborům II. S-SNB k vlastnímu využití.

V zájmu zajištění úrovně informační činnosti Tě soudruhu náčelníku žádám, aby 1. odbory Tvé součásti věnovaly větší pozornost požadovaným informacím a to jak množství postupovaných poznatků podle R MV č. 12/83, tak zejména jejich kvalité a přispěly tak k větší informovanosti vedení FMV a dalších státních a stranických orgánů.¹⁴⁴

V rámci reorganizace federálního ministerstva vnitra a vytvoření hlavní správy kontrarozvědky SNB byla na podzim 1988 analyticko-informační pracoviště tří zrušených správ (II., X. a XI. správy SNB) sloučena do analytického odboru II. správy SNB. Dne 7. listopadu 1988 informoval náčelník AO mjr. Ing. Miroslav Třoska náčelníky operativních odborů o rozhodnutí náčelníka II. správy SNB pplk. PhDr. Karla Vykypěla, podle něhož bylo nadále nezbytné „s okamžitou platností veškeré informace pro I. náměstka MV ČSSR zpracovávané Vámi řízeným odborem, zasílat ve dvou kopiích na analytický odbor II. S SNB. Jeden výtisk bude analytickým odborem postoupen k dalšímu využití OAIP VOS FMV, druhý bude ponechán na AO pro potřeby vlastní analytické činnosti.

Tento pokyn se nevztahuje na informace ke zpravodajským hrám a tr. činům vyzvědačství, o kterých je prostřednictvím vedení II. S-SNB informován přímo náměstek MV ČSSR.“¹⁴⁵

Analytický odbor hlavní správy kontrarozvědky SNB centralizoval, analyzoval a zpracovával „poznatky z kontrarozvědné činnosti správy“, připravoval podklady pro řídicí činnost náčelníka správy a informace pro příslušné funkcionáře. Dočasně se tak AO stal monopolním informátorem vrcholového úseku FMV pro výstupní informace, neboť prováděl analyticko-informační činnost „na základě poznatků získaných z kontrarozvědné práce organizačních celků správy“ pro potřeby vedení správy, ministra vnitra a jeho náměstků.¹⁴⁶

Od 1. ledna 1989 došlo vydáním rozkazu náčelníka II. správy SNB č. 16/1988 k zabezpečení „jednotného informačního toku“ od operativních odborů na analytický odbor. Vedoucí představitel hlavní správy kontrarozvědky SNB pplk. K. Vykypěl svým podřízeným uložil:

I. Zpracovávat veškeré poznatky a informace získané při kontrarozvědné činnosti od tajných spolupracovníků, důvěrníků, kandidátů tajných spolupracovníků, styků, zpravodajsko technických úkonů, sledování a při vlastní činnosti operativních pracovníků výlučně na tiskopisy „ZÁZNAM“ (MV č. skl. 751).

II. Záznamy zpracovávat v potřebném množství uvedeném v rozdělovníku, přičemž výtisk č. 1 a 2 se vždy postupuje analytickému odboru II. správy SNB.

a) Na výtisku č. 1, který bude po využití do toku informací vrácen zpět na operativní odbor k založení do příslušného svazku nebo spisu, náčelník operativního odboru předznačí doporučený způsob využití:

- ZI – zvláštní informace (pro I. NMV ČSSR nebo ke zpracování souhrnných informací pro vedení FMV při MBO),

- DI – pro zpracování do denní informace (pro situační zprávu FMV),

- IVS – informace určené pro vedení II. správy SNB.

b) Operativní pracovník do levé horní části AZ současně vyznačí následujícím symbolem, jakou formou byla zpráva získána:

- VZ – vlastnoruční zpráva předaná spolupracovníkem,

- ZOP – ústně předaná zpráva spolupracovníkem nebo zpráva operativního

¹⁴⁴ Přípis náčelníka II. S-SNB náčelníku S-StB Praha “Věc: Žádost o zvýšení úrovně informační činnosti“ z 10. 11. 1986, čj. OS-002142/03-1/1986.

¹⁴⁵ Přípis náčelníka AO II. S-SNB mjr. Ing. Miroslava Třosky “Věc: Informační tok – sdělení“ ze 7. 11. 1988, čj. CB-0128/03-88.

¹⁴⁶ ŽÁČEK, Pavel: Hlavní správa kontrarozvědky v dokumentech (1988 – 89), in: *Securitas Imperii* č. 2/1994, s. 195.

pracovníka,

- OP – zpráva získaná zpravodajskou technikou nebo sledováním.

III. Nepostupovat analytickému odboru k vytěžení agenturní záznamy zaslané z jiných útvarů SNB na operativní odbory II. správy SNB. Jejich zhodnocení zabezpečí příslušný analytik operativního odboru a analytickému odboru předá jako samostatný měsíční rozbor, který bude charakterizovat zejména bezpečnostní situaci v jednotlivých problematikách na daném teritoriu.

IV. Kromě agenturních záznamů předávat na analytický odbor v jediném vyhodnocení (k uložení do poznatkového fondu) veškeré souhrnné materiály zpracovávané operativními odbory jako např.:

1. materiály postupované vedení FMV i státním a stranickým orgánům (ve dvojím vyhodnocení se zasílají AO kopie informací zpracované pro I. NMV ČSSR – viz č.j. CB-0128/03-88),

2. materiály operativního charakteru zpracované k projednání v poradním orgánu náčelníka správy,

3. materiály rozšiřující dosavadní poznání o formách a metodách činnosti protivníka,

4. metodické pokyny určené pro vlastní činnost i pro potřeby S-StB,

5. hodnocení operativní situace v problematikách,

6. materiály poskytované rezidenturám v ZSS,

7. kopie všech zpracovaných referátů pro vedení FMV.

V. U poznatků zpracovávaných na AZ, které jsou určeny jiným útvarům SNB, operativním odbor z důvodu konspirace provede výpis z AZ tak, že se vyplní na předtisku v I. části, tj. v záhlaví pouze součást a odbor (nevypĺňuje se jméno operativního pracovníka, kdo zprávu získal, číslo svazku a krycí jméno), přičemž ostatní položky se vyplní podle běžné praxe.

Ve II. části záznamu se zpracovává pouze textová část – bod č. 1, další body 2 – 6 se pro záznamy učené mimo součást nezpracovávají.

VI. Na analytický odbor nezasílat veškerou produkci agenturních záznamů, ale pouze tu její část, kterou lze využít do toku informací a k analytické činnosti, tzn. zejména signály a poznatky charakterizující bezpečnostní situaci, zjištěné jevy. Které se k ní vztahují, formy a metody práce protivníka apod.¹⁴⁷

2. Změna systému v roce 1989

Zřejmě v reakci na Palachův týden koncem ledna 1989 inicioval I. náměstek ministra vnitra ČSSR „aktivizaci informačního toku“. Alespoň to vyplývá z dopisu náčelníka II. správy SNB plk. K. Vykyplěla z 13. února 1989, který byl určen všem náčelníkům správ StB v krajích a náčelníkovi XII. správy SNB Bratislava: „V návaznosti na pokyn I. NMV ČSSR k aktivizaci informačního toku, který Vám byl zaslán dne 2. 2. 1989 znovu upozorňuji, že v hlášení poznatků v rámci informačního toku musí být uvedeno, jaká opatření byla /případně budou/ přijata a s jakým výsledkem, předpokládaný vývoj další situace, co eventuálně hrozí a vyžaduje proto účinnou reagenci vyššího stupně řízení.

Mimo to je třeba u každého poznatku uvádět stupeň hodnověrnosti poznatku /tj. prvotní, neproověřený, proověřený – jak apod./, kterým orgánům byl poznatek rovněž předán a zda je možno jej využít v rámci kontrapropagandy nebo jeho zveřejnění není možné.“¹⁴⁸

¹⁴⁷ A MV ČR, fond X. S-SNB, inv. j. 1297. Rozkaz náčelníka II. správy SNB č. 16 z 21. 12. 1988 „Zabezpečení informačního toku na II. S-SNB“.

¹⁴⁸ Přípis náčelníka II. S-SNB z 13. 2. 1989 „Věc: Zajištění informačního toku – doplnění“, č.j. CB-00 /03-89. Je pravděpodobné, že dopis signoval Vykyplělu I. zástupce pplk. Vojtěch Zamykal až 17. 2. 1989.

Z iniciativy federálního ministra vnitra předložil 6. února 1989 náčelník vnitřní a organizační správy FMV plk. JUDr. Milouš Krása, CSc. na 2. operativní poradě ministra vnitra ČSSR podklady k projednávání bodu *Návrh koncepce analytické činnosti ve FMV*. Předkládaný návrh měl být jedním z opatření ke zkvalitnění analytické činnosti v resortu a jejího využívání v řídicí práci vedením FMV a „k zabezpečení pravidelné informovanosti nejvyšších stranických a státních orgánů o vývoji bezpečnostní situace v ČSSR“. Přestože bylo nutné dokument přepracovat, stal se základem posléze zvoleného řešení. V důvodové zprávě, kterou druhá verze dokumentu již neobsahovala, stálo:

„Naléhavost vydání zásad analytické práce a pevně stanoveného toku informací ve směru k FMV zvyrazňuje dynamický vnitropolitický vývoj. Současná úprava toku informací (RMV ČSSR č. 12/1983 Směrnice k zpracovávání výstupních informací FMV) je překonaná. Základním nedostatkem je, že není stanoven jednotný tok informací a jejich soustřeďování na analytických pracovištích. To vede mimo jiné tomu, že poznatky jsou předávány opožděně nebo vůbec neprocházejí analytickými pracovišti a nelze je využít k ucelenému hodnocení bezpečnostní situace v kratších časových obdobích.“

K odstranění nastíněných problémů a vytvoření základních předpokladů pro včasné zpracovávání informací o vývoji bezpečnostní situace byl připraven návrh rozkazu ministra vnitra ČSSR. „Předpokládá se, že v návaznosti na vydání tohoto rozkazu zejména hlavní správa kontrarozvědky upraví vlastní systém toku informací ze správ StB v krajích.“

Jedinou částí dokumentu, které se výtky relativně nedotkly, byly *Zásady analytických činností specializovaných pracovišť v čs. kontrarozvědce*. Podle tohoto elaborátu představovaly výkon a řízení „státníbezpečnostních činností“ náročné procesy, jejichž nedílnou součástí byla „analytická činnost

a/ jako jedna z metod operativní práce /používá ji operativní pracovník jako řídicí subjekt rozpracování objektů, organizování kontrarozvědné ochrany zájmů ČSSR, využívání specifických prostředků apod./

b/ jako objektivní nástroj řízení, vytvářející podmínky pro zvyšování efektivity řídicí a organizační práce“.

U útvarů federálního ministerstva vnitra a SNB, kde rozsah informačních toků přesahoval možnosti jejich zpracování řídicím subjektem dané úrovně, byla budována specializovaná analytická pracoviště „jako místa koncentrace, hodnocení a zpracování informací pro potřeby řízení“. Tato pracoviště měla podléhat vedoucímu funkcionáři příslušného stupně řízení, který jediný byl oprávněn ukládat jim úkoly; výstupy analytických pracovišť sloužily právě tomuto funkcionáři a jeho zástupci, kteří analyzovanou problematiku (linii) řídili a analytickému útvaru vyššího stupně řízení.

V systému řízení analytické pracoviště zabezpečovala úkoly informačně-analytické a analyticko-syntetické. V oblasti informačně-analytické pak „zejména:

a/ zpracovávají informační zaměření na podkladě potřeb daného stupně řízení,

b/ zabezpečují stanovený informační tok,

c/ shrnují dílčí poznatky do tematických informací určených vyšším stupňům řízení a jejich analytickým útvarům,

d/ provádějí kvalitativní hodnocení předložených poznatků a o výsledku informují vedoucí funkcionáře na daném stupni řízení a zpracovatele,

e/ vytvářejí poznatkové fondy pro analyticko-syntetickou činnost;“

v oblasti analyticko-syntetické „v rozsahu vymezené působnosti“ především:

„a/ systematicky sledují a zkoumají stav a vývoj operativní situace a účinnost přijatých KR opatření,

b/ posuzují plnění základních úkolů kontrarozvědky v rámci útvaru,

c/ zpracovávají podklady pro koncepční řízení,

d/ zpracovávají podklady pro tvorbu a upřesňování koncepce KR práce,

e/ posuzují kontinuitu naplňování cílů a hlavních úkolů střednědobého plánu činnosti útvaru“.

Jako podklady pro analyticko-syntetickou činnost měla analytická pracoviště využívat pouze „zhodnocené“ informace, dále vycházet z „průběžně“ zpracovávaných materiálů a

„osobního poznání“ na operativních úsecích; pouze ve zcela mimořádných případech mohly vyžadovat zpracovávání různých vyhodnocení operativou. Analytická pracoviště, jejichž činnost vycházela „z obecně platných, teoreticky propracovaných metod a forem práce“, byla „jediným výstupním místem určených informací“ útvaru.

V závěru této pasáže byly definovány *Zásady toků informací (poznatků) o nepřátelské činnosti protivníka*:

- informace o „závažném porušení vnitřního pořádku“ a mimořádných událostech v národním hospodářství se měly i nadále předávat „cestou“ operačních středisek – v souladu s NMV ČSSR č. 13/83 a č. 11/84;

- poznatky k osobám blokováným u statisticko-evidenčních oddělení či odborů se předávaly v souladu s RMV ČSSR č. 4/78 – Směrnice A-oper-II-1;¹⁴⁹

- poznatky dle věcné příslušnosti se postupovaly útvaru, který odpovídal za rozpracovávání problematiky v souladu s RMV ČSSR č. 36/75 – Směrnice A-oper-III-1;¹⁵⁰

- poznatky určené pro informaci vyšších stupňů řízení se předávaly výhradně cestou analytických útvarů, nejzávažnější z nich se předkládaly k denní informaci (DI); dílčí poznatky za určité časové období se měly zpracovávat do tématické souhrnné informace;

- poznatky, na jejichž základě měl vyšší stupeň řízení učinit rozhodnutí, byly předkládány prostřednictvím náčelníka (náměstka) s návrhem příslušného opatření a souběžně předávány jeho analytickému útvaru;

- jednotlivé stupně řízení (FMV, centrála, kraj) určovaly „charakter“ a „obsah“ poznatků, které byly výkonné složky povinny „ihned po získání“ předávat analytickým útvarům;

- analytické útvary měly právo vyžádat si od operativního útvaru upřesněné informace anebo vrátit informaci nevyhovující;

- analytické útvary navíc prováděly čtvrtletní „zhodnocení výslednosti jednotlivých útvarů“ ve zpravodajské činnosti (kvantita, kvalita, využitelnost poznatků), při naplňování stanovených informačních úkolů.

Předposledním dokumentem, který nepřežil kritiku, byla koncepce činnosti specializovaného pracoviště vedení FMV - odboru analytiky a informací (OAI) vnitřní a organizační správy FMV. Po reorganizaci ministerstva vnitra ČSSR zajišťoval odbor analytiky a informací VOS FMV „informačně-analytické a analyticko-syntetické potřeby vedení FMV nezbytné ke koncepčnímu řízení bezpečnostních činností resortu“. Ve stanoveném rozsahu se dále podílel na plánovacích a metodických činnostech, organizačně i administrativně zabezpečoval jednání poradních orgánů ministra vnitra ČSSR. „Při naplňování základního poslání vychází OAI z obecně platných principů analytické práce, z platných právních norem, resortních směrnic a nařízení a z pokynů ministra vnitra ČSSR.“

Pro potřeby vedení FMV a vrcholné komunistické a státní orgány připravoval OAI tyto výstupní informace:

a/ Denní informace pro vedení FMV, generálního tajemníka ÚV KSČ, prezidenta ČSSR, předsedu vlády ČSSR. Zpracovávaly se na základě průběžně předkládaných informací o:

- odhalené závažné nepřátelské činnosti protivníka a přípravách závažných protistátních akcí (přispívající útvary: I., II., III., IV., V., XII. správy SNB, HS PS OSH, FS VB, KS SNB)

- zahájení a ukončení vyšetřování (návrhem konečných opatření) u závažné protistátní činnosti (SV StB)

Součástí denních informací FMV byly informace o „závažném porušení vnitřního pořádku“ a mimořádných událostech v národním hospodářství zpracovávané ústředním operačním střediskem (ÚOS) VOS FMV a rozesílané dalším adresátům podle rozdělovníku, schváleného ministrem vnitra ČSSR.

Dalším informačním produktem OAI byly čtrnáctidenní informace FMV pro vedení FMV, generálního tajemníka ÚV KSČ, prezidenta ČSSR, předsedu vlády ČSSR a členy

¹⁴⁹ Srov. ŽÁČEK, Pavel: Přísně tajné, c. d., s. 79 – 80.

¹⁵⁰ První správa, c. d., s. 103 – 111.

předsednictva ÚV KSČ o vývoji bezpečnostní situace, čtvrtletní a tématické informace FMV.¹⁵¹

Podle neschváleného návrhu organizačního řádu vnitřní a organizační správy FMV z roku 1989 měla být náplň práce vrcholového analyticko-informačního pracoviště federálního ministerstva vnitra stanovena následovně: "Odbor analytiky a informací soustřeďuje a analyzuje informace o činnosti vnějších a vnitřních nepřátel, o vývoji kriminality a dalších jevech ovlivňujících bezpečnostní situaci ČSSR; zabezpečuje zpracování a výstup informací určených ministru, vrcholným státním a stranickým orgánům a ministrem určeným funkcionářům FMV, MVŽP ČSR a MVŽP SSR; připravuje návrhy střednědobých a ročních plánů služební činnosti SNB, PS a vojsk MV; zabezpečuje propagaci a popularizaci SNB, PS a vojsk MV.

2/ Odbor analytiky a informací plní zejména tyto úkoly:

a/ zpracovává a předkládá určeným funkcionářům informace o činnosti a záměrech vnějších a vnitřních nepřátel a jiných závažných jevech ovlivňujících bezpečnostní situaci v ČSSR;

b/ spolupodílí se na přípravě podkladů a návrhů pro řídící akty ministra a určených funkcionářů FMV; k zabezpečení úkolů buduje potřebné poznatkové fondy;

c/ zpracovává návrhy střednědobých a ročních plánů služební činnosti SNB, PS a vojsk MV;

d/ zpracovává ve stanovených termínech hodnocení plnění hlavních úkolů SNB, PS a vojsk MV, informace o vývoji bezpečnostní situace v ČSSR a další výstupní dokumenty FMV podle rozhodnutí ministra;

e/ připravuje a předkládá ministru návrhy pololetních plánů práce poradních orgánů ministra a časového postupu předkládání dokumentů vrcholným státním a stranickým orgánům; soustřeďuje, eviduje, distribuuje a archivuje materiály kolegií ministra a operativních porad ministrů, určených usnesení vrcholných státních a stranických orgánů;

f/ řídí metodicky činnost analytických pracovišť útvarů kontrarozvědky, plánování služební činnosti útvarů FMV, útvarů podřízených FMV a ve spolupráci s MVŽP ČSR a MVŽP SSR i na KS SNB;

g/ podílí se na zpracování návrhů na zdokonalování systému řízení útvarů FMV a útvarů podřízených FMV;

h/ provozuje a rozvíjí automatizovaný informační podsystém evidence o stavu plnění úkolů vyplývajících pro FMV z usnesení vrcholných státních a stranických orgánů, rozhodnutí ministra, z mezinárodních a meziresortních dohod;

ch/ vyžaduje potřebné podklady, rozborů a informace od útvarů kontrarozvědky, federální správy VB a správ StB KS SNB;

i/ seznamuje veřejnost prostřednictvím Československé tiskové kanceláře a hromadných sdělovacích prostředků s nejdůležitějšími úkoly, rozhodnutími, opatřeními a stanovisky FMV, jakož i s informacemi o závažné trestné činnosti;

j/ napomáhá propagandistickými formami rozvíjet socialistické právní vědomí občanů;

k/ zabezpečuje popularizaci SNB, PS a vojsk MV a výsledků jejich činnosti zejména v boji s trestnou činností;

l/ zabezpečuje vydávání resortních periodik; přímo řídí redakce časopisů Bezpečnost, Pohraničník-Stráž vlasti, Signál a dále bezpečnostní části redakcí hlavní redakce armády, brannosti a bezpečnosti Československé televize a redaktory-příslušníky SNB zařazené v civilních sdělovacích prostředcích" (čl. 11).¹⁵²

Přiložený návrh rozkazu, který měl dle představ plk. M. Krásy vyjít do konce února, byl na operativní poradě konané 21. února 1989 zcela odmítnut. O tři dny později náčelník

¹⁵¹ A MV ČR, neuspořádaný materiál, kr. operativní porady MV ČSSR, leden – březen 1989. Srov. BENDA, Patrik: Úvod k edici Denní situační zprávy StB z listopadu a prosince 1989, in: *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 6 – 9, 14 – 15.

¹⁵² A MV ČR, neuspořádaný materiál. Návrh organizačního řádu VOS FMV, 1989.

vnitřní a organizační správy FMV předložil nový návrh RMV ČSSR „Zabezpečení výstupních informací“, jehož obsah již vedoucí funkcionáři Státní bezpečnosti na další operativní poradě akceptovali; přesto nebyl vydán ve formě rozkazu ministra vnitra.¹⁵³

Dne 7. března 1989 tak náčelník analytického odboru II. správy SNB rozeslal operativním odborům hlavní správy kontrarozvědky SNB a dalším útvarů Státní bezpečnosti přípis následujícího znění: „V příloze Vám zasílám pokyn MV ČSSR k zabezpečení výstupních informací FMV, jehož účinnost byla stanovena soudruheministrem od 8. března t. r.

Podle sdělení náčelníka OAI VOS FMV s. plk. [Miloslava] KRAJHANZLA se tímto pokynem pozastavuje platnost RMV ČSSR č. 12/1983 a RMV ČSSR č. 8/1984 dnem 8. března t. r.

K zabezpečení realizace pokynu s. ministra v působnosti II. správy SNB Vás žádám při zabezpečování informačního toku o dodržení následujících zásad:

1. do 16.00 hod. každého pracovního dne postupovat na AO II. S-SNB informace, které splňují kritéria pro zařazení do denní situační zprávy FMV, které podle hodnocení náčelníka příslušného operativního odboru splňují kritéria pro zařazení do denní situační zprávy FMV. Doporučení pro AO o zařazení informace do situační zprávy FMV musí být předznačeno náčelníkem operativního odboru nebo jeho zástupcem. Tímto funkcionářem musí být vyznačen pokyn pro nakládání s informací, tzn. určení rozdělovníku ve smyslu přílohy č. 2 pokynu MV ČSSR. Rovněž funkcionář, který rozhodl o zařazení informace do informačního toku odpovídá za to, že poznatek splňuje náležitosti ve smyslu přílohy č. 3 pokynu MV ČSSR.

2. Poznatky, které Váš odbor získá po 16.00 hodině a vzhledem ke svému charakteru a závažnosti by měly být zařazeny do Denní situační zprávy FMV předejte na analytický odbor II. S-SNB službu konajícímu příslušníkovi, který do 22.00 hod. zajistí předání informace OAI VOS FMV.

3. Platnost pokynu náčelníka II. S-SNB k zabezpečení informačního toku na II. S-SNB (RNS II. S-SNB č. 16/88) není tímto dotčena.¹⁵⁴

V příloze přípisu se nacházela navrhovaná verze RMV ČSSR „Zabezpečení výstupních informací FMV“ z 24. února 1989, avšak v jiné formě:

„N á č e l n í k ů m

I., II., III., VI., XII., XIII. S-SNB,

ZS HS PS OSH, SV StB, KS SNB

pro zabezpečení výstupních informací FMV ukládám

s okamžitou platností plnit úkoly vyplývající z příloh.

Ministr vnitra ČSSR

Kincl

genpor. Ing. František K i n c l

Zabezpečení výstupních informací FMV

K zajištění soustavného a objektivního informování nejvyšších stranických a státních orgánů Československé socialistické republiky a služebních funkcionářů federálního ministerstva vnitra o vývoji bezpečnostní situace v Československé socialistické republice

I. S t a n o v í m

1. k zabezpečení informačního toku se zpracovávají:

a/ denní situační zpráva FMV;

b/ tématické rozboru stavu...

¹⁵³ A MV ČR, neuspořádaný materiál, kr. operativní rady MV ČSSR, leden – březen 1989. Jak vyplývá z poznámek jednoho z příslušníků AO II. S-SNB, byla i zvažována jiná varianta: „Podle pokynu I. NMV ČSSR s. genpor. Ing. Alojze LORENCE připravuje II. S SNB ‚Návrh zásad analytické činnosti v kontrarozvědce‘, které po zvážení by tvořily přílohu k RMV součástí rozkazu č. 51/74 [‚Organizace a řídicí vztahy správ Státní bezpečnosti‘].“

¹⁵⁴ Přípis náčelníka AO II. S-SNB pplk. ing. M. Třosky (podepsán „za Žák“) „Věc: Zabezpečení výstupních informací FMV – sdělení“, čj. CB-00616/03-89.

c/ čtvrtletní hodnocení bezpečnostní situace v ČSSR

d/ roční hodnocení...

2. výstupní informace podle bodu 1 zpracovává odbor analytiky a informací vnitřní a organizační správy federálního ministerstva vnitra /dále jen „odbor analytiky“/ na základě podkladů určených útvarů a rozesílá je adresátům podle rozdělovníku, uvedeného v příloze č. 2

3. denní situační zpráva FMV obsahuje poznatky o zjištěné závažné nepřátelské činnosti a záměrech protivníka, o přípravách závažných protistátních akcí a další, ve struktuře a obsahu, uvedených v příloze č. 1

4. tématické rozbory...

5. čtvrtletní hodnocení...

6. roční hodnocení...

II. U k l á d á m

1. náčelníkům I., II., III., VI., XII., XIII. S-SNB, ZS HS PS OSH, správy vyšetřování StB, správy SNB hl. m. Prahy a Středočeského kraje, správy SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje a krajských správ SNB /dále jen „KS SNB“/

a/ zasílat denně do 22.00 hodin /útvary dislokované v Praze kurýrem, útvary mimo Prahu šifrou/ náčelníku odboru analytiky poznatky pro zpracování denní situační zprávy FMV ve struktuře uvedené v příloze č. 1 a to i negativním případě;

b/ náčelníkům XII. S-SNB a KS SNB zasílat poznatky k bodu 2 a 3 přílohy č. 1 současně odboru analytiky II. S-SNB;

c/ zabezpečit, aby postupované poznatky obsahovaly základní náležitosti uvedené v příloze č. 3

d/ zajistit objektivnost denního hlášení, uvést zmocněného funkcionáře, který zprávu podepíše, pokud tak neučiní sám;

e/ poskytnout odboru analytiky na požádání bezodkladně doplnění nebo upřesnění předložené informace;

2. náčelníkům I., II. a III. S-SNB

zpracovávat formou přílohy k denní situační zprávě s návrhem rozdělovníku podrobnější informace k jednotlivým problematikám, osobám nebo jevům, o nichž je žádoucí informovat omezený okruh funkcionářů;

3. náčelníkům útvarů FMV a útvarů podřízených FMV

zpracovávat

a/ vyžaduje-li to vývoj bezpečnostní a vnitropolitické situace tématické rozbory s návrhy dalšího postupu a rozdělovníku a předkládat je náčelníku odboru analytiky...

Čj. OV-00101/A-89

Počet listů: 3

Přílohy: I'

V Praze dne 2. 3. 1989

Příloha č. 1

Struktura a obsah „denní situační zprávy FMV“

1. Bezpečnostní situace v ČSSR

- obsahuje stručnou zobecněnou charakteristiku situace v ČSSR, vycházející z analýzy všech poznatků postoupených FMV během 24 hodin /zpracovává odbor analytiky/

2. Nepřátelská činnost

a/ vnějšího protivníka - obsahuje stručnou informaci o podvratných akcích nepřítele

vůči ČSSR a o jeho připravovaných záměrech, včetně podílu diplomatů a cizinců;

b/ vnitřního protivníka – obsahuje informaci o podvrtných akcích směřujících k destabilizaci situace v ČSSR, o připravovaných záměrech, o organizačních i akčních opatřeních jednotlivých nelegálních struktur;

- obsahuje informaci o organizačních a akčních záměrech církví v ČSSR (vždy formou zvláštní přílohy);

3. Negativní jevy a poruchy v čs. hospodářství

Informace zahrnuje bezpečnostními prostředky zjištěné negativní jevy při ochraně ekonomiky, případy poškozování ekonomických zájmů ČSSR a informaci o nebezpečí vzniku či vzniklých poruchách v čs. hospodářství (včetně ekologických a jiných katastrof).

4. Názory a nálady obyvatelstva

- Informace stručně charakterizuje bezpečnostními prostředky zjištěné názory a nálady občanů, společenských a politických uskupení na situaci a na přijatá závažná opatření vrcholných stranických a státních orgánů a jejich představitelů v oblasti politiky, ekonomiky, v oblasti sociální a v procesu přestavby hospodářského mechanismu;

- Informace současně zahrnuje i názory diplomatů a cizinců v těchto oblastech.

5. Zahájení a ukončení (návrhem konečných opatření) vyšetřování

závažných případů státobezpečnostní trestné činnosti čs. občanů i cizinců /předkládá SV StB v konkrétních případech/

6. Nejzávažnější kriminální trestná činnost

- přehled vybraných závažných trestných činů, kde se předpokládá značný ohlas obyvatelstva

- trestné činy spáchané příslušníky sovětských vojsk

- trestné činy příslušníků SNB (zpracovává ÚOS podle NMV ČSSR č. 13/1983).

Příloha č. 2

R o z d ě l o v n í k

Pro poskytování „denní situační zprávy FMV“ vedoucím
politickým a státní funkcionářům

Rozdělovník č. 1

generální tajemník ÚV KSČ

- + všechny přílohy

prezident ČSSR

- + určené přílohy

předseda vlády ČSSR

- + určené přílohy

předseda Federálního shromáždění

- + určené přílohy

Rozdělovník č. 2

členové a kandidáti PÚV KSČ

- + určené přílohy

tajemníci ÚV KSČ a členové

sekretariátu ÚV KSČ

- + určené přílohy

místopředsedové a ministři

vlády ČSSR

- + určené přílohy

tiskový mluvčí vlády ČSSR

- + určené přílohy

vedoucí 13. odd. ÚV KSČ

- + určené přílohy

náčelníci centrálních útvarů

FMV a KS SNB

- + určené přílohy

Rozdělovník č. 3

ministři vnitra a ŽP ČSR a SSR
vedoucí oddělení ÚV KSČ
předseda ÚKRR KSČ
místopředsedové FS ČSSR
předseda ČNR
předseda SNR
generální prokurátor ČSSR
předseda Nejvyššího soudu ČSSR
představitelé bezpečnostních
sborů SSSR, PLR, MLR, BLR, NDR

Příloha č. 3

Náležitosti poznatků předkládaných do denní situační zprávy FMV

- místo, kde k činu došlo
- čas, ve kterém byl proveden
- osoba a její motivace jednání nebo činu
- výstižný obsah jevu, zahrnující i způsob a prostředek použitý je spáchání

Dále uvést:

- datum získání informace
- hodnověrnost informace
- pramen /1 – agenturní, 2 – technika, 3 – oper. pracovník/
- pokyn pro nakládání s informací /omezení z hlediska ohrožení pramene/
- jaké konkrétní opatření byla přijata¹⁵⁵.

Přestože směrnice byla poměrně jasná a precizně formulovaná, měla některá analytická pracoviště útvarů Státní bezpečnosti s jejím zaváděním určité problémy. Původní forma svodky "Denní informace č.", popřípadě "Denní informace č. – výběr StB poznatků", zpracovávaná analytickým odborem II. správy SNB na základě informací předaných ze správ StB v krajích a XII. správy SNB tak byla 8. března 1989 nahrazena jednotnou formou nazvanou - "Denní situační zpráva č.". Takto vypadala titulní strana nové podoby svodky hlavní správy kontrarozvědky:

II. správa SNB

Analytický odbor

Čj. CB-077/48/03-89

V Praze dne 8. 3. 1989

Přísně tajné

Výtisk č. 2

Počet listů: 1

Přílohy: 1/3

Denní situační zpráva č. 48/89 ze dne 8. 3. 1989

<u>k bodu 2 a)</u>	0
<u>k bodu 2 b)</u>	viz příloha
<u>k bodu 3)</u>	0
<u>k bodu 4)</u>	0

Náčelník II. správy SNB

¹⁵⁵ Pokyn ministra vnitra F. Kincla z 2. 3. 1989 "Zabezpečení výstupních informací FMV", čj. OV-00101/A-89. Srov. BENDA, Patrik: c. d.

za Sámek J.
plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

Vyhotovena 4x fotokopie

č. 1 – OAI VOS

č. 2 – DOMO

č. 3 – I. ZNS

č. 4 – ZNS

č. 5 – ZNS.¹⁵⁶

Správy Státní bezpečnosti v krajích – například S-StB Ústí nad Labem anebo Brno - poslaly takto strukturovanou šifru:
"cj. [...]"

vos fmv

odbor analytiky a informací

druhá správa snb

analytický odbor

přaha

vec: denní situacní zpráva ze dne 8. 3. 1989 – z a s l a n i,

2. neprateľska činnosť

a) vnějšího protivníka

b) vnitřního protivníka

3. negativní jevy a poruchy v čs. hospodářství

4. názory a nálady obyvatelstva".¹⁵⁷

Přesto i nadále existovala forma "Denní informace", případně další specifické formy (např. "Denní svodka", "Tematická informace..."). Některé ze svodek obsahovaly rozsáhlé přílohy, jiné byly pouze monotematické atp.

Odbor analytiky a informací VOS FMV průběžně hodnotil kvalitu a množství informací zařazovaných do informačního toku; jedna z těchto analýz (*Vyhodnocení denního informačního toku za období duben - květen 1989*) se sama jako Denní situační zpráva VOS FMV¹⁵⁸ č. 62 z 9. června 1989 dostala mezi svodky pro vedení federálního ministerstva vnitra:

"V daném období bylo do denního informačního toku předloženo celkem 1249 poznatků a informací, do Denních situačních zpráv FMV (DSZ) zařazeno 591 (47%). Z celkového počtu po linii vnějšího protivníka předloženo 279 (22%), z nich zařazeno do DSZ 172 (v této spojitosti je nutno mít na zřeteli, že plných 54% těchto informací předložila I. správa SNB, t.j. 152, využito 150).

Většina poznatků byla předložena po linii vnitřního protivníka (722, t.j. 58%). Žádný poznatek nebyl předložen k činnosti nebo konkrétním záměrům speciálních služeb protivníka na čs. území. Obdobně neuspokojivá situace je v oblasti kontrarozvědné ochrany čs. ekonomiky (předloženo 123 poznatků, t.j. 9% celkového počtu, využito 26). K názorům a ohlasům obyvatel předloženo 125 poznatků, využito 65.

Na celkové zpravodajské produkci Státní bezpečnosti mají KS SNB v daném období (spolu se správami SNB Praha a Bratislava) podíl 67% (předložily 838 poznatků). Jejich využitelnost do výstupní informace je velmi nízká (necelých 37%).

Pokud jde o negativní hlášení, ze 41 denních podkladů pro DSZ je nízká zpravodajská výslednost nejmarkantnější u KS SNB České Budějovice - 31krát (17krát bez poznatků, 14krát poznatky v plném rozsahu nevyužitelné). Následují KS SNB Ostrava

¹⁵⁶ A MV ČR, kr. II. S-SNB, DSZ 1989, I – III.

¹⁵⁷ A MV ČR, kr. II. správa. Denní informace Plzeň, Ústí n/Labem, Brno, 1989.

¹⁵⁸ K podobě DSZ VOS FMV srov. BENDA, Patrik: c. d., s. 17 – 18.

(30krát), Plzeň, Bratislava a B. Bystrica (všechny 28krát negativní nebo nevyhovující podklady). „Nejlépe“ z těchto nepříznivých údajů vyznívá produkce S-SNB Praha a KS SNB Brno (obě negativní nebo nevyhovující celkem 8krát). Pokud jde v této spojitosti o KS SNB Brno, jde o zavádějící údaj, způsobený nízkou náročností při výběru podkladů (předložila nejvyšší počet - 284, avšak využito bylo pouze 63, t.j. 22%).

Z celkového shrnutí (detailní údaje v příložených tabulkách) jsou patrný zejména následující základní nedostatky:

- nízká využitelnost prezentovaných poznatků, plynoucí z nedostatečné náročnosti při jejich výběru do denních podkladů DSZ odpovědnými funkcionáři součástí;

- celkový nedostatek informací o nepřátelské činnosti protivníka na daném teritoriu (převažuje neznalost situace nad tím, co je a mělo by být známo);

- absolutní absence poznatků o nepřátelské činnosti vnějšího protivníka na čs. území, zejména konspirativní činnosti speciálních služeb a jejich agentury (na tomto úseku jsou znalosti kontrarozvědky dlouhodobě nulové);

- téměř absolutní absence poznatků po linii kontrarozvědné ochrany čs. ekonomiky (jsou prezentovány převážně neověřené informace agentury, zavádějící kontrarozvědku do posuzování problematiky, jež jí nepřísluší, t.j. do oblasti ekonomických, popř. obchodních problémů); nejsou získávány a patřičným, bezpečnostním přístupem posuzovány poznatky o negativních jevech ve smyslu I. hlavy trestního zákona - záškodnictví, sabotáž; nejsou důsledně objasňovány příčiny mimořádných událostí, motivace pachatelů atd.

- z prostředí vnitřního protivníka a nepřátelské činnosti církví převážně nejsou získávány poznatky o konspirativní činnosti tam, kde jde o nová seskupení (téměř všechny tzv. nezávislé iniciativy, u většiny nejsou známy předem záměry atd.) - u církví převažují poznatky z území SSR (obecné, v nepříliš vysoké kvalitě), na území ČSR se až na výjimky poznání soustřeďuje do prostředí římskokatolické církve v Praze, což nestačí.

V souhrnu uvedené (i další) nedostatky představují závažný problém, nejmarkantněji se projevující na úseku agentury a důvěrnické sítě - kontrarozvědka reaguje nepružně a v důsledku toho nemá do současné doby vytvořeny potřebné agenturní pozice v nově vzniklých a vznikajících uskupeních vnitřního protivníka. Není tak plněn základní úkol (uloženo PÚV KSC v roce 1988) a poslání kontrarozvědky. V této spojitosti jsou nejzřetelnější příčinou stereotypně uplatňované, situaci neadekvátní koncepční přístupy řízení kontrarozvědné práce.“

Přiloženy byly následující tabulky:

Podklady útvarů, předložené a využité ke zpracování v DSZ FMV /duben - květen/ ¹⁵⁹										
Součást	CELKEM		Vnější		Vnitřní		Ekonomika		Názory	
I. správa SNB	před.	využ.	před.	využ.	před.	využ.	před.	využ.	před.	využ.
I. správa SNB	163	159	152	150	10	8	-	-	1	1
II. správa SNB	149	80	18	8	98	58	15	4	19	10
III. správa SNB	83	35	5	-	52	18	-	-	26	17
XII. správa SNB	30	19	-	-	21	14	3	2	3	3
ZS HS PS OSH	8	3	2	1	6	2	-	-	-	-
Správa vyš. StB	8	4	1	-	6	4	1	-	-	-
S-SNB Praha	90	59	8	6	77	52	2	-	3	1
Č. Budějovice	36	11	5	1	21	9	3	-	8	1

¹⁵⁹ A MV ČR, Denní situační zprávy VOS FMV, červen 1989.

Plzeň	43	16	10	1	28	12	4	2	1	1
Ústí nad Lab.	88	35	7	-	68	30	10	3	3	2
Hradec Králové	78	32	1	-	50	23	16	3	11	6
Brno	284	63	50	2	165	49	45	4	25	8
Ostrava	28	15	1	-	18	12	7	2	2	1
S-SNB Blava	57	17	57	17	30	9	7	4	9	3
Banská Bystrica	50	20	50	20	32	12	6	2	7	5
Košice	54	23	54	23	40	16	4	-	7	6
CELKEM	1249	591	279	172	722	328	123	26	125	65

Přehled negativních hlášení a případů přeložených, v plném rozsahu nevyužitelných poznatků teritoriálními součástmi za duben a květen – z celkového počtu 41 DSZ

Součást	Počet negativních hlášení	Zaslány informace nevyužitelné do DSZ /výslednost negativní/	Ze 41 DSZ celkem
StB Praha	4	4x	8x
StB Č. Budějovice	17	14x	31x
StB Plzeň	16	12x	28x
StB Ústí n. Labem	7	9x	16x
StB Hradec Králové	8	15x	23x
StB Brno	-	8x	8x
StB Ostrava	25	5x	30x
StB Bratislava	14	14x	28x
StB B. Bystrica	15	13x	28x
StB Košice	8	15x	23x

Přestože kvalitu "dobývaných" informací¹⁶⁰ bude v delším časovém horizontu ještě nutné podrobit důkladnému rozboru, některé teze závěry lze vyslovit již dnes. S výkyvy kvality v informačním toku se příslušné analyticko-informační útvary Státní bezpečnosti a federálního ministerstva vnitra potýkaly až do posledních dnů své činnosti. Neznamená to však, že operativní útvary politické policie nebyly schopny získávat informace, které pomáhaly totalitnímu režimu přežívat i v období rozsáhlé vnitropolitické i zahraničněpolitické krize. To spíše naopak. Díky poměrně rozsáhlým znalostem se Státní bezpečnosti dařilo svými vlivovými a represivními opatřeními odsouvat nadcházející společenský střet až za únosnou mez. Ještě během největšího ohrožení komunistického systému v Československu po 17. listopadu 1989 však byly operativní útvary Státní bezpečnosti schopné podávat překvapivý výkon a naplňovat tak informační tok kvalitními a včasnými informacemi.¹⁶¹ I ty však postupně řídly, až skončily spolu se sovětskou formou politické policie.

Ještě předtím však 28. listopadu 1989 v podstatě již odstupující ministr vnitra ČSSR František Kincel rozeslal náčelníkům správ Státní bezpečnosti následující dopis:

"Vážený soudruhu,

v souvislosti se současným vývojem vnitropolitické situace Tě důrazně žádám, abys přísně dodržoval zásady, stanovené pro práci s denními situačními zprávami a jejich využívání.

Denní situační zprávy jsou určeny pouze pro funkcionáře vrcholných stranických a státních orgánů, vedení FMV a náčelníky, případně další služební funkcionáře centrálních a

¹⁶⁰ ŽÁČEK, Pavel: Iluze a realita: Poslední pokus o reformu Státní bezpečnosti, in: *Securitas Imperii* č. 3/1996, s. 14.

¹⁶¹ Srov. *Securitas Imperii* č. 6-I, 6-II, 6-III/2000.

krajských správ SNB podle stanoveného rozdělovníku. Je proto nepřipustné seznamovat s jejich obsahem další osoby, zejména mimo resort.

Se soudružským pozdravem“¹⁶²

V polovině prosince 1989 již bylo všechno jinak. Některé operativní informace ve formě Denních situační zpráv VOS FMV i nadále dostávali členové „vlády národního porozumění“, včetně těch, kteří těsně předtím opustili kotelny. Ale to je již jiná kapitola našich dějin.

3. Závěr

Na základě výše uvedených informací je možno rekonstruovat ústřední informační tok Státní bezpečnosti v podobě z roku 1989. V průběhu schůzkové činnosti se spolupracovníky (Pramen 1), ale i jiné agenturně-operativní činnosti včetně využívání zpravodajské techniky (Pramen 2) a sledování (Pramen 3; a to včetně hlášení řadových příslušníků SNB), vznikaly primární podklady formalizované do požadované podoby prvního stupně informačního toku.

Řídící orgán na schůzce se spolupracovníkem přebíral informace ve formě písemné či ústní zprávy. Ústní zprávu si mohl příslušník StB podle okolností a potřeby zaznamenat ještě v průběhu schůzky nebo zachytit nahrávací technikou či zaznamenat po jejím skončení. Na úřadově operativní pracovník vyhotovil záznam o schůzce s tajným spolupracovníkem (tzv. agenturní záznam), který před založením do svazku TS předal k informaci svému nadřízenému. Pokud byly získány poznatky „státněbezpečnostní povahy“ navrhl příslušnému služebnímu funkcionáři jejich zařazení do informačního toku.¹⁶³ „Tok informací byl upraven

¹⁶² Dopis ministra vnitra ČSSR Františka Kincla z 28. listopadu 1989, čj. OV-039/A-89. Výtisk č. 14 byl určen náčelníku správy vyšetřování StB plk. JUDr. Ondreji Tomkovi. Se vztahem k informačnímu toku po 17. 11. 1989 byl nalezen ještě průpis číselného kódovníku, podle něž zjevně byly nejenom analytiky II. správy SNB psány poznámky na jednotlivé svodky:

“1 – OF – KOMPRO (kompromitující materiály vůči OF a na OF)

2 – Negat. čin. – OF (negativní, protispolečenská činnost OF)

- CH 77 jednání obecně

3 – POLITIZACE OF

4 – KOMPROMITACE – SNB (materiály, které kompromitují SNB ze strany OF a dalších)

5 – LIDOVÉ NOVINY

6 – SEBEVRAŽDA

7 – ÚTOKY NA - OF /negativní činnost, které mohou

- FŽUK /využit ostatní organizace a

- KSČ /seskupení

10 – ORGANIZÁTOR STÁVKY

11 – POŽADAVKY – OF

- stávkových výborů

- atd.

13 – ORGANIZÁTOR OF

14 – POZITIVNÍ JEDNÁNÍ

15 – VÝBUCHY, VÝHRŮŽKY

16 – EKO. NEGATIVNÍ

17 – MUNH.“

A MV ČR, kr. II. S-SNB, Inf. o poznacích StB charakteru, 1989, II – VI.

¹⁶³ ŽÁČEK, Pavel: Přísně tajné, c. d., s. 40.

tak, že tyto byly předkládány náčelníkovi oddělení, který rozhodoval, které z nich budou předloženy náčelníkovi odboru, a rovněž ten vyhodnotil, co zůstane na odboru nebo co bude předloženo vedení správy nebo jejím prostřednictvím ještě výš.“¹⁶⁴

Tento proces probíhal na všech útvarech Státní bezpečnosti, tj. obvodních i okresních odděleních StB, odborech krajských i centrálních součástí. Stanovení funkcionáři správ StB v krajích předkládali výsledky agenturně-operativní činnosti svých útvarů zpracované podřízenými analytickými úseky nejenom k informaci centrální součásti (II. správy SNB), ale od 8. března 1989 také přímo odboru analytiky a informací VOS FMV. Analytický odbor hlavní správy kontrarozvědky SNB např. po 1. – 12. operativním odboru požadoval předání získaných informací do 16.00 hod. každého pracovního dne; důležité poznatky získané později přebíral službu konající příslušník. Příslušné útvary Státní bezpečnosti (I. – III., VI, XII., XIII. správa SNB a správy vyšetřování StB), včetně správ StB v krajích SNB a zpravodajské správy HS PS OSH však musely informace určené do Denních situačních zpráv postoupit odboru analytiky a informací VOS FMV do 22.00 hodin každého operačního dne.

Na základě stanovených kritérií zpracoval OAI Denní situační zprávu FMV, kterou podle rozdělovníků rozesílal představitelům komunistické nomenklatury. Zajímavým – i když nikterak překvapujícím – faktem je, že kromě vedení federálního ministerstva vnitra obdržel všechny přílohy DSZ FMV pouze generální tajemník ÚV KSČ.

Edice svodek slovenských útvarů Státní bezpečnosti, která se nachází ve druhé části této publikace, je sestavena z podkladů pro Denní situační zprávy odesílaných po 17. listopadu 1989 do Prahy z XII. správy SNB a správ StB Bratislava, Banská Bystrica a Košice. Všechny obsahují příjmové razítko II. správy SNB, tzn. že jde o kopie, určené pro informaci a využití nikoliv odboru analytiky a informací VOS FMV, ale analytického odboru hlavní správy kontrarozvědky SNB.

V případě správy kontrarozvědky SNB v Bratislavě jde o kolekci sedmadvaceti *situačních zpráv*¹⁶⁵ z období 17. listopadu – 7. prosince 1989 adresovaných zejména odboru analytiky a informací VOS FMV a analytickému odboru II. správy SNB¹⁶⁶, v osmnácti případech prokazatelně signovaných náčelníkem správy plk. RSDr. Štefanem Homolou.¹⁶⁷ Pouze dvacetkrát je v jednotlivých svodkách identifikován zdroj: osmkrát Pramen 1, sedmkrát Pramen 2 a pětkrát Pramen 3.

Z provenience správy Státní Bezpečnosti Bratislava měl editor k dispozici dvacet dokumentů převážně nazvaných *Denná situačná správa*¹⁶⁸ ze 17. listopadu – 12. prosince 1989, jejichž originály signované z podstatné části pplk. JUDr. Ladislavem Horákem¹⁶⁹ byly adresovány OAI vnitřní a organizační správy FMV a AO hlavní správy kontrarozvědky SNB.¹⁷⁰ Zdroje informací byly uvedeny pouze ve čtrnácti případech (desetkrát Pramen 1, dvakrát Pramen 2 a 3).

¹⁶⁴ Svědectví zástupce náčelníka II. S-SNB pplk. ing. Miroslava Chovance, in: Žáček, Pavel: *Iluze a realita, c. d.*, s. 17.

¹⁶⁵ Desetkrát se svodka nazývala „Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného nepriateľa“, devětkrát „Poznatok do situačnej správy“, třikrát „Situačná správa“ atp.

¹⁶⁶ V jednom případě (23. 11. 1989) ještě operačnímu štábu FMV a v dalším pouze analytickému odboru II. S-SNB (22. 11. 1989).

¹⁶⁷ Ve třech případech podepsal svodku I. zástupce náčelníka XII. správy SNB pplk. JUDr. František Budaváry (3x 23. 11. 1989), jednou zástupce náčelníka plk. JUDr. Ján Jackuliak (20. 11. 1989), jednou náčelník 1. odboru pplk. JUDr. Anton Faťol (21. 11. 1989) a jednou náčelník OAO kpt. JUDr. Štefan Kobilka; u třech dokumentů bohužel podpisy chybí.

¹⁶⁸ V jednom případě využila informačního toku StB správa SNB hl. m. Bratislavy a Zsk. („Informácia o bezpečnostnej situácii u príležitosti Medzinárodného dňa študentstva – predloženie“ ze 17. 11. 1989) a v dalším případě byla svodka beze jména (20. 11. 1989).

¹⁶⁹ Informaci (viz předchozí pozn.) podepsal náčelník S-SNB hl. m. Bratislavy a Zsk. plk. JUDr. Štefan Mikula; DSI z 24. 11. 1989 pak pplk. ing. Emil Ninčák.

¹⁷⁰ Informace S-SNB hl. m. Bratislavy a Zsk. ministři vnitra ČSSR (prostřednictvím ústředního operačního střediska VOS FMV) a jedna DSI analytickému odboru II. S-SNB.

Správa Státní bezpečnosti Banská Bystrica je zastoupena sedmatřiceti svodkami¹⁷¹ ze 17. listopadu – 11. prosince 1989. Všechny situační zprávy podepsal náčelník správy StB plk. JUDr. Pavel Korbel; třiaadvacet z nich bylo adresováno OAI VOS FMV, AO II. S-SNB, OAO (psáno "AIO") XII. S-SNB a operačnímu štábu MVŽP v Bratislavě, třináct třem prvním adresátům a poslední zbývající pouze AO II. S-SNB. Pramen 1 je jako zdroj informací uveden osmkrát, Pramen 2 pětkrát a Pramen 3 dvaadvacetkrát.

Nejpočetněji je v edici prezentována činnost správy Státní bezpečnosti Košice, a to čtyřiceti situační zpravami za období 17. listopadu – 12. prosince 1989.¹⁷² Náčelník S-StB pplk. JUDr. Štefan Sarnovský prokazatelně podepsal dvaadvacet svodek¹⁷³ (dvě navíc jsou bohužel bez podpisu), z nichž jednatřicet byl určeno OAI VOS FMV, AO II. S-SNB, 11. odboru II. S-SNB, operačnímu středisku MVŽP v Bratislavě a OAO XII. S-SNB, čtyři pouze OAI, AO, OAO a operačnímu středisku; pět zbývajících zpráv operačního střediska KS SNB Košice měly obdržet ústřední operační středisko VOS FMV, II. S-SNB, FS VB, operační středisko MVŽP v Bratislavě a XII. S-SNB. Identifikace operativních zdrojů byla provedena v osmnácti případech (desetkrát Pramen 1, třikrát Pramen 2 a zbývající Pramen 3). V několika poznámkách pod čarou jsou uvedeny denní situační zprávy odboru analytiky a informací VOS FMV, kde jsou citovány veškeré informace pocházející ze všech prezentovaných svodek, ale i z dalších dosud neznámých zdrojů, které byly vrcholovým analytickým pracovištěm federálního ministerstva vnitra použity při jejich zpracování.

4. Výběr z Denních informací a situačních zpráv (1989)

1. Denní informace č. 7/89 - výběr poznatků StB

II. s p r á v a SB
analytický odbor

Č.j.: CB-0077/7/03-89

V Praze dne 13. ledna 1989

[...]

Dne 1.1. 1989 byl před budovou PZO KERAMETAL v Bratislavě nalezen protisovětský leták, vytištěný organizací "Islámský spolek pro Afganistan v Rakousku". Leták je psán v němčině a byl dán k 9. výročí vstupu Rudé armády do Afganistanu. Obsahově je ostře zaměřen proti politice SSSR v Afganistanu, která prý zapříčinila smrt či zmrzačení 1,5 milionu lidí. V závěru jsou tři hesla oslavující muslimské mudžahediny v Afganistanu a odsuzující "světový imperialismus v čele se SSSR a USA".

Jsou realizována opatření k zajištění případného dalšího výskytu letáku a k odhalení jejich rozmnožovatele a rozšiřovatele.

XII. S SNB

Náčelník II. správy SNB
za pplk. Zamykal^a

¹⁷¹ Třicet dva z nich nese název "Denná situační správa", tři "Doplnok k Dennej situačnej informácii", jedna "Doplnok k Dennej situačnej správe" a jedna "Denná informácia, správa".

¹⁷² "Denná situační správa" anebo její doplněk je zastoupen pětadvacetkrát, pětkrát se svojí zprávou o bezpečnostní situaci ve východoslovenském kraji operační středisko KS SNB Košice (25., 26. 11., 1., 4. a 7. 12. 1989).

¹⁷³ Jeho zástupce pplk. JUDr. Michal Horňák signoval sedmkrát (4x 22. 11., 1., 2. a 11. 12. 1989), jednou kpt. Nišpanský (2. 12. 1989) a jednou npor. Daubner (26. 11. 1989); za operační středisko KS SNB Košice zprávy podepisovali mjr. JUDr. Jan Sirko (25. 11. 1989), mjr. Tomáš Eštok (26. 11., 2. 12. 1989), kpt. Juraj Paladi (4. 12. 1989) a mjr. Michal Marci (6. 12. 1989).

plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

^a Vlastnoruční podpis.

2. Denní informace č. 10 - výběr poznatků StB

II. správa SNB
analytický odbor

Č.j. CB-0077/9-03-89

V Praze dne 18. ledna 1989

[...]

Signatář Charty 77 Miroslav KUSÝ hovořil o záměrech opozičního hnutí a potřebě jeho sjednocení. Uvedl, že opoziční hnutí v ČSSR čeká velký kus práce a prostřednictvím účasti na veřejné diskuzi se musí podílet na tvorbě nové ústavy, do které je třeba, aby byly zapracovány požadavky k otázce lidských práv, svobody shromažďování, svobody tisku a posílení demokracie ve vztahu k pracujícím. Úkolem opozice sdružené v Chartě 77, VONS a Hnutí za občanskou svobodu je literární činností podporovat tyto záměry, přecházet do otevřeného dialogu se státními a stranickými orgány. Své návrhy musí publikovat a rozšiřovat mezi širokou veřejností tak, aby získali podporu. Naskýtá se vynikající příležitost k seznámení široké veřejnosti s požadavky Charty 77, jejími cíli, které jsou podle KUSÉHO jen v zájmu dělnické třídy. Dále uvedl, že o těchto záměrech jednali již v redakční redě Lidových novin v měsíci prosinci 1988. Dospěli k názoru, že zájem o Lidové noviny a jejich činnost v roce 1989 vzroste, protože píší skutečnou pravdu a poukazují na krizi v Československu ve všech oblastech společenského a hospodářského systému. V roce 1989 předpokládá tato sjednocená opozice uskutečnění většího počtu demonstrací, jejichž konání chtějí přenést i do dalších měst, tj. mimo Prahu a Bratislavu. Jedině tak se podaří opozici vejít do povědomí národa, který su uvědomí, že se ho má kdo zastat a napravit chyby, vyvést ČSSR z hluboké krize. Za tím účelem se musí spojit v ČSSR všechny opoziční skupiny.

S-StB Bratislava

Náčelník II. správy SNB
za pplk. Zamykal^a
plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

^a Vlastnoruční podpis.

3. Denní informace č. 18 - výběr poznatků StB

II. správa SNB
analytický odbor

Č.j.: CB-0077/18/03-89

V Praze dne 31. ledna 1989

[...]

RSDr. Alexandr DUBČEK uvedl, že v posledním období vícekrát navštívil v Praze své přátele Slavíka, Císaře, Šimona a Černíka. V rozhovorech se jmenovanými zjistil, že v prostředí bývalých vysokých stranických a státních funkcionářů v Praze převládá názor, že současné stranické vedení je zkompromitováno a není schopné realizovat skutečnou přestavbu. Východisko vidí ve spojení s různými společenskými aktivitami, v zakládání spolků a frakční činnosti. DUBČEK k formám jejich postupu vyslovil zásadní nesouhlas, tvrdí, že jedině strana má sílu a prostředky na zvládnutí situace. Uvedl, že vedení strany dříve či později musí pochopit, že jsou tu k dispozici "skuteční komunisti", i když byli ze strany

vyloučení. Naznačil, že uvažoval i o formě případného kontaktu s vedením strany.

Dále uvedl, že pro svojí linii získal v Praze Černíka a počítá i s podporou Šabaty a Špačka z Brna, které by chtěl v této souvislosti navštívit. V Bratislavě uvažuje s podporou Viktora Pavlendy, s kterým se chce v blízké době setkat. S určitými výhradami počítá i s Janem UHREM.

[...]

XII. správa SNB

Náčelník II. správy SNB
za Sámek^a
plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

^a Vlastnoruční podpis.

4. Denní informace č. 20 - výběr poznatků StB

II. správa SNB
analytický odbor

V Praze dne 1. února 1989

Č.j.: CB-0054/20/03-89

[...]

Na schůzce, které se zúčastnili PhDr. Milan ŠIMEČKA, jeho syn a JUDr. Jan ČARNOGURSKÝ, zvažovali možnost vytvoření rozmnožovacího střediska pro potřebu tzv. nezávislých iniciativ v Bratislavě. Toto rozmnožovací středisko by chtěli vybavit zařízením od firmy IBM a na návrh ŠIMEČKY ml. by se mělo skládat z komplexu zařízení tvořeného počítačem - XEROXEM - OFSETEM - vysokoteplotní lepičkou - ořezávačkou. Jednotlivé druhy zařízení by umístili na jiném místě tak, aby v případě zásahu bezpečnosti nebyl zajištěn celý rozmnožovací komplex. Finanční prostředky na nákup zařízení by byly zabezpečeny prostřednictvím redaktora londýnského měsíčníků INDEX ON CENSORSHIP *vystěhovalce* Karla KYNCLA, se kterým již Dr. ČARNOGURSKÝ a Dr. ŠIMEČKA hovořili. KYNCL má údajně vytvořen fond na podporu "Manifestu" hnutí za občanskou svobodu a požaduje od nich typy, kterým by se měla tato podpora poskytnout. Od Dr. ŠIMEČKY současně požadoval vytypování mladšího autora, kterému by byla udělena tzv. Seifertova cena. Pokud by tato cena byla udělena ŠIMEČKOVÍ ml., polovina z ní by byla použita na zakoupení rozmnožovacího /tiskařského/ zařízení. Jeho dopravu do ČSSR by zabezpečila "anglická strana".

[...]

XII. správa SNB

Náčelník II. správy SNB
za pplk. Zamykal^a
plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

^a Vlastnoruční podpis.

5. Denní informace č. 26 - výběr poznatků StB

II. správa SNB
analytický odbor

V Praze dne 9. února 1989

Č.j.: CB-0077/26/03-89

[...]

Na adresy tiskárny deníku PRAVDA, Výboru lidové kontroly SSR, ministerstva

spravedlnosti SSR byly jménem Povstaleckého výboru na Slovensku "Mobilizace" zaslány neznámým odesílatelem letáky, které obsahují 10 bodů, v nichž je hrubě útočeno na KSČ a její členy:

1. Kdo se bojí pravdy ? - čs. komunista;
2. Kdo si hraje na přestavbu ? - čs. komunista;
3. Kdo je výslovně protilidový ? - čs. komunista;
4. Kdo udělal z republiky koncentrační tábor ? - čs. komunista;
5. Kdo vyrábí "špengštofy" proti dohodě o likvidaci chemických zbraní ? - čs. komunistovi;
6. Kdo chce zlikvidovat Gorbačova ? - čs. komunista;
7. Komu smrdí glasnost ? - čs. komunistovi;
8. Komu jsou milejší vyznamenání, společenské postavení, korupce, protekce než pravda ? - čs. komunistovi;
9. Koho je třeba odstranit ? - čs. komunistu;
10. Příkaz doby: Slováci a Češi, bratři a sestry, bojujte za pravdu a spravedlnost na každém pracovišti do úplného vítězství.

Podpis: "Povstalecký výbor na Slovensku, mobilizace".

Byla přijata opatření k odhalení neznámého pisatele.

S StB Bratislava

[...]

Náčelník II. správy SNB
za *Sámek*^a
plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

^a Vlastnoruční podpis.

6. Informace o závažných poznatcích StB charakteru

II. správa SNB
analytický odbor

č. j. CB-00364/5/03-89

V Praze, dne 10. 2. 1989

[...]

Dne 8. 2. 1989 se setkal aktivní signatář CH-77 Vladimír PAVLÍK (1948), dělník n. p. STAVING Bratislava, bytem Orlové 91, okr. Povážská Bystrica, s Miroslavem KUSÝm, kterého informoval o tom, že chce vypracovat návrh na Václava HAVLA jako kandidáta na poslance FS ČSSR, pod který by údajně mohl získat 200 000 podpisů. KUSÝ se k tomuto návrhu konkrétně nevyjádřil a pochybuje o tom, že by se dal realizovat.

PAVLÍK má připraven i další dopis s obhajobou činnosti CH-77, který hodlá rozmnožit a rozeslat na různá místa.

K osobě PAVLÍK a jsou přijímána aktivní opatření s cílem utlumit jeho nežádoucí aktivitu a zamezit organizování podpisových akcí.

XII. S-SNB

[...]

Náčelník II. správy SNB
za *mjr. Dvořák Pavel*^a
plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

^a Vlastnoruční podpis.

7. Denní informace č. 29 - výběr poznatků StB

II. správa SNB
analytický odbor

Č.j. CB-0077/29/03-89

[...]

L^a

V Praze dne 14. února 1989

Dne 12. února 1989 se sešel v Bratislavě I. tajemník ZÚ USA v Praze Robert NORMAN se signatářem Charty 77 Milanem KUSÝM. V průběhu schůzky NORMAN uvedl, že dne 10. 2. 1989 byl ve Vídni a dne 11. 2. 1989 v Gottwaldově a Kroměříži, kde navštívil i Augustina NAVRÁTILA.

Na schůzce s KUSÝM se NORMAN zajímal o současnou situaci mezi tzv. nezávislými iniciativami v Bratislavě v souvislosti s podpisováním peticí za propuštění Václava HAVLA. KUSÝ konstatoval, že se v Bratislavě nic neděje a že zde nejsou pracovníci z kulturní fronty, kteří by byli ochotni podepsat tuto petici. Podle KUSÉHO je z celé ČSSR nejkřivější situace na Slovensku. Předmětem dalšího zájmu NORMANA byly církevní otázky. V další části schůzky hodnotili styky pracovníků ZÚ KS v ČSSR s disidenty a konstatovali, že nejaktivněji se v tomto směru projevují ZÚ USA a Kanady. NORMAN se zajímal o názor KUSÉHO na současnou situaci v ČSSR, na což KUSÝ odpověděl, že vedení státu dělá všechno pro to, aby si KSČ uhájila své pozice. K otázce propuštění Václava HAVLA se NORMAN vyjádřil, že podle jeho názoru je problematické jeho propuštění, neboť by se to vysvětlovalo, že byl propuštěn pod nátlakem.

V další části rozhovoru hovořili o spojení KUSÉHO se Svobodnou Evropou. KUSÝ uvedl, že Svobodná Evropa a Hlas Ameriky jsou jediné prostředky, které mají v současné době k dispozici.

Z rozhovoru vyplynulo, že NORMAN má v plánu dne 14. 2. 1989 cestovat do Brna. Jde o prověřený zprávek - NEZVEŘEJŇOVAT!

XII. správa SNB

[...]

Náčelník II. správy SNB
za Sámek^b
plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

^a Parafa I. náměstka ministra vnitra ČSSR gen. A. Lorence.

^b Vlastnoruční podpis.

8. Denní informace č. 35/89 - d o p l n ě k

II. správa SNB
analytický odbor

Č.j.: CB-0077/35/03-89

[...]

V Praze dne 22. února 1989

JZD ROZKVĚT Dolní Bukovsko okr. České Budějovice uskutečnilo v období r. 1987 - 1988 poloprovozní aplikační pokusy s novými, v ČSSR dosud neregistrovanými herbicidy z produkce kapitalistických firem CIBA-GEIGY, DU PONT a ICI na pozemcích v ochranném pásmu podzemní vody. I přes skutečnost že výsledky dosavadních pokusů s chemickými přípravky pod názvem MATRIX, HARMONY, NELPON, SC 10051 a CGA 136872 neodpovídají čs. normám, zástupce USA firmy DU PONT ing. BOHÁČEK, čs. státní příslušník, vykonává nátlak na kompetentní pracovníky Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského v Bratislavě k dosažení jejich registrace s cílem prosadit se s nimi na čs. trhu.

Jsou realizována opatření k zamezení dovozu škodlivých chemických přípravků do ČSSR. Zprávek je pravdivý, jeho využití v hromadných sdělovacích prostředcích

nedoporučuji.

[...]

XII. správa SNB

Náčelník II. správy SNB

za ?^a

plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

^a Nečitelný podpis.

9. Denní informace č. 45/89 - výběr StB poznatků

II. správa SNB

analytický odbor

Č.j.: CB-0077/45-03-89

V Praze dne 3. března 1989

[...]

PhDr. Milan ŠIMEČKA, který byl na zasedání tzv. Helsinského výboru zvolen do výboru této organizace, označil hnutí "OBRODA" za komunistickou iniciativu, která přesto přispěje k narušení pevnosti čs. "totalitního režimu". Nic nového však od uvedeného hnutí neočekává, protože "OBRODA" v podstatě zůstává na platformě "akčního programu", který je podle vyjádření ŠIMEČKY v současné době již překonaný.

Jmenovaný dále uvedl, že uskutečnil spolu se synem Zdeňka MLYNÁŘE návštěvu u A. DUBČEKA. Skutečnost, že bývalý 1. tajemník ÚV KSČ poskytl interview Lidovým novinám, považuje ŠIMEČKA za velký úspěch.

Poznatek, který byl získán důvěrným pramenem, nelze využít mimo informační tok FMV. Jsou realizována opatření k narušení vztahů ŠIMEČKY na DUBČEKA.

XII. správa SNB

[...]

Náčelník II. správy SNB

Vykypěl

plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

10. Denní informace č. 46/89 - výběr StB poznatků

II. správa SNB

analytický odbor

Č.j.: CB-0077/46-03/1989

V Praze dne 6. března 1989

[...]

Dne 24. 2. 1989 telefonoval Alexandru DUBČEKOVÍ Luciano ANTONETI, který ho informoval o rozhodnutí vedení IKS pozvat DUBČEKA na sjezd IKS, jež se koná 18. - 23. 3. 89. 24. 2. 1989 dostal DUBČEK rovněž telegram od GT ÚV IKS Achile OCHETTA a člena vedení IKS Igorgio NAPOLITANA, ve kterém je oficiálně zván na sjezd IKS.

Opis telegramu nechal DUBČEK předat Václavu SLAVÍKOVÍ s žádostí, aby manželka SLAVÍKA připravila v italštině text odpovědi DUBČEKA, ve které pozvání přijme.

V souvislosti s pozváním DUBČEKA do Itálie bude odloženo zaslání jeho "Tézi" a vystoupení "konzultativní skupiny" až jak dopadne jeho žádost o povolení cesty, případně po návratu z Itálie.

Ve stejný den (24. 2.) poskytl DUBČEK interview dopisovatelům Hlasu Ameriky a BBC Zpravodaj HA NAEGELE se vyjádřil, že svým rozsahem bude interview využitelné pro tři

vysílání.

Poznatek je pravdivý a je možno jej využít v rámci kontrapropagandy. DUBČEK si již podal žádost o vydání výjezdní doložky do Itálie. K jeho osobě jsou přijímána opatření dle plánu AOR.

II. S SNB
XII. S SNB

Náčelník II. správy SNB
za Sámek^a
plk. PhDr. Karel VYKYPĚL

^a Vlastnoruční podpis.

11. Přehled nejdůležitějších státobezpečnostních poznatků za operační den 16. března 1989 do 22,00 hod.

II. správa SNB
analytický odbor

V Praze dne 16. března 1989

[...]

Bratislava (Š 2458) - dne 16. května t. r. měl být zahájen odvoz vyhořelého jaderného paliva z JE A - 1 Jaslovské Bohunice do SSSR. Nečekaně, s okamžitou platností, však sovětský partner při jednáních na PZO ŠKODAEXPORT začal uplatňovat požadavek na úhradu za poskytnutí této služby ve výši 1 000,- Rb za jeden kilogram (t. j. celková částka řádově desítky mil. Kčs). Prozatím bylo rozhodnuto ponechat i za cenu rizika vyhořelé palivo v JE Jaslovské Bohunice a čsl. strana bude pravděpodobně nucena vybudovat své vlastní úložiště na území ČSSR. (Poznámka: může být předmětem zvýšeného zájmu ekologických hnutí v ČSSR, ale i tzv. nezávislých aktivit). Ke kontrole situace byla úkolována A a D síť.

12. Výběr z nejzajímavějších poznatků ze S-StB za den 25. 4. 1989

[...]

XII. S-SNB /Š-3693/ - Dne 16. 4. 1989 při zasedání městské organizace Strany slovenské obrody /SSO/ vznesli pracovníci ČsT Bratislava Pavel DOBIÁŠ a Andrej RUSNIAK požadavky na založení samostatné závodní organizace SSO v ČsT Bratislava, přestože nynější stanovy SSO to nepřipouštějí. V této souvislosti další pracovník ČsT Juraj HOVORKA poznamenal, že na pracovištích ČsT v Bratislavě existuje početně silná skupina členů SSO a že o členství v SSO projevuje zájem větší množství dosud politicky neorganizovaných pracovníků ČsT.

Uvedený požadavek signalizuje další pokus o realizaci návrhu členů ÚV SSO JUDr. Juraja TROKANA a ing. Petra MATTOŠA na zakládání samostatných tzv. závodních organizací SSO, se kterým jmenovaní vystupovali na školeních členů MO SSO v letech 1987 - 1988,

[...]

B. Bystrica /Š-3704/ - Dne 24. 4. 1989 byly poštovním kanálem doručeny na OV KSS Martin 4 výhružné dopisy, z nichž 3 byly adresovány ved. tajemníkovi OV KSS a 1 tajemníkovi OV KSS. Jejich obsahem byly výhružky fyzickou likvidací jejich osob, teroristické akce proti jejich majetku, proti místnímu kulturnímu domu atd., datované na den 1. máje.

X. S-SNB /Š-3702/ - OV ČSZTV v Senici začalo organizovat hvězdicové turistické pochody k mohyle M. R. ŠTEFÁNKA na Bradlo, které by se měly uskutečnit 7. 5. 1989. Do

přípravy akce se dosud zapojily turistické oddíly OV ČSZTV Trnava, Trenčín, Bratislava 3 aj., které rozeslaly svým členům pozvánky. O uvedené pochody projevila zájem i vysokoškolská mládež, přítomná dne 10. 4. 1989 na diskusním večírku v ŠD Mladá Garda v Bratislavě, kterého se zúčastnili představitelé antisil v Bratislavě ŠIMEČKA, KUSÝ a ČARNOGURSKÝ. Jmenovaní vyzvali přítomné, aby přišli na Bradlo, kde budou pokračovat ve "všenárodní diskusi".

[...]

13. Příloha k DSZ VOS FMV č. 35 z 2. 5. 1989

Stanovisko A. DUBČEKA k jeho vystoupení v maďarské televizi

A. DUBČEK odmítá názory, že vysílání jeho vystoupení v maďarské televizi narušilo vztahy mezi ČSSR a MLR. Naopak se tím podle něj "řeší cosi minulého, co tyto vztahy pokazilo, protože otázky z roku 1968 jsou internacionální záležitostí a proto se nedá hovořit o zasahování do vnitřních věcí ČSSR". Tvrdí, že má plné právo vyjádřit svůj názor v kterémkoli tisku, aby byly prezentovány "skutečné dokumenty", jako historické důkazy. Nutí ho prý k tomu i postoj ÚV KSČ a čs. sdělovacích prostředků k jeho osobě. V těchto spojitostech viní čs. sdělovací prostředky z toho, že nezveřejňují názory většiny, které jsou odlišné od oficiálních stanovisek. Podle jeho slov "nyní probíhá jen monolog, který se nesnáší s dialogem".

Tyto názory jsou A. DUBČEKEM předávány do MLR s vědomím, že jim bude dána publicita.

/XII. správa SNB/

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Lenárt
s. Janák

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV, I., II. a XII. správa SNB".

14. Příloha k DSZ VOS FMV č. 38 z 5. 5. 1989

Pozvání A. DUBČEKA na akci Italské komunistické strany

Italská komunistická strana pořádá 7. června 1989 v Padově míting při příležitosti 5. výročí úmrtí jejího bývalého generálního tajemníka Berlinguera. Vedení strany se rozhodlo pozvat na tuto akci i A. DUBČEKA. Předpokládá se, že by měl vystoupit asi s půlhodinovým projevem.

DUBČEK má o účast zájem a podle zjištění udělá všechno pro to, aby se mohl akce zúčastnit. Očekává písemné pozvání, které bude dáno s největší pravděpodobností na vědomí italskému velvyslanectví v Praze a patrně i čs. velvyslanectví v Římě.

/XII. správa SNB/

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Lenárt
s. Fojtík
s. Janák
s. Knotek
s. Hegenbart

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV, I., II. a XII. správa SNB".

15. Příloha k DSZ VOS FMV č. 40 z 10. 5. 1989

Rozhovor A. DUBČEKA s redaktorem maďarské televize

Alexander DUBČEK poskytl dne 6. 5. 1989 redaktorovi maďarské televize Adrásovi SUGÁROVI další interview, určené pro relaci Panorama. Jako záminku k rozhovoru s DUBČEKEM využil SUGÁR některé výroky z tiskové konference čs. velvyslance v Budapešti ze dne 5. 5. 1989.

DUBČEK v rozhovoru rezolutně popřel, že v době svého působení ve vedoucí stranické funkci nerespektoval požadavky Maďarů na Slovensku. Taková tvrzení označil za součást kampaně proti jeho osobě a požadoval uskutečnění televizní diskuse na toto téma.

SUGÁR se snažil sugestivními otázkami dosáhnout, aby DUBČEK v odpovědích na jeho otázky jednoznačně požadoval možnost vystoupit v Čs. televizi a aby splnění tohoto požadavku označil jako podmínku uznání existence přestavby v ČSSR. DUBČEK opětovně zdůvodňoval svá vystoupení v zahraničních masově sdělovacích sdělovacích prostředcích a opakoval svůj názor, že přestavba v ČSSR nemůže postupovat bez přehodnocení událostí z roku 1968. Žádal, aby nejen jemu, ale i dalším, kteří se podíleli na "obrodném procesu", byla dána možnost veřejně se vyjádřit k otázkám, spojeným s tímto obdobím.

/XII. správa SNB/

Rozdělovník: [...]^a

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Fojtík
s. Hegenbart

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "ved. FMV 7, I, II, XII S".

16. Příloha k DSZ VOS FMV č. 43 z 15. 5. 1989

Příprava diskuse "u kulatého stolu" v Praze

V průběhu června 1989 se má v Praze uskutečnit diskuse u kulatého stolu na téma

“pluralismus v socialismu”. Zprostředkovatelem a garantem této akce má být kulturní atašé rakouského velvyslanectví v Praze Lustig LEIGNITZ, relaci mají natáčet pracovníci ÖRF a vysílat prostřednictvím satelitní stanice rakouské televize z NSR.

Diskuse se mají zúčastnit z ČSSR PhDr. Milan ŠIMEČKA a další, dosud blíže neurčená osoba. Dále mají být pozváni Rakušané Heinz FISCHER za SPÖ a dr. Erhart BUSEK za ÖVP, maďarští občané Konrad GYÖRGY a z NSR Peter GLOTZ z Mnichova, bývalý představitel SPD.

O přesném termínu budou ŠIMEČKA a druhý účastník z ČSSR vyrozuměni osobním stykem z Rakouska do 5. 6. 1989.

Jsou prováděna opatření k včasnému zjištění dalšího účastníka z ČSSR a termínu konání diskuse.

/XII. správa SNB/

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Fojtík
s. Hegenbart

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: “vedení FMV, I., II. a XII. správa SNB”.

17. Přehled nejzávažnějších StB poznatků zaslaných S-StB KS SNB a XII. S-SNB AO II. S-SNB za operační den 2. 6. 1989

II. správa SNB
analytický odbor

V Praze dne 2. 6. 1989
Prvopisem

[...]

XII. S SNB /Š-5062/ - A. DUBČEKOVI nebyla vydána OPaV Bratislava výjezdní doložka do Itálie. O této záležitosti hovořil se členem It. KS ANTONETTI. Vyjádřil hluboké zklamání nad postupem čs. úřadů a podá odvolání.

Bratislava /Š-5068/ - A. DUBČEK zaslal do redakce Literárního týdeníku dopis s listinami, které v minulosti zaslal nejvyšším orgánům. V dopise uvádí, že na tyto jeho listiny nebylo reagováno a vzhledem k tomu, že je napadán, že v ČSSR nevystupuje, ponechává na zvážení redakce, zda jeho materiál bude otištěn nebo ne.

Š-5070 - SSSR, podle nejnovějších jednání, požaduje již za odvoz a likvidaci vyhořelého jaderného paliva z Jaderné elektrárny Jaslovské Bohunice 900 až 1 000 dolarů. Původně byl odvoz zdarma, pak byl požadavek na Rb., nyní dolary. Zpracovatelský podnik přešel na chozrašcot. /cena je stanovena na 1 kg/.

Š-5069 - Zástupce KWU z NSR ing. TYRKAS vytěžoval při jednání v Jaslovských Bohunicích čsl. občany k řadě osob z oblasti jaderné energetiky /JE J. Bohunice, s.p. Škoda Plzeň, Jaderná fakulta ČVUT apod./.

B. Bystrica /Š-5071/ - Zájmová osoba, Josef JABLONICKÝ, historik, předal Miroslavu KUSÉMU první díl knihy o SNP “Povstání 1944”. Jedná se o rukopis, ve kterém negativně hodnotí podíl prezidenta ČSSR na povstání a vyzvedává podíl nekomunistických stran. Současně pokračuje na druhém dílu knihy o SNP. Práce provádí konspirativně, projevuje obavu, aby mu materiál [nebyl] StB zabaven. Byla pořízena fotokopie knihy.

18. DSZ VOS FMV č. 63 z 12. 6. 1989

[...]

2. Nepřátelská činnost

b) Dne 10. 6. 1989 došlo v Bratislavě ke zneužití koncertu, pořádaného v rámci Bratislavské lyry, americkou zpěvačkou Joan Baezovou, jež svého vystoupení využila k veřejné propagaci V. HAVLA a dalších exponentů "charty 77". HAVEL, se kterým byla Baezová podle zjištění [!] záležitost již předem dohodnuta, přicestoval do Bratislavy v odpoledních hodinách, ihned kontaktoval zpěvačku a v její společnosti setrval prakticky až do začátku koncertu, na který mu zabezpečila vstupenku. Vystoupení Baezové začalo ve 21,35 hodin, jeho úvodní část proběhla bez rušivých momentů. Ve 22,35 hodin při uvádění další písně zpěvačka přečetla z papíru text připravený ve slovenštině, že na koncertě vítá své přátele z "charty 77" a z nezávislého mírového hnutí (jmenovala HAVLA a CIBULKU). Část diváků s tím vyjádřila nesouhlas, který se projevil i po odzpívání písně. Po 15 minutách pozvala Baezová na pódium písničkáře HOFFMANA z Bratislavy (přítomen jako divák). Jeho vystoupení trvalo přibližně 30-40 sekund. Pokus o jeho zapojení do programu, který znamenal ze strany Baezové hrubé porušení koncertní smlouvy, vyvolal v publiku nesouhlasnou reakci (diváci žádali, aby zpěvačka pokračovala ve svém programu sama). Závěrečná část koncertu proběhla již bez dalších rušivých momentů. Vzhledem k tomu, že Baezová nedodržela smlouvu, byla ředitelem Slovkoncertu zrušena původně plánovaná tiskové beseda. Manažér zpěvačky se organizátorům koncertu omluvil s tím, že o změnách ve scénáři vystoupení nebyl informován a šlo o rozhodnutí samotné Baezové. Prohlásil, že si uvědomuje závažné narušení průběhu festivalu ze strany zpěvačky. Bylo patrné, že Václav HAVEL měl v tuto dobu eminentní zájem dostat se mezi novináře do tiskového střediska. Ve 23,05 hodin Baezová odešla se svým štábem a ve společnosti HAVLA, ČARNOGURSKÉHO a HOFFMANA do hotelu. Svévolným postupem Baezové došlo k částečnému narušení slavnostního charakteru festivalu. K narušení veřejného pořádku nedošlo. Na událost reagovaly následující den světové zpravodajské agentury (AFP, AP) s tím, že koncert americké zpěvačky Joan Baezové doprovázely indicenty politického charakteru a s dalším tendenčním komentářem, získaným podle jejich sdělení z informací "členů hnutí charta 77". [...]

19. Příloha k DSZ VOS FMV č. 63 z 12. 6. 1989

Upřesňující poznatky k dopisu A. DUBČEKA a O. ČERNÍKA ÚV KSČ

K dopisu Alexandra DUBČEKA, zpracovávanému v souvislosti se snahou "nezkompromitované části bývalých funkcionářů KSČ" o dialog se současným stranickým vedením, při jehož koncipování sehraje rozhodující úlohu ČERNÍK, bylo upřesněno, že má obsahovat následující požadavky:

- požadavek o započetí dialogu v intencích proklamovaných současným stranickým vedením, tj. na platformě zachování a rozvoje socialismu; [takto odsazeno i dále]
- možnost požádat o vstup do KSČ všem, kteří z ní byli vyloučeni resp. vyškrtnuti, pokud by o to projeví zájem;
- obnovu, resp. aktualizaci Akčního programu KSČ z roku 1968;
- odmítnutí platnosti "Poučení ..." v celém rozsahu.

Dopis (koncipovaný jako stanovisko) by měl být doručen výhradně ÚV KSČ bez publikování v masově komunikačních prostředcích. Jeho signatáři mají být bývalí funkcionáři KSČ, kteří se dosud nezapojili do žádných protispolečenských aktivit, jako je "charta 77" a podobně. Ve spojitosti s přípravou dokumentu DUBČEK kategoricky nanáší potřebu urychlené realizace "dialogu", přičemž argumentuje tvrzením, že na vnitropolitickém vývoji

v MLR a PLR je jasné vidět, kam může čs. společnost zavést pasivita komunistické strany. V těchto zemích byla podle něj přenechána aktivita a iniciativa protivníkovi a strana byla poté donucena přistupovat jen na nastolované požadavky namísto toho, aby si vytvářela pozice pro ovlivňování vývoje ve společnosti. Výsledkem toho je podle DUBČEKA skutečnost, že v těchto státech je socialismus v rozkladu a v úpadku, protože se dostaly do stádia, kdy je útočeno na jeho samotnou podstatu. Takovému vývoji podle DUBČEKA nahrává i současná situace v SSSR, z níž je rozčarován, zejména po seznámení s některými vystoupeními na sjezdu lidových poslanců. Je přesvědčen o tom, že socialismus v Evropě ztrácí pozice.

/XII. správa SNB/

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš	s. Fojtík
s. Husák	s. Janák
s. Adamec	s. Knotek
s. Indra	s. Hegenbart
s. Lenárt	

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV, předst. SSSR (?), I., II. a XII. správa SNB".

20. Příloha k DSZ VOS FMV č. 64 z 13. 6. 1989.

Názory A. DUBČEKA na další taktiku opozice

Podle A. DUBČEKA je v činnosti opozice potřebné "něco vykonat ve prospěch lidu, k čemuž je potřeba opět uchopit moc". I když by ji mohla převzít "charta 77", je nutné, aby tato moc byla převzata uvnitř strany (pomocí osob vyloučených z KSČ, t. j. aby se všichni v opozici pokusili získat na svoji stranu členy KSČ a příslušníky SNB). V této oblasti již podle něj existují kladné výsledky.

Pro postoje DUBČEKA je v této spojitosti rovněž charakteristické, že hodlá poskytnout pomoc J. JABLONICKÉMU při vydání jeho nepřátelsky zaměřené knihy "Monografie SNP" v zahraničí (Itálie).

/Správa SNB Bratislava/

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Lenárt
s. Fojtík
s. Hegenbart

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV, předst. SSSR (?), I., II. a XII. správa SNB, Správa SNB Bratislava".

21. Příloha k DSZ VOS FMV č. 69 z 20. 6. 1989

Aktivita exponentů Hnutí za občanskou svobodu v SSR a jejich záměry

Dne 17. 6. 1989 se uskutečnilo v Bratislavě setkání členů výboru Hnutí za občanskou svobodu /HOS/ na Slovensku. Zúčastnili se jej Ján ČARNOGURSKÝ s Hanou PONICKOU /oba z Bratislavy/, NOVOTKA /z Povážské Bystrice/, STRÝČEK /z Košútů/, KUŠTEK /ze Žiliny/ a dalších asi 6 dosud neztotožněných osob.

ČARNOGURSKÝ přítomné informoval o činnosti HOS, přičemž uvedl, že má asi 450 členů v celé ČSSR, z toho je 25 ze Slovenska, že činnost HOS řídí z Prahy koordinační výbor, v němž jsou za SSR Ján ČARNOGURSKÝ a Milan ŠIMEČKA starší. Jako další člen výboru je navrhován ze Slovenska Anton SELECKÝ.

Účastníci schůzky zhodnotili dosavadní činnost HOS na Slovensku /zejména účast na oslavách na Bradle, publikační činnost v Literárním týdeníku, stanovisko HOS k nové Ústavě ČSSR/ a projednali zaměření činnosti HOS v následujícím období.

HOS v SSR plánuje v nejbližším období následující akce:

- zneužít turistických organizací v SSR k veřejnému vystoupení na oslavách SNP v duchu zaměření HOS;
- zaslat písemný pozdrav účastníkům setkání slovenských emigrantů v Rakousku, které se uskuteční v letních měsících;
- na podzim 1989 předložit státním orgánům v Bratislavě požadavek na přidělení schůzové místnosti.

Jsou přijata opatření ke ztotožnění dosud neznámých účastníků jednání. K plánovaným akcím HOS budou v součinnosti se stranickými a státními orgány přijata opatření k utlumení jeho aktivity.

/Správa SNB Bratislava/

Rozdělovník: [...]^a

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Janák
s. Hegenbart

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV, předst. SSSR (?), I., II. a XII. správa SNB, Blava, B. Bystrica, Košice".

22. Příloha k DSZ VOS FMV č. 72 z 23. 6. 1989

Nátlak V. HAVLA na A. DUBČEKA

V. HAVEL vyvíjí cestou M. KUSÉHO z Bratislavy nátlak na A. DUBČEKA, aby připojil svůj podpis k akci vnitřního protivníka, která je podle HAVLA "natolik perspektivní, že by mohla přerůst v referendum".

Vzhledem k tomu, že DUBČEK se k akci odmítl připojit, "jelikož do konce měsíce má svůj vlastní program", má mu být při opětovné návštěvě KUSÝM na popud HAVLA zdůrazněno, že "oni nepotřebují DUBČEKA, ale pro něj tu vzniká určitá naděje, pokud se připojí k první várce podpisů, protože potom by mu mohl ujet rychlík".

KUSÝ má DUBČEKovi zdůraznit význam připravované akce a DUBČEKovo rozhodnutí sdělit HAVLOVI nejpozději do rána 26. 6. 1989.

/XII. správa SNB/

Poznámka analytického odboru FMV: s největší pravděpodobností jde o podpisy pod materiál "Několik vět", o němž jsme informovali 22. 6. 1989.

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hoffmann
s. Janák
s. Hegenbart

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV, předst. SSSR (?), I., II. a XII. správa SNB".

23. Příloha k DSZ VOS FMV č. 79 z 4. 7. 1989

Situace ve Straně slovenskej obrody

Negativní tendence projevující se v posledním období ve Straně slovenskej obrody (SSO) našly svůj odraz v novém programovém prohlášení dokumentu nazvaném "Návrh programových zásad SSO", který měl původní název "Návrh programového prohlášení SSO" a do II. sjezdu má alternovat náplň stanov SSO. V zásadách se projevují prvky negování dosavadní výstavby naší společnosti, staví si dlouhodobé cíle "obrody společnosti" v duchu demokracie a trvalé kontinuity vlastních národních tradic.

Bezprostřední úlohou, kromě jiného, má být obnova narušeného společenského a politického života národů ČSSR na základě plného uznání přirozené plurality společnosti. Novým prvkem je též tzv. "vnitřní aktivita", která se má promítnout do zdokonalení vnitřní výstavby strany a do vnitrostranické diskuse směřující k přehodnocení vlastního poslání strany, jejího postavení ve společnosti, ideologie, případně i názvu strany. Mezi nové principy náleží i pravidlo umožňující formování opozice s čímž je zároveň spojena zásada svobodného slova svědomí a náboženského vyznání s dožadováním se uznání nezávislosti církve a státu.

(XII. správa SNB)

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš
s. Hoffmann

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV, předst. SSSR (?), I., II. a XII. správa SNB".

24. Příloha k DSZ VOS FMV č. 82 z 7. 7. 1989

Vyjádření Oldřicha ČERNÍKA k rozhovoru s pracovníkem ÚV KSČ

Oldřich ČERNÍK informoval v polovině června 1989 Alexandra DUBČEKA o tom, že byl navštíven pracovníkem ÚV KSČ Zbyňkem SOJÁKEM, který mu tlumočil pozdrav od generálního tajemníka ÚV KSČ a podiv nad tím, proč se nechal zatáhnout do spolupráce s DUBČEKEM. ČERNÍK na obhajobu DUBČEKA prý SOJÁKOVÍ řekl, že on ho nepovažuje za "odstraněnou soukromou osobu", neboť to neodpovídá skutečnosti nejen z pohledu samotné KSČ, československého lidu, ale ani z pohledu mezinárodního dělnického a komunistického

hnutí. DUBČEK se k těmto tvrzením nevyjádřil.

Poznámka: nebezpečí dekonspirace pramene.

/XII. správa SNB/

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV, I., II. a XII. správa SNB".

25. Příloha k DSZ č. 92 z 21. 7. 1989

Organizační opatření k obnovení čs. PEN CLUBU

V návaznosti na setkání bývalých členů předsednictva čs. PEN CLUBU z 26. 6. 1989 v Praze a záměru svolat bývalé členy k projednání obnovení činnosti čs. PEN CLUBU /informovali jsme v příloze k DSZ z 6. 7. 1989/ bylo zjištěno, že členka "pracovní komise" Marta KADLEČÍKOVÁ /v minulosti tajemnice čs. národního centra PEN CLUBU/ vyrozumívá konkrétní osoby k účasti na shromáždění 1. 8. 1989 od 16.00 hodin do ART klubu v Chodovské vodní tvrzí v Praze. Zároveň je informuje o programu "charty PEN CLUBU", shrnutém do čtyř bodů:

1. literatura svojí národní podstatou nepozná hranice, musí zůstat prostředkem vzájemného dorozumění mezi národy; [takto i dále]
2. umělecká díla jsou součástí dědictví celého lidstva a nesmí být za žádných okolností vystaveny ohrožení z politických důvodů či národnostního rozvášnění;
3. členové PEN CLUBU míní za všech okolností využívat svůj vliv k podpoře, porozumění a vzájemnému respektu mezi národy. Zavazují se napomáhat k odstraňování rasové, třídní a národnostní nenávisti a bránit ideál jediné lidské společnosti žijící v míru na jednom světě;
4. PEN CLUB trvá na principu neomezeného šíření názorů uvnitř každého národa a mezi národy a jeho členové se zavazují bránit proti všem formám potlačování svobody slova jak v zemi a společnosti, do které patří, tak i všude ve světě. Taktéž trvá na svobodě tisku, staví se proti svévolné cenzuře v době míru a zastává názor, že svobodná kritika vlády, úřadů a institucí je podmínkou zákonitého vývoje světa k dokonalejšímu politickému řádu. Protože však součástí svobody je i přijetí dobrovolných omezení, členové PEN CLUBU se zavazují vystupovat proti takovým formám zneužití svobody tisku jakými je šíření lživých informací ve prospěch osobních či politických cílů.

/XII. správa SNB Bratislava/

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš

s. Fojtík

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV, I., II. a XII. správa SNB".

26. Příloha k DSZ VOS FMV č. 96 z 27. 7. 1989

Snaha skupiny osob ze Západoslovenského kraje o zapojení do činnosti nelegálního seskupení

Ing. Josef PRÍTRSKÝ (1944, technik atomové elektrárny Jaslovské Bohunice, bytem Chtelnica, okr. Trnava), navštívil PhDr. Milana ŠIMEČKU s tím, že ve Chtelnici a na jeho pracovišti je skupina asi 20 osob, které by se chtěly zapojit do podobné činnosti jako pravicově orientované osoby v Bratislavě. Členy skupiny jsou převážně jeho spolupracovníci a věřící občané z Chtelnice. Chtěli by se v tomto směru poučit a stát se členy některého nezávislého hnutí, protože nemají zájem založit další skupinu.

ŠIMEČKA mu slíbil pomoc při získávání materiálů rozšiřovaných nelegálními seskupeními a pozvání na schůzi slovenského Hnutí za občanskou svobodu (HOS). Současně mu doporučil, aby v jejich skupině vystupoval jako člen HOS a shromažďoval kolem sebe lidi. Navrhl mu také, aby zorganizoval schůzku jejich skupiny, které by se zúčastnil "někdo" z Bratislavy. Zdůraznil přitom, že je důležité, aby získali co nejvíce lidí, kteří zůstanou pracovat ve strukturách.

(S-SNB Bratislava)

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Fojtík
s. Hoffmann
s. Janák
s. Hegenbart

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV (8), I., II. a XII. správa SNB (3), S SNB Blava (1)".

27. Příloha k DSZ VOS FMV č. 97 z 28. 7. 1989

Záměr představitelů seskupení OBRODA

Dne 18. 7. 1989 se v Praze setkal Viliam CIKLAMINI s představiteli seskupení OBRODA. Z jednání vyplynul záměr aktivizovat A. DUBČEKA, který by se měl podle jejich představ společně s kardinálem Tomáškem a V. HAVLEM obrátit s požadavkem na vlády pěti zemí, jejichž vojska se podílela na vstupu do ČSSR v srpnu 1968, aby tento akt odsoudily a vyhlásily za neoprávněný. A. DUBČEK by měl stát v čele této "trojky" s tím, že by získal Tomáška a HAVEL by se k nim iniciativně připojil.

/XII. správa SNB/

Rozdělovník: [...] ^a

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Fojtík
s. Hoffmann
s. Janák
s. Hegenbart

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV (8), I., II. a XII. správa SNB (3)".

28. Příloha k DSZ VOS FMV č. 149 z 10. 10. 1989

Setkání A. DUBČEKA s M. KUSÝM

Alexander DUBČEK navštívil 6. října 1989 Miroslava KUSÉHO, který byl propuštěn z vazby. Dále se setkání zúčastnil Milan ŠIMEČKA ml., který natočil z jeho průběhu videozáznam se záměrem odevzdat ho redaktorovi Hlasu Ameriky J. NEAGELEMU [!] (na doporučení svého otce však od tohoto záměru upustil). DUBČEK je informoval o obsahu svého interview, který poskytl rakouské televizi ÖRF 3. října 1989. Uvedl, že se kriticky vyjádřil k trestnímu stíhání KUSÉHO a spol., při čemž poukázal na údajnou nerovnost před zákonem v ČSSR s odvoláním na svoji žalobu vůči V. Bilakovi. Nerovnost před zákonem zdůvodnil i tím, že ve vedení KSČ je od roku 1968 frakce, která do současné doby zůstala anonymní a má silné pozice. V této souvislosti kritizoval i předsedu Federálního shromáždění ČSSR a předsedu Slovenské národní rady. Před redaktorem ÖRF O. HÖRMANNEM též uvedl, že v ČSSR mimo něj jsou další osoby, které nesouhlasí se vstupem spojeneckých vojsk v srpnu 1968 a normalizační politikou, při čemž ve svých stanoviscích vycházejí z oficiálních dokumentů.

DUBČEK na žádost KUSÉHO vyslovil svůj názor na současnou situaci v ČSSR. Tvrdil, že je již lepší, ale koncepce vedení strany a státu ve snaze udržet současný stav odpovídá tomu co se děje v Albánii. Zmínil se rovněž o rozšiřování nahrávek z průběhu aktivu funkcionářů KSČ Západočeského kraje, na kterém vystoupil generální tajemník ÚV KSČ. V této souvislosti ironizoval některá jeho stanoviska, podobně jako prohlášení tajemníka městského výboru KSČ v Praze na městském aktivu k Jiřímu HÁJKOVI. Na tyto skutečnosti, jak poznamenal, míní v nejbližší době reagovat vlastním dopisem, jehož adresáta neuvedl.

V tentýž den se M. KUSÝ setkal s J. STRINKEM, I. HOFFMANEM, H. PONICKOU a dalšími osobami z Bratislavy, které informoval o svém rozhovoru s A. DUBČEKEM. Potom poskytl spolu s HOFFMANEM telefonický rozhovor pracovníci Rádia svobodná [!] Evropa L. ČEŘOVSKÉ, v kterém reagoval na své propuštění z vazby a setkání s A. DUBČEKEM.

(XII. správa SNB)

Rozdělovník: [...]^a

s. Jakeš
s. Husák
s. Adamec
s. Indra
s. Hoffmann
s. Janák
s. Hegenbart

^a Další rozdělovník byl napsán rukou: "vedení FMV, I. S SNB, II.S SNB, XII. správa SNB".

29. DSZ VOS FMV č. 174/89 z 14. 11. 1989

[...]

2. Nepřátelská činnost

[...]

U Městského soudu v Bratislavě začalo 13. 11. 1989 veřejné hlavní líčení v trestní věci Miroslava KUSÉHO, Hany PONICKÉ, Antona SELECKÉHO a Vladimíra MAŇÁKA pro

trestný čin pobuřování dle § 100 tr. zák. a u KUSÉHO i pro trestný čin podvracení republiky dle § 98 tr. zák. Na jednání byli přítomni A. DUBČEK, J. HÁJEK, F. MIKLOŠKO, S. KREČMÉRY, člen Mezinárodní helsinské federace pro lidská práva G. NÁGLER (rakouský občan) a zahraniční novináři. V prostoru před budovou soudu se soustředilo kolem 50 osob, které provolávaly hesla "Chceme nezávislé soudy, svobodu politickým vězňům, charta" apod. Po výzvě pracovníků soudu upustily od svého jednání. K narušení veřejného pořádku nedošlo.

[...]

30. Příloha k DSZ VOS FMV č. 176/89 z 16. 11. 1989

Přehled plánovaných aktivit protivníka na období od 15. 11. do 15. 12. 1989

16. listopadu – demonstrace na Mierovom náměstí v Bratislavě, kterou organizují posluchači přírodovědné fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě J. BENKO, P. ČAUČÍK, D. DUBNÍK, P. CHOWANIEC, M. RYBANSKI a F. VAGIČ proti činnosti SSM.

[...]

/II. správa SNB/

Rozdělovník

členové a kandidáti PÚV KSČ

s. Hegenbart

s. Jireček

s. Lazar

s. Mohorita

s. Pješčak

III. DENNÉ SITUAČNÉ SPRÁVY (edícia):

1a

1989, 17. novembra, Bratislava. - Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného protivníka (písomnosti; vplyv z ČSR).

[...] ^a

Vec: Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného protivníka¹

Štefan Antolčík, člen závodnej stráže ČST² Bratislava, informoval prameňa /1/, že dňa 13. 11. 1989 v budove ČST Bratislava v Mlynskej doline na dverách projekcie č. 1 boli napísané nápisy hrubým spôsobom hanobiace generálneho tajomníka ÚV KSČ.

O poznatku bude informovaný 1. tajomník ÚV KSS a predseda vlády SSR. 12. S-ZNB³ vykoná opatrenia k legalizácii uvedeného poznatku a odhaleniu pisateľa.⁴

Prameň /1/ podal informáciu k odborárskym konferenciám, ktoré v súčasnej dobe prebiehajú na jednotlivých závodoch a podnikoch. V tejto súvislosti uviedol, že terajšie konferencie sa oproti minulosti líšia tým, že diskusia je otvorenejšia a v niektorých prípadoch až vyúsťujúca v ostrú výmenu názorov smerujúcich proti nášmu spoločenskému zriadeniu. Konkrétne uviedol prípad z Ukrajinského národného divadla v Prešove, kde sa niektorí diskutéri snažili získať prítomných k výmene názorov na pamflet "několik vět", resp. k podpísaniu tohoto dokumentu.

V divadle Andreja Bagara v Nitre členovia nesúhlasili s kandidátmi na predsedu ZO ROH⁵, pričom sa dožadovali, aby túto funkciu vykonával "ich človek", ktorý bol za svoje protisocialistické postoje v roku 1970 vylúčený z KSČ.

Podobne prebiehala tiež konferencia ZO ROH v Geologickom ústave Dionýza Štúra v Bratislave, na ktorej členovia ROH odmietli voliť do výboru členov KSČ.

O obsahu poznatku bude informovaný 1. tajomník ÚV KSS a predseda vlády SSR.

Náčelník 12. správy ZNB Bratislava

[...] ^b

^a Č. p. KR-0011-86/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 17. XI. 1989 v 13.20 hod. (na pečiatke s dátumom bolo vo všetkých uvádzaných SS z XII. S-ZNB chybné nastavené na rok "1988", túto chybu ďalej neuvádzame), **číslo zprávy** 10819. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 17. XI. 1989, č. j. CB-0041-350/01-89; pod tým ďalšia pečiatka **II. S-SNB, došlo** 20. XI. 1989, č. j. nedoplnené; nad pečiatkami rukou pripísané "s. Kabele", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis a podpis Zamykalov.

^b Editorom použité podklady neobsahovali podpis odosielaajúceho zodpovedného funkcionára XII. S-ZNB.

¹ Štvrtý a piaty odstavec situačnej správy XII. správy ZNB boli v upravenej podobe prevzaté do pasáže "Nepřátelská činnost" vrcholovej DSS FMV č. 178 z 20. 11. 1989.

Samotná DSS FMV č. 178 vyzerala nasledovne (neuvádzame jej úvodný list a časť "Nejzávažnější mimořádné události a kriminální trestná činnost"):

"1. Bezpečnostní situace

Ve dnech 17. - 18. 11. 1989 došlo k narušení klidu a veřejného pořádku v Praze. Dne 17. 11. 1989 bylo k protisocialistickému vystoupení zneužito povolené shromáždění u příležitosti 50. výročí 17. 11. 1939. Při zásahu proti přibližně 2 000 osobám 17. 11. 1989 bylo zraněno 38 osob. Dne 18. 11. 1989 se demonstranti (700 osob) rozešli bez zásahu pořádkových jednotek VB. Rovněž 19. 11. 1989 nebylo nutno zasahovat. Na dalších místech ČSSR nebylo narušení klidu a veřejného pořádku v průběhu 17. - 19. 11. 1989 zaznamenáno.

Vnitřní protivník vyvíjí snahu o otevřenou konfrontaci se státními orgány, k čemuž využívá i dezinformace o smrti účastníka demonstrace, kterou sdělil západním rozhlasovým stanicím signatář 'charty-77' Petr UHL.

Nepřátelské síly organizují protestní stávku vysokoškolských studentů. Na jejich podporu vystoupili herci z divadel ČSR, kteří vyzvali ke stávce všechna československá divadla.

V ČR byl zaznamenán 19. 11. 1989 výskyt letáků (celkem 75 kusů) s textem o úmrtí studenta Matematicko-fyzikální fakulty University Karlovy, s výzvou ke stávkám a namířených proti KSČ a SNB. V Praze bylo zjištěno 14 nepřátelských nápisů s obdobným textem.

Dne 18. 11. 1989 bylo anonymy klamně vyhrožováno výbuchy v Praze (2 případy) a v Bratislavě.

V průběhu 17. - 19. 11. 1989 nebyla zaznamenána závažná mimořádná událost v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

2. Nepřátelská činnost

b) Dne 17. 11. 1989 došlo v Praze ke zneužití studentského shromáždění povoleného ONV Praha 2 k protisocialistickému vystoupení s narušením klidu a veřejného pořádku. Pořádala jej u příležitosti 50. výročí 17. 11. 1939 Městská vysokoškolská rada SSM spolu s neorganizovanými studenty pražských vysokých škol. V 16.00 hodin se v Praze 2 před Lékařskou fakultou University Karlovy (v prostoru Albertova) shromáždilo asi 15 000 osob. Byly zde rozvinuty transparenty a provolávána hesla hanobící KSČ, vládu ČSSR, stranické a státní představitele a oslavující exponenty nelegálních struktur, např. 'Zrušte monopol KSČ', 'Nechceme vládu jedné strany', 'Chceme jinou vládu', 'Svobodné volby', 'Pověste všechny komunisty', 'Zrušte armádu, státní bezpečnost a lidové milice', 'Propustte politické vězně', 'Nechceme Jakeše', 'Nechceme Štěpána', 'Dubček, Dubček', 'Ať žije Havel', 'Chceme chartu'. Vyvolávání těchto hesel, výkřiky a pískot většiny přítomných zcela přehlušily oficiální projevy a narušily pietnost akce. Oficiální organizátoři se nepokusili o usměrnění skandovaných hesel v duchu původních cílů manifestace. Po ukončení mítinku na Albertově odešli jeho účastníci na vyšehradský Slavín, kde byla oficiální část zakončena pietním aktem. Poté se na Vyšehradské ulici shromáždil dav asi 5 000 osob, který směřoval do centra Prahy, ke Karlovu náměstí. Po přehrazení Vyšehradské ulice pořádkovou jednotkou VB se dav obrátil, přešel na Nábřeží B. Engelse, dále na Národní třídu a směřoval na Václavské náměstí. Z tohoto důvodu byla Národní třída a okolní ulice uzavřeny. V tomto prostoru se v 19.55 shromáždilo okolo 3 000 lidí, z nichž 500 - 1 000 uposlechlo opakované výzvy k rozchodu. Zbývající část se demonstrativně posadila na vozovku, zapálila svíčky a provolávala nepřátelská hesla. Z tohoto důvodu ve 20.45 hodin zakročily pořádkové jednotky SNB k obnově veřejného pořádku a klidu. V průběhu zákroku bylo kontrolováno 179 osob, z nichž bylo 145 předvedeno na útvary VB. Veřejný pořádek byl obnoven ve 21.16 hodin. Při zákroku bylo zraněno celkem 38 osob, z toho jeden příslušník SNB a jeden občan USA. Průběh demonstrace natáčely 4 západní televizní štáby.

Dne 18. 11. 1989 došlo v Praze 1 k dalšímu narušení veřejného pořádku. Asi v 16.00 hodin se v horní části Václavského náměstí shromáždilo asi 200 - 300 osob, které Vodičkovou ulicí odešly na Národní třídu. Dav se postupně rozrostl na 600 - 700 osob, proto byla prováděna uzavěra prostoru, kde se shromáždil. Na výzvy se v 17.40 hodin rozešel, poté se [!] však až do 21.00 hodin docházelo na Jungmannově náměstí, na Národní třídě a v horní části Václavského náměstí k opakovaným shlukům 50 - 100 osob. Po výzvách se vždy rozešly, k zákroku pořádkových jednotek VB nedošlo. V průběhu opatření bylo kontrolováno 96 osob, z nichž bylo 9 předvedeno. Nebylo hlášeno žádné zranění.

V Praze jsou jako reakce na události 17. 11. 1989 od 18. 11. 1989 rozšiřovány letáky obsahující výzvu k týdenní studentské protestní stávce a žádající vytvoření vládní komise pro 'vyšetření brutálního zásahu policie proti pokojnému studentskému průvodu'. Vyzývají, aby se každý, komu není lhostejný stav a vývoj v naší společnosti, připojil.

Dne 18. 11. 1989 ve 14.00 hodin se v Realistickém divadle Zdeňka Nejedlého v Praze sešli zástupci divadel z ČR a přijali prohlášení, že na základě 'masakru pokojné studentské demonstrace 17. 11. 1989 podporují požadavky studentů'. Obraceli se na čs. divadla s výzvou k týdenní stávce s tím, že místo plánovaných představení bude přečteno toto prohlášení. Zároveň mají být divadelní prostory nabídnuty k široké veřejné diskusi. V závěru vyzývají k vyhlášení generální stávky 27. 11. 1989 v době od 12.00 do 14.00 hodin. Podepsáno je 400 herců z Čech a Moravy, ředitel Realistického divadla Zd. Nejedlý, FREHÁR [Jiří Fréhar], ředitel divadla Na zábradlí RAIMOND [Ivan Rajmont], ředitel činohry Národního divadla a předseda divadelní sekce Svazu českých dramatických umělců LUKEŠ. Na tuto výzvu reagovala řada divadelních souborů pražských divadel i dalších v ČR. Před zahájením některých představení bylo čteno prohlášení, řada představení se pro stávku herců nekonala.

Signatář 'charty-77' ing. Petr UHL (1941) předal rozhlasové stanici Svobodná Evropa sdělení, které odvysílala 19. 11. 1989, že 'při brutálním zákroku pořádkových jednotek SNB proti studentům v Praze 17. 11. 1989 byl ubit student Matematicko-fyzikální fakulty University Karlovy (MFF UK) Martin ŠMÍD'. Informaci odvysílala i agentura BBC. Následně byly pak 19. 11. 1989 v Praze rozšiřovány letáky s textem o tomto údajném úmrtí a letáky vyzývající ke generální stávce 27. 11. 1989 (celkem 47 kusů). Výskyt obdobných letáků byl 19. 11. 1989 zjištěn v Severočeském kraji (Liberec - 2 ks), ve Východočeském kraji (Opočno - 1 ks), Jihočeském kraji (Strakonice - 1 kus). V Severočeském kraji rovněž 7 letáků s výzvou k účasti na demonstraci 22. 11. 1989 v Brně bylo dne 19. 11. 1989 zjištěno 17 kusů letáků, z nichž některé vyzývaly ke generální stávce 27. 11. 1989 a další k zapálení svíček na Náměstí svobody v Brně 20. 11. 1989. V Praze bylo 19. 11. 1989 zaznamenáno 14 nepřátelských nápisů hanobících KSČ, SNB, vyzývajících ke generální stávce a k údajnému úmrtí ŠMÍDA. Téhož dne byly v Klatovech (Západočeský kraj) zjištěny závadové nápisy, reagující na studentské vystoupení v Praze a dezinformace o úmrtí ŠMÍDA. Po pisatelích a rozšiřovateli se pátrá. Vyšetřovatel SNB 19. 11. 1989 zahájil trestní stíhání ing. Petra UHLA pro trestné činy poškozování zájmů republiky v cizině a šíření poplašné zprávy podle § 112 a § 199 trestního zákona. Byl zadržen a 20. 11. 1989 bude podán prokurátorovi návrh na vzetí do vazby.

Dne 17. 11. 1989 v 15.30 hodin došlo u s. p. Pivovary Děčín ke shromáždění asi 30 osob, převážně mládeže kolem 18 let. V 16.00 hodin odešla skupina před Městský národní výbor s transparenty 'Chceme čistý vzduch', 'Člověku pomoz', 'Řešení je dialog', 'Eko pochod - pomoc přírodě' a odtud k budově KSČ. Cestou se skupina rozrostla asi o 220 osob a byla vyvolávána hesla 'Chceme vzduch, chceme kyslík'. Odtud pochod pokračoval k hotelu Grand, kde se v 17.20 hodin účastníci rozešli. Organizátory pochodu byli Jaroslav POLA (1972, učeň ČSPLD Děčín), Rostislav FIŠER (1971, student gymnázia) a Vladimír JINDRA (1971, student střední průmyslové školy strojní). Nebyl narušen veřejný pořádek ani nedošlo k narušení silničního provozu.

Dne 18. 11. 1989 bylo anonymně telefonicky vyhrožováno výbuchy v obchodním domě Kotva a ve stanici metra Gottwaldova v Praze a v nemocnici v Bratislavě. Byly ověřeny jako klamné, po pachatelích se pátrá.

Dne 18. 11. 1989 byl v Severočeském kraji zaznamenán výskyt letáků vyzývajících občany k demonstracím proti stavu životního prostředí. V Liberci bylo zjištěno celkem 5 kusů letáků, které vyzývají občany k účasti na demonstraci před libereckou radnicí 21. 11. 1989. V Chemických závodech čs.-sovětského přátelství v Litvínově byl zjištěn plakát 'Chceme čistý vzduch, shromáždění se koná 22. 11. 1989 v 16.00 hodin na náměstí, přijďte vyjádřit svůj názor'.

Dne 18. 11. 1989 došlo k rozbití okna v přízemí budovy ÚV KSČ (Praha 1). Neznámý pachatel použil k činu dlažební kostku, kterou zabalil do papíru s nápisem hrubě urážejícím KSČ.

V prostředí promaďarsky orientovaných osob, členů uměleckých souborů Státního divadla Košice, bylo zjištěno, že zde dochází k propagování myšlenky 'velkomoravské říše'. Objevily se rovněž nově vytištěné mapy dovážené z Maďarska, které vyznačují hranice z roku 1914. Tyto jsou rozdávány občanům maďarské národnosti, které utvrzují v názorech vyjadřujících snahy o vytvoření velkého Maďarska.

Dne 18. 11. 1989 byl v Praze zadržen čs. občan Miroslav ŠMORANC (1963, zaměstnan Zelenina Praha), který fyzicky napadl při zadržení příslušníka SNB. Případ byl postoupen vyšetřovateli prokuratury.

Dne 18. 11. 1989 byli v Praze zadrženi Nikos ŠTĚPÁNEK (1966, zaměstnan Keramika Praha), Milada BARTOŠOVÁ (1965, zam. nakladatelství Práce) a Jana KOUBOVÁ (1966, studentka Fakulty všeobecného lékařství UK) při vylepování letáku vyzývajícího ke stávce. Byli předvedeni na útvar VB. Po výsledku byli propuštěni.

3. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

V návaznosti na informaci ze dne 14. 10. 1989 (havárie blokového transformátoru v Jaslovských Bohunicích) bylo sovětskými specialisty potvrzeno, že uvedená havárie vznikla zkratem ve vysokonapěťové 400 Kv průchodce transformátoru. Příčinou havárie je špatná konstrukce průchodky. Pro opakování stejných poruch není důvěra k průchodkám sovětské výroby, je snaha tyto zabezpečit u jiného dodavatele.

[...]

5. Názory a nálady obyvatelstva

Dne 17. 11. 1989 hovořil vedoucí celní odbočky NDR Zittau Wolfrang Wilhelm s orgánem čs. celní služby o situaci v NDR, kterou označil za napjatou v souvislosti s celním ruchem mezi NDR a ČSSR. Uvedl, že občané NDR Zittau jsou nespokojeni s tím, že denně je ve městě vysoký počet občanů ČSSR, kteří provádějí nadměrné nákupy a na parkovištích zanechávají velký nepořádek. V souvislosti s tím se projevuje silná nespokojenost občanů s výkonem služby celních orgánů NDR, kteří umožňují vývoz zboží z NDR do ČSSR. Dále Wilhelm uvedl, že v ulici, kde bydlí, jej 190 občanů vyzvalo, aby jim doložil, co se bude dělat za opatření na hraničních přechodech a co konkrétně udělá on, aby zamezil nájezdům československých občanů do NDR. Pokud s situace nezmění, tak podle jeho názoru vyženou občané města Zittau z hraničního přechodu Zittau - Hrádek nad Nisou celní orgány NDR i ČSSR a na jejich místa dosadí zástupce nově vznikající strany.

Dělníci státního podniku Opos Klatovy vznášejí kritiku na část vystoupení s. Adamce na celostátní konferenci SSM v Praze, kde hovořil o nezničitelnosti byrokracie a administrativy. V této souvislosti vyslovují názor, že se jedná o neschopnost vlády a jejího předsedy.

V souvislosti s připravovaným zvýšením cen denního tisku, časopisů apod. provedla redakce deníku Pravda průzkum, jaký zájem bude o odběr Pravdy v příštím roce. Statisticky byl zaznamenán znatelný pokles zájmu o odběr, např. v okrese Karlovy Vary se jedná asi o 2 000 výtisků méně. Obdobná situace je i v ostatních okresech Západočeského kraje.

Zaměstnanci Správy dálkových kabelů (SDK), závod Šumperk, velmi kladně hodnotí, že i když byli demonstranti v Teplicích vytlačeni příslušníky Sboru národní bezpečnosti z jednoho náměstí a shromáždili se před budovou OV KSČ, nebylo proti nim použito sil a došlo k diskusi s představiteli OV KSČ. Mají však obavy z toho, že když byl někdo schopen zorganizovat tak masovou akci, aby tato příště nepřerostla místo klidného dialogu v násilnou akci, dle vzoru SSSR, MR apod. Většina zaměstnanců - členové KSČ i bezpartijní - mají obavy, aby se demonstrace nerozšířila po celé ČSSR a nedostaly rámec protispolečenských vystoupení. Hodně se diskutuje o celostátní konferenci SSM, na které zaznělo hodně kritiky ze strany svazáků, což svědčí o nespokojenosti mladých lidí s negativními jevy a snaze o jejich řešení. Kriticky jsou však hodnocena vystoupení představitelů ČSSR, především s. Jakeše o tom, že ÚV KSČ je o situaci informován a že jsou přijímána opatření k nápravě. Dle jejich názoru se však situace neřeší, což bylo konstatováno i na konferenci.

Mezi horníky (členy KSČ) dolu Antonín Zápotocký v Orlové se hovoří o tom, že pokud v příštím roce dojde ke zdražení nájemného za byty, tak zruší své členství v KSČ, protože již tak platí vysoké příspěvky a tím jim zbude více peněz na zaplacení nájemného.

Ing. Ludovít LONSKÝ, vedoucí oddělení souborných analýz Slovenského statistického úřadu Bratislava, ale i další pracující této organizace vyjadřují značné obavy z vývoje politické situace v NDR. Poukazují přitom zejména na skutečnost, že je nebezpečné, když straničtí a státní představitelé ustupují a provádí opatření na základě 'tlaku z ulice'. [Viz pozn. 1 dok. 1b.]

V divadle Andreje Bagára v Nitře členové ROH nesouhlasili s návrhem kandidátky na předsedu základní organizace a požadovali, aby tuto funkci vykonával 'jejich člověk', který byl za své protisocialistické postoje v roce 1970 vyloučen z KSČ.

Na konferenci základní organizace ROH v geologickém ústavu Dionýze Štúra v Bratislavě odmítli členové ROH volit do výboru komunisty."

DSS FMV č. 178 mala nasledujúcich 16 príloh: "Aktivizace vnitřního protivníka ve spojitosti s výročí 17. listopadu, situace na vysokých školách a v kultuře" (rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, ss. Hegenbart, Jireček, Lazar); "Doplňující informace k situaci v Praze v souvislosti s demonstracemi 17. a 18. 11. 1989 a k požadavkům událostí" (rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, ss. Hegenbart, Jireček, Lazar); bez názvu, týkajúca sa trestných činov spojených s príslušníkmi ZNB, PS a SA (rozdeľovník nie je uvedený); "Schůzka brněnské skupiny 'Hnutí za občanskou svobodu'" (rozdeľovník - ss. Jakeš, Adamec, Indra, Hoffmann, Fojtík, Hegenbart); "Průběh zasedání krajského výboru ČSL v Českých Budějovicích" (rozdeľovník - ss. Jakeš, Hoffmann); "Vznik nového informačního bulletinu na Fakultě žurnalistiky Univerzity Karlovy" (rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Fojtík, Hoffmann, Hegenbart, Mohorita); "Příprava dopisu Československé demokratické iniciativy" (rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Fojtík, Lenárt, Hoffmann, Johanes, Hegenbart); "Příprava k vytvoření nezávislého časopisu 'Svět a hospodářství'" (rozdeľovník - ss. Jakeš, Adamec, Indra, Fojtík, Hoffmann, Hegenbart); "Přerušení jednání XXVI. synodu Českobratrské církve evangelické" (rozdeľovník - ss. Jakeš, Adamec, Fojtík, Hegenbart, Mohorita); "Příprava PETICE k ekologické situaci v Teplicích" (rozdeľovník - ss. Jakeš, Adamec, Fojtík, Hoffmann, Hegenbart, Mohorita); "K vnitropolitickému vývoju v NDR před mimoriadnym zjazdom ÚV SED" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Lenárt, Fojtík, Hegenbart, Štefaňák); "Mimořádné zasedání Evropské rady EHS k problematice ZSS" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Lenárt, Fojtík, Hegenbart, Knotek, Johanes, Štěrbá, Stejskal); "K aktivizaci protičeskoslovenského zaměření redakcí Rádía Svobodná Evropa v Budapešti a Varšavě" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - ss. Jakeš, Adamec, Fojtík, Lenárt, Štefaňák, Hegenbart); "Snahy vedenia západonemeckých odborov /DGB/ o spoluprácu s maďarskými a poľskými odbormi" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - ss. Jakeš, Fojtík, Husák, Hoffmann, Adamec, Zavadil, Indra, Hegenbart, Lenárt); "Názory západonemeckej Kresťanskodemokratickej únie /CDU/ na vývoj v NDR" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - ss. Jakeš, Adamec, Lenárt, Fojtík, Štefaňák, Johanes); "Situace v bezpečnostních orgánech NDR" (zdroj - SS HS PS OSH, rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Fojtík, Lenárt, Hegenbart, Johanes, Jireček, Lazar).

Bližšie k DSS FMV č. 178 vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 33 – 38.

² Na federálnej úrovni tzv. kontrarozviedná ochrana "Čs. televize" bola 26. 3. 1971 1. odd. 1. odb. II. S-FMV zaregistrovaná v OBZ (podľa EZO "TELEVIZE") s reg. č. 2372 ("z dlu 16797/III z S-Stb Praha"): pri reorganizácii v roku 1988 preregistrovaný z 3. odd. 2. odb. X. S-ZNB na 4. odd. 11. odb. II. S-ZNB, skartácia v registri nie je vyznačená. Problematika "Technický úsek Čs. televize Praha" bola 19. 5. 1982 3. odd. 4. odb. XI. S-ZNB administratívne podchytená v OBZ "TELEVIZE" s reg. č. 23579: 23. 7. 1986 odovzdaný na 3. odd. 2. odb. X. S-ZNB, pri reorganizácii v roku 1988 na 4. odd. 11. odb. II. S-ZNB, skartácia v registri nie je vyznačená.

² Správa kontrarozviedky v Bratislave (XII. správa) bola zriadená na základe RMV ČSSR č. 15/1974 zo dňa 20. 5. 1974 "Organizační uspořádání centrálních útvarů kontrarozvědky, vyšetřování StB a pasů a viz"; v prílohe RMV ČSSR č. 24/1975 z 1. 6. 1975 vyšiel "Organizační pořádek správy kontrarozvědky v Bratislavě", zmenený rozkazom RMV ČSSR č. 8/1978 "Zmena RMV ČSSR č. 24/1975" zo 14. 2. 1978. RMV ČSSR č. 51/1980 "Organizační pořádek správy kontrarozvědky v Bratislavě", ktorý vstúpil do platnosti 1. 1. 1981, sa zmenil rozkazom RMV ČSSR č. 12/1988 "Zřízení útvarů federálního ministerstva vnitra a útvarů podřízených federálnímu ministerstvu vnitra" z 22. 7. 1988 a rozkazom náčelníka XII. správy ZNB č. 7/1989 "Organizační pořádek správy kontrarozvědky ZNB v Bratislavě" z 20. 3. 1989. K tomu porov. FROLÍK, Jan: Nástin organizačního vývoje státobezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti v letech 1948 - 1989, in: *Sborník archivních prací* č. 2/1991, s. 503 - 504 a najmä ŽÁČEK, Pavel: *Přísně tajné: Státní bezpečnost za normalizace. Vybrané směrnice a metodické pokyny politické policie z let 1987 - 1989*. Praha 2001, s. 218 - 231.

³ K problematike "protizákonných" nápisov a ďalších písomností porovnaj PLACÁK, Petr: StB a "protizákonné písomnosti" v osmdesiatych rokoch, *Securitas Imperii* č. 1/1994, s. 32 - 51.

⁴ Na federálnej úrovni bola problematika odborového hnutia administratívne podchytená 25. 3. 1971 2. odd. 2. odb. II. S-FMV v OBZ "ÚRO", reg. č. 2368 ("obnoveno z a. č. obj. 405/1 MV - d. r. č. 113 II. spr. MV"): 24. 5. 1972 odovzdaný na 3. odd., neuvádza sa kedy na 1. odd. toho istého odboru, po vzniku X. S-FMV na jej 2. odd. 2. odb. a neskôr 2. odd. 4. odb., 12. 9. 1985 odovzdaný z 3. na 2. odd. 1. odb. X. S-ZNB, zničený na 2. odd. 10. odb. II. S-ZNB 8. 12.

1989. 20. 11. 1981 bol okrem toho 3. odd. 1. odb. X. S-ZNB v problematike "slobodné odbory" založený OBZ "SVOB. ODB.", reg. č. 22196; 23. 10. 1986 odovzdaný na 2. odd. 1. odb. X. S-ZNB, zničený na 2. odd. 10. odb. II. S-ZNB 8. 12. 1989.

1b

1989, 17. novembra, Bratislava. - Situačná správa po línii ochrany čs. ekonomiky.

[...] ^a

Vec: Situačná správa po problematike ochrany čs. ekonomiky

Prameň /1/ uviedol, že ing. Ľudovít L o n s k ý, vedúci oddelenia súborných analýz slovenského štatistického úradu Bratislava, ale i ďalší pracovníci tejto organizácie vyjadrujú značné obavy z vývoja politickej situácie v NDR. Poukazujú pritom najmä na skutočnosť, že je nebezpečné, keď stranícki a štátni predstavitelia ustupujú a robia opatrenia na základe "tlaku z ulice".¹

Ing. Lonský v tej súvislosti pred prameňom poznamenal, že terajší vývoj v okolitých socialistických štátoch sa negatívne začína odrážať aj u samotných členov KSČ, ktorí sa prestávajú angažovať za politiku strany, odmietajú platiť členské príspevky a je len otázkou času, kedy začnú vystupovať z KSČ. Ako príklad uviedol situáciu v uličnej organizácii KSS v Šali, kde do pasivity upadajú aj dôchodcovia - bývali príslušníci ČSLA a ZNB.²

Ing. Lonský informoval tiež prameňa /1/, že na území SSR obývanom občanmi maďarskej národnosti kolujú mapy, na ktorých je zakreslená časť Slovenska - až po Vysoké Tatry, ako súčasť Maďarskej republiky.³

12. S-ZNB v súčinnosti so S-ŠtB Bratislava vykonáva opatrenia k získaniu uvedených máp a zisteniu ich pôvodu. O obsahu poznatku bude informovaný 1. tajomník ÚV KSS a predseda vlády SSR.

Náč. 12. S-ZNB Bratislava

plk. RSDr. Štefan Homola/ 14054-55 +++

^a Č. p. KR-0035-7/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", došlo 17. XI. 1989 v 15.40 hod., číslo zprávy 10835. Vpravo pečiatka II. S-SNB, došlo 20. XI. 1989, č. j. CB-0041/351/03-89; nad ním vpravo rukou pripísané "s. Prokš", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis a asi podpis Musilov.

¹ Prvý odstavec bol v upravenej podobe použitý pre spracovanie pasáže "Názory a nálady obyvateľstva" DSS FMV č. 178 z 20. 11. 1989. Samotná DSS FMV č. 178 vyzerala nasledovne: viď poznámka č.1 v situačnej správe 1a.

² Na federálnej úrovni bola problematika "NO z okruhu býv. prísl. MV" 5. 2. 1971 3. odd. 2. odb. II. S-FMV administratívne podchytená v OBZ "ZAPRODANEC", reg. č. 2088; nevyznačené kedy bol odovzdaný na 2. odd. toho istého odboru, pri vzniku X. S-FMV na jej 2. odd. 1. odb., 20. 4. 1976 odovzdané diely č. 11 - 13 a 17 na 33. odb. I. S-FMV, 10. 10. 1986 odovzdaný z 3. na 2. odd. 1. odb. X. S-ZNB, zničený na 2. odd. 10. odb. II. S-ZNB 8. 12. 1989.

³ Na federálnej úrovni bola problematika "maďarští nacionalisté v ČSSR" administratívne podchytená 22. 1. 1980 3. odd. 4. odb. X. S-ZNB v OBZ "HUNGARIA", reg. č. 19112; zničený (vrátane 7 častí hl. zväzku, dielu č. 1 a KPP) na 2. odd. 12. odb. II. S-ZNB 6. 12. 1989.

⁴ K osobe plk. Š. Homolu viď ŽÁČEK, Pavel: Causa Štefan Homola, Reflex č. 41/1992, s. 66-69.

2a

1989, 20. novembra, Bratislava. - Situačná správa o negatívnych javoch v ekologickej oblasti.

[...] ^a

Vec: Situačná správa - negatívne javy v ekologickej oblasti¹

Prameň /1/ uviedol[,] že pri preverke ekologických problémov v súvislosti s

pripravovanou stavbou kovhexs [?] výroby urýchľovačov /KVU/ v n. p. Chemko Strážske bola v tomto objekte odhalená niekoľkoročná skládka 10 000 ton durel-u[,] ktorý patrí medzi nebezpečné toxické látky. Likvidácia skládky je z technického hľadiska problematická[,] nakoľko doposiaľ u nás neexistuje vhodná technológia zničenia takejto látky[,] pre ktorú nie je odbyt. Zodpovední pracovníci rezortu MP SSR sú si toho vedomí[,] avšak doteraz nevenovali tomuto problému patričnú pozornosť.

V tejto súvislosti aj ďalší prameň /1/ poznamenal[,] že uvedené zistenie prijala verejnosť v Strážskom so značným pobúrením[,] pričom poukazujú na snahu vlády SSR realizovať v lokalite závodu aj ďalšiu „toxickú“ výrobu[,] za akú je výstavba KVU považovaná.

Poznatzky budú využité k informácii 1. tajomníka ÚV KSS a predsedu vlády SSR.

Zást. náč. 12. S-ZNB Bratislava :

plk. JUDr. Ján J a c k u l i a k /14 180-181+2+

^a Č. p. FR-0037-37/OA-89 (č. p. je zrejme uvedené chybné miesto KR-...). Vľavo pečiatka „Bratislava“, **došlo** 20. XI. 1989 v 17.00 hod., **číslo zprávy** 10902. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 21. XI. 1989, č. j. CB-0041-352/03-89; nad ním rukou pripísané „s. Prokš“, k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis, vpravo od neho Zamykalov a pravdepodobne Kupkov podpis (pri druhom z nich je rukou písaný dátum „20. 11. 89“).

¹ Prvý odstavec bol v upravenej podobe použitý pre spracovanie pasáže „Negatívni jevy a poruchy v čs. národnom hospodárstve“ DSS FMV č. 179 z 21. 11. 1989. Samotná DSS FMV č. 179 vyzerala nasledovne:

„1. Bezpečnostní situace v ČSSR

Dne 20. 11. 1989 došlo k závažnému narušení veřejného pořádku a klidu v Praze a Brně, kde se uskutečnily masové demonstrace. Na dalších místech ČSSR pokračují stávky v divadlech a na vysokých školách, dílčí vystoupení neměla masový charakter. Pořádkové jednotky SNB nezasahovaly, nikdo z účastníků demonstrací nebyl zraněn.

Vývoj situace v ČSSR nasvědčuje, že vnitřní protivník organizováním nátlakových akcí masového charakteru nastoupil k frontálnímu útoku proti politickému zřízení.

Přetrvává rozšiřování letáků vyzývajících ke generální stávce 27. 11. 1989 a na podporu studentských požadavků.

Dne 20. 11. 1989 byly zaznamenány další klamné anonymní telefonní výhrůžky výbuchy.

V průběhu 20. 11. 1989 nebyla zaznamenána závažná mimořádná událost v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

2. Nepřátelská činnost

b/ Na všech pražských vysokých školách probíhá stávka a jsou ustanoveny stávkové výbory. Nejradikálnější postupovali studenti DAMU, kteří na shromáždění pozvali mluvčí 'charty-77' Danuši NĚMCOVOU. Byl přítomen televizní štáb CNN a holandské televize. Ke stávce studentů na Vysoké škole umělecko-průmyslové se připojili i pedagogové školy s tím, že budou docházet do školy, ale nebudou pobírat plat. Na všech vysokých školách je podporováno prohlášení Městské vysokoškolské rady SSM a MěV SSM v Praze. Je kritizován zásah pořádkových sil 17. 11. 1989. Zároveň je varováno před konfrontací s bezpečnostními silami a jsou vyjadřovány obavy z obsazení vysokých škol bezpečnostními silami. V odpoledních hodinách 20. 11. 1989 došlo v Praze na Václavském náměstí a přilehlých ulicích ke shromáždění velkého množství převážně mladých lidí. Jednalo se zejména o studenty pražských středních a vysokých škol, kteří dopoledne zahájili stávky na školách. V 16.00 hodin bylo Václavské náměstí zaplněno, zejména v blízkosti sochy sv. Václava. Probíhala zde podpisová akce prohlášení 'Několik vět' a pokračovala peněžní sbírka na osoby, které byly zadrženy orgány SNB. V této době docházelo ke skandování velkého množství hesel 'Chceme novou vládu', 'Zrušte milice', 'Svobodné volby', 'Ať žije HAVEL'. Rovněž byly zaznamenány transparenty 'Dělníci, pojďte s námi', 'Studenti, umělci jsou s námi', 'Přestaňte se bát'. V dalším průběhu demonstrace byla provolávána hesla 'Generální stávka', 'Ať žije Svobodné slovo', 'Ať Husák vidí, kolik je tu lidí', 'Končíme, Miloši'. V 16.40 hodin byla skandována hesla 'Ať žije Masaryk a všichni na Hrad'. Přibližně v 17.05 hodin se začal dav pohybovat na Národní třídu a k Národnímu divadlu, za stálého skandování hesla 'Na Hrad'. U sochy sv. Václava zůstalo asi 1 000 osob. Průvod měl tendenci přejít mosty přes Vltavu, které však byly přehrazeny příslušníky VB, a tak se pohyboval směrem na Klárov, kolem hotelu Intercontinental do Pařížské ulice a v 19.00 hodin se dostal zpět na Václavské náměstí. V 18.15 hodin, kdy se demonstrace pohybovala po území Prahy 1, vystoupil u sochy sv. Václava s prohlášením sekretariátu ÚV SSM jeho předseda s. Mohorita. V této době zde bylo asi 3 000 osob, které provolávaly 'Ať žije Mohorita'. Po návratu demonstrace na Václavské náměstí byly vytvořeny její dvě větve. První směřovala k budově Čs. rozhlasu a druhá ulicí Vodičkovou, k budově vlády ČSR v Lazarské ulici. Ředitel Čs. rozhlasu s. Kvapil převzal ve 20.45 hodin od demonstrantů několik petic. Na Staroměstském náměstí byla skandována hesla 'StB do dolů', 'Je to vaše poslední zvonění', 'Policie, pojďte s námi', 'Policie do

stávky', 'Ať žijí dopraváci' a 'Masaryk na stovku'. V době od 20.00 do 21.30 hodin proběhla v restauraci Riegrovy sady schůze čs. svazu novinářů. Bylo přítomno 350 - 400 účastníků. Rezoluci 65 pracovníků zahr. vysílání Čs. televize přečetl redaktor JANČAŘÍK. Byl v ní vyjádřen nesouhlas se zákrokem bezpečnostních sil a stanoven požadavek na odstoupení vlády. Prostor k otištění rezoluce nabídly redakce Svobodného slova a Mladé fronty ve vydání 21. 11. 1989. Pomoc nabídly i Lidové noviny. Dále bylo dojednáno vytvořit nátlak na šéfredaktory k prosazení svobody tisku, odvolání vedení Svazu novinářů a svolání pražské konference novinářů. Pokud nebudou splněny tyto požadavky, nevysíje v den tzv. generální stávky /27. 11. 1989/ denní tisk. Demonstrace na Václavském náměstí byla ukončena ve 21.30 hodin a na závěr byla provolávána hesla, kterými se účastníci zvali ve 13.00 hodin k Čs. rozhlasu a v 16.00 hod. na Václavské náměstí. Kromě toho se dožadovali utvoření prozatímní vlády v čele s HAVLEM a DUBČEKEM.

Ve Smetanově divadle probíhalo 20. 11. 1989 jednání, zda se Baletní soubor připojí ke stávce ostatních souborů Národního divadla. V průběhu jednání se dostavili zástupci Činohry Národního divadla Jana Hlaváčová a Marek Vašut, kteří soubor baletu přesvědčili o nutnosti stávky.

Bylo zjištěno, že redaktorce Radia Svobodná Evropa ČEŘOVSKÉ byl do NSR předán text adresovaný předsedovi vlády ČSSR s. Adamcovi. V něm se zdůrazňuje odpovědnost vlády za následky represí zaměřených proti studentské demonstraci. Dále se v textu uvádí: 'Kdybychom nyní požadovali pouze to, aby byly z Prahy staženy pohotovostní oddíly VB a aby bylo okamžitě zastaveno policejní pronásledování, vyjádřili bychom pouze menší část toho, co je v této situaci nutně zapotřebí. Soudnost a svědomí velí, aby vaše vláda odstoupila a ještě předtím umožnila přechod k demokratičtějšímu způsobu vlády. Žádáme, aby se to stalo k 25. listopadu 1989. Do té doby skuteční rozhovory a na jejich základě uzavře dohodu o vytvoření přechodné vlády občanského soužití. Tyto rozhovory má současná vláda vést s Alexandrem DUBČEKEM, představiteli vedení státu před ozbrojenou intervencí v roce 1968, Václavem HAVLEM a s dalšími představiteli nezávislého opozičního hnutí. Vláda občanského soužití má být potom vytvořena z těchto tří skupin: z představitelů vedení státu před srpnem 1968, představitelů nezávislé opozice a z nezkompromitovaných zástupců nynější vlády. Účast představitelů reformního hnutí z roku 1968 má zvýraznit kontinuitu demokratického procesu v ČSSR. Podíl nezávislých občanských skupin má zajistit účast obyvatelstva ve vládě. Současná vláda ČSSR nechť ještě před svým odstoupením vydá ústavní zákon, jímž se k 1. 2. 1990 ukončí činnost Federálního shromáždění, a nechť rovněž slavnostně prohlásí platnost občanských práv obsažených v mezinárodních smlouvách. Vláda občanského soužití pak jako jeden ze svých prvních kroků předloží Federálnímu shromáždění k 15. 12. 1989 nový demokratický volební zákon, na jehož základě pak bude k 1. 2. 1990 zvoleno ústavodárné shromáždění ČSSR. Volební zákon má umožnit také kandidaturu kandidátům nezávislých skupin a dále všem těm, kteří získají podporu nejméně od 1 000 čs. občanů. Provedení těchto kroků je jediná schůdná cesta k tomu, aby se život v ČSSR vrátil do normálních kolejí.' Prohlášení podepsali za Čs. demokratickou iniciativu E. MANDLER a B. DOLEŽAL.

V Praze byl zjištěn výskyt letáků, které vyhotovuje Oblastní výpočetní centrum Českého vysokého učení technického /ČVÚT/. Místopředseda ZV ROH ČVÚT ing. Jiří ŠVORČÍK prohlásil, že toto centrum bude stávkujícím studentům poskytovat veškeré počítače a distribuovat materiály na další vysoké školy a nadřízené orgány. Obsahem letáků je prohlášení studentů DAMU, herců Pražských divadel a studentů vysokých škol.

V Brně se na náměstí Svobody uskutečnila v 17.30 hod. demonstrace za účasti 25 000 osob. Dav skandoval hesla 'Pryč s Jakešem', 'Chceme svobodu', 'Brno zdraví Prahu', 'Zítří přijdeme zase', 'Ať žije charta'. V 18.30 hodin se shromáždění postupně rozešlo. Pořádkové jednotky SNB nezasahovaly a nedošlo k žádnému zranění účastníků. Do studentských stávek a protestních akcí se zapojili studenti těchto brněnských vysokých škol: Přírodovědecké fakulty univerzity J. E. Purkyně, Stavební fakulty Vysokého učení technického, kde agitovala aktivistka 'nezávislého mírového sdružení' Hana HOLCNEROVÁ, JAMU a fakulty architektury Vysokého učení technického. Na ostatních fakultách vysokých škol je situace klidná.

V Bratislavě se na Hvězdoslavově náměstí shromáždilo 700 občanů, ke kterým promluvil herec činohry Slovenského národního divadla KŇAŽKO. Prohlásil, že v bratislavských divadlech se nebude hrát, dokud 'nedojde k zásadním změnám a odstoupení vlády za zákrok příslušníků SNB'. Vyslovil požadavek na propuštění ČARNOGURSKÉHO a vyzval přítomné k účasti na generální stávce. V 23.00 hodin se podařilo skupině 120 osob aktivizovat ke shromáždění 5 000 studentů z kolejí v Mlýnské dolině. Na shromáždění byly přečteny výzvy k odstoupení generálního tajemníka ÚV KSČ, zlepšení sociálních podmínek, k vytvoření nezávislých studentských odborů a potrestání příslušníků SNB. Ve 24.00 hodin se studenti rozešli.

Na univerzitě Komenského v Bratislavě se uskutečnil aktiv zástupců bratislavských vysokých škol, kteří zvolili tzv. dočasný pracovní výbor, který by měl nahradit vysokoškolský výbor SSM, protože ten podle jejich názoru nerespektoval a neprosazoval studentské požadavky.

V průběhu 20. 11. 1989 byly ve zvýšené míře zjišťovány letáky, v nichž v různých obměnách je odsuzován zákrok příslušníků SNB proti studentům 17. 11. 1989, nadále oznamující úmrtí studenta M. ŠMÍDA, studentskou a hereckou stávku a vyzývající ke generální stávce 27. 11. 1989. Dále byly zjišťovány různé závadové nápisy, hrubě útočící proti KSČ a jejím představitelům. Letáky a nápisy se vyskytovaly na celém území ČSR, v SSR v Bratislavě, Banské Bystrici a Žilině.

Dne 19. 11. 1989 byla v Praze 1 zadržena při vylepování letáků, útočících proti vládě České socialistické republiky, občanka Velké Británie Jenice [Janice] BROUN /1934/. Byl jí zkrácen pobyt v ČSSR.

Rovněž 19. 11. 1989 v Praze 1 byli při rozšiřování letáků o úmrtí M. ŠMÍDA zadrženi studenti Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy Arnošt ŠTĚDRÝ /1968/ a David KOPŘIVA /1967/. Bylo u nich zajištěno 23 letáků. Z tohoto důvodu jim bylo sděleno podezření z přečinu proti veřejnému pořádku. Poté byli propuštěni. Téhož dne byli při rozšiřování letáků s výzvou ke generální stávce a s oznámením o úmrtí M. ŠMÍDA zadrženi Ctirad BORSKÝ /1966/, student ČVUT, a Kateřina HUCLOVÁ /1969/, studentka VŠE.

Ve dnech 19. - 20. 11. 1989 bylo v Mostě a Litvínově /Severočeský kraj/ zjištěno 15 letáků vyzývajících ke shromáždění za zlepšení životního prostředí 22. 11. 1989 před ONV v Mostě /o předchozím výskytu jsme informovali/. V Děčíně /Severočeský kraj/ byl 20. 11. 1989 zajištěn plakát vyzývající k ekologické manifestaci 24. 11. 1989 v Děčíně.

Dne 19. - 20. 11. 1989 byly v Bratislavě zjišťovány letáky vyzývající k účasti na demonstraci před justičním palácem v Bratislavě 22. a 23. 11. 1989 za osvobození exponenta nelegálních struktur ČARNOGURSKÉHO.

Dne 20. 11. 1989 bylo zaznamenáno 6 klamných telefonických výhrůžek výbuchy: v Praze ve slévárně ČKD a ve stanici metra, na OV KSČ Olomouc /Severomoravský kraj/ [Viz pozn. 5 dok. 127b.], na ONV Litoměřice /Severočeský kraj/ [Viz pozn. 1 dok. 52e.], na MěNV Rájecké Teplice /Středoslovenský kraj/ a v Hradci Králové v hotelu Černigov /Východočeský kraj/.

3. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

Při prověrce ekologických problémů v souvislosti s připravovanou stavbou komplexu urychlovačů v k. p. CHEMKO Strážské byla odhalena několikaletá skládka, obsahující 100 000 tun duralu, který patří mezi nebezpečné toxické látky. Likvidace skládky je z technického hlediska problematická, protože v ČSSR neexistuje vhodná technologie ke zničení této látky. Zodpovědní pracovníci resortu min. průmyslu SSR o problému vědí, ale dosud mu nevěnovali patřičnou pozornost.

Ve velkoskladu benzinu ve Šlapanově /okr. Havlíčkův Brod/ se začíná projevovat nedostatek benzinu. K plynulému zásobování maloobchodní sítě čerpadel ve Východočeském a Jihomoravském kraji je benzin odebírán ze státních rezerv. Nepříznivá situace je způsobena výrobními podniky benzinu, zejména Slovnaftem Bratislava. Výrobní podniky v honbě za devizovými prostředky prodávají benzin do NSR za velmi nízké ceny. Vývoz benzinu je organizován OZ BENZINA Plzeň-Třemošná, odkud je odvážen do NSR autocisternami. Plynulé dodávky benzinu do našich skladů vážnou také ze Sovětského svazu, neboť hospodářské smlouvy nejsou plněny. Nedostatek benzinu bude nahrazen dovozem z Rakouska za devizy."

DSS FMV č. 179 mala nasledujúcich 10 príloh: "K záměrům vysokoškolského stávkového výboru" (rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, ss. Hegenbart, Jireček, Lazar); bez názvu, týkajúca sa trestných činov spojených s príslušníkymi ZNB, PS a SA (rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Hegenbart); "Situace ve Svazu výtvarných umělců" (rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, s. Hegenbart); "Činnost 'Demokratické iniciativy'" (rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, s. Hegenbart); "Situace v deníku Mladá fronta" (rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Hoffmann, Fojtík, Štěpán, Hegenbart); "Prohlášení novinářů" (členové a kandidáti PÚV KSČ, s. Hegenbart); "Ke způsobu informování čs. ZÚ o událostech 17. listopadu v Praze" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, s. Hegenbart); "Postoje Vatikánu vůči evropským soc. zemím" (zdroj - predstaviteľ FMV na Kube, rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Lenárt, Fojtík, Lúčan, Hegenbart); "K situaci v PSDS" (zdroj - predstaviteľ FMV v PLR, rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Fojtík, Lenárt, Hegenbart, Štefaňák); "K situaci v Rumunsku před sjezdem Rumunské komunistické strany" (zdroj - predstaviteľ FMV v MR, rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Lenárt, Hoffmann, Fojtík, Hegenbart).

Bližšie k DSS FMV č. 179 vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 81 – 85.

2b

1989, 20. novembra, Bratislava. - Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného protivníka (písomnosti; vplyv z ČSR).

[...]^a

Vec: Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného protivníka

V priebehu víkendových dní, t.j. 18. - 19. 11. 1989, bolo zaznamenané v Bratislave rozširovanie výziev pražských študentov a kultúrnych pracovníkov, ktorých obsahom sú prejavy nesúhlasu s postupom štátnych orgánov voči účastníkom študentských demonštrácií dňa 17. 11. 1989, v tejto súvislosti bolo cestou prameňov /1 – 3/ zistené:

- v priebehu 18. - 19. 11. 1989 boli prostredníctvom telefonických hovorov kontaktovaní

viacerí umeleckí pracovníci v Bratislave, ktorí boli vyzývaní k prejavu podpory uvedených výziev. Najväčšiu aktivitu v tomto smere vyvíjali Jiří Bartoška¹ a Milan Kňažko.

- dňa 19. 11. 1989 sa umelci, herci, režiséri bratislavských divadiel P. O. Hviezdoslava, Malej scény a Novej scény rozhodli na spoločnom stretnutí prijať výzvu aktívu pražských divadelníkov a z toho dôvodu v divadle P. O. Hviezdoslava M. Huba ml. a v divadle Nová scéna M. Labuda oznámili prítomným návštevníkom svoje rozhodnutia.

- k uvedenému vyhláseniu sa prihlásili aj členovia opery, baletu SND, Radošinského naivného divadla a herci Štúdia 'S' v Bratislave, ktorí svoje rozhodnutie vyhlásili prostredníctvom Milana Lasicu, umeleckého šéfa Štúdia 'S'. V tejto súvislosti Milan Lasica oznámil, že v 48. týždni Štúdio 'S' odvoláva všetky svoje plánované vystúpenia. K nim sa pridali aj herci, zúčastňujúci sa pri natáčaní filmov (Štúrovci, Studňa mladosti), ktorí sa odvolávajú na vyhlásenie pražských divadelníkov o bojkotovaní všetkých vystúpení v uvedenom týždni.

- dňa 20. 11. 1989 z iniciatívy riaditeľa Nová scéna a niektorých hercov uvedeného divadla bolo rozhodnuté, že plánované divadelné predstavenie dňa 20. 11. 1989 sa uskutoční v priestoroch kultúrneho domu v Ružinove. Z obavy riaditeľa divadla pred výpadmi počas divadelného predstavenia požiadal riaditeľ odboru minist. kultúry SSR o spoluprácu s príslušníkmi ZNB pri zabezpečovaní verejného poriadku počas uvedeného predstavenia.

- dňa 20. 11. 1989 Vladimír Kompárek[,] akad. sochár[,] doniesol na vedenie Zväzu slovenských výtvarných umelcov "Výzvu k spoluobčanom"² /slovenský preklad/, ktorá bude daná k dispozícii členom ZSVU v priestoroch klubu ZSVU na Dostojevského rade, aby sa s ňou oboznámili a v prípade súhlasu ju podpísali. V priestoroch uvedeného klubu mienia pracovníci ZSVU pokračovať v diskusii, ktorej sa môže zúčastniť každý člen a kandidát ZSVU. V ten istý deň oznámili na ZSVU členovia tejto organizácie z Banskej Bystrice, že pricestujú do Bratislavy, aby svojimi podpismi podporili výzvu. V tejto súvislosti členovia ZSVU vyvíjajú nátlak aj na členov predsedníctva, aby signovali uvedenú výzvu. V prípade, že výzvu nepodpíšu, vyhrážajú sa, že budú masovo vystupovať zo ZSVU.

- dňa 20. 11. 1989 v dopoludňajších hodinách vznikli na Univerzite Komenského v Bratislave študentské nepokoje. Iniciátormi nepokojov bola skupina študentov z Prahy, ktorá podnecovala študentov k demonštrácii za práva vysokoškolákov, a k vystúpeniu proti brutálnym zákrokom bezpečnosti dňa 17. 11. 1989 v Prahe.

[...] ^b

^a Č. p. KR-0011-87/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", došlo 20. XI. 1989 v 19.20 hod., číslo zprávy 10913. Vpravo pečiatka II. S-SNB, došlo 21. XI. 1989, č. j. CB-0041-353/03-89; nad ním rukou pripísané "s. Knížek, s Kabele", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy, vpravo od nich Smržov, Zamykalov a pravdepodobne Kupkov podpis (pri prvom a poslednom z nich rukou písaný dátum "20. 11. 89"); vpravo od pečiatky zakrúžkovaný prípis "inf. N II. S".

^b V podkladoch, ktoré mal editor k dispozícii neboli čitateľne pravdepodobne posledné dva odstavce. Z prvého zostal len jeden riadok: "Pod vplyvom uvedených výziev sa uskutočnilo v aule UK zhro-"; z druhého: "Uvedené zhromaždenie pozdravil 'zástupca' umeleckých zväzov v Bratislave, ktorý pri tej príležitosti pozval účastníkov stretnutia na predstavenie Radošinského naivného divadla do domu ROH dňa 20. 11. 1989".

¹ K osobe J. Bartošku (1947) bol 5. 1. 1989 3. odd. 11. odb. II. S-ZNB zavedený ZPO "NARCIS", reg. č. 36533: zničený 6. 12. 1989.

² Myslí sa pravdepodobne Prehlásenie zo zasadania pražských a mimopražských divadelníkov v RDZN v Prahe dňa 18. 11. 1989, vid' *Deset pražských dnů. 17. - 27. listopadu 1989. Dokumentace*. Praha 1990, s. 38 - 39.

3a

1989, 21. novembra, Bratislava. - Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného protivníka (kultúra).

[...] ^a

Vec: Poznatky do situačnej správy

Dňa 20. 11. 1989 o 17.00 hodine sa v priestoroch klubu a výstavnej siene Zväzu slovenských výtvarných umelcov zišlo cca 450 osôb, jednalo sa v prevažnej miere o členov jednotlivých umeleckých zväzov (herci, výtvarníci, spisovatelia) a vysokoškolákov.

Vladimír Kompánek, akad. sochar, doniesol na vedenie Zväzu slovenských výtvarných umelcov (ZSVU) "Výzvu k spoluobčanom" (slovenský preklad), ktorá bude daná k dispozícii členom ZSVU v priestoroch klubu na Dostojevského rade, aby sa s ňou oboznámili a v prípade súhlasu ju podpísali. V priestoroch uvedeného klubu mienia pracovníci ZSVU pokračovať v diskusii, ktorej sa môže zúčastniť každý člen a kandidát tohto zväzu. V ten istý deň oznámili na ZSVU členovia tejto organizácie z Banskej Bystrice, že pricestujú do Bratislavy, aby svojimi podpismi podporili výzvu. V tejto súvislosti členovia ZSVU vyvíjajú nátlak aj na členov predsedníctva, aby signovali uvedenú výzvu. V prípade, že ju nepodpíšu vyhrážajú sa, že budú masovo vystupovať zo ZSVU.

Pred zúčastnenými striedavo vystupovali ďalej tieto osoby: Milan Kňažko - herec SND, Ján Budaj¹ - člen Zväzu ochrancov životného prostredia, Igor Štefuca - hlásateľ Čs. rozhlasu, Martin Butora - sociológ, Milan Šimečka st.² - spisovateľ, Peter Zajac - vedúci pracovník SAV.

Budaj, ktorý bol hlavným organizátorom celej akcie, vyzval zúčastnených, aby podpísali prevolanie, ktoré vzniklo v nadväznosti na zásah príslušníkov ZNB proti manifestácii študentov v Prahe dňa 17. 11. 1989. Žiadal zúčastnených, aby si zobrali rozmnožené prevolania a dali ich podpísať na svojich pracoviskách a potom to osobne doručili koordinačnému výboru, ktorý zatiaľ zastupujú osoby: Budaj, Sikora - výtvarník, MUDr. Maňák - dôchodca a Kompánek - výtvarník. Dňa 21. 11. 1989 o 17,00 hod. bude predložený návrh na zloženie oficiálneho koordinačného výboru hnutia "Verejnosť proti násiliu". Tento výbor bude koordinovať činnosť tohto hnutia, nakoľko jeho činnosť je doposiaľ živelná.

Milan Šimečka st. vo svojom vystúpení navrhol, aby hnutie sformulovalo požiadavku za prepustenie JUDr. Čarnogurského.³ Vyslovil presvedčenie, že keď v takom množstve sa dňa 22. 11. 1989 stretnú pred justičným palácom, tak je presvedčený, že súd sa konať nebude a Čarnogurského sa im podarí vyviešť zo súdnej siene. Apeloval na zúčastnených, že musia byť jednotní a nesmú sa báť násilia. Jeho vystúpenie sa stretlo s pochopením zúčastnených a prejavilo sa potleskom.

Redaktor Čs. rozhlasu Štefuca apeloval na mladých, že teraz prišiel ich čas a preto musia využiť príležitosť a jednoznačne presadzovať svoje požiadavky.

Herec Milan Kňažko informoval zúčastnených, že bratislavské divadlo počnúc dňom 19. 11. 1989 nebude hrať svoje predstavenia. Ďalej uviedol, že priestory jednotlivých umeleckých scén sú pripravené na dialóg a na prípravu rôznych prehlásení, a preto žiadal, aby sa v čo najväčšom počte zišli ešte o 19,00 hod. v opere SND na Hviezdoslavovom námestí, v Štúdiu 'S' na Mierovom námestí a v dome ROH. Ďalej uviedol, že bola vyslaná skupina umelcov do jednotlivých krajských a okresných divadiel, aby presvedčili svojich kolegov nehrať svoje plánované predstavenia. V tejto súvislosti Kňažko uviedol, že hercov z Bratislavy, ktorí išli do Martina, čakali príslušníci ŠtB. Doporučoval zúčastneným, aby nemali strach z orgánov ZNB a jednoznačne presadzovali svoje oprávnené požiadavky.

Peter Zajac, pracovník SAV, člen PEN klubu vo svojom vystúpení apeloval na zúčastnených, aby svoje oprávnené požiadavky vyjadrovali konkrétne a hlavne[,] aby pod prehláseniami a petíciami pripájali svoje podpisy. V závere Kňažko dodal, že herci SND budú posilať svojim kolegom - hercom z divadla v Nitre telegramy do Moskvy (t.č. hostujú v moskovskom divadle), aby prevolanie preložili do ruského jazyka a tlmočili ho divákovi a hercom tohto moskovského divadla. Úplne na záver opäť vystúpil Ján Budaj a vyzval všetkých zúčastnených, aby sa do odvolania každý deň zúčastňovali obdobných stretnutí v priestoroch klubu ZSVU. Začiatok stretnutí sa nebude meniť (17.00 hod.).

Vo večerných hodinách cca o 19,00 hod. sa pred domom ROH zišlo asi 500 študentov - vysokoškolákov, ktorí boli rozdelení do dvoch skupín. Jedna skupina bola pred vchodom do malej sály domu ROH a druhá skupina pri soche Fr. Zupku pred hlavným vchodom do budovy. Na obidvoch stretnutiach boli zo strany jednotlivých predstaviteľov skupín prečítané prehlásenia odsudzujúce zákrok prísl. ZNB v Prahe. Taktiež boli prehlasované rôzne programové návrhy - vznik nezávislých študentských odborov, ktoré budú nezávislé a samostatné. Žiadali zrušiť organizáciu SZM, ktorá plní líniu KSČ. Chcu, aby akademická pôda vysokých škôl nebola prístupná orgánom ŠtB, ĽM a iným štátnym a straníckym orgánom.

Žiadajú založiť si vlastnú samosprávu, ktorá bude spolupracovať vo všetkých dôležitých otázkach štúdia a života na vysokých školách. Chcú ďalej rozhodovať o tom, čo sa bude vyučovať na vysokých školách a ktorí pedagógovia budú na týchto školách vyučovať. Nakoľko študenti predkladali na svojich vystúpeniach veľa rôznych požiadaviek[,] jeden z organizátorov navrhol, že tieto požiadavky budú 21. 11. 1989 o 09,00 hodine upresnené v aule Univerzity Komenského na Šafárikovom námestí.

Dňa 22. 11. 1989 o 16,00 hod. sa bude konať manifestácia na námestí SNP[,] čo oznámil ďalší z organizátorov. V závere začali vystupovať ďalší študenti, ktorí sa opakovali vo svojich prehláseniach.

V priestoroch Štúdia 'S' sa dňa 20. 11. 1989 zhromaždilo približne 700 osôb. Medzi prítomnými boli aj Šimečka v spoločnosti svojej manželky, Kusý⁴ s manželkou, Budaj, Ivan Hoffman⁵ a iní. O 19,45 hod. privítal prítomných umelecký šéf tohto štúdia Milan Lasica, ktorý po krátkom úvode povedal, že prečo sa plánované predstavenie nehrá (solidarita s vyhlásením pražských divadiel).

Po svojom úvode Lasica odovzdal slovo Martinovi Hubovi, ktorý predniesol texty vyhlásenia slovenských umelcov z 19. 11. 1989. Milan Kňažko nadviazal na vystúpenie Hubu, ktorý vo svojom vystúpení informoval o priebehu stretnutia členov ZSVU, ktoré sa konalo dňa 20. 11. 1989 od 17,00 hod. Ďalej predčítal výzvu, ktorú prijalo zhromaždenie na stretnutí v Dome umelcov. Zároveň dal kolovať 4 exempláre uvedeného prehlásenia, ktoré podpísala asi tretina zúčastnených. Kňažko informoval, že uvedené vyhlásenie môžu chodiť podpisovať občania každý deň o 17,00 hod. do Domu umelcov na Dostojevského rad č. 2.

Ďalej prítomných informoval o obsahu telefonického rozhovoru s tajomníkom filmovej sekcie pri Zväze českých dramatických umelcov Vladimírom Kratinom, ktorý mu povedal, že bolo spracované vyhlásenie tejto sekcie, kde sa okrem iného uvádza, že všetky filmové štáby okrem spravodajských majú prestať v nakrúcaní. Taktiež sa v uvedenej výzve uvádza, že od 21. 11. 1989 by mali prestať prevádzku všetky kiná v ČSSR. Martin Huba informoval prítomných o vzniku novej iniciatívy "Občania proti násiliu", ktorú taktiež budú môcť podpisovať občania o 17,00 hod. denne v Dome umelcov. Na stretnutí v Štúdiu 'S' vystúpili aj zástupcovia vysokých škôl (FFUK, VŠMU, DAMU Praha⁶), ktorí informovali o priebehu štrajkov na týchto vysokých školách. Pracovník ČST v Bratislave Koprda, ktorý aj napriek tomu, že nemohol predniesť vyhlásenie za všetkých pracovníkov ČST v Bratislave[,] vyslovil súhlas s priebehom zhromaždenia a uviedol, že on sa dňa 27. 11. 1989 zúčastní generálneho štrajku.

Bližšie nemenovaný pracovník Čs. rozhlasu v Bratislave podporil vyhlásenia prednesené na uvedenom zhromaždení za pracovníkov Čs. rozhlasu v Bratislave a vzniesol pripomienku, že uvedené iniciatívy a vyhlásenia by sa mali orientovať medzi robotníkov v jednotlivých podnikoch a závodoch v celej ČSSR. Na túto pripomienku zareagoval Kňažko, ktorý uviedol, že v ČSR štrajkuje a podporuje uvedené iniciatívy a vyhlásenia už 14000 baníkov.

Diskutujúci vyzývali k účasti na podpisových akciách a verejných zhromaždeniach a "tichých demonstráciách" (21. 11. 1989 o 09,00 hod. v aule UK Bratislava, 22. 11. 1989 o 16,00 hod. na námestí SNP, zapáľovanie sviečok v ktorúkoľvek dobu a priestore na námestí SNP).

Záver zhromaždenia uskutočnil Milan Lasica, ktorý vyzval zúčastnených k vzdaniu pocty postihnutým účastníkom demonstrácie v Prahe minútou ticha. Po tomto akte všetci spievali hymnu ČSSR. Kusý vo svojom vystúpení ďalej poukázal na bod vyhlásení pražských študentov, ktorí sa dotýkal prepustenia všetkých politických väzňov v ČSSR. Vyzval zúčastnených, aby sa dňa 22. 11. 1989 o 09,00 hod. zúčastnili pojednávania na mestskom súde v Bratislave s Jánom Čarnogurským a takto prispeli k jeho oslobodeniu. Po tomto vyhlásení účastníci zhromaždenia odchádzali z priestorov Štúdia 'S' smerom do centra mesta (asi o 20,30 hod.). Sústredili sa pred SND, kde k nim prehovoril Milan Kňažko.

Počas celého priebehu zhromaždenia v priestoroch Štúdia 'S' účastníci prejavovali s uvedeným súhlas dlhotrvajúcim potleskom a slovnými výrokmi na podporu predneseným vyhláseniam a iniciatívam.

Náč. 1. odb. [XII.] S-ZNB:
pplk. JUDr. Anton Fatol /14216-217 +++

^a Č. p. KR-0020-32/OA-89. V hlavičke je pred OAI VOS FMV uvedené navyiac "operacny štab". Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 21. XI. 1989 v 10.10 hod., **číslo zprávy** 10932. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 21. XI. 1989, č. j. CB-0041-354/03-89; pod ním rukou pripísané "s. Knížek, s Kabele", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy, vpravo od nich podpis Zamykalov.

¹ K osobe J. Budaja (1952) existuje memorandum, ktoré 23. 3. 1988 spracovalo 1. odd. 2. odb. XII. S-ZNB (uvedené oddelenie viedlo k uvedenej osobe v problematike "pravicový oportunizmus" ZPS "JOHN", reg. č. 27295; ako operatívny pracovník zodpovedný za akciu je uvedený npor. Grígel, ako jeho nadriadený náčelník kpt. Milan Repár):

"vozidlo, VP: nemá - vlastní

popis osoby: [...]

zvl. znamenie [...]

dôvod rozpracovania: je rozpracovaný v problematike pravica z účasti na tvorbe samizdatových materiálov. Uvedenú činnosť vykonáva na báze ekológie s využitím svojho členstva v Slovenskom zväze ochrancov prírody a krajiny /podľa § 98 TZ/.

styky v Prahe - Václav MALÝ, nar. [...] 1950, P-5, [...]; Ludvík VACULÍK, nar. [...] 1926, Pha, [...]; Igor STRINKA, nar. [...] 1963, Pha 7, [...]; Peter ŠIMEČKA, nar. [...] 1956, P-4, [...]; Milan KNIŽÁK [Knížák], nar. [...] 1940, Pha 2, [...]; Andrej STANKOVIC, nar. [...] 1940, P-1, [...]

styky na ZU: nezistené

Stanovisko 4. odb. XII. S-ZNB, Bratislava: Objekt je rozpracovaný od roku 1979. Sledovaním sa zisťovali osoby, ktoré ho navštevujú, adresy, ktoré navštevuje sám, registrácia a dokumentácia predávok materiálov a ustanovenie osôb, ktoré sa tu zúčastnia, zároveň sú vykonávané opatrenia zo strany operatívy. Objekt je pozorný k svojmu okoliu, používa bicykel, pohybuje sa medzi mladými ľuďmi umeleckého smeru. Udržiava styky so Šimečkom mladším."

A MV ČR, neusporiadané materiály IV. S-ZNB, mikrofilm "X - MEMORANDUM BRATISLAVA".

² K osobe M. Šimečku bol 14. 2. 1979 zavedený 1. odd. 2. odb. X. S-FMV (OP: por./od 1. 9. 1979 npor./ František Vach) kontrolný zväzok "PASKVIL", reg. č. 16707 (k akcii 2. odb. XII. S-FMV vedenej v OZ s reg. č. 14648): právna kvalifikácia § 98, 15. 5. 1981 odovzdaný na 1. odd. 1. odb. X. S-ZNB, zničený na 1. odd. 10. odb. II. S-ZNB 7. 12. 1989. K osobe M. Šimečku existuje memorandum, ktoré 23. 3. 1988 spracovalo 1. odd. 2. odb. XII. S-ZNB (toto oddelenie viedlo k uvedenej osobe v problematike "pravica" OZ "PASKVIL", reg. č. 26294; ako operatívny pracovník zodpovedný za akciu je uvedený mjr. Dekan, ako jeho nadriadený náčelník kpt. Milan Repár):

"Vozidlo - VP: nemá - nevlastní

Popis osoby: [...]

Zvláštne znamenie: [...]

Dôvod rozpracovania: je rozpracovaný ako vedúca osobnosť pravicového zoskupenia v Bratislave, názorove na platforme CH-77 /podľa par. 98 TZ/.

Styky v Prahe: viď príloha

Styky na ZÚ: potvrdené styky na pracovníkov ZU USA, Kanady, Veľkej Británie

Stanovisko 4. odb. XII. správy ZNB Bratislava: Objekt je rozpracovaný od roku 1970. Má dobrú vizuálnu pamäť a z objektov pravice najväčšiu schopnosť odhaľovať sledovanie. Po návrate z výkonu trestu sledovanie bolo zamerané na ustanovovanie stykov na jeho byte. Objekt je všímavý voči okoliu, do prostriedkov MHD nastupuje ako posledný a pozoruje pohyb za sebou. Udržiava styky s Jablonickým, Kusým, Čarnogurským Pavlom a telefonicky s Čarnogurským Jánom a Mikloškom.

Štyková báza objektu akcie "PASKVIL" reg. č. 26294 - PRAHA

ŠIKLOVÁ Jiřina, nar. [...] 1935, Pha 1, [...]; HAVEL Václav, nar. [...] 1936, Pha 2, [...]; HROMÁDKOVÁ Marie, nar. [...] 1930, Pha 4, [...]; BURIANEK Bohuslav, nar. [...] 1915, Pha 2, [...]; DIENSTBIER Jiří, nar. [...] 1937, Pha 1, [...]; HÜBL Milan, nar. [...] 1933, Pha 5, [...]; CHODERA Jaroslav, nar. [...] 1952, Pha 3, [...]; KOSÍK Karel, nar. [...] 1926, Pha 1, [...]; KANTŮRKOVÁ Eva, nar. [...] 1930, Pha 5, [...]; KLÍMA Ivan, nar. [...] 1931, Pha 4, [...]; MUSIL Bohuslav, nar. [...] 1936, Pha 6, [...]; MALÝ Václav, nar. [...] 1950, Pha 5, [...]; PAJKET Miloš, nar. [...] 1947, Pha 8, [...]; PROCHÁZKOVÁ Lenka, [...] 1951, Pha 4, [...];

PAVLÍČEK František, nar. [...] 1923, Pha 10, [...]; RUML Jiří, nar. [...] 1925, Pha 10, [...]; ŠIMEČKA Peter, nar. [...] 1956, P-4, [...]; ŠIMERA Miroslav, nar. [...] 1929, Pha 9, [...]; STRINKA Igor, [...] 1963, Pha 7, [...]; ŠUSTROVÁ Petruška, nar. [...] 1947, Pha 3, [...]; SLÁNSKÝ Rudolf, nar. [...] 1935, Pha 7, [...]; SVITÁČEK Vladimír, nar. [...] 1921, Pha 2, [...]; ŠTOLBOVÁ Eva, nar. [...] 1935, Pha 7, [...]; URBÁNEK Zdeněk, nar. [...] 1917, Pha 6, [...]; VACULÍK Ludvík, nar. [...] 1926, Pha 7, [...]; VESELÝ Jiří, nar. [...] 1923, Pha 3, [...]; VOHRÝZEK Josef, nar. [...] 1926, Pha 10, [...]"

A MV ČR, neusporiadané materiály IV. S-ZNB, mikrofilm "X - MEMORANDUM BRATISLAVA".

³ K osobe Jána Čarnogurského (1944) bol 15. 1. 1988 1. odd. 5. odb. X. S-ZNB zavedený kontrolný zväzok "ADVOKÁT", reg. č. 34998 (k akcii XII. S-ZNB vedenej v OZ s reg. č. 14478): zničený na 1. odd. 9. odb. II. S-ZNB 6. 12. 1989. K uvedenej osobe existuje memorandum, ktoré 28. 3. 1988 spracovalo 4. odd. 2. odb. XII. S-ZNB (uvedené oddelenie viedlo k J. Čarnogurskému v problematike "r. k. cirkev - NC" OZ "ADVOKÁT", reg. č. 19877; ako operatívny pracovník zodpovedný za akciu je uvedený kpt. Dubravka, ako jeho nadriadený náčelník kpt. Pavol Sekereš):

"vozidlo a vod. preukaz: Š-120 L [...] /tabaková farba/; číslo vod. preukazu [...]

popis osoby: [...]

zvl. znamenie: [...]

dôvod rozpracovávanía: predstaviteľ tzv. opozičného hnutia a náboženský aktivista
styky v Bratislave: viď príloha

styky na ZÚ: Veľvyslanectvo USA Praha, Veľvyslanectvo Kanady Praha

Stanovisko IV. odboru /TU/: Objekt je rozpracovaný od roku 1976. Pešo i autom vykonáva hrubú a násilnú kontrolu. Už pri opúšťaní bytu hľadá sledovačku, je pozorný k svojmu okoliu, často počas pohybu začne utekať a schová sa za roh domov, do schodísk a využíva i lesné priestory. Pri jazde s vozidlom jazdí veľmi pomaly, necháva sa predchádzať za sebou idúcimi vozidlami, večer jazdí po málo frekventovaných uliciach, jazdí po priamych smeroch, často zastavuje a zhasína svetlá. Pri cestovaní MHD nastupuje ako posledný, vyskakuje z MHD po zazvonení signálu a prestupuje do iného spoja v rovnakom smere. Udržiava styky so Šimečkom st. a ml., Kusým, Jablonickým, Mikloškom.

Prílohy: 1

Styková báza objektu akcie "ADVOKÁT", reg. číslo 19877 - Praha

Kardinál František TOMÁŠEK, nar. [...] 1899, Praha, [...]; Václav BENDA, nar. [...] 1946, bytom Praha 2, [...]; Jiří DIENSTBIER, nar. [...] 1937, bytom Praha 1, [...]; Jana DIVIŠOVÁ, nar. [...] 1948, bytom Praha 1, [...]; Milan HÜBL, nar. [...] 1937, bytom Praha, [...]; Václav MALÝ, nar. [...] 1950, bytom Praha 5, [...]; Peter UHL, nar. [...] 1941, bytom Praha 2, [...]"

A MV ČR, neusporiadané materiály IV. S-ZNB, mikrofilm "X - MEMORANDUM BRATISLAVA".

⁴ K osobe Miroslava Kusého (1931) bol 31. 7. 1980 1. odd. 1. odb. X. S-ZNB (OP: Kuchálik) zavedený kontrolný zväzok "RENEGÁT", reg. č. 20019: "akce Blavy k č. os. sv. 11686, § 98, a. č. 63214 Bla. 1982 obnova u XII-2 - v OS - rč. 26295", zničený na 1. odd. 10. odb. II. S-ZNB 7. 12. 1989. K "objektu" akcie "RENEGÁT" existuje memorandum, ktoré 23. 3. 1988 zpracovalo 1. odd. 2. odb. XII. S-ZNB (uvedené oddelenie viedlo k osobe M. Kusého v problematike "pravica" OZ "RENEGÁT", reg. č. 26295; ako operatívny pracovník zodpovedný za akciu je uvedený kpt. Stanislav Mlkvý, ako jeho nadriadený náčelník kpt. Milan Repár):

"Vozidlo - VP: ŠKODA 120 L, červenej farby, [...]; VP vlastní

Popis osoby: [...]"

Zvláštne znamenie: uvedené v popise osoby

Dôvod rozpracovávanía: je rozpracovávaný ako exponent pravicovo orientovaných osôb v Bratislave, signatár CH-77 /podľa § 98 TZ/

Styky v Prahe: viď príloha

Styky na ZÚ: potvrdené styky na pracovníkov ZÚ USA, Kanady

Stanovisko 4. odboru XII. správy ZNB Bratislava: Objekt je rozpracovaný od roku 1969. Cieľom je zisťovanie stykovej bázy a zamedzenie jeho odchodov do Prahy. Neprejavoval príznaky k odhaleniu sledovania. Pohyb máva malý, zdržiava sa na byte alebo v zamestnaní. Pozornosť zameriava na vozidlá VAZ bielej farby. S vozidlom jazdí podľa dopravných predpisov. Udržiava styky so Šimečkom ml. a starším, Jablonickým, Mikloškom a Čarnogurským Jánom.

Styková báza objektu akcie "RENEGÁT", reg. číslo 26295

Jiří DIENSTBIER, nar. [...] 1937, Pha 1, [...]; Václav HAVEL, nar. [...] 1936, Pha 2, [...]; Ivan KLÍMA, nar. [...] 1931, Pha, [...]; Eva KANTŮRKOVÁ, nar. [...] 1930, Pha 5, [...]; Ludvík VACULÍK, nar. [...] 1926, Pha 7, [...]; Lenka PROCHÁZKOVÁ, nar. [...] 1951, Pha 4, [...]; Milan HÜBL, nar. [...] 1933, Pha 5, [...]; Václav MALÝ, nar. [...] 1950, Pha 5, [...]; Jiří RUML, nar. [...] 1925, Pha 10, [...]; František PAVLIČEK, nar. [...] 1923, Pha 10, [...]; Rudolf SLÁNSKY [Slánský], nar. [...] 1935, Pha, [...]; Jiřina SIKLOVÁ, nar. [...] 1935, Pha 1, [...]"

A MV ČR, neusporiadané materiály IV. S-ZNB, mikrofilm "X - MEMORANDUM BRATISLAVA".

⁵ Ivan Hoffman bol Štátnou bezpečnosťou rozpracovaný v akcii "FOLK".

⁶ Problematika "Vysoké školy - Praha" bola 18. 11. 1969 3. odd. VI. odb. S-ŠtB Praha administratívne podchytená v OBZ (neskôr "ŠKOLY") s reg. č. 17155: postupne vedený na 3. odd. IV. odb., 1. odd. 2b odb. a od 30. 11. 1989 na 3. odd. II. odb. S-ŠtB Praha, zničený 8. 12. 1989. Za účelom "rozpracování problematiky" vysokých škôl bol 26. 2. 1986 1. odd. 2b odb. S-ŠtB Praha zavedený tiež OBZ "FILOSOFIE" s reg. č. 42955 ("přijato z X-3-1, r. č. 13165"): 22. 11. 1989 odovzdaný na 3. odd. II. odb. tej istej správy, zničený koncom roku 1989. V problematike "umělecké školy - Praha" bol naviac 6. 5. 1979 1. odd. 2. odb. X. S-FMV zavedený OBZ s reg. č. 17712 ("přeregistr. z r. č. 19425 S-ŠtB Praha"): 30. 3. 1989 "díl 7 a KPP" prevedený k OBZ s reg. č. 2412 (OBZ "VYTVARNÍK"), zničený 23. 6. 1989 (útvar, ktorý zväzok viedol po reorganizácii v roku 1988, nie je vyznačený).

3b

1989, 21.novembra, Bratislava. - Situačná správa po línii ochrany čs. ekonomiky.

[...]^a

Vec: Situačná správa o hospodárskom bojkote Československa západonemeckou firmou Rowena

Prameňom /1/ bolo zistené, že západonemecká firma Rowena, s ČSSR obchodujúca prostredníctvom PZO KOOSPOL, resp. Merkuria Praha, v komodite potravín, prerušuje obchodné styky s ČSSR na znak nesúhlasu s politickým vývojom v Československu. Svoj hospodársky vplyv mieni zneužiť na presadenie obdobného postupu aj u ďalších firiem NSR. O svojom rozhodnutí informovala listom Maxa Gygaxa - majiteľa švajčiarskej firmy Interplastica.

V budúcnosti sa firma Rowena mieni orientovať na trh NDR s cieľom prispieť k zjednoteniu obidvoch nemeckých štátov.

Poznatzky budú využité k informácii 1. tajomníka ÚV KSS a predsedu vlády SSR.

Náčelník 12. správy ZNB Bratislava :

plk. RSDr. Štefan H o m o l a / 14290 - 291 +++

^a Č. p. KR-0036-21/OA-89. Vpravo pečiatka "Bratislava", **došlo** 21. XI. 1989 v 18.30 hod., **číslo zprávy** 10969; vľavo od neho rukou pripísané "s. Prokš, s. Kabele", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy a vpravo od pečiatky podpis Zamykalov. Pod tým pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-356/03-89. V pravom hornom rohu rukou "AO".

3c

1989, 21. novembra, Bratislava. - Poznatky do situačnej správy (vzťah k zahraničiu).

[...]^a

Vec: Poznatky do situačnej správy - zaslanie

V posledných dňoch boli získané poznatzky svedčiace o zvýšenom záujme rakúskych štátnych orgánov a televízie o špičkových exponentov čs. opozície v Bratislave.

Prameňom /2/ bolo zistené, že Walter Swatosch, rakúsky generálny konzul v Bratislave sa na pokyn pracovníka ministerstva zahraničných vecí Rakúska Bukoviča mieni zúčastniť v dňoch 22. - 23. 11. 1989 súdneho procesu s JUDr. Jánom Čarnogurským, aby mohol ako priamy účastník procesu informovať príslušné rakúske orgány. Okrem menovaného sa zúčastní pojednávania tiež zástupca medzinárodnej Helsinskej federácie dr. Georg a iné osobnosti. Swatosch v uvedenej súvislosti označil Čarnogurského ako bojovníka za občianske práva.

Dňa 21. 11. 1989 na adresu Alexandra Dubčeka¹ bol doručený telegram - pozvánka k jeho účasti na diskusii v relácii "Club 2", ktorá má byť rakúskou televíziou vysielaná 28. 11. 1989. Menovaný má oznamiť svoje stanovisko k pozvaniu na č. t. 914322282912148.

Poznatzky budú využité pre informáciu 1. tajomníka ÚV KSS a predsedu vlády SSR. 12. S-ZNB vykoná opatrenia k zisteniu reagentie A. Dubčeka na uvedené pozvanie.

Náčelník 12. správy ZNB Bratislava :

plk. RSDr. Štefan H o m o l a / 14288 - 289 +++

^a Č. p. KR-0022-24/OA-89. Vpravo pečiatka "Bratislava", **došlo** 21. XI. 1989 v 18.30 hod., **číslo zprávy** 10970; vľavo pod ním rukou pripísané "s. Kabele, s. Lamacz", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy (u Lamacza navyiac rukou dátum "15/12") a vpravo od pečiatky Zamykalov podpis. Pod tým pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-357/03-89. V pravom hornom rohu rukou "AO".

¹ K osobe A. Dubčeka (1921) bol 9. 3. 1973 3. odd. 2. odb. II. S-FMV zavedený kontrolný zväzok "BREZA" (neskôr "MODERÁTOR"), reg. č. 5097: po vzniku X. S-FMV odovzdaný na jej 1. odd. 1. odb., zničený na 1. odd. 10. odb. II. S-ZNB 7. 12. 1989 (5 častí hl. svazku). K osobe A. Dubčeka existuje memorandum, ktoré 25. 3. 1988 spracovalo 1. odd. 2. odb. XII. S-ZNB (toto oddelenie viedlo k uvedenej osobe v problematike "pravícový oportunizmus" OZ "ESER", reg. č. 11744; ako operatívny pracovník zodpovedný za akciu je uvedený kpt. Pavel Škulavík, ako jeho nadriadený náčelník kpt. Milan Repár):

"motorové vozidlo: je majiteľom mot. vozidla zn. Simca 1301 krémovej farby, [...];

popis osoby: [...]

zvl. znamenie: [...]

dôvod rozpracov.: ako čelný predstaviteľ "pravícového oportunizmu" v ČSSR, rozpracovaný podľa § 100 TZ;

styky v Prahe: vid' príloha;

styky na ZÚ: doteraz neboli zaznamenané;

Stanovisko IV. odboru: Akcia je vykonávaná od roku 1970. Spočiatku aktívne a neprerušené sledovanie, v súčasnosti podľa konkrétnych požiadaviek so zameraním sa na ustanovovanie osôb, ktoré ho navštvia na byte a chate a zamedzeniu jeho odchodu do Prahy. Objekt môže poznať formy a metódy práce sledovačky. Pri zistení sledovania vykrikuje po orgánoch /v minulosti/. V posledných rokoch sa aktivizuje pri spracovaní pamfletov so zahraničnými novinármi, neudržiava styky s exponentami pravice na území Bratislavy.

Príloha č. 1 k Memorandu

Styková báza objektu prípadu "ESER", č. zv. 11744 v Prahe

SLAVÍK Václav, nar. [...] 1920, bytom Praha 7, [...]; JAROŠ Oldřich, nar. [...] 1930, bytom Praha 4, [...]; GAJDOŠ Jozef, nar. [...] 1927, bytom Praha 4, [...]; KADLEC Vladimír, nar. [...] 1912, bytom Praha 3, [...]; CISAŘ [Císař] Čestmír, nar. [...] 1920, bytom Praha 8, [...]; ŠIMON Bohumil, nar. [...] 1920, bytom Praha 10, [...]; HÜBL Milan, nar. [...] 1927, bytom Praha 5, [...]"

A MV ČR, neusporiadané materiály IV. S-ZNB, mikrofilm "X - MEMORANDUM BRATISLAVA".

K osobe A. Dubčeka existuje tiež výpis zo zvodiek sledovania v dňoch po 16. 11. 1989, ktorý spracovala IV. S-ZNB (poznámky rukou na okraji vzhľadom k tomu, že neuvádzajú žiadnu novú informáciu, vynechávame):

"17. 11. 1989 - pátek

Cíl: podchycení pohybu objektu

sledováno od 20.40 do 22.35 hodin

Záchyt objektu byl prováděn před OO VB v ul. Vyšehradské, později u zn. adresy U Smaltovny 11 (Slavík Václav - akce REDAKTOR). Objekt spatřen nebyl.

poznatek z akce DÝM ze dne 17. 11. 1989

V 18.20 hodin byl v blízkosti Paláce Kultury realizován objekt se S l a v í k e m Václavem (akce REDAKTOR).

Poznatek z IH Ambassador

V hotelu je ubytován italský st. přísl. Luigi COLEANI [Colajanni] (údajný představitel Italské komunistické strany), který hotel opustil dne 18. 11. 1989 kolem 12.00 hodin, kdy za ním přišel objekt a z hotelu odešli společně.

24. 11. 1989 - pátek

Cíl: kontrola činnosti při pobytu v Praze

sledováno od 13.30 do 20.35 hodin

Záchyt objektu byl prováděn v ul. Jaselské č. 7. Ve 14.40 hod. opustil objekt uvedený dům, nic nenesl a byl ve společnosti staršího muže (asi 53 let, 183 cm, střední postava, šedé vlasy, šedý plnovous, nic nenesl). Odešli do stanice metra Hradčanská a odejeli do stanice Můstek. Dále odešli do ul. Jungmannova, kde zašli do průchodu Laterny Magiky. Zde v 14.58 hod. zašli do prvních dveří po levé straně před Ústavem lékařské kosmetiky. U dveří byl objekt několika muži poznán a vpuštěn se svým doprovodem dovnitř. V 15.10 hod. vyšel objekt s uváděným starším mužem a byli doprovázeni několika muži, kteří objektovi dělali ochranu. V doprovodu objektu bylo i několik známých umělců - Čepek, Hegerová, Kocáb, Čáslavská. Všichni společně odešli do ul. Vodičkové a cestou muži z doprovodu objektu vyzývali kolemjdoucí, aby netleskali a nepokřikovali. Tito muži rovněž používali malé radiostanice. Dále odešli ke kinu Hvězda, do kterého všichni v 15.20 hod. zašli. Po zahájení manifestace na Václavském nám. bylo slyšet, že zde objekt promlouval k shromážděným lidem.

V 17.30 hod. opustil objekt se svým doprovodem, ve kterém byl i uváděný starší muž a H a v e l Václav, kino Hvězda a odešli do průchodu Lucerna. Při procházení tímto průchodem vyvolali přítomní fotoreportéři a novináři s ochranou objektu několik konfliktů. Objekt s doprovodem odešel dále do průchodu Laterna Magika, kde v 17.58 hod. zašli opět do již uváděných dveří. Dovnitř byli vpouštěni pouze novináři a pozvaní na tiskovou konferenci. U dveří zůstalo stát několik mužů, kteří zabraňovali vstupu nepovolaným osobám. V 18.35 hod. byl v průchodu Laterna Magika spatřen rovněž B o n d Clifford (akce PLATINA-87). Do ukončení akce již objekt spatřen nebyl."

A MV ČR, neusporiadané materiály IV. S-ZNB, mikrofilm "X 8".

3d

1989, 21. novembra, Bratislava. - Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného protivníka (písomnosti; vplyv z ČSR).

[...] ^a

Vec: Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného nepriateľa

Prameňom /3/ bolo zistené, že dňa 21. 11. 1989 o 9.00 hod. oznámil samozvaný "dočasný pracovný výbor" demonštrantov v Bratislave vysokoškolským zhromaždeným v aule UK Bratislava, že dňa 21. 11. 1989 o 19.00 hod. sa bude konať zhromaždenie študentov - zástupcov všetkých vysokých škôl zo SSR v športovej hale na Pasienkoch. Zároveň vyzval prítomných, aby sa zúčastnili demonštrácií dňa 22. 11. 1989 o 9.00 hod. pred budovou justičného paláca, kde v tom čase bude prebiehať súdne pojednávanie s J. Čarnogurským a o 16.00 hod. na námestí SNP.

Zástupca vysokej školy ekonomickej sa k uvedeným výzvam pripojil a oznámil, že dňa 21. 11. 1989 budú poriadať študenti Vysokej školy ekonomickej vlastnú akciu v aule VŠE na ulici Odbojárov.

Súčasťou stretnutia bolo i vystúpenie zástupcu pražských vysokých škôl, ktorý

predniesol 10 bodovú petíciu. Jej obsahom boli okrem iného požiadavky na prešetroenie zákroku bezpečnosti zo 17. 11. 1989 v Prahe a potrestanie vinníkov, vytvorenie nezávislej mladežníckej organizácie a možnosti zhromažďovania sa bez obmedzenia NV.¹

Po týchto vystúpeniach sa účastníci stretnutia presunuli na Hviezdoslavovo námestie, kde poslucháč VŠMU Michal Spišák predniesol tzv. občiansku petíciu, v ktorej požadoval vytvorenie vládnej komisie k prešetroeniu zákroku bezpečnosti na Václavskom námestí dňa 17. 11. 1989. Zároveň požadoval, aby odstúpili z funkcií všetky osoby "zodpovedné za r. 1968", konkrétne ss. Husák, Jakeš, Jindra [sic!], Fojtík, Hoffman, vedúci tajomník MsV KSČ v Prahe a minister vnútra ČSSR.

V závere svojho vystúpenia Spišák uviedol, že poslucháči VŠMU v Bratislave vstúpili do "okupačného štrajku".

Dňa 20. 11. 1989 prameňom /3/ bolo zistené, že k organizovaniu protestných akcií študentov a umeleckých zväzov sa pridala aj časť pracovníkov Výskumného ústavu pedagogického a psychologického v Bratislave, ktorí okrem prejavovania podpory sa tiež dožadujú prehodnotenia zásahu bezpečnosti dňa 17. 11. 1989 v Prahe.

Prameňom /1/ bolo zistené, že v poslednom období dochádzajú do denníku Práca výhražné listy, v ktorých anonymný pisatelia obviňujú redakciu z podávania skreslených informácií. V tejto súvislosti sa im vyhrážajú, že "už majú dni spočítané". Väčšina týchto písomností obsahuje aj útoky na gen. taj. ÚV KSČ a KSČ, pričom pisatelia používajú hrubých až vulgárnych výrazov.

Prameňom /1/ bolo zistené, že dňa 21. 11. 1989 minister kultúry SSR zorganizoval stretnutie so 100 bratislavskými umelcami, ktorí neboli prístupní k dialógu, ale požadovali, aby bola spracovaná prokurátorská správa o zásahu bezpečnostných zložiek proti demonštrantom dňa 17. 11. 1989 v Prahe, resp. aby im bolo oznámené, čo prokurátor v tejto veci rieši. Kategoricky sa dožadovali abdikácie vládnych predstaviteľov, apelujúc na krízový stav v ČSSR.

V ten istý deň prameňom /3/ bolo zistené, že v areáli Slovenského filmu na Kolibe v Bratislave boli rozhodené letáky (písané v českom jazyku), ktorých autormi sú členovia filmovej sekcie z radov českých dramatických umelcov, filmových pracovníkov, kritikov a novinárov. Pisatelia vyzývajú pracovníkov kinematografie, filmového priemyslu, distribúcie, teórie a kritiky, aby podporili generálny štrajk dňa 27. 11. 1989 od 12.00 - 14.00 hod. a s okamžitou platnosťou zastavili práce na filmových projektoch, s výnimkou spravodajstva.

Vedenie Slovenskeho filmu (SF) napriek uvedeným výzvam a bojkotu bratislavských hercov dosiahlo, že filmové štáby pokračujú naďalej vo svojej práci. Zastavenie týchto prác, a tým i ekonomické straty hrozia až v tom prípade, že štrajk hercov bude pokračovať aj v budúcom týždni.

O obsahu poznatku bude inf. 1. taj. ÚV KSS a predseda vlády SSR. 12. S-ZNB v spolupráci s príslušnými inštitúciami vykonáva opatrenia k zamedzeniu gradácie protispoločenských vystúpení.
[...]^b

^a Č. p. KR-0011-88/OA-89. Vpravo pečiatka "Bratislava", došlo 21. XI. 1989 v 18.30 hod., číslo zprávy 10971. Vľavo od pečiatky rukou pripísané "s. Kabele, s. Knížek", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy a vpravo od pečiatky podpis Zamykalov. Pod tým pečiatka II. S-SNB, došlo 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-360/03-89.

^b Editorom použité podklady neobsahovali podpis odosielaajúceho zodpovedného funkcionára XII. S-ZNB.

¹ Viď Provolání studentů DAMU a FAMU z 20. 11. 1989, in: *Deset pražských dnů...*, s. 78-79.

3e

1989, 21. novembra, Bratislava. - Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného protivníka II (písomnosti; vplyv z ČSR).

[...] ^a

Vec: Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného nepriateľa

Hodnoverným prameňom /3/ bolo dodatočne zistené, že predsedníctvo mestského výboru Strany slovenskej obrody /SSO/ dňa 19. 11. 1989 vydalo vyhlásenie¹ v súvislosti s udalosťami 17. 11. 1989 v Prahe. Vo vyhlásení sa konštatuje, že výsledkom aplikácie stalinského a neostalinského modelu socializmu sa naša spoločnosť ocitla v kríze, z ktorej sa môže dostať len cestou prestavby, realizovanej na základe uznania plurality, demokracie, všeobecnej rovnosti, dôsledného rešpektovania práva a odmietnutia politiky násilia a represie. Autori vyhlásenia žiadajú nezávislé vyšetrenie okolností a príčin „násilností“ proti občanom demonštrujúcim v Prahe, vyvodenie osobnej i politickej zodpovednosti a vytvorenie podmienok pre celonárodný dialóg. Súčasne vyzývajú všetkých členov SSO v Bratislave, aby dočasne neprijímali vedúce funkcie v orgánoch NF², štátnej moci a správy.

Text vyhlásenia so sprievodným listom podpísaným predsedom MV SSO Kamilom Šimončíčom bol 20. 11. 1989 doručený na generálny konzulát NDR v Bratislave.

O poznatku bude informovaný 1. tajomník ÚV KSS, predseda vlády SSR a S-ŠtB Bratislava. V spolupráci s ÚV SSO budú organizované opatrenia k eliminácii negatívneho dopadu vyhlásenia na členov SSO.

Náčelník 12. správy ZNB Bratislava:

plk. RSDr. Štefan H o m o l a / 14294-14295 +++

^a Č. p. KR-0011-89/OA-89. Vpravo pečiatka "Bratislava", došlo 21. XI. 1989 v 20.15 hod., číslo zprávy 10977, a pečiatka **II.S-SNB**, došlo 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-355/03-89. Medzi pečiatkami je rukou pripísané "s. Husek", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis.

¹ Stanovisko predsedníctva Mestského výboru Strany slovenskej obrody bolo pravdepodobne vydané o niekoľko dní neskôr. Porov. ŽATKULIAK, Jozef (ed.): *November 1989 a Slovensko*. Bratislava 1999, s. 335.

² Na federálnej úrovni v problematike "antisoc. síly a zpravod. ochrana polit. stran NF" 24. 11. 1976 zaviedlo 2. odd. 4. odb. X. S-FMV OBZ "ANTI", reg. č. 12020: nezistené kedy odovzdaný na 3. odd. 1. odb. tej istej správy, zničený (vrátane zložky KPP) na 3. odd. 10. odb. II. S-ZNB 6. 12. 1989.

3f

1989, 21. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka (disent; cirkev).

[...] ^a

Vec: Poznatok o činnosti vnútorného protivníka - zaslanie

Dňa 20. 11. 1989 bolo prameňom /2/ zistené, že Luciano Antonetti z TKS uskutočnil s Alexandrom Dubčekom telefonické interview pre vysielanie bližšie neustanovenej talianskej rozhlasovej stanice, zamerané na zistenie jeho názorov na súčasnú situáciu v ČSSR.

Dubček v odpovediach na otázky Antonettiho uviedol, že príčinou terajších nepokojov, ktoré začali 17. 11. 1989 študentskou demonštráciou, je vedenie strany, neochotné nájsť cestu k spoločnému dialógu s takými spoločenskými aktivitami ako je Charta 77 a ostatné demokratické iniciatívy[,] vrátane bývalých členov KSČ. Nechce sa mu vraj veriť, že neexistujú vo vedení strany alebo v pléne ÚV KSČ také sily, ktoré by otvorene nemali záujem vystúpiť a povedať svoj názor na riešenie súčasných celospoločenských problémov[,] pričom poznamenal, že sú tu však určité symptómy, ktoré nasvedčujú existencii takýchto síl. Ďalej pokračoval, že to čo sa dnes v našej spoločnosti deje[,] je na pokraji konfrontácie, nakoľko stereotypnosť postojov neostalinského, brežnevovsko-suslovského vedenia KSČ prispieva k dogmatickému

riešení páličivých problémov, ktoré hlavne v politickej oblasti neustále narastajú.

Na jednu z posledných otázok Antonettiho, či očakáva podobný priebeh pripravovaného pléna ÚV KSČ ako tomu bolo v roku 1967, A. Dubček poznamenal, že na to nevie priamo odpovedať a dodal: "Myslím si, neviem, že to najťažšie pociťuje vláda a možno že to Adamec vidí inak, ja za neho hovoriť nemôžem, prax to ukáže. Nechce sa mi veriť, lebo ho poznám aj ako dosť praktického človeka a myslím si, že nejaké rozdiely tam medzi nimi budú."

Záverom interview vyslovil A. Dubček presvedčenie, že v Európe existujú sily, ktoré podobne ako KS Talianska, svojou morálnou podporou napomôžu demokratizačnému procesu v ČSSR.

O obsahu poznatku bude informovaný 1. tajomník ÚV KSS a predseda vlády SSR.

Náč. 12. správy ZNB Bratislava :

plk. RSDr. Štefan H o m o l a / 14298-14299 +++

^a Č. p. KR-007-110/OA-89. Vpravo pečiatka "Bratislava", **došlo** 21. XI. 1989 v 22.10 hod., **číslo zprávy** 10986, a pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-359/03-89. Medzi pečiatkami rukou pripísané "s. KABELE, s. KREJČÍ", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy; vľavo od pečiatky II. S-ZNB rukou pripísané "INTERWIEV [!] DUBČEK". V pravom hornom rohu rukou "AO".

3g

1989, 21. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka III (písomnosti; vplyv z ČSR).

[...] ^a

Vec: Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného nepriateľa

Prameňom /1/ bolo zistené, že dňa 21. 11. 1989 o 15,30 hod. pred vchodom do budovy Čs. rozhlasu¹ v Bratislave bol na informačnom plagáte vylepený leták "zástupcov kultúrnej a vedeckej verejnosti" vystupujúcich ako "Verejnosť proti násiliu". Autori letáku vyzývajú občanov, aby otvorene žiadali presadzovanie spoločenského dialógu, skutočnú, a nie predstieranú demokraciu. V tomto smere sa obracajú na spoločenské a politické organizácie, od ktorých očakávajú účinnú podporu. Ďalej uvádzajú, že ich združenie vzniklo ako reakcia na násilný zákrok bezpečnostných zložiek proti študentskej manifestácii dňa 17. 11. 1989 v Prahe.

O obsahu poznatku bude informovaný 1. tajomník ÚV KSS a predseda vlády SSR. 12. správa ZNB vykonáva opatrenia k zisteniu rozširovateľov letákov.

Náč. 12. správy ZNB Bratislava :

plk. RSDr. Štefan H o m o l a / 14296-14297 +++

^a Č. p. KR-0011-90/OA-89. Vpravo pečiatka "Bratislava", **došlo** 21. XI. 1989 v 22.10 hod., **číslo zprávy** 10987, a pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-358/03-89. Medzi pečiatkami rukou pripísané "LETÁKY" a "s. HUSEK, s. KABELE", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy (pri Huskovi navyše rukou pripísané dátum "22/11"). V pravom hornom rohu rukou "AO".

¹ Na federálnej úrovni tzv. kontrarozviedná ochrana "Čs. rozhlasu" bola 29. 3. 1974 1. odd. 1. odb. II. S-FMV zavedená v OBZ (podľa EZO "ROZHLAS") s reg. č. 2394 ("ve svazku materiál z dílu 16797/4 Praha"): pri reorganizácii v roku 1988 odovzdaný z 3. odd. 2. odb. X. S-ZNB na 4. odd. 11. odb. II. S-ZNB, skartácia v registri nie je vyznačená. Problematika "Technický úsek Čs. rozhlasu" bola administratívne podchytená 19. 5. 1982 3. odd. 4. odb. XI. S-ZNB v OBZ "ROZHLAS" s reg. č. 23578: 16. 7. 1986 odovzdaný na 3. odd. 2. odb. tej istej správy, pri reorganizácii v roku 1988 na 4. odd. 11. odb. II. S-ZNB, skartácia v registri nie je vyznačená.

4a

1989, 22. novembra, Bratislava. - Situačná správa k názorom a náladám obyvateľstva (písomnosti; vplyv z ČSR).¹

[...] ^a

Vec: Situačná správa k názorom a náladám obyvateľstva

Prameňom /3/ bolo zistené, že k protestným akciám sa prihlásil aj CZV SZM² v Čs. televízii v Bratislave, ktorý dňa 21. 11. 1989 vydal otvorený list adresovaný generálnemu tajomníkovi ÚV KSC, predsedovi vlády ČSSR, ÚV SZM, SÚV SZM a redakciám Rudého práva, Pravdy, Smeny a Mladej fronty, v ktorom odsúdil zákrok bezpečnostných orgánov dňa 17. 11. 1989 v Prahe. Vyslovil súhlas so stanoviskom predsedu ÚV SZM s. Mohoritu predneseným 20. 11. 1989 na Václavskom námestí.³

O obsahu poznatku bol inf. 1. taj. ÚV KSS a predseda vlády SSR.

Náčelník 12. správy ZNB:

plk. RSDr. Štefan Homola / 14349-350 +++

^a Č. p. KR-0011-91/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 22. XI. 1989 v 14.45 hod., **číslo zprávy** 11028 (na tomto mieste je potrebné upozorniť, že zoradenie dok. 4a, 4b a 4c v tomto poradí vychádza z čísla správy; ak by sme sa riadili rozsiahlosťou /nami neuvádzaných/ šifler za menami odosielať /dok. 4a - 14349-350, 4b - 14347-348, 4c - 14345-346/, bolo by zoradenie uvedených dokumentov presne opačné). Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-363/03-89, a "VYTĚŽENO AO". Nad nimi rukou pripísané "KNÍŽEK", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis.

¹ Informácie zo SSR zapracované OAI VOS FMV do DSS FMV č. 180 z 22. 11. 1989 boli získané zo zdrojov, ktoré editor nemal k dispozícii. Nie je vylúčené, že išlo najmä o situačné správy z proveniencie XII. správy ZNB alebo S-ŠtB správy ZNB hlavného mesta Bratislavy a Západoslovenského kraja. Samotná DSS FMV č. 180 vyzerala nasledovne:

"1) Bezpečnostní situace v ČSSR

Dne 21. 11. 1989 se protestní akce studentů rozšířily na celé území ČSSR. Masové demonstrace se uskutečnily v Praze, Brně, Hradci Králové, Českých Budějovicích a v Bratislavě. Pořádkové jednotky SNB nezasahovaly, nikdo z účastníků demonstrací nebyl zraněn.

Vnitřní protivník se ve své taktice zaměřuje na otevřené organizování nátlakových akcí masového charakteru. Zneužívá studenty a herce k intenzivní agitaci pracujících k účasti na generální stávce 27. 11. 1989.

Přetrvává rozšiřování letáků vyzývajících ke generální stávce, na podporu studentských požadavků a útočících proti KSC, stranickým a státním představitelům.

V průběhu 21. 11. 1989 nebyla zaznamenána závažná mimořádná událost v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

2) Nepřátelská činnost

a) Dne 21. 11. 1989 se před československým zastupitelským úřadem ve Vídni uskutečnila demonstrace československé nepřátelské emigrace, kterou podpořili rakouští vysokoškoláci. Podle odhadu se jí zúčastnilo přibližně 400 osob.

b) V průběhu 21. 11. 1989 došlo téměř ve všech větších městech ČSSR ke shromážděním a manifestacím. K jejich rozšíření přispěli pražští studenti, kteří agitovali na vysokých školách v celé ČSSR, aby se studenti připojili ke stávce.

V Praze se 21. 11. 1989 krátce po 13. hodině před Československým rozhlasem na Vinohradské třídě sešlo 4 - 5 tisíc převážně mladých lidí. Po skandování 'Pojďte s námi', 'Nemáte se čeho bát' a čtvrt hodinovým postáváním se dav hnul směrem k Václavskému náměstí. Byly nesené transparenty s nápisy 'Nebojte se, připojte se' a 'Žádáme demisi vlády'. Davy studentů kolem 14. hodiny dosáhly přibližně počtu 10 000 osob. V této době byl zjištěn vylepený leták na výloze Slovenské knihy, který upozorňoval na to, že v 15,00 hodin bude Státní bezpečnost kolportovat letáky 'Smrt komunistům'. Toto bylo mnohými studenty komentováno jako záminka pro zásah a vyhlášení stanného práva. Zjevně se tak hledaly podněty pro zvýšení motivace studentů a vyhrocení již tak neklidné situace a rozjitřené nálady. Fáma o těchto letáčkách se rychle rozšířila. Byly vyslovovány názory, 'aby se šlo domů, že je vydán rozkaz ke střílení'. V 15,45 hodin šel od Národního divadla průvod studentů, v jehož čele byly nesené transparenty 'Co Čech, to demonstrant', 'Brutalita do koryta' a další. Na Můstku, který se začal rychle

zaplňovat, byly nesený transparenty 'Československá filharmonie protestuje, nehraje, ale hovoří', 'Studenti, dělníci z Pragovky jdou s vámi', 'Stavby silnic a železnic jsou s vámi', 'Metrostav jde s vámi' a další. Na Václavském náměstí bylo v 16,00 hodin již přes 100 000 lidí a další neustále přibývali. V 16,20 hodin na balkoně budovy Svobodného slova vystoupili se svým provoláním zástupci 'Iniciativního sdružení občanského fóra'. Byli mezi nimi Václav MALÝ, Jiří BARTOŠKA, Václav HAVEL, zástupce ÚV SSM a další. Jako první promluvil HAVEL. BARTOŠKA informoval, že na jednání s předsedou vlády přednesli kategorické požadavky studentů a dramatických umělců na vyšetření zásahu pořádkových sil 17. 11. 1989 a trvali na potrestání odpovědných velitelů, a zdůraznil, že základem jednání bylo postavení požadavku na odstoupení Gustáva Husáka, Miloše Jakeše, Aloise Indry, Jana Fojtíka, Miroslava Zavadila a Karla Hoffmanna, kteří jsou odpovědní za současnou politickou a společenskou krizi. Oznámil, že trvají na odvolání z funkcí Štěpána a Kincla, kteří nesou osobní odpovědnost za brutální zásahy posledních měsíců. Vyzýval ke klidu, nabádal, aby se shromáždění vyhýbali provokacím a provokatérům. Po BARTOŠKOVÍ vystoupil zástupce studentských stávkových výborů ŽÁK. Přečetl výzvu studentů ke spoluobčanům, provolání k dělníkům a rolníkům a oznámil, že studenti odmítají stanoviska federální i národních vlád k současné situaci v zemi. Zejména zdůraznil požadavek studentů na revizi Ústavy ČSSR, kde požadují zrušení vedoucí úlohy KSČ. Následovalo prohlášení kardinála TOMÁŠKA, ve kterém uvádí, že se nedá věřit vládě, jejíž slova se rozcházejí s činy, což dokazoval na snahách o likvidaci náboženských svobod. Poté vystoupil údajný zástupce horníků, který odsoudil zákrok pořádkových jednotek a prohlásil, že chtějí pracovat pro vládu, ke které budou mít důvěru. Následovalo vystoupení herce HRUŠÍNSKÉHO z magnetofonového záznamu, které realizoval z pověření herců Národního divadla. Organizátoři čekali na příchod předsedy ÚV SSM MOHORITY, který se nedostavil. Projevy ukončila Marta KUBIŠOVÁ zpěvem československé státní hymny. Po 18. hodině se Václavské náměstí začalo vyprazdňovat a po 19. hodině se zde zdržovaly jen hloučky diskutujících studentů.

Pokračuje ovlivňování studentů středních škol, aby se připojili ke stávce vysokoškoláků. Dne 20. 11. 1989 se ve Vinohradském divadle uskutečnila schůzka herců tohoto divadla za přítomnosti Václava HAVLA. V průběhu schůzky bylo dohodnuto, že herci Vinohradského divadla budou docházet do středních škol, kde budou uskutečňovat besedy se studenty. Cílem této akce je udržovat střední školy v 'jejich euforii'. Koordinací celé akce byla pověřena vedoucí propagace Vinohradského divadla WELTINGEROVÁ. Divadlo zároveň urychleně připravuje nový repertoár, kde jsou pouze hry, které byly v minulosti zakázány vzhledem k antisocialistické náplni. Akce na středních školách se mají zúčastnit známí herci, např. BRODSKÝ, HANIČINEC, HANZLÍK, BREJCHOVÁ a další.

Na základě žádosti HAVLA má Marta KUBIŠOVÁ uskutečnit veřejný koncert na Staroměstském náměstí nebo Václavském náměstí, v jehož průběhu by představitelé jednotlivých iniciativ četli různé rezoluce a prohlášení. Cílem této akce je strhnout do antisocialistické činnosti další lidi tím, že osobou KUBIŠOVÉ ji ještě více zpopularizují.

Pražská vysokoškolská mládež, která je nyní soustředěna většinou při tzv. okupačních stávkách na jednotlivých vysokých školách, se stává častým objektem zájmu exponentů tzv. nelegálních struktur. Věnek SILHÁN navštívil 20. 11. 1989 České vysoké učení technické, kde besedoval se studenty. Václav BENDA je v pravidelném styku se studentským stávkovým výborem na DAMU, který vyvíjí v současné době velmi silnou aktivitu. Alexander VONDRA buduje úzké styky s herci divadel a filmu a s výtvarníky. O činnosti mladých výtvarníků informoval rozhlasovou stanicí Hlas Ameriky. V Mánesu byl nově vytvořený štáb výtvarníků, který zajišťuje rozmnožování různých materiálů a výrobu transparentů. Na vysokých školách jsou rozšiřována různá prohlášení tzv. nezávislých iniciativ, např. Československé demokratické iniciativy, která vyzývá k odstoupení vlády ČSSR.

Mezi stávkujícími studenty na Právnické fakultě Univerzity Karlovy je rozšířena informace, že předseda ÚV SSM MOHORITA dal k dispozici veškeré prostředky, které ÚV SSM má, aby byly využity k působení na širokou masu obyvatelstva v ČSSR k jejímu získání pro požadavky deklarované v prohlášení Československého ústředí vysokoškoláků SSM. Tuto informaci studenti přivítali a šíří názory, že MOHORITA tímto jednáním vstoupil do frakce vůči současnému 'zkostnatělému stranickému vedení'.

Děkan Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy profesor SÝKORA odmítl veškeré požadavky studentů s tím, že odpovědnost za veškeré dění v budově bere k odpovědnosti stávkový výbor.

Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy navštívil stávkový výbor děkana fakulty doc. VAŇKA a požadoval od něj vydání klíčů od budovy. Ten je nevydal, a proto byl prohlášen stávkovým výborem za 'neprávní osobu', která není funkcionářem fakulty. Stávkový výbor přebíral 'oficiálně' fakultu. Z telefonní ústředny byli studenti vykázáni. Podařilo se jim vytvořit tiskové středisko a vysílají kurýry na ostatní fakulty. Z vestibulu školy byla odstraněna demonstrativním způsobem busta V. I. Lenina a jeho obraz. Situace se zřejmě vymyká z rukou stávkového výboru, ve kterém komunisté zcela podlehli atmosféře.

Na vysokých školách v Banské Bystrici, Zvolenu, Martině a v Žilině se konala shromáždění studentů odsuzující zákrok SNB a vyjadřující podporu prohlášení sekretariátu ÚV SSM. V Banské Bystrici se konala na náměstí Slovenského národního povstání manifestace 3 000 studentů. Protestní demonstrace vysokoškoláků se konala i v Žilině.

V Brně na náměstí Svobody se v době od 16,00 do 17,00 hodin shromáždilo asi 25 000 osob. Provolávaly různá hesla, např. 'Ať žije Masaryk', 'Ať žije Havel'.

V Bratislavě se v dopoledních hodinách shromáždilo asi 5 000 studentů na Šafárikově náměstí před Univerzitou Komenského. V téže době se na Hviezdoslavově náměstí shromáždilo dalších 5 000 studentů, kterým posluchačka filozofické fakulty Henrieta HRINKOVÁ přednesla požadavky studentů, a byla odsouhlasena okupační stávka na vysokých školách.

V Plzni se ve 14,00 hodin shromáždilo 600 osob před lékařskou fakultou. V 16,00 hodin se v Domě kultury ROH konal diskusní klub za účasti 1 000 osob. Na náměstí Republiky se v tutéž dobu shromáždilo 300 osob, které provolávaly hesla: 'Ať odstoupí Kinc!', 'Už se nedáme', 'Gestapo'.

V Liberci se na náměstí Bojovníků za mír shromáždilo přibližně 5 000 mladých lidí, kterým bylo přečteno prohlášení s výzvou k odstoupení stranických a státních funkcionářů. Byla skandována hesla proti 'Monopolu KSČ' a za demisi vlády.

V Hradci Králové se shromáždění zúčastnilo 6 000 převážně mladých lidí, kterým bylo přečteno Prohlášení studentů pražských vysokých škol a Provolání vysokoškolských studentů k dělníkům a rolníkům.

V Českých Budějovicích se na Žižkově náměstí uskutečnil mítink přibližně 4 000 vysokoškoláků a občanů města. Zástupci pražských studentů přítomné seznámili s požadavky, které vznášejí vůči vládě ČSSR a KSČ.

V průběhu dopoledne 21. 11. 1989 se herci Národního divadla rozhodli jít se svým prohlášením do továren na území hlavního města Prahy a na Kladno. Cílem je získat jeho podporu i v řadách dělníků z výrobních podniků. Vyzývat budou k rozhodnému postupu, avšak klidnou cestou, bez provokací. V konečném důsledku chtějí docílit, aby vláda ČSSR a zejména s. Adamec 'označil viníka událostí ze 17. 11. 1989'.

Rovněž zástupci tzv. nelegálních struktur, nově vytvořeného 'Občanského fóra' a stávkových výborů začali 21. 11. 1989 realizovat v některých podnicích hlavního města Prahy a Středočeského kraje svůj záměr na zapojení širšího okruhu pracujících a zejména dělníků do jejich aktivit. V hospodářských organizacích především nevýrobní sféry dochází k názorovému štěpení zaměstnanců, včetně členů KSČ, na stoupence politiky KSČ a na ty, kteří podporují požadavky opozičních sil. Situace v nich je do značné míry závislá na postojích vedoucích organizací. V řadě z nich byly přijaty rezoluce [na podporu] stávky studentů a umělců. Z výrobních podniků byli zástupci tzv. nelegálních struktur, 'Občanského fóra' a studentů vykázáni. K tomu např. došlo v Továrně obráběcích strojů v Čelakovicích, ČKD Tatra Smíchov, ČKD Závody Wilhelma Piecka, Janka Radotín, Tesla Hloubětín, Čokoládovny Praha, Kaučuk Kralupy, SONP Poldi Kladno. V Tesle Elektrosignál byla z popudu zástupců vysokoškoláků odsouhlasena výzva požadující odstoupení stranického vedení a ministra vnitra ČSSR, kterou podepsalo 80 zaměstnanců. Předseda základní organizace SSM BENATSKÝ informoval ředitele podniku, že se svazáci hodlají připojit 27. 11. 1989 ke stávce. Ředitel toto stanovisko jednoznačně odmítl a prohlásil, že v případě uskutečnění stávky budou mít svazáci absenci a budou muset nahradit i následné škody ve výrobě. Na železniční stanici Praha Hlavní nádraží se uskutečnila podpisová akce na podporu prohlášení Čs. strany socialistické, která byla podepsána několika desítkami osob. Na společném jednání hospodářského vedení Řízení letového provozu ČSSR, ZO KSČ, ZV ROH, ZO SSM byla přijata rezoluce podporující postoj studentů a umělecké fronty a vyjadřující rozhodný nesouhlas s prohlášením vlády a ČNR. Značná část zaměstnanců Československé námořní plavby, včetně členů KSČ, zastává názor, že by vláda měla odstoupit. Soudí, že ÚV KSČ je v defenzivě a 'kromě vyhrožování mocenskými prostředky není schopen nic učinit'. V jednotlivých ústavech ČSAV jsou z podnětu ZO KSČ, ZV ROH a ZO SSM svolávána shromáždění, na nichž jsou odsouhlasovány rezoluce odsuzující zásah SNB a požadující uvolnění 'zdiskreditovaných' funkcionářů KSČ a propuštění politických vězňů. Pracovníky provozní laboratoře Mezinárodní a meziměstské telefonní a telegrafické ústředny Praha bylo přijato prohlášení, které podepsali téměř všichni zaměstnanci, v němž vyjadřují svoji solidaritu s generální stávkou 27. 11. 1989. Prohlášení na podporu stávkujících studentů podepsalo 150 zaměstnanců Uranových dolů Hamr na Jezeře. Rezoluce proti zákrokům SNB byla projednána na podnikové konferenci ROH Východočeských elektráren v Hradci Králové. Většina pracovníků s požadavky studentů vyslovuje souhlas. Za pravdivé považují informace Mladé fronty, Rudé právo je považováno za nepravdivé a tendenční.

Podle neproověřené informace chtějí zaměstnanci Elektrárny Tisová (okres Sokolov) vstoupit 27. 11. 1989 do generální stávky s požadavkem na odstoupení s. Jakeše z funkce.

V průběhu 21. 11. 1989 byl na celém území ČSSR nadále zaznamenán zvýšený výskyt letáků, obsahující výzvy studentů, odsuzující zákrok SNB, ale i požadující změnu vlády a politického systému v ČSSR, a výzvy ke generální stávce 27. 11. 1989. Rovněž jsou zjišťovány nepřátelské nápisy útočící proti KSČ a jejím představitelům.

Dne 21. 11. 1989 byla bývalými členy Sociálně demokratické strany z roku 1948 obnovena Sociálně demokratická strana v ČSSR. Účastníci setkání v čele s Břetislavem NEDBÁLKEM se dohodli, že ve straně nebudou zapojeny osoby, které v minulosti byly členy KSČ, jako např. Jiří HÁJEK a Stanislav POŠUSTA. Sociálně demokratická strana by měla být pokračovatelkou linie z roku 1948. Prohlášení o jejím založení bylo odesláno k uveřejnění zahraničním rozhlasovým stanicím Hlas Ameriky a Svobodná Evropa.

[...]

5) Názory a nálady obyvatelstva

Někteří dělníci s. p. Zbrojovka Brno kritizují studenty za jejich neuvážené postoje ke studiu i vývoji společnosti. Nelze do nočních hodin demonstrovat, nestudovat, neplnit si své povinnosti a po ránu vyspávat. Kdyby

takto jednali například příslušníci dělnické třídy, za chvíli by nebylo co nakupovat a dopadli bychom jako v Polsku. Podle jejich názoru je však pravda, že řešení vzniklé situace lze spatřovat pouze v odstoupení současného vedení, které vede národ do ekonomické záhuby. Ve vládě a ÚV KSČ není osobnost, to markantně vystupuje zejména nyní, která by byla schopna dát společenskému a ekonomickému dění řád a smysl, veřejně vystoupit a národ orientovat.

Vojáci z povolání VÚ Slaný souhlasí se zásahem pořádkových jednotek proti studentům a odsuzují studenty za jejich vystupování, kdy kladou vládě podmínky a pro společnost sami ještě nic neudělali. Byl kritizován SSM, který má hájit politiku strany a přitom připustil tento dialog. Byla kritizována Čs. televize, která nevysílala žádné záběry ze zásahu jednotek, když např. polská televize je uvedla. Z tohoto postupu pak vznikají názory, že se naše vláda snaží něco tajit.

Mezi dělníky i funkcionáři Královopolských strojů Brno se objevují obavy o persekuvání dětí členů KSČ na vysokých a středních školách ze strany spolužáků. Projevuje se to i v tom, že děti členů KSČ po návratu z demonstrace v Brně dne 20. 11. 1989 rodičům uvedly, že musely jít, jinak by byly považovány za ty, kteří schvalují zákrok Bezpečnosti v Praze, a další pobyt ve škole by byl pro ně neudržitelný.

Vedení středních škol a učňovských zařízení v okrese Jablonec nad Nisou se shodlo v názoru, že vystoupení s. Pitry v Čs. televizi dne 19. 11. 1989 bylo nekonkrétní, krátké a nic neříkající. Za stávající situace měli vystoupit s. Jakeš a s. Adamec a k vyvrácení rozšířených zpráv o brutálním zásahu pořádkových sil v Praze pak ministr vnitra s použitím dokumentačních materiálů.

Zaměstnanci s. p. Sepap Štětí a Krajského ústavu památkové péče v Ústí nad Labem jsou toho názoru, že je třeba vyvrátit zprávu o neadekvátním zásahu Sboru národní bezpečnosti v Praze, zejména zařazováním ukázek vystoupení závadových skupin osob ve vysílání Čs. televize. Současné relace Čs. televize přinášejí jen záběry z klidných akcí, což zcela jednostranně ovlivňuje myšlení lidí. Stejně je hodnocena skladba informací zveřejňovaných v denících Svobodné slovo a Mladá fronta, které jsou proti Rudému právu v předstihu.

Z vesnického prostředí okresu Litoměřice, s. p. Benzina Roudnice nad Labem a Krajského soudu v Ústí nad Labem jsou zaznamenávány názory odsuzující demonstrace a stávky včetně zapojení umělců v nich. Je rovněž vyjadřován nesouhlas s výzvami ke generální stávce dne 27. 11. 1989. Podle těchto názorů demonstrace nic neřeší, naopak mohou vyústit v situaci analogickou s vývojem v Polsku s negativním dopadem na ekonomiku a zejména vnitřní trh.

Zaměstnanci VHS Ústí nad Labem rovněž nesouhlasí s generální stávkou. Zákrok Sboru národní bezpečnosti v Praze dne 17. 11. 1989 je hodnocen kladně.

V s. p. Tonaso Neštětice jsou pracující rovněž proti generální stávce. Rada pracujících se však vyjádřila v tom smyslu, že souhlasí s prošetřením zákroku Sboru národní bezpečnosti v Praze.“

DSS FMV č. 180 mala nasledujúcich 16 príloh: "Mimořádná schůzka 'Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných'" (rozdeľovník – ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Hoffmann, Fojtík, Hegenbart); "Vystoupení HAVLA, BARTOŠKY a BURIANA z balkonu Lidového nakladatelství na Václavském náměstí" (rozdeľovník – ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Hoffmann, Fojtík, Štěpán, Hegenbart); "Rozšířený aktiv Městského výboru Československé strany lidové" (rozdeľovník – ss. Jakeš, Hoffmann); "Vývoj situace v Sekretariátu Československé strany socialistické" (rozdeľovník – ss. Jakeš, Hoffmann); "Ustanovení 'Občanského Fóra'" (rozdeľovník – ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Hoffmann, Fojtík, Štěpán, Hegenbart); "Okruh problémů, který má být projednán se zástupci státní správy na plánovaném setkání církevních představitelů ČSSR" (rozdeľovník – ss. Jakeš, Adamec, Fojtík, Hoffmann, Hegenbart); "K aktivitám čs. nepřátelské emigrace v Rakousku vůči ČSSR" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - členovia a kandidáti PUV KSČ, ss. Hanus, Zajíc, Hajn, Hegenbart); "Hodnocení situace v ČSSR britskou vládou" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - členovia a kandidáti PUV KSČ, ss. Hanus, Zajíc, Hajn, Hegenbart); "Zájem Spojených států amerických o prostředí některých čs. politických stran" (rozdeľovník – ss. Jakeš, Adamec, Lenárt, Fojtík, Hoffmann, Hegenbart); "K některým záměrům USA v politice vůči ČSSR" (zdroj - I. správa ZNB, rozdeľovník - ss. Jakeš, Fojtík, Hegenbart); "K nadcházející návštěvě M. GORBAČOVA v Itálii" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - ss. Jakeš, Adamec, Lenárt, Fojtík, Hegenbart, Štefaňák); "Signalizace příjezdu zájmových osob v souvislosti s vývojem v ČSSR" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - s. Hegenbart); "Signalizace příjezdu zájmových osob v souvislosti s vývojem v ČSSR" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - s. Hegenbart); "K přípravám západoevropských sociálně demokratických stran na zasedání Rady Socialistické internacionály v Ženevě" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - členovia a kandidáti PUV KSČ, ss. Zajíc, Hanus, Hajn, Hegenbart); "Vznik Sociálně demokratické strany Alžírsko a její program" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - ss. Štefaňák, Johanes); "Setkání Sudetoněmecké mládeže /SDJ/ s Českým národním výborem v Německu /24. - 26. 11. 1989/" (zdroj - I. S-ZNB, rozdeľovník - s. Hegenbart).

Bližšie k DSS FMV č. 180 viď *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 102 – 110.

² Na federálnej úrovni bola kontrarozviedná "ochrana orgánů SSM" administratívne podchytená 29. 4. 1971 4. odd. 2. odb. II. S-FMV v OBZ "MLÁDEŽ" s reg. č. 2518: 7. 4. 1972 odovzdaný na 4. odd. 1. odb. tejže správy, po vzniku X. S-FMV na jej 2. odd. 3. odb., 27. 9. 1983 "připojen díl č. 3960/10 [...] k OB 2518 jako díl č. 6 "DŮM", zničený na 1. odd. 11. odb. II. S-ZNB 7. 12. 1989.

³ Viď Prohlášení sekretariátu ústředního výboru SSM, in: *Deset pražských dnů...*, s. 71 - 72.

4b

1989, 22. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vonkajšieho protivníka (disent; cirkev).

[...] ^a

Vec: Situačná správa o nepriateľskej činnosti vonkajšieho protivníka

Prameňom /2/ bolo zistené, že dňa 21. 11. 1989 Milan Horáček, člen strany zelených v NSR[,] uskutočnil s A. Dubčekom telefonické interview o súčasnej situácii v ČSSR. Menovaný pri opise priebehu udalostí zdôrazňoval najmä nechotu vládnych a straníckych orgánov riešiť nahromadené problémy.

Na záver rozhovoru sa Dubček pochvalne vyjadril na adresu hnutia zelených, ktorému pripisuje vysokú celospoločenskú hodnotu. Zároveň podotkol, že aj na Slovensku existuje podobné hnutie v nedávnej minulosti sa prezentujúce vydaním časopisu Bratislava-Nahlas, ktoré má pred sebou veľkú budúcnosť, aj napriek tomu, že štátne a stranícke orgány na členov hnutia vyvíjajú nátlak.

O obsahu poznatku bude inf. 1. taj. ÚV KSS a predseda vlády SSR.

Náč. 12. S ZNB :

plk. RSDr. Štefan Homola / 14347-348 +++

^a Č. p. KR-007-111/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", došlo 22. XI. 1989 v 14,45 hod., číslo zprávy 11029. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, došlo 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-362/03-89 a "VYTĚŽENO AO". Nad nimi rukou pripísané "KABELE, HUSEK", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy.

4c

1989, 22. novembra, Bratislava. - Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného protivníka (kultúra).

[...] ^a

Vec: Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného protivníka

Prameňom /3/ bolo zistené, že dňa 21. 11. 1989 o 18.30 hod. sa konalo vo filmovom klube stretnutie pracovníkov Čs. televízie, Slovenskej filmovej tvorby, Zväzu slovenských dramatických umelcov, novovzniknutej organizácie mladých filmových umelcov a študentov VŠMU v Bratislave. Počas stretnutia sa účastníci dohodli, že je potrebné dňa 21. 11. 1989 vo večerných hodinách navštíviť všetkých známych bratislavských hercov a požiadať ich, aby spolu s vysokoškólakmi postupne navštívili jednotlivé výrobné podniky v Bratislave aj mimo nej a agitovali pracujúcich k štrajku.

Na záver predsedu filmovej sekcie ZSDU Leo Štefankovič vyzval prítomných, aby upustili od generálneho štrajku, poukazujúc na prehlásenie predsedu vlády ČSSR, že s predstaviteľmi občianskych iniciatív sa pristúpi na dialóg. Jeho výzva u zúčastnených nenašla žiadnu podporu.

Tým istým prameňom bolo zistené, že dňa 21. 11. 1989 vo večerných hodinách sa uskutočnilo zhromaždenie bratislavských študentov na Hviezdoslavovom námestí. Pred zhromaždenými vystúpil okrem iných v mene robotníkov z Bratislavy Zvrábel, ktorý prehlásil, že práve v meste vzniklo nezávislé robotnícke združenie, pripojujúce sa k demonštrantom. Zároveň prítomným prečítal rezolúciu uvedeného združenia.

Ďalej bolo zistené, že zo strany organizátorov boli vznesené požiadavky, aby sa na ďalších demonštráciách zúčastnil aj A. Dubček (spôsob zabezpečenia jeho účasti nebol konkretizovaný).

O obsahu uvedených poznatkov bol inf. 1. taj. ÚV KSS a predseda vlády SSR.

Náčelník 12. S ZNB :

plk. RSDr. Štefan Homola / 14345-346 +++

^a Č. p. KR-0020-33/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 22. XI. 1989 v 14.45 hod., **číslo zprávy** 11030. Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-361/03-89. Vpravo od nich rukou pripísané "KNÍŽEK, KOLÁŘ", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy (u Koláře navyše pečiatkou dátum "27. listop.").

4d

1989, 22.novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka (písomnosti; vplyv z ČSR).

[...]^a

Vec: Poznatok do situačnej správy - zaslanie

Prameňom /1/ bolo zistené, že dňa 28. 11. 1989 o 16.00 hod. sa bude konať na byte dr. Kučeru¹ v Prahe rokovanie výboru Masarykovej spoločnosti, ktoré organizuje dr. D[...] S[...] z Brna.

Poznámka : v osobe dr. S[...] sa jedná o syna bývaleho ministra vnútra ČSR a veľvyslanca vo Washingtone.²

Prameň ďalej uviedol, že v súčasnosti je badať snahu národných socialistov o prenesenie činnosti Masarykovej spoločnosti na Slovensko s cieľom preniknutia do slovenskej štruktúry Národného frontu s prednostnou orientáciou na Stranu slobody.

12. S-ZNB vykonáva opatrenia k zisteniu cieľov a zámerov uvedenej organizácie.

Spracoval : npor. Švec

Náčelník organizačného a ana-

lytického odboru 12. správy ZNB Bratislava :

kpt. JUDr. Štefan K o b o l k a / 14385 +++

^a Č. p. KR-0011-92/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 22. XI. 1989 v 17.55 hod., **číslo zprávy** 11046. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-364/03-89 a "VYTĚŽENO AO". Vpravo od nich rukou pripísané "s. Kabele", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis. Priamo nad textom správy je okrem toho pečiatka "23. XI. 1989". Adresátom dennej situačnej správy bol analytický odbor II. S-ZNB.

¹ K osobe Karla Kučeru (1932) bol 24. 1. 1978 1. odd. 3. odb. X. S-FMV zavedený ZPO "HISTORIK", reg. č. 14406: 19. 5. 1978 prevedený na SZ "DOKUMENTÁTOR", 12. 10. 1979 archivovaný (zložka KPP zničená) pod a. č. 682408. 22. 7. 1981 obnovilo 1. odd. 3. odb. X. S-ZNB rozpracovanie v ZPO "HISTORIK", reg. č. 21755: 15. 3. 1983 prevedený na SZ, zničený (vrátane zložky KPP) na 2. odd. 11. odb. II. S-ZNB 7. 12. 1989.

² K osobe D. S. (1922) bol 18. 12. 1968 2. odd. VI. odb. S-ŠtB Brno v problematike "amnestanté" zavedený pozorovací zväzok "KAPOUN", reg. č. 14149, v ktorom sa v registri nachádza poznámka "8. března 1971 převedeno na agent. svazek". Zväzok kandidáta agenta "MARTIN", reg. č. 15133, bol zaregistrovaný tým istým oddelením 8. 3. 1971 pravdepodobne v problematike "K-231": potom bol vedený 1. odd. II. odb. S-ŠtB Brno a skartovaný zrejme v decembri 1989 ("SKART 89"); v registri je poznámka "zaverbován na agenta" a pečiatka "19. X. 1971".

4e

1989, 22. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka (disent; cirkev).

[...] ^a

Vec: Poznatok do situačnej správy

Prameňom /2/ bolo zistené, že dňa 21. 11. 1989 na adresu A. Dubčeka bol zaslaný telegram, ktorého odosielateľom je Andrej Smirnov, tajomník Zväzu kinematografie ZSSR v Moskve. Smirnov pozýva Dubčeka na premiéru filmu Arkadia Rudermana "Človek na tribúne", ktorá sa bude konať dňa 2. 12. 1989 v centrálnom dome kina v Moskve. V súvislosti s tým dodáva, že pobyt A. Dubčeka by trval od 30. 11. do 4. 12. 1989.

O obsahu poznatku bude informovaný 1. taj. ÚV KSS a predseda vlády SSR. 12. S-ZNB vykonáva opatrenia na zistenie reakcie Dubčeka na uvedené pozvanie.

Prameňom /2/ bolo zistené, že Ivan Hoffman, folkový spevák z Bratislavy[,] bol kontaktovaný pracovníkmi rozhlasových staníc Hlasu Ameriky a Rádia Slobodná Európa¹ za účelom zhodnotenia prebiehajúcich udalostí v súvislosti s vystúpením vysokoškolákov v Bratislave, k obsahu manifestov a vyhlásení zameraných proti vláde a KSČ a reakcií robotníkov.

Menovaný uviedol, že z jeho pohľadu najväčšiu aktivitu vyvíja združenie "Verejnosť proti násiliu", ktoré vzniklo ako reakcia na zákrok bezpečnostných zložiek proti študentskej manifestácii v Prahe dňa 17. 11. 1989. Združenie vyslovilo podporu aj tzv. vyhláseniu radových komunistov, ktoré dňa 21. 11. 1989 o 17.00 hod. prečítal prítomným na Dostojevského rade v Bratislave Ľubomír Feldek. Vyhlásenie má za cieľ mobilizovať komunistov k zaujatiu kritického stanoviska k súčasnej situácii a k vzneseniu požiadavky na odvolanie vládnych funkcionárov.

Prehlásenie prerokovalo a podporilo predsedníctvo Zväzu slovenských spisovateľov spolu so ZO KSČ pôsobiace v tejto inštitúcii.

O obsahu k poznatku bude informovaný 1. tajomník ÚV KSS a predseda vlády SSR.

[...] ^b

^a Č. p. KR-007-112/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 22. XI. 1989 v 17.50 hod. (rukou písaný čas nie je úplne čitateľný, podľa čísla správy, ktoré je vyššie než číslo správy bratislavskej pečiatky na SZ s č. p. KR-0011-92/OA-89 /viď dok. 4d/, by malo ísť o čas 17.55 hod. alebo neskôr), **číslo zprávy** 11048. Vpravo pečiatky **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-365/03-89, a "VYTĚŽENO AO". Vpravo od nich rukou pripísané "KABELE, KNÍŽEK", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy.

^b Editorom použité podklady neobsahovali podpis odosielajúceho zodpovedného funkcionára XII. S-ZNB.

¹ Rozpracovanie objektu "Radio svobod. Evropa" bolo na federálnej úrovni administratívne podchytené 25. 9. 1975 4. odd. 2. odb. X. S-FMV v OBZ "RSE" (od 10. 8. 1982 "VLNY"), reg. č. 9894 ("díl OB-2394/3/1. a 2. část prerog. ako 1. a 2. část hl. zväzku"): postupne vedený SOO a 2. odd. 4. odb. X. S-FMV/ZNB, zničený (12 častí hl. zväzku včítane dielov 1-4 a zložky KPP) na 2. odd. 12. odb. II. S-ZNB 1. 12. 1989.

4f

1989, 22. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka II (disent; cirkev).[...]^a

Vec: Poznatok do situačnej správy

Prameňom (2) bolo zistené, že A. Dubček na požiadanie Miloša Hájka¹ a Zdenka Jičínskeho² súhlasil, aby v jeho mene prehlásili 22. 11. 1989 pred zhromaždením na Václavskom nám., že plne solidarizuje s požiadavkami obsiahnutými vo vyhlásení tzv. Občianskeho fóra. Na naliehanie menovaných prisľúbil, že 23. 11. 1989 pricestuje do Prahy, pričom však položil otázku, čo sa tam od neho žiada. Hájek mu odpovedal: "Tvoja prítomnosť". Zároveň majú odovzdať Pražanom jeho pozdrav.

V ďalšej časti rozhovoru žiadal A. Dubček, aby sa v Prahe nepodniklo v súčasnej dobe nič, čo by mohlo skomplikovať postavenie predsedu vlády ČSSR. Považuje za potrebné, aby sa počkalo na stanovisko s. Adamca po návrate z Moskvy. (O tejto ceste ho informoval Hájek).

Na okamžité vycestovanie A. Dubčeka do Prahy naliehal v telefonickom rozhovore s menovaným v ten istý deň i Luciano Antonetti, ktorý mu zároveň oznámil, že v najbližších dňoch obdrží oficiálne pozvanie do Európskeho parlamentu, aby si prišiel prevziať do Strasburgu Sacharovovu cenu.

O obsahu poznatku bude informovaný 1. tajomník ÚV KSS a predseda vlády SSR.

Náčelník 12. správy ZNB:

plk. RSDr. Štefan Homola / 14 387 - 388 +++

^a Č. p. KR-007-113/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 22. XI. 1989 v 20.40 hod., **číslo zprávy** 11057. Vpravo pečiatky **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0041-366/03-89, a "VYTĚŽENO AO". Vpravo od nich rukou pripísané "KABELE, HUSEK", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy.

¹ K osobe M. Hájka (1921) bol 27. 10. 1971 1. odd. II. odb. S-ŠtB Praha zavedený operatívny skupinový zväzok "ŘEDITEL", reg. č. 18094: 10. 11. 1972 prevedený na OZ, 27. 12. 1973 archivovaný 3. odd. II. odb. S-ŠtB Praha pod a. č. 632542 (podľa registra zväzkov z dôvodu "nedostatku dôkazů"). 10. 4. 1974 obnovilo 3. odd. V. odb. S-ŠtB Praha rozpracovanie v zväzku NO ("4/565") "ZELENÝ", reg. č. 22694: 9. 2. 1977 "zaveden PO", 6. 6. 1977 ZPO odovzdaný 1. odd. 1. odb. X. S-FMV, zv. NO nasledoval 13. 1. 1978. Uvedené oddelenie X. S-FMV zaregistrovalo SZ "ZELENÝ - BLÍŽENCI" (neskôr "ŠÍBR") s reg. č. 14794 až 28. 3. 1978 (a to napriek tomu, že je tu údaj "26. 1. 78 z PO na S"): "objekt" akcie neuvedené kedy (podľa riadku z registra "NO prišlo 20. 3. 1978") zaevidovaný ako "NO-1/25" (potom "NO-4/565" a nakoniec "1/248"), zväzok zničený (vrátane zložky KPP a DOK) na 1. odd. 10. odb. II. S-ZNB 4. 12. 1989. Samostatný zv. NO "ŠÍBR" s reg. č. 37364 vyčlenilo 1. odd. 10. odb. II. S-ZNB 7. 6. 1989: zničený 4. 12. 1989.

K osobe M. Hájka existuje tiež výpis zo zvodiek sledovania v dňoch po 16. 11. 1989, ktorý spracovala IV. S-ZNB (poznámky rukou na boku vzhľadom k tomu, že neudávajú žiadnu novú informáciu, vynechávame):

"17. 11. 1989 - pátek"

Cíl: dokumentace objektu se zájmovou osobou sledováno od 13.45 do 16.32 hodin

V 14.40 hodin byl v letištní hale Ruzyně zachycen S l a v í k Václav (akce REDAKTOR) ve společnosti ženy pro přehl. EMA (55 let, 175 cm, střední postava, oválný obličej, silnější dioptrické brýle - proveden videozáznam). S l a v í k a EMA spolu procházeli letištní halou a po zjištění, že letadlo z Říma je zpožděno, posadili se do křesílek poblíž informační tabule.

V 15.40 hodin odešli k východu z celního prostoru a vyhlíželi ke dveřím. V 16.25 hodin stál S l a v í k těsně u východu z celního prostoru a nahlížel otevřenými dveřmi dovnitř, v tuto dobu se otočil a přistoupil k muži pro přehled PAUL (45 let, 180 cm, štíhlá postava, oválný obličej, tmavé vlnité vlasy, v ruce držel italské noviny, na zemi stál větší cestovní kufr tmavé barvy). S l a v í k se s PAULEM pozdravil podáním ruky, v tuto dobu k nim přistoupila EMA a společně opustili halu letiště. Odešli na parkoviště k zaparkovanému vozu Š 120 hnědá [...] (majitel Slavík Václav). EMA odemkla vůz, usedla za volant, S l a v í k se posadil na sedadlo spolujezdce a PAUL i s kufrem na zadní sedadlo. V 16.32 hodin společně odjeli směrem do centra Prahy.

Objekt spatřen nebyl. Po dobu záchytu byl na letišti zachycen Slavík Václav. Jeho chování bylo klidné, při vyčkávaní u východu z celního prostoru projevoval netrpělivost a nervozitu. V době setkání Slavíka s PAULEM bylo v letištní hale značné množství cestujících, čímž byly stíženy podmínky pro provedení videozáznamu.

Zjištěné poznatky:

[...]

19. 11. zašel objekt na adresu Karlovo nám. 18 - Benda Václav v 12.25 hodin - po chvíli byl vyveden přísl. VB a

odvezen služebním vozem.”

A MV ČR, neusporiadané materiály IV. S-ZNB, mikrofilm "X 37".

² K osobe Z. Jičínského (1929) bol 13. 3. 1973 3. odd. 2. odb. II. S-FMV zavedený ZPO "PARTÁK", reg. č. 5114 ("ze styku 2520" - odkazuje sa pravdepodobne na pozorovací zväzok "EMISAR" s reg. č. 2520, ktorý bol vedený na Jiřího Pelikána, vid' pozn. 1 dok. 8a): neuvedené kedy bol odovzdaný na 1. odd. toho istého odboru, po vzniku X. S-FMV na jej 1. a neskôr na 3. odd. 1. odb., 3. 8. 1973 prevedený na SZ, 30. 11. 1981 "stat. ukončeno návrhem na vyšetřování vyš. sv. 9/4-81 vyš. odb. S-StB Praha" - od 27. 4. 1981. 11. 12. 1981 obnovilo 3. odd. 1. odb. X. S-ZNB rozpracovanie SZ "PARTÁK", reg. č. 22581: "objekt" akcie 5. 1. 1984 zaevidovaný ako NO ("II/424"), zväzok 27. 5. 1987 prevedený na OZ, 25. 10. 1988 odovzdaný z 1. odd. 1. odb. X. S-ZNB na 1. odd. 10. odb. II. S-ZNB, zničený (4 časti hl. zväzku, zložka KPP) 8. 12. 1989. Samostatný zv. NO "PARTÁK" s reg. č. 37343 zaregistrovalo 1. odd. 10. odb. II. S-ZNB 5. 6. 1989: zničený 1. 12. 1989.

5a

1989, 23. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka (písomnosti; vplyv z ČSR).

[...] ^a

Vec: Poznatok do situačnej správy¹

Prameňom /3/ bolo zistené, že bratislavskí vysokoškóľáci požadujú, aby ich zhromaždení sa zúčastňovali iba politicky erudované osoby, nakoľko pracovníci Ministerstva školstva, mládeže a telesnej výchovy SSR im odpovedajú len na otázky týkajúce sa školstva. Táto skutočnosť je zo strany pracovníkov MŠMA TV SSR hodnotená negatívne. Označujú to za vyčkávaciu taktiku stranického aparátu, ktorý čaká na výsledky zasadania ÚV KSČ, ktoré sa bude konať 24. 11. 1989. Kriticky sa tiež vyslovujú k tomu, že za súčasnej politickej situácie je v ZSSR na služobnej ceste Janošovský, predseda SÚV SZM a na dovolenke predseda ObNV Bratislava 1. Pracovníci uvedeného ministerstva vyjadrujú obavy, že po pléne ÚV KSČ budú za svoju činnosť kritizovaní práve osobami zo stranického aparátu, ktorí sa v súčasnosti do riešenia problémov neangažujú.

Tým istým prameňom bolo zistené, že dňa 22. 11. 1989 o 21.00 hod. študenti filozofickej fakulty UK v Bratislave sa dostali do budovy ČSTK v Bratislave a požadovali zverejniť študentskú "výzvu k robotníkom"¹ obsahujúcu prehlásenie predstaviteľov štrajkových výborov vysokých škôl v Prahe. Tiež žiadali zverejniť prehlásenie bratislavských vysokoškóľských študentov, vydané koordinačným výborom slovenských vysokých škôl, v ktorom sa okrem iného autori obracajú s výzvou na pracujúcich a na príslušníkov ozbrojených zborov, aby sa nedali zneužiť proti národu.²

Dňa 23. 11. 1989 prameňom /3/ bolo zistené, že v ranných hodinách navštívil ČSTK v Bratislave s rovnakou požiadavkou Zoltán N a d u š k a, tajomník ZO KSS Slovenskej filmovej tvorby v Bratislave, ktorý taktiež požadoval zverejnenie výzvy členov ich ZO KSS, obsahujúcej známe požiadavky k vyšetreniu zákroku bezpečnostných zložiek a odvolaniu zodpovedných straníckych a vládnych funkcionárov.

O obsahu poznatkov bude informovaný 1. taj. ÚV KSS a predseda vlády SSR.

1. zast. náč. 12. S ZNB :

pplk. JUDr. František Budaváry/14447 - 448 +++

^a Č. p. KR-0011-93/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", prišlo pravdepodobne 23. XI. 1989 o 17.45 hod. (na kópii chýba horná časť pečiatky, vzhľadom k tomu však, že číslo správy je len o jednu nižšie ako číslo správy nasledujúceho dokumentu, možno predpokladať správnosť nami ponúknutého dátumu a hodiny), **číslo zprávy** 11126. Vpravo pečiatky "5" a **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0041-369/03-89; medzi nimi rukou pripísané "s. Knížek", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis.

¹ Informácie zo SSR zapracované OAI VOS FMV do DSS FMV č. 181 z 23. 11. 1989 boli získané zo zdrojov, ktoré editor nemal k dispozícii. Samotná DSS FMV č. 181 vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace

Dne 22. 11. 1989 pokračovali na celém území ČSSR masová shromáždění a demonstrace. Pořádkové

jednotky SNB nezasahovaly, nikdo z účastníků demonstrací nebyl zraněn.

Vnitřní protivník využívá shromáždění občanů k otevřenému vyhlášení požadavků, které mimo jiné směřují k odstoupení vlády ČSSR. Nadále pokračuje jeho intenzivní agitace k účasti pracujících na generální stávce 27. 11. 1989, k tomu zneužívá herce a vysokoškolské studenty.

Přetrvává rozšiřování letáků vyzývajících ke generální stávce, na podporu studentských požadavků a útočících proti KSČ, bezpečnostním orgánům, stranickým a státním představitelům.

V průběhu 22. 11. 1989 nebyla zaznamenána závažná mimořádná událost v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

2. Nepřátelská činnost

Dne 22. 11. 1989 pokračovala stávka umělecké fronty, vysokoškoláků a části středních škol.

Zesilují snahy studentů a umělců o ovlivňování dělnického prostředí s cílem získat je pro podporu svých požadavků a generální stávku 27. 11. 1989 v době od 12.00 do 14.00 hodin. Vzhledem k častým neúspěchům při pronikání do výrobních závodů rozdávají svá prohlášení dělníkům po skončení pracovní doby před branami závodů. Ve snaze lépe pronikat mezi pracující 'Občanské fórum' rozhodlo vysílat mezi ně zkušené osoby z řad tzv. nelegálních struktur a jejich přívrženců /např. z 'OBRODY'/. Na závodech dochází k aktivizaci osob sympatizujících s 'chartou-77' a vyloučených z KSČ. Začínají organizovat petice na podporu stanovisek a požadavků studentů a umělců.

Na celém území ČSSR je zaznamenán výskyt různých výzev, nepřátelských letáků a nápisů. V odpoledních hodinách se 22. 11. 1989 v Praze, Bratislavě, ve všech krajských městech a na některých dalších místech konaly protestní shromáždění a demonstrace. Pod záminkou protestu proti zákroku pořádkových jednotek SNB vůči studentům vysokých škol 17. 11. 1989 bylo útočeno proti vedoucí úloze KSČ ve společnosti, požadován pluralismus, demise vlády, odstoupení některých vedoucích představitelů a byly stupňovány útoky na Bezpečnost.

Manifestaci vysokoškolských a středoškolských studentů na Václavském náměstí předcházela horečná aktivita a přípravy téměř všech osob z tzv. nelegálních struktur, které dlouhodobě usilují o odstranění KSČ z jejího mocenského postavení. Václav BENDA, Eva ŠTOLBOVÁ, Dana NĚMCOVÁ a řada dalších vydávali pokyny k zajištění co největší účasti studentů na manifestaci. Nejaktivnější je 'Občanské fórum', které se již nechce spokojit s 'nějakým dialogem'. Rozhovor s předsedou vlády ČSSR nepovažují jeho exponenti za zahájení dialogu, protože dnes považují za prvořadé uskutečňovat cíle proklamované v heslech, např. 'Pryč s KSČ', 'Žádáme demisi vlády'. Vlastní průběh manifestace byl dostatečně ilustrován přenosem čs. televize a reportážemi čs. rozhlasu. Mezi pracovníky čs. televize byly získány informace 'o jejich odhodlání vysílat přímé přenosy z dalších protestních akcí, zejména odvysílat filmové záběry ze zásahu příslušníků SNB 17. 11. 1989, které byly zpracovány na FAMU'. Videozáznam o zákrocích pořádkových sil byl již promítán ve výkladní skříni zakázkového krejčovství Diplomata na Národní třídě. Požadují, aby byla odvysílána nejpodstatnější prohlášení, která přečtou mluvčí 'iniciativ'.

V Bratislavě se dopoledne konalo nátlakové shromáždění před Justičním palácem, kde začalo hlavní líčení proti J. ČARNOGURSKÉMU. Asi 5 000 shromážděných skandovalo 'Ať žije Dubček', 'Pryč s StB' apod. S desetiminutovým projevem zde vystoupil Alexandr DUBČEK. V odpoledních hodinách se shromáždění zúčastnilo 17 000 osob.

V Brně se demonstrace zúčastnilo 40 000 osob. V jejím průběhu vystoupili s projevy představitelé tzv. nelegálních struktur DERFLER, HOLCNEROVÁ, MALÝ, MATOUŠEK, MEZNÍK, VENCLÍK a ZAHŘÁDKA, kteří byli představeni Jaroslavem ŠABATOU jako koordinační skupina brněnského 'Občanského fóra'.

V Českých Budějovicích se protestního shromáždění zúčastnilo 4 000 převážně mladých lidí. Vystoupili na něm mimo jiné s podporou požadavků na generální stávku zástupci jaderné elektrárny Temelín, ČSAD, s. p. ŠKODA a Krajského ústavu národního zdraví.

V ostatních krajských městech se demonstrací zúčastnilo v Hradci Králové 4 000 osob, v Ústí nad Labem 3 000, v Ostravě 2 000, v Banské Bystrici 1 000, v Košicích 3 000 osob. Masové demonstrace proběhly rovněž v Olomouci /10 000 osob/, Liberci /8 000 osob/, Karlových Varech /3 000 osob/, Žilině /2 000/, Zvolenu /1 500/ a Jihlavě /1 000 osob/.

Dne 22. 11. 1989 proběhla na Městském výboru SSM v Praze schůzka se zástupci Svazu studentů. Hlavním programem byla příprava nové rezoluce a formulování nových programových bodů. Odsoudili projev s. Jakeše /z 21. 11. 1989/ a prohlášení Městského výboru KSČ, přednesené s. Štěpánem. Účastníci schůzky předpokládají, že 'padne vedení KSČ a vláda'. Mezi funkcionáři SSM je rozšiřován názor, že došlo k rozštěpení ve vedení strany. Jeden směr je vedený s. Adamcem a Mohoritou, druhý je současné vedení KSČ. Pro potřeby stávkového výboru jsou na Městském výboru SSM Praha využívány rozmnožovací stroje. Bylo zjištěno, že ÚV SSM vydává instrukce, aby všechny ZO SSM podpořily peticemi hlavní stávkový výbor vysokoškoláků, výzvy ÚV SSM a Městského výboru SSM v Praze.

Zástupci pražských vysokých škol navštívili výrobní podniky v Jihočeském kraji /Jihočeské cihelny Lety, Závody pro výrobu vzduchotechnických zařízení Milevsko, České závody motocyklové Strakonice/, v Západočeském kraji /Škoda Plzeň, Palivový kombinát Vřesová/, v Severomoravském kraji /Vítkovické železářny a slévárny Klementa Gottwalda, Tatra Kopřivnice/, v Západoslovenském kraji /Chemické závody J. Dimitrova Bratislava,

Slovnaft Bratislava, Slovair, Bratislavské automobilové závody/ a další. Byla přijata opatření k zamezení jejich vstupu do závodů a odmítnutí požadavků. Na některých závodech dochází k sepisování protestních rezolucí. Je v nich vyjadřován nesouhlas s postupem bezpečnostních sil, podpora požadavků MV SSM v Praze a poukazováno na nedostatečnou informovanost po stranické linii i nejednotnost informací ve sdělovacích prostředcích. Je kritizováno, že ÚV KSČ 'mlčí' a veškerá odpovědnost že zůstala na základních organizacích KSČ. Tyto připomínky byly zaznamenány na stavbě jaderné elektrárny Temelín, v Gamě České Budějovice, Agroprojektu České Budějovice, Jitexu Písek, Závodech na výrobu vzduchotechnických zařízení Prachatice, Východočeských pekárnách Hradec Králové, Východočeských chemických závodech Semtín, Strojové stanici ČSD Chrudim, Výzkumném ústavu palivoenergetického komplexu Ostrava. Zejména v podnicích Východočeského kraje jsou zjišťovány snahy závodních organizací SSM zúčastnit se generální stávky 27. 11. 1989. V s. p. Mitas Praha bylo získáno k podpoře stávky 50 pracujících, Smíchovský pivovar se z rozhodnutí pracujících zúčastní celý, rovněž Sportprojekt Brno se prohlášením ZV ROH přidává ke generální stávce. V ČKD Polovodiče Praha byla na mítinku 1 400 zaměstnanců odsouhlasena účast na stávce. Řediteli podniku a několika dalším osobám, které s ní chtěli vyslovit nesouhlas, bylo zabráněno ve vystoupení. Na aktivu funkcionářů ROH s. p. Škoda České Budějovice se z iniciativy předsedy ZV ROH připojilo k požadavku na generální stávku 81 odborových funkcionářů.

V Praze 22. 11. 1989 byla zaznamenána anonymní telefonická výhrůžka atentátem na osobu s. Štěpána. Dále bylo anonymně vyhrožováno výbuchy v Středním odborném učilišti obchodním v Kolíně /Středočeský kraj/, v objektu vysoké školy a Jihočeského divadla v Českých Budějovicích, na OV KSČ Brno 1. Všechny výhrůžky byly ověřeny jako klamné, po pachatelích se pátrá.

V Západočeském kraji bylo vyhrožováno fyzickou likvidací ve dvou případech rodinám příslušníků SNB. Nezletilé dceři předsedy OKRK OV KSČ v Domažlicích bylo vyhrožováno usmrcením otce.

[...]

5. Názory a nálady obyvatelstva

Mezi dělníky výrobních závodů v Brně jsou až na individuální iniciativy odsuzovány pokusy o vtažení do generální stávky na den 27. 11. 1989. Stejně stanovisko zastávají i technicko hospodářští pracovníci, kteří si uvědomují problémy spojené s plněním plánu v rámci najetí na samofinancování. Organizace SSM a ZV ROH se k výzvě studentů a herců připojují většinou v menších podnicích, zejména pak v organizacích nevýrobního charakteru /SPOJPROJEKT, AGROPROJEKT apod./, v nichž se rovněž předpokládá připojení ke generální stávce. Zvyšuje se však aktivita studentů provokovaná nezávislými iniciativami ve směru na rozhodující výrobní podniky, jako je ZBROJOVKA, ZETOR, První brněnská, KPS Brno apod.

Naprostá většina zaměstnanců ČSD Klatovy odsuzuje počínání studentů v Praze a vyjadřují se 'měli dostat víc, co udělali pro společnost, potřebovali by vyloučit ze škol' apod. Rovněž odsuzují postoje vedení škol.

Značná část obyvatel Děčína odsoudila protestní pochod studentů středních škol dne 21. 11. 1989. Byly vyslovovány názory, že by se měli raději učit, ještě pro republiku neudělali tolik, aby si mohli takto vyskakovat, že republika jim dala možnost vzdělání a oni se jí takto odvděčují. Je uváděn názor, že kdybychom měli v ÚV KSČ správné politiky, tak by byl 17. 11. 1989 některý představitel odvolán z funkce, a tím by došlo k uklidnění celé ČSSR.

V řadách příslušníků LM v Košicích jsou zaznamenávány názory, které svým obsahem jednoznačně nesouhlasí s tím, aby se prošetřoval zákrok pořádkových jednotek v Praze dne 17. 11. 1989, neboť ho považují za oprávněný. [Viz pozn. ? dok. 42b.]

Pracovní kolektivy k. p. doly V. I. Lenina Komořany, dolu J. Fučíka a s. p. CHZSČSP Litvínov odsoudily jednání studentů v Praze. Písemné prohlášení v tomto směru zašlou na ÚV KSČ.

Mladší zaměstnanci PZO Strojimport odsuzují údajný brutální zákrok bezpečnostních jednotek proti studentům vysokých škol dne 17. 11. 1989. Jejich postoj vyplývá ze skutečnosti, že nikdo z oficiálních stranických a státních představitelů nevystoupil a neuvedl vše na správnou míru. Většina mladých věřila, že přestavba přinese zlepšení na všech úsecích. Jsou však zklamáni a přestali proklamovaným heslům o přestavbě věřit. Otevřeně hovoří, že ti lidé, kteří tam 'sedí' již 20 a více let a dovedli to do tohoto stavu, neskýtají žádné záruky, že to myslí s přestavbou vážně. Hrozí nebezpečí, že strana ztratí podporu většiny obyvatel, kterou dosud měla.

Mezi obyvateli Východoslovenského kraje se vyskytují názory, zda jsme nezapomněli na 'Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti', neboť v roce 1968 se také nejdříve ozvala kulturní fronta, tedy ti, kteří i v dnešní době mají všechno a pro socialismus neudělali nic. [Viz pozn. ? dok. 42b.]

V ranních hodinách dne 21. 11. 1989 proběhla na dole HAMR na Jezeře, šachta 3, podpisová akce na podporu studentů, adresovaná předsedovi federální vlády a studentskému stávkovému výboru v Praze. Podporu podepsalo asi 150 osob ze 700 přítomných střídajících směn.

Pracovníky Čs. televize Ostrava je hodně diskutované téma současné politické situace. Bezpartijní projevy sympatie ke stávkujícím studentům a svůj postoj zdůvodňují tím, že studenti několikrát posílali své požadavky přímo na ÚV KSČ, avšak nikdy na ně nebylo reagováno, ať kladně, či záporně. V tom vidí hlavní příčinu současných událostí. Členové KSČ jsou ve svých postojích nejednotní. Část zastává stanovisko, že formou nátlakových akcí se vzniklé problémy nedají řešit, další se odmítají k současným událostem vyjádřit. Této situaci

nahrává také postoj vedoucích pracovníků Čs. televize Ostrava, kteří od vzniku studentských nepokojů mezi pracovníky nechodí.

Na Státní plánovací komisi jsou vedeny diskuse, při nichž je kritizována situace, kdy silné aktivity pravicových sil neodpovídá vystupování strany, především ÚV KSČ, jeho nejvyšších představitelů k zabránění prohlubování krize. Jsou vyslovovány obavy, že tato pasivita může být příčinou získání pozic pravice na závodech k vyvolání stávek a nepokojů. Rovněž je kritizován tisk a televize, kde se vyskytují tendenční informace. Uvedenými názory jsou ovlivněni i členové lidové milice, z nichž 50 % zpochybňuje jejich případné nasazení při ochraně ÚV KSČ.“

DSS FMV č. 181 mala nasledujúcich 15 príloh: bez názvu, týkajúca sa trestných činov spojených s príslušníkmi ZNB, PS a SA (rozdeľovník: ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Hegenbart); "K súčasné aktivity vnějšího nepřítele proti ČSSR" (zdroj - I. správa ZNB, rozdeľovník - členovia a kandidáti predsedníctva ÚV KSČ, s. Hegenbart); "Názory vědeckých pracovišť ČSAV na vývoj v ČSSR" (zdroj - III. správa ZNB, rozdeľovník - ss. Jakeš, Hoffmann, Fojtík, Hegenbart); "Jednání pracovní skupiny 'občanského fóra'" (rozdeľovník - minister vnútra ČSSR); "Tisková konference 'organizačního fóra'" (rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, ss. Zajíc, Hanus, Hajn, Hegenbart); "Průběh diskuzních klubů v divadle Na Zábradlí" (rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, ss. Zajíc, Hanus, Hajn, Hegenbart); "Obnovení činnosti Sociálně demokratické strany" (rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, ss. Zajíc, Hanus, Hajn, Hegenbart); "Názory J. ŠPAČKA a exponenta tzv. Českých dětí k demonstracím v Praze" (rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, ss. Zajíc, Hanus, Hajn, Hegenbart, Jireček); "K současným aktivitám vnějšího protivníka proti ČSSR" (zdroj - I. správa ZNB, rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, ss. Hanus, Zajíc, Hajn, Hegenbart); "Zasedání Výkonného výboru prezidia Křesťanské mírové konference" (rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Hegenbart); "Zájem pracovníků kapitalistických sdělovacích prostředků o vývoj vnitropolitické situace v ČSSR" (zdroj - I. správa ZNB, rozdeľovník - s. Hegenbart); "Hodnocení situace v Maďarské republice představiteli ministerstva vnitra MR" (zdroj - predstaviteľ FMV v PĽR, rozdeľovník - ss. Jakeš, Adamec, Lenárt, Fojtík, Hegenbart); "Signalizace vize udělených pracovníkům západních hromadných sdělovacích prostředků k cestě do ČSSR" (zdroj - I. správa ZNB, rozdeľovník - s. Hegenbart); "K hodnocení výsledků jednání III. summitu skupiny '8' v Peru" (zdroj - I. správa ZNB, rozdeľovník - ss. Štefaňák, Johanes); "K politice ČLR v kambodžské otázce" (zdroj - I. správa ZNB, rozdeľovník - ss. Štefaňák, Hegenbart).

Bližšie k DSS FMV č. 181 vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 145 – 152.

² Myslí sa pravdepodobne Provolání vysokoškolských studentů k dělníkům a rolníkům Československa, in: *Deset pražských dnů...*, s. 75-76.

³ Vid' Vyhlásenie slovenských vysokoškolských študentov, in: *November 1989 a Slovensko*, s. 330.

5b

1989, 23. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka II (písomnosti; vplyv z ČSR).

[...]^a

Vec: Poznatok do situačnej správy

Dňa 23. 11. 1989 prameňom /3/ bolo zistené, že pracovníci hlavnej redakcie zábavných programov ČST v Bratislave (HRZP) prijali vyhlásenie, ktoré odsudzuje postup bezpečnostných zložiek proti účastníkom demonštrácie dňa 17. 11. 1989 v Prahe. Iniciátormi vyhlásenia sú Ľubomír Belák, vedúci dramaturg HRZP a Alžbeta Flaková, vedúca výroby. Vyjadrujú v ňom solidárnosť s požiadavkami mládeže a divadelných umelcov a v tejto súvislosti požadujú od vedenia ČST v Bratislave, aby do 27. 11. 1989 ČST nezaraďovala do vysielania žiadne zábavné programy a vytvorila tak priestor pre otvorený dialóg názorovo rozdielnych skupín na televíznej obrazovke. Taktiež žiadajú, aby neboli vyvodzované dôsledky voči pracovníkom, ktorí sa odmietli zúčastniť na výrobe relácií po 20. 11. 1989.

Na podporu splnenia svojich požiadaviek sa pripájajú ku generálnemu štrajku dňa 27. 11. 1989.

K uvedenej výzve sa prihlásil aj CZV SZM pri ČST v Bratislave, čoho iniciátorom bol Pavol Rusko, predseda CZV SZM. V prípade nesplnenia týchto požiadaviek sa CZV SZM vyhráža generálnym štrajkom.

O obsahu poznatku bude inf. 1. taj. ÚV KSS a predseda vlády SSR.

1. Z N 12. S ZNB :

pplk. JUDr. Budaváry Frant. / 14449-450 +++

^a Č. p. KR-0011-94/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 23. XI. 1989 v 17.45 hod., **číslo zprávy** 11127. Vpravo pečiatky "5" a **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0041-367/03-89; medzi nimi rukou pripísané "s. KNÍŽEK", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis a jeden škrtnutý.

5c

1989, 23. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka (disent; cirkev).

[...] ^a

Vec: Poznatok do situačnej správy -. ¹

Dňa 23. 11. 1989 sa uskutočnilo stretnutie Júliusa Strinku¹, Rudolfa Hoffmana a Romana Kaliskeho s predstaviteľom pražskej Obrody Menclom², na ktorom spoločne rozoberali perspektívy ďalšieho vývoja v ČSSR.

Mencl uviedol, že v prvej fáze je potrebné počítať s kompromisným vývojom, ktorý by prešiel do konfliktného s dnes ťažko odhadnuteľným záverom. Dôležitú úlohu by tu mali zohrať okresné konferencie KSČ, kde by sa dostali do funkcií noví ľudia schopní strhnúť ostatných.

Ďalšiu časť rozhovoru venovali "obsadeniu" vedúcich funkcií v našom štáte, pričom konštatovali, že by bolo vhodné vytvoriť tandem Havel³ - Dubček. Dubček by bol prezidentom a Havel ako nestranník predsedom federálneho zhromaždenia, kde je ťažisko politického života. M. Kusý bude podľa nich potrebný v ďalšom období na tvorbu koncepcií a prípravu argumentov. Ťažiskom diskusie menovaných bola však najmä požiadavka na zrušenie vedúcej úlohy KSČ v ústave ČSSR.

Záverom stretnutia sa dohodli, že je potrebné zostaviť spoločné stanovisko Obrody a Slov. fóra prestavby, ktoré predložia A. Dubčekovi. Prípravu stanoviska odložili na 26. 11. 1989. /zistené prameňom 2/.

O poznatku bude informovaný 1. tajomník ÚV KSS a predseda vlády SSR. 12. správa ZNB vykoná opatrenie k zisteniu priebehu pripravovaného stretnutia.

1. ZN 12. správy ZNB Bratislava:

pplk. JUDr. František B u d a v á r y / 14462-14463+++

^a Č. p. KR-007-114/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 23. XI. 1989 v 21.20 hod., **číslo zprávy** 11140. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0041-368/03-89; nad ňou rukou pripísané "s. Kabele", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis a podpis Zamykalov.

¹ Tento "poznatek do situační zprávy" bol použitý pre spracovanie prílohy DSS FMV č. 182 z 24. 11. 1989 (viď ďalej).

Samotná DSS FMV č. 182 vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace v ČSSR

Dne 23. 11. 1989 nedošlo v ČSSR k uklidnění politické situace. Na celém území ČSSR pokračovala masová shromáždění a demonstrace. Pořádkové jednotky SNB nezasahovaly, nikdo z účastníků nebyl zraněn.

Exponenti vnitřního protivníka se postavili do čela tzv. Občanského fóra, které stupňuje nátlakové akce a požadavky na státní a stranické představitele. Pokračuje jeho intenzivní agitace k účasti pracujících na generální stávce.

Přetrvává rozšiřování letáků vyzývajících ke generální stávce, na podporu studentských požadavků.

V průběhu 23. 11. 1989 nebyla zaznamenána závažná mimořádná událost v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

2. Nepřátelská činnost

a/ Dne 22. 11. 1989 vyjádřil Pavel TIGRID přesvědčení, že opoziční síly v ČSSR již mají situaci v rukou, že to mají vyhrané. Má jen vážné obavy, aby se v Praze nepřipustil nějaký kompromis, zejména je nutné zaměřit požadavky studentů tak, aby nezustalo jen u požadavku potrestání Bezpečnosti, ale aby byly propagovány další následné požadavky studentů.

II. tajemník politické sekce ZÚ USA v Praze Edward KASKA se zajímal 22. 11. 1989 při rozhovoru se signatářem 'charty-77' Johnem BOKEM o vývoj současné situace. BOK mu sdělil, že nyní musí tzv. nezávislé iniciativy usilovat o diferencovaný přístup ke složkám SNB. Při nejbližší příležitosti požádají složku VB o ochranu a doporučí jí neposlušnost příkazy Státní bezpečnosti. V každém případě je nutné 'začít s příslušníky VB hovořit'.

b/ Dne 23. 11. 1989 se v Praze na Václavském náměstí uskutečnila další demonstrace, kterou zorganizovalo tzv. Občanské fórum a další nelegální struktury. Na schůzce Občanského fóra bylo rozhodnuto, že má být zintenzivněn především tlak na odstoupení vlády. Rovněž bylo řečeno, že demonstrace 24. 11. se s projevem zúčastní Alexander DUBČEK. Při vlastní demonstraci vyslovil hlavní řečník Václav HAVEL požadavek na odstoupení vlády, což podpořili i další vystupující. Jejich projevy byly několikrát přerušeny bouřlivým potleskem a skandováním hesla 'Demise, demise'. [Viz pozn. 1 dok. 27b.] Ve svém vystoupení HAVEL přednesl provolání tzv. Občanského fóra, ve kterém uvedl, že 'Československo je opět po 20 letech na křižovatce'. Prohlásil, že 'toto hnutí je hnutím obou našich národů'. Zdůraznil, že 'Občanské fórum je dnes jediným faktickým představitelem lidové vůle. Jeho přirozenou součástí se stalo dobře organizované studentské hnutí, které svým protestním vystoupením dalo impuls k dramatickému společenskému pohybu u nás. V jeho rámci pracují všechny nezávislé iniciativy, tvůrčí svazy v čele s divadelníky, kteří se jako první se studenty solidarizovali v obrodné proudy stran Národní fronty [!], včetně bývalých i současných členů KSČ. Občanské fórum podpořila kardinálovými ústy katolická církev i další církve v Československu. K občanskému fóru se hlásí a může přihlásit kdokoli, kdo souhlasí s jeho požadavky. Občanské fórum je připraveno okamžitě zajistit dialog veřejnosti s dnešní mocí a disponuje kvalifikovanými silami ze všech oblastí společenského života, schopnými vést svobodnou a věcnou diskusi o reálných cestách ke změně politických a hospodářských poměrů v naší zemi. Situace je v této chvíli otevřená, je před námi mnoho možností a máme jen dvě jistoty. První z nich je jistota, že není návratu k předchozímu totalitnímu způsobu vlády /shromáždění demonstranti přerušili vystoupení HAVLA dlouhotrvajícím voláním - De - mi - si, de - mi - si!/, který dovedl naši zemi na pokraj naprosté duchovní, mravní, politické, hospodářské a ekologické krize. Naší druhou jistotou je, že chceme žít ve svobodném, demokratickém a prosperujícím Československu, které se musí vrátit do Evropy, a že se tohoto ideálu nikdy nevzdáme, byť by se v následujících dnech dělo cokoli! Občanské fórum vyzývá všechny občany Československa, aby jeho základní požadavky podpořili manifestační generální stávkou vyhlášenou na pondělí 27. listopadu 1989 od 12 hodin. Na úspěchu této stávky může záviset, zda se naše země vydá pokojným způsobem na cestu k demokratickému společenskému uspořádání, nebo zda zvítězí osamělá skupinka stalinistů, kteří chtějí za každou cenu udržet svou moc a své výsady, maskující je prázdnými hesly o přestavbě. Vyzýváme vedení tohoto státu, aby si uvědomilo vážnost situace, zbavilo se zkompromitovaných osob a zabránilo všem případným pokusům o násilný převrat. Vyzýváme všechny členy vládnoucí strany, aby se připojili k občanské veřejnosti a respektovali její vůli. Vyzýváme všechny příslušníky Lidových milicí, aby nevystoupili proti svým soudruhům dělníkům a neplivli tím na všechny tradice dělnické solidarity. Vyzýváme všechny příslušníky Bezpečnosti, aby si uvědomili, že jsou především lidmi a občany této země a teprve potom podřízenými svých nadřízených. Vyzýváme československou lidovou armádu, aby stála na straně lidu a v případě nutnosti poprvé vystoupila na jeho obranu. Vyzýváme veřejnost i vlády všech zemí, aby si uvědomily, že naše vlast je od nepaměti místem, kde začínají i končívají evropské i světové konfrontace, a že v naší zemi neběží nikdy jen o její osud, ale i o perspektivu celé Evropy. Žádáme je proto, aby všemi způsoby podpořily lidové hnutí a Občanské fórum. Jsme odpůrci násilí, nechceme mstu, chceme žít jako důstojní a svobodní lidé, kteří mají právo mluvit do osudu své vlasti a kteří myslí i na osud budoucích generací.'

V Bratislavě se protestního shromáždění zúčastnilo 60 tisíc osob, ke kterým s projevem vystoupil Alexander DUBČEK. Uvedl: 'Vážení shromáždění, slyšel jsem, četl jsem řadu stanovisek a podnětů občanských iniciativ, které mají snahu povznést naši společnost, vlast na vyšší stupeň jejího materiálního, duchovního a kulturního a humánního a demokratického vývoje. Jak víte, po více letech zdvím i já svůj hlas jako součást lidového hnutí za novou obrodu naší společnosti. Vojenský zásah, vojenský zásah do poměrů Komunistické strany Československa a celé společnosti před 21 roky a následná normalizace politiky přivedly naši zemi k nové, vážné krizi, která obsáhla celé naše společenské dění. Je to důsledek, je to důsledek zastavení demokratizačního procesu, který náš lid nastoupil v roce 1968, a upevnění brežněvovsko-suslovského neostalinismu, ke kterému se přidala zakuklená frakce, která k násilnému obratu dostala nesmírnou vojenskou pomoc. Já sám se tomu nemohu vyhnout. Tento fakt je svědectvím toho, že inspirátoři tohoto násilného zvratu se přesvědčili, že nebylo vnitřní síly, která by byla schopna zvrátit obrodnou novou politiku, spojení demokracie a socialismu. Dlouholeté neřešení krizových zdrojů konzervovala mocenský a morální násilím dvacetiletá normalizační politika a přivedla naši společnost k současnému, dnešnímu, velmi živému pohybu. Jednou z mnoha, jednou z mnoha občanských iniciativ je i iniciativa »veřejnost proti násilí«, čehož je svědectvím i toto mnohatisícové shromáždění, které v sobě soustřeďuje vysokoškolské, mládežnické, ekologické i ostatní občanské hnutí. Co se stalo, proč tomu tak je? Jeden z mnohých faktorů je ten, že když si lid osvojil ideu, jakou byla i ideu socialismu s lidskou tvář, potom tato ideu je vlastnictvím lidu, našich národů a tato ideu se stala skutečně vlastnictvím lidu. Proto, a chtěl bych zdůraznit právě proto, ve vás, mladé generaci, je, že tato ideu je, neboť se stala památkou národa a je dědičná. Je i ve vás, nastupující generaci. Proto jsou při vás i sdružení aktivistů a signatářů z řad slovenské vědecké a kulturní obce,

ochranářů, novinářů a spisovatelů, ale i vaši otcové a matky na pracovištích našich závodů, občanů, kteří odmítají násilí v politickém, kulturním i veřejném životě. I toto občanské a nejen mládežnické hnutí má tak široký a spontánní ohlas v našem lidu. Chci toto shromáždění informovat, že součástí mnohých občanských iniciativ je i výzva bývalých členů KSČ, jak si my říkáme, kteří nikam nepatříme, strany vyloučených, ÚV KSČ, ÚV KSS, všem členům strany i straně vyloučených, k dělníkům, rolníkům, pracující inteligenci, lidové armádě, k SNB i LM s naléhavou výzvou o neodkladnost praktických kroků. K nové obrodě naší společnosti. Tato iniciativa se hlásí k dalším občanským iniciativám v zájmu dialogu, který by vedl náš lid k východisku ze současné stagnace. Na znamení souhlasu a solidárnosti s iniciativou »veřejnost proti násilí« ze dne 22. 11. 1989 připojuji i já svůj hlas před tváří vás, v mnohatisícovém zástupu tohoto shromáždění, a dejte k tomu i můj podpis. Při tomto lidovém, občanském hnutí je nutné chránit vaše řady před extrémními hesly, tendencemi, které by mohly vést ke konfliktním střetům. Nic horšího by se nemohlo stát pro novou obrodu naší společnosti. Proto není možno ignorovat i apelaci předsedy vlády L. Adamce v tomto směru. Dělejme, vážení spoluobčané, všichni, kteří jste tu shromáždění, i ti, kteří nás budete doma poslouchat z informací těch, kteří tu byli, dělejme tak, aby naše společné úsilí občanského hnutí bylo opět korunováno úspěchem! Děkuji za pozvání a porozumění.' [Viz pozn. 1 dok. 5d.]

V Brně se demonstrace zúčastnilo 28 tisíc osob. S projevem vystoupil představitel opozice Jaroslav ŠABATA. Herečka Jiřina JIRÁSKOVÁ informovala, že Čs. televize byla obsazena pracovníky StB, z jejich pracovníků je vytvořen stávkový výbor, který vstupuje do stávky na podporu studentů.

Mezi představiteli opozičního hnutí se hovoří o různých variantách budoucího vývoje. Podle názoru mluvčího 'charty-77' A. VONDRY by měla skončit etapa rozdmýčávání vášní proti zákrokům SNB a začít objasňovat, kdo nás přivedl do krize za posledních dvacet let. Tuto etapu by mělo usměrňovat Občanské fórum. V prostředí 'charty-77' jsou hodnoceny politické postoje člena sekretariátu ÚV KSČ V. Mohority s tím, že změnil svůj politický kurs. Přesto mu však není důvěřováno. Současně se zde hovoří o tom, že bývalý předseda vlády ČSSR Štrougal a přibližně dalších 30 členů ÚV KSČ hodlají na plenárním zasedání ÚV KSČ požadovat odstoupení 'zkompromitovaného vedení'. Projevují se snahy exponentů nepřátelských sil především z řad OBRODY aktivizovat Alexandra DUBČEKA a postavit jej opět do čela tzv. reformního proudu. Přitom kalkulují s jeho popularitou a počítají s tím, že ho navrhnou do funkce prezidenta ČSSR. Podle jejich představ by se DUBČEK měl sejít a domluvit na společném programu s nezávislými iniciativami.

Po demonstraci na Václavském náměstí 22. 11. 1989 došlo ke střetu mezi V. HAVLEM a Emanuelem MANDLEREM. MANDLER vytknul HAVLOVI, že mu neumožnil, aby na této demonstraci promluvil jménem Čs. demokratické iniciativy /Čs. DI/, která by tím získala větší popularitu. Čs. DI má zato, že současnou situaci lze řešit jen formou dialogu s KSČ, bez projevů násilí a pouličních střetů, které by vedly k otevřené konfrontaci. HAVEL se bránil tím, že jako představitel opozice nechce získat náklonnost studentů a dělníků jen pro své osobní cíle, ale destabilizaci chce přispět k úplné likvidaci vedoucí úlohy KSČ. Ke sporu se vyjádřil mluvčí Občanského fóra Václav MALÝ s tím, že požadavky Čs. DI jsou extremistické a zatím prakticky neuskutečnitelné. Zastává názor, že nemůže připustit, aby některé 'skupiny' měly převahu a větší vliv než ostatní. Plně podporuje Václava HAVLA, ale rozhodně neútočí proti Čs. DI, ani ji neodsunuje do pozadí. Podle Václava MALÉHO byl zvolen postupný tlak a ne jednorázová akce ke svržení vlády. Doporučil, aby se Čs. DI obrátila na PECHÁČKA z Rádia Svobodná Evropa, který jednotlivé akce osobně řídí.

Mezi představiteli brněnské opozice je vznášen požadavek, aby se veškeré připravované akce zradikalizovaly. Proto vyzývají studenty, aby 25. a 26. 11. neodjížděli domů, ale vytrvali ve stávce a manifestacích. Naproti tomu v Košicích jsou zjišťovány obavy organizátorů stávky, že se nepodaří zabezpečit dostatečný počet účastníků, neboť hodně studentů chce v pátek odjet domů. Je možno konstatovat, že na zasedání stávkových výborů převládá nejednotnost mezi studenty.

V souvislosti s poutí u příležitosti oslav svaté Anežky 25. 11. 1989 jsou zjišťovány signály o snahách stávkujících studentů ovlivňovat poutníky, rozdávat jim prohlášení a petice. Očekává se i účast samotných studentů, který bylo v minulých dnech v pochodu na Hrad zabráněno. Z tohoto důvodu se budou postupně soustřeďovat až přímo na Hradě, aby nezavdali příčinu případnému zásahu Bezpečnosti. Kalkulují s tím, že zásah v době pouti by vyvolal vlnu odporu proti socialistickému zřízení a do stávky by se zapojili i věřící a duchovní římskokatolické církve. Předpokládají, že katedrála sv. Víta bude plná včetně všech nádvoří a Hradčanského náměstí. Proto zde bude možno bez zábran skandovat a dát najevo svou sílu.

Trvá a sílí snaha studentů, herců a představitelů opozičních hnutí získat dělníky pro věc 'studentů a inteligence'. Jsou připravovány proslovy k dělnictvu, které chtějí předčítat na veřejných shromážděních a na závodech, zejména na schůzích ROH. Studenti DAMU o Prohlášení studentů k dělníkům a rolníkům uvedli, že je málo účinné, a proto je nutné vypracovat provolání nové, pro dělníky srozumitelnější.

V Praze jsou zjišťovány plakáty s výzvou vytvořit 26. 11. ve 14.00 hodin lidský řetěz od Letenských sadů na pražský Hrad.

Nadále se po ČSR pohybují studenti a herci z Prahy ve snaze proniknout na závody a podniky a získat dělníky k podpoře jejich požadavků. Začali nabízet k promítnutí videokazety se zásahem SNB v Praze 17. 11. 1989. Konkrétně bylo 23. 11. vysláno do různých míst ČSSR 50 automobilů se studenty a pražskými herci. Na žádost koordináčního stávkového výboru je prováděn rozvoz jeho členů bezplatně vozidly taxislužby. Pražští studenti v střední průmyslové škole textilní ve Dvoře Králové n/L tvrdili, že se v ulicích Prahy střílí.

V důsledku působení tisku, Čs. televize, studentů a herců jsou na některých závodech a institucích mezi pracujícími organizovány podpisové akce na podporu pražských studentů. Např. v k. p. LET Uherské Hradiště jsou organizovány pod hlavičkou ROH. V Jihočeském kraji jsou organizovány v Agrostroji Pelhřimov, Elektropřístroj Písek, Dřevostroj Čkyně a dalších. Dochází k případům, že se některé podniky a instituce chtějí 27. 11. 1989 připojit ke stávce. Pracovníci hlavní redakce zábavných pořadů Čs. televize Bratislava na podporu studentů požadují, aby do 27. 11. 1989 Čs. televize nezařazovala do vysílání zábavné pořady a vytvořila tak na obrazovce prostor pro dialog názorově rozdílných skupin. V Jihočeském kraji prohlásily některé podniky, že se připojí ke stávce. Např. ČSAD Č. Budějovice, JE Temelín, Škoda Č. Budějovice, Igla Č. Budějovice. V Severomoravském kraji Prefa Olomouc, Meopta Přerov a další. V Trutnově Dioptra, Šroubárny, Precioza, Sklostroj. Situaci na závodech dokumentuje postup svazáků ve s. p. Konštrukta Trenčín, kteří na mimořádnou členskou schůzi nepřipustili zástupce ZO KSS ani tajemníka OV KSS. Na schůzi bylo přijato prohlášení s požadavky na odvolání představitelů ÚV KSČ, vlády ČSSR a vyhlášení pluralitního systému. Svazáci Federálního ministerstva dopravy a spojů a Ústředního ředitelství ČSD se připravují rovněž k účasti na stávce 27. 11. 1989. Uvedli, že k tomu dostali telefonický příkaz z OV SSM Praha 1 s tím, že pokud se jejich organizace nezapojí do stávky, budou proti nim vyvozeny tvrdé sankce.

Stávkový výbor studentů se sídlem v Praze je finančně podporován ze sbírek fondu uvolněného SSM a dále z finančních zdrojů Václava HAVLA. Bylo zjištěno, že na VŠE má být vytvořeno centrum, které bude soustřeďovat seznamy podniků, které se připojují ke stávce a které se odmítají ke stávce studentů připojit.

Dne 22. 11. 1989 proběhlo v Realistickém divadle shromáždění a diskuse k současné situaci, na kterém byl promítnut videozáznam o zákroku příslušníků pořádkových sil 17. 11. 1989. Vystoupil na něm bývalý I. náměstek ministra kultury v roce 1968, který přítomné informoval, že studenti půjdou 24. 11. na Hrad, kde budou v souvislosti se zasedáním ÚV KSČ požadovat odstoupení vlády. Za možné kandidáty na funkci generálního tajemníka ÚV KSČ chtějí navrhnout ŠTROUGALA, DUBČEKA nebo s. Adamce. Rovněž vystoupili zástupci studentů s tím, že od 23. 11. 1989 budou jejich zástupci objíždět vojenské útvary dislokované ve Středočeském kraji. Pokusí se navázat kontakt s veliteli útvarů, členy KSČ a SSM s cílem postavit ČSLA proti SNB. Diskusi v Realistickém divadle byl přítomen pracovník Rádía Svobodná Evropa PECHÁČEK, který ujistil přítomné, že informace neprodleně předá k vysílání.

Dne 23. 11. pokračovalo v Bratislavě soudní řízení proti J. ČARNOGURSKÉMU. Před Justičním palácem se shromáždilo asi 600 osob, které provolávaly hesla 'Svobodu Čarnogurskému', 'Ať žije Kusý' apod. Po oznámení osvobozujícího rozsudku se dav rozešel. Přítomní žurnalisté NBC a New York Times z USA se dotazovali na okolnosti úmrtí muže, který zemřel údajně proto, že příslušníci SNB zabránili přivolanému lékaři v přístupu do budovy. Bylo zjištěno, že před budovou soudu omdlel Peter ŠIMKO /1922/, kterému byla okamžitě poskytnuta pomoc dvěma lékařkami z Banské Bystrice, které byly přítomny na uvedeném shromáždění. Krátce po převozu do nemocnice ŠIMKO zemřel.

Bylo zjištěno, že Martin ŠMÍD /1970, student matematicko-fyzikální fakulty UK/, který měl údajně zahynout při zákroku příslušníků SNB 17. 11. 1989, je synem redaktorky zahraniční rubriky Svobodného slova Jany ŠMÍDOVÉ /1949/, která se podílí na protispolečensky zaměřených akcích 'charty-77'. Aktivně se podílí na tvorbě nelegálního časopisu Lidové noviny. Jmenovaná záměrně zamlčela pravdu o situaci kolem jejího syna, čímž vyprovokovala vlnu vášní a odporu vůči příslušníkům SNB.

Po jednání členů předsednictva ÚV Čs. strany socialistické se s. Jakešem se podařilo docílit, že o sporných článcích v deníku Svobodné slovo rozhoduje přímo předseda strany dr. B. KUČERA. Tím se částečně podařilo eliminovat aktivitu reakčně smýšlejících novinářů zahraniční a kulturní rubriky. O zveřejnění svých požadavků požádal šéfredaktora Svobodného slova i Václav HAVEL, byl však odmítnut.

Mezi pracovníky ČSD Ostrava se hovoří o tom, že strojvedoucí Lokomotivního depa Praha, bývalí členové Federace lokomotivních čet /FLČ/, mají v úmyslu obnovit její činnost a spojit se se studenty.

Arcibiskup Ján SOKOL vydal 22. 11. 1989 v Trnavě pastýřský list, který obsahuje souhlas se současným děním, konstatuje, že vývoj v ČSSR padesát let stagnoval a nyní se mohou nové celospolečenské problémy vyřešit včetně vztahů církve a státu. List má být rozšiřován na veřejných shromážděních mládeže a studentstva.

V celé ČSSR jsou zjišťovány případy rozšiřování letáků a různé nápisy. V případě zadržení pachatelů jsou tyto po vyslechnutí a zabavení letáků propouštěni. Ve většině případů se jedná o studenty středních a vysokých škol, především z Prahy.

Množí se výhrůžky fyzickou likvidací příslušníků SNB, kolektivům a občanům projevujícím nesouhlas s požadavky a postupem studentů. Např. 22. 11. bylo příslušníku OO VB v Záluží u Mostu vyhrožováno, že bude cestou ze služby zastřelen. Dne 23. 11. byl Pohotovostnímu pluku VB ČSR doručen dopis nadepsaný 'Veliteli Jakešova gestapa', ve kterém je příslušníkům dáвана možnost 'zbavit se viny z těžkého zločinu dvěma způsoby. Buď se vlastní zbraní zastřelí, nebo aby hrdlořezové Pohotovostního pluku zatkli českou vládu a dali ji do vězení.' V Jablonci nad Nisou byl verbálně napaden několika mladíky předseda ONV, když se pokusil strhnout provokační plakát. Na Důl Julius Fučík byl doporučen dopis hanobící členy KSČ podniku za jejich odmítavé stanovisko k akcím studentů. Ve Stříbře /Západočeský kraj/ byla fyzicky napadena předsedkyně SSM studentka 2. ročníku střední školy za to, že odmítla účast na stávce, a za členství jejího otce v KSČ. V Ústí nad Orlicí napadl Jan HUŇATA /1963, učitel/ ženu, která strhávala výzvy ke stávce.

V Teplicích vyhrožoval telefonicky anonym výbuchem plynovodu v n. p. Plynárny. Byl ověřen jako klamný, po pachateli se pátrá.

3. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

V průběhu dne 23. 11. 1989 nebyla žádná závažná událost tohoto charakteru hlášena.

[...]

5. Názory a nálady obyvatelstva

Pedagogičtí pracovníci lékařské fakulty Univerzity J. E. Purkyně Brno znepokojeně poukazují na evidentní rozpory mezi ÚV KSČ, vládou a ÚV SSM reprezentované s. Mohoritou. Jsou toho názoru, že 'ti nahoře' by si měli své názory a boj o moc co nejdříve ujasnit, nebo postupně zaviní rozšiřování demonstrací a stávkového hnutí na celou ČSSR.

Dne 22. 11. 1989 se mezi zaměstnanci ČSAD Ostrava hovořilo o tom, že k vyjasnění situace v Praze dne 17. 11. 1989 očekávají vystoupení funkcionářů federálního ministerstva vnitra, kteří by na filmovém záznamu z demonstrace ukázali opodstatněnost zásahu pořádkových sil. Současná nečinnost nahrává silám, které prohlašují zákrok pořádkových jednotek za brutální a tím udržují společenské napětí. Členové KSČ pak očekávají stanovisko kompetentních představitelů ÚV KSČ k posledním vystoupením člena sekretariátu ÚV KSČ Vasilu Mohority. Členům KSČ není jasné, zda k uvedeným vystoupením byl pověřen ÚV KSČ, nebo bez jejich vědomí využil situace k laciné popularitě mezi mládeží. Vyskytly se hlasy, aby vláda neuvolnila ministra vnitra ČSSR jako odpovědného činitele za zásah pořádkových jednotek v Praze. Mohlo by dojít k obdobné situaci jako v roce 1968, kdy po strahovských událostech odstoupil tehdejší ministr vnitra a do funkce nastoupil PAVEL, který svou činností rozložil Sbor národní bezpečnosti.

Značná část občanů města Brna, zejména příslušníci starší a střední generace, odsuzují nerozhodnost vlády a ÚV KSČ k probíhajícím demonstracím. Nikomu není jasné, že to, co bylo do 17. 11. 1989 potíráno příslušníky Sboru národní bezpečnosti, je nyní dovoleno. Je jim nepochopitelné, jak mohlo dojít k setkání předsedy vlády ČSSR s RUMLEM a spol., jak může KSČ zasednout za jeden stůl s lidmi, kteří byli ještě do 17. 11. 1989 stíháni jako podvratníci, organizátoři nepokojů a navíc placeni ze zahraničí v tvrdé měně. Nerozhodnost a pasivita stranického aparátu a vlády může vést k tomu, že nebude-li z jejich strany v co nejkratší době zaujat jasný a nekompromisní postoj, připojí se řada ekonomických objektů a podniků dosud váhajících k účasti na generální stávce dne 27. 11. 1989.

V s. p. NHKG Ostrava proběhlo na podnikovém výboru SSM setkání se zástupci stávkového hnutí studentů VŠ báňské, kteří se snažili získat podporu svých požadavků a stávkové činnosti. Při diskusi nedokázali zástupci stávkového výboru obhájit své současné stanovisko předkládané ÚV SSM /rezoluce o 10 bodech/ a vůbec nechápali rozsah případných dalších následků svého negativního jednání. Bylo jim jednoznačně sděleno, že v rámci NHKG nemohou čekat žádnou podporu ze strany pracujících a členské základny SSM.

Dne 22. 11. 1989 se v n. p. Gumokov v Hradci Králové uskutečnilo jednání celozávodního výboru SSM. Po bouřlivé diskusi bylo podpořeno prohlášení ÚV SSM a požadavky pražských studentů. Většinou hlasů bylo rozhodnuto, že svazáci se připojí ke generální stávce. Většina pracujících závodu se proti stávce staví, podporuje požadavek objektivního prošetření zákroku pořádkových sil a urychlení stabilizace politické situace. V uvedeném duchu byl zpracován dopis pro ÚV KSČ.

Zaměstnanci státního statku Tisá /Severočeský kraj/ odsuzují stávkové hnutí studentů. Současně však kritizují pomalou reakci vlády a vyslovují názor, že členové vlády by měli vystupovat na veřejnosti a pravdivě vysvětlovat situaci. Nespokojenost projevují zejména s tím, že dosud nevystoupil nikdo z ministerstva vnitra a nepodal objektivní vysvětlení událostí.

Mezi pracujícími hospodářských organizací ve Středoslovenském kraji jsou události probíhající v současné době hodnoceny různorodě. U většiny se projevuje nesouhlas se zákrokem pořádkových sil v Praze, ale také se současným jednáním pracovníků kultury a vysokoškoláků. Takovéto postoje byly zaznamenávány např. mezi pracujícími ZVL Banská Bystrica a hutního závodu ŽTS Martin, pracovníky a učni středního odborného učiliště železničního ve Vrútkách. [Viz pozn. ? dok. 23c.]

V rámci diskusního klubu v Divadle Na zábradlí Milan KŘAŽKO mj. uvedl, že 'herci musí pronikat do závodů mezi dělníky, hovořit s nimi, ale nikoli s hereckou či intelektuálskou nadřazeností, ale jako rovný s rovným, aby dělníci měli pocit, že s nimi hovoří jeden z nich'. Byla zde přijata směrnice, aby navštěvovali častěji pražské podniky a závody.

Dne 23. 11. asi v 15.50 hodin skončilo shromáždění pracujících všech závodů podniku ČKD, na kterém měl podle předchozího sdělení vystoupit rovněž vedoucí tajemník MěV KSČ a člen PÚV KSČ s. Štěpán. Nejen průběh celého shromáždění, ale zejména jeho začátek poznamenal jeho pozdní příjezd na toto shromáždění. Dostavil se s 15-20minutovým zpožděním. Vzhledem k této skutečnosti proto vystoupil jako první řečník herec Národního divadla v Praze Vladimír VRABEC a seznámil přítomné s prohlášením herců, které bylo odměněno velkým potleskem. Vystoupení dalších řečníků - bývalého ředitele ČKD Ramajzla a velitele jednotky LM v ČKD Sejkory skončilo fiaskem a jejich vypískáním. S. Štěpán své vystoupení uvedl sdělením, že zítra, tj. 24. 11., začíná zasedání pléna ÚV KSČ, na kterém dojde k mnoha kádrovým změnám. Toto jeho sdělení bylo přerušováno

pískotem a výkřiky 'tak odejdi ty'. Další jeho slova, včetně výzvy ke klidu, byla přijímána opět pískotem a posměšnými výkřiky. Rovněž vystoupení vedoucího tajemníka OV KSČ Praha 9 a předsedy CZV KSČ bylo přijato odmítavě.

Dne 22. 11. se v Kladně konalo shromáždění asi dvou tisíc osob před Divadlem Jiřího Průchy, na kterém vystoupil, kromě jiných řečníků, i V. KOLMISTR /bývalý vedoucí tajemník OV KSČ v Kladně/. Přesvědčoval přítomné, že není nutné vyvíjet aktivity na ulici, ale zvýšit agitační činnost mezi dělníky na podnicích, aby zintenzivnili tlak na splnění nyní vznášených požadavků. Vystoupení ostatních řečníků vyzněla většinou na podporu požadavků na prošetření zákroku SNB dne 17. 11. Současně byly ve většině případů odmítnuty výzvy k účasti kladenských závodů na generální stávce dne 27. 11. Také následující den došlo na Kladně v 19 hodin ke shromáždění zhruba 800 osob, převážně mládeže. KOLMISTR, když zjistil, že je Divadlo Jiřího Průchy uzavřeno, požadoval, aby se přítomní přesunuli před budovu OV KSČ a tam si vynutili její otevření s tím, že v ní povedou dialog. Proti KOLMISTROVI vystoupil jeden z přítomných občanů /neustanoven/ a řekl, že on sám povede rád s KOLMISTREM dialog, ale že se domnívá, že by to bylo před zasedáním ÚV KSČ politickou chybou. Tento řečník strhl na sebe iniciativu a nechal odhlasovat zamítnutí KOLMISTROVA návrhu.

Redaktoři západoněmeckého časopisu STERN /LINZENMEIER, LÖWER a SCHMIDT/ vyjádřili své názory na současnou situaci v ČSSR poté, co hovořili s řadou exponentů nelegálních struktur, herců a studentů. Došli k závěru, že zde byl sice konečně odstartován začátek pronikavých změn, které by měly v konečné fázi vést k odstoupení KSČ z její vedoucí úlohy, avšak neexistuje zde zatím potřebná jednota mezi jednotlivými hnutími. Navštívili např. studenty VŠE, z nichž nikdo nebyl schopen formulovat řádně to, o čem jim vlastně jde. Ke stejnému závěru dospěli po několika rozhovorech s náhodnými chodci. Řekli, že není pravděpodobné, že by se studentům a hercům podařilo prosadit jejich požadavky, pokud nezískají dělníky. Proto chtějí udělat několik kontaktů s dělníky na Václavském náměstí i jinde.

Ve státních podnicích výrobní i nevýrobní sféry i v oblasti služeb je situace ovlivňována především pevností postojů vedení podniků a organizací KSČ, SSM a ROH. V organizacích zahraničního obchodu došlo k posunu v postojích zaměstnanců směrem k převládající kritice vedení strany a státu z důvodu stagnace a nepřijímání konkrétních opatření v současné situaci. Kritika směřuje zejména na osoby generálního tajemníka ÚV KSČ s. Jakeše a vedoucího tajemníka MěV KSČ v Praze s. Štěpána. V resortu Ministerstva zemědělství a výživy je v současné době snaha vyvolat v pondělí 27. 11. stávku ve výrobních podnicích potravinářského průmyslu. Napjatá situace je ve výzkumných ústavech resortu, kde jsou přijímány petice požadující vyšetření událostí ze dne 17. 11. a podporující stávkující studenty. Podle získaných poznatků do stávky nepůjdou JZD, může však dojít k vystoupením na státních statcích, případně jiných podnicích. Z hygienických důvodů nejsou vpouštěni studenti do výrobních závodů a jednání se odbývá na vrátnicích. Zástupci studentů vysokých škol, kteří se dostavili do budovy FMHSE, se dotazovali na ztráty resortu v případě pondělní generální stávky. Po vysvětlení dopadu na resort a celé národní hospodářství uvažovali studenti o odvolání generální stávky. Pracovníci k. p. Pražské energetické závody přes podepsání prohlášení odsuzujícího zákrok pořádkových jednotek SNB a požadavek k jeho řádnému vyšetření tvrdě odmítli účast na generální stávce, která by v případě výpadku osvětlení měla katastrofální následky pro město. Za účasti členů LM a pracovníků podniku jsou vytvořeny hlídky pro opravy trafostanic, které rozvádí elektrickou energii zejména do centra Prahy. Ve SBČS, hlavním ústavu pro ČSR ve středisku Útvar mechanizace a automatizace v Praze, byl založen přípravný stávkový výbor, který ve svém prohlášení plně podporuje požadavky studentů a vyzývá ke generální stávce. Útvar zpracovává platební a účetní styk na ČSR a účetní operace musí být počítačově zpracovány a zaznamenány v průběžném bankovním dni, který končí ve 12.30 hodin a začíná ve 13.00 hodin. Vyřazením automatizace bankovních operací by účty přicházely opožděně a v krajním případě /neměl-li podnik na účtu dostatek prostředků/ by neměl ani na výplaty zaměstnanců a partnerů. Vedením útvaru jsou přijímána opatření k obsazení tohoto preferovaného pracoviště jinými zaměstnanci. V čs. uranovém průmyslu jsou zjišťovány postoje rozdílného charakteru v kategoriích zaměstnanců k současné situaci v ČSSR. Mezi horníky v dolech se diskutuje, zda se připojí ke generální stávce či nikoli. Vzhledem k útlumovému programu jsou mezi horníky obavy, že jako první budou ze zaměstnání propuštěni ti, kteří podporují výzvy studentů. Na ředitelství s. p. Československý uranový průmysl se řada pracovníků staví za požadavky studentů a odsuzuje zásah pořádkových jednotek SNB. Mezi členy závodní jednotky LM se situace na základě informace o možném nasazení v Praze vyhrotočila natolik, že došlo k hlasování a jednotka odmítla účast na nasazení.

V prostředí PF UK v Praze byl získán poznatek, že je mezi studenty rozšiřována zpráva o smrti dvou pracovníků fakulty, kteří byli vysláni k navazování kontaktů do Pardubic a okolí. Prověrkou bylo zjištěno, že dne 22. 11. po 16.00 hodině se stala v blízkosti Pardubic dopravní nehoda, při níž zahynuli hospodářská pracovnice UK ČERMÁKOVÁ a dr. KUNA, CSC., který vozidlo řídil a vjel do protisměru, kde se čelně střetl s protijedoucím nákladním vozem. Vyšetřuje oddělení Pardubice."

DSS FMV č. 182 mala nasledujúcich 12 príloh: bez názvu, týkajúca sa trestných činov spojených s príslušníkmi ZNB, PS a SA (rozdeľovník - ss. Jakeš, Husák, Adamec, Indra, Hegenbart); "K současným aktivitám vnějšího a vnitřního protivníka proti ČSSR" (zdroj - I. správa ZNB, rozdeľovník - členovia a kandidáti PÚV KSČ, ss. Hanus, Zajíc, Hoffmann, Hegenbart + rukou pripísané "vedení FMV, VŠ SNB, I, II S-SNB"); "Snaha Občanského fóra o převzetí iniciativy opozice" (rozdeľovník - minister vnútra ČSSR + rukou "vedení FMV, VŠ SNB, I, II"); "Organizace činnosti koordinačního výboru stávkového hnutí studentů" (rozdeľovník - ss. Jakeš, Adamec, Indra, Fojtík, Hoffmann, Hegenbart + rukou "vedení FMV, VŠ SNB, I, II, III, IV, KS-ZNB"); "Informace o setkání pracovníků sdělovacích prostředků s tajemníkem ÚV KSČ s. Fojtíkem" (rozdeľovník - s. minister vnútra ČSSR + rukou "vedení FMV, VŠ SNB, I, II"); "Styk Johna BOKA s I. tajemníkem ZÚ USA" (rozdeľovník - s. minister vnútra

ČSSR + rukou "vedení FMV, VŠ SNB, I, II S-SNB"); "Setkání zástupců OBRODY a Slovenského fóra přestavby" (zdroj - XII. S-ZNB, rozdělovník - ss. Jakeš, Adamec, Indra, Hoffmann, Janák, Hegenbart + rukou připísané "vedení FMV, VŠ SNB, I, II, XII, Praha"); "Snaha o vytvoření 'Akademického fóra'" (rozdělovník - ss. Jakeš, Adamec, Indra, Fojtík, Hoffmann, Hegenbart + rukou "vedení FMV, VŠ SNB, I, II, Praha"); "Hodnocení současné politické situace Václavem BENDOÚ" (rozdělovník - ss. Jakeš, Adamec, Lenárt, Fojtík, Hegenbart + rukou "vedení FMV, VŠ SNB, I, II, Praha"); "Porada zástupců STADEP, východoevropského odboru CIA, Rady národní bezpečnosti a vybraných hromadných sdělovacích prostředků včetně Svobodné Evropy a Hlasu Ameriky" (zdroj - III. S-ZNB, rozdělovník - s. minister vnútra ČSSR + rukou připísané "vedení FMV, VŠ SNB, I, II, III, XII, KS-SNB" + strojopisná poznámka "Tato informace byla využita pro informování s. Jakeše cestou ministra národní obrany."); "Signalizování příjezdu zájmových osob v souvislosti s vývojem v ČSSR" (zdroj - I. S-ZNB, rozdělovník - s. Hegenbart + rukou připísané "vedení FMV, I, II"); "Signalizace viz udělených pracovníkům západních hromadných sdělovacích prostředků k cestě do ČSSR" (zdroj - I. S-ZNB, rozdělovník - s. Hegenbart + rukou připísané "vedení FMV, I, II, Praha").

Podklady pre situačnú správu z XII. S-ZNB boli OAI VOS FMV upravené do nasledujúcej podoby prílohy DSS FMV č. 182:

"Setkání zástupců OBRODY a Slovenského fóra přestavby"

Dne 23. 11. 1989 se uskutečnilo střetnutí J. STRINKY, R. HOFFMANA a R. KALINSKÉHO (zástupci Slovenského fóra přestavby - SFP) s představitelem pražské OBRODY MENCLEM, na kterém společně rozebrali perspektivy dalšího vývoje v ČSSR. MENCL uvedl, že v první fázi je potřeba počítat s kompromisním vývojem, který by přešel do konfliktního s dnes těžko odhadnutelným závěrem. Důležitou úlohu by zde měly sehrát okresní konference KSČ, kde by se dostali do funkcí noví lidé schopní strhnout ostatní.

Další část rozhovoru věnovali 'obsazení' vedoucích funkcí v našem státě, přičemž konstatovali, že by bylo vhodné vytvořit tandem HAVEL - DUBČEK. DUBČEK by byl prezidentem a HAVEL jako nestraník předsedou Federálního shromáždění, kde je těžiště politického života. M. KUSÝ bude podle nich potřebný v dalším období na tvorbu koncepcí a přípravu argumentů. Těžištěm diskuse jmenovaných byl však zejména požadavek na zrušení vedoucí úlohy KSČ v Ústavě ČSSR.

Závěrem setkání se dohodli, že je potřebné sestavit společné stanovisko OBRODY a SFP, které předloží A. DUBČEKOVÍ. Samotnou přípravu stanoviska odložili na 26. 11. 1989."

Bližšie k DSS FMV č. 182 vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 181 – 192.

² Július Strinka bol Štátnou bezpečnosťou na Slovensku rozpracovaný v akcii "STAROSTA". Vid' *Securitas Imperii* č. 3/1996, s. 143.

³ K osobe Vojtěch Menc (1923) bol 20. 7. 1972 3. (potom vedený 2.) odd. 2. odb. II. S-FMV zavedený OZ "AKADEMIK", reg. č. 3748: 11. 3. 1980 2. odd. 1. odb. X. S-ZNB archivovaný pod a. č. 686120 MV (v registri je poznámka "sv. 4890 prijatý z III. správy FMV"). Rovnakého dáta (11. 3. 1980) je zaregistrovaný tým istým oddelením ZPO "AKADEMIK", reg. č. 19332: 8. 1. 1985 3. odd. 1. odb. X. S-ZNB odovzdaný S-ŠtB Praha. 2. odd. 2a odb. uvedenej správy zaregistrovalo 25. 1. 1985 ZPO "AKADEMIK", reg. č. 41287: 7. 11. 1986 odovzdaný 1. odd. toho istého odboru, 3. 4. 1987 prevedený na SZ, 6. 4. 1989 odovzdaný 2. odd. II. odb. tej istej správy, zničený začiatkom decembra 1989. 19. 1. 1987 zaviedlo naviac 1. odd. 1. odb. X. S-ZNB (OP: por. /od 1. 9. 1988 npor./ Stanislav Stýblo) kontrolný zväzok "AKADEMIK", reg. č. 33098: právna kvalifikácia § 100 tr. z., zničený 6. 12. 1989 na 1. odd. 10. odb. II. S-ZNB.

³ K osobe Václava Havla (1936) bol 6. 8. 1965 2. odd. 1. odb. II. S-HS ŠtB zavedený zväzok KA, reg. č. 24486: 16. 11. 1965 odovzdaný 6. odd. II/A odb. S-ŠtB Praha. 14. 12. 1965 zaviedlo uvedené oddelenie S-ŠtB Praha vecne operatívny zväzok, reg. č. 15020: 11. 3. 1966 prevedený na OZ, 3. 9. 1966 prevedený "do skup. 15465". Uvedeného dáta 6. odd. II/A odb. S-ŠtB Praha zaviedlo skupinový zväzok "TOMIS III.", reg. č. 15465: 24. 4. 1968 archivovaný ("nepotvrzení materiálu") pod a. č. 597862. 29. 11. 1968 obnovilo 6. odd. odb. II/M S-ŠtB Praha rozpracovanie v OZ "TOMIS", reg. č. 16620: 31. 3. 1970 "svazek na vyšetřování (vyš. sv. 33/69 - VŠO Pha)", 16. 1. 1974 odovzdaný na 1. odd. IV. odb. S-ŠtB Praha, 22. 3. 1974 "registrace NO" (potom "NO odesláno na FMV-SEO"), 2. 12. 1975 odovzdaný z 3. odd. 2a odb. S-ŠtB Praha na 1. odd. 2. odb. X. S-FMV. 21. 3. 1978 zaviedlo uvedené oddelenie X. S-FMV OZ (NO, "NO-1/38 Pha") "TOMIS", reg. č. 14771: 26. 6. 1979 "vyš. sv. 8/120 SVŠtB Praha [...] - stat. neukončeno", zničený (14 častí hl. zväzku včítne 9 častí složky KPP a DOK/1-2) na 3. odd. 10. odb. II. S-ZNB 8. 12. 1989. Samostatný zv. NO "TOMIS" s reg. č. 37505 bol zavedený 3. odd. 10. odb. II. S-ZNB 3. 7. 1989: zničený 7. 12. 1989.

K osobe V. Havla existuje tiež výpis zo zvodiek sledovania v dňoch po 16. 11. 1989, ktorý spracovala IV. S-ZNB (vynechávame jednak - vzhľadom k tomu, že neprináša žiadne nové informácie - poznámky na okraji, jednak správu o sledovaní v dňoch 20. a 21. 11. 1989, lebo už bola uverejnená - vid' Šťastný, Jiří: Správa sledování v roce 1989/90. Příloha č. 5. *Securitas Imperii* č. 5/1999, s. 301-302):

"Zjištěné poznatky:

[...]

21.11. - navštívil objekta v bydlíšti HELIUM-89, zdržel se od 10.03 hodin jen 5 min.

Objekt poskytl interviu [!] GB st. přísl., zpravodaji BBC Michael GLENNY, který je ubytován v Alcronu od 16. 11. do 18. 11. 1989. GLENNY rozhovor s objektem a s Hájkem Jiřím kvalifikoval jako exkluzivní.

[...]

22. 11. 1989 - středa

Cíl: stejný [tj. "podchycení činnosti objektu v souvislosti s mimořádným bezpečnostním opatřením souvisejícím s výročím 17. Listopadu"]

sledováno od 07.00 do 19.30 hodin

V 09.05 hodin přišli před bydlíště objektu tři muži s filmovou technikou a zašli do vchodu domu, po 2 min. odešli směrem na Karlovo náměstí. V 09.07 hodin opustili bydlíště objektu dva muži (provedeno foto) a odešli směrem na Karlovo nám. V 09.15 hodin začaly přijíždět k bydlíšti objektu tyto vozy: DDA 39-01 (vůz ZÚ Kanady), obsazen dvěma muži, jeden zašel do bydlíště objektu. AK 67-22 (maj. SUSANKA Rudolf, nar. [...] 1934, Praha 8, [...]) - jeden muž z osádky zašel dovnitř, vzápětí vyšel. W 329 640 (ORF), obsazen dvěma muži a ženou. Všichni zašli do bydlíště objektu, které vzápětí opustili. GG-KT-236 (D), uvnitř dva muži. V 09.30 hod. přijel vůz XOA 20-16 - 3 muži s film. technikou, kteří také chtěli zajít do bydlíště objektu. V tuto dobu bylo zjištěno, že se na vchodových dveřích nachází oznámení, že tisková konference V. H. je v 10.00 hodin ve Vodičkově ul. č. 10. Po zjištění, že na dveřích visí uvedené oznámení, odešli do ul. Trojanovy, kde nasedli do svého vozu a odjeli. Dále přijel vůz ADA 22-83 (Pragocar), který zaparkoval v ul. Gorazdové. Z vozu vystoupil muž asijské národnosti a odešel před bydlíště objektu. Vzápětí se vrátil k vozu a s další osádkou (3 muži) odjeli směrem na Karlovo nám. V 09.30 hodin byl záchyt rozšířen ke galerii U Řečických. V tuto dobu se před vchodem do galerie nacházelo větší množství lidí a televizní štáby.

V 09.35 hodin opustili bydlíště objektu dva muži, z nichž jeden nesl obálku (foto provedeno). Odešli směrem na Karlovo nám. V 09.40 hodin přišel před bydlíště objektu muž, který si opsal oznámení o konání tiskové konference, poté odešel směrem do ul. Myslíkovy (foto provedeno).

V 09.50 hodin byl objekt spatřen v okně v 1. patře uvedené galerie ve Vodičkově ul. Vyzýval členy lidového fora, aby se dostavili nahoru. V 10.00 hodin osoby shromážděné před galerií vešly dovnitř. Taktéž televizní štáby zašli do galerie. V tuto dobu se v okolí galerie nacházely tyto vozy: DO-85-13 (vůz HELIUM-89), XOB 08-95 (maj. ARD), S-KH 4012 (D), M-XY 5596, F ZS 837 (D), GG-KT 236 (D), W 329 640, W 486 708, 20-E-805 a dále vozy Pragocarů ADA 29-86, ADA 28-70, ADA 28-96, ADA 28-32, ADA 25-98, ADA 23-89. V 10.05 hodin přijel před vchod galerie vůz televizního štábu ČST - televizní noviny a posádka zašla do galerie. Ve 12.57 hodin vyšel objekt z galerie spolu se 4 muži, zastavili se před vchodem a po dobu 3 min. se bavili (foto provedeno). V 13.00 hodin odešel objekt se třemi muži ul. Vodičkovou a zašli do dietní restaurace U Bumbříčka, kde jedli. V 15.30 hodin bylo zjištěno, že se zde objekt již nenachází. Záchyt byl přenesen na Václavské nám., kde asi v 16.15 hodin hovořil objekt z 1. patra budovy Melantrich k davu shromážděnému na Václavském náměstí. Vzhledem k bouřlivé demonstraci bylo od sledování upuštěno a záchyt objektu byl prováděn u bydlíště a u galerie U Řečických. Objekt již spatřen nebyl.

Do galerie U Řečických zacházelo a vycházelo v průběhu dopoledne velké množství lidí různého věkového složení. Byli mezi nimi i umělci. Během provádění akce HELIUM-89 byl objekt spatřen, jak ve večerních hodinách zachází do Laterny magiky - vchod pro zaměstnance."

A MV ČR, neusporiadané materiály IV. S-ZNB, mikrofilm "X 39".

5d

1989, 23. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka II (disent; cirkev).

[...] ^a

Vec: Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka¹

V Bratislave na zhromaždení konanom o 16.00 hod. vystúpil s prejavom Alexander Dubček, kedy doslova uviedol:

Vážené zhromaždenie, počul som, čítal som rad stanovísk a podnetov občianskych iniciatív[,] ktoré majú snahu povzniesť našu spoločnosť, vlast' na vyšší stupeň jej materiálneho, duchovného a kultúrneho a humánneho a demokratického vývoja. Ako viete po viac rokov dvíham i ja svoj hlas ako súčasť ľudového hnutia za novú obrodu našej spoločnosti /aplauz - nech žije Dubček/. Vojenský zásah do pomerov Komunistickej strany Československa a celej spoločnosti pred 21. rokmi a následná normalizačná politika priviedli našu krajinu do novej, vážnej krízy[,] ktorá obsiahla celé naše spoločenské dianie. Je to dôsledok zastavenia demokratizačného procesu, ktorý náš ľud nastúpil v roku 1968 a upevnenia brežnevovsko-suslovskeho neostalinizmu ku ktorému sa pričnila zakuklená frakcia, ktorá k násilnému obratu dostala nesmiernu vojenskú pomoc /pískanie/. Samotný nemôžem sa ja tomuto vyhnúť. Samotný tento fakt je svedectvom toho[,] že inšpirátori tohoto násilného

zvratu sa presvedčili[,] že nebolo vnútornej sily[,] ktorá by bola schopná zvrátiť obrodnú novú politiku, spojenie demokracie a socializmu. Dlhoročné neriešenie krízových zdrojov konzervovala mocenským a morálnym násilím 20 ročná normalizačná politika a priviedla našu spoločnosť k súčasnému, dnešnému, veľmi živému pohybu. Jednou z mnohých, občianskych iniciatív je i iniciatíva "Verejnosť proti násiliu", čoho je svedectvom i toto mnohotisícové zhromaždenie[,] ktoré v sebe sústreďuje vysokoškolské, mládežnícke, ekologické i ostatné občianske hnutia. Čo sa stalo, prečo je tomu tak?

Jeden z mnohých faktorov je ten[,] že ak ľud si osvojí ideu, akou bola aj idea socializmu s ľudskou tvárou, potom táto idea je vlastníctvom ľudu, našich národov a táto idea sa stala skutočne vlastníctvom ľudu /potlesk - nech žije Dubček/. Preto, preto a chcel by som zdôrazniť práve preto, vo vás mladej generácii že je táto idea lebo sa stala pamäťou národa a je dedičná. Je i vo vás nastupujúcej generácii /výkrič./.

Preto sú pri vás i združenia aktivistov a signatárov z radov slovenskej vedeckej i kultúrnej obce, ochranárov, novinárov a spisovateľov, ale i vaši otcovia a matky na pracoviskách našich závodov, občanov[,] ktorí odmietajú násilie v politickom, kultúrnom i verejnom živote. Aj toto občianske a nie iba mládežnícke hnutie má tak široký a spontánny ohlas v našom ľude. Chcem toto zhromaždenie informovať[,] že súčasťou mnohých občianskych iniciatív je i výzva bývalých členov KSČ, ako si my hovoríme, ktorí nikam nepatríme, strany vylúčených, ÚV KSČ, ÚV KSS, všetkým členom strany[,] aj strane vylúčených, k robotníkom, roľníkom, pracujúcej inteligencii, ľudovej armáde, k ZNB i LM s naliehavou výzvou o neodkladnosť praktických krokov, k novej obrode našej spoločnosti /potlesk/.

Táto iniciatíva sa prihlasuje k ďalším občianskym iniciatívam v záujme dialógu, ktorý by viedol náš ľud k východisku zo súčasnej stagnácie. Na znak súhlasu a solidárnosti s iniciatívou "Verejnosť proti násiliu" zo dňa 22. 11. 1989 pripojujem aj ja svoj hlas pred tvárou vás, v mnohotisícovom zástupe tohoto zhromaždenia a dajte k tomu aj môj podpis /potlesk - nech žije Dubček/. Pri tomto, pri tomto ľudovom, občianskom hnutí je nutné chrániť vaše rady pred extrémnymi heslami, tendenciami, ktoré by mohli viesť ku konfliktom[,] stretom. Nič horšie by sa nemohlo stať pre novú obrodu našej spoločnosti /výkrič./.

Preto nemožno ignorovať i apeláciu predsedu vlády L. Adamca v tomto smere. Konajme vážení spoluobčania, všetci, ktorí ste tu zhromaždení, i tí, ktorí nás budete doma počúvať[,] z informácií tých[,] ktorí tu boli, konajme tak aby naše spoločné úsilie občianskeho hnutia bolo opäť korunované úspechom /výkrič./.

Ďakujem za pozvanie a porozumenie /potlesk - nech žije Dubček/.
S obsahom správy bude informovaný 1. tajomník ÚV KSS a predseda vlády SSR.

Náčelník 12. správy ZNB Bratislava :
plk. RSDr. Štefan H o m o l a /14 472-47+++

^a Č. p. KR-007-115/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 23. XI. 1989 v 22.50 hod., **číslo zprávy** 11142. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0041-370/03-89; vpravo od neho rukou pripísané "KABELE", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis.

6a

1989, 24. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka (disent; cirkev).

[...] ^a

Vec: Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného protivníka¹

V rámci dialógu medzi vysokoškolskými študentmi a pracovníkmi MŠM a TV bol vedúci odboru P o r v a z n í k na VŠMU, kde spolu s rektorom hovoril s poslucháčom hudobnej fakulty Antonom P o p o v i č o m, ktorý mimo iného uviedol, že študenti majú finančnú podporu cirkevných bratov a z tohto prostredia sú mu zapožičiavané osobné motorové vozidlá.

Udržujú styky aj s právnikmi a hercami, ktorí im formulujú požiadavky. V tejto súvislosti bolo zistené, že finančnú podporu koordinačnému štrajkovému výboru VŠMU poskytli Milan Kňažko a Ľubomír Feldek čiastkou 15.000 a 10.000,- Kčs.

Na fakulte TV a športu bol prítomný pracovník MSMA TV Š k r o v a n, pred ktorým bola vyslovená požiadavka, aby študenti dostali k dispozícii rozmnožovaciu techniku. Po zamietavom stanovisku títo oznámili, že majú dostatok prostriedkov a to aj valutových, aby si túto zaobstarali.

Podľa súčasných poznatkov cca 90 pedagogických pracovníkov podporuje požiadavky študentov (zistené prameňom 1).

O obsahu poznatku bol inf. 1. taj. ÚV KSS a predseda vlády SSR.

Náčelník 12. správy ZNB
plk. RSDr. Štefan Homola / 14496-497 +++

^a Č. p. KR-007-116/OA-89. Vpravo pečiatka "Bratislava", **došlo** 24. XI. 1989 v 12.05 hod., **číslo zprávy** 11175; pod ním pečiatky **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0041-372/03-89, a "VYTĚŽENO AO".

6b

1989, 24. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka.

[...]^a

Vec: Situačná správa o nepriateľskej činnosti vnútorného nepriateľa¹

Prameňom /1/ bolo zistené, že dňa 22. 11. 1989 sa pripojila k požiadavkám CZV SZV ČST v Bratislave na "zabezpečenie objektívnej informovanosti" aj stranícka organizácia, ktorá požadovala, aby demonštrácie a generálny štrajk bol vysielaný v priamom prenose. V radoch pracovníkov ČST začali kolovať názory, že v prípade obsadenia televízie vojakmi, ktorí by vysielali náhradný program, bude potrebné poprestrihovať drôty, resp. iným spôsobom prerušiť vysielanie.

Negatívne reagovali pracovníci ČST v Bratislave na vystúpenie riaditeľa ČST Hlinického, ktorý na adresu členov SZM prehlásil, že ak sa zväzáci zapoja do štrajku, budú okamžite prepustení zo zamestnania.

Ďalším prameňom /1/ bolo zistené, že CZV SZM vyhlásil 24. 11. 1989 o 11,30 hod. štrajk, nakoľko vedenie televízie nesplnilo ich požiadavky na zmenu v televíznom vysielaní.

O obsahu poznatku bude informovaný 1. taj. ÚV KSS a predseda vlády SSR.

Náčelník 12. správy ZNB
plk. RSDr. Štefan Homola / 14528-529 +++

^a Č. p. KR-002-27/9-89. V hlavičke je navyše uvedené "Mimo poradia". Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 24. XI. 1989 v 14.40 hod., **číslo zprávy** 11193. Vpravo pečiatky **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0041-371/03-89, a "VYTĚŽENO AO". Adresátni dennej situačnej správy boli OAI VOS FMV a AO II. S-ZNB.

¹ Prvý odstavec situačnej správy bol OAI VOS FMV v upravenej podobe (viď ďalej) prevzatý do pasáže "Nepřátelská činnost" DSS FMV č. 182/A z 25. 11. 1989.

Samotná DSS FMV č. 182/A vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace v ČSSR

Dne 24. 11. 1989 nedošlo ke zklidnění politické situace v ČSSR. Na celém území státu pokračovala masová shromáždění a demonstrace. Pořádkové jednotky SNB nezasahovaly, nikdo z účastníků nebyl zraněn.

V řadě měst jsou na veřejných shromážděních ustavovány pobočky tzv. občanského fóra, stupňují se nátlakové akce a požadavky na stranické a státní představitele.

Po celé ČSSR pokračuje rozšiřování letáků a tiskovin vyzývajících ke generální stávce.

V průběhu 24. 11. 1989 nebyla zaznamenána závažná mimořádná událost v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

2. Nepřátelská činnost

Průběh demonstrace na Václavském náměstí 24. 11. 1989 se nelišil od předcházejících dnů. Na tribuně, opět zřízené na budově vydavatelství Melantrich, ke shromáždění více než 200 000 lidí v době od 16.00 do 17.20 hodin promluvili V. MALÝ /organizátor/, KUČERA, MERTA, DUBČEK, HAVEL, HAŠEK I., KOUTNÝ, SKALNÍK, KOCÁB, ČEPEK, HANZELKA, KUBIŠOVÁ, ČASLAVSKÁ, CHRAMOSTOVÁ, MOUČKOVÁ, PÁNEK a Petr MÜLLER [Miller] /pracovník ČKD/. V jednotlivých projevech většinou zazněly vzpomínky na události roku 1968 s pocity ukřivdění a desiluze o dosavadním vývoji. Byla vyzývána /DUBČEKEM/ armáda, Bezpečnost a LM, 'aby se připojily na jejich stranu'. Dále bylo uváděno /HAVLEM/, že 'občanské fórum existuje pouhých pět dní, ale reprezentuje už všechen lid a záleží pouze na mocenských orgánech, zda dialog bude veden tady nebo v klidu'. Dav při projevech provolával hesla 'svobodu, demisi' a j. Kolem 17.30 hodin se většina demonstrujících rozešla, zbytek /asi 2 500 lidí/ vyčkávalo kolem sochy sv. Václava do skončení plenárního zasedání ÚV KSČ.

Pokračují pokusy studentů k navazování kontaktů s dělníky v závodech a hospodářských organizacích s cílem získat je pro generální stávku 27. 11. 1989.

V Bratislavě bylo zjištěno, že do některých podniků se snaží studenti pronikat s využitím falešných průkazů příslušníků SNB.

K zahájení a ukončení generální stávky mají být spuštěny pražské poplachové sirény. Pro případ výpadku elektrické energie je zajišťován náhradní zdroj.

Na teritoriu Brna vykupují studenti časně ráno ve velkém množství denní tisk, zejména Svobodné slovo, do kterého vkládají svá provolání, a rozdávají je zdarma občanům. Vykupují rovněž i Rudé právo, které však trhají a hází do koše.

V řadě míst jsou zjišťovány plakáty 'poučení, jak se chovat při zadržení', obsahující 6 bodů se zdůrazněním možnosti odmítnutí výpovědi atd.

Pražský koordinační stávkový výbor rozesílá do krajů v ČSSR informace, že právoplatné ukončení stávky studentů vysokých škol v celé ČSSR může být provedeno pouze vyhlášením v přímém vysílání Čs. televize zástupcem koordinačního stávkového výboru M. MEJSTŘÍKEM.

Po celém území ČSSR jsou rozšiřovány a veřejně přehrávány videokazety se zákrokem příslušníků SNB dne 17. listopadu 1989, které jsou však tendenčně upraveny tak, že jednoznačně vyznívají v neprospěch SNB.

Mistři Traťmistrovského okrsku Brno-Židenice L. NOVÁK a J. STHOL a okrsku Slavkov u Brna J. RADEK nabádali své podřízené ke generální stávce a provádění sabotáží jako v roce 1968, tzn. kladení pražců přes koleje s cílem zastavit dopravu na železnici, a tím přinutit ke stávce i osoby bez ohledu na jejich názor.

Stranická organizace Čs. televize Bratislava požaduje, aby v zájmu 'zabezpečení objektivní informovanosti' byly demonstrace a generální stávka vysílány v přímém přenosu. V případě obsazení televize vojskem jsou odhodláni přerušovat dráty nebo jiným způsobem znemožnit vysílání.

V Ústí nad Labem bylo anonymním telefonátem vyhrožováno výbuchem budovy KV KSČ. Byl prověřen jako klamný.

Prodavačce Jednoty v Dolním Žandově /okr. Cheb/ bylo telefonicky vyhrožováno, že pokud 27. 11. 1989 bude obchod otevřen, bude zabita.

Na adresu předsedy 1. ZO KSČ dolu J. Fučíka Bílina byl doručen dopis, který napadá členy KSČ a srovnává je s gestapem pro uveřejnění stanoviska pracujících Velkolomu Maxim Gorkij, ve kterém vyjádřili nesouhlas s vyhlášením generální stávky.

Na Vysoké škole strojní a textilní v Liberci byl zjištěn výskyt letáků vydaných Výborem na obranu nespravedlivě stíhaných, obsahujících seznam 22 osob a požadujících jejich propuštění. Jde o osoby trestané pro tr. činnost vyzvědačství podle § 105 tr. zákona a dále např. Ivana JIROUSE, Petra CIBULKU, Františka STÁRKA apod.

V k. p. Lustry Kamenický Šenov /okr. Česká Lípa/ vystupují zaměstnanci proti členům KSČ verbální formou, ozývají se ojedinelé názory, že by se komunisté měli mlátit. Na provozech se k podpoře studentů zapalují svíčky a vyvěšují vlajky.

Anonymní telefonáty hrozící usmrcením obdrželi příslušníci SNB a jejich rodiny v Jihomoravském, Severočeském a Východočeském kraji. Anonym stejného obsahu byl adresován přednostovi gynekologického odd. OÚNZ Teplice. K verbálnímu napadení předsedy ONV v době, kdy strhával na veřejně přístupných místech letáky, došlo v Jablonci nad Nis. Neznámým mužem byl napaden požárník ZGK Třebíč, který při útoku použil ostrý předmět a pořezal jej na tváři.

V průběhu 21. - 24. 11. 1989 došlo celkem v pěti případech k fyzickému napadení příslušníků ČSLA z povolání a vojáků zákl. služby. Příslušníci posádkových hlídek v Praze byli hrubě uráženi výrokem 'Kurvy komunistický, fašisti, gestapáci, buzeranti apod.'. U obchodního domu KOTVA [?] bylo vyhrožováno veliteli hlídky ČSLA oběšením.

[...]

5. Názory a nálady obyvatelstva

Výzva stávkového výboru VŠ a umělecké fronty ke generální stávce je v řadě podniků a organizací podmiňována výsledkem jednání ÚV KSČ dne 24. 11. 1989. Poslední rozhodnutí o přijetí či nikoliv jsou odkládána na dopoledne dne 27. 11. 1989, např. Mechanizační ústředna zahr. obchodu. Na případné připojení se ke generální stávce jsou ze strany vedoucích pracovníků podniků a organizací přijímána různá rozhodnutí, vylučující účast pracovníků nebo podniku na generální stávce. Např. v PZO POLYTECHNA bylo zakázáno podepisovat propustky pracovníkům ze zaměstnání pod jakoukoliv podmínkou v době generální stávky. Na schůzi ROH pracovníků ČSKD-INTRANS Praha, pracoviště Smíchov, byla stávka jednomyslně zamítnuta. V a. s. Koospol Praha je patrný vliv CÚV KSČ a vedoucích pracovníků, kde po provedení pohovoru s vedoucími funkcionáři SSM na podniku nezaslal CZV SSM dosud žádnou rezoluci. Po narušení konference ROH Oblastní správy radiokomunikací /OSR/ Praha umělci Jiřinou BOHADALOVOU [Bohdalovou], Janem a Václavem NECKÁŘEM formou přečtení rezoluce umělců vyzývající ke stávce byla v součinnosti s pracovníky FMDS a Správy radiokomunikací Praha přijata opatření k zabránění narušení provozu čs. spojů. V případě stávky pracovníků OSR Praha by došlo k přerušení vysílání hromadných sdělovacích prostředků a spojových prostředků, včetně FMV a ČSLA. Členové SSM na k. p. Doly V. I. Lenina Most, GR SHD Most a Hornické škole Most odmítli požadavky studentů, včetně stávek. Naproti tomuto postupu je připojení některých organizací ke generální stávce a jejich zaměstnanců spontánní. Například - pracovníci Rychlé záchranné služby Praha /RZS/ půjdou do generální stávky po nezbytném zajištění pohotovostními vozy celé Prahy. Hlavním důvodem je skutečnost, že většina řidičů RZS byla přítomna zákroku pořádkových jednotek na Národní třídě, a z tohoto důvodu poskytují informace o průběhu demonstrace a odvozu zraněných osob členům nezávislých struktur a stávkovému VŠ výboru. Pracující a. s. Československé námořní plavby Praha na mítinku odhlasovali v poměru 70:16 účast na generální stávce.

Dne 24. 11. 1989 vyjádřili členové 47. ZO SSM Správy vojsk MV VÚ 2220 Praha-Zbraslav souhlasné stanovisko s Prohlášením sekr. ÚV SSM z 20. 11. 1989 přijetím vlastního prohlášení, ve kterém projevují nesouhlas se stanoviskem Plukovního výboru SSM SV MV a podporují současné požadavky studentů a umělců. Prohlášení podepsalo 57 příslušníků - vojáků základní služby výcvikové rot. Jako organizátoři byli zjištěni absolventi vojenské katedry VŠ PORIS Filip a KVAPIL Petr.

Mezi vojáky z povolání VÚ 5655 Plzeň jsou odsuzovány negativní reakce místního obyvatelstva proti příslušníkům ČSLA. Po 17. listopadu 1989, kdy je civilními osobami zásah tzv. červených baretů dáván do souvislosti s armádou, se v Plzni vyskytují případy verbálního napadání a urážení vojáků v prostředcích hromadné dopravy i případy jejich vyhazování z dopravních prostředků.

Řada občanů města Brna vyjadřuje podiv nad tím, že vedle stanoviska rozhlasových pracovníků, studentů a herců odsuzujícího zásah Bezpečnosti dne 17. 11. 1989 v Praze dosud nebyl dán prostor a možnost k vyjádření příslušníkům pořádkových sil, které zásah prováděli, tím spíš, že demonstranti skandovali hesla urážející představitele strany a státu a provolávali 'smrt komunistům'. Vyjadřují přesvědčení, že krev studentů a příslušníků je stejně drahá a je nutné dát prostor k vyjádření také příslušníkům zasahujících jednotek, kteří byli zraněni. Stávka studentů je hodnocena jako nesmyslná s tím, že byli zneužití protisocialistickými silami.

V Teplicích se mezi občany rozšířila fáma, že v Teplicích zemřelo další dítě na následky špatného životního prostředí. Vzhledem k tomu, že se mělo jednat o Ingrid D[...] /1984/, která zemřela dne 22. 11. 1989 v bytě rodičů v Teplicích, byla provedena soudní pitva jmenované. Bylo zjištěno, že D[...] zemřela na stěvní neprůchodnost v důsledku stanovení chybné diagnózy lékařem chirurgického odd. OÚNZ Teplice MUDr. J[...] P[...] /nar. 1950/, který u D[...] diagnostikoval zánět nosohltanu. Jmenovaný patří k aktivním účastníkům ekologicky zaměřených demonstrací v Teplicích."

DSS FMV č. 182/A mala nasledujúcich 26 príloh (podľa titulného listu by ich malo byť 27, zrejme teda sa príloha informujúca o získaní listu Čestmíra Císaře a k nemu priložený uvedený list počítali za 2 prílohy): "Československá víza udělená zájmovým osobám v souvislosti se současnou situací v ČSSR" (zdroj - I. S-ZNB, rozdělovník nie je uvedený); "Československá víza udělená v souvislosti se současným vývojem v ČSSR" (zdroj - I. S-ZNB, rozdělovník nie je uvedený); "Signalizace víz udělených pracovníkům západních hromadných sdělovacích prostředků k cestě do ČSSR" (zdroj - I. S-ZNB, rozdělovník nie je uvedený); "Signalizace příjezdů pracovníků západních hromadných sdělovacích prostředků do ČSSR" (zdroj - I. S-ZNB, rozdělovník nie je uvedený); "K současným aktivitám vnějšího protivníka proti ČSSR a k názorům v FKS" (zdroj - I. S-ZNB, rozdělovník nie je uvedený); "Schůzky pracovní skupiny Občanského fóra" (zdroj - II. S-ZNB, bez rozdělovníku); "Stávkové výbory na VŠ" (zdroj - II. S-ZNB, bez rozdělovníku); bez názvu, informující o získaní listu Čestmíra Císaře a obsahující uyděný list (zdroj - II.S-ZNB, bez rozdělovníku); "Činnost ŠIKLOVÉ" (zdroj - II.S-ZNB, bez rozdělovníku); "Činnost HOSu" (zdroj - II.S-ZNB, bez rozdělovníku); "Napojení iniciativ na ZÚ USA" (zdroj - II.S-ZNB, bez rozdělovníku); "Koordinační [!] stávkový výbor ČSAV" (zdroj - II.S-ZNB, bez rozdělovníku); "Činnost Ústředního výboru studentů" (zdroj - III.S-ZNB, rozdělovník nie je uvedený); "Občanské fórum a Čs. strana socialistická" (zdroj - S-ŠtB Praha, bez rozdělovníku); "Názory pracovníků ÚV SSM" (zdroj - II.S-ZNB, bez rozdělovníku);

“Organizování příjezdů emigrantských kulturních pracovníků” (zdroj – II.S-ZNB, bez rozdělovníku); “Nepřátelská činnost propuštěného příslušníka SNB” (zdroj – II.S-ZNB, bez rozdělovníku); “Nepřátelská činnost Nezávislého mírového sdružení” (zdroj – S-ŠtB Praha, bez rozdělovníku); “Nepovolená činnost americké televizní společnosti ABC” (zdroj – II.S-ZNB, bez rozdělovníku); “Nezávislý svaz studentů” (zdroj – II.S-ZNB, bez rozdělovníku); “Nepřátelská aktivita 'Občanského fóra'” (zdroj – S-ŠtB Praha, bez rozdělovníku); “Podpora nelegálních struktur” (zdroj – II.S-ZNB, bez rozdělovníku); “Názory J. URBANA na jednání Petra UHLA” (zdroj – II.S-ZNB, bez rozdělovníku); “Aktivita kulturního oddělení ZU Velké Británie v Praze” (zdroj – II.S-ZNB, bez rozdělovníku); “Protestní prohlášení kardinála TOMÁŠKA” (zdroj – II.S-ZNB, S-ŠtB, bez rozdělovníku); bez názvu, týkající se trestných činů spojených s příslušníky ZNB, PS a SA (rozdělovník nie je uvedený).

Bližšie k DSS FMV č. 182/A vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 214 – 219.

Nasledujúci deň – 26. 11. 1989 - bola OAI VOS MV spracovaná DSS FMV č. 182/B, ktorá vyzerala nasledovne:

“1) Bezpečnostní situace

Dne 25. 11. 1989 pokračovala na mnoha místech ČSSR masová shromáždění a demonstrace. Pořádkové jednotky SNB nezasahovaly, nikdo z účastníků nebyl zraněn.

Na shromážděních byly opět čteny různé rezoluce a prohlášení k současné situaci, výzvy k účasti na generální stávce a jako reagence na mimořádné zasedání ÚV KSČ byla vyslovována nespokojenost s provedenými kádrovými změnami ve vedení KSČ.

Po celém území ČSSR pokračuje hromadné rozšiřování letáků a tiskovin zejména vyzývajících ke generální stávce.

Zástupci tzv. Občanského fóra stupňují nátlakové akce, zvyšují tlak na urychlení úprav právních předpisů a urychlené konání 'svobodných voleb'.

V průběhu 25. 11. 1989 nebyla zaznamenána závažná mimořádná událost v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

2) Nepřátelská činnost

b) Celková situace v ČSSR je zcela pod vlivem událostí posledních dnů, stále roste množství vylepovaných plakátů a rozšiřovaných letáků s výzvami k účasti na protestních shromážděních a generální stávce 27. 11. 1989. Demonstrace a shromáždění občanů se konala ve všech krajských a v 56 dalších městech ČSSR. Kromě Prahy, kde se shromáždění zúčastnilo kolem 750 000 obyvatel, v Bratislavě (60 000 obyvatel) a v Brně (30 000 obyvatel), se počet účastníků pohyboval od několika set do několika tisíc osob.

Množí se finanční sbírky na podporu stávkujících studentů.

Stávkové výbory, Občanské fórum, ale i občané - včetně členů KSČ - vyjadřují nesouhlas s provedenými kádrovými změnami v ÚV KSČ. Považují je za nedostatečné. Ústředí Občanského fóra z Prahy rozšiřuje po ČSR prohlášení, v němž hodnotí změny ve vedení ÚV KSČ jako nedostatečné a nepřijatelné a vyzývá, aby se národ semkl a neustoupil.

Na celém území ČSSR pokračuje pronikání vysokoškolských studentů a pracovníků kulturní fronty do výrobní i nevýrobní sféry národního hospodářství s cílem získat pracující pro zapojení do stávky 27. 11. 1989. Novým jevem je, že studenti přesvědčují dělníky, aby z taktických a ekonomických důvodů napracovali prostaňkovanou dobu na mimořádných směnách v sobotu a v neděli 25. a 26. 11. 1989.

Stále se rozšiřuje počet podniků a závodů, které se přihlašují ke generální stávce. V zásadě se k ní projevují tři postoje: plný souhlas, kategorické odmítnutí nebo symbolická podpora několikaminutovou stávkou ze solidarity. V současné době se ke stávce přihlásilo již kolem 550 podniků a závodů. V Praze se již připojilo zhruba 80 % podniků. Tento stav však není konečný a mění se prakticky každou hodinu, protože stále silněji působí tlak vývoje celkové situace. Většina velkých a pro národní hospodářství klíčových podniků se zatím k účasti na stávce nepřipojila.

V dělnickém prostředí dochází působením hromadných sdělovacích prostředků, studentů a herců k široké roztržténosti názorů na hodnocení současného vývoje v naší republice a vytýčování cílů do budoucnosti. Přitom se stále více začíná rozšiřovat mínění, že vedení KSČ a státu není schopno současnou situaci vyřešit a vyvést společnost z krize, a je mu vyjadřována nedůvěra.

V Jihomoravském kraji byly zjištěny provokační letáky 'praporčků z Jihlavy', které vyzývají příslušníky ČSLA, Veřejné bezpečnosti, Lidové milice a vojska FMV k odsouzení zákroku pořádkových sil 17. listopadu. Jde zřejmě o pokus ukázat, že protesty se šíří i mezi příslušníky armády, neboť bylo prověřeno, že nikdo z podepsaných v posádce neslouží.

Množí se případy anonymních výhrůžek a verbálních útoků proti členům KSČ, příslušníkům SNB a jejich rodinám. Člen ÚV KSČ spolu s 16 řediteli ostravských podniků obdržel písemné výhrůžky, 'že budou pověšeni'. 150 jednotkám Lidových milic na Ostravsku byly zaslány urážlivé dopisy s prohlášením 'až to vyhrájeme bez vás, tak

vám to spočítáme'. Podnikovému řediteli Nové hutě Klementa Gottwalda a dalším 46 ředitelům byly zaslány letáky s textem: 'Jsi červený, končí ti výlet do komunismu.'

Dne 24. 11. 1989 bylo telefonicky vyhrožováno smrtí člena KSČ v Továrně obráběcích strojů Hulín (Jihomoravský kraj), přednostovi gynekologického oddělení OÚNZ v Teplicích a jeho rodině a šéfredaktorovi Jiskry Orlicka v Hradci Králové. 23. a 24. 11. 1989 bylo opakovaně telefonicky vyhrožováno smrtí vedoucí prodejny Jednota v Dolním Žandově (okres Cheb), pokud otevře obchod 27. listopadu.

V Brně bylo 22. 11. 1989 manželce příslušníka SNB telefonicky vyhrožováno oběšením dětí a 23. listopadu nalezla v poštovní schránce leták s výhrůžkou 'Smrt komunistům'. Telefonické vyhrožování, násilí na dětech manželce příslušníka SNB z Prahy v průběhu minulého týdne zapříčinilo její psychické zhroucení a musela být hospitalizována v psychiatrické léčebně. Dne 24. 11. 1989 hodil zaměstnanec Energetických strojů Brno po manželce příslušníka SNB matici s odůvodněním, že je 'manželka policajta'. V prodejně potravin v Ústí nad Labem spoluzaměstnanci napadají dceru příslušníka SNB. Označují ji za 'flákačku' a nutí ji přispět na sbírku k 27. listopadu. Příslušníkovi SNB v Semilech bylo vyhrožováno výbuchem bytu.

V posádkách Praha a Sušice bylo zjištěno 5 případů verbálního a fyzického napadání vojáků ČSLA.

Dne 24. 11. 1989 bylo anonymně telefonicky vyhrožováno výbuchem bomby na náměstí Zdeňka Nejedlého v Teplicích. Výhrůžka byla prověřena jako klamná.

[...]

5) Názory a nálady obyvatelstva

V průběhu noci z 24. na 25. 11. 1989 byly nadále studenty Univerzity Palackého Olomouc tištěny dokumenty k ovlivňování občanů. Dochází k rozmnožování sdělení pražského fóra, že všechny požadavky Občanského fóra nebyly splněny, zejména propuštění politických vězňů, ustanovení komise pro vyšetřování událostí apod., s tím, že důvody ke stávce trvají. Stávka 27. 11. 1989 by se měla přeměnit v tzv. stávkovou pohotovost, aby nezeslábl, ale naopak zesílil tlak demokratického hnutí, které se rozšířilo po celé republice za uskutečnění zásadních politických změn. Další nově rozšiřovaný dokument s názvem 'Ke generální stávce' obsahuje 7 bodů řízení stávky, počátek a délku určuje výbor, je uveden způsob stávky ve zdravotnictví, dopravě, službách a jiných resortech. Na dokumentu je uvedena adresa Občanského fóra Laterna Magika, Jungmannova 31, spojovatelka 266765. Dalším dokumentem je 'Výzva k občanům', zpracovaná dne 24. 11. 1989 studenty Univerzity Palackého Olomouc. Mimo původní požadavky studentů uvádí, že studenti myslí na dělníky a pracující, rodiny bez bytů, otázky korupce, zanedbaný stav ve školství, zdravotnictví a životního prostředí.

Příslušníci Lidových milicí okresu Jablonec nad Nisou jsou značně ovlivněni negativním působením hromadných sdělovacích prostředků v souvislosti s událostmi dne 17. 11. 1989 v Praze. Je předpoklad, že v případě potřeby nasazení Lidových milicí proti protispolečenským vystoupením by bylo schopno splnit úkoly pouze 30 % příslušníků Lidových milicí a ostatní by odmítli.

Zaměstnanci Vagónky Studénka (Severomoravský kraj) nesouhlasí s vyvoláním nálad ke stávkám a vyjadřují se, že pokud by dělníci vyšli do ulic, bude to proto, aby byly ukončeny demonstrace studentů. Jejich názor podporují i polští státní příslušníci zaměstnaní v závodě Vagónka, přestože jsou většinou členy Solidarity. Uvádí, že v jejich vlastní zemi se stávkami nic nevyřešilo, pouze se oslabilo hospodářství PLR.

Reakce na výsledky zasedání ÚV KSČ v Severočeském kraji ukazují značnou nespokojenost nad tím, že do předsednictva ÚV KSČ byli zvoleni někteří soudruzi, kteří u pracujících ztratili mandát, např. s. Štěpán a další. V souvislosti s závěry ÚV KSČ jsou zjišťovány signály zesilování požadavků a tlaků Občanského fóra a dalších skupin.

Dne 24. 11. 1989 se dostavily do s. p. Tatra Kopřivnice dvě studentky Lékařské fakulty hygieny Univerzity Karlovy Praha. Vyžádaly si rozhovor s předsedou podnikového výboru SSM, který je seznámil se stanoviskem SSM s. p. Tatra, že rozhodně nehodlají stávkovat.

Na mimořádné konferenci celozávodního výboru KSČ Severočeských hnědouhelných dolů (SHD) v Mostě za účasti přizvaných funkcionářů SHD byla m. j. vznesena jednoznačná kritika, že z vedení ÚV KSČ nebyl odvolán s. Štěpán a další neschopní soudruzi včetně toho, o kom se už ví, že nese politickou odpovědnost za provedení zákroku pořádkových sil ministerstva vnitra 17. 11. 1989 v Praze. Tyto skutečnosti budou další záminkou pro pokračování odporu a nátlaku na KSČ. Členové KSČ dále kritizovali, že vedení KSČ od ÚV až po jeho nižší orgány neprojevuje v současných podmínkách potřebnou akceschopnost a nahrává tak opět opozičním silám. Mezi vedením generálního ředitelství SHD a členy KSČ nikdo nepochybuje, že nátlak na KSČ organizuje a koordinuje vnitřní opozice řízená ze zahraničí. Je potřebné zveřejnit k tomuto důkazy a vyrazit opozici trumfy z rukou.

Členové Divadla na provázku hodnotí zvolení Karla Urbánka za generálního tajemníka ÚV KSČ negativně s tím, že ve funkci se udrží maximálně 1 týden. Budou pokračovat v činnosti, kterou provádí, a vystupovat proti němu. Uvádí, že tyto změny je nemohou uspokojit a budou pokračovat do té doby, než budou propuštěni političtí vězňové a než padne vláda.

V prostředí krajského výboru Československé strany lidové v Ústí nad Labem je pozitivně přijímáno zvolení s. Urbánka do funkce generálního tajemníka ÚV KSČ. Očekává se, že jeho osoba by mohla vyřešit složitou situaci ve státě a pomoci i k řešení situace v Československé straně lidové.

V prostředí lokomotivních čet ČSD Děčín převládá názor, že v době generální stávky, připravované na 27. 11. 1989, vlastní dopravu nezastaví ani neomezí. Ke stávce se připojí pouze symbolicky používáním zvukových znamení a v některých případech ozdobením lokomotiv státními vlajkami ČSSR.

Jaroslav ŠABATA, představitel opozice v Jihomoravském kraji, k osobě nového generálního tajemníka ÚV KSČ s. Urbánka uvádí, že ho zná z doby jeho působení v Brně, kdy nastoupil do stranické funkce po roce 1970. Hodnotí ho jako konstruktivního člověka, který je dle jeho názoru schopen situaci zvládnout.

Mezi občany v Bruntále se poukazuje na to, že celý den 25. 11. 1989 probíhal přenos Čs. televize z Prahy (především demonstrace z Letenské pláně), kde řečníci jednoznačně zaujívali konfrontační postoj, otevřeně napadali KSČ, vyzývali k její likvidaci a vyvolávali davovou psychózu. Dále kritizují, že je jim jednoznačně prostřednictvím uměle zrežirovaného vysílání Čs. televize vnucován názor a myšlenky organizátorů demonstrace, který již označují za kontrarevoluční vystoupení. Místo aby Čs. televize přispívala ke zklidnění situace zařazením vhodných programů, snaží se celému národu sugestivně prezentovat osobní výpady zrežirované Občanským fórem. Jednoznačně negativní vliv na mladou generaci mělo vystoupení DUBČEKA a dalších osob z Občanského fóra na Václavském náměstí, což se projevilo hanlivými nápisy vyzývajícími k fyzické likvidaci komunistů a příslušníků Sboru národní bezpečnosti.”

DSS FMV č. 182/B mala nasledujúcich 7 príloh: 2 bez názvu, týkajúce sa trestných činov spojených s príslušníkmi ZNB, PS a SA (rozdeľovníky nie sú uvedené); "Signalizace příjezdu pracovníků západních hromadných sdělovacích prostředků do ČSSR" (zdroj - I.S-ZNB, rozdeľovník nie je uvedený); "K současným aktivitám vnějšího protivníka vůči ČSSR" (zdroj - I.S-ZNB, rozdeľovník nie je uvedený); "Signalizace příjezdu pracovníků západních hromadných sdělovacích prostředků do ČSSR" (zdroj - I.S-ZNB, rozdeľovník nie je uvedený); "K současným aktivitám vnějšího a vnitřního protivníka vůči ČSSR" (zdroj - I.S-ZNB, rozdeľovník nie je uvedený); "K současným aktivitám vnějšího a vnitřního protivníka vůči ČSSR" (zdroj - I.S-ZNB, rozdeľovník nie je uvedený).

Blížšie k DSS FMV č. 182/B vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 273 – 279.

6c

1989, 24. novembra, Bratislava. - Poznatok do situačnej správy (vzťah k zahraničiu).

[...]ª

Věc: Poznatok do situačnej správy¹

Prameňom /1/ bolo zistené, že priľahlé hraničné oblasti Rakúska s ČSSR sa pripravujú na hromadnú emigráciu čs. obyvateľstva do kapitalistického zahraničia. Prejavuje sa to aj zvýšeným zásobovaním v rakúskych obchodoch, najmä pozdĺž trasy štátnych hraníc, v úseku súbežnom s trasou Bratislava - Brno. Emigranti budú mať pri nákupoch 50 perc. zľavu, resp. budú si údajne môcť nakupovať za čs. koruny.

Poznatok bude využitý k informácii 1. tajomníka ÚV KSS a predsedu vlády SSR.

Náčelník 12. správy ZNB

plk. RSDr. Štefan Homola /14535-536 +++

ª Č. p. KR-0022-25/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", došlo 24. XI. 1989 v 14.15 (?) hod., číslo zprávy 11203 (nie je jasné, prečo podľa času neskôr odoslaný dokument má vyššie číslo správy ako SS s č. p. KR-002-27/9-89 /viď dok. 6b/). Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a II. S-SNB, došlo 24. XI. 1989, č. j. CB-0041-373/03-89.

¹ V nasledujúcej DSS FMV č. 183 z 27. 11. 1989 boli opäť informácie zo SSR pochádzajúce zo zatiaľ neznámeho zdroja:

"1. Bezpečnostní situace v ČSSR

V průběhu 26. listopadu 1989 na celém území státu pokračovala masová shromáždění a demonstrace. Pořádkové jednotky SNB nezasahovaly, nikdo z účastníků nebyl zraněn.

V dalších městech byly na veřejných shromážděních ustaveny pobočky tzv. Občanského fóra, pokračovaly nátlakové akce a požadavky na stranické a státní představitele.

Po celé ČSSR pokračovalo rozšiřování letáků a tiskovin, vyzývajících ke generální stávce. Byly zaznamenány pokusy o negativní ovlivňování akceschopnosti příslušníků ČSLA.

Nebyla zaznamenána závažná mimořádná událost v čs. národním hospodářství, dopravě a spojích.

1. Nepřátelská činnost

a/ V souvislosti s vývojem vnitropolitické situace v ČSSR je zjišťováno, že Rakousku je v současné době ve všech utečeneckých táborech a penzionech připraveno asi 60 tisíc míst pro případné emigranty z ČSSR.

b/ Okresní vojenské správě Nové Zámky /Západoslovenský kraj/ byl 26. 11. 1989 zaslán anonymní dálkopis, vyzývající ke vzpouře a k obraně „skutečných zájmů lidu“.

Dozorčímu vojenského útvaru v Benešově /Středočeský kraj/ předali 25. 11. 1989 čtyři blíže nezjištění občané tiskovinu s názvem „Provolání vojáků základní služby ke studentům, dělníkům a všem pracujícím“, podepsané „vojáci z pražské posádky – vojáci z Prahy 6“. V jeho obsahu se mj. uvádí, že „my, vojáci – nástroj vládnoucí třídy – musíme dbát pokynů a rozkazů nadřízených a vlády. Vlády, se kterou nesouhlasíme a kterou nechceme. V případě, že by se situace vyhroutil, nepoužijeme násilí a už vůbec ne zbraně. Nepostavíme se proti tomu, s kým souhlasíme a s kým jdeme. Informujte nás, pojdte mezi nás s letáky i s pravdivým tiskem. Potřebujeme a chceme znát pravdu.“

Studenti FAMU v Praze pokračují v rozmnožování fotografií ze zásahu pořádkových sil ze 17. 11. 1989, potřebný fotomateriál odebírají přímo ze skladu FOMA v Trojské ulici. K distribuci materiálů do vojenských útvarů jsou jimi využíváni vojáci základní služby, kteří se vrací z dovolených. Po odstoupení s. Štěpána studenti došli k závěru, že jejich požadavky jsou plněny a proto je nutné stupňovat tlak na stranické a státní orgány.

Městské správě SNB v Plzni bylo doručeno prohlášení stávkujících vysokoškoláků, ve kterém se distancují od provokativních prohlášení tzv. Mladé levice. Obracují se na příslušníky Bezpečnosti, ČSLA a Lidoých milic s výzvou, aby nedopustili své zneužívání a zabránili dalšímu násilí.

V Rožňavě /Východoslovenský kraj/ byl zaznamenán pohyb představitelů „charty-77“, kteří v jednotlivých posádkách Sovětské armády rozšiřují různé tiskoviny a získávají podpisy sovětských vojáků na požadavky k odchodu sovětských vojsk z ČSSR.

Ve všech případech byla přijata rozkladná opatření k zamezení negativního působení na příslušníky ozbrojených sil.

V průběhu manifestace v Pelhřimově /Jihočeský kraj/ 26. 11. 1989 vystoupil předseda Okresního soudu Václav Dvořák a vyzval účastníky k terorizování příslušníků SNB a jejich rodin. V dalších projevech mu bylo organizátory akce zabráněno.

Stávkový výbor Čs. televize Praha společně se zástupci jednotlivých redakcí se 26. 11. 1989 rozhodli ustavit prozatímní řídicí orgán – tzv. Ústřední programovou radu. Jejím úkolem má být ve spolupráci se stávajícím vedením zajistit „objektivitu“ informací o současné situaci v ČSSR, rozhodnout o sporných případech programové skladby a zajistit vypracování nového právního režimu ČST. V jednotlivých hlavních redakcích si zvolí „Programové rady“, které okamžitě prověří a přepracují vysílací plány pro zbytek roku.

Na shromáždění občanů v Mostě /Severočeský kraj/ 26. 11. 1989 bylo hercem místního divadla přečteno prohlášení příslušníků OS SNB Most ktp. KOMÍNKA a por. ZÁMECKÉHO, ve kterém se ztotožnili s některými požadavky Občanského fóra. Na demonstraci v Klášterci nad Ohří /Severočeský kraj/ vystoupil téhož dne příslušník zdejšího OO VB por. PISKEK, který vyslovil souhlasné stanovisko s požadavky Občanského fóra.

V Bratislavě též den vystoupil příslušník SNB npor. Ivan ČAVAJDA ze Žiliny, který uvedl, že se stydí za stranu a plně podporuje požadavky Občanského fóra. Dále zde bylo čteno prohlášení HS VB MV SSR ze služebně politického aktivu, podporující požadavky studnetů, podepsané mjr. JUDr. JASTOVKOU. Mjr. HUMPOLÍK, příslušník ČSLA, na veřejném shromáždění v Hodoníně /Jihomoravský kraj/ 26. 11. 1989 požadoval zrušení vedoucí úlohy strany a vypsání svobodných voleb.

Byla přijata příslušná opatření.

2. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

V průběhu 26. 11. 1989 nebyly závažné jevy a události tohoto charakteru hlášeny.

[...]

3. Názory a nálady obyvatelstva

Postoje občanů v Ústí nad Labem nejsou již tak jednoznačné ve prospěch činnosti opozice, jak tomu bylo v předchozích dnech. Například mezi zaměstnanci obchodního domu Labe v Ústí nad Labem je kritizováno vystoupení herců při shromáždění na Letenské pláni 25. 11. 1989. S negativním ohlasem se setkala i vystoupení DUBČEKA. Objevují se i názory k zásahu pořádkových sil, který není ohodnocen jako správný, ale je poukazováno, že pokud byli příslušníci napadáni a bylo na ně něco házeno, ať se nikdo nediví, že zasáhli. Ve vztahu k připravované stávce převládají názory připojit se k ní pouze symbolicky a dále pracovat. S kladným ohlasem se setkala jmenování s. Urbánka do funkce generálního tajemníka ÚV KSČ. O informace ve stranickém tisku je velký zájem i mezi mladými lidmi. Kladně bylo hodnoceno včasné dodání zvláštního vydání Rudého práva. Bylo však zjištěno, že ne ve všech oblastech Severočeského kraje byl tisk k dispozici.“

7

1989, 28. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka (disent; cirkev).

[...]ª

Vec: Situačná správa - zaslanie¹

Dňa 26. 11. 1989 Anton Hlinka informoval folkového speváka Ivana Hoffmana o svojich zámeroch „dať dohromady nejakých troch - štyroch ľudí a debatovať s nimi na tému čs. federácie“ /zistené prameňom 2/. Zatiaľ dostal typy od svojich priateľov, z ktorých uviedol

hudobného skladateľa Miroslava Bázlika a Bergera /osoba bližšie neustanovená/. S menovanými má v úmysle nasmerovať "pohyb z ulíc" k "nejakej obrode a novému vyjadreniu".

Hoffman informoval Hlinku, že v súčasnosti sa na Slovensku rodí koncept novej ústavy, a keď sa im splnia požiadavky odstránenia vedúcej úlohy KSČ z ústavy ČSSR a vytvorenia platformy slobodných volieb, tak na Slovensku vznikne a bude mať veľké zastúpenie kresťansko-demokratická strana, čím sa "potom jasne vytriedia jednotlivé pozície". Podľa Hoffmana jadro práce okolo tejto akcie a stanovenie ďalšej koncepcie vykoná JUDr. Ján Čarnogurský.

Prameňom /2/ bolo zistené, že 26. 11. 1989 Hoffman informoval Janu Jakšovou /osoba bližšie neustanovená/ o konaní verejného stretnutia signatárov petície "Několik vět", ktoré sa má konať dňa 10. 12. 1989 na Palackého námestí v Prahe od 14,00 do 16,00 hod.^b

Prameňom /2/ bolo zistené, že dňa 26. 11. 1989 sa stretli Július Strinka, Roháčik, Lesyk, Maňák, Kocka, Kaliský a ďalšie osoby, ktoré diskutovali o možnosti založiť stranu demokratického socializmu na Slovensku a v súvislosti s tým rozoberali tézy na vydanie úvodného vyhlásenia.

Podľa vyjadrenia jednotlivých prítomných by malo vyhlásenie obsahovať konštatovanie, že zmeny v politickom vedení sú neuspokojivé. Menovaní sú za demokratický socializmus bez vedúcej úlohy strany, t.j. za pluralitný systém viacerých strán. Konečnú formuláciu vyhlásenia ešte neprijali, ale budú o ňom diskutovať.

Náčelník 12. S ZNB:

[...]^c

^a Č. p. KR-007-117/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 28. XI. 1989 v 16.40 hod., **číslo zprávy** 11407. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 29. XI. 1989, č. j. CB-0041-374/03-89.

^b Odstavec je zľava silno podčiarknutý rukou a je k nemu pripísané "Aktivity".

^c Editorom použité podklady neobsahovali podpis odosielajúceho zodpovedného funkcionára XII. S-ZNB.

¹ V ten istý deň – tj. 28. 11. 1989 – spracovalo OAI VOS FMV DSS FMV č. 184, ktorá vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace

Ve 3. čísle informační svodky, kterou vydává Občanské fórum, jsou uveřejněny informace o situaci na některých pražských závoděch, např. že v závodě Mitas zabránili příslušníci Lidových milicí studentům, aby vstoupili do závodu apod. Jsou zde zveřejňovány rovněž informace o tom, kde a jaké probíhají podpisové akce.

Tisková agentura Občanského fóra vydala zprávu o tom, že došlo k rozporům mezi studenty a Občanským fórem. Občanské fórum zřídilo krizový štáb, který by měl podobné rozpory řešit a mj. dohlížet i na vysílání Čs. televize. V současné době je připravováno závažné prohlášení v souvislosti s údajným anulováním dřívějšího stanoviska SSSR ke vstupu vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968, ke kterému má ve velmi krátké době dojít.

V průběhu manifestace při generální stávce 27. 11. 1989 v Hořicích /Východočeský kraj/ oznámil Otto HAMPL /1923, důchodce, aktivista KAN a Junáka v roce 1968-69/ založení Sociálně demokratické strany. V Rožnově pod Radhoštěm /Severomoravský kraj/ došlo k vytvoření 'Strany zelených', pro jejíž činnost bylo získáno zatím asi 75 osob.

Na masovém shromáždění v Košicích 27. 11. 1989 vystoupil uniformovaný příslušník SNB pprap. Robert BALOG a zdůraznil, že Bezpečnost chrání zájmy lidí. V souvislosti se zákrokem pořádkových jednotek v Praze dne 17. 11. 1989 uvedl, že takové akce se provádějí na pokyn 'shora'. Jeho vystoupení vzbudilo velký ohlas.

Dne 27. 11. 1989 bylo v Adamově /Jihomoravský kraj/ opakovaně telefonicky vyhrožováno členu Lidových milicí, bývalému příslušníku SNB, fyzickou likvidací.

Téhož dne obdržel člen KSČ a příslušník Lidovým milicí v Závoděch těžkého strojírenství Olomouc /Severomoravský kraj/ anonymní výhrůžný dopis, ve kterém je napadán za členství v KSČ a LM a je mu vyhrožováno fyzickou likvidací.

Stejný den byl doručen redaktoru JISKRY Rychnovska /Východočeský kraj/ anonymní dopis, ve kterém je mu vyhrožováno oběšením.

Okresní prokurátor v Ústí nad Orlicí /Východočeský kraj/ obdržel výhrůžný anonymní dopis v souvislosti s odsouzením F. STÁRKA, za něž je mu vyhrožováno odplatou.

Dne 27. 11. 1989 byla zaznamenána telefonická anonymní výhrůžka založením požáru v objektu k. p. TESLA Jablonné nad Orlicí /Východočeský kraj/.

Ve všech případech se po pachatelích pátrá.

V Jablonci nad Nisou /Severočeský kraj/ byly zaznamenány letáky ve formě reprodukcí fotografií bývalého a současného generálního tajemníka ÚV KSČ, např. v zrcadlové podobě vyjadřující myšlenkovou shodu.

Poškození dvou stokorunových bankovek nové emise bylo zaznamenáno v Kutné Hoře /Středočeský kraj/.

2. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

V průběhu 27. 11. 1989 nebyly závažné jevy a události tohoto charakteru zaznamenány.

[...]

4. Názory a nálady obyvatelstva

Mezi vysokoškolskými studenty v Liberci panuje nespokojenost z nedělního vystoupení představitelů Občanského fóra v Praze na Letné. Domnívají se, že byli se svými požadavky odsunuti do pozadí. V současné době k této otázce probíhá jednání studentů Vysoké školy strojní a textilní /VŠST/. V průběhu generální stávky v Liberci vystoupil zástupce stávkového výboru VŠST, který vyslovil nesouhlas studentů s některými požadavky Občanského fóra, které byly předneseny při demonstraci na Letné 26. 11. 1989. Kritizoval zejména napadání představitelů našeho státu a vulgární výrazy při vystoupeních některých řečníků. Dále odsoudil snahy prosazovat osobní zájmy a připravovat si pozice pro vlastní politickou kariéru. Při shromážděních v Českých Budějovicích a Pardubicích se studenti distancovali od vystoupení na Letné a odsoudili počínání moderátora V. MALÉHO.

Mezi občany Gottwaldova se začínají objevovat názory, že současná vystoupení některých jednotlivců a zástupců Občanského fóra nejsou adekvátní vážnosti situace. Nelíbí se jim otevřená napadání prezidenta republiky, modlitba při demonstraci na Letné, vystupování jednotlivých politických vězňů apod. Panuje názor, že A. DUBČEK zneužívá hromadná shromáždění k obhajobě pouze své osoby.

Skupiny studentů i mladých občanů v Brně vyjadřují souhlas se současným děním v našem státě. Z postojů a oficiálních projevů představitelů vlády a organizací Národní fronty nabyly přesvědčení, že tito funkcionáři se mládeže bojí. Příslušníci SNB jsou jen 'krvaví řezníci', na které stačí ještě dvě až tři akce jako v Praze a budou lidem 'ležet u nohou'. Potom budou mít volnou cestu k vyřizování účtů s komunisty a současnou vládou. Projevují uspokojení nad postojem vojenských škol s tím, že se nemusí ničeho bát, neboť za nimi stojí armáda. Kladně hodnotí úroveň zpravodajských pořadů Čs. televize, přičemž se utvrzují v tom, že do Čs. televize a Čs. rozhlasu se snad dostanou objektivní redaktoři.

V okrese Dolný Kubín /Středoslovenský kraj/ dochází v současné době k zvýšeným nákupům zboží, zejména potravin. Příslušné orgány byly vyzvány k zabezpečení plynulého zásobování obyvatelstva."

DSS FMV č. 184 mala 2 nasledujúce prílohy: "Reagence studentů na nedělní demonstraci na Letné" (zdroj – II. S-ZNB, rozdelovník – ss. Urbánek, Husák, Adamec, Indra, rukou uvedené "vedení FMV, I, II, VŠ SNB, III, XII, SV StB, KS SNB"); "K současným aktivitám vnějšího protivníka vůči ČSSR" (zdroj - rukou uvedené "I. spr. SNB", rozdelovník - rukou uvedené "s. Urbánek, s. Husák, s. Adamec, s. Indra, vedení FMV, I, II, VŠ SNB").

Bližšie k DSS FMV č. 184 vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 305 – 307.

8

1989, 29. novembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka (disent; cirkev).

[...] ^a

Vec: Situačná správa – zaslanie¹

Dňa 27. 11. 1989 bol RSDr. Alexander Dubček požiadaný nezisteným redaktorom denníka Izvestija o interview, v ktorom by zhodnotil súčasnú udalosť v ČSSR /zistené prameňom 2/. Zároveň mu navrhol termíny stretnutia na 30. 11., resp. 2. 12. 1989. Dubček prejavil potešenie nad pozvaním, avšak poznamenal, že vzhľadom na súčasnú situáciu ešte nevie určiť presný termín.

K prehodnoteniu udalostí v roku 1968 uviedol, že u nás sa už na pléne ÚV KSS urobilo prehlásenie, v ktorom sa hovorí, že v súčasnej dobe tieto udalosti nemôžu byť kvalifikované

tak, ako boli v minulom období. ÚV KSČ však takéto prehlásenie ešte neprijalo. V súčasnosti sa robia také opatrenia, ktoré sú už veľmi neskoré. Podľa Dubčeka udalosti v roku 1968 boli sovietskou záležitosťou, ktoré nemôže ohodnotiť iná strana. V závere uviedol, že jedinou prekážkou stretnutia je súčasný vývoj udalostí v ČSSR. O stretnutí však nepochybuje.

Dňa 27. 11. 1989 bolo prameňom /1/ zistené, že Dubček počas rozhovoru s Václavom Havlom v Prahe sa kriticky vyjadril na jeho adresu. Dubček nesúhlasil s návrhom opozície, aby V. Komárek zastával funkciu predsedu vlády ČSSR. Svoje stanovisko odôvodnil tým, že sa k návrhu nevyjadrilo Slovensko a on. Havlovi zdôraznil, že federatívne štátoprávne usporiadanie ČSSR je zatiaľ právoplatné a je nutné ho rešpektovať. Poukázal, že súčasná „politika“ sa robí len v Prahe, s čím on nebude nikdy súhlasiť a taktiež nesúhlasí s návrhom vzniknúť požiadavku k abdikácii Adamca. V tejto súvislosti tvrdil, že nie je možné hádzať všetkých čelných predstaviteľov „do jedného vreca“, pričom ocenil ochotu Adamca, ktorý začal dialóg s opozíciou ako prvý.

Dubček ďalej uviedol, že jeho situácia v pražskom opozičnom prostredí sa veľmi komplikuje, nakoľko „je tam sám a je proti císařovcom a havlovcom“. Vidí ich ciele a z toho dôvodu sa nevie vnútorne so svojou prípadnou kandidatúrou na funkciu prezidenta republiky vyrovnáť. Poukázal, že opozícia ho „berie“ ako symbol a on túto skutočnosť musí využiť k pozitívnemu ovplyvneniu celého vývoja.

Menovaný tvrdí, že so súčasnou politickou situáciou sa nemôže vnútorne vysporiadať, nakoľko keby strana rešpektovala „ich“ hlasy (marxisticky orientovanej časti vylúčených), nemuselo dôjsť k súčnému stavu. Na záver uviedol, že aj naďalej sa považuje za „reformného komunistu“, pričom má pocit, že táto skutočnosť mnohým v Prahe prekáža, ale zo svojej orientácie neustúpi.

V záujme ochrany prameňa, s obsahom správy zoznamovať iba nevyhnutný okruh osôb.^b

Náč. 12. správy ZNB Bratislava:

plk. RSDr. Štefan H o m o l a / 14767 - 14768 +++

^a Č. p. KR-007-118/OA-89. Vľavo pečiatka „Bratislava“, došlo 29. XI. 1989 v 18.30 hod., číslo zprávy 11467. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 30. XI. 1989, č. j. CB-0041-375/03-89; vpravo od neho pravdepodobne Kupkov vlastnoručný podpis s rukou písaným časom „01.15“. V pravom hornom rohu rukou „AO“.

^b Vedľajšia veta súvetia je rukou podčiarknutá, odstavec je (spolu s tromi predchádzajúcimi) zľava podčiarknutý a je k nemu pripojený veľký výkričník.

¹ V podkladoch, z ktorých bola edícia pripravovaná, chýbali situačné správy XII. správy ZNB z obdobia 30. 11. 1989 až 6. 12. 1989. Informácie, ktoré boli v nich obsiahnuté je možné čiastočne nahradiť publikovaním vrcholových DSS FMV.

DSS FMV č. 186 z 30. 11. 1989 vyzerala nasledovne:

“1. Bezpečnostní situace

Stávkový výbor podniku DUSLO Šaľa /Západoslovenský kraj/ vystoupil s ostrou kritikou stranických a státních orgánů a požaduje, aby do 1. února 1990 odstoupili všichni neschopní straniční funkcionáři a funkcionáři státní správy v Šaře. Pokud tento požadavek nebude splněn, jsou rozhodnutí stávkovat a před budovami postavit stanové tábory na tak dlouho, dokud nebudou splněny jejich požadavky.

V průběhu jednání mezi rektorem Univerzity Palackého v Olomouci se stávkovým výborem studentů byly předloženy požadavky zrušit Ústav marxismu-leninismu a budovu předat Občanskému fóru.

V Pardubicích na shromáždění Občanského fóra 28. 11. 1989 se ozvaly hlasy, které uváděly, že za KSČ stojí StB a další složky, a proto je nutno odbourat veškeré ozbrojené síly, které by byly schopny KSČ podpořit.

Spisovatelé L. BROŽEK, V. DUŠEK, J. ŠTROBLOVÁ a další vydali provolání odsuzující principiální prohlášení vedení Svazu českých spisovatelů /SČS/. Zatím získali více než 90 podpisů. Sledují bojkot současného vedení, přihlásení se k programu Občanského fóra, zorganizování mimořádného sjezdu ještě v tomto roce a případné vytvoření vlastního Svazu. Z rozhodnutí současného výboru SČS bude v nejbližší době svolán sjezd, na kterém budou vyhlášeny tajné volby. Výborem bude za předsedu navrhován A. PLUDEK, kandidát opoziční skupiny není dosud znám.

Podle požadavku asi 40 hudebních skladatelů, členů Občanského fóra /národní umělec J. HANUŠ, zasl. umělec Z. PETR, J. BURGHUSER [Burghauser], dr. SMOLKA, S. HAVELKA, M. KOPELANT, L. FELD a další/, bylo na jednání předsednictva ústředního výboru Svazu českých koncertních umělců /SČSKU/ 28. 11. 1989 odhlasováno okamžité rozpuštění ÚV SČSKU. Do sjezdu bude pracovat pouze sekretariát, navenek bude SČSKU zastupovat J. HANUŠ a L. KUBÍK.

V k. p. Vagónka Studénka /Severomoravský kraj/ byly 29. 11. zaznamenány verbální útoky jednotlivců na Lidové milice a členům KSČ bylo vyhrožováno oběšením.

V n. p. Kovoprojekta a MEOPTA Bratislava byly zaznamenány anonymní výhrůžné telefonáty osobám, které nesouhlasí se stávkovým hnutím.

Řediteli s. p. TESLA Třinec /Severomoravský kraj/ byl doručen anonymní dopis vyhrožující mu fyzickou likvidací.

Na nádraží ČSD v Kolíně byly 28. 11. 1989 v nočních hodinách zaznamenány dva výhrůžné anonymní telefonáty, oznamující uložení výbušniny v odstaveném železničním vagónu. Byly prověřeny jako klamné.

Od 26. 11. jsou byty některých příslušníků SNB v Ostravě a okolí označovány křížem.

Ve všech případech se po pachatelích pátrá.

Obvinění pro trestné činy vydírání a násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci bylo vzneseno A[...] K[...] /1973/, D[...] Š[...] /1973/, M[...] Š[...] /1973/, J[...] K[...] /1972/, L[...] N[...] /1972/ a V[...] Z[...] /1972/, všichni bez politické příslušnosti, netrestáni, učni SOU Stavebních závodů Praha. Jmenovaní ve dnech 22. a 23. 11. 1989 označili svého spolužáka za 'zažraného komunistu', na záda mu připevnili papír s nakreslenou sovětskou vlajkou a s nápisem 'komunista - smrt', na krk mu nasadili smyčku, za kterou ho zvedali k lustru, bodali ho špendlíky, nutili ho čistit jim boty a hrozili mu smrtí. Vyšetřování probíhá na svobodě.

2. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

Závažné události tohoto charakteru nebyly v průběhu 29. 11. zaznamenány.

[...]

4. Názory a nálady obyvatelstva

V současné době je na Dole Jan Šverma politická situace velmi složitá, značnou měrou se na ní podílelo vedení podniku, které v rámci zamezení dvouhodinové stávky dne 27. 11. 1989 dalo příkaz k vypnutí elektrické energie pro těžní věže. Tím byl od 12 - 14.00 hod. zamezen výjezd horníků z podzemních pracovišť. Toto rozhodnutí bylo údajně provedeno asi na 10 dolech a vyvolalo velkou vlnu odporu a stupňující se agresivity, která je zaměřena proti všem členům a funkcionářům KSČ. Začaly se šířit názory, že by se mělo skoncovat s nadvládou komunistů, kteří jsou za tyto nedostatky zodpovědní. Dál se hovoří o tom, že pokud bude v budoucnu vyhlášena nějaká stávka, horníci budou stávkovat celý den a nenastoupí do zaměstnání, aby se neopakovala obdobná situace. Většina horníků se plně staví na podporu studentského hnutí a trvá na splnění všech požadavků Občanského fóra.

Kolektiv lékařů a sester kardiologického oddělení v Brně se plně staví za požadavky studentů. Odsuzují uplynulých 40 let totalitního režimu KSČ, který se dopustil četných omylů a deformací, kde záporné stránky převažují nad kladnými. Podle jejich názoru mohou současnou revoluci provést jen studenti oproštění od dědictví minulosti, lidé s ideály, přitom rozumově a citově na úrovni. Nemůže to být ani zkompromitovaná KSČ, ani ukřivděná opozice. Studenti se musí mít hlavně na pozoru, aby nebyli při svých požadavcích a prosazování svých cílů oklamáni ani KSČ, ani opozicí. Zmíněné prostředí však zjevně podstatně více nedůvěřuje KSČ.

Na celém teritoriu Západoslovenského kraje převažují mezi obyvatelstvem názory, že vedení strany a státní orgány, počínaje centrálními až po okresní a celozávodní, nezvládly situaci, projevíly neschopnost řešit problémy, vyhýbají se dialogu, a když tento začínají, tak je již pozdě, neboť vystupují před ovlivněnými občany ze strany sdružení Veřejnost proti násilí.

Jejich vystoupení jsou nekonkrétní, většina z nich neustále zastává vyčkávací stanovisko, což ještě více prohlubuje nedůvěru obyvatelstva. Tohoto stavu využívá sdružení Veřejnost proti násilí, které vede aktivní propagační a organizační činnost nejen v Bratislavě, ale i na území Západoslovenského kraje s cílem získat vliv i na venkově. K tomuto využívá osobní kontakty a vystoupení na veřejných shromážděních, přičemž aktivně kritizuje stranické funkcionáře za jejich neofenzivnost, pasivitu a nevystupování na veřejnosti.

V prostředí stávkových výborů vysokoškoláků v Praze se hovoří o tom, že zbývá splnit požadavek prošetření zásahu bezpečnostních jednotek 17. 11. 1989. Jinak toho mají již všichni dost, potřebují vydržet do neděle. Za pokračování stávky se staví právnická fakulta UK, DAMU a FAMU. Ostatní VŠ hodlají stávku ukončit. Studenti nadále kontrolují zejména metro, aby se zde neobjevovala hesla a letáky, které se jim nelíbí. Vyskytly se letáky signované razítkem Městského výboru SSM, které podporují KSČ. Stanovisko stávkového výboru DAMU je tyto letáky nestrhávat.

Mezi studenty Vysoké školy ekonomické /VŠE/ v Praze poslední dobou stoupá nedůvěra k Občanskému fóru, které podle jejich mínění nereprezentuje jejich názory a poskytuje jim příliš úzký prostor pro vyjádření

vlastních stanovisek. Ve stávce však chtějí pokračovat, jejich stávkový výbor je zcela pod vlivem koordinačního stávkového výboru vysokých škol, který prosazuje zájmy OF. Stávkový výbor studentů VŠE stupňuje vůči vedení školy požadavky nad rámec 7 původních, stanovených jako podmínka pro ukončení stávky. Nejzávažnějším je umožnit stávkujícím studentům 4. ročníku prodloužení studia o 1 rok. Pro vedení VŠE je požadavek nespílitelný již z důvodu kapacity kolejí, kde je počítáno v příštím školním roce s nástupem nových vysokoškoláků.

Zvýšené nákupy základních potravin, zejména cukru a mouky, byly zaznamenány v okrese Litoměřice /Severočeský kraj/.

DSS FMV č. 186 mala nasledujúce 4 prílohy (pre presnosť uvedme, že podľa titulného listu by mali byť len 3): bez názvu, týkajúca sa trestných činov spojených s príslušníkmi ZNB, PS a SA (rozdeľovník - rukou uvedené "s. Urbánek, s. Husák, s. Adamec, vedení FMV, VŠ StB, VŠ, IMV, KS"); "K situaci v hromadných sdělovacích prostředcích" (zdroj - II. S-ZNB, rozdeľovník - rukou uvedené "s. URBÁNEK, vedení FMV, I, II, VŠ SNB"); "Hudební divadlo v Karlíně - názory na shromáždění na Letenské pláni" (zdroj - II. S-ZNB, rozdeľovník - rukou uvedené "s. URBÁNEK, vedení FMV, I, II, VŠ SNB"); "Výzvy Mírového klubu Johna LENNONA" (zdroj - II. S-ZNB, rozdeľovník - rukou uvedené "s. URBÁNEK, vedení FMV, I, II, VŠ SNB").

Bližšie k DSS FMV č. 186 vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 329 - 332.

DSS FMV č. 187 z 1. 12. 1989 vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace

V průmyslových závodech, organizacích a institucích v Praze a Středočeském kraji i v zemědělských podnicích a městech tohoto teritoria /např. ČKD Polovodiče, TESLA Hloubětín, ČKD DIZ, PAL Kbely, AVIA Letňany, OÚNZ Praha 9, AERO Vodochody, ČSAO Čáslav, JZD Velim, Dobříš, Čistá, Stochov a jiné/ si Občanské fórum upevňuje pozice v tamních stávkových výborech, nebo vytvářením svých poboček. Ty vystupují s dalšími požadavky na zrušení Rady pracovního kolektivu /např. TESLA Hloubětín/, na odstoupení současných vedoucích hospodářských pracovníků /např. TESLA Hloubětín, ČKD Polovodiče, AERO Vodochody/ a některých funkcionářů ROH /např. AVIA Letňany, PAL Kbely, OÚNZ Praha 9/ i na konkrétní кадровé změny v orgánech státní správy /např. Stochov/.

V Ústavu české a světové literatury ČSAV požaduje OF zrušení útvaru кадровé a personální práce a předání osobních a кадровých materiálů komisí ustavené OF. Ředitelka Ústavu již z funkce odstoupila.

Ve s. p. Polygrafické závody, PALMA a CHZJD v Bratislavě se stupňuje napětí mezi hospodářským vedením a pracujícími. V CHZJD vyvolalo pobouření, že po skončení aktivu odmítl vedoucí stranický funkcionář výzvu dělníků k návštěvě výrobních provozů. V PALMÉ stávkový výbor požaduje zrušení Lidových milicí. V Bytovém podniku Bratislava II, v Montostrojích a Stavebních závodech Bratislava požadují odstoupení hospodářského vedení.

Situace v Divadle J. K. Tyla v Plzni se značně vyhorcuje, jsou narušeny vztahy mezi jednotlivými pracovníky. Ředitel ztratil veškerou autoritu a pod nátlakem stávkového výboru se vzdal funkce. Dále odstoupili šéfové opery, operety a baletu. Negativní vliv na situaci v divadle má liknavý postoj nadřízených orgánů. Vzrůstá odpor proti členům KSČ, kterým je vyhrožováno fyzickou likvidací.

V prostředí inteligence maďarské národnosti v Západoslovenské kraji vznikla pod vedením Ľudovíta GRENDĽA organizace Nezávislé maďarské fórum /NMF/, která sdružuje rovněž skupinu mladých spisovatelů /FIK/. Tato organizace zpracovává svůj program zaměřený k likvidaci socialismu a rozbití CSEADOKU. Vzor má v organizaci FIDESZ v MR. [Viz pozn. ? dok. 16b.]

Na Strojnické fakultě Slovenské vysoké školy technické v Bratislavě byl založen Svaz maďarských studentů. Mezi nimi se vyskytly mapy pocházející z MR, kde je zakresleno maďarsko v hranicích z období Rakousko-Uherska.

Z věkově starších exponentů maďarského nacionalismu v Bratislavě a Západoslovenském kraji se vytváří skupina Nové československé maďarské fórum /NČMF/, která svoji činnost orientuje proti NMF. Vytváří si úzké kontakty na redakci ÚJSZO, kde hodlá zveřejnit své prohlášení. Požaduje reformy na bázi socialismu a ke svým cílům chce aktivizovat a využít CSEADOK. Hodlá bojovat nejen proti NMF, ale i slovenským extrémistům.[Viz pozn. ? dok. 16b.]

Dne 2. 12. 1989 se má v Praze uskutečnit celostátní setkání OBRODY. Jeho účelem je založit novou politickou stranu a získat pro tento postup krajské odbočky. Zástupci OBRODY v Českých Budějovicích však zvažují možnosti vstoupit buď do nově utvářené Strany zelených, kde je předpoklad růstu členské základny a kde by mohli dění kladně ovlivňovat, nebo dále působit jako nezávislý klub, který by ovlivňoval další vývoj samostatně.

V obvodě Bratislava 2 jsou zjišťovány případy maření výkonu služby a služebních zákroků příslušníků SNB. Byty příslušníků jsou označovány na zvoncích, vchodových dveřích a schodištích. Mezi občany dochází k deformaci postojů k orgánům SNB. Část občanů je nadále respektuje, ostatní je odmítají respektovat, převládá názor, že padla vláda a SNB už nemá žádná práva a ztratil i právo kontroly občanů.

Příslušníkům Ozbrojeného sboru ochrany železnic z Břeclavi /Jihomoravský kraj/ sdělil zaměstnanec ČSD Břeclav Jiří MAREK, že 30. 11. 1989 bude souzen Občanským fórem za služební zákrok, při kterém použil mírnějších prostředků, provedený 20. 11. 1989 proti opilci.

V nočních hodinách z 29. na 30. 11. 1989 došlo k narušení strážního stanoviště u VÚ Plzeň-Bory letiště. V okolí stanoviště byl ve čtyřech případech zjištěn pohyb cizích osob, které opakovaně házely kameny na strážní stanoviště a verbálně napadaly vojáky.

Dne 28. 11. 1989 večer byl fyzicky napaden neznámým civilistou velitel VÚ Písek. Bude asi dva dny v domácím léčení.

Následujícího dne byla verbálně napadena občanská pracovnice VÚ Topolčany pro své zaměstnání a neúčast na generální stávce.

Ve stejné době byla na parkovišti pro příslušníky stejného vojenského útvaru úmyslně poškozena vozidla vojáků z povolání.

Byly zaznamenány útoky na rodinu důstojníka ČSLA v Bratislavě; kdy učitelka ZŠ zabránila jeho dceři ve vstupu do třídy pro neúčast na generální stávce, synovi ze stejných důvodů bránil mistr odborného výcviku ve vstupu na pracoviště v OD Prior Bratislava.

Dne 29. 11. 1989 svémocně opustilo ubytovací prostor 117 žáků Vojenského leteckého učiliště v Prešově a odjelo do trvalých bydlišť. Důvodem bylo nedostatečné vytápění ubytovacích zařízení.

V posledních dnech se v Dobříši /Středočeský kraj/ vyskytlo několik letáků, zaměřených proti příslušníkům ČSLA, kde bylo poukazováno, že mají bezstarostný život, zajištěné sociální jistoty, vysoké platy, neplatí nájemné za byty a neodvádějí daně za mzdy. Došlo zde již k několika negativním výstupům proti vojákům z povolání ze strany civilních osob, např. odmítnutí vydat léky v lékárně na vojenský předpis.

Předsedům podnikových výborů KSČ PZO Jablonex v Jablonci nad Nisou /Severočeský kraj/, ADAST Adamov /Jihomoravský kraj/, ŠKODA České Budějovice, vedoucímu tajemníkovi okresního výboru KSČ v Šumperku /Severomoravský kraj/, ředitelům s. p. ŠKODA České Budějovice a ADAST Adamov a občanu z Roudnice nad Labem /Severočeský kraj/ byly zaslány anonymní dopisy, vyhrožující jejich fyzickou likvidací.

Náčelníkovi OO VB Valaška /Středoslovenský kraj/ byl doručen 30. 11. 1989 anonymní dopis, požadující propuštění zkompromitovaných příslušníků SNB do 15. 12. 1989. V případě nesplnění požadavků budou zveřejněny výpovědi 15 osob, a fotodokumentace o zkompromitovaných příslušnících VB.

Při vylepování plakátu zvoucího na shromáždění občanů v Litoměřicích /Severočeský kraj/, byl předseda ZO KSČ AGROSTAV Litoměřice ve večerních hodinách 29. 11. 1989 fyzicky napaden dvěma neznámými útočníky. K jeho zranění nedošlo.

Manželce náčelníka správy OSH Banská Bystrica bylo opakovaně anonymně telefonicky vyhrožováno oběšením manžela.

Zprostředkovaně přes otce bylo příslušníku SNB v Brně vyhrožováno únosem rodiny, pokud nebude postupovat ve službě "demokraticky".

Člence KSČ v Mariánských Lázních /Západočeský kraj/ bylo opakovaně telefonicky vyhrožováno oběšením.

Herečce Státního divadla v Olomouci /Severomoravský kraj/ bylo anonymním telefonátem vyhrožováno, že do tří dnů bude oběšena celá její rodina.

V Rimavské Sobotě /Středoslovenský kraj/ byl zaznamenán anonymní telefonát, vyhrožující výbuchem objektu MěNV.

Ve všech případech se po pachatelích pátrá.

2. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

V průběhu 30. 11. 1989 závažné jevy a události tohoto charakteru nebyly hlášeny."

DSS FMV č. 187 z 1. 12. 1989 vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace

Dne 3. 12. 1989 v 21.00 hodin procházel ulicemi Ústí nad Labem průvod 300 studentů, kteří skandovali hesla, v nichž projevovali nesouhlas s jmenováním nové vlády ČSSR a vyzývali k účasti na demonstraci 4. 12. 1989.

Stejný den byl stávkovým výborem studentů a koordinačním výborem Občanského fóra Východočeského kraje organizován "lidský řetěz" mezi městy Hradec Králové a Pardubicemi. K jeho spojení nedošlo pro malý počet účastníků /4 – 5 tisíc/. K narušení veřejného pořádku ani silničního provozu nedošlo.

V Praze proběhla bez závažného narušení klidu a veřejného pořádku demonstrace u příležitosti výročí zásahu proti čínským studentům.

Na Filosofické fakultě University Palackého v Olomouci vznikl "nezávislý svaz studentů". Pro svou činnost zabral část prostor Ústavu marxismu-leninismu. Pracovníci ústavu mají být propuštěni s možností přihlásit se do konkursu na místa v nově vzniklých katedrách filosofie – občanské nauky, společenských věd. Mezi vedením filosofické fakulty a vzniklými strukturami došlo k jednání, na kterém byly předloženy požadavky např. na rehabilitaci učitelů a pedagogických pracovníků postižených za činnost v roce 1968, pozměnit výuku předmětů, do kterých se prolíná marxismus-leninismus, nepostihovat studenty za stávkovou činnost, přeformulovat vysokoškolský slib učitelů a přechod stávkového výboru na samosprávu.

Studenti University Palackého v Olomouci sledují činnost příslušníků StB při jejich návštěvách na fakultách a rektorátu. Požadují, aby jim byl zamezen vstup na univerzitu a kontrolují jejich kontakty s pracovníky rektorátu. Studenti vyvěšují plakáty, jimiž upozorňují na automobily StB /včetně uvedení SPZ/. Pohyb autohlídek SNB kontrolují řidiči vozidel vybavených vysílačkami, především jde o autotaxi a dispečerské vozy Dopravního podniku města Olomouc.

Na některých fakultách vysokých škol v Bratislavě vznikají rady složené ze studentů a pedagogických pracovníků. Měly by plnit funkci poradního výboru děkana a zároveň mají nahrazovat organizace ROH a SSM. Jsou zjišťovány verbální útoky na pedagogy – členy KSČ.

Studenti Farmaceutické fakulty University Komenského v Bratislavě hodlají pokračovat ve stávce až do odvolání vedení fakulty a vytvoření rady studentů, která by prosazovala i ve vědecké radě jejich zájmy.

Bylo zjištěno, že v Západoslovenském kraji jsou sledovány budovy, ve kterých sídlí orgány KSČ. Je sledováno kdo a jak často stranické orgány navštěvuje. V kraji je vyvíjen silný tlak na vysokoškolské pedagogy – členy KSČ, aby odešli nejen z vedení fakult, ale ze školství vůbec. Iniciativu v tomto směru vyvíjejí především pedagogové bez politické příslušnosti.

Jsou zaznamenávány požadavky zástupců Občanského fóra /OF/ na provedení kádrových změn v hospodářských funkcích výrobních podniků a ve vedení vysokých škol. Nedůvěru např. vyjádřili řídícím hospodářským pracovníkům s. p. TATRA Kopřivnice. OF v k. p. Vagónka Studénka /Severomoravský kraj/ zpracovalo tzv. černou listinu, na které jsou uvedeni hospodářští a straničtí funkcionáři, jež mají odejít z funkcí.

Ve vedení OF v Chomutově /Severočeský kraj/ byly zjištěny rozpory a názorové rozdíly. Většina členů upadla do pasivity a na jednání dochází nepravidelně. Člen OF, signatář "charty-77" Karel MRÁZEK /1957/ vystoupil z fóra a začal připravovat v Chomutově založení "Strany zelených" s ekologickým programem.

V Dolanech /Severomoravský kraj/ zejména mladší členové Československé strany lidové sbírají podpisy na podporu OF.

V diskusních klubech pořádaných v Plzni vyvíjí značnou aktivitu výbor OBRODY. Z důvodu neúspěchu při veřejných vystoupeních podrobil kritice svého jednatele a aktivního přívržence "charty-77" Františka ŘEZÁČE /1945/, kterému zakázal vystupovat na veřejnosti jménem OBRODY. Mluvcí OBRODY byli úkolováni, aby rozšiřovali členskou základnu, ovlivňovali OF a stávkové výbory. OBRODA postupně přebírá iniciativu s cílem vyloučit z veřejného dění "chartu-77" a upevnit si pozice v rámci OF.

Okresní vedení Československé strany lidové v Chebu je ochotno přistoupit, za předpokladu prvotní iniciativy KSČ, na jednání s KSČ o vypracování společného programu přijatelného pro většinu čs. národa. Tímto způsobem hodlá vytvořit protiváhu všem destruktivním silám ve společnosti.

Ján ČARNOGURSKÝ podal žádost Národní frontě v Bratislavě na založení "Křesťansko-demokratické strany SSR".

Václav HAVEL požádal M. KŇAŽKA, aby na Slovensku zorganizoval mezi obyvatelstvem průzkum, do jaké míry by přijalo Alexandra DUBČEKA za prezidenta ČSSR. Do průzkumu by měl být zahrnut asi milión obyvatel SSR.

Na zasedání předsednictva Slovenského svazu umělců v Bratislavě došlo k jeho zrušení a vzniku "Celoslovenského koordinačního výboru divadelních pracovníků" v čele s L. CHUDÍKEM, P. DVORSKÝM, L. HAVERLEM a K. ŠIMONOVICEM.

Výbuchem bomby bylo anonymně vyhrožováno: v divadle v Prešově /Východoslovenský kraj/, v obchodním domě Budoucnost v Havířově /Severomoravský kraj/, v budově SNB v Hodoníně /Jihomoravský kraj/ a na OV KSS Senica /Západoslovenský kraj/. Pracovníkovi Ústavu marxismu-leninismu v Bratislavě bylo vyhrožováno výbuchem v bytě. Výhrůžky byly ověřeny jako klamné.

Usmrcením členů rodin bylo anonymně vyhrožováno dvěma příslušníkům SNB v Trnavě, příslušníkovi ČSLA v Podbořanech /okr. Louny/ a veliteli závodní stráže s. p. PREFA v Bratislavě.

Dne 30. 11. 1989 obdržel náčelník politického oddělení VÚ 6383 Příbram anonymní dopis s podpisem "OF vojenského kolektivu Karlovy Vary" - Je v něm kritizován politický aparát ČSLA a požadováno odstranění ZVP 5961 Karlovy Vary. V případě nesplnění požadavků je vyhrožováno mimořádnou událostí u tohoto útvaru.

Na sídlišti Stodůlky v Praze 5 jsou zaznamenávány pokusy sestavovat seznamy komunistů, příslušníků SNB a vojáků ČSLA z povolání. K tomu má být využito i domovních důvěrníků.

V Praze na poště Barrandov bylo zjištěno, že její pracovníce při přebírání zásilek zaznamenává jména příslušníků SNB a ČSLA.

Mezi pracovníky ČSD České Budějovice byly zjištěny snahy vést přehledy o členech KSČ a LM pro případnou "možnost jejich fyzické likvidace".

Vrátné Strojně traktorové stanice Lovosice /Severočeský kraj/ vyhrožoval fyzickou likvidací V[...] K[...] /1943, zámečnick/. Případ se šetří.

3. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

V průběhu 2. – 3. 12. 1989 nebyly závažné poruchy a události tohoto charakteru hlášeny."

DSS FMV č. 189 z 5. 12. 1989 vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace

Dne 4. 12. 1989 došlo na výzvu Občanského fóra /OF/ v některých městech ČSSR k shromážděním. Důvodem k jejich svolání bylo vyjádření protestu proti složení nové vlády ČSSR. V této souvislosti byly vznášeny některé další politické požadavky a výzvy. Největší účast /přes 80.000 osob/ byla zaznamenána v Praze na Václavském náměstí, kde studenti a herci oznámili, že pokračují ve stávce na protest proti složení federální vlády. Jménem sdružení stávkových výborů průmyslových podniků byli pracující vyzváni ke zvýšené stávkové pohotovosti a k zabezpečení případné generální stávky. OF zaútočilo proti některým poslancům zastupitelských orgánů s tím, že ztratili mandáty. Ladislav LIS žádal zveřejnění jmen těch, kteří vyzvali k zásahu spojeneckých vojsk v roce 1968 a zároveň zvážení, zda toto rozhodnutí nezakládá důvod k jejich trestní odpovědnosti. Václav MALÝ obvinil KSČ, že v jejich řadách dochází k aktivizaci neostalinistů, kteří se snaží zachovat zkompromitovaný politický a ekonomický systém.

Obdobná shromáždění se zhruba stejnými požadavky proběhla i v dalších městech, např. v Brně /30.000 osob/, v Bratislavě /60.000 osob/, v Olomouci /8.000 osob/, v Českých Budějovicích /7.000 osob/, v Gottwaldově, Hradci Králové a Ostravě /po 5.000 osob/, Košicích /2.000/, Ústí nad Labem /3.000 osob/.

Mezi studenty University Palackého v Olomouci je rozšířeno prohlášení stávkového výboru vysokých škol v Praze, ve kterém jsou studenti vyzýváni do stávky na protest proti složení vlády ČSSR. Dále je uváděno, že stávkové výbory vysokých škol budou přímo koordinovány s centrem OF s stávkovými výbory umělců, dělníků a rolníků. V prohlášení je dále výzva, aby studenti činností na fakultách maximálně podpořili zamítavé stanovisko OF k nové federální vládě.

OF v Olomouci požaduje po Moravských tiskařských závodech, aby začaly tisknout jeho tiskovinu. První číslo měl vyjít 4. 12. 1989, což se prozatím neuskutečnilo, protože OF není konstituováno jako organizace. Tiskovina má být vydávána v nákladu 5.000 kusů a má "pravdivě informovat o politickém dění v okrese Olomouc i v jiných místech ČSSR, protože současný tisk uvádí nepravdivé a neobjektivní informace".

Na zasedání brněnského OF 1. 12. 1989 byl mj. konstituován tzv. parlament, který se skládá ze 43 zástupců ze všech oblastí společenského života, politických stran /mimo KSČ/ a společenských tříd. Jednalo se též o šesti zástupcích KSČ, ale k tomu nebylo přijato rozhodnutí.

Zástupci OF v Jihočeských energetických závodech České Budějovice požadovali na shromáždění vyloučení členů KSČ ze řízení podniku, odstranění organizace KSČ z pracovišť, odstranění znaků a symbolů KSČ.

V obci Poběžovice /okr. Domažlice/ se do čela místního OF postavil J[...] K[...], který prohlašuje, že "komunisty je třeba všest". V tomto smyslu hovořil o tajemníkovi MNV, protože strhl letáky.

V podniku BESKYDSPORT ve Frýdku-Místku /Severomoravský kraj/ vedoucí pracovník závodu Alexander MOŽDIÁK vyhrožuje členům KSČ, že "pokud nevystoupí ze strany, tak nemusí druhý den již chodit do zaměstnání". Na základě těchto výhrůžek podepsalo 18 pracovníků prohlášení, že vystoupí z KSČ. Jedná se převážně o ženy, mezi kterými je i několik manželek příslušníků SNB. Ty projevují obavy, že na ně budou podniknuty další útoky.

Výhrůžný anonymní dopis obdržel předseda MNV Dolany /okr. Olomouc/, člen KSČ, aby vzhledem k tomu, že se nevzdal své funkce, "čekal jen to nejhorší".

Dne 4. 12. 1989 v 02.00 hodin byl v Trnavě při cestě ze zaměstnání postřelen Justin HÝBEL /1932, skladník s. p. SLOVLIK Leopoldov, předseda ZO KSS, velitel závodní jednotky LM, poslanec MNV Trakovce/. Jmenovaného zastavil neznámý muž, který mu otevřel dveře od automobilu, namířil na něj pistolí, kterou poškozený strhl, a byl zasažen výstřelem do nohy. Z místa se mu podařilo ujet, bylo po něm ještě několikrát vystřeleno, jednou ze střel byl automobil zasažen. Po pachateli se pátrá.

V Jihomoravském kraji bylo ve Veselí nad Moravou vyhrožováno anonymním dopisem smrtí příslušníků SNB a předsedovi ROH s. p. Šroubárny Ždánice /okr. Hodonín/ smrtí dcery.

V Hodoníně byl na zastávce městské hromadné dopravy napaden neznámým mužem uniformovaný voják z povolání. Muž mu vyhrožoval smrtí a vykřikoval, "že pro komunisty již autobusy jezdit nebudou".

Dne 4. 12. 1989 byly ve Skalici /Západoslovenský kraj/ zjištěny nápisy: "Smrt komunismu", "Smrt KSČ", "Rolníci a dělníci chtějí svobodu" a 13 hákových křížů.

Dne 4. 12. 1989 spáchal v Košicích sebevraždu skokem z balkonu MVDr. Milan KORIN /1941, odborný asistent Vysoké školy veterinární v Košicích, předseda ZO KSS/. V dopise na rozloučenou svůj čin odůvodnil vývojem situace v ČSSR a útoky na KSČ a její členy.

Dne 4. 12. 1989 rovněž spáchal sebevraždu požitím léků v kombinaci a alkoholem Jiří VODIČKA /1947, předseda podnikového závodního výboru ROH s. p. SEBA Tanvald, člen KSČ/. Důvodem bylo, že na závodní konferenci ROH byl odmítnut jako kandidát na svou dosavadní funkci s tím, že nedokázal zorganizovat generální stávku a tak se postavit za dělníky.

3. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

V průběhu 4. 12 1989 nebyly závažné poruchy a události tohoto charakteru hlášeny."

DSS FMV č. 190 z 5. 12. 1989 vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace

Dne 4. 12. 1989 v průběhu večerního diskusního klubu v Realistickém divadle Z. Nejedlého v Praze vystupovali hosté divadla se svými prohlášeními a názory. Ty byly v naprosté většině zaměřeny k další nestabilizaci socialistického zřízení v ČSSR a vyvolávání emocí. Mezi nejostřejší patřilo vystoupení režiséra a hudebníka Vladimíra MERTY, který otevřeně řekl, 'že se těší na den, kdy své dceři bude moci ukázat pravého oběšeného komunistu'. Za své vystoupení sklídl ovace publika.

V Gottwaldově proběhla schůzka představitelů Občanského fóra /OF/ s vedením ONV Gottwaldov a Národní fronty, na níž zástupci OF předali požadavky: aby z vedení ONV, OV KSČ, Okresní odborové rady, OV SSM, Okresní prokuratury, Okresní správy SNB a Městského národního výboru Gottwaldov odstoupili funkcionáři, kteří se zkompromitovali činností po roce 1969 a kteří odpovídají za negativní situaci v životním prostředí; zastavení trestního stíhání proti pěti konkrétním osobám; dát okresní tisk k dispozici OF; beztrestnost studentů angažovaných v současném politickém hnutí.

Při setkání představitelů OF z Prahy a Brna bylo řečeno, že Praha 'nedává příliš prostoru Moravě'. Bylo konstatováno, že OF nemá situaci v Severomoravském kraji doposud plně v rukou. Vzniká potřeba koordinovat činnost OF na Moravě, s cílem docílit většího vlivu Moravy na činnost pražského OF a na celostátní koordináční výbor OF.

V s. p. SIGMA Nové Zámky /Západoslovenský kraj/ představitelé OF požadují odstoupení vedení podniku. V s. p. MASOPRŮMYSL Nové Zámky pracovníci závodu zakázali 1. 12. 1989 vstup do závodu jeho řediteli. Ten mu byl umožněn až na zásah pracovníků ONV.

Předseda JEDNOTY, spotř. družstva, Nové Zámky se na nátlak pracovníků vzdal 5. 12. 1989 své funkce. Řízením JEDNOTY byl pověřen její dosavadní místopředseda.

Na shromáždění 4. 12. 1989 v Ostravě vystoupil mj. zástupce Demokratického fóra komunistů, který požadoval odstoupení všech funkcionářů a politických pracovníků Krajského a Městského výboru KSČ v Ostravě, šéfredaktora Nové svobody, zrušení míst uvolněných funkcionářů na závodech, vypsání nových voleb a připojil se k požadavku na generální stávku.

Studenti University Palackého v Olomouci rozšiřují informaci, že ÚV KSČ vydal materiál vyzývající komunisty ke vstupu do stávkových výborů a OF, aby je mohli rozbít zevnitř.

Studenti vyzývají k prověření motivů vstupu komunistů do těchto orgánů.

Olomoucké OF navrhuje, aby se generální stávka uskutečnila v sobotu nebo neděli, 'čímž by každý projevil svůj vztah k republice a nebylo by možno zneužívat stávky jako argument o poškozování čs. národního hospodářství'.

V závodech ČKD Praha z libeňské a vysočanské oblasti je zjištěno, že se k případné stávce připojí většina pracovníků.

V čele stávkového výboru na Obvodním podniku bytového hospodářství Praha 8 stojí PhDr. Otto M[...], proti kterému je v současné době vedeno trestní stíhání pro podezření z trestné činnosti neoprávněného nakládání s hmotnými a finančními prostředky podle § 127 trestního zákona.

Dne 4. 12. 1989 bylo anonymně telefonicky vyhrožováno Jarmile D[...] /1966, bytem Gajary, okr. Bratislava-venkov, bez politické příslušnosti/, že 'brzo budou komunisty věšet a i na ni přijde řada'. Po pachateli se pátrá.

Dne 5. 12. 1989 bylo dvakrát anonymně telefonicky vyhrožováno výbuchem Střední průmyslové školy hornické v Ostravě a výbuchem podchodu u hlavního nádraží v Brně. Výhrůžky byly prověřeny jako klamné, po pachatelích se pátrá.

2. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

S přihlédnutím k výrazně se měnícím politickým procesům ve společnosti dochází k odhalování metod, které byly poplatné dosavadnímu systému hospodaření a které mnohdy dokázaly zakrýt neuspokojivé výsledky v činnosti a řízení hospodářských organizací. Dnem 1. 12. 1989 došlo na PZO PRAGOINVEST ke změně ve funkci generálního ředitele. Novým GR byl jmenován ing. ŠTRUPL. V souvislosti s touto změnou vyšly najevo praktiky bývalého GR ing. KOČÁRKA, který za poslední 3 roky způsobil, že PRAGOINVEST /PIN/ se značně zadlužil. Bylo zjištěno, že podlehl nátlaku ČKD Praha a umožnil převody zboží ČKD do skladů PIN, dával příkazy k realizaci ještě nevyrobeného zboží apod. Tímto umožnil ČKD Praha vykazovat splnění plánu a tak zkreslovat hospodářské výsledky.

[...]

4. Názory a nálady obyvatelstva

Mezi občany v Jihomoravském kraji se začínají projevovat obavy z dalšího vývoje vnitropolitické situace, zejména z hlediska zásobování a možného zdražení základních životních potřeb. Projevují se první signály o nákupní horečce základních potravin /mouka a další skladovatelné potraviny/. Doposud se tento trend neprojevuje na okresech majících převážně zemědělský charakter, kde je mnoho tzv. samozásobitelů.

Mezi pracovníky Ústavu marxismu-leninismu v Košicích vyvolalo značné znepokojení rozhodnutí o zrušení těchto ústavů, ale hlavně to, že nemají prakticky žádné existenční záruky. Ústavy budou zrušeny k 31. 12. 1989 a jejich pracovníci dostanou formální možnost pracovat na společensko vědních katedrách. Již nyní počítají s tím, že hned při nástupu na tyto katedry dostanou dvouměsíční výpovědní lhůtu podle zákoníku práce a k 1. 3. 1990 budou muset ze školství odejít. Na jednotlivých katedrách budou v nejbližších obdobích probíhat konkurzy vedené trojčlennými skupinami, které nemají dopustit, aby ve školství zůstaly osoby, které v minulosti jednoznačně prosazovaly politiku KSČ.

Maďarská a ukrajinská národnostní menšina ve Východoslovenském kraji prosazuje požadavek, aby ve vládě byl ministr pro národnosti a bylo zřízeno samostatné ministerstvo národností. Ve slovenské vládě by se to mělo projevit tak, že jeden z místopředsedů bude buď maďarské, nebo ukrajinské národnosti. V SNR požadují vytvoření rady pro národnosti, která by se skládala z 50 členů /30 maďarské a 20 ukrajinské národnosti/. Chtějí prosadit požadavek, aby příslušníci národnostních menšin neměli pouze individuální, ale i kolektivní práva. Na zasedání ÚV CSEMADOKU dne 6. 12. 1989 chce nezávislé demokratické fórum maďarské menšiny vyjádřit nedůvěru současným funkcionářům ÚV CSEMADOKU a požádat je o odstoupení, neboť se současným vedením odmítají spolupracovat.

Mezi zaměstnanci fy CHF Tübingen z NSR převládá údiv nad euforií čs. obyvatelstva ze současné vnitropolitické situace v ČSSR. Akce Občanského fóra a vulgární urážky politických činitelů jsou hodnoceny jako neúměrné a nekulturní. Většinou jsou proti destabilizaci společnosti jak v ČSSR, tak i v ostatních socialistických zemích.

Situace na čs. státních hranicích

V týdnu od 28. 11. do 4. 12. 1989 bylo na státních hranicích ČSSR zadrženo celkem 13 narušitelů, z toho na SH s kapitalistickými státy 4 a se socialistickými státy 9 narušitelů. Z celkového počtu bylo 5 občanů ČSSR, 1 NDR, 6 PLR a 1 Rakouska.

Výrazně poklesl tlak na státní hranice s kapitalistickými státy.

U 4. brigády PS Znojmo byl zadržen při pokusu o zběhnutí do ciziny praporčík ČSLA z povolání, který chtěl uprchnout do Rakouska, protože nesouhlasil s vojenskou službou.

Tlak na státní hranice se sousedními socialistickými státy byl zhruba na stejné úrovni jako v předcházejícím týdnu.

Přeshraniční provoz byl během týdne normální. K nárůstu došlo od 4. 12. 1989, kdy byly zjednodušeny formality pro vycestování občanů ČSSR do zahraničí. Od půlnoci uvedeného dne do 07.00 hod. dne 5. 12. 1989 vycestovalo do Rakouska 7 251 čs. občanů. Odbavování probíhalo bez problémů. K jistému zdržení došlo na hraničním přechodu Mikulov, na němž začali zaměstnanci SBČS Břeclav provádět výměnu čs. korun za valuty, a to bez předchozího dohovoru s orgány celní odbočky a OPK. Tím došlo k vytvoření asi 1 km dlouhé fronty vozidel před celními stánky. Situace trvala do ranních hodin 5. 12. 1989, kdy pracovníci SBČS hraniční přechod opustili.

V hodnoceném týdnu byly zahájeny přípravné práce k odstraňování ženijně-technického zabezpečení na státních hranicích s Rakouskem, a to v úsecích turisticky frekventovaných, zejména na směrech hraničních přechodů.

Dále jsou ve spolupráci s ÚCS FMZO prováděna opatření k otevření nového hraničního přechodu JAROVCE-KITTSEE na státních hranicích s Rakouskem.

V dalším období lze předpokládat další pokles tlaku na státní hranice, zejména na úseku s NSR a Rakouskem. Očekávat lze zvýšený provoz na hraničních přechodech s Rakouskem, v menší míře i s NDR, a to občanů ČSSR, zejména ve víkendových dnech."

DSS FMV č. 190 mala nasledujúcich 5 príloh: bez názvu, týkajúca sa trestných činov spojených s príslušníkmi ZNB, PS a SA (rozdeľovník nie je uvedený); "Hodnocení situace v ČSSR Komunistickou stranou Španělska" (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); "Postoj britské Labour Party k vnitropolitickému vývoji v ČSSR" (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); "K situaci ve složkách maďarského ministerstva vnitra" (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Dne 2. 12. 1989 proběhla..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený).

Bližšie k DSS FMV č. 190 vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 356 – 359.

DSS FMV č. 191 vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace

Vedení Občanského fóra /OF/ připravuje na nejbližší období /patrně ještě před konáním mimořádného sjezdu KSČ/ akci, která má být protiváhou výskytu letáků obsahujících přehled o příjmech jednotlivých kulturních pracovníků. Má spočívat především v tom, že budou soustředěny veškeré kompromitující údaje na čelné představitele státu a KSČ ohledně jejich majetku, zejména získaných konfiskátů, dále údaje o rozdělování funkcí, o způsobu studia jednotlivých funkcionářů včetně jejich rodinných příslušníků a jejich následném pracovním zařazení. Zpracováním byl pověřen syn Miroslava GALUŠKY, který má od svého otce k dispozici řadu potřebných údajů.

Ve vedení OF převládá názor, že se s účastí studentů a herců v tomto seskupení do budoucna nepočítá. Zatím jsou ale studenti využíváni jako aktivní kolportéři a vylepovači letáků a spojky do jiných oblastí ČSSR.

Vedení OF je 'rozladěno' postojem předsedy federální vlády při sestavování nové vlády ČSSR. Uvědomuje si faktor času, který pracuje proti OF. Předpokládá, že v období vánočních svátků, kdy zájmy většina obyvatelstva jsou zaměřeny především do rodinného prostředí, dojde k poklesu aktivity lidí.

V Děčíně se nachází tiskové a koordinační středisko OF, které je vybaveno výpočetní technikou, tiskárnou, magnetofony, kterými jsou zaznamenávány všechny telefonické rozhovory a okamžitě vyhodnocovány. OF má telefonické spojení s MEDKEM do úřadovny Hlasu Ameriky ve Vídni. OF disponuje velkou finanční částkou včetně valut. Rovněž je vybudováno spojení s Prahou k okamžité oboustranné informovanosti. Podle názoru členů OF z děčínska [!] bude nejspíše v lednu 1990 vytvořena z OF politická strana, která bude uplatňovat nároky na účast ve vládě. Komunistů, kteří vstoupili do OF, se budou později snažit zbavit, včetně těch, kteří požádají o ukončení členství v KSČ. Všechna OF mají údajně instrukce směřující k rozbití ROH a vyvolání útoků na StB. Generální stávka plánovaná na 11. 12. 1989 nebude pravděpodobně pouze manifestační, ale celodenní [Viz pozn. 1 dok. 67b.], a to i přes existující obavy, že v důsledku organizování takovýchto stávek ztratí OF prestiž u řady občanů.

V Severomoravském kraji je zjišťováno, že část občanů nadále podporuje OF, ale druhá část je již unavena neustálými demonstracemi. Jsou kritizovány stále se zvyšující požadavky opozice vůči vedení státu a to, že vládě není dána možnost, aby se prakticky projevila. Mezi občany se ve stále větší míře začínají objevovat názory, že vlády by již dále neměly ustupovat a měly začít pracovat.

Mezi zástupci OF v Brně se hovoří o tom, že v současné době vrcholí boj o moc. Někteří zastávají názor, že pokud se podaří OF prosadit změny ve federální vládě a obsadit funkce zejména ministra FMNO a FMV vhodnými lidmi - nekomunisty, pak OF zvítězí a 'nebude síly, která by demokratizační proces zvrátila'. Další se domnívají, že volby nedopadnou pro OF příznivě, a proto se OF zruší a jejich členům bude doporučeno, aby vstoupili do některých z politických stran, prostřednictvím kterých budou ovlivňovat další politický vývoj v republice.

V Košicích se 6. 12. 1989 konal mítink vysokoškoláků a OF - veřejnost proti násilí, kterého se zúčastnilo 5 000 osob. Byly vzneseny požadavky na odstoupení vlády a prezidenta ČSSR a využití zrušení vedoucí úlohy KSČ v praxi. Účastníci byli vyzváni ke generální stávce 11. 12. 1989.

Za obdobné požadavky demonstrovalo v Ústí nad Labem 300 - 400 občanů.

Na plenárním zasedání ONV Praha 2, které se konalo 5. 12. 1989 za přítomnosti 1 800 osob, byla vyslovena nedůvěra poslancům ŠTĚPÁNOVI, BALÁŽOVI [Vladimír Balaš], ŠTROUGALOVÍ a radě ONV Praha 2. Jednání se zúčastnili zástupci 'charty-77' a 'Nezávislého mírového sdružení', vedení Petrem UHLEM.

OF organizuje v Rakovníku hromadnou podpisovou akci za odevzdání budovy OV KSČ Okresnímu ústavu národního zdraví v Rakovníku. Dále členové OF poučují občany, jak mají postupovat v případě odvolání ředitelů a poslanců 'v případech, kdy zklamali důvěru občanů'.

OF v TESLE Kolín vyšlo s požadavkem na zveřejnění písemností z oddělení zvláštních úkolů, které mají vztah ke KSČ a SNB. Je zde vyvolávána hysterická atmosféra proti KSČ a StB 's cílem s těmito skoncovat'.

Předmětem diskuse OF v Kutné Hoře 5. 12. 1989, která se uskutečnila po filmovém představení, byly platy příslušníků SNB, jejich činnost a záměry StB. Je pravděpodobné, že vedení OF v Praze hledá záminku pro přímé napadení StB. Cílem je kompromitace před veřejností.

Z prostředí redakce Lidových novin bylo zjištěno, že došlo k přímému jednání s australským tiskovým magnátem MURDOCKEM [Rupert Murdoch], který nabídl veškerou technickou pomoc při vydávání této tiskoviny.

Dne 5. 12. 1989 jsme informovali, že v Trnavě byl postřelen neznámým pachatelem J[...] H[...] /1932/. Dne 6. 12. 1989 bylo prokázáno, že jmenovaný si zranění způsobil sám v sebevražedném úmyslu ilegálně drženou pistolí. Jako důvod sebevražedného pokusu udal špatný psychický stav.

Dne 5. 12. 1989 spáchal v Jablonci nad Nisou sebevraždu skokem z balkonu ing. J[...] F[...] /1946, vedoucí odboru pracovních sil ONV Jablonec Nad [!] Nisou, člen KSČ/. Důvodem byla pravděpodobně psychická deprese.

Bývalý příslušník SNB z Mladé Boleslavi /nyní ve starobních důchodu/ obdržel 5. 12. 1989 anonymní dopis s textem: 'Rusofile, tanky nepřijedou, hoď si mašli, už máš málo času. charta-77'.

Třem členům jednotky pomocné stráže VB v Závozech těžkého strojírenství k. p. Martin byly 4. 12. 1989 doručeny anonymní urážlivé dopisy odsuzující jejich spolupráci s SNB.

Dne 5. 12. 1989 bylo v Litovli /Severomoravský kraj/ anonymně telefonicky vyhrožováno Dagmar H[...] /zástupkyně ředitele základní školy, členka KSČ/ smrtí celé rodiny.

V okrese Praha-západ vyhrožoval anonym 6. 12. 1989 smrtí příslušníkovi SNB a jeho manželce.

V Ústí nad Labem byla zaznamenána klamná anonymní výhrůžka výbuchem před krajským výborem KSČ. Ve všech případech se po pachatelích pátrá.

2. Negativní jevy v čs. národním hospodářství

Dne 6. 12. 1989 nebyly poznatky obdobného charakteru zaznamenány."

DSS FMV č. 191 mala nasledujúcich 12 príloh: bez názvu, týkajúca sa trestných činov spojených s príslušníkmi ZNB, PS a SA (rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Z vyjádření Pavla TIGRIDA..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Dne 5. 12. 1989 se uskutečnila..." (vid' pozn. 1 dok. 67a); bez názvu, začínajúca slovami "Ve dnech 1. - 3. 12. 1989..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "V důsledku KOMÁRKOVÝCH teorií..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Vedoucí švýcarské pobočky..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); "K postupu maďarské delegace na vídeňských jednáních o konvenčním odzbrojení v Evropě" (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); "Názory v nizozemském parlamentu na aktuální vývoj v Evropě" (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); "Bezpečnostná koncepcia SPD" (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); "Reakce alžírské Fronty národního osvobození /FNO/ k návštěvě E. BRONFMANA v ČSSR" (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); "K připravované akci portugalského Výboru solidarity s demokratickým hnutím východní Evropy v Praze" (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); "K zájmu zemí NATO o vývoj situace v ČSSR i na jednotlivých ZÚ ČSSR v zahraničí" (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený).

Bližšie k DSS FMV č. 191 vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 363 – 366.

9

1989, 7. decembra, Bratislava. - Situačná správa o činnosti vnútorného protivníka (vzťah k zahraničiu).

[...] ^a

Vec: Situačná správa – zaslanie¹

Dňa 5. 12. 1989 sa v Bratislave uskutočnilo stretnutie asi 15-tich osôb bývalých čelných predstaviteľov štátnych a straníckych orgánov na Slovensku, vylúčených z KSČ. Cieľom stretnutia bolo ujednotiť ich ďalší politický postup. Jednoznačne sa zhodli v názore že im ide o ideály komunistickej strany a socializmu. Rozporné stanoviská sa vyskytli pri stanovení ďalšieho postupu ako organizovať nadviazanie kontaktov a podporu oficiálnych straníckych a štátnych štruktúr. V úvode prevládali aj tendencie ignorovania ÚV KSS a vlády SSR. Diskutovalo sa tiež o vytvorení strany demokratickeho socializmu v Bratislave, resp. slovenského fóra prestavby - Obroda.

V závere sa zhodli doporučiť z ich radov dvoch kandidátov do vlády. V diskusii sa tiež zhodli, aby za prezidenta ČSSR kandidoval Alexander Dubček.

Dubček má v priebehu týždňa 11. - 17. 12. 1989 vycestovať do ZSSR na premiéru filmu o jeho osobe a politike z obdobia pôsobenia vo funkcii 1. taj. ÚV KSČ, ktorý bol v ZSSR spracovaný z dokumentárnych materiálov. Druhou - podstatnejšou úlohou je vystúpenie Dubčeka v Najvyššom soviete ZSSR, kde poslancov oboznámi s politikou roku 1968.

Náč. 12. S-ZNB Bratislava:

plk. RSDr. Štefan H o m o l a /15 086-087+++

^a Č. p. KR-0022-26/OA-89. Vľavo pečiatka "Bratislava", **došlo** 7. XII. 1989 v 15.05 hod., **číslo zprávy** 11640. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 7. XII. 1989, č. j. CB-0041-376/03-89.

¹ Táto situačná správa bola OAI VOS FMV využitá ako príloha DSS FMV č. 192 z 8. 12. 1989 (viď nižšie). Samotná DSS FMV č. 192 vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace

Dne 7. 12. 1989 se v Liberci a Gottwaldově uskutečnila shromáždění /přibližně za účasti 4 000 osob/ na podporu Občanského fóra /OF/.

Rovněž 7. 12. 1989 se před Městským výborem KSČ Brno shromáždilo asi 300 osob, které požadovaly, aby budova MěV KSČ byla předána pro potřeby zdravotnictví.

V Děčíně /Severočeský kraj/ proběhla 7. 12. 1989 protestní akce přibližně 200 mladých lidí s ekologickým zaměřením. Při uvedených shromážděních nedošlo k závažnému narušení klidu a veřejného pořádku.

OF v Příbrami navrhuje odstranění sochy milicionáře a zrušení názvu ulice Lidových milicí.

V s. p. AVIA Praha vyzvalo OF členy KSČ, kteří vstoupili do OF, aby zrušili své členství v KSČ, pokud se nadále chtějí angažovat v OF.

V Ústavu pro doškolení lékařů v Praze 10 přinutilo OF ředitele, aby rozhodl o uzavření kádrového oddělení a později o vydání kádrových materiálů zaměstnanců.

V Jihočeském kraji se množí případy, kdy členové KSČ odevzdávají členské legitimace z důvodů ztráty důvěry v KSČ nebo na základě psychického tlaku ze strany osob hlásících se k OF.

Dne 7. 12. 1989 se v železniční stanici Praha-Libeň konala členská schůze ZO KSČ, jejímž hlavním bodem bylo rozpuštění ZO KSČ a vyslovení nedůvěry k její politice. Z 240 pracovníků stanice 219 podporuje OF.

Na Státním statku Praha Hloubětín odevzdali všichni členové KSČ stranické legitimace a základní organizace byla rozpuštěna.

Dne 7. 12. 1989 spáchal v Lovosicích /Severočeský kraj/ sebevraždu skokem z okna PhDr. K[...] S[...] /1948, zástupce ředitele Sociálně-ekonomického ústavu ČSAV, člen výboru ZO KSČ/. Bylo zjištěno, že v posledním období podléhal depresím z 'neřešitelných situací v zaměstnání a ve stranické práci', což potvrdil dopis na rozloučenou.

Jednotlivým závodům Interhotelu Ružomberok byly 6. 12. 1989 doručeny anonymní dopisy, ve kterých je podnikovému řediteli vyhrožováno oběšením.

Dne 7. 12. 1989 bylo anonymně telefonicky vyhrožováno výbuchem Obvodnímu národnímu výboru v Ostravě II. Výhrůžka byla ověřena jako klamná, po pachateli se pátrá.

2. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

Poznatky obdobného charakteru nebyly dne 7. 12. 1989 zaznamenány."

DSS FMV č. 192 mala nasledujúcich 17 príloh (podľa titulného listu by ich malo byť 16, možno sa 3 prílohy vzťahujúce sa k trestným činom príslušníkov ZNB, PS a SA považovali len za 2): 3 bez názvu, týkajúca sa trestných činov spojených s príslušníkmi ZNB, PS a SA (rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Krizový štáb OF..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Občanské fórum /ďalej jen OF/..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Občanské fórum se zásadně zaměřuje..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Občanské fórum dostalo zprávu..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Dne 6. 12. 1989 bylo..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Redakce časopisu 'SVĚDECTVÍ'..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Skupina chartistů - emigrantů..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Vatikán zaujal k vývoji..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Dne 6. 12. 1989 hovořil..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Dnešního dne má..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami "Dne 5. 12. 1989 se v Bratislavě..." (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); "K aktivizaci zahraniční politiky francouzské

Socialistické strany vůči ZSS“ (zdroj i rozdělovník nie je uvedený); “Stanovisko NSR ke koordinaci politiky ES vůči ZSS“ (zdroj i rozdělovník nie je uvedený); bez názvu, začínající slovy “V souvislosti s prohlubováním...” (zdroj i rozdělovník nie je uvedený).

Z příloh k DSS z 8. 12. 1989 uvádíme následující:

“Vatikán zaujal k vývoji v ČSSR vyčkávací postoj. Oficiální představitelé římskokatolické církve se nebudou do vývoje událostí aktivně zapojovat. Angažovanost laiků bude však podporována.

Vatikán očekává rozsáhlé změny v náboženské oblasti. Zejména novou právní úpravu. Příkladem je řešení náboženské otázky v Maďarsku, zejména realizace principu odluky církve od státu, závazek státu, že bude církev materiálně podporovat, zrušení státního orgánu pro dohled nad církvemi a zrušení institutu státního souhlasu pro výkon činnosti duchovních. Vatikán nemá tč. zájem na navázání diplomatických styků s ČSSR.

Při nadcházejícím kole jednání s ČSSR nastolí Vatikán následující požadavky: jmenování biskupa VAŇÁKA arcibiskupem a jmenování dvou pomocných biskupů pro diecézi Olomouc, obsazení diecéze Nitra, Banská Bystrica, Košice a Rožňava.

Výsledky návštěvy generálního tajemníka ÚV KSSS M. GORBAČOVA u papeže Jana Pavla II jsou ve Vatikánu hodnoceny kladně. Kandidátem na místo nuncia v SSSR je pracovník Státního sekretariátu papežské kurie FRANCO.”

“Dne 5. 12. 1989 se v Bratislavě uskutečnilo střetnutí asi 15ti osob, býv. čelných představitelů státních a stranických orgánů na Slovensku, vyloučených z KSČ. Cílem střetnutí bylo ujednotit jejich další politický postup. Jednoznačně se shodli v názoru, že jim jde o ideály Komunistické strany a socialismu. Rozporná stanoviska se vyskytla při stanovení dalšího postupu, jak organizovat navázání kontaktů a podporu oficiálních stranických a státních struktur. V úvodě převládaly i tendence ignorování ÚV KSS a vlády SSR. Diskutovalo se též o vytvoření strany demokratického socialismu v Bratislavě, resp. slovenského fóra přestavby - OBRODA.

V závěru se shodli doporučit z jejich řad dva kandidáty do vlády. V diskusi se též shodli, aby za prezidenta ČSSR kandidoval Alexander DUBČEK.

DUBČEK má v průběhu týdne 11. - 17. 12. 1989 vycestovat do SSSR na premiéru filmu o jeho osobě a politice z období působení ve funkci 1. tajemníka ÚV KSČ, který byl v SSSR zpracovaný z dokumentárních materiálů. Druhou - podstatnější úlohou je vystoupení DUBČEKA v Nejvyšší sovětu SSSR, kde poslance seznámí s politikou roku 1968.”

Další DSS FMV (č. 193) bola spracovaná až 11. 12. 1989, a to len časť “Nejzávažnější mimořádné události a kriminální trestná činnost”.

Táto DSS mala nasledujúcich 11 príloh (podľa titulného listu by ich malo byť len 8): 2 bez názvu, týkajúce sa trestných činov spojených s príslušníkmi ZNB, PS a SA (rozdeľovník nie je uvedený); “K některým aspektům bezpečnostní situace v NDR” (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); “K možnosti dekonspirování pracovníků Štb v zahraničí stávkujícími studenty - signál” (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); “K vnitropolitické situaci v Indii po parlamentních volbách” (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); “K současné relaci USA-Japonsko” (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); “K některým představám vedení SPD a Strany zelených o dalších perspektivách vzájemné koaliční spolupráce” (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); “Vojensko-strategická situace v listopadu 1989” (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); bez názvu, začínajúca slovami “Dne 8. 12. 1989 cestuje JANÝR...” (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); “K aktivizaci činnosti rakouské Vojenské zpravodajské služby proti ČSSR” (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený); “Španělské ohlasy na vývoj situace v ČSSR” (zdroj i rozdeľovník nie je uvedený).

DSS FMV č. 194 bola spracovaná 12. 12. 1989 a vyzerala nasledovne:

“1. Bezpečnostní situace

V Praze se 11. 12. 1989 konala od 16.00 do 17.00 hodin před budovou Federálního shromáždění manifestace několika set převážně mladých lidí na podporu kandidatury Václava Havla na úřad prezidenta ČSSR. Shromáždění se rozešli s tím, že následující den /12. 12./ se opět sejdou.

Na Staroměstském náměstí v Praze se téhož dne konala manifestace středoškoláků, učňů a pedagogů, které se zúčastnilo několik desítek tisíc osob. Přítomní transparenty a skandováním podporovali kandidaturu V. Havla na prezidenta ČSSR. Ve vystoupeních zazněly kromě požadavků na pokračování nenásilné mírumilovné revoluce i požadavky na rehabilitaci středoškolských pedagogů postižených normalizačním procesem, zřizování soukromých a církevních škol, ustavení nezávislé odborové organizace pracovníků ve školství, zrušení náboru na vojenské školy atd.

V Plzni proběhla 11. 12. 1989 v podvečerních hodinách manifestace několika tisíc občanů. Byla vyslovena podpora nové vládě ČSSR s tím, že je pouze dočasná a nevystihuje skutečné rozložení politických sil ve společnosti. Současně byl vysloven souhlas s návrhem kandidatury V. Havla na prezidenta ČSSR. V jednotlivých vystoupeních

bylo řečeno, že ve státním a stranickém aparátu zůstávají lidé, kteří se podíleli na morálním, ekonomickém a ekologickém úpadku státu.

V Ústí nad Labem proběhl 11. 12. 1989 manifestační mítink Občanského fóra, kterého se zúčastnilo 400 - 500 osob. Zástupci studentů vysvětlovali důvody pokračování ve stávce /dosud nebyly došetřeny události ze 17. 11. 1989/, byl vysloven požadavek na podporu kandidatury V. Havla na funkci prezidenta.

V Liberci /Severočeský kraj/ proběhlo veřejné shromáždění občanů svolané Občanským fórem. Přítomno bylo asi 1 500 občanů. Před zahájením projevu sledovali přítomní odstraňování hvězdy z věže radnice, kam byla poté zavěšena čs. vlajka.

V Brně se téhož dne ve 12.00 hodin shromáždilo před budovou KV KSČ 600 - 800 převážně studentů, kteří vytvořili kolem budovy řetěz. Poté byl vytvořen i kolem budovy KS SNB. Kolem 17.00 hodiny se v Brně uskutečnila manifestace 2 000 - 2 500 osob, požadující odstoupení poslanců Federálního shromáždění a České národní rady za Jihomoravský kraj a podporující kandidaturu V. Havla na funkci prezidenta. Před vchody do budov KV KSČ, MěV KSČ a KS SNB Brno zůstávají od 10. 12. skupiny studentů, které brání vývozu písemností z těchto objektů. V několika případech bylo zjištěno, že studenti se snaží svými vozidly sledovat vozidla vyjíždějící z KS SNB.

Na žádném z uvedených shromáždění občanů nedošlo k narušení klidu a veřejného pořádku.

Dne 11. 12. 1989 bylo anonymně telefonicky vyhrožováno výbuchem na Hlavní poště v Praze 1. Bezpečnostní prohlídka potvrdila výhrůžku jako klamnou. Po pachatelích se pátrá.

2. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

Dne 11. 12. 1989 nebyly poznatky tohoto charakteru zaznamenány."

DSS FMV č. 194 nemala žádnou přílohu.

DSS FMV č. 195 z 13. 12. 1989 vyzerala nasledovne:

"1. Bezpečnostní situace

V Praze se 12. 12. 1989 před budovou Federálního shromáždění opakovala manifestace asi 400 mladých lidí s hesly požadujícími změnu Ústavy, volbu prezidenta plebiscitem z více kandidátů a vyjadřujícími podporu V. HAVLOVI.

Na Staroměstském náměstí v Praze se v odpoledních hodinách shromáždilo asi 2 000 osob a promluvili dva řečníci, požadující odvolání představitelů Obvodního národního výboru Praha 1 a přejmenování náměstí Krasnoarmějců na náměstí Palacha. K požadavkům proběhla podpisová akce. K narušení veřejného pořádku ani dopravy nedošlo.

Od 11. 12. 1989 je studenty polepován objekt KS SNB v Ostravě plakáty útočícími proti StB. Kolem budovy S StB byl v dopoledních hodinách vytvořen živý řetěz, studentské hlídky zapisovaly přijíždějící a odjíždějící vozidla a fotografovaly přicházející a odcházející osoby. Na dveře budovy MS SNB dopoledne 12. 12. vylepilo asi 50 studentů plakát s textem 'StB, StB teď chceme žít bez tebe' a skandovali další hesla proti této složce.

V Hradci Králové vysokoškoláci postavili 12. 12. 1989 na protest proti pomalému vyšetřování událostí ze 17. 11. 1989 naproti vchodu do budov ONV a KS SNB rozměrnou zeď z papírových krabic s nápisy skandalizujícími členy KSČ a jmenovitě místní příslušníky VB a StB.

V Českých Budějovicích se v 2. čísle studentského časopisu objevily ostré výpady proti činnosti místní KS SNB.

Okresní správě SNB v Náchodě /Východočeský kraj/ byl 11. 12. 1989 doručen dopis zdejšího Občanského fóra, požadující odpolitizování složek MV a armády, veřejnou kontrolu nad represivními složkami, prošetření všech trestních postihů za protispolečenskou trestnou činnost a zrušení organizace KSČ.

Dne 12. 12. 1989 bylo v Bratislavě telefonicky anonymně vyhrožováno zastřelením místní občance, která hrozbu dává do souvislosti s článkem 'Několik fakt o vile RSDr. V. Biľaka', který byl týž den publikován v deníku Pravda.

Anonymní dopisy hroící fyzickou likvidací pro členství v KSČ obdrželi 11. 12. dva členové PS VB v Děčíně /Severočeský kraj/.

Dne 11. 12. 1989 bylo anonymně telefonicky vyhrožováno výbuchem v KÚNZ Ostrava-Zábřeh, následujícího dne bylo opakovaně hroeno výbuchem Střední průmyslové školy hornické v Ostravě. Obě výhrůžky byly prověřeny jako klamné.

Dne 11. 12. 1989 v Revúci /Východoslovenský kraj/ byl zaznamenán výskyt osmi letáků anarchistické strany s textem 'Dost bylo křivdy, útlatu, proč stávky, pokud nebude spravedlivý soud, potkany bombou vyhubíme!'. Po pachatelích se ve všech uvedených případech pátrá.

2. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

Na letišti Sovětské armády Hradčany /Severočeský kraj/ při havárii cisterny 12. 12. 1989 uniklo asi 2 000 litrů leteckého paliva - kerosinu. Likvidace následků havárie se účastnili čs. odborníci, vzhledem k promrzlému terénu nedošlo k vsáknutí kerosinu do spodních vrstev zeminy. Byla provedena opatření k objektivnímu informování veřejnosti a k omezení vzniku protisovětských nálad."

DSS FMV č. 195 mala nasledujúcich 8 príloh: bez názvu, týkajúca sa trestných činov spojených s príslušníkmi ZNB, PS a SA (rozdeľovník - rukou uvedené "vedení FMV, č. 39, 47, 48"); bez názvu, začínajúca slovami "Na shromáždení príslušníkov..." (zdroj nie je uvedený, rozdeľovník - rukou uvedené "vedení FMV"); bez názvu, začínajúca slovami "V Občanském fóru /OF/ pokračuje..." (zdroj nie je uvedený, rozdeľovník - "s. Čalfa" + rukou pripísané "vedení FMV, I., II. S., č. 46"); bez názvu, začínajúca slovami "Postavení Alexandra DUBČEKA..." (zdroj nie je uvedený, rozdeľovník - "s. Čalfa" + rukou pripísané "vedení FMV, I., II. S., č. 46"); bez názvu, začínajúca slovami "Čestmír CÍSAŘ hodlá..." (zdroj nie je uvedený, rozdeľovník - "s. Čalfa" + rukou pripísané "vedení FMV, I., II. S., č. 46"); bez názvu, začínajúca slovami "Z prostředí ČST..." (zdroj nie je uvedený, rozdeľovník - "s. Čalfa" + rukou pripísané "vedení FMV, I., II. S., č. 46"); bez názvu, začínajúca slovami "ZÚ ČLR v Praze hodnotí..." (zdroj nie je uvedený, rozdeľovník - "s. Čalfa" + rukou pripísané "vedení FMV, I., II. S., č. 46"); bez názvu, začínajúca slovami "V souvislosti s probíhajícími..." (zdroj nie je uvedený, rozdeľovník - "s. Čalfa" + rukou pripísané "vedení FMV, I., II. S., č. 46").

Bližšie k DSS FMV č. 192 – 195 vid' *Securitas Imperii* 6-I/2000, s. 369 – 373 a 381 – 382.

S najväčšou pravdepodobnosťou bola z proveniencie XII. správy ZNB príloha k DSS z 13. 12. 1989: "Postavení Alexandra DUBČEKA je hodnoceno tak, že svým odchodem zpět na Slovensko se v rámci OF odepsal. Ukazuje se, že na Slovensko DUBČEKA poslal Václav HAVEL. Při návštěvě BUDAJE v Praze tento informoval OF, že "DUBČEKA nikdo na Slovensku nebere", což ve svém důsledku vedlo ke sjednocení stanovisek na kandidatuře Václava HAVLA na funkci prezidenta ČSSR.

Dne 8. 12. 1989 byl však na Slovensku PŘÍKAZSKÝ [Vladimír Příkazský], který zde zjistil, že tvrzení o tom, že DUBČEK nemá na Slovensku podporu je vymyšleno BUDAJEM a spol., a že ve skutečnosti Slovensko stojí za DUBČEKEM. Naopak je reálné nebezpečí, že nebude-li DUBČEK kandidovat, budou na Slovensku stávky, např. ve VSŽ Košice.

Skupina kolem BUDAJE se snaží se snaží centralizovat moc do svých rukou, obdobně jako skupina kolem HAVLA v OF."

Z dvou nasledujúcich DSS FMV uvedme len vybrané pasáže so vzťahom k Slovensku:

DSS FMV č. 197 z 15. 12. 1989:

" 1. Bezpečnostní situace

[...]

Dne 14. 12. 1989 se uskutečnilo v Bratislavě jednání zástupců Výboru [sic!] proti násilí /VPN/ a útvaru Pohraniční stráž Bratysłava v souvislosti s množícími se případy poškozování žienijně technického zabezpečení a snah o organizování setkání československých a rakouských občanů na státní hranici. Zástupci VPN přislíbili, že upozorní veřejnost na dodržování příslušných platných nařízení.

[...]

Příslušníku SNB a jeho rodině, bytem v Dolním Kubíně /Středoslovenský kraj/, je od 12. 12. telefonicky vyhrožováno oběšením za údajnou účast na zákroku příslušníků SNB 17. listopadu v Praze. Současně byla na pracovišti manželky požadována zástupcem Výboru proti násilí jeho účast na fóru VPN, kde se má za své jednání zodpovídat. Námitku, že je již osm týdnů v pracovní neschopnosti, zástupce VPN nevzal na vědomí.

[...]"

DSS FMV č. 202 z 21. 12. 1989 –

"1. Bezpečnostní situace

Dne 20. 12. 1989 se v Galantě (Západoslovenský kraj) uskutečnilo shromáždění asi jednoho tisíce studentů slovenské a maďarského gymnázia a pracovníků s. p. TOS Galanta na protest proti současnému dění v Rumunsku. Zazněly na něm požadavky na okamžité přerušení diplomatických styků s Rumunskem a odebrání všech československých vyznamenání udělených v minulosti Nicolae CAUŠESCOVI [Nicolas Ceaucescu]. Zároveň byla přečtena petice Veřejnosti proti násilí při s. p. TOS Galanta odsuzující násilí páchané na rumunském obyvatelstvu, která bude odeslána na ZÚ Rumunska v Praze.

[...]

Dne 21. 12. 1989 byl na Správu SNB hl. m. Prahy a Středočeského kraje doručen anonymní dopis osočující 1. místopředsedu vlády ČSSR JUDr. Jána Čarnogurského a jeho otce, podepsaný "Hnutí za spravedlnost" (o stejných jsme informovali v DSZ z 19. a 20. 12.). Tento dopis byl odeslán z Ivanka při Dunaji.

[...]"

10a

1989, 17. novembra, Bratislava. - Informácia o bezpečnostnej situácii pri príležitosti Medzinárodného dňa študentstva.

[...] ^a

Vec: Informácia o bezpečnostnej situácii z príležitosti medzinárodného dňa študentstva - predloženie

Na Mierovom nám. v Bratislave dňa 16. 11. 1989 sa v dobe od 16.30 hod. do 17.10 hod. sústredilo cca 100 osôb - študentov. Z Mierového nám. dav prešiel pred budovu SND, kde skandoval heslá: "Sloboda všetkým, chceme demokraciu, nechceme zbrane, skutočnú predstavbu". Na Vajanského nábr. pred pamätníkom štátnosti, kde sa dav presunul, zaspievali čsl. štátnu hymnu. Pochodujúci dav položil pred budovu Univerzity Komenského kyticu kvetov a prešiel pred budovu Ministerstva školstva SSR, kde skandovali heslá: "Chceme školské reformy, slobodu školstva". K davu prehovorila poslucháčka žurnalistiky filozofickej fakulty UK Bratislava Henrieta Hlinková, ktorá vzniesla nasledovné požiadavky: "Nechceme jadrový reaktor v Mlynskej doline, nechceme zbrane, žiadame zlepšiť sociálne podmienky pedagogických pracovníkov VŠ a študentov, nechceme bývať v internátoch medzi švábmi, chceme voľne cestovať do zahraničia." Medzi študentmi bol tajomník ÚV KSS s. Gejza Šlapka, ktorý vyzval, aby zástupcovia prišli za ním, kde prerokujú požiadavky nastolené zhromaždením. Dav na túto výzvu reagoval odmietavo s odôvodnením "že aj február 1948 bol na ulici, VOSR bola pred Smolným, aj v NDR stačila na dialóg ulica".

Počas udalostí boli spohotovené jednotky VB, ktoré nezasiahli, nakoľko dav sa po výzve príslušníkov VB spontánne rozišiel.

Z príležitosti osláv Medzinárodného dňa študentstva Národný výbor hl. mesta Bratislavy povolil zhromaždenie študentov bratislavských vysokých škôl na Hviezdoslavovom nám. v Bratislave dňa 17. 11. 1989 o 14.00 hod. Zároveň sú organizované vysokoškolskými študentmi "bienále, stužkové slávnosti" a ďalšie podujatia v rôznych spoločenských a reštauračných zariadeniach Bratislavy s predpokladanou účasťou cca 3.000 osôb.

Operatívnymi prostriedkami bolo zistené, že stretnutie vysokoškolskej mládeže na Hviezdoslavovom nám. má byť zneužitá k organizovaniu podpisových akcií: proti záverom celoštátnej konferencie SZM v Prahe, výstavbe jadrového reaktoru v Mlynskej doline, výstavbe novej budovy SNR a k presadzovaniu požiadaviek za zlepšenie sociálnych podmienok študentov. Na podporu týchto požiadaviek organizujú manifestačné pálenie preukazov SZM.

Obdobné zhromaždenie študentov nepovolené Národným výborom hl. mesta Bratislavy sa organizuje na 18. 11. 1989 a 19. 11. 1989 v dopoludňajších hodinách na Hviezdoslavove nám. ^b

Vzhľadom k tomu, že pripravované akcie sú v prostredí študentov známe, je predpoklad masovej účasti a je možné ich zneužitie k protispoločenským vystúpeniam. Na základe uvedených skutočností sú útvarmi správy ZNB hl. mesta Bratislavy a Zsl. kraja pripravované bezpečnostné opatrenia s cieľom zabrániť prípadnému protispoločenskému vystúpeniu, narušeniu pokoja a verejného poriadku.

Náčelník správy ZNB

hl. m. Bratislavy a Zsl. kraja:

plk. JUDr. Štefan M i k u l a ¹ / 14048 +++

^a Č. p. KS-0635/OV-89. Ako adresát je uvedený "minister vnútra ČSSR genpor ing. František KINCL², PRAHA, cestou ÚOS FMV". Na našej kópii chýba horná časť dokumentu, tj. časť hlavičky a vľavo umiestnenej bratislavskej pečiatky. Táto pečiatka je iného typu, jej popis vychádza z analogicky používaných pečiatok v dokumentoch z iných krajov: je bez nadpisu (Bratislava je zrejme doplnené rukou) a s položkami "číslo zprávy", "prijato dne" a "odevzdáno dne", doplnené je však rovnako ako častejšie používaná bratislavská pečiatka - **došlo** 17. XI. 1989 **v** 12.40 hod., **číslo zprávy** ?. Vľavo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0038-420/03-89. Medzi pečiatkami jeden nečitateľný

podpis s rukou písaným dátumom "17/11", pod nimi niekoľko prípisov: "K informaci vedení", "V. AO", "Založit" (pripojený Žákov vlastnoručný podpis), "s. I. nám LORENC k informaci a sledování" (pripojený Kinclov vlastnoručný podpis a rukou písané dátum "17. 11. 89") a jeden nečitateľný podpis v krúžku (snád číslo), ku ktorému zrejme patrí ďalší nečitateľný podpis. V pravom dolnom rohu je druhá pečiatka **II. S-SNB, došlo** 20. XI. 1989, č. j. NZ-01260/89.

^b Odstavec je z väčšej časti podčiarknutý rukou, sprava je podtrhnutý a je k nemu pripojený výkričník.

¹ Plk. JUDr. Š. Mikula (1941) bol v rokoch 1984-1985 náčelníkom správy VB Bratislava, potom až do začiatku roku 1990 náčelníkom správy ZNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenskeho kraja. Vid' *Securitas Imperii* č. 4-I/1998, s. 79.

² Genpor. Ing. F. Kinclov (1941), ktorý bol ministrom vnútra ČSSR od 15. 10. 1988 (formálne až do 5. 12. 1989), ku svojmu pôsobeniu v tejto funkcii vypovedal:

"1. 6. 1988 po krajské konferenci KSČ v Ostravě jsem přešel do Prahy, kde jsem začal působit na funkci jednoho z náměstků FMV, jehož funkci tehdy zastával ministr Vajnar. Chci uvést, že jsem už tehdy namítal, že nemám zejména teoretickou přípravu na výkon funkce náměstka, ale z rozhodnutí předsednictva ÚV KSČ mi bylo řečeno, že vše je schváleno a do funkce musím nastoupit. Já jsem funkci přebíral po náměstkovi Vaňovi, náměstkovi Šilhavém i náměstkovi Hrušickém [Vladimír Hrušický]. Když jsem nastupoval na funkci náměstka, funkci prvního náměstka FMV již vykonával generál Lorenc, který již tehdy řídil Státní bezpečnost.

Na funkci Federálního [!] ministra vnitra jsem nastoupil 13. 10. 1988. Funkci jsem přebíral za takových okolností, že mi bylo telefonováno od ministra Vajnara, abych se dostavil na XIII. oddělení ÚV KSČ k Hegenbartovi. Potom jsem jednal i s generálním tajemníkem Jakešem za účasti Hegenbarta a Jakešem mi bylo řečeno, že jsem určen na funkci Federálního ministra vnitra jako jeden z kandidátů. Ačkoliv jsem měl námitky jak pracovní, tak služební, rodinné i zdravotní a v podstatě jsem nesouhlasil s jmenováním do funkce.

Po svém jmenování do funkce FMV od 13. 10. 1988 zůstal generál Lorenc na funkci I. náměstka ministra a dalšími náměstky byli Nezval a později Sedlák. Z hlediska kompetencí zůstala generálu Lorencovi kompletně celá Státní bezpečnost, u ostatních dvou náměstků došlo k určitým změnám. Pokud jde o kompetenci náměstka Lorence, chci upřesnit v tom směru, že techniku ve vztahu i ke Státní bezpečnosti řídil náměstek Nezval, I. správu jsem řídil já.

Pokud jde dále o časový průběh vykonávané funkce 17. 11. 1989, kolem 15.45 hodin jsem opouštěl pracoviště a odlétal jsem do Ostravy. Po mém odletu mě do [ve?] výkonu funkce FMV zastupoval můj I. náměstek gen. Lorenc, přičemž 17. 11. 1989 ráno na operativní poradě jsem řekl, že odjedu domů do Ostravy s tím, že náměstek Lorenc zůstane v Praze, on měl v ten den delegaci z Moskvy, náměstek Sedlák sám řekl, že bude na pracovišti. Náměstek Nezval byl mimo Prahu. [...]

Z Ostravy jsem se vrátil do Prahy 19. 11. 1989 kolem 22.10 hodin. S sebou jsem bral do Prahy pplk. Dostála, tehdejšího náčelníka vnitřní a organizační správy FMV. [...]

V době od 17. 11. [...] do 19. 11., kdy jsem se vrátil do Prahy, mě zastupoval I. náměstek Lorenc. Toho 19. 11. jsem s Lorencem telefonoval, on mi sdělil, že jde na 18.00 hodin do předsednictva ÚV KSČ, že tam má dát informaci o situaci. Když jsem se kolem 22.10 hodin dostavil na pracoviště, převzal jsem tím fakticky znovu výkon své funkce a Lorenc mi dokladoval, jak proběhlo předsednictvo ÚV KSČ, a podle informací, které dostal od ústředního operačního střediska a od operativy a správy VB hlavního města Prahy a Středočeského kraje, též informace o průběhu událostí 17. 11. 1989. [...]

Od 19. 11. do 29. 11. 1989 jsem vykonával funkci ministra, přičemž 29. 11. 1989 se mi stala srdeční příhoda v budově ÚV KSČ v Praze. Vzpomínám si, že tehdy jsem požadoval po I. námětku Lorencovi, abychom jeli za tehdejším gen. taj. Urbánkem, kterému jsem chtěl sdělit tu skutečnost, že jsem měl pocit, že mám odposlech služebního telefonu, a rovněž že jsem zjistil, že mám pravděpodobně po dobu celého výkonu mé funkce ministra odposlech v mé kanceláři. Já jsem totiž den před tím objevil v soše Gottwalda, kterou jsem měl po celou dobu na mém pracovním stole v kanceláři ministra, technické zařízení odposlechu. Upřesňuji, které neslo znaky takového zařízení, šlo o anténky. K tomu chci říci, že když jsem nastupoval funkci ministra, uvedenou sochu mi věnoval plk. Liebl, který vykonával funkci náč. sekretariátu náměstka FMV. Když jsem byl s Lorencem u Urbánka, už jsem tyto skutečnosti nestačil Urbánkovi říct a dostal jsem tam [...] infarkt. Byl jsem odvezen do tehdejšího SANOPZU, kde jsem ležel od 29. do 30. 11. 1989.

Od toho 29. 11. po infarktu mě automaticky zastupoval opět I. nám. Lorenc. Ten mě také 30. 11. odpoledne v SANPOZU navštívil, já jsem byl tehdy pod injekcema, takže si už přesně nepamatuji, o čem jsme spolu mluvili, ale vím, že jsem Lorencovi tehdy řekl, že budu dlouhodobě nemocen, aby ministerstvo vedl on.

Od 30. 11. jsem byl potom v Ostravě, přičemž funkci ministra jsem zastával myslím že do 3. 12. 1989."

Vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 29 - 30.

10b

1989, 17. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia.

[...]^a

Vec: Denná situačná informácia

1/ nepriateľská činnosť :

a/ vonk. protivníka : 0

b/ vnút. nepriateľa :

Prameňom /1/ bolo zistené, že Čs. rozhlas v Bratislave pripravuje zriadenia spoločného rozhlasového vysielania s Rakúskom. Z uvedeného dôvodu boli v mesiaci október 1989 na televíznom vysielaní Kamzík 4 pracovníci rakúskych spojov overiť si možnosti nainštalovania vysielacích antén na uvedený TV. Vysielanie spoločným programom by malo plošne pokrývať územie Bratislavy a Rakúska, pričom polovicu by tvoril rakúsky program - zväčša reklamy a polovicu naše vysielanie. Súčasťou vysielania by boli krátke správy v oboch rečiach.

Cestou zodpovedných pracovníkov správy rádiotelekomunikácií preveriť priebeh jednaní ohľadom spoločného vysielania a zistiť podmienky pri uzatváraní zmluvy. Vykonať súčinnostné jednanie s 12. S-ZNB ohľadom spoloč. rozhlasového vysielania, s cieľom prijatia opatrení v akcii "VLNA".¹

2/ negatívne javy a poruchy v čs. NH :

Prameňom 1 v nadväznosti na predchádzajúcu informáciu pojednávajúcu o havárii blokového transformátora AE V-2 J. Bohunice zo dňa 14. 10. 1989 bolo potvrdené, že uvedená havária vznikla od skratu na vysokonapäťovej 400 KV priechodke transformátora. Podľa záverov sov. špecialistov na základe prevedenia komplexných výskumov najpravdepodobnejšou príčinou poškodenia priechodky je zníženie elektr. pevnosti izolácie na vnútornom povrchu porcelánového izolátora v dôsledku miestneho usadzovania vodivých produktov. Podľa názoru odborníkov EBO príčina havárie priechodky je v jej konštrukcii, pretože na spodku priechodky sú zle rozložené elektrické polia. Vzhľadom k tomu, že mechanizmus havárií transformátorov v ČSSR zhodného typu sa opakuje, EBO prestalo mať dôveru k priechodkám sov. výroby a má snahu priechodky zabezpečiť od iného dodávateľa.

Riešeniu úloh, týkajúcich sa havarovaného transformátora je naďalej venovaná zvýšená operat. pozornosť, s cieľom predísť mimoriadnej udalosti v prevádzke EBO.

Prameňom /1/ bolo zistené, že v súčasnej dobe je obzvlášť nepriaznivá hospod. situácia v zásobovaní a zabezpečovaní zimných zásob obyvateľstva konzumnými zemiakmi z úrody r. 1989 na území mesta Bratislava a Zs. kraja. PR Zelenina Bratislava má vytvoriť zimné zásoby na roky 1989-90 dvanásť tis. ton konzumných zemiakov. Do súčasnej doby má však zakontrahovaných len 7 tisíc ton, čo predstavuje 58,3 percent. Vzniknutú nepriaznivú situáciu v zásobovaní zemiakmi zapríčinili predovšetkým poľnohospod. podniky zo stredoslov. a vychodoslov. kraja, ktoré aj napriek uzatvoreným obchodným kontraktom so š.p. Poľnohospod. zásobovanie a nákup Bratislava, pre š.p. Zelenina v Zs. kraji zemiaky z úrody r. 1989 vôbec nedodali. Do súčasnej doby na celkové pokrytie vnútorného trhu a vytvorenie dostatočných zimných zásob r. 1989 nie je zabezpečených v rámci celej SSR cca 70 tis. ton konzumných zemiakov. MPVŽ SSR sa snaží o riešenie situácie dovozom zemiakov z MR a Švajčiarska. Pre zabezpečenie plynulého zásobovania vnútorného trhu prijalo PR Zelenina Bratislava od 1. 11. 1989 regulačné opatrenia predaja zemiakov.

Náčelník správy ŠtB Bratislava :

pplk. JUDr. Ladislav H o r á k / 14052 - 53 +++

^a Č. p. OS-0048-232/OA-89. V hlavičke je namiesto "Súrne" uvedené "Pilně". Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 17. XI. 1989 v 15.40 hod. (pečiatka s dátumom bola na všetkých uvádzaných DSI zo S-ZNB hl. m. Bratislavy a Zsk. chybné nastavená na rok "1988", túto chybu ďalej neuvádzame), **číslo zprávy** 10834. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 20. XI. 1989, č. j. CB-0038-417/03-89; nad ňou rukou pripísané "1/ s. Lamacz, 2/ s. Prokš" (rovnakou rukou je "2/" pripísané k časti "Negatívne javy a poruchy v čs. NH"), k tomu je pripojený Lamaczov vlastnoručný podpis s rukou písaným dátumom "25/11" a snád' Musilov podpis. Adresátni dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a analytický odbor II. správy ZNB.

¹ Problematika "rozhlas a televiz. vysílání na úseku čs. spojů" bola 19. 9. 1979 1. odd. 4. odb. XI. S-FMV administratívne podchytená v OBZ "VLNA 2", reg. č. 18429; pri reorganizácii v roku 1988 prevedený z 3. odd. 4. odb. XI. S-ZNB na 1. odd. 7. odb. II. S-ZNB, skartácia v registri nie je vyznačená.

Smernica typového projektu "VLNA" bola vyhlásená v prílohe č. 3 NMV ČSSR č. 32 z 18. 10. 1977, ktorým boli vydané "směrnice pro činnost Sboru národní bezpečnosti při likvidaci záškodnických, teroristických a jiných nebezpečných skupin":

"[...]

Příloha č. 3 k NMV ČSSR č. 32/1977
(k čl. 2 odst. 1 písm. d/ bod 3)

T Y P O V Ý P R O J E K T
bezpečnostních opatření k ochraně živého vysílání
Československého rozhlasu a Československé televize

I
Základní ustanovení

Čl. 1

Jedním ze závažných úkolů SNB je ochrana živého vysílání Československého rozhlasu (dále jen "Čs. rozhlas") a Československé televize (dále jen "Čs. televize") před

- a/ zneužitím nepřátelskými osobami;
- b/ znehodnocením vysílacích zařízení.

Čl. 2

K ochraně živého vysílání Čs. rozhlasu a Čs. televize před zneužitím nepřátelskými osobami jsou příslušnými útvary StB prováděna zejména tato trvalá opatření:

- a/ aktivní zpravodajská opatření se zaměřením na rozhodující úseky státobezpečnostního zájmu (hlavní redakce, hlasatelé a technické složky);
- b/ prověrky hlasatelů a hlasatele zpráv a televizních novin a dalších osob, které se zúčastňují živého vysílání;
- c/ aktivní zpravodajskou činnost s využitím všech zpravodajských prostředků s cílem získání přehledu o státobezpečnostní situaci a o organizaci a stavu technického provozu.

Čl. 3

(1) K objektům Čs. rozhlasu a Čs. televize a jejich krajských studií jsou pro případ potřeby zpracovávány pod krycím názvem "VLNA" plány ochrany živého vysílání. Plány "VLNA" jsou zpracovávány ve dvou variantách:

- a/ varianta I - k signálu o možném zneužití Čs. rozhlasu a Čs. televize;
 - b/ varianta II - k ochraně objektů před násilným napadením.
- (2) Za zpracování plánů "VLNA" uvedených v odstavci 1 odpovídají
- a/ u objektů Čs. rozhlasu a Čs. televize v Praze - náčelník X. správy;
 - b/ u objektů Čs. rozhlasu a Čs. televize v Bratislavě - náčelník XII. správy;
 - c/ u objektů krajských studií - náčelníci KS SNB.

(3) Na přípravě a realizaci plánů "VLNA" se v oboru své působnosti podílí XI. správa.

Čl. 4

(1) Rozhodnutí k realizaci plánu "VLNA" vyhláší ministr vnitra ČSSR na návrh náčelníka X. správy prostřednictvím ÚOS.

(2) V případě nebezpečí z prodlení mají právo vyhlásit rozhodnutí k realizaci plánu "VLNA" náčelník X. správy, XII. správy a náčelníci KS SNB v oboru svých působností. O tomto rozhodnutí musí být neprodleně informováno ÚOS a náčelník X., popřípadě XII. správy.

(3) rozhodnutí k realizaci plánu "VLNA" musí obsahovat čas zahájení, a pokud pro to budou dostatečné podklady, i čas ukončení.

Čl. 5

Náčelníci všech útvarů SNB jsou povinni informovat o každém signálu, který nasvědčuje přípravě pokusu o zneužití nebo jiné ohrožení živého vysílání Čs. rozhlasu a Čs. televize, náčelníka příslušné KS SNB, náčelníka X. správy (u útvarů v SSR i náčelníka XII. správy) a ÚOS.

II

Základní opatření při zajištění signálu o možném zneužití nebo
jiném ohrožení živého vysílání Čs. rozhlasu a Čs. televize
(varianta I)

Čl. 6

(1) Náčelníci uvedení v čl. 3 odst. 2 jsou povinni po obdržení signálu o možném zneužití nebo jiném ohrožení živého vysílání Čs. rozhlasu a Čs. televize organizovat zejména následující opatření:

- a/ ustanovit neprodleně operativní skupinu k prověrce signálu;
- b/ organizovat do doby prověření signálu v součinnosti s odpovědnými pracovníky Čs. rozhlasu, Čs. televize a jejich krajských studií opatření proti zneužití živého vysílání, zejména
 - 1. zpřísnění režimových opatření pro pobyt osob v ohrožených objektech a v rozhodujících zařízeních,
 - 2. zabránit vystupování podezřelých osob v živém vysílání.

(2) Náčelníci uvedení v čl. 3 odst. 2 jsou povinni o provedených opatřeních a o výsledcích prověření signálu informovat ÚOS.

III

**Základní opatření k ochraně objektů Čs. rozhlasu, Čs. televize
a jejich krajských studií před násilným napadením
(varianta II)**

Čl. 7

K fyzické ochraně objektů Čs. rozhlasu, Čs. televize a jejich krajských studií jsou zpracovávány plány ochrany, které musí obsahovat zejména

- a/ určení velitele bezpečnostních opatření plánu "VLNA";
- b/ charakteristiku objektu (umístění, velikost, umístění rozhodujících zařízení pro vysílání uvnitř objektu, umístění energetických zdrojů včetně náhradních, uzávěry kabelových vedení apod.);
- c/ určení objektů a zařízení, která budou vyřazena z provozu nebo nebudou střežena;
- d/ přístupové cesty k chráněným objektům s vyznačením předpokládané uzávěry;
- e/ určení nahrávacích studií, hlasatelen a jiných rozhodujících zařízení, u nichž bude organizováno vnitřní střežení;
- f/ režimová opatření uvnitř objektu;
- g/ vztah velitele bezpečnostních opatření k řediteli objektu, k veliteli závodní stráže a k veliteli strážní jednotky součinnosti složky, která v 5. stupni MBO přebírá objekt k vnějšímu střežení;
- h/ určení odborníků SNB (odborníci útvarů spojení a zpravodajské techniky) k ochraně klíčových zařízení umožňujících vysílání;
- ch/ zásady pro zabezpečení spojení;
- i/ systém hlášené služby.

IV

Zásady ke zpracování plánů "VLNA"

Čl. 8

Náčelníci X. správy, XII. správy a náčelníci KS SNB

- a/ předurčí operativní skupinu odpovídající za realizaci opatření podle plánu "VLNA";
- b/ vytvoří ve spolupráci s vedením Čs. rozhlasu, Čs. televize a krajských studií štáby odborných pracovníků schopných řešit vzniklé problémy ve vysílání.

Čl. 9

- (1) Síly a prostředky k vnitřní ochraně objektů při realizaci plánu "VLNA" určí:
 - a/ náčelník X. správy v součinnosti s náčelníky VI., VII. a technické správy FMV a s MV ČSR;
 - b/ náčelník XII. správy v součinnosti s MV SSR;
 - c/ náčelník KS SNB z podřízených útvarů.
- (2) Výpisy z plánů "VLNA" jsou předávány náčelníkům útvarů SNB, kteří vyčleňují síly a prostředky, a v potřebném rozsahu též příslušným operačním střediskům.
- (3) Náčelníci X. správy a XII. správy zasílají jedno vyhotovení plánu "VLNA" FMV do centrálního plánu MBO.

Čl. 10

Plány "VLNA" schvalují:

- a/ náčelník X. správy k objektům Čs. rozhlasu a Čs. televize, které jsou v působnosti X. správy;
- b/ náčelník XII. správy a náčelníci KS SNB po vyjádření náčelníka X. správy.

Čl. 11

Plány "VLNA" jsou zpracovávány v textové a grafické formě a tvoří přílohu územních plánů MBO.

V

Hlášená služba a povinnosti operačních středisek

Čl. 12

- (1) Příslušníci jsou povinni podávat o průběhu služby k ochraně objektů Čs. rozhlasu a Čs. televize pravidelná hlášení veliteli opatření, a to v časech stanovených náčelníkem, který schvaluje plán "VLNA". Mimořádné události jsou povinni hlásit neprodleně.
- (2) Velitel opatření podává vedoucímu operativní skupiny souhrnnou informaci o výkonu služby k ochraně objektů Čs. rozhlasu a Čs. televize za období 24 hodin vždy do 07.00 hod.; mimořádné události hlásí ihned.
- (3) Vedoucí operativní skupiny předkládá souhrnnou informaci doplněnou o vlastní opatření a poznatky náčelníku, který schvaluje plán "VLNA".
- (4) Náčelníci, kteří schvalují plán "VLNA", předávají souhrnné informace o realizaci plánu "VLNA" za období 24 hodin vždy do 08.00 hod. následovně:
 - a/ náčelníci KS SNB - II. správě a ÚOS (v SSR též náčelníku XII. správy);
 - b/ náčelník XII. správy za objekty svěřené mu do rozpracování - náčelníku II. správy a ÚOS;
 - c/ náčelník II. správy - ÚOS.
- (5) Informace uvedené v odstavci 2 jsou předávány cestou operačních středisek.

Čl. 13

(1) ÚOS po obdržení rozhodnutí o realizaci plánu "VLNA":

a/ zabezpečí neprodleně proniknutí tohoto rozhodnutí k:

1. operačním střediskům KS SNB,
2. náčelníku XII. správy,
3. náčelníkům útvarů FMV, kteří podle plánů "VLNA" vyčleňují síly a prostředky,
4. příslušnému náměstkovi ministra vnitra ČSSR,
5. operačním střediskům MV ČSR nebo MV SSR,
6. dozorčí službě X. správy;

b/ informuje o vyhlášení realizace plánu "VLNA"

1. náčelníka X. správy,
2. útvar FMV pověřený zpracováváním denních informací;

c/ předává denní souhrnné informace útvaru FMV, který zpracovává denní informace. Mimořádné informace předává neprodleně:

1. ministru vnitra ČSSR,
2. příslušnému náměstkovi ministra vnitra ČSSR,
3. útvaru FMV pověřenému zpracováváním denních informací;

d/ zabezpečuje další úkony podle pokynů ministra vnitra ČSSR, příslušného náměstka ministra vnitra ČSSR a náčelníka X. správy.

(2) Operační středisko MV ČSR nebo MV SSR:

a/ informuje o vyhlášení realizace plánu "VLNA" ministra vnitra ČSR nebo SSR a náčelníka operačního štábu MV ČSR nebo MV SSR;

b/ zpořядkuje síly a prostředky útvarů MV ČSR nebo MV SSR, které podle výpisů z plánu "VLNA" vyčleňují síly a prostředky;

c/ provádí další úkony podle rozhodnutí ministrů vnitra ČSR nebo SSR, náčelníka operačního štábu MV ČSR nebo MV SSR a ÚOS; v SSR též podle rozhodnutí náčelníka XII. správy.

(3) Operační středisko KS SNB po obdržení rozhodnutí o realizaci plánu "VLNA":

a/ informuje neprodleně

1. náčelníka KS SNB,
2. náčelníka správy StB,
3. náčelníka správy VB,
4. další funkcionáře (služební, stranické a státní) podle rozhodnutí náčelníka KS SNB;

b/ zpořядkuje podle plánu "VLNA" síly a prostředky;

c/ organizuje nepřetržité spojení s vedoucím operativní skupiny a s velitelem opatření;

d/ prověřuje čas zpořядkovaní sil a prostředků a čas zahájení ochrany stanovených objektů a informuje o těchto skutečnostech náčelníka KS SNB;

e/ přebírá od vedoucího operativní skupiny souhrnná a mimořádná hlášení a předává je neprodleně náčelníku KS SNB, náčelníku správy StB a podle jejich pokynů (doplněné o vlastní opatření) náčelníku X. správy, v SSR též náčelníku XII. správy a ÚOS;

f/ provádí další úkony podle pokynů náčelníka KS SNB a náčelníka správy StB.

(4) Dozorčí služba X. a XII. správy plní obdobné úkoly, upřesněné náčelníky těchto útvarů.

(5) Pokud budou z plánů "VLNA" vyplývat povinnosti pro OS SNB, stanoví podrobnosti pro činnost náčelníků OS SNB a jejich operačních středisek náčelník KS SNB."

Na základě uvedeného typového projektu boli zpracované čiastočné plány "VLNA 1" - zásah v objektoch Čs. rozhlasu, "VLNA 2" - zásah v objektoch Čs. televízie a "VLNA 3" - zásah v objektoch čs. spojov, ktoré "zabezpečujú prenos a vysílání rozhlasové modulače a televízniho signálu". Ako prvý uvádzame plán VLNA 3, ktorý zrejme nebol od svojho vzniku v roku 1979 aktualizovaný:

"[Vpravo rukou pripísané "K informáci", k tomu je pripojený nečitateľný podpis.]

XI. správa SNB

4. odb., 1. oddelení

V Praze dne 3. 12. 1979

PŘÍSNĚ TAJNÉ

Výtisk č. 1

Počet listů: 11

Příloha: 8/13

Schvaluji:

[Na vybodkovanej časti riadku Molnárov vlastnoručný podpis.]

Náčelník XI. správy SNB

genmjr. Bohumír MOLNÁR

V L N A 3

plán bezpečnostních opatření k ochraně rozhlasového a televizního

vysílání na úseku československých spojů

Pod heslem VLNA je ve smyslu Nařízení ministra vnitra ČSSR č. 32/1977 ze dne 18. 10. 1977, příloha č. 3 - Typový projekt, zahrnut soubor bezpečnostních opatření k ochraně vysílání Čs. rozhlasu a Čs. televize. Tato opatření

jsou rozpracována v dílčích plánech, které upřesňují:

VLNA 1 - zásah v objektech Čs. rozhlasu

VLNA 2 - zásah v objektech Čs. televize

VLNA 3 - zásah v objektech čs. spojů, které zabezpečují přenos a vysílání rozhlasové modulace a televizního signálu.
(Odůvodnění - viz příloha č. 8.)

Vypracoval:

por. Žáček S o u h l a s í m

[Vlavo Žáček, vpravo na vybodkovanej časti riadku Hrabákov vlastnoručný podpis.]

Náčelník 4. odboru XI. S SNB

pplk. Josef H r a b á k

[Na vybodkovanej časti riadku Koudelkov vlastnoručný podpis.]

Náčelník 1. odd. 4. odb. XI. S SNB

npor. Pavel K o u d e l k a

I.

D ů v o d o v á z p r á v a

Resort československých spojů prostřednictvím svých specializovaných organizací zajišťuje výstavbu, údržbu a zejména provoz radiokomunikačních prostředků, které využívají Čs. rozhlas a Čs. televize vysíláním svých programů k masovému šíření informací.

Důležitost uvedených zařízení určených k přenosu rozhlasové modulace a televizního signálu při formování politického a společenského vědomí obyvatelstva se výrazně projevila v krizovém období, konkrétně v srpnu 1968, kdy bylo zneužito prostředků čs. spojů pravcovými silami ke štvavému kontrarevolučnímu vysílání.

Proces vysílání lze rozdělit do dvou základních etap:

1) Tvorba vysílaného programu ve studiích Čs. rozhlasu a Čs. televize.

2) Šíření vysílaného programu (přenos obrazu a zvuku) prostředky a zařízeními, které obhospodařuje resort čs. spojů.

Převážná část procesu vysílání z hlediska plošné rozlohy, rozmanitosti činností, různorodosti zařízení i počtu pracovníků náleží do 2. etapy, kde lze narušit nebo zneužít rozhlasového a televizního vysílání na mnoha místech ať již přímo pracovníky spojů, nebo za jejich aktivní pomoci, eventuálně po násilném napadení zvenčí.

V případě rozhlasového vysílání přebírají modulaci ze studií pracoviště rozhlasových ústředen, která ji předávají na jednotlivé rozhlasové vysílače nebo do sítě rozhlasu po drátě. Na těchto pracovištích se neprovádí obsahová kontrola vysílaného programu, pouze se dohlíží na kvalitu distribuované modulace. Síť rozhlasu po drátě je organizována ve 3 stupních. I. stupeň představuje rozvod modulace z centra na jednotlivé kraje přes Krajské zesilovací stanice a krajské radiouzly rozhlasu po drátě. II. stupeň představuje rozvod kraj - okres a III. stupeň okres - místo. Kromě uvedeného rozdělení, které odpovídá vysílání jednotného programu, lze na II. a III. stupni provádět vstupy vysílání krajového a místního významu.

Na úseku televizního vysílání se distribuce televizního signálu provádí ze studií Čs. televize přes předávací pracoviště na Kavčích Horách na retranslační stanici STRAHOV a odtud na jednotlivé vysílače. Hlavní řídicí středisko dálkových spojů STRAHOV úzce spolupracuje při předávání programu mezi ČSR a SSR s retranslační stanicí na Kamzíku v Bratislavě. Zvukový doprovod televizního obrazu se organizuje prostřednictvím rozhlasových ústředen jinou cestou než televizní signál. Při přímých přenosech se k napojení na stabilní trasy rozvodů televizního signálu využívají mobilní retranslace (přenosové vozy).

Organizování rozhlasového a televizního vysílání na úseku čs. spojů viz příloha č. 1 - 3.

II.

Organizační členění

Organizace provozu vysílání jak rozhlasového, tak i televizního náleží specializovaným organizacím a útvarům čs. spojů na různé úrovni řízení a odpovědnosti za konkrétní zařízení. Toto organizační členění završuje jako nejvyšší orgán resortu čs. spojů

Federální ministerstvo spojů (FMS) se svými odbory radiokomunikačním a telekomunikačním se sídlem Praha 3, Olšanská 5. FMS dále bezprostředně řídí administrativně správní organizace Ústřední ředitelství spojů Praha, Ústřední ředitelství spojů Bratislava, Správy radiokomunikací Praha a Bratislava a Správy dálkových kabelů Praha a Bratislava, které přímým řízením podřízených útvarů zajišťují rozhlasové a televizní vysílání, tj. přenos rozhlasové modulace a televizního signálu. FMS je jako objekt vyhrazen ke kontrarozvědné ochraně 4. odboru XI. S SNB.

Ústřední ředitelství spojů Praha (ÚRS) - řídí bezprostředně Ředitelství spojů v krajích na území ČSR a další specializované organizace v Praze, konkrétně ředitelství telekomunikací Praha, které obhospodařuje síť rozhlasu po drátě na území hl. m. Prahy. ÚRS Praha je vyhrazeno ke kontrarozvědné ochraně 4. odboru XI. S SNB.

Ústřední ředitelství spojů Bratislava - působí obdobně na území SSR a je kontrarozvědně ochraňováno 3. odborem S-StB Bratislava, stejně tak i Ředitelství telekomunikací Bratislava a síť rozhlasu po drátě v hl. m. Bratislavě.

Správy radiokomunikací Praha a Bratislava (SR) řídí své Oblastní správy, jejichž působnost odpovídá územnímu rozdělení na kraje. Tyto Oblastní správy radiokomunikací (OSR) mají ve své náplni provoz a údržbu jednotlivých rozhlasových a televizních vysílačů. SR Praha obhospodařuje 4. odbor XI. S SNB, SR Blava náleží do kontrarozvědné ochrany 3. odboru S-StB Bratislava. Oblastní správy radiokomunikací jsou obhospodařovány 3. odbory S-StB v jednotlivých krajích.

Správy dálkových kabelů Praha a Bratislava (SDK) řídí s působností v jednotlivých krajích ČSR a SSR Oblastní správy dálkových kabelů (OSDK), které bezprostředně obhospodařují rozhlasové ústředny, zesilovací stanice a přenosové trasy kabelové i radioreleové. SDK Praha je kontrarozvědně ochraňována 4. odborem XI. správy SNB, SDK Bratislava 3. odborem Správy StB Bratislava a jednotlivé OSDK 3. odbory S-StB v krajích.

Krajská ředitelství spojů zodpovídají za provoz a údržbu sítě rozhlasu po drátě ve 2. stupni a ve 3. stupni prostřednictvím Okresních správ spojů. Taktéž krajské radiouzly rozhlasu po drátě náleží do správy těmto organizacím. Kontrarozvědně jsou ochraňovány 3. odbory S-StB v jednotlivých krajích.

Schema organizačního členění viz příloha č. 4 - 5.

III.

Základní bezpečnostní opatření.

V organizaci rozhlasového a televizního vysílání na úseku čs. spojů je podle přiloženého schematu několik rozhodujících bodů, kde existují reálné možnosti narušení vysílání, případně zneužití některého ze zařízení v přenosovém řetězci k nežádoucímu vysílání. Na podkladě těchto skutečností představuje tedy činnost orgánů SNB realizovat plánovaná bezpečnostní opatření ve dvou variantách na všech rozhodujících objektech.

Varianta I - představuje postup v případě zjištění signálu o možném zneužití rozhlasového nebo televizního vysílání.

Varianta II - konkretizuje opatření k zabezpečení objektů před násilným napadením a zahrnuje i postupy k vyřazení objektů z provozu, čímž dojde k omezení nebo úplnému znemožnění rozhlasového a televizního vysílání.

Vyřazení příslušných zařízení z provozu je nutno provést v tomto sledu:

- a) rozhlasové ústředny a řídicí střediska dálkových a místních spojů (retranslace)
- b) rozhlasové vysílače (podle druhu vysílaného programu a vyzářeného výkonu) a základní televizní vysílače
- c) krajské zesilovací stanice a krajské radiouzly rozhlasu po drátě
- d) ostatní rozhlasové a televizní vysílače na území kraje
- e) další zařízení a prostředky čs. spojů určené k vysílání nebo doplňující řetězec přenosu (objekty se SMR, přenosové vozy, obranné vysílače)
- f) rozhlas po drátě ve 3. stupni podle okolností a vzniklé situace.

Rozhodnutí o realizaci plánu "VLNA" vyhláší ministr vnitra ČSSR na návrh náčelníků X. a XI. správy SNB po jejich vzájemné dohodě, prostřednictvím Ústředního operačního střediska.

V případě nebezpečí z prodlení mohou v oboru své působnosti vyhlásit rozhodnutí k realizaci akce VLNA náčelníci KS SNB.

O tomto rozhodnutí musí být prostřednictvím ÚOS neprodleně informován náčelník XI. správy SNB.

VARIANTA I - opatření při zjištění signálu o možném zneužití rozhlasového nebo televizního vysílání.

1) Náčelník XI. správy SNB ustanoví operativní skupinu k prověrce signálu složenou z velitele operativní skupiny a operativních pracovníků 1. odd. 4. odboru XI. S SNB. Rozhodne, které další S-StB se budou na prověrce signálu podílet.

2) Velitel operativní skupiny zajistí součinnost s odpovědnými vedoucími pracovníky obhospodařovaných objektů čs. spojů s cílem zabránit zneužití vysílání

- zpřísněním režimových opatření v ohrožených objektech a zařízeních
- vytvořením podmínek pro činnost operativní skupiny.

3) Velitel operativní skupiny organizuje prověrku signálu až do jeho úplného objasnění

- řízením činnosti vlastní operativní skupiny
- koordinací postupu podle plánů VLNA na příslušných KS SNB
- podle potřeby o přijatých opatřeních informuje v nutném rozsahu odpovědné vedoucí pracovníky čs.

spojů.

4) Velitel operativní skupiny je v neustálém spojení s vlastní operativní skupinou, která ho informuje o průběhu prověrky signálu, a dále s veliteli opatření v jednotlivých krajích.

5) Velitel operativní skupiny přebírá hlášení z jednotlivých krajů a doplněné o vlastní opatření je v souhrnné informaci předkládá náčelníku XI. správy SNB. O mimořádných nebo závažných skutečnostech informuje ihned.

6) Po ukončení prověrky signálu informuje velitel operativní skupiny o výsledku náčelníka XI. správy SNB, který rozhodne o ukončení akce VLNA.

VARIANTA II - opatření k ochraně objektů před násilným napadením.

1) Náčelník XI. správy SNB předkládá po dohodě s náčelníkem X. správy SNB návrh ministru vnitra ČSSR na realizaci plánu VLNA.

2) Náčelník XI. správy SNB podle potřeby informuje vedení resortu čs. spojů.

3) Náčelník XI. správy SNB v zájmu koordinace činností při realizaci plánu VLNA se vzájemně informuje s náčelníkem X. správy SNB o průběhu a vývoji situace na úseku Čs. rozhlasu a Čs. televize a na úseku čs. spojů.

4) Velitelem bezpečnostních opatření v oboru působnosti XI. správy SNB (úsek čs. spojů) je náčelník 4. odboru.

5) Velitel opatření určuje rozsah realizace plánů akce VLNA v souladu a v návaznosti na plány VLNA jednotlivých KS SNB. Určuje skupinu operativních pracovníků k realizaci potřebných opatření v rámci XI. správy SNB.

6) Vyhlášení akce VLNA zabezpečuje Ústřední operační středisko (ÚOS) prostřednictvím operačních středisek KS SNB. ÚOS informuje o vyhlášení akce VLNA VI. správu SNB a XII. správu SNB, které zpohotoví síly a prostředky určené k realizaci plánů VLNA příslušných operativních součástí.

7) Velitel opatření koordinuje akce, zejména nasazení sil a prostředků, na základě úzké spolupráce s veliteli opatření na jednotlivých S-StB a v souladu s jejich plány. Vychází přitom ze vzniklé situace, charakteru objektů a zařízení a opatření v plánech založených v obj. sv. 18429, díly 1 - 10.

8) Podle potřeby informuje velitel opatření v nutném rozsahu vedení objektů (čs. spojů) určených ke kontrarozvědné ochraně s cílem zabezpečit potřebné podmínky pro činnost orgánů SNB při realizaci stanovených opatření.

9) Pro potřebu spojení vyčlení VO XI. správy SNB v rámci akce VLNA řidiče se služebním vozidlem a vysílačkou VXN 110 SD.

Hlásná služba, povinnosti ÚOS a DDSS XI. správy SNB

1) Příslušníci XI. správy SNB podílející se na realizaci plánů VLNA jsou povinni podávat o průběhu služby pravidelné hlášení veliteli bezpečnostních opatření. Mimořádné a závažné události hlásí neprodleně.

2) Útvary KS SNB podávají souhrnné informace za období 24 hodin vždy do 08,00 hodin cestou ÚOS XI. správy SNB.

3) Ústřední operační středisko po obdržení rozhodnutí o realizaci plánu akce VLNA:

a) zabezpečí neprodleně proniknutí tohoto rozhodnutí k:

- operačním střediskům KS SNB
 - vedení VI. správy SNB
 - vedení XII. správy SNB
 - příslušnému náměstkovi ministra vnitra ČSSR
 - náčelníku XI. správy SNB
 - DDSS XI. správy SNB
- (viz příloha č. 6)

b) předává denní souhrnné informace vedení XI. správy SNB. Mimořádné informace hlásí neprodleně

- ministru vnitra ČSSR
- příslušnému náměstkovi ministra vnitra ČSSR
- náčelníku XI. správy SNB

c) zabezpečuje další úkony podle pokynů ministra vnitra ČSSR, příslušného náměstka ministra vnitra ČSSR a náčelníka XI. správy SNB.

4) DDSS XI. správy SNB po obdržení rozhodnutí o realizaci plánů VLNA

a) neprodleně informuje náčelníka XI. správy SNB

- příslušného zástupce náčelníka XI. správy SNB
- velitele bezpečnostních opatření
- další funkcionáře podle rozhodnutí náčelníka XI. správy SNB

b) zpohotovuje podle plánu VLNA síly a prostředky (viz příloha č. 7)

c) organizuje spojení velitele opatření s KS SNB

d) prověřuje čas zpohotovnění sil a prostředků a realizace opatření v plánech VLNA na KS SNB a [o] výsledcích informuje náčelníka XI. správy SNB a velitele bezpečnostních opatření

e) přebírá souhrnná hlášení z KS SNB a předává je veliteli opatření, o mimořádných hlášeních informuje neprodleně náčelníka XI. správy SNB

f) provádí další úkony podle pokynů náčelníka XI. správy SNB nebo jeho zástupce a velitele bezpečnostních opatření.

[Přílohu č. 1 - "Schema distribuce rozhlasové modulace", č. 2 - "Schema distribuce televizního signálu", č. 3 - "Schema distribuce televizního signálu při přenosu" a č. 4 - "Schema členění organizací rezortu čs. spojů" neuvádáme.]

ROZDĚLENÍ OBJEKTŮ A ZAŘÍZENÍ PODLE OBORU PŮSOBNOSTI - příloha č. 5

Útvar SNB	Organizace čs. spojů zabezpečující vysílání	Počty prostředků v plánech	Celkem
4. odbor XI. S SNB	FMS, ÚŘS Praha, SR Praha, SDK Praha	- -	- -
3b. odbor S-StB Praha	Středočeské řed. spojů Praha, OSR Praha, OSR Stř. Čechy - OSDK Praha, ŘT Praha	2TV, 5RV, 2 RÚ, 1 Ruš., RPD, retranslace	14
3. odbor S-StB Ústí n.L.	Severočeské řed. spojů Ústí, OSR sev. Čechy - Buková Hora, OSDK Ústí n. L.	2 TV, 2 RV, 1 KR, ZS	6
3. odbor S-StB Plzeň	Západočeské řed. spojů Plzeň, OSR Záp. Čechy Plzeň	8 TV, 2 RV, 1 Ruš., 1 KR, 1 ZS	13
3. odbor S-StB Č.Budějovice	Jihočeské řed. Spojů Č.Budějovice, OSR Již. Čechy - Kletč, OSDK Tábor	1 TV, 2 RV, 1 KR, ZS	5

3. odbor Hr. Králové	S-StB Východočeské řed. spojů, OSR Vých. Čechy - Litomyšl, OSDK Hr. Králové	2 TV, 2 RV, 1 KR, 2 ZS	7
3. odbor S-StB Brno	Jihomoravské řed. spojů Brno, OSR Jižní Morava - Brno, OSDK Brno včetně RÚ, ŘSDS	5 TV, 5 RV, 1 Ruš., 1 KR, 1 ZS	13
3. odbor S-StB Ostrava	Severomoravské řed. Spojů Ostrava, OSR Sev. Morava - Hošťálkovice, OSDK Ostrava	4 TV, 2 RV, 1 KR, ZS	8
3. odbor S-StB Bratislava	Ústředné riaditeľstvo spojov Blava, Západoslóvenské riad. Blava, Riaditeľstvo telekom. Blava, OSR Blava, OSDK Blava, SR, SDK	5 TV, 3 RV, 1 KR, 1 ZS + RÚ, ŘSDS	11
3. odbor S-StB B. Bystrica	Stredoslov. riad. spojov B. Bystrica, OSR Str. Slov., OSDK Žilina	6 TV, 4 RV, 1 KR, 1 ZS + RÚ	12
3. odbor S-StB Košice	Východosl. riad. spoj. Košice, OSR Vých. Slov. - Čižatice, OSDK Košice	2 TV, 3 RV, 1 KR, ZS, 1 Ruš.	8
C E L K E M :			
97			

LEGENDA k příloze č. 5

FMS - Federální ministerstvo spojů
 ÚŘS - Ústřední ředitelství spojů
 SR - Správa radiokomunikací
 SDK - Správa dálkových kabelů
 OSR - Oblastní správa radiokomunikací
 OSDK - Oblastní správa dálkových kabelů
 ŘT - Ředitelství telekomunikací
 TV - televizní vysílač
 RV - rozhlasový vysílač
 RÚ - rozhlasová ústředna
 Ruš. - rušička = obranný rozhlasový vysílač
 RPD - rozhlas po drátě
 KR - krajský radiouzel rozhlasu po drátě
 ZS - zesilovací stanice
 ŘSDS - řídicí středisko dálkových spojů

P o k y n y

pro ÚOS FMV při vyhlášení akce VLNA - příloha č. 6

Pod heslem VLNA jsou zpracovány plány bezpečnostních opatření k ochraně rozhlasového a televizního vysílání a k ochraně příslušných objektů před násilným napadením. Plány VLNA jsou rozděleny podle ochraňovaných úseků na 3 části:

VLNA 1 - opatření k Čs. rozhlasu
 VLNA 2 - opatření k Čs. televizi
 VLNA 3 - opatření v objektech čs. spojů.

Rozhodnutí o realizaci opatření v rámci plánu VLNA vyhlásí ministr vnitra ČSSR prostřednictvím ÚOS FMV. V případě nebezpečí z prodlení jsou oprávněni k vyhlášení tohoto rozhodnutí náčelníci X., XI., XII. S SNB nebo náčelníci KS SNB v oboru svých působností s tím, že o svém rozhodnutí neprodleně informují ÚOS FMV.

V rozhodnutí o vyhlášení akce VLNA informuje vyhlášující funkcionář ÚOS FMV o tom, v kterém druhu objektu budou opatření prováděna, a dále upřesní, zda bude akce VLNA provedena celostátně nebo v omezeném rozsahu s udáním kraje.

Při vyhlášení akce VLNA 1 nebo VLNA 2 je nutno vyhlásit současně i akci VLNA 3, při které se realizují bezpečnostní opatření v objektech spojů a k níž jsou ÚOS FMV vydány tyto pokyny.

Po sdělení rozhodnutí o vyhlášení akce VLNA 3 ÚOS FMV zabezpečí:

- 1/ Proniknutí tohoto rozhodnutí k:
 - operačním střediskům KS SNB
 - náčelníku XI. správy SNB
 - vedení VI. správy SNB
 - vedení XII. správy SNB

- příslušnému náměstkovi ministra vnitra ČSSR
- DDSS XI. správy SNB.

2/ O vyhlášení akce VLNA 3 při nebezpečí z prodlení v působnosti některého ze zainteresovaných útvarů (KS SNB) informuje neprodleně následující funkcionáře:

- ministra vnitra ČSSR
- příslušného náměstka ministra vnitra ČSSR
- náčelníka XI. správy SNB /prostřednictvím DDSS XI. S SNB/.

3/ Po vyhlášení akce VLNA 3 zprostředkuje předávání pokynů a informací mezi XI. S SNB jako řídícím útvarem akce a náčelníkem součástí, na jejímž území bude akce prováděna.

- 4/ Předávání denní souhrnné informace vedení XI. správy SNB. Mimořádné informace hlásí neprodleně
- ministru vnitra ČSSR
 - příslušnému náměstkovi ministra vnitra ČSSR
 - náčelníku XI. správy SNB.

5/ Zabezpečuje další úkony podle pokynů ministra vnitra ČSSR, příslušného náměstka a náčelníka XI. správy SNB.

P o k y n y

pro DDSS XI. správy SNB při akci VLNA 3 - příloha č. 7

Základní ustanovení:

Akci VLNA vyhláší ministr vnitra ČSSR na návrh náčelníků X. a XI. správy SNB prostřednictvím ÚOS FMV.

V případě nebezpečí z prodlení jsou oprávněni vyhlásit akci VLNA také náčelníci X., XI., XII. správy SNB a náčelníci KS SNB v oboru svých působností. O tomto rozhodnutí neprodleně informují ÚOS FMV.

Plán VLNA je zpracován do 3 dílčích plánů podle ochraňovaných úseků:

- a) VLNA 1 - pro objekty Čs. rozhlasu
- b) VLNA 2 - pro objekty Čs. televize
- c) VLNA 3 - pro objekty čs. spojů, k jejichž ochraně má zpracován samostatný plán opatření XI. správa SNB.

Cinnost DDSS XI. správy SNB:

- 1/ Neprodleně vyrozumí náčelníka XI. S SNB nebo jím pověřeného zástupce.
- 2/ Vyrozmět velitele bezpečnostních opatření /náčelník 4. odboru/, v jeho nepřítomnosti pověřeného zástupce, a v mimopracovní době zajistí jeho dopravu na pracoviště.
- 3/ Vyrozměti níže uvedené pracovníky 1. oddělení 4. odboru XI. S SNB a v mimopracovní době zajistí jejich dopravu na pracoviště.
- 4/ U náčelníka autočety zajistí pro potřebu operativní skupiny služební vozidlo s řidičem a radiostanicí.
- 5/ Organizuje spojení velitele opatření s KS SNB a operativní skupinou 4. odboru XI. S SNB.
- 6/ Prověřuje čas zpohotovosti sil a prostředků a realizace opatření podle plánů KS SNB a o výsledcích informuje náčelníka XI. správy SNB a velitele bezpečnostních opatření.
- 7/ Přebírá souhrnná hlášení z KS SNB a předává je veliteli opatření, o mimořádných hlášeních informuje neprodleně náčelníka XI. S SNB.
- 8/ O průběhu akce pořizuje samostatný stručný záznam. Do operačního deníku zaznamenává pouze čas a obsah důležitých sdělení.
- 9/ Provádí další úkony podle pokynů náčelníka XI. S SNB nebo jeho zástupce a velitele bezpečnostních opatření.

Přehled pracovníků, kteří budou vyrozuměni a v mimopracovní době svezeni na pracoviště:

[Na vybodkovaných částech řádků je rukou připsané "s. KOUDELMKA Pavel 434263, s. ŽÁČEK Pavel 822237, s. DURA Petr 835795, s. BÍN Josef 5271 Kralupy n/Vlt.".]

Příloha č. 8 - Dílčí plány VLNA 1 - 3 - odůvodnění

Realizace plánovaných opatření včetně nasazení vyčleněných sil a prostředků zainteresovaných součástí je předpokládána takto:

- 1/ Při ohrožení rozhlasového vysílání jeho zneužitím nebo násilným napadením objektů budou provedena opatření ve smyslu plánů VLNA 1 a VLNA 3.
- 2/ Při ohrožení televizního vysílání jeho zneužitím nebo násilným napadením objektů budou provedena opatření ve smyslu plánu VLNA 2 a VLNA 3.
- 3/ Při ohrožení rozhlasového nebo televizního vysílání na úseku čs. spojů budou provedena opatření podle plánů VLNA 3, tj. v souladu s plány zpracovanými 3. odbory správ Štb po linii čs. spojů a plánem XI. S SNB, který je završuje.

Realizace opatření může být podle druhu vysílání, objektů a stupně ohrožení vyhlášeno pod hesly pro:

- a) VLNA 1 a VLNA 3 - objekty čs. rozhlasu a čs. spojů pro rozhlasové vysílání
- b) VLNA 2 a VLNA 3 - objekty Čs. televize a čs. spojů pro televizní vysílání
- c) VLNA 3 - objekty čs. spojů, které se na distribuci a vysílání rozhlasového a televizního signálu podílejí.

Rozhodnutí k realizaci plánů VLNA vydává ministr vnitra ČSSR na návrh náčelníků X. a XI. správy SNB prostřednictvím ÚOS FMV, které pod hesly VLNA 1, 2, 3 zpohotovuje zainteresované útvary, a tyto v oboru své působnosti plní úkoly podle vlastních plánů.

V případě nebezpečí z prodlení mohou vyhlásit rozhodnutí o realizaci plánů VLNA samostatně náčelníci X., XI., XII. správy SNB a náčelníci KS SNB. O tomto rozhodnutí neprodleně informují ÚOS FMV."

Vid' *Securitas Imperii* č. 6-I/2000, s. 220 - 232.

11a

1989, 20. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia.

[...]ª

V súvislosti s vystúpením študentov 17. 11. 1989 v Prahe a kampane IDC vedenou v tejto súvislosti, boli na území hl. m. Bratislavy a Zs. kraja zisťované nasledovne poznatky:

- dňa 18. 11. 1989 v činohre Novej scény v Bratislave pred večerným predstavením vystúpil herec Marián Labuda, ktorý prečítal asi 70 prítomným divákovi výzvu pražských divadelných umelcov, odsudzujúcich zásah bezp. zložiek proti študentom v Prahe a na protest bolo predstavenie zrušené, podobne bolo zrušené predstavenie i dňa 19. 11. 1989, keď výzvu prečítala herečka Magálova a Martin Huba. Dňa 20. 11. sa stretli divadelní umelci z Bratislavy v Štúdiu S, kde rokovali o výzve pražských divadelných umelcov a rozhodli sa odvolať v čase od 20. do 24. 11. 1989 predstavenia v Bratislave. S cieľom rozšírenia výzvy dňa 20. 11. 1989 odcestovali do Trnavy do Divadla pre deti a mládež herci Šimon a režisér Nvota, ktorí sem priniesli výzvu pražských divadelných umelcov, výzvu študentov DAMU z Prahy a výzvu slovenských divadelných umelcov k protestu proti zásahu bezp. zložiek proti študentom v Prahe. Na znak protestu majú byť tieto výzvy prečítané 20. 11. 1989 na predstavení. Výzvu podpísalo 17 členov trnavského divadla. Na protest proti zásahu bezp. zložiek ďalej vyzývajú k štrajku umelcov na 27. 11. 89.

- dňa 19. 11. 1989 skupina umelcov pod vedením Petra Horvátha, učiteľa ľudovej školy umenia v Bratislave, sa pokúsila v štud. domove Ľ. Štúra v Bratislave cestou internátneho školského rozhlasu odvysielať výzvu k študentom k protestným akciám proti zásahom Bezpečnosti v Prahe. Riaditeľ ŠD a členovia internátneho školského rozhlasu odmietli výzvu odvysielať.

- dňa 19. 11. 1989 v podchode na Mierovom námestí v Bratislave boli vylepené výzvy k demonštrácii v dňoch 22. a 23. 11. 1989 pred Justičným palácom v Bratislave o 09,00 hod. a o 16,00 hod. na nám. SNP za oslobodenie JUDr. Čarnogurského, ako aj nalepený transparent v znení "Jan Opletal - 17. 11. 1939

Martin Šmíd¹ - 17. 11. 1989
nezabudneme"

- dňa 20. 11. 1989 podobné výzvy k demonštráciám za oslobodenie JUDr. Čarnogurského boli zaznamenané v štud. domove Mladá garda, štud. domove Ľ. Štúra, v štud. domove v Mlynskej doline a v kine Obzor v Bratislave.

- v ŠD v Mlynskej doline sa 20. 11. 1989 vyskytli na všetkých poschodiach nápisy "Smrť komunistom", "Jakeša do koša", nákrasy šibenice s nápisom KSČ, truhly s menami Jakeš, Adamec, Fojtík a ďalší, preškrtnutý nápis KSČ.

- dňa 20. 11. 1989 v ŠD Mlynskej doline boli rozšírené letáky s výzvou študentov DAMU k protestnému generálnemu štrajku študentov a všetkých občanov dňa 27. 11. 1989 a výzvy k bojkotovaniu vyučovacieho procesu v dňoch 20. - 24. 11. 1989 na protest proti "masakru" 17. 11. 1989 v Prahe. Následne bolo zistené, že študenti právnickej fakulty /asi 200/ a filozofickej fakulty /asi 500/ na UK v Bratislave odmietli 20. 11. 1989 sa zúčastniť vyučovacieho procesu a v aule UK bola verejne prečítaná prítomným študentom výzva pražských študentov k bojkotovaniu vyučovacieho procesu a gen. štrajku na deň 27. 11. 1989.

- dňa 20. 11. 1989 je plánované v Unic klube v ŠD v Mlynskej doline stretnutie študentov od 19.00 - 21.00 hod., je predpoklad, že toto bude zneužitá k útokom proti KSČ a vláde za zásah v Prahe.

- dňa 20. 11. 89 sa na Vyš. škole múzických umení v Bratislave na nádvorí zhromaždili študenti, kde prebiehal zber podpisov za štrajk dňa 27. 11. 1989 od 12.00 - 14.00 hod. k

študentom vystúpil rektor VŠMU.

Náčelník S-ŠtB Bratislava

pplk. JUDr. Ladislav H o r á k / 14141-142 +++

^a Č. p. OS-0048-233/OA-89. V hlavičke je namiesto "Súrne" uvedené "Pilně". Na našej kópii chýba horná časť DSI, tj. celá bratislavská pečiatka asi aj niektoré podpisy, podľa šifry u odosielateľa to teda vyzerá na to, že bola odoslaná bezprostredne pred svojou druhou časťou (viď dok. 11b). Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 21. XI. 1989, č. j. CB-0038-419/03-89; vpravo pod ňou rukou pripísané zakrúžkované "inf. N II. S", k tomu je pripojený zrejme Kupkov vlastnoručný podpis s rukou písaným dátumom "20. 11. 89". Adresáti dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a analytický odbor ZNB.

¹ Meno 'Martin Šmíd' nebolo pre Štátnu bezpečnosť pred 17. novembrom 1989 neznáme, objavovalo sa z času na čas v denných situačných správach. K osobe M. Šmída (1963) bol 6. 4. 1989 1. odd. 11. odb. II. S-ZNB zavedený ZPO "HAVLAS", reg. č. 37139: zničený 6. 12. 1989. K osobe M. Šmída (1970), syna redaktorky Svobodného slova Jany Šmídovej, existuje tiež výpis zo zvodiek sledovania v dňoch po 16. 11. 1989, ktorý spracovala IV. S-ZNB (prípisy po strane vzhľadom k tomu, že neuvádzajú žiadnu novú informáciu, vynechávame):

"20. 11. 1989 - pondělí

Cíl: kontrola činnosti v souvislosti s událostmi navazujícími na výročí 17. novembra sledováno od 14.25 do 00.15 hodin dne 21. 11. 1989

V 15.15 hod. přijel před bydlíště objekta v ul. [...] vůz TAXI ADA 44-74, ze kterého vystoupili 4 muži s filmovací technikou, a zašli do bydlíště objekta společně s dalším mužem, který přišel do ul. Šrobárovy. Vůz TAXI čekal před uvedeným domem. Po 3 min. všech 5 mužů z domu vyšlo, nesli filmovací techniku a 2 muži s částí techniky nasedli zpět do vozu TAXI. Zbylí 3 muži s další technikou odešli do ul. Šrobárovy, kde nasedli do zaparkovaného vozu VAZ-combi červený ACV 23-75 (majitel: ČST - P-1, Jindřišská 16) a oba vozy odejely.

Ve 21.20 hod. přišli před bydlíště objekta muž a žena, pro přehled ADAM (asi 30 let, 168 cm, střední postavy, oválný obličej, tmavší vlasy s výraznou čelní pleší, dioptrické brýle) a EVA (asi 28 let, 168 cm, střední postava, tmavší vlasy). Těmto z okna bytu zamával objekt a ADAM s EVOU čekali před domem. Po 5 min. vyšel objekt z domu, nic nenesl a byl doprovázen asi 7-letou dívkou. Připojili se k ADAMOVÍ a EVĚ a společně odešli na nám. V. I. Čapajeva, kde zašli do hostince U Jahelků. Tento vzápětí opustili a odešli do ul. 28. pluku, kde ve 21.45 hod. zašli do bistra Korzo v domě č. 29. Po 1 min. z bistra vyšli a pokračovali do ul. U Roháčových kasáren, a kam v této ulici zašli, nebylo zjištěno.

Do ukončení akce objekt uvedený prostor neopustil.

Chování objekta bylo klidné, bez známek osobní kontroly. Následným šetřením bylo zjištěno, že v ul. [...] v minulosti bydlely:

Š m í d o v á Iva, nar. [...] 1965, provdaná BLAŽKOVÁ,

Š m í d o v á Dagmar, nar. [...] 1943, rozená DVOŘÁČKOVÁ, provdaná LAPAČOVÁ.

Obě bydlely u D v o ř á č k a Václava, nar. [...] 1917.

V současné době tyto ženy bydlí:

Š m í d o v á Iva - P-4, Chodov, [...],

L a p a č o v á Dagmar - P-10, [...].

21. 11. 1989 - úterý

Cíl stejný

sledováno od 06.30 do 22.30 hodin

Záchyt objekta byl prováděn v ul. U Roháčových kasáren před domem č. 18 a 20. Objekt spatřen nebyl.

V 08.30 hod. z domu č. 20 vyšel muž asi 20 let, který měl kolem krku sádrovou výstuhu. Vzápětí za ním vyšel další muž, též kolem 20 let, který měl pravou ruku v sádře. Tento odešel směrem do ul. 28. pluku. Muž se sádrovou výstuhou zašel zpět do domu č. 20. V 10.00 hodin opět vyšel ve společnosti ženy a malého dítěte. Společně nasedli do vozu [...] vínový Golf VW (majitelem je H a s t r m a n o v á Kateřina, nar. [...] 1965, bytem Praha 3, [...]) a společně odjeli do ul. 28. pluku.

22. 11. 1989 - středa

Cíl stejný

sledováno od 06.30 do 15.05 hodin

Objekt nebyl spatřen."

A MV ČR, neuspořádané materiály IV. S-SNB, mikrofilm "X 58".

11b

1989, 20. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia - II. časť.

[...]^a

Vec: Denná situačná informácia - druhá časť.

- v np. Doprastav Bratislava bolo zistené, že vodič C s ö l l e Ľudovít, člen KSČ, rozširoval medzi spoluzamestnancami informáciu: že 27. 11. má byť vyhlásený gen. štrajk. Podobné ohlasy o tom, že 27. 11. 1989 bude generálny štrajk, sú zisťované i v prostredí nelegálnych štruktúr a laického apoštolátu.

O situácii sú priebežne informované stranické orgány a v súlade s R MV ČSSR¹ sú prijímané opatrenia k ovplyvňovaniu bezp. situácie.

Dňa bmqmqmqoio [21. 11. 1989 ?] v Šali, okr. Galanta, boli zneužívané oslavy narodenín Ľudovíta Tótha, člena Vörös Martyho klubu v Šali. Za účasti asi 90 osôb, členov Csemadok-u, klubu mladých maď. spisovateľov z Dun. Stredy (fik) a nezistených občanov MR boli na stretnutí prerokovávané nacionalistické požiadavky spočívajúce v:

- nabádani k vytvoreniu politického krídla kresťansko - demokratického typu v prostredí maď. menšiny,
- k požadovaniu kultúrnej a politickej autonómie maď. menšiny v ČSSR,
- k aktivizácii činnosti predstaviteľov maď. nacionalizmu a jej prepojenie na zahraničie (v prípade neriešenia ich požiadaviek hodlajú sa obrátiť na OSN so sťažnosťou na ČSSR).

Sú prijaté opatrenia k doprevereniu poznatku a ustanoveniu hlavných organizátorov a podľa výsledku bude prijaté ďalšie opatrenie.

Náčelník S-ŠtB Bratislava

pplk. JUDr. Ladislav H o r á k / 14141-142 + + +

^a Č. p. OS-0048-233/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 20. XI. 1989 v 17.00 hod., **číslo zprávy** 10904. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 21. XI. 1989, č. j. CB-0038-418/03-89; nad ním rukou pripísané "s. Kabele, s. Kolář", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy (u Koláňa navyše pečiatkou dátum "27. listop.") a Zamykalov podpis. Vpravo od pečiatky je asi Kupkov vlastnoručný podpis s rukou písaným dátumom "20. 11. 89" a dva prípisy: "pro s. V." (škrtnuté) a "inf. N II. S" (zakrúžkované). Adresátni dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a analytický odbor II. správy ZNB.

¹ Genpor. Ing. František Kincel vydal RMV ČSSR č. 17 z 20. 11. 1989 "Vyhlásení mimořádných bezpečnostních opatření"; predovšetkým vyhlásil k ôsmej rannej hodine až do odvolania 3. stupeň MBO "pro útvary FMV, útvary podřízené FMV, bezpečnostního úseku MVŽP ČSR, útvary bezpečnostního úseku MVŽP SSR, Pohotovostní pluk VB ČSR, Pohotovostní útvar VB pro SSR, správu SNB hl. m. Prahy a Středočeského kraje, správu SNB hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje, krajské správy SNB, okresní správy SNB a útvary jim na úroveň postavené", stanovil 50% dosiahnuteľnosť príslušníkom týchto útvarov a najmä nariadil aktivizovať operačný štáb FMV, operačné štáby Praha a operačný štáb Bratislava; posledne menovaný "s úkolem řídit a koordinovat bezpečnostní opatření k ochraně klidu a veřejného pořádku na území hl. m. Bratislavy a Západoslovenského kraje". Ďalšie body boli:

"2. aktivizovat agenturně operativní činnost příslušníků SNB k vyhledávání, soustřeďování a vyhodnocování signálů o pokusech narušovat klid, veřejný pořádek, výrobu a zásobování; zvláštní pozornost věnovat pokusům antisocialistických živlů pronikat na závody a do prostředí mládeže s cílem zneužít je k otevřeným provokačním a nátlakovým akcím;

3. organizovat v době MBO zvýšený výkon hlídkové a obchůzkové služby se zaměřením na místa předpokládaného páchaní trestné činnosti s cílem zabránit výkytu hanlivých nápisů a závadových letáků; zvýšenou pozornost věnovat důležitým stranickým, státním a hospodářským objektům;

4. realizovat potřebná opatření k zamezení pokusům o koordinovaný postup vnitřního protivníka s protisocialistickými skupinami v sousedních socialistických zemích;

5. plnit důsledně úkoly k zabezpečení ochrany státních hranic, zabránit příjezdu a vniknutí nežádoucích osob do ČSSR, dovozu nepřátelských písemností a materiálů na území Československa;

6. zabezpečit kvalitní procesně využitelnou dokumentaci podvrtné činnosti vnitřního protivníka k provedení dalších opatření ve smyslu příslušných právních procesů;

7. zintenzivnit kontrolu pracovníků zastupitelských úřadů kapitalistických států a akreditovaných pracovníků cizích sdělovacích prostředků;

8. navázat součinnost s územními štáby Lidových milicí a vojenskými správami ČSLA a zajistit připravenost

jejich sil a prostředků pro případ využití k posílení bezpečnostních opatření;

9. vytvořit v době vyhlášení MBO pro OŠ FMV zálohy sil a prostředků Společného operačního štábu ČSSR uvedené v Centrálním plánu MBO - o nasazení těchto sil a prostředků rozhodne náčelník OŠ FMV;

10. aktivizovat politickovýchovnou práci v SNB se zvláštním důrazem na příslušníky operativní služby a příslušníky zařazené do pořádkových jednotek VB, zabezpečit potřebnou přípravu řídicích struktur a pořádkových jednotek VB a SNB, realizačních a výjezdových skupin vyšetřovatelů dopravních nehod;

11. vytvořit potřebné materiální, zdravotnické a týlové zabezpečení příslušníků, kteří jsou veleni do výkonu služby v rámci MBO;

12. vyhodnocovat průběžně bezpečnostní situaci na daných teritoriích a informovat o ní příslušné stranické a státní orgány;

13. přijmout na základě vývoje bezpečnostní situace v jednotlivých krajích další odpovídající opatření k zajištění klidu a veřejného pořádku...“.

Úplné znenie RMV ČSSR vid' *Securitas Imperii* č. 4-III/1998, s. 715 - 723.

12

1989, 23. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia.

[...] ^a

Vec: Denná situačná informácia

1) nepriat. činnosť:

a/ vonk. protivníka:

Cestou prameňa /1/ bolo zistené, že v NSR boli úradnou cestou prijaté opatrenia u čs. emigrantských centier a osôb s polit. azylom, aby nevystupovali na verejnosti za podporu udalostí v ČSSR. Vystupovať môžu iba katolícke združenia a organizácie ako napr. Ost Brieste Hilfe a pod. V NSR je šírená kampaň proti zákroku ZNB v Prahe, podnecovaná šírením amatérskych videozáznamov, ktoré zaznamenávajú iba použitie miernejších prostriedkov. Zo strany holandskej pobočky Amnesty International bol zistený záujem vykonať symbolický súd za udalosti v ČSSR so s. Jakešom a toto spropagovať v západ. masovokomunikač. prostriedkoch.

Pracovník NBC Presley Kevin, nar [...] 1956, sa v Bratislave viackrát pokúsil nakontaktovať na A. Dubčeka v jeho byte. Nakolko sa dozvedel, že tento je údajne v Prahe, odcestoval do Prahy.

Bola info. telefonicky 2. S-ZNB Praha.¹

b/ vnútorného nepriateľa:

Prameňom /2/ bolo zistené, že dňa 23. 11. 1989 sa na byte JUDr. Čarnogurského Jána v Bratislave zišli členovia HOS² a laického apoštolátu³ Mikloško⁴, Ponická⁵, Nič, Merta, Šoltýs, Ivan Čarnogurský a Čarnogurský Ján mladší a z Helsinského výboru Gerald Nagler.⁶ Na stretnutí posudzovali otázku založenia "Demokratického fóra" v Bratislave. Toto by malo predložiť komplexný program v oblasti politickej, spoločenskej a hospodárskej. Zameranie programu majú prerokovať s koordinačným štrajkovým výborom študentov pre SSR, ktorý je v Bratislave vytvorený zo zástupcov študentov bratislavských VŠ. Na stretnutí zhodnotili vývoj situácie ako strácania pozícií funkcionárov i celej KSČ v celej spoločnosti. KSČ podľa nich už nemá reálnu moc, resp. táto je veľmi oslabená, a preto musia vystúpiť na verejnosti. Prehlásenie "Demokratického fóra" hodlajú predniesť na zhromaždení občanov na nám. SNP o 16.00 hod. dňa 23. 11. 1989 v Bratislave.

Sú prijímané opatrenia k ďalšej kontrole činnosti HOS-u.

Náčelník správy ŠtB Bratislava

pplk. JUDr. Ladislav Horák / 14426-427 +++

^a Č. p. OS-0048-236/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 23. XI. 1989 v 15.35 hod., **číslo zprávy** 11106. Vpravo pečiatky "5" a **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0038-421/03-89; medzi nimi je rukou pripísané "s. LAMACZ, HUSEK, KNÍŽEK, KREJČÍ, KABELE", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy (u Lamacza naviac rukou dátum "15/12"). Adresátni dennej situačnej správy boli OAI VOS FMV a AO II. správy ZNB.

¹ Hlavná správa kontrarozviedky Zboru národnej bezpečnosti (krycím názvom II. S-SNB) bola zriadená na základe RMV ČSSR č. 12/1988 a medzi jej úlohy patrilo riadiť, organizovať, koordinovať, niest zodpovednosť a "ve stanoveném rozsahu" uskutočňovať "na celém území Československé socialistické republiky kontrarozvědnou činnost

a) proti speciálním službám nepřítele, jejich činnost je naměřena proti ČSSR a zemím socialistického společenství /dále jen 'ZSS' /;

b) na ochranu československé ekonomiky i ochranu zájmů ekonomiky socialistických států a nově vznikajících socialistických států, se kterými bude navázána hospodářská spolupráce, a ochranu státního tajemství na celém území ČSSR;

c) k ochraně ČSSR a ZSS proti vnitřnímu nepříteli a ideologické diverzi."

Bližšie vid' Organizační řád hlavní správy kontrarozvědky SNB, in: ŽÁČEK, Pavel, Hlavní správa kontrarozvědky v dokumentech (1988-89), *Securitas Imperii* č. 2/1994, s. 192 - 205.

² Problematika "Hnutí za občanskou svobodu" - komplexní iniciativa - zákl. polit. otázek - nepř." bola na federálnej úrovni administratívne podchytená 25. 10. 1989 3. odd. 10. odb. II. S-ZNB v OBZ "HOS", reg. č. 36166: zničený 6. 12. 1989.

³ Táto problematika bola na federálnej úrovni administratívne podchytená 27. 1. 1971 1. odd. 3. odb. II. S-FMV v OBZ "KATOLIČTÍ LAICI" (dle EZO: "LAIK"), reg. č. 2025 (preregistrovaný z reg. č. 238 HS-StB ČSR): pri reorganizácii v roku 1974 prevedený na 1. odd. 5. odb. X. S-FMV, zničený 5. 12. 1989 na 1. odd. 9. odb. II. S-ZNB.

⁴ K osobe Františka Mikloška (1947) bol 1. odd. 5. odb. X. S-ZNB 7. 4. 1988 zavedený kontrolný zväzok "MIKI", reg. č. 35412 (akcia 4. odd. 2. odb. XII. S-SNB vedená OZ reg. č. 27794): zničený 6. 12. 1989 na 1. odd. 9. odb. II. S-ZNB.

K uvedenej osobe existuje memorandum, ktoré 31. 3. 1988 spracovalo 4. odd. 2. odb. XII. S-ZNB (uvedené oddelenie viedlo k F. Mikloškovi v problematike "rím. katolícka cirkev, nelegálna cirkev" OZ "MIKI", reg. č. 27794; ako operatívny pracovník zodpovedný za akciu je uvedený kpt. Marián POLÁK, ako jeho nadriadený kpt. Pavol Sekereš):

"vozidlo - VP: nemá - nevlastní

popis osoby: [...]

zvl. znamenie: nemá

dôvod rozpracovania: v zmysle § 178 a 112 TZ, nakoľko sa jedná o popredného predstaviteľa nelegálnej cirkvi na Slovensku. Má vytvorený vlastný kanál na RSE a udržiava styky tiež s poprednými predstaviteľmi pravice v Bratislave.

styky v Prahe: vid' príloha

styky na ZÚ: na Veľvyslanectvo USA a V. Británie cestou Jána ČARNOGURSKÉHO

Stanovisko IV. odboru /TU/:

Objekt je rozpracovaný od roku 1983. Vykonáva násilnú sebakontrolu už od bytu. Pri použití MHD nastupuje posledný a vyskakuje pri zvukovom znamení, prestupuje z jedného spoja na druhý, často necháva odísť viacero spojov. Je všímavý voči chodcom a vozidlám vo svojej blízkosti. Navštevuje kostoly, nemá veľa známych, odchádza z nich i bočnými východmi. Sám nešoféruje, pri vození sa vo vozidle je otočený dozadu a pozoruje pohyb za sebou. Vyhľadáva ľudoprázdne miesta a lesné priestory, najmä vtedy, keď zistí, že je sledovaný. Snaží sa sledovačke uniknúť. Udržiava styky so Šimečkom st., Jablonickým, Čarnogurským Jánom a Kusým.

Príloha: 1

Styková báza objektu akcie "MIKI", reg. č. zväzku 27794 - Praha

TOMÁŠEK František, nar. [...] 1899, Praha, [...]; BENDA Václav, nar. [...] 1946, bytom Praha 2, [...]; MÁDER [MÁDR] Otto, nar. [...] 1917, Praha, [...]; MALÝ Václav, nar. [...] 1950, Praha 5, [...].

⁵ K osobe Hany Ponickéj (1922) bol 14. 2. 1979 1. odd. 2. odb. X. S-ZNB zavedený kontrolný zväzok "MLÝN", reg. č. 16708 (OP od 17. 1. 1980(?) Beníšek; zavedený k akcii S-ŠtB B. Bystrica vedenej v OZ reg. č. 6154, 3. 4. 86 odovzdaný na 2. odd. 2. odb. XII. S-ZNB), zničený 7. 12. 1989 na 3. odd. 11. odb. II. S-ZNB.

⁶ K osobe G. Naglera (1929) bol 3. odd. 12. odb. II. správy ZNB 13. 11. 1989 zavedený ZPO "ŠVED", reg. č. 37983 (preregistrovaný z reg. č. 39634 XII. správy ZNB): zničený 8. 12. 1989.

13a

1989, 24. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia.

[...]^a

Vec: Denná situačná informácia

Dňa 23. 11. 1989 po skončení zhromaždenia občanov v Bratislave na matematicko-fyzikálnej fakulte UK sa zišli študenti, ktorí sa rozhodli dňa 24. 11. 1989 vykonať štrajkovú brigádu na Hviezdoslavovom nám. v Bratislave s tým, že od 16.00 hod. dňa 24. 11. 1989 sa tu uskutoční zhromaždenie občanov na podporu požiadaviek študentov a umelcov.

V Piešťanoch, okr. Trnava, počas predstavenia divadla P. O. Hviezdoslava herec Michal Dočolomanský a sprejadzajúci zvukár Juraj Hamara rozširovali medzi divákmi študentmi

strednej hotelovej školy výzvy umelcov a výzvy k robotníkom a roľníkom v ČSSR s tým, aby tieto rozmnožili a rozšírili v Piešťanoch.

V Leviciach od 17.00 hod. do 17.45 hod. sa uskutočnilo pred domom kultúry zhromaždenie občanov v počte asi 150 osôb. Na zhromaždení boli prečítané výzvy študentov, list kardinála Tomáška, výzva na generálny štrajk a výzva občanov mesta Levice. Výzvu občanov prečítal Bohuš Hornák, prac. Slovenského priemyslu kameňa v Leviciach a táto obsahovala 10 bodov. Okrem iného sa v nej žiadajú slobodné voľby, bezstranícke súdy a prokuratúra, rehabilitácia A. Dubčeka, prehodnotenie roku 1968-69, odvolanie z funkcií komunistov zodpovedných za súčasný stav a pod. Zhromaždenie organizoval K e r t é s z Koloman, nar. 1964, robotník [?] na VŠE v Bratislave, ktorý požadoval povolenie zhromaždenia na OV KSS a MSNV v Leviciach. Menovaný bol predvedený na útvar VB, nakoľko mal neplatný občiansky preukaz. Pri predvolaní bol u neho zaistený väčší počet letákov a výziev bratislavských študentov a umelcov, tieto mu boli odobraté a bol prepustený.

V budove SND sa 23. 11. 1989 uskutočnilo stretnutie tzv. združenia "Verejnosť proti násiliu" za účasti asi 200 osôb, prevažne umelcov. Bolo prijaté rozhodnutie stretnúť sa 24. 11. 1989 od 08.30 hod. znovu. Na tomto stretnutí majú prijať ďalší program činnosti a rozísť sa agitovať za svoje požiadavky do podnikov.

V Trnave sa 24.11.1989 pred budovou strojnícko-technologickej fakulty zhromaždilo, i napriek výzve vedenia školy, k pokračovaniu vo výuke, asi 800 študentov. Na zhromaždení vystúpili herci Štefan Kvietik a Kitnárová, ktorí prečítali výzvy umelcov a študentov. Po skončení stretnutia sa účastníci presunú na Gottwaldovo nám., kde hodlajú pokračovať v mítingu a diskusiách. Výzvu vedenia školy nastúpiť výuku uposlúchla asi jedna tretina študentov.

Sú prijímané opatrenia ku kontrole a dokumentovaniu ďalšej činnosti.

V ŠD Družba v Bratislave Elán klub poskytol štrajkovému výboru počítačovú techniku na rozmnožovanie letákov a výziev.

Sú prijímané opatrenia k zisťovaniu organizátorov a dokumentácie činnosti.

V š.p. Doprastav Bratislava vznikol dňa 24. 11. 1989 štrajkový výbor, ktorý vedie ing. Jozef M a g a l a, pracovník technicko-hospodárskej správy. Štrajkový výbor pripravuje zapojenie sa podniku do generálneho štrajku.

Podobne na OSP Dun. Streda bolo zistené, že sa pracujúci hodlajú pripojiť ku gen. štrajku 27. 11. 1989. V uvedené dni by mali v meste zvonieť kostolné zvony a mali by byť spustené sirény.

O situácii boli informované príslušné stranícke orgány.

V noci z 23. 11. 1989 na 24. 11. 1989 sa v Bratislave a na území Zs. kraja na viacerých miestach vyskytli letáky s výzvami ku gen. štrajku, výzvami študentov a umelcov, Verejnosti proti násiliu a pod. Pri vykonávaných kontrolách bolo zadržaných a predvedených 12 osôb z radov študentov, rozširovateľov letákov, po zistení totožnosti boli prepustení. V Zs. kraji sa letáky vyskytli v okr. Galanta, Komárno, Nové Zámky, Senica, Topoľčany a Trnava. V meste Topoľčany letáky vylepovala posádka mot. vozidla zn. Mercedes SPZ ACN 89-64.

Sú prijímané opatrenia k odstraňovaniu letákov a zisťovaniu rozširovateľov.

Náčelník správy ŠtB Bratislava

pplk. JUDr. Ladislav Horák / 14499-500 +++

^a Č. p. OS-0048-237/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 24. XI. 1989 v 13.30 hod., **číslo zprávy** 11184. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0038-422/03-89. Adresátni dennej situačnej správy boli OAI VOS FMV a AO II. správy ZNB.

13b

1989, 24. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia - II. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná informácia

Pred ČST Bratislava sa okolo 10.00 hod. dňa 24. 11. 1989 zišlo asi 1000 študentov, s prejavom vystúpila neznáma osoba a po 10 min. sa študenti rozišli. Nedošlo k pokusom preniknúť do ČST.

Dňa 23. 11. 1989 o 20,15 hod. prišiel do ŠD Ľ. Štúra v Bratislave študent Ján S m o l í k z pedagogickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe, ktorá koordinuje činnosť štrajkových výborov v Prahe a v Bratislave, kde informoval o činnosti pražských študentov. V nočných hodinách internátny školský rozhlas na uvedenom ŠD informoval, že k výzve študentov sa pripojil prodekan MFF Karlovej univerzity v Prahe prof. Dr. N o v á k, CSc., ktorý podporil vytvorenie "Občianskeho fóra".

Dňa 24. 11. 1989 v ranných hodinách štrajkový koordinačný výbor VŠ pre SSR navštívila delegácia VŠ študentov z Nitry, ktorá tajomníkovi tohto výboru C i n k o t a Dušanovi vytýkala, že zanášajú rozkol do študentského hnutia v SSR.

Neznáma osoba z k.p. Slovnaft Bratislava navštívila celoslov. štrajkový výbor študentov na VŠMU, ktorý informoval, že situáciu v podniku k.p. Slovnaft majú v rukách ľudové milície. Vyzval štrajkový výbor, aby na 14.00 hod. dňa 24. 11. 1989 zorganizoval pred vchod do podnikov zhromaždenie umelcov a študentov.

Boli informované príslušné stranícke a hospod. orgány k prijatiu spoločných opatrení.

Náčelník správy ŠtB Bratislava:

plk. JUDr. Ladislav Horák / 14501-502 +++

^a Č. p. OS-0048-237/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 24. XI. 1989 v 13.30 hod., **číslo zprávy** 11186. Vpravo pečiatky **II. S-SNB**, **došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0038-423/03-89, a "VYTĚŽENO AO". Adresátni dennej situačnej správy boli OAI VOS FMV a AO II. správy ZNB.

13c

1989, 24. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia- III. časť

[...] ^a

Vec: Denná situačná informácia

V n. p. Slovair Bratislava boli zachytené výzvy Občianskeho fóra z Prahy, rozmnožené počítačovou technikou.

Vo vedení FF UK v Bratislave sa postupne vytvorili 3 skupiny pedagógov:

1. zaujíma vyčkávacie stanovisko - osoby, ktoré boli nejakým spôsobom postihnuté za rok 1968-69
2. podporuje študentov - mladí členovia strany a nestranníci
3. odmieta požiadavky študentov - väčšina členov KSS stredného a staršieho veku.

V ŠD Družba Bratislava prevažná časť študentov lekárskej fakulty odišla domov. V internátnom rozhlase ŠD Ľ. Štúra bola vysielaná informácia, že za požiadavky študentov sa podpísal prof. Dr. Novik, CSc., prodekan MFF Karlovej univerzity v Prahe a uvítal založenie Občianskeho fóra v Prahe, čo vyvolalo búrlivý ohlas v radoch študentov.

Súhlas s generálnym štrajkom vyslovili študenti SOU polygrafického, SZM pri ÚNZ hl.

m. Bratislavy, časť robotníkov Montostroju Bratislava, SEŠ Bierutova Bratislava.

Dňa 24. 11. 1989 na ObNV Bratislava 5 sa dostavili zástupcovia koordinačného štrajkového výboru z VŠMU [s požiadavkou ?] povoliť zhromaždenie občanov k diskusii, na ktorej im podľa nich prislúbil účasť i primátor s. Barták. Predseda ObNV Bratislava 5 žiadala predložiť program zhromaždenia a overiť účasť primátora s. Bartáka. Študenti odišli z ObNV Bratislava 5 s tým, že či bude alebo nebude zhromaždenie povolené, toto sa aj tak uskutoční.

Sú prijaté opatrenia v rámci MBO.¹

V k.p. Slovnaft bolo zistené rozširovanie výzvy "Několik vět", pod ktoré zbieral podpisy pracovník prevádzky POP Ondrejka.

Pri Zväze slovenských spisovateľov - sekcii maď. píšucích spisovateľov bol vytvorený PEN-klub, ktorého predsedom sa stal maď. píšuci spisovateľ Balla Koloman. Počet členov PEN-klubu je asi 16.

Sú prijaté opatrenia k ustanoveniu členov a zisťovaniu činnosti PEN-klubu.

Na ŠD Mladá garda zostane cez víkend asi 600 študentov, ktorí sa zúčastnia kultúrnych akcií. Pre niektorých študentov si chodia rodičia, ktorí ich berú domov.

Na všetkých fakultách UK žiadajú štrajkové výbory poskytnúť rozmnožovaciu techniku. Zatiaľ im nebola poskytnutá.

Náčelník správy ŠtB Bratislava:

pplk. JUDr. Ladislav Horák / 14531-532 +++

^a C. p. OS-0048-238/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 24. XI. 1989 v 15.20 hod., **číslo zprávy** 11199. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0038-425/03-89. Adresáti dennej situačnej správy boli OAI VOS FMV a AO II. správy ZNB.

¹ K systému tzv. mimoriadných bezpečnostných opatrení (MBO) porov. Nařízení ministra vnitra ČSSR č. 9/1982 o systému mimořádných bezpečnostních opatření a bezpečnostních akcí, in: Věstník federálního ministerstva vnitra z 1. júla 1982. Ďalej tiež ŽÁČEK, Pavel: Operační štáby generála Lorence v letech 1988 – 1989, krizový management FMV v akci, in: *Securitas Imperii* č. 4-I/1998, s. 7 - 62.

13d

1989, 24. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia - IV. časť

[...] ^a

Vec: Denná situačná informácia - zaslanie.

Na podporu požiadaviek študentov a pripravovaného štrajku vystúpili CZV SZM pri JE V-1 J. Bohunice /neekonomický štrajk/, časť pracovníkov SZM v Meopte, stavebné závody Petržalka, výpočtová kontrola správy spojov v Bratislave.

Do niektorých podnikov sa študenti snažia preniknúť i s využitím falošných sl. preukazov príslušníkov ZNB.

Boli ustanovení 5 študenti VŠE Bratislava rozširujúci letáky s výzvami študentov v Bratislave.

24. 11. 1989 o 12.30 hod. v autobusovej linke č. 54 bola fyzicky napadnutá svojimi spolužiakmi žiačka SOU odevného v Bratislave K[...] Iveta, nar. 1974, dcéra príslušníka ZNB npor. K[...] z obv. S-ZNB Bratislava 1. K napadnutiu došlo z dôvodov, že menovaná odmietla účasť na demonštrácii so spolužiakmi, čo odôvodnila, že je dcérou príslušníka ZNB.

Slov. koordinačný štrajkový výbor postavil do popredia splnenie politických požiadaviek odstúpenie niektorých členov vlády a ÚV KSČ /Jakeš, Fojtík, Hoffman, Husák, Šlapka, Koyš,

Štěpán/ a ministra vnútra a ŽP SSR, zrušenie SZM, pluralitný systém a zotrvať v štrajku dovtedy, kým nebudú tieto splnené. Bolo zistené, že je spracovaný z Prahy donesený druhý zoznam funkcionárov tzv. "Dubčekov", v ktorom su uvádzaní Šalgovič, Lenárt a ďalší nezistení funkcionári. Voči týmto osobám majú ísť požiadavky do konca, až do ich odvolania.

Herci SND sa uzniesli na protestnej rezolúcii proti vystúpeniu MK SSR Pavla Koyša v ČST a túto doručili do ČST Bratislava k zverejneniu.

Študenti VŠMU obsadili telefónnu ústredňu v budove VŠMU a kontrolujú všetky linky. Na vchode sú prísne kontroly prichádzajúcich. Niektorých podozrivých návštevníkov sledujú študenti po odchode kam idú. Na VŠMU dňa 24. 11. 1989 prišla delegácia FIDESZU z MR. O čom rokovali sa nepodarilo zistiť. Po Bratislave kolujú fámy, že mladí príslušníci ZNB - poslucháči VŠ-ZNB¹ na protest proti brutálnemu zásahu odovzdávajú stranícke preukazy a žiadajú o prepustenie zo ZNB.

Na VÚ Malacky prišli na bránu študenti VŠ na motorovom vozidle BHZ 35-77, majiteľ Kadnár Pavol, nar. 1946 z Malaciek, ktorí chceli hovoriť s vojakmi. Strážny chcel zavolať veliteľa, ale študenti odišli s tým, že strážnych vyzvali, aby sa nedali vojaci zneužiť k zásahu.

Na Jiráskovej ul. v Bratislave je premietaná videokazeta zákroku príslušníkov ZNB.

24. 11. uskutočnila sa všepľená schôdza ROH na MFF UK, zaslala list predsedníctvu ÚV KSČ, žiadajúci rozhodné stanovisko k ďalšej činnosti.

Sú prijímané opatrenia k zisťovaniu ďalšieho vývoja situácie.

Náč. správy ŠtB Bratislava:

pplk. JUDr. Ladislav Horák

vz. pplk. ing. Emil N i n č a[á?] k / 14555-556+++

^a C. p. OS-0048-240/OA-89. V hlavičke je miesto "Súrne" uvedené "Pilně". Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 24. XI. 1989 v 17.20 hod., **číslo zprávy** 11218. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0038-424/03-89. Adresátni dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a analytický odbor II. správy ZNB.

¹ Na základe RMV ČSSR č. 25 z 28. 9. 1977 "Zřízení fakulty Vysoké školy Sboru národní bezpečnosti v Bratislavě", čj. VŠK-1378/1977, bola "v souladu s koncepcí dalšího prohlubování přípravy vysokoškolsky vzdělaných kádrů Sboru národní bezpečnosti" k 1. októbru 1977 zriadená fakulta VŠ ZNB, na ktorej prebiehali diaľkové, externé a mimoriadne formy štúdia oboch štúdijných smerov - ŠtB i VB. Minister vnútra ČSSR doc. PhDr. Jaromír Obzina, CSc., do jej organizačnej štruktúry začlenil Dôstojnícku školu ZNB a školu v rámci štruktúry VŠ ZNB označil ako "IV. fakultu VŠ ZNB".

14a

1989, 28. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia.

[...]^a

Vec: Denná situačná informácia

Na území hl. m. Bratislavy od 12.00 hod. sa začal prakticky vo všetkých podnikoch generálny štrajk, ktorý mal rôzne formy od zastavenia výroby až po manifestačné sa pripojenie k štrajku tých prevádzok, ktoré nie je možné odstaviť bez vzniku vážnych ekon. škôd. Štrajkujúci sa pripojili k požiadavkám Občianskeho fóra, predovšetkým sa vyslovili za odstránenie vedúcej úlohy KSČ z Ústavy ČSSR a slobodné demokratické voľby. Vedúci Verejnosti proti násiliu nepredpokladajú zatiaľ ďalšie nové požiadavky, ale žiadajú právne

záruky, že tieto dve požiadavky budú splnené, inak hodlajú pokračovať v demonštráciách a nátlaku. Pred väčšími závodmi a na niektorých miestach v Bratislave sa sústredili masy obyvateľov, mládeže a pracujúcich. Na zhromaždeniach boli vyzdvihnuté hore uvedené 2 požiadavky, ktoré boli zhromaždenými odsúhlasené.

Podobné akcie a štrajky prebehli prakticky na celom území ČSSR. Štrajky, zhromaždenia a sprievody prebehli pod heslom "žiadne násilie".

Prameňom /1/ bolo zistené, že podľa predstaviteľov maď. dem. fóra Lajos[a] Fur[a] a člena predsedníctva maď. soc. strany (MSS) Bélu Fábry[ho] návšteva Imre Pozsgaya kandidáta MSS na post prezidenta v USA a V. Británii mala za cieľ získať podporu pre svoju kandidatúru. Podľa ich vyjadrenia bola uzavretá tajná dohoda, podľa ktorej vládnuce a iné vplyvné kruhy USA a NSR budú vplývať na "demokratické kruhy" v Maďarsku, aby sa nepostavili proti kandidatúre Pozsgaya, ktorý zasa prisľúbil, že svoju krajinu vyvedie z tábora socialistických krajín.

Určitým novým javom v maď. spoločnosti je, že sa začína formovať tábor komunistov a internacionalistov okolo MSRS, ktorá podľa reálnych odhadov má asi 50 tisíc členov, teda toľko, ako novovzniknutá MSS. Chybou je, že MSRS nemá schopného vedúceho. Robert Ribanszki nemá dobré rečnícke ani intelektuálne schopnosti, hovorí príliš frázovite. János Bere[é?]cz sa zdiskreditoval niekoľkými finančnými manipuláciami. Károly Grosz sa na zjazde MSRS choval zásadovite, avšak pravicové kruhy naňho ostro útočia. Mnohí čestní komunisti mu právom zazlievajú, že vo funkcii gen. tajomníka MSRS, teda od r. 1988, bol dosť neistý, pasívny a podľa nich nesie vinu na tom, že sa MSRS rozpadla. Napriek tomu však nie je bez šancí vrátiť sa do polit. života. Toto by bolo dôležité aj preto, lebo hospod. situácia sa bude zostrovať najmä od januára 1990, keď majú zaviesť voľne ceny, čo podľa Fúr[a] Lajosa znamená infláciu minimálne o 30 perc. a zbedačenie robotníckej vrstvy, čo môže mať nepredvídané následky.

V uplynulých dňoch Ivan Bába a Kiss Gy. Csaba z maď. dem. fóra sa pripravovali na konzultácie s Mikulášom Durayom¹ so zameraním na jeho ďalšiu činnosť v našej vlasti. Má byť aktívnejší, jeho minimálnym cieľom je získať podporu más a dostať sa do aktívnej polit. moci.^b

Cestou prostriedkov nadeľej udržiavať kontakty so záujmovými osobami.

Náč. správy ŠtB Bratislava:

pplk. JUDr. Ladislav Horák / 14715-716 +++

^a Č. p. OS-0048-244/OA-89. V hlavičke je miesto "Súrne" uvedené "Pilně". Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 28. XI. 1989 v 16.40 hod., **číslo zprávy** 11409. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 29. XI. 1989, č. j. CB-0038-427/03-89. Adresátni dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a AO II. správy ZNB.

^b Odstavec je zľava rukou hrubo podčiarknutý a pripísané "PP".

¹ K osobe M. Duraya bol 23. 9. 1986 3. odd. 4. odb. X. S-ZNB založený kontrolný zväzok "KALDERA", reg. č. 32632 (OP: Čiernik; k akcii S-ŠtB Blava vedenej v OZ reg. č. 27441), zničený 6. 12. 1989 na 2. odd. 12. II. S-ZNB.

14b

1989, 28. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia - II. časť

[...]^a

Vec: Denná situačná informácia

Prameňom /2/ bolo zistené, že koordinačný štrajkový výbor študentov sa rozhodol vykonať nové voľby ako aj do "redakcie výboru", nakoľko sa im zdá, že "vo výbore sú zradcovia a herci, s ktorými robia sú extrémisti". Vyslovujú obavu, že sa im to vymkne z rúk. Člen pražského koordinačného výboru Záhradka dal pokyn koordinačnému výboru v Bratislave, že ak budú splnené požiadavky študentov, musí sa nájsť zámienka na pokračovanie štrajku.

Na koordinačnom výbore v Bratislave panuje názor, že voľba s. Urbánka za gen. tajomníka bola premyslená a pod jeho vedením by sa mohlo strane po očiste podariť prejsť do ofenzívy. V tom vidia hlavné nebezpečenstvo. Požiadavky a vystúpenia hercov už nesprostredkovávajú študenti, ale títo si to zabezpečujú sami.

Doposiaľ koordinačný výbor študentov nehodlá rozširovať svoje požiadavky, ale bude žiadať právne záruky vyriešenia svojich požiadaviek.

Informáciu nemožno využiť mimo rámec MV. Sú prijaté opatrenia k ďalšiemu zisťovaniu situácie v koordinačnom výbore.

Náčelník správy ŠtB Bratislava :

pplk. JUDr. Ladislav H o r á k / 14 712+++

^a C. p. OS-0048-245/OA-89. V hlavičke je miesto "Súrne" uvedené "Pilně", adresátom je iba AO II. S-ZNB. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 28. XI. 1989 v 16.40 hod., **číslo zprávy** 11411. Vpravo pečiatky "VYTÉŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 29. XI. 1989, č. j. CB-0038-428/03-89. Adresátom dennej situačnej správy bol analytický odbor II. správy ZNB.

^b Koniec odstavca je zľava rukou hrubo podčiarknutý a pripísané "PP".

14c

1989, 28. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia - III. časť

[...]^a

Vec: Denná situačná informácia

V nočných hodinách z 27. 11. na 28. 11. 1989 a počas dňa sú naďalej po celom území Bratislavy a niektorých mestách Zs. kraja masovo vylepované výzvy a letáky združenia "Verejnosť proti násiliu", obsahujúce ultimatívne požiadavky za splnenie dvoch hlavných bodov:

- odstránenie vedúcej úlohy strany,
- príprava "slobodných volieb".

Výzvy na pokračovanie štrajku vysokoškolských študentov a prípravy na demonštráciu v Bratislave a mestách v Zs. kraji na deň 1. 12. 1989 o 16.00 hod., resp. v kraji o 17.00 hod. Podľa zisťovaných ohlasov obyvateľstva je predpoklad masovej účasti v Bratislave a niektorých mestách Zs. kraja, ako aj predpoklad, že tieto prebehnú i v ďalších mestách, kde sa doteraz neuskutočnili podobné demonštrácie.^b

Cestou dostupných prostriedkov je zisťovaný ďalší vývoj situácie a možnosť jej ovplyvňovania.

Dňa 27. 11. 1989 prebehol v Bratislave a Zs. kraji generálny štrajk za masovej účasti študentov, robotníkov i roľníkov. V Bratislave a niektorých mestách Zs. kraja prebehli demonštrácie občanov na podporu požiadaviek Občianskeho fóra a začali sa vytvárať Občianske fóra, štrajkové a akčné výbory. O štrajku a manifestáciách informovala ČST a rozhlas.

Občianske fóra boli vytvorené v Piešťanoch pod vedením Dr. Vojtecha Haringa - psychológa, v Senici vedú ing. Sagušiak, Hatala Marian a Strnisko Ivan, v Nových Zámkoch - pod vedením ing. Abrháma - aktívneho člena laického hnutia rím. kat. cirkvi.

Dňa 27. 11. 1989 bol na VŠE celoškolský aktív KSČ za účasti vedúceho tajomníka OV KSS Bratislava 3, venovaný stanovisku celoškolského výboru (CŠV) KSS na VŠE uverejnenom v denníku Pravda 26. 11. 1989. Na aktíve došlo k vzájomnému obviňovaniu sa CŠV a ved. tajomníka, že sa včas nereagovalo na vzniknutú situáciu. Vzhľadom na postoj ved. tajomníka OV KSS k tejto otázke CŠV KSS doplnil svoje stanovisko o ďalšie dva body

- rehabilitácia členov KSS vylúčených za r. 1968

- urobiť kádrové zmeny nielen vo vedení ÚV KSČ, ale aj na všetkých úrovniach až po OV KSS.

Vývoj situácie je i naďalej sledovaný a bude informovaný MSV KSS o situácii.

Náč. správy ŠtB Bratislava :
pplk. JUDr. Ladislav Horák / 14717-718+++

^a C. p. OS-0048-246/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 28. XI. 1989 v 16.40 hod., **číslo zprávy** 11408: podľa čísla správy by táto časť DSI mala predchádzať obom dokumentom uvedeným pred ňou (viď dok. 14a a 14b), v radení se však riadime prednostne číslom popisným. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 29. XI. 1989, č. j. CB-0038-429/03-89. Adresátom dennej situačnej správy boli OAI VOS FMV a AO II. správy ZNB.

^b K odstavcu je zľava rukou pripísané "Aktivity".

14d

1989, 28. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia - IV. časť

[...] ^a

Vec: Denná situačná informácia - 2. časť.

Dňa 27. 11. 1989 vyšlo 5. vydanie novín Zmena, ktoré vydáva celoslovenský koordináčny výbor študentov v Bratislave. Obsahom sú nasledovné tituly:

- kultúrne dedičstvo musí zostať zachované a výzvy, aby sa na historické pamiatky nepísali nápisy a nelepili výzvy
- poďakovanie za finančnú pomoc
- pokyn, aby bola prerokovaná so štrajkovým výborom účasť na vyučovaní od 27. 11. do 1. 12. 1989
- posledné zvonenie
- čerešne dolu - rozhovor s Janom Rážom zo skupiny Elán, myslí sa tým červení dolu.

Noviny sú vytlačené tlačiarenským strojom.

Sú prijímané opatrenia k zisteniu miesta rozmnožovania novín.

Na MFF UK v Bratislave na zasadnutí členov KSS bol vytvorený model fakulty. Dekan fakulty by mal mať dva poradné orgány:

vedeckú radu a radu. Rada by bola zložená z KSČ, SZM, ROH a nezávislého zväzu študentov.

Cestou dostupných prostriedkov je zisťovaný ďalší vývoj situácie na VŠ v Bratislave.

Prameňom /2/ bolo zistené, že vedúci predstaviteľ HOS JUDr. Ján Čarnogurský po svojom prepustení z väzby sa postupne zapája do činnosti HOS-u, kde prejavuje snahu o založenie novej polit. strany (názov nezistený) s klerikálno-demokratickým zameraním. Menovaný sa dostavil na OPV¹ so žiadosťou o vydanie cestovného pasu s tým, že vycestuje do Rakúska, kde hodlá vystúpiť v rakúskej televízii. Po vysvetlení platných predpisov pre vydanie cest. pasu začal si pripravovať potrebné dokumenty.^b

Cestou dostupných prameňov i naďalej je zisťovaná činnosť Čarnogurského a jeho zapojenie sa do "Občianskeho hnutia".

Prameňmi /1/ a /3/ sú zisťované veľmi časté negatívne ohlasy občanov, študentov, robotníkov, roľníkov, ako aj radových komunistov, príslušníkov LM, ČSLA a ZNB ostro kritizujúce nečinnosť straníckych funkcionárov na miestach. Odsuzuje sa nedôsledné riešenie kádrových otázok na vyšších straníckych orgánoch, KV KSS a OV KSS. Funkcionári

sú označovaní za neschopných viesť dialóg (veľmi je kritizovaná nízka aktivita OV KSS, ktoré nevystupujú na verejnosti) a veľká väčšina občanov očakáva, že súčasnú situáciu od 27. 11. do 1. 12. 1989 strana využije k vystúpeniu so svojim programom riešenia súčasnej situácie, ďalších krokov a cieľov na najbližšie obdobie a k zodpovedaniu na požiadavky "Občanského hnutia" a vyslovenie svojej konkrétnej pozície. Takéto vystúpenia sa očakávajú od ÚV KSČ až po OV KSS a vyslovuje sa názor, že tieto by mali byť prehlásené na verejnosti.

Situácia v hl. m. Bratislave a Zs. kraji je naďalej veľmi napätá a je predpoklad, že ak stranícke orgány nezaujmú kladné stanovisko k predpokladaným dvom požiadavkám, zrušenie vedúcej úlohy strany a prípravy tzv. slobodných volieb, toto vyvrcholí v ďalších masových vystúpeniach a štrajkoch.

Naďalej sú zisťované názory a nálady obyvateľstva v teritóriu.

Náčelník správy ŠtB Bratislava :

pplk. JUDr. Ladislav H o r á k / 14 713-714 +++

^a C. p. OS-0048-247/OA-89. V hlavičke je miesto "Súrne" uvedené "Pílně". Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 28. XI. 1989 v 16.40 hod., **číslo zprávy** 11410: podľa čísla správy by táto časť mala predchádzať časti s č. p. OS-0048-245/OA-89 (viď dok. 14b), v radení správ sa však radíme prednostne číslom popisným (z týchto dôvodov si tiež odporuje nami použitý názov dokumentu s názvom uvedeným vo "vec:"). Vpravo pečiatky **II. S-SNB, došlo** 29. XI. 1989, č. j. CB-0038-426/03-89, a "VYTĚŽENO AO". Adresátom dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a AO II. správy ZNB.

^b Zľava je ku koncu odstavca rukou pripísané "PP".

¹ Náplň práce krajských odborov pasov a víz krajských správ ZNB stanovil čl. 19 RMV ČSSR č. 28 z 16. 8. 1974 "Zásady organizace územních útvarů SNB":

"a/ plní úkoly státní správy:

1. v pasové agendě při rozhodování o žádostech o soukromé cesty a vystěhování do ciziny, při vydávání, odnímání a omezování platnosti příslušných dokladů čs. občanům,

2. v cizinecké agendě při povolování, prodlužování a ukončování pobytů cizinců na území ČSSR, při udělování čs. víz v rozsahu stanoveném příslušnými předpisy a při rozhodování o žádostech o soukromé cesty, vystěhování, při vydávání a odnímání příslušných cestovních dokladů osob bez státní příslušnosti;

b/ při plnění těchto úkolů zabezpečuje v součinnosti s ostatními útvary SNB i úkoly bezpečnostního charakteru;

c/ řídí útvary pasů a víz v kraji v rozsahu své působnosti."

15a

1989, 29. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia.

[...]^a

Vec: Denná situačná informácia

V Geologickom ústave Dionýza Štúra v Bratislave bolo zistené, že 54 zamestnancov podpísalo otvorený dopis generálovi Sokolovi, ktorý vystúpil v ČST s kritikou M. Kňažka. V dopise píše, že i keď je M. Kňažko dobre situovaný, v súčasnosti mu nejde o osobný prospech, ale prináša obeť pre slovenský národ, vystavuje rodinu nebezpečeniu, a preto je hrdina. V ústave ako prejav súhlasu s hnutím Verejnosť proti násiliu člen KSS Dr. Ivan Lehocký odovzdal legitimáciu člena KSS. Asi 300 osôb počas gen. štrajku podporilo stanovisko ROH, vyjadrujúce podporu združeniu Verejnosť proti násiliu.

Cestou dostupných prostriedkov bude vývoj situácie naďalej sledovaný.

Prameňom /1/ bolo zistené, že na Cyrilo-metodejskej bohosloveckej fakulte (CMBF)¹ bol založený 10-členný štrajkový výbor, ktorý vedú bohoslovci Marián Toldy a Josef Bagin. Uvedený výbor je prepojený na koordinačný štrajkový výbor pre Slovensko. Výbor v spolupráci s arcibiskupom Sokolom spracoval požiadavky k úprave vzťahu cirkvi a štátu, smerujúce k úplnej samostatnosti cirkvi v riešení všetkých cirkevných otázok, nezávisle od štátu. Tieto požiadavky boli zahrnuté i do pastierskeho listu arcibiskupa Sokola a verejne čítané vo všetkých kostoloch, štrajkový výbor CMBF rozhodol, že štrajk na CMBF bude trvať dovtedy, pokiaľ bude trvať štrajk na ostatných vysokých školách.

Cestou dostupných prostriedkov bude vývoj situácie na CMBF naďalej sledovaný.

V období po generál. štrajku sa začali hromadne vytvárať v niektorých závodoch Bratislavy a Zs. kraja štrajkové výbory (najmä okresy Trnava, Galanta, Trenčín, Bratislava-vidiek, Levice, Topoľčany), ako aj pobočky združenia "Verejnosť proti násiliu" v Bratislave, Sereď, Sládkovičove, Trnave, Komárne, Nových Zámkoch, Trenčíne, Pezinku, Senci, Myjave, Nitre. Štrajkové výbory sa začali vytvárať i na niektorých JRD, zatiaľ iba ojedinele v okr. Trnava, Bratislava-vidiek, Bratislava 5. V ostatných okresoch takáto činnosť nebola zaznamenaná.

Všetky tieto výbory a pobočky združení orientujú svoju činnosť na kritiku funkcionárov KSS a hospodárskeho vedenia za neschopnosť riešiť pretrvávajúce problémy a žiadajú dôslednú očistu strany a splnenie dvoch hlavných požiadaviek združenia "Verejnosť proti násiliu" [...] ²

V podniku Duslo Šala s ostrou kritikou na adresu straníckych a štátnych orgánov Šale a ich funkcionárov vystúpil štrajkový výbor. Vyslovil požiadavku, aby do 1. februára 1990 odstúpili všetci neschopní stranícki funkcionári a funkcionári štátnej správy v Šali. V prípade, že táto požiadavka nebude splnená, sú rozhodnutí začať štrajkovať tak, že pred budovami postavia stanové tábory dovtedy, kým nebude splnená ich požiadavka.

V celom teritóriu prevažuje mienka obyvateľstva, že vedenie strany a štátne orgány počnúc centrálnym až po okresné a celozávodné nezvládli situáciu, prejavili neschopnosť riešiť problémy, vyhýbajú sa dialógu a keď tento začínajú, tak už je neskoro, nakoľko vystupujú už pred ovplyvnenými občanmi zo strany združenia Verejnosť proti násiliu. Ich vystúpenia sú nekonkrétne a neustála väčšina z nich zaujíma vyčkávacie stanovisko, čo ešte viac prehľbuje nedôveru obyvateľstva. Tohto stavu využíva združenie Verejnosť proti násiliu, ktoré vedie aktívnu propagačnú a organizačnú činnosť nielen v Bratislave, ale aj na území Zs. kraja, s cieľom získať vplyv i na vidieku. K tomuto využíva osobné kontakty a vystúpenia pred zhromaždenými pracovníkmi a obyvateľmi, pričom aktívne využíva i kritiku straníckych funkcionárov za ich neofenzívnosť, pasivitu, nevystupovanie na verejnosti a pod.

Cestou dostupných prostriedkov je naďalej zisťovaný vývoj situácie v teritóriu.

Náč. S ŠtB Bratislava:

pplk. JUDr. Ladislav Horák / 14753-754 +++

^a C p. OS-0048-248/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 29. XI. 1989 v 14.00 hod., **číslo zprávy** 11441. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 30. XI. 1989, č. j. CB-0038-430/03-89. V pravom hornom rohu rukou "AO". Adresátom dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a analytický odbor II. správy ZNB.

¹ K objektu "Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta" bol 21. 5. 1979 1. odd. 5. odb. X. S-FMV/ZNB založený OBZ "CMBF" (dle EZO "CYRIL"), reg. č. 17821: zničený 7. 12. 1989 na 1. odd. 9. odb. II. S-ZNB.

² Zvyšok vety na dokumente chýba.

15b

1989, 29. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia - II. časť

[...] ^a

Vec: Denná situačná informácia.

Na elektrotechnickej fakulte SVŠT v Bratislave študenti odovzdali pedagógom výzvu na podporu svojich požiadaviek. Vo výzve sa obracajú na pedagógov o pochopenie a pomoc hnutiu študentov, ktoré prerástlo do "celonárodného obrodného procesu". Apelujú, aby sa pedagógovia pridali na ich stranu, lebo potrebujú ich pomoc. Žiadajú, aby im bol umožnený prístup ku všetkým prostriedkom, ktorými je možné šíriť informácie. Vyzývajú, aby stáli spoločne so študentmi na jednej strane barikády a zapojili sa do činnosti ich hnutia bez ohľadu na náboženské vyznanie, politickú príslušnosť, vek a svetonázor. Vedenie fakulty zatiaľ na túto výzvu nereagovalo.

Sú prijaté opatrenia k zisťovaniu ďalšieho vývoja situácie.

Následne na informáciu zo dňa 28. 11. 1989 č.p. OS-0048-246/OA-89¹ o anonymných vyhrážkach pracovníkovi ústavu ML na VŠE Milanovi Kusému bolo dodatočne zistené, že priezvisko menovaného správne znie Kurucz.

Náčelník S-ŠtB Bratislava:

pplk. JUDr. Ladislav H o r á k / 14755-756 +++

^a C. p. OS-0048-249/OA-89. Vpravo bratislavská pečiatka, **došlo** 29. XI. 1989 v 13.10 hod., **číslo zprávy** 11435: podľa čísla správy i hodiny uvedenej na bratislavskej pečiatke by táto časť DSI mala predchádzať vlastnej DSI (viď dok. 15a), v radení správ sa však riadime prednostne popisným číslom. Pod tým pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 30. XI. 1989, č. j. CB-0038-431/03-89. V pravom hornom rohu rukou "AO". Adresátom dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a analytický odbor II. správy ZNB.

¹ Viď dok. 14c.

16a

1989, 30. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia.

[...] ^a

Vec: Denná situačná informácia

Prameňom /1/ bolo zistené, že na strojníckej fakulte SVŠT bol založený "Zväz maďarských študentov", ktorí jeho založenie propagovali formou plagátu vo vestibule SJF SVŠT.

Medzi študentmi uvedenej fakulty sa vyskytli mapy, pochádzajúce z Maďarska, údajne zakúpené vo voľnom predaji v Budapešti, kde je zakreslené Maďarsko s hranicami z obdobia Rakúsko-Uhorska.^b

Sú prijaté opatrenia k zisťovaniu ďalšieho vývoja situácie a ohlasov v radoch študentov.

Prameňom /1/ bolo v prostredí vysokoškolských študentov zistené, že v prípade splnenia ich požiadaviek študenti v nedeľu ukončia štrajk. Naďalej však budú fungovať štrajkové a koordinačné výbory študentov. Študenti si hodlajú vytvoriť pracovné agentúry, ktoré budú pre študentov zabezpečovať rôzne pracovné činnosti. Do 15. 1. 1990 sa hnutie študentov znovu zaktivizuje a podľa situácie predloží ďalšie požiadavky.^c

Sú prijímané opatrenia k zisťovaniu ďalšieho vývoja situácie.

Dňa 29. 11. 1989 združenie Verejnosť proti násiliu usporiadalo stretnutie v budove SND v Bratislave. Pred naplneným hľadiskom vystúpil i Václav Havel ako predstaviteľ Občianskeho fóra. Informoval prítomných o rokovaníach s predsedom vlády ČSSR o svojich ultimatívnych požiadavkách, medzi inými aj, aby ministrom vnútra bol nestraník a ministrom obrany civilná osoba z radov KSČ, ako aj ďalších požiadavkách - zrušenie ĽM, odstránenie KSČ zo závodov a pod. Jeho vystúpenie bolo prijaté s nadšením prítomných. Zároveň Havel vystríhal, aby sa prítomní neuspokojovali s prijímanými opatreniami, ale naďalej boli v pohotovosti a pripravení znovu vyjadriť svoju silu za presadenie ďalších požiadaviek. Jeho vystúpenie bude impulzom k zaktivizovaniu a zradikalizovaniu požiadaviek združenia Verejnosť proti násiliu, čo sa prejaví v snahe o masové zakladanie pobočiek tohto hnutia po celom území SSR.^d

Sú prijaté opatrenia k zisťovaniu ďalšieho vývoja situácie.

Náčelník správy ŠtB Bratislava:

pplk. JUDr. Ladislav H o r á k / 14792 ++++

^a C. p. OS-0048-250/OA-89. V hlavičke je miesto "Súrne" uvedené "Pilné". Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 30. XI. 1989 v 15.35 hod., **číslo zprávy** 11496. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 7. XII. 1989, č. j. CB-0038-435/03-89. V pravom hornom rohu Kulhánkov vlastnoručný podpis. Adresátom dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a analytický odbor II. správy ZNB.

^b 1. vedľajšia veta 1. vetného celku odstavca je rukou podčiarknutá a zľava je k odstavcu pripísané "P/P".

^c 1. vedľajšia veta 1. vetného celku a celý posledný vetný celok odstavca sú rukou podčiarknuté a zľava je k odstavcu pripísané "P/P".

^d Väčšia časť odstavca je rukou podčiarknutá a zľava je k odstavcu pripísané "P/P".

16b

1989, 30. novembra, Bratislava. - Denná situačná informácia - II. časť

[...] ^a

Vec: Denná situačná informácia

Prameňom /1/ bolo zistené, že A. Dubček hodnotí súčasnú situáciu nasledovne: Politická situácia v ČSSR je výsledkom politiky vedenia KSČ, ktoré dlho obchádzalo prestavbu, po ktorej volá väčšina národa. Dôkazom neschopnosti vedenia KSČ je i to, čo sa stalo v posledných dňoch od nepremysleného pokynu k zásahu bez. orgánov a následne jeho reakcia na študentské požiadavky. Miesto toho, aby sa vedenie KSČ postavilo do čela procesov, neurobilo žiadne opatrenia a teraz, keď začína dialóg, je už neskoro. Neschopnosť viesť stranu a štát bola o to väčšia, že ani opozícia nebola pripravená na taký vývoj situácie a iba postupne sa napojila a prevzala iniciatívu v študentskom hnutí. Podľa Dubčeka sa nemôže angažovane pridať k nikomu, ide mu o rehabilitáciu politiky, ktorú presadzoval. Usiluje sa podľa neho byť vecný a nepodporovať vášne, lebo mu nejde o rozbitie strany. Mnohí z prostredia Občianskeho fóra mu vytýkajú konzervativizmus. Podľa Dubčeka najhoršie je to, že riaditelia a vedúci nevedia, čo majú robiť, preto "habkajú", stoja na chvoste a nie sú schopní riadiť, či usmerňovať činnosť, alebo oponovať vyslovene protidemokratickým názorom.^b

Zo strany rakúskeho gen. konzula Swatoscha je vyslovovaný názor, že ČSSR do súčasného obdobia patrila k jedným z najstabilnejším socialistickým štátom [najstabilnejších socialistických štátov], hospodársky na solídnej úrovni. Skok, ktorý v súčasnosti sa pokúšajú opozičné sily urobiť vo vývoji spoločnosti, prinesie podľa jeho názoru Československu viac škody ako prospechu. Prameňom /1/ bolo zistené, že v prostredí maď. inteligencie vznikla organizácia Nezávisle maďarské fórum (NMF), vedúcim je Ľudovít Grendel, v ktorej sa združuje aj skupina FIK (mladí spisovatelia). Táto organizácia spracováva svoj program, ktorý hodlajú rozmnožiť pomocou počítačovej techniky. Cieľ je rozbiť socializmus, svoj vzor majú v organizácii FIDESZ v MR, za tým účelom budú sa snažiť o rozbitie Csemadok-u.^c

Zo starších exponentov maď. nacionalizmu v Bratislave a Zs. kraji sa vytvára skupina tzv. Nové československé maďarské fórum (NČMF), svoju činnosť orientuje proti NMF, vytvára si úzke kontakty na redakciu Új szó, kde chcú uverejniť svoje prehlásenie. Sú za reformy na báze socializmu a k svojim cieľom hodlajú aktivizovať a využiť Csemadok. Budú bojovať proti mladým maď. ale aj slovenským extrémistom.

Dňa 28. 11. 89 od 16.00 - 17.00 hod. sa v Senici uskutočnil míting cca 700 osôb, zorganizovaný predstaviteľmi Občian. fóra zo Senice. Na mítingu okrem iných vystúpil príslušník ČSLA z voj. posádky Senica, nstrm. Motus Peter, nar. [...] 1964, bytom Senica, ktorý je zaradený ako náčelník tajnej spisovne. Menovaný vystúpil na obranu vojakov zákl. voj. služby, ktorých vedenie posádky chce potrestať za účasť na manifestačnom štrajku. Taktiež informoval zhromaždenie, že armáda je v pohotovosti. Jeho vystúpenie bolo účastníkmi fóra veľmi kvitované.

Od 29. 11. 89 je v budove OV NF permanentné zasadanie Občianskeho fóra Senica, kde majú možnosť občania dávať svoje pripomienky, metodickú pomoc tomuto fóru bude poskytovať i Občianske fórum z Bratislavy.

Sú prijímané opatrenia k zisťovaniu ďalšieho vývoja situácie.

Náčelník správy ŠtB Bratislava:

pplk. JUDr. Ladislav H o r á k / 14794-795 +++

^a C. p. OS-0048-251/OA-89. V hlavičke je miesto "Súrne" uvedené "Pilně". Vpravo bratislavská pečiatka, **došlo** 30. XI. 1989 v 15.35 hod., **číslo zprávy** 11497, a pečiatka **II. S-SNB**, došlo 7. XII. 1989, č. j. CB-0038-434/03-89. V pravom hornom rohu Kulhánkov vlastnoručný podpis. Adresátom dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a analytický odbor II. správy ZNB.

^b "A. Dubček hodnotí súčasnú situáciu" rukou podčiarknuté, odstavec je zľava zatrhnutý a k nemu je pripísané "P/P".

^c Odstavec je viacmenej celý (podobne ako nasledujúci) podčiarknutý rukou a ku koncu je zľava pripísané "P/P".

17a

1989, 1. decembra, Bratislava. - Denná situačná informácia.

[...] ^a

Vec: Denná situačná informácia.

Dňa 29. 11. 1989 na zasadnutí predsedníctva Slov. zväzu umelcov v Bratislave došlo k zrušeniu uvedeného zväzu a vytvoreniu celoslovenského koordinačného výboru divadelných pracovníkov na čele s Ladislavom Chudíkom, P. Dvorským, L. Haverlom a J. Šimonovičom. Zahájenie predstavení v divadlách je podmienené rozhodnutím a pokynom mestských divadiel pražských.

Na viacerých fakultách VŠ v Bratislave sa vytvárajú rady, zložené zo študentov i zamestnancov, ktoré budú poradným výborom dekana. Ich náplňou je presadzovať vôľu pracujúcich a študentov u dekana. Tieto by mali nahradiť ROH, SZM, do rád sú volení i členovia KSČ.

V prostredí študentov sa prejavujú nasledovné názory:

- LM by mali mať ľudový charakter a byť ozbrojenou zložkou robot. triedy (do LM by mali byť prijímaní i nestránici a členovia iných strán)
- zastúpenie KSČ v závodoch je hodnotené z dvoch hľadísk: KSČ zostane v závodoch, ale takéto právo budú mať aj iné politické strany, alebo v podnikoch nebudú mať zastúpenie

žiadne strany. Vývoju situácie je naďalej venovaná pozornosť.

Pracovníci colnice Petržalka vyslovili podporu hnutiu Verejnosť proti násiliu, žiadali odstúpenie vedenia odbočky, zvýšenie miezd, zlepšenie sociálnych podmienok na pracovisku a zrušenie obmedzenia k vycestovaniu do zahraničia. S uvedenými požiadavkami sú ochotní vystúpiť na zhromaždení Verejnosti proti násiliu.

Vo viacerých podnikoch v Bratislave a Zs. kraji vyvíjajú štrajkové výbory tlak na odstúpenie súčasného vedenia podnikov a začínajú sa vyskytovať prípady odovzdávania členských legitímácií KSČ členmi strany.

V n.p. Konštrukta Trenčín vedúci štrajkového výboru organizuje medzi zamestnancami nábor na vstup do Strany slobody.

V prostredí VŠ v Bratislave sú zisťované slovné útoky a psychický nátlak na členov KSČ z radov pedagogického zboru. Tieto sú jednak zo strany niektorých pedagog. pracovníkov, nečlenov KSČ, ale aj zo strany študentov. Podobné snahy k ignorovaniu pedagógov - členov KSČ podľa nepreverených poznatkov má inštruovať študentov i koordináčny štrajkový výbor vysokoškolakov pre Slovensko.

V podniku Investor dopravných stavieb Bratislava bolo zistené, že štrajkový výbor, ktorý sa obrátil na Občianske fórum v Prahe, dostal inštrukcie, aby sa riadil bezvýhradne pokynmi M. Kňazka, ktoré prednesie dňa 1. 12. 1989 na zhromaždení v Bratislave. Má si však pripraviť také pozície, aby do jednej hodiny mohli zahájiť generálny štrajk.^b

V š.p. Slovenská armatúra Myjava vedúci štrajkového výboru Turanský Karol predniesol v závodnom rozhlase požiadavky, v ktorých žiadal rozpustiť LM, zrušiť organizácie KSČ v podniku: okamžité odvolanie riaditeľa podniku, predsedu ZV KSS, ROH a vedúceho zvláštnych úloh: na dosiahnutie týchto požiadaviek žiadal na 1. 12. 1989 zorganizovať celozávodný štrajk.

O situácii bol informovaný om kus [ov kss?].

Pracovník maďarskej televízie (MTVB) Sugar Miklós vyslovil požiadavku natočiť rozhovory s JUDr. Čarnogurským, Hanou Ponickou a arcibiskupom Sokolom, čo mu bolo prisľúbené realizovať. Tieto budú uvedené vo vysielaní MTV. Rozhovory budú smerované na súčasnú situáciu v ČSSR a jej ďalší vývoj.

Vývoju situácie v teritóriu je naďalej venovaná pozornosť.

Náčelník spravy ŠtB Bratislava:

pplk. JUDr. Ladislav H o r á k / 14871-872 +++

^a C. p. OS-0048-253/OA-89. Na našej kópii chýba horná časť dokumentu, tj. časť hlavičky (nie je teda jasné, či bol dokument odoslaný "Súrne" či "Pilně"). Vpravo bratislavská pečiatka, **došlo** 1. XII. 1989 v 17.30 hod., **číslo zprávy** 11534. Pod tým pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 4. XII. 1989, č. j. CB-0038-432/03-89. Adresátom dennej situačnej správy boli odbor analytiky a informácií VOS FMV a analytický odbor II. správy ZNB.

^b Zľava je k odstavcu rukou pripísané "PP".

17b

1989, 1. decembra, Bratislava. - Denná situačná informácia- II. časť

[...]^a

Vec: Denná situačná informácia

V prostredí komunistických poslancov SNR bolo zistené, že medzi starými členmi KSČ sa naďalej prejavuje snaha udržať si svoje postavenie a nebrať do úvahy súčasnú kritickú

situáciu. Tieto postoje vyvolávajú nejednotnosť členov KSČ v SNR, čo má negatívny dopad na ostatných členov SNR.

Herci maďarského divadla v Györi v MR zaslali podpornú petíciu k činnosti slovenských umelcov v súčasnom vývoji vnútropolitickú situácie v ČSSR.

Na CMBF štrajkový výbor pod vedením Mariána Toldyho pripravuje bojkot vyučovania niektorých členov pedagog. zboru, ktorí udržiavali korektné vzťahy so štátnou správou.

Cieľom je ich odvolanie z CMBF. Informácie podal prameň /1/.

Situácii v CMBF je naďalej venovaná pozornosť.

V obci Vysoká pri Morave, okr. Bratislava-vidiek, bola z iniciatívy koordinačného výboru (Verejnosť proti násiliu) pod vedením Róberta Štefeka zorganizovaná akcia občanov za odvolanie z funkcie predsedu JRD ing. Zdenek[a] Kováč[a], poslanec[a] fed. zhromaždenia. Za odvolanie sa vyslovili i všetci členovia KSS. Žiadosť s podpismi občanov bude zaslaná na OV KSS Bratislava-vidiek. V prípade, že nebude menovaný odvolaný, je možné očakávať štrajk zamestnancov JRD.

O situácii je informované OV KSS.

Medzi študentmi farmaceutickej fakulty UK Bratislava bolo prameňom /1/ zistené, že študenti hodlajú pokračovať v štrajku naďalej až do odvolania vedenia fakulty a vytvorenia rady študentov, ktorá by presadzovala záujmy študentov, a to i vo vedeckej rade. Študenti pod vplyvom združenia Verejnosť proti násiliu začínajú diferencovať pedagógov podľa ich príslušnosti ku KSS.

Prameňom /3/ bolo zistené, že riaditeľ strednej zdravotnej školy v Bratislave vydal príkaz k povinnej účasti pedagogického zboru a študentov na manifestácii združenia Verejnosť proti násiliu v Bratislave.

Dňa 1. 12. 1989 sa v popoludňajších hodinách v Bratislave a vo väčšine miest Zs. kraja pripravujú masové zhromaždenia občanov, na ktorých bude prednesené zameranie činnosti štruktúry Verejnosť proti násiliu do ďalšieho obdobia a inštrukcie pre ďalšiu činnosť, ako aj formulovaný vzťah tohto združenia k ostatným orgánom a k politickým stranám.

Sú prijímané opatrenia k zabezpečeniu verejného poriadku.

Náčelník správy ŠtB Bratislava:

plk. JUDr. Ladislav Horák / 14873-874 +++

^a C. p. OS-0048-254/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 1. XII. 1989 v 17.30 hod., **číslo zprávy** 11533: podľa čísla správy by táto časť DSI mala predchádzať vlastnej DSI (viď dok. 17a), v radení však dávame prednosť radeniu podľa čísel popisných. Pod tým pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 7. XII. 1989, č. j. CB-0038-433/03-89. Adresátom dennej situačnej správy boli OAI VOS FMV a AO II. správy ZNB.

18

1989, 12. decembra, Bratislava. - Denná situačná informácia.

[...] ^a

Vec: Denná situačná informácia

V teritóriu Bratislavy sa začala organizovať nová politická strana pod názvom Strana demokratického socializmu. Stranu organizuje koordinačná skupina pod vedením Igora Cibulíka. Jej cieľom je socializmus s ľudskou tvárou a trhovú mechanizmus hospodárstva v rámci slobodnej súťaže rôznych foriem vlastníctva. Zakladaná strana bližšie inklinuje k občianskym iniciatívam ako ku KSČ.^b

V inštitúciách, spoločenských organizáciách a niektorých hospodárskych podnikoch silnejú postupne tendencie k zrušeniu organizácií KSČ na týchto pracoviskách. V rámci ZO KSČ

a OV KSČ a obvodných výborov KSČ v Bratislave sú postupne vytvárané akčné výbory, do ktorých sú volení neskompromitovaní členovia KSČ, tieto sa prihlasujú vo väčšine prípadov k akčnému programu ÚV KSČ a organizujú zaktivizovanie činnosti KSČ v prostredí.

Nadálej v teritóriu prebieha štrajk vysokoškolských študentov, ktorí organizujú rôzne zhromaždenia študentov k presadzovaniu svojich požiadaviek, vedú dialógy s vedením VŠ o úprave organizačných štruktúr VŠ, návrhu zákona o VŠ a pod.

V teritóriu nedošlo k narušeniu klľudu a verejného poriadku.

Náč. správy ŠtB Bratislava:

pplk. JUDr. Ladislav Horák /14334-335

^a C. p. OS-00218/OA-89. Vľavo bratislavská pečiatka, **došlo** 12. XII. 1989 v 15.00 hod., **číslo zprávy** 11685. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 13. XII. 1989, č. j. CB-0038-436/03-89. Adresátom dennej situačnej správy boli OAI VOS FMV a AO II. správy ZNB.

^b Prvé dve vety odstavca sú čiastočne rukou podčiarknuté a zľava je k odstavcu v týchto miestach pripísané "NOVÉ STRUKTURY".

19

1989, 17. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

2b/ Prameňom /3/ boli dňa 16. 11. 1989 zaznamenané 2 výskyty protizákonných písomností. V prvom prípade sa jedná o listovú zásielku, ktorá bola dňa 10. 11. 1989 zaslaná z poštového úradu Martin neznámym pisateľom na adresu OS ZNB Martin. V obsahu protizákonnej písomnosti pisateľ uvádza "keď nezavoláte do 17. tohto mesiaca do Prahy J a k e š o v i, aby prepustil Čarnogurského a keď sa Štěpán verejne neprizná, že vzal úplatok, tak budú zabíť traja policajti v uliciach Martina". Ďalej pisateľ uvádza, že ak do 7. 12. 1989 nebudú prepustení všetci politickí väzni, bude zabitý predseda ONV v Martine. Písomnosť je podpísaná "České deti + smrť Hrivnákov". V druhom prípade ide o protizákonnú písomnosť podobného významu, ktorá bola dňa 13. 11. 1989 zaslaná z PU Zvolen na adresu OO VB Ban. Bystrica, a v tejto sa pisateľ vyhráza, že ak do 22. 11. 1989 neprepustí vláda ČSSR Jána Čarnogurského z Bratislavy, bude zabitý vedúci tajomník stredoslovenského kraja S e l e c k ý a niektorí novinári z denníka Smer v Ban. Bystrici. Ďalej sa pisateľ vyhráza, že do 29. 11. 1989 bude zabitý jeden príslušník ZNB, ak neodstúpi s. Jakeš z úradu generálneho tajomníka. Zabíť bude aj redaktor Veselovský, a to vtedy, ak do 1. 12. 1989 neodstúpi z funkcie šéfredaktora denníka Smer Anton K a m a s. Písomnosť je podpísaná značkou "za slobodu ČSSR". Obidve písomnosti sú písane v českom jazyku.^b

Po predbežnom zhodnotení je možné konštatovať, že v oboch prípadoch sa jedná o pokračujúcu trestnú činnosť neznámeho páchatela, po ktorom je pátranie v akcii "K I N O", kde sú vykonávané 2. odborom S-ŠtB¹ Ban. Bystrica ďalšie konkrétne opatrenia s cieľom odhalenia pisateľa.

4/ Prameňom /1/ boli dňa 15. 11. 1989 získané poznatky k hodnoteniu a perspektívam ekonomickej situácie v PĽR. Riaditeľ podniku BUMAR v meste Labendy, Richard J a n k o w s k i (poslanec Sejmu PĽR) hodnotí situáciu, podľa ktorej po nástupe

Solidarity sa dostáva poľská ekonomika z najväčších ťažkostí. Po osobných intervenciách Lecha Walesu majú sľúbených 500 mil. dolárov od talianskej firmy FIAT, 1,5 miliardy dolárov od NSR a ďalšiu podporu očakávajú od Vatikánu a Francúzska. BUMAR je výrobcom tankov T72 a na nasledujúce roky hľadá [...] ^c ťažkých nakladačov a pôžičku od fy FIAT používať ako argument k tomu, že ak ZŤS bude odkladať uzatvorenie zmluvy, túto uzavrie s fy FIAT (ZŤS v súčasnej dobe nemá záujem o uzatvorenie zmluvy, vzhľadom na nejasnú ekonomickú situáciu v PLR). Zástupca obchodného námestníka podniku BUMAR Richard G r o c h o w s k i k perspektívam socialistického tábora uviedol, že po páde socializmu v PLR a MR také isté procesy čakajú aj ČSSR. Uviedol, že komunistická strana je dobrá preto, že chráni záujmy najbiednejších vrstiev, ale ako vládnuca strana sa ešte nikde neuplatnila, čo potvrdzujú aj udalosti v okolitých socialistických štátoch a najmä v PLR, kde Solidarita za krátke obdobie dokázala oživiť ekonomiku.

3. odborom S-ŠtB² sú vykonávané opatrenia k operatívne sledovaniu vývoja kooperačných vzťahov a k zisťovaniu názorov k ekonomickému a politickému vývoju v PLR.

K ostatným bodom v zmysle osnovy, závažnejšie štB. poznatky získane neboli.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica

plk. JUDr. Pavel K o r b e l³ /8151 - 53++++

^a Č. p. OS-00446-2061/ŠE-89. Vľavo banskobystriická pečiatka, **došlo** 17. XI. 1989 v 17.25 hod., **číslo zprávy** 10845. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 20. XI. 1989, č. j. CB-0039-238/03-89; nad ňou rukou pripísané "s. Kabele", k tomu je pripojený jeho a Zamykalov vlastnoručný podpis.

^b Odstavec je čiastočne rukou podčiarknutý, zľava je označený zvislou čiarou a je k nemu pripísané "TEROR".

^c V dolnej časti úvodnej strany DSS chýba zrejme niekoľko riadkov textu.

¹ 2. odbor - odbor boja proti vnútornému nepriateľovi - bol podľa RMV ČSSR č. 51/1974 z 29. 12. 1974 "Organizace a řídicí vztahy správ Státní bezpečnosti" výkonným útvarom správy Štátnej bezpečnosti.

² 3. odbor - odbor pre ochranu ekonomiky - bol podľa RMV ČSSR č. 51/1974 výkonným útvarom správy Štátnej bezpečnosti.

³ Plk. JUDr. Pavel Korbel (1934) bol od 1. 2. 1980 náčelníkom S-ŠtB Banská Bystrica, dňa 31. 12. 1989 uvoľnený zo služobného pomeru príslušníka SNB do dôchodku.

20a

1989, 20. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

2b/ Prameňom /3/ boli dňa 20. 11. 1989 v Banskej Bystrici zaznamenané 2 výskyty závadových nápisov. V ulici Trieda Klementa Gottwalda na stene kotolne bol čiernou farbou napísaný nápis rozmeru 1 m x 3 m "N i e J a k e š o v u v l á d u". V podchode budovy stredoslovenských štátnych lesov bol nastriekaný červenou sprayovou farbou nápis "Š t ě p á n j e g e s t a p á k".

O ŠtB Banská Bystrica po vykonaní základných opatrení na mieste činu prijalo ďalšie

konkrétne opatrenia s cieľom odhalenia neznámeho pisateľa.

Taktiež dňa 20. 11. 1989 prameňom 3 boli v Žiline zaznamenané 3 výskyty závadových nápisov. Na námestí Dukla na stene medzi predajňami drogérie a textilu červenou farbou o výške písmen 40 cm bol napísaný nápis "P r y č s K S Č". Nápis tou istou farbou, rovnakého znenia o výške písmen 30 cm bol zistený aj na Triede obrancov mieru oproti predajni H o r t e x. Na budovách blokov A a C Vysokej školy dopravnej a spojovej na ul. Marxa a Engelsa boli zistené nápisy s textom "š t u d e n t i d o b o j e n a p o m o c P r a z e". Nastriekané boli červenou farbou o výške písmen 25-30 cm.

O ŠtB Žilina po vykonaní základných opatrení na mieste činu prijalo ďalšie konkrétne opatrenia s cieľom odhalenia neznámeho pisateľa.

Prameňom /3/ bolo zistené, že dňa 20. 11. 1989 o 11.00 hod. neznámy muž telefonoval na MsNV v Rajeckých Tepliciach, okres Žilina, kde oznámil, že na MsNV do Rajeckých Teplíc majú doniesť tašku s výbušninou mládežníci z Kunerádu. Ďalej upozornil, že tajomník MsNV si nemá sadieť do auta, lebo ho majú mučiť v kaplnke.^b

O ŠtB Žilina v súčinnosti s OO VB Rajec vykonáva opatrenia k odhaleniu páchatelia anonymného telefonátu. K ostatným bodom v zmysle osnovy závažnejšie št. poznatky zistené neboli.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica :

/plk. JUDr. Pavel K o r b e l/8215+++

^a Č. p. OS-00446-2069/ŠE-89. Vľavo banskobystričské pečiatka, **došlo** 20. XI. 1989 v 16.05 hod., **číslo zprávy** 10896. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 21. XI. 1989, č. j. CB-0039-239/03-89; nad ním rukou pripísané "s. Kabele, s. Knížek", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy a Zamykalov, pod nimi je pravdepodobne Kupkov vlastnoručný podpis s rukou písaným dátumom "20. 11. 89".

^b Odstavec je čiastočne podčiarknutý rukou, zľava je spolu s nasledujúcim označený zvislou čiarou a je k nemu pripísané "TEROR".

20b

1989, 20. novembra *, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...] ^a

Vec: Doplnok k dennej situačnej informácii

Prameňom /3/ bolo dňa 20. 11. 1989 zistené, že v uvedený deň v čase od 20.30 do 20.45 hod. sa pred menzou internátov Vysokej školy dopravnej a spojovej¹ /VŠDS/ v Žiline sústredilo cca 300 študentov, ktorí diskutovali o demonštráciách, ktoré boli zverejnené v televíznych novinách. Funkcionári VŠDS na čele s rektorom školy pozvali prítomných študentov do priestoru tzv. A l f a k l u b u, kde s nimi viedli diskusiu a odpovedali na ich otázky. O 22.30 hod. sa toto stretnutie skončilo s tým, že rektor VŠDS udelil všetkým študentom školy na 21. 11. 1989 rektorské voľno. V uvedený deň bude vedenie VŠDS pokračovať v diskusii so študentmi. Z radov niektorých českých študentov boli dávané návrhy, aby po diskusii dňa 21. 11. 1989 v dopoludňajších hodinách usporiadali

manifestačný sprievod na vyjadrenie solidarity s pražskými študentmi. Ďalej navrhovali, aby sa diskusie s nimi zúčastnili aj zástupcovia OV KSS a ONV v Žiline.

O ŠtB Žilina venuje vývoju ďalšej situácie zvýšenú pozornosť.

Prameňom /3/ bolo zistené, že obdobné zhromaždenie uskutočnilo cca 500 študentov pedagogickej fakulty v Ban. Bystrici dňa 20. 11. 1989 o 23.00 hod. v areáli internátov PF. Zhromaždenie bolo uzatvorené a pokračovalo aj po 24.00 hod., a preto jeho priebeh nie je doposiaľ známy.

O ŠtB Banská Bystrica venuje vývoju situácie zvýšenú pozornosť.

Prameňom /3/ bolo dňa 20. 11. 1989 zistené, že herci činohry vo Zvolene a v Martine sa prihlásili k výzve ich pražských kolegov, že celý týždeň nebudú hrať plánované predstavenia. Herci divadla Jozefa Gregora Tajovského /DJGT/ vo Zvolene neuskutočnili dňa 20. 11. 1989 plánované divadelné predstavenie "Kriminálny príbeh", ktoré sa malo uskutočniť v kine Hviezda na Sliachi. Od svojho zámeru neupustili ani po jednaní s ideologickým tajomníkom KSV KSS Banská Bystrica, ktorého návrhy k riešeniu situácie ohľadom kultúrnej fronty ČSSR odmietli.

V divadle SNP Martin do štrajku vstúpilo 33 členov divadla. Členovia opery DJGT v Ban. Bystrici sa zatiaľ k štrajku neprihlásili.

2. odbor tunajšej správy ŠtB v súčinnosti s O ŠtB Martin, Zvolen a Banská Bystrica kontroluje vývoj situácie.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica :

/plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8241-43+++

^a Č. p. OS-00446-2073/ŠE-89. Vľavo banskobystrická pečiatka (v dokumente je použitá pečiatka iného typu: bez nadpisu - B. Bystrica je doplnené rukou - a s položkami "číslo správy", "prijaté dňa" a "odovzdané dňa", je však doplnené ako pôvodná banskobystrická pečiatka), **došlo** 21. XI. 1989 v 2.35 hod., **číslo zprávy** 10919. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 21. XI. 1989, č. j. CB-0039-240/03-89; nad ním rukou pripísané "s. Kabele, s. Knížek", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy, Zamykalov a pravdepodobne Kupkov s rukou písaným dátumom "21. 11. 89".

¹ Na federálnej úrovni bola problematika dopravy a spojov sledovaná 7. odborom hlavnej správy kontrarozvedky ZNB (krycím názvom II. správa ZNB). K pracovnej náplni tohoto jedného z odborov "ochrany ekonomiky" porovn. *Securitas imperii* č. 2/1994, s. 198. Zoznam odborom vedených objektových zväzkov sa nachádza in: *Securitas imperii* č. 6-III/2000, s. 882 - 884.

21a

1989, 21. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná informácia, správa - zaslanie.

2b/ Prameňom /1/ bolo zistené, že dňa 20. 11. 1989 došlo ku stretnutiu študentov na pedagogickej fakulte v Ban. Bystrici. K uvedenému stretnutiu došlo na podnet predsedu SZM Miroslava Š t e v í k a, ktorý z internátneho rozhlasového štúdia vyzýval všetkých, ktorým "záleží na tom, aby sa mali lepšie". Na stretnutie vo vestibule internátu o 22.30

hod. po zorganizovaní akcie pri mikrofóne sa striedali M. Števík, Edo Glut a Daňo Vražda, ktorý okrem iného vyzýval študentov k ďalšiemu zhromaždeniu na deň 21. 11. 1989 o 08.00 hod. (v súčasnej dobe toto zhromaždenie prebieha). Asi po pol hodine od začatia zhromaždenia sa k študentom pridalo 5 neznámych osôb, z ktorých jeden sa ihneď ujal slova. Išlo o členov hudobnej skupiny OK-band z Prahy. Ich úmyslom bolo získať účastníkov tohto zhromaždenia k podpore vyhlásení študentov vysokých škôl a umelcov z Prahy, ktoré boli nimi prečítane. Členovia skupiny OK-band vykrikovali heslá "preč s vládou, chceme novú republiku" čo bolo podporované búrlivým potleskom zhromaždených. Ďalej sa k zhromaždeniu pripojili aj študenti z VŠE cca 80 osôb, spolu s niektorými funkcionármi oboch vysokých škôl. Zúčastnení študenti sa jednomyseľne postavili proti zásahu poriadkových jednotiek v Prahe dňa 17. 11. 1989. Na zhromaždení sa ďalej dohodli, že bude stali kontakt medzi študentmi VŠE a PF. V priebehu zhromaždenia účastníci spievali gaudeamus igitur a na záver zhromaždenia hymnu ČSSR.

2. odb. S-ŠtB Ban. Bystrica v súčinnosti s O ŠtB Ban. Bystrica venujú zvýšenú pozornosť vývoju situácie.

Prameňom /3/ bol v nočných hodinách dňa 21. 11. 1989 po zhromaždení študentov PF a VŠE v Banskej Bystrici zistený výskyt letákov, písaných paličkovým písmom. Na letákoch je výzva "Spoluobčania, podporme verejným zhromaždením dňa 21. 11. 1989 o 16.00 hod. oprávnené požiadavky študentov, umelcov a občanov Prahy. Príďte všetci na námestie."

2. odbor S-ŠtB v súčinnosti s O-ŠtB Banská Bystrica vykonáva opatrenia k zamedzeniu rozširovania letákov. Prameňom /3/ bolo zistené, že v nočných hodinách zo dňa 20. 11. na 21. 11. 1989 sa na internáte Vysokej školy lesníckej a drevárskej (VŠLD) vo Zvolene vytvoril z radov študentov štrajkový výbor. Ich cieľom je zorganizovať študentov ku štrajku na podporu požiadaviek českých študentov. Študenti vošli do dialógu s rektorom VŠLD, v ktorom sa pokračuje i dnes.

O-ŠtB Zvolen venuje vývoju ďalšej situácie zvýšenú pozornosť a tiež k zamedzeniu prípadnej demonštrácie študentov v meste.

Prameňom /3/ bol dňa 21. 11. 1989 na budove ONV v Rimavskej Sobote zistený nápis "J a k e š e d o k o š e, p r e č s v l a d o u". Nápis bol nastriekaný sprayovou farbou.

O-ŠtB Rim. Sobota prijala opatrenia s cieľom odhalenia pisateľa.

Prameňom /3/ dňa 21. 11. 1989 bolo zistené, že v noci z 20. 11. na 21. 11. 1989 v Bojniciach boli poškodené transparenty (pútače) s nápismi "VOSR - začiatok novej éry", "VOSR - pochodeň svetového pokroku" a podpálená vitrínka bojníckeho zámku, v ktorej sa nachádzali materiály o bojníckej ZOO a orientačná mapka. Taktiež v meste Prievidza na Lúčnej ulici boli poškodené pútače s nápisom "VOSR" a "VOSR 1917" s vyobrazením hlavy L e n i n a.

O-ŠtB Prievidza v súčinnosti s OO-VB Prievidza vykonáva opatrenia k odhaleniu páchatel'a.

K ostatným bodom v zmysle osnovy záväznejšie štb. poznatky získané neboli.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica:

/plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8286-89+++

^a Č. p. OS-00446-2079/ŠE-89. V hlavičke je namiesto "Surně" uvedené "Pilně". Vľavo banskobystriická pečiatka,

došlo 21. XI. 1989 v 13.15 hod., číslo zprávy 10944. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, došlo 21. XI. 1989, č. j. CB-0039-241/03-89; nad ňou rukou pripísané "s. Kabele" (plus ešte najmenej jedno meno, na našej kópii však chýba horná časť dokumentu), k tomu je pripojený jeho a Zamykalov vlastnoručný podpis.

21b

1989, 21. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...]ª

Vec: Doplnok k Dennej situačnej informácii

2a) Prameňom /3/ bol dňa 21. 11. 1989 v popoludňajších hodinách zistený v Ban. Bystrici pohyb mot. vozidla tovar. značky Renault 19, SPZ XXA 41 - 49, ktoré patrí tajomníkovi voj. pridelenca ZU Francie v Prahe Michel[ovi] W i e c z o r e k o v i. Osádku vozidla tvorili 4 osoby. V uvedenej dobe sa konala na nám. SNP v Ban. Bystrici demonštrácia študentov Vysokej školy ekonomickej a pedagogickej fakulty.

1. odbor¹ vykonáva previerku účelu pohybu diplomatického pracovníka v kraji.

2b) Prameňom /3/ bolo zistené, že dňa 21. 11. 1989 obdržali pracovníci riadenia letovej prevádzky letiska Sliač ďalekopisnú správu so stanoviskom pracujúcich riadenia letovej prevádzky ČSSR² k udalostiam zo dňa 17. 11. 1989 s nasledovným textom:

1. kategoricky odsudzujeme brutálny zásah poriadkových jednotiek voči neozbrojeným účastníkom pokojnej manifestácie

2. žiadame dôkladné vyšetrenie a prísne potrestanie vinníkov a iniciátorov tohoto zásahu

3. rozhodne nesúhlasíme s prehlásením vlády ČSSR, ČSR a SSR zo dňa 20. 11. 1989. Toto prehlásenie skresľuje súčasnú politickú situáciu v ČSSR

4. plne podporujeme postoj študentov a umeleckej fronty a pripojujeme sa k ich oprávneným požiadavkám

5. trváme na zahájení dialógu skutočne so všetkými zložkami spoločnosti, ktorý povedie ku skutočnej prestavbe a demokratizácii spoločnosti

6. dištancujeme sa od prehlásenia ČOR [?] zo dňa 20. 11. 1989.

Pod stanoviskom je uvedené "vedenie organizácie riadenia letovej prevádzky ČSSR

Ing. Tomáš Š m i d	riaditeľ
výbor ZO KSČ	Karel Vitaček
výbor ZV ROH	Jozef Lukaš
výbor ZO SZM	Petr Recek promovaný právnik".

Prameňom /1/ bolo dňa 21. 11. 1989 zistené, že v aule pedagogickej fakulty Ban. Bystrica sa zhromaždilo cca 1000 osôb. Tomuto zhromaždeniu predsedali predseda fakultného výboru SZM pri PF Miroslav Š t e v i k, ďalej Dano Vražda a Vataman. V úvode zhromaždenia bola formulovaná a odsúhlasená petícia vysokoškolákov PF, v ktorej jednoznačne odsúdili zásah ozbrojených zložiek dňa 17. 11. 1989 v Prahe. Ďalej na zhromaždení sa mali ujednotiť na požiadavkách študentov, o ktorých majú diskutovať v budúcich dňoch s predstaviteľmi vedenia PF, predstaviteľmi mestských, okresných a

krajských orgánov. V prvom rade požadujú, aby sa prejednali otázky pravdivosti udalostí z roku 1968, o čom by mala byť informovaná i celá verejnosť. Ďalej chcú riešiť problémy celospoločenské a nie problémy fakulty. Predovšetkým chcú riešiť otázku vedúcej úlohy KSC [v] našej spoločnosti, podľa ich názoru táto zásada už nie je prvoradá a v našom štáte ju treba zrušiť. Tak isto hovorili o funkcii SZM a jednoznačne SZM bol odsúdený ako organizácia formálna, ktorá nič nerieši a nikomu nepomáha. Na zhromaždení bol prijatý dnešným dňom štrajk vyhlásený pražskými študentmi do odvolania. Taktiež bola schválená demonštrácia na dnes na 14.30 hod. s programom:

- študentská hymna
- vyhlásenie petície
- hymna ČSSR.

Pokyn bol, aby demonštrácia bola kludná, aby nedošlo k provokácii bezpečnostných zložiek. Zhromaždenia sa zúčastnili aj 3 študenti elektrotechnickej fakulty z Bratislavy, ktorých cieľom je zistiť čo sa deje na fakultách v rámci Slovenska. Za týmto účelom boli vyslaní študenti uvedenej fakulty do Nitry, Ban. Bystrice, Prešova, Žiliny, Košíc a Zvolena. Títo študenti nabádali k demonštrácii na 22. 11. 1989 o 16.00 hod., v ktorom čase sa má podľa ich informácií uskutočniť demonštrácia na celom území ČSSR.

Podľa programu sa demonštrácia študentov uskutočnila na námestí SNP v Ban. Bystrici o 15.00 hod. Zúčastnilo sa jej cca 2000 osôb, vrátane prihladajúcich občanov. Priebeh bol kludný podľa už uvedeného programu.

Po skončení oficiálnej manifestácie v priebehu 30 minút sa sústredilo na námestí SNP cca 100 osôb. Neskôr sa skupina rozrástla do počtu 300 osôb. Skupina vyvolávala protisocialistické heslá a na námestí za spievania štátnej hymny a vykrikovania protištátnych hesiel zotrvala do 17.35 hod.

Boli prijaté opatrenia zabezpečenia zvukovej dokumentácie, obrazovej dokumentácie ako i k poznaniu osôb z tejto skupiny. Zásah zo strany Bezpečnosti nebol vykonaný. Činnosť tejto skupiny nevyvolala záujem občanov Ban. Bystrice ani študentov vysokých škôl.

2. odboru S-ŠtB v súčinnosti s O-ŠtB Ban. Bystrica vývoju situácie venuje naďalej zvýšenú pozornosť.

Prameňom /3/ bolo zistené, že dňa 21. 11. 1989 v čase od 09.00 - 11.30 hod. sa uskutočnila v areáli internátov VŠDS Žilina v Alfa klube diskusia študentov s rektorom a ďalšími funkcionármi VŠDS, tajomníkom OV KSS a podpredsedom ONV v Žiline. Diskusie sa zúčastnili neznámi študenti z Prahy a Bratislavy, ktorí aktivizovali prostredie. Vedúcou osobnosťou bol študent 2. ročníka lekárskej fakulty UK Praha Jan V á c l a v e k. Ďalej bolo dohodnuté, že výbor SZM oficiálne požiada o povolenie manifestačného sprievodu študentov od internátov školy po budovu MsNV a späť. Sprievod sa uskutočnil v dobe od 16.00 hod. do 16.20 hod. za účasti cca 2000 osôb bez rušivých javov.

O-ŠtB Žilina vývoju situácie venuje naďalej pozornosť.

Vo Zvolene a Martine k demonštráciám študentov nedošlo.

K ostatným bodom v zmyslu osnovy, závažnejšie štb. poznatky získané neboli.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica

plk. JUDr. Pavel K o r b e l /8322 - 24+++

^a Č. p. OS-00446-2091/ŠE-89. Vpravo bansko-bystrická pečiatka, **došlo** 21. XI. 1989 v 20.40 hod., **číslo zprávy**

10983, a pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0039-242/03-89; medzi nimi je rukou pripísané "s. KREJČÍ, s. KOLÁŘ, s. KNÍŽEK", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy (u Koláři naviac pečiatkou dátum "27. novem.").

¹ 1. odbor - odbor boja proti vonkajšiemu nepriateľovi - bol podľa RMV ČSSR č. 51/1974 z 29. 12. 1974 "Organizace a řídicí vztahy správ Štátní bezpečnosti" výkonným útvarom správy Štátní bezpečnosti.

² K situácii na Řízení letové premávky ČSSR porovn. stručnú informáciu in: *Securitas imperii* č. 6-I/2000, s. 130. Problematika "Řízení letového provozu ČSSR Praha - Ruzyně" bola 15. 12. 1988 2. odd. 7. odb. II. S-ZNB administratívne podchytená v OBS "ŘÍZENÍ" s reg. č. 36434 ("č. 1-5 a díl 2 přev. z OB - 15310 dílu 1 a 9"): skartácia v registri nevyznačená.

22a

1989, 22. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

2b)

Študenti VŠDS Žilina uskutočnili dňa 21. 11. 1989 od 16.00 hod. do 17.00 hod. sprievod ulicami Žiliny. Na námestí V. I. Lenina bola prečítaná petícia, ktorá bola predtým odsúhlasená na zhromaždení študentov. Počas demonštrácie študenti niesli čs. zástavy a transparenty, na ktorých boli heslá "chceme slobodu, socializmus bez pendrekov, slobodné voľby, preč s brutalitou, preč s totalitou, pražskí študenti sme s vami, nechceme lži, na Vianoce slobodu". Na zhromaždení bola spievaná čs. hymna a študentská hymna. Po demonštrácii sa študenti na výzvu organizátorov rozišli do internátov, kde v menze pokračovala od 20.00 hod. do 22.00 hod. diskusia s vedením školy.

Na lekárskej fakulte UK v Martine sa konalo zhromaždenie študentov, ktoré zorganizovali funkcionári SZM. Počas zhromaždenia MUDr. Mešík prečítal výzvu pražských vysokoškolákov, ktorú získal poslucháč 6. ročníka Nečas. Výzva bola spontánne prijatá. Ďalej bola prijatá vlastná petícia lekárskej fakulty, ktorá obsahuje požiadavky na vyšetrenie zákroku bezpečnostných zložiek v Prahe, prísne potrestanie vinníkov a zverejnenie ich mien, prepustenie politických väzňov, pravdivé informovanie v oznamovacích prostriedkoch, skrátenie vojenskej služby, otvorenie hraníc na Západ, zvýšenie plátov absolventom vysokých škôl, zvýšenie materských príspevkov. Bolo rozhodnuté, že petícia bude po rozmnožení zaslaná štátnym a straníckym orgánom. Na zhromaždenie sa dostavila i neznáma osoba z Matice slovenskej, ktorá vyzývala k jednote vysokoškolákov a podpore umelcov. Neznáme poslucháčky lekárskej fakulty jednali v ZŤS Martin s funkcionármi SZM, kde našli podľa ich vyjadrenia podporu. Vo večerných hodinách vo viacerých oknách internátu lekárskej fakulty boli zapálené sviečky a v jedálni sa uskutočnilo od 19.00 do 23.00 hod. zhromaždenie cca 200 študentov, ktorí diskutovali s vedením fakulty. Po prečítaní petície, ktorú prijali na predchádzajúcom zasadnutí, dekan lekárskej fakulty zodpovedal na jednotlivé body a po dialógu bol prijatý len 1 bod, v ktorom sa podporuje stanovisko sekretariátu ÚV SZM, prednesené Vasilom Mohoritom k prešetreniu opodstatnenosti zákroku poriadkových jednotiek dňa 17. 11. 1989 v Prahe. Dňa 22. 11. 1989 vyučovanie prebiehať nebude, o ďalších dňoch ešte nebolo rozhodnuté. Dňa 22. 11. 1989 by sa mala tiež prehrávať videokazeta s nahrávkou udalosti, ktorú má zaobstarať vyššie uvedený poslucháč Nečas.

Na VŠLD vo Zvolene nebola doteraz schválená demonštrácia mimo priestorov vysokoškolských zariadení. Štrajkový výbor udržiava telefonické spojenie na štrajkový výbor v Prahe, odkiaľ dostáva inštrukcie. Dňa 22. 11. 1989 majú vysokoškooláci pôsobiť i na stredné

školy a učilištia, aby sa pripojili ku štrajku. V štrajku majú pokračovať do 26. 11. 1989 do 12.00 hod., ak nebude vyhovené ich požiadavkám, pripoja sa dňa 27. 11. 1989 ku generálnemu štrajku.

Dňa 21. 11. 1989 o 19.00 hod. vystúpila v Ružomberku hudobná skupina O K B a n d, vystúpenia sa zúčastnilo asi 50 mladých osôb. Počas vystúpenia vedúci skupiny informoval o demonštrácii vysokoškolákov v Prahe 17. 11. 1989 a zásahu Bezpečnosti. Speváčka prečítala výzvu pražských vysokoškolákov a umelcov, k čomu časť prítomných vyjadrila svoj súhlas potleskom. V priebehu predstavenia diváci odchádzali a do konca ich zostalo 30. V závere dvaja návštevníci zapálili sviečky, čo medzi ostatnými nenašlo odozvu.

K ostatným bodom v zmysle osnovy závažnejšie štb. poznatky získane neboli.

Náčelník S-ŠtB B. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8332 - 35 +++

^a Č. p. OS-00446-2099/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 22. XI. 1989 v 10.15 hod., **číslo zprávy** 10999. Vpravo pečiatka "P" a **II. S-SNB**, **došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0039-243/03-89; pod nimi rukou pripísané "s. Knížek", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis.

22b

1989, 22. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

2b)

Prameňom /1/ dňa 22. 11. 1989 bol získaný poznatok, že od 08.00 hod. na VŠLD vo Zvolene prebieha dialóg v 4 sekciách: politickej, ekonomickej, ekologickej a historickej. Štrajkový výbor má v úmysle navštíviť stredné školy, učilištia, závody a podniky v okrese Zvolen. Členovia štrajkového výboru oficiálne chcú požiadať MsNV o povolenie verejnej manifestácie študentov mestom Zvolen, ktorá sa má uskutočniť o 16.00 hod. dnešného dňa.

Prameňom /1/ bolo zistené, že v aule pedagogickej fakulty /PF/ v Banskej Bystrici od 08.00 hod. prebieha zhromaždenie študentov, ktoré má vyvrcholiť spolu so študentmi VŠE manifestáciou o 16.00 hod. na námestí SNP, kde chcú vystúpiť so svojimi požiadavkami. Svedčí o tom aj poznatok o návšteve študenta VŠE T a j c n á r a 22. 11. 1989 u riaditeľa DJGT v Ban. Bystrici, ktorého T a j c n á r požiadal o rozšírenie výzvy študentov VŠE a PF, zameranej na podporu pražských študentov, s požiadavkami na slobodu náboženstva, slobodu zhromažďovania a pod. T a j c n á r sa vyjadril, že túto výzvu vyhlásia na popoludňajšej manifestácii dňa 22. 11. 1989 v Ban. Bystrici.

Na vysokých školách v Martine a v Žiline neboli do súčasnej doby získané poznatky o pripravovaných demonštráciách študentov v popoludňajších hodinách.

Dňa 22. 11. 1989 bolo prameňom /3/ zistené, že v obci Fačkov okres Žilina pri zástavke autobusov, bol na starom odstavenom autobuse nápis "zbohom KSČ" a "preč s KSČ" na výlohe predajne potravín boli nápisy "za pravdu 17. 11. 1989" a "slobodné voľby - Jakeš".

Na výlohe pohostinstva bol nápis "celoštatný štrajk 27. 11. 1989". Nápis boli vyhotovené čiernou olejovou farbou štetcom.

O-ŠtB Žilina vykonáva opatrenia k odhaleniu pisateľa.

K ostatným bodom v zmysle osnovy závažnejšie štb. poznatky získané neboli.

Náčelník S ŠtB B. Bystrica

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 9338 +++

^a Č. p. OS-00446-2111/ŠE-89. Vľavo banskobystriická pečiatka, **došlo** 22. XI. 1989 v 14.15 hod., **číslo zprávy** 11026. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0039-244/03-89, a "VYTĚŽENO AO"; vpravo od nich rukou pripísané "KNÍŽEK, KABELE", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy.

22c

1989, 22. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - III. časť.

[...] ^a

Vec: Doplnok k dennej situačnej informácii

2b)

Prameňom /2/ bolo dňa 21. 11. 1989 zistené, že neznámy pisateľ rozposlal z poštovej schránky v Žiline 46 rovnakých závadových listových zásielok na konkrétne osoby v rámci Stredoslovenského kraja. Písomnosti obsahovali výzvu k zrušeniu vedúcej úlohy KSČ a nahradenie diktatúry skutočnou demokraciou, k rehabilitácii A. Dubčeka a k odchodu Sovietskych vojsk z nášho územia. V závere písomnosti sú adresáti vyzývaní k rozmnoženiu tejto výzvy.

2. odbor S-ŠtB B. Bystrica prijal opatrenia, aby zásielky neboli doručené adresátom.

Prameňom /2/ bolo dňa 22. 11. 1989 zistené, že z poštového úradu Praha 025 na adresu gymnázia U balvanu 16, Jablonec nad Nisou, neznámy pisateľ zaslal leták s protisocialistickým zameraním pod názvom "Nečakať - jednať". V jeho texte je osočovaná československá vláda a KSČ. Tiež je vypísaná v 10-tich bodoch výzva k československým občanom. V poslednom bode výzvy sú občania vyzývaní ku generálnemu štrajku dňa 27. 11. 1989 od 12.00 hod. do 14.00 hod. leták je písaný strojovým písmom v českom jazyku.

2. odbor S-ŠtB B. Bystrica prijal opatrenia, aby leták nebol ďalej rozširovaný.

Prameňom /3/ bolo zistené, že dňa 22. 11. 1989 o 16.00 hod. začal manifestačný pochod študentov pedagogickej fakulty /PF/ a vysokej školy ekonomickej /VŠE/ od internátov PF na námestie SNP v Ban. Bystrici. Manifestácie sa zúčastnilo cca 1000 osôb, kde v čele sprievodu bolo nesené heslo "nebite študentov", "nebite pravdu". Na námestí SNP študenti prečítali petíciu a zaspievali čl. štátnu hymnu. O 16.45 hod. bola manifestácia ukončená bez rušivých javov.

Manifestačný sprievod študentov VŠLD sa uskutočnil vo Zvolene od 16.00 hod. do 16.20 hod. Po príchode na námestie študenti prečítali petíciu, ktorá obsahovala ich požiadavky, ktoré vyjadrili aj na nesených transparentoch heslami: "nesúhlasíme so stanoviskom vlády k 17. 11. 1989", "menej byrokracie [!], viac demokracie", "VŠLD podporuje Prahu", "nebite študentov", "nikdy viac gumové obušky". Manifestácie sa

zúčastnilo cca 1000 osôb a prebehla bez rušivých javov.

Manifestáciu uskutočnili aj študenti vysokej školy dopravnej a spojovej v Žiline dňa 22. 11. 1989 od 16.00 hod. Zúčastnilo sa jej 1500-2000 osôb. Na manifestácii študenti prevolávali heslá k odstúpeniu vlády ČSSR, k pripojeniu sa robotníckej triedy ku štrajkom, k pripojeniu sa ku generálnemu štrajku dňa 27. 11. 1989 a ďalšie heslá na podporu Prahe. V sprievode mali transparenty s heslami: "chceme prestavbu a nie pretváрку", "k Vianociam slobodu, stop klamstvám, bojujte sa pravdy, štát, v ktorom zarobí učiteľ menej ako policajt je zlý štát" a ďalšie.

Zásah bezpečnostných zložiek nebol pri manifestácii ani v jednom prípade vykonaný. Študenti lekárskej fakulty UK /LFUK/ Martin manifestáciu neuskutočnili.

Študenti v Ban. Bystrici a Žiline pripravujú demonštrácie aj na deň 23. 11. 1989 v tú istú hodinu aj na tých istých miestach.

K ostatným bodom v zmysle osnovy závažnejšie štb. poznatky získane neboli.

Náčelník S ŠtB B. Bystrica:

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8348 - 50 +++

^a Č. p. OS-00446-2121/ŠE-89. Vľavo banskobystrička pečiatka, **došlo** 22. XI. 1989 (na našej kópii chýba horná časť dokumentu, tj. uvedenie času u banskobystrickej pečiatky), **číslo zprávy** 11053. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0039-245/03-89, a "VYTĚŽENO AO"; nad nimi rukou pripísané "KABELE, KNÍŽEK", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy.

23a

1989, 23. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie.

2b/ Prameňom /3/ dňa 22. 11. 1989 bolo zistené, že o 18.00 hod. pred budovu ONV na námestí V. I. Lenina v Žiari n/Hronom došlo k zhromaždeniu skupiny 9 osôb z radov voľne žijúcej mládeže¹ vo veku od 17 rokov do 28 rokov. Na zemi mali položený plagát o rozmeroch 30 x 41 cm s textom "kto je zodpovedný za Prahu 17. 11. 1989", okolo neho mali zapálené sviečky. Pri kontrole hliadkou VB nevedeli preukázať svoju totožnosť, na základe čoho boli predvedení na ZÚ VB v Žiari n/Hronom k zisteniu totožnosti. Po zistení totožnosti boli prepustení.

Prameňom /3/ v noci z 22. na 23. 11. 1989 bolo zistené, že na vozidle ŠPZ BBE 06-86 4 osoby rozvážali a vylepovali na verejných priestoroch v Ban. Bystrici "študentskú výzvu robotníkom a roľníkom"² so žiadosťou, aby robotníci a roľníci podporili generálny štrajk 27. 11. 1989 od 12.00 hod. do 14.00 hod. a spoločné požiadavky robotníkov a roľníkov. Bolo zistené, že uvedené vozidlo patrí vedúcej Metod-klubu v Podlaviciach P a r i z e k o v e j Jane, bytom Ban. Bystrica. Bolo zistené, že táto výzva bola vylepená na 25 miestach na teritóriu mesta Ban. Bystrica.

Osoby boli pri čine zadržané, okrem Parizkovej to boli 3 študenti PF v Ban. Bystrici a po podaní vysvetlenia boli prepustení.

Prameňom /3/ v noci z 22. na 23. 11. 1989 boli zistené v Martine letáky s výzvou slovenských vysokoškolákov na štrajk. Okrem výzvy autor letákov vyzýva príslušníkov ZNB,

aby sa nedali zneužiť k zásahu proti rob. triede.

O ŠtB Martin vykonáva opatrenia k odhaleniu páchatel'a.

K ostatným bodom v zmysle osnovy závažnejšie štb poznatky neboli zistené.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica:

plk. JUDr. Pavel K o r b e l /8365+++

^a Č. p. OS-00446-2123/ŠE-89. V hlavičke je namiesto "Surně" uvedené "Pilně". Vľavo banskobystriická pečiatka, **došlo** 23. XI. 1989 v 10.50 hod., **číslo zprávy** 11085. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 23. XI. 1989, č. j. CB-0039-246/01-89; nad ním rukou pripísané "s. KABELE, s. KNÍŽEK", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy.

¹ V problematike tzv. voľne žijúcej mládeže boli 2. odbormi krajských správ Štátnej bezpečnosti vedené objektové zväzky s krycím názvom "MLÁDEŽ". Porovn. *Securitas Imperij* č. 6-I/2000, s. 66, č. 6-II/2000, s. 509 a č. 6-III/2000, s. 879 a 980. Niektoré kraje a okresy v OBS "MLÁDEŽ" podchytili problematiku kontrarozviednej ochrany SZM, prípadne bližšie nešpecifikovanej "mládeže".

² Porovn. Prevolanie vysokoškolských študentov k robotníkom a roľníkom Československa z 20. 11. 1989, in: *Deset pražských dnů...*, s. 75 - 76.

23b

1989, 23. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie.

2b/ Prameňom /3/ bolo zistené, že dňa 22. 11. 1989 sa na krabici, umiestnenej vo vrátnici závodu ČSAD Zvolen vyskytol nápis s textom "vodiči dňa 23. 11. 1989 nejazdite, čím prejavíte podporu študentom". Doprava vozidlami ČSAD je do súčasného obdobia zabezpečená podľa plánu.

Prameňom /1/ bolo zistené, že v rušňovom depe vo Zvolene na vyhláske, kde je oznam o odstavení rušňov, dňa 22. 11. 1989 neznámy pisateľ pripísal rukou nasledovný text "na podnet ÚRO vyhlasuje rušňové depo Zvolen štrajk dňa 24. 11. 1989 od 06.00 hod.". Text bol podpísaný menom B r e s t o v a n s k ý.

O-ŠtB Zvolen vykonáva opatrenia s cieľom ustáliť osobu Brestovanský a odhaliť pisateľ'a. Taktiež je zisťovaná reakcia pracovníkov rušňového depa na uvedenú výzvu.

V nočných hodinách z 22. na 23. 11. 1989 boli na rôznych miestach v Lipt. Mikuláši zistené výskyty výziev na podporu vyhlásenia sekretariátu ÚV SZM zo dňa 20. 11. 1989¹ a výzva na zhromaždenie v Lipt. Mikuláši dňa 23. 11. 1989 o 15.00 hod. pred domom služieb. Výzvy sú písané paličkovým písmom a boli lepené na výkladné skrine obchodov. Hliadkami OO-VB bolo 6 výziev odstránených.

Prameňom /3/ bol získaný poznatok, že dňa 22. 11. 1989 prebieha na gymnázium v Dolnom Kubíne podpisová akcia na podporu požiadaviek pražských vysokoškolákov, ktorú medzi študentmi zorganizoval prof. gymnázia K o v a [á?] č i k. Výzvu nepodpísali len niektorí jednotlivci z obavy, že nebudú prijatí na vysoké školy.

Prameňom 3 bol získaný poznatok, že dňa 22. 11. 1989 navštívili gymnázium a strednú priemyselnú školu textilnú v Ružomberku 2 študenti FAMU Bratislava K o č n e r Ivan a Z a c h a r. Vedenia uvedených škôl povolili zhromaždenia študentov, na ktorých sa zúčastnili

zástupcovia všetkých tried, uvedení študenti FAMU prečítali požiadavky študentov, avšak nebolo im dovolené zo strany vedenia škôl prečítať výzvu na štrajk. Podľa doterajších poznatkov nedošlo k aktivizovaniu študentov týchto stredných škôl.

Prameňom /1/ bolo zistené, že počas zhromaždenia študentov PF Ban. Bystrica dňa 22. 11. 1989 vystúpili v diskusii i pedagógovia Dr. K o t r e n i a k Ján, Dr. T v r d o ň Igor a PhDr. Š i m o Juraj, ktorí sa vyjadrili, že do KSČ vstupovali z presvedčenia, ale dospeli k tomu, že strana neplní svoju funkciu, a preto súhlasia s požiadavkami študentov. PhDr. Š i m o Juraja zvolili študenti do štrajkového výboru.

Dnes o 14.00 hod. uskutoční stredoškolská mládež manifestáciu v Prievidzi.
K ostatným bodom v zmysle osnovy závažnejšie poznatky získane neboli.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica:

plk. JUDr. Pavel K o r b e l /8371+++

^a Č. p. OS-00446-2135/ŠE-89. V hlavičke je namiesto "Surně" uvedené "Pilně". Vľavo banskobystriická pečiatka, **došlo** 23. XI. 1989 v 14.30 hod., **číslo zprávy** 11103. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 23. XI. 1989, č. j. CB-0039-247/03-89; vľavo od nej Kabeleho vlastnoručný podpis.

¹ Porovn. Prehlásenie sekretariátu ústredného výboru SZM, in: *Deset pražských dnů...*, s. 71 -72.

23c

1989, 23. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - III. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie.

2b/ Dňa 23. 11. 1989 od 16.00 do 16.35 hod. sa uskutočnila manifestácia študentov P F a V Š E na námestí S N P v Banskej Bystrici. Okrem predstaviteľa vysokoškolákov O b r c i a n a Daniela, prehovorili k účastníkom dve ďalšie doteraz neustálené osoby. Z nich jedna sa vydávala za pracovníka obchodu a služieb a druhá za pracovníka Z Ť S Vlkanová. Obidve osoby vyjadrili podporu požiadavkám vysokoškolákov. Celkove sa manifestácie aj s prihladajúcimi zúčastnilo cca 2000 osôb. Manifestácia prebehla kludne.

Manifestáciu uskutočnili i študenti V Š D S Žilina na námestí V. I. Lenina. Zúčastnilo sa jej cca 1500 osôb. Mala podobný priebeh ako dňa 22. 11. 1989. Medzi prihladajúcich rozhodili leták V y h l á s e n i e s l o v e n s k ý c h v y s o k o š k o l s k ý c h š t u d e n t o v.¹

Študenti L F U K Martin a V Š L D Zvolen manifestácie na verejných miestach neuskutočnili. Na večer sa pripravuje spoločné zhromaždenie vysokoškolákov a divadelných hercov v budove D S N P Martin. O 18.00 hod. bolo prítomných cca 350 osôb.

Pripravovaná manifestácia stredoškôľakov v Prievidzi na 14.00 hod. dňa 23. 11. 1989, tak ako sme informovali v predchádzajúcej správe, sa nekonala.²

Ďalší výskyt letákov V y h l á s e n i e s l o v e n s k ý c h v y s o k o š k o l s k ý c h š t u d e n t o v bol zaznamenaný v Dolnom Kubíne a Prievidzi.

Ohlasy medzi pracujúcimi hospodárskych organizácií na prebiehajúce udalosti sú rôznorodé. Vo väčšine prípadov sa prejavuje nesúhlasný názor so zákrokom poriadkových síl v

Prahe, na druhej strane však nesúhlas so súčasným konaním pracovníkov kultúry a vysokoškolákov. Takýto postoj bol zaznamenaný napr. medzi pracovníkmi Z V L Pov. Bystrica a hutného závodu Z Ť S Martin, Č S A D Martin a učňami stredného odborného učilišťa železničného vo Vrútkach.

Náčelník správy ŠtB Banská Bystrica:

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8404 - 8407 +++

^a Č. p. OS-00446-2148/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 23. XI. 1989 v 19.20 hod., **číslo zprávy** 11137. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0039-248/03-89; nad ním rukou pripísané "s. Knížek, s. Kabele", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy a podpis Zamykalov.

¹ Porovn. Vyhlásenie slovenských vysokoškolských študentov z 21. novembra 1989, in: *November 1989 a Slovensko. Chronológia a dokumenty (1989 - 1990)*. Bratislava 1999, s. 330.

² Porovn. dok. 23b.

24a

1989, 24. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Mítingu, ktorý sa uskutočnil v D SNP Martin dňa 23. 11. 1989 od 17.00 do 19.45 hod. sa zúčastnilo cca 600 osôb, prevažne študentov. Priebeh riadil scénograf D SNP C i l l e r. Na mítingu bol prítomný herec František Z v a r í k z Bratislavy, herečka Naďa H e j n á, neustálená herečka pražských divadiel a básnik M. Ž i a k, ktorí prečítali petície. V diskusii okrem iných vystúpil neustálený pracovník T SNP Martin, pracovník ZO Vrútky, 2 pracovníci ZŤS Martin a ďalšie neustálené osoby. Študent 5. ročníka LF UK v Prahe S[Š?] t e f k o Martin informoval prítomných o udalostiach 17. 11. 1989 v Prahe, ktorých bol podľa jeho vyjadrenia priamym účastníkom. Priebeh aktívu bol orientovaný k podpore požiadaviek vysokoškolákov a divadelných umelcov. Bol podporený zámer, aby sa v podobných akciách pokračovalo.

Počas manifestácie študentov VŠDS Žilina dňa 23. 11. 1989 jeden z rečníkov prečítal návod, ako treba organizovať generálny štrajk na deň 27. 11. 1989. Ďalej uviedol, že sa vytvárajú Občianske fóra, ktoré majú sídlo v L a t e r n a M a g i c a ¹, Jungmanova 31, Praha 1, č. tel. 265 765. Vyzval, aby sa spojili s týmito fórami. Demonštrácia v Žiline sa má uskutočniť aj 24. 11. 1989 o 16.00 hod. s tým, že bude zabezpečená zvuková aparátúra a každý sa bude môcť vyjadriť.

V nočných hodinách z 23. 11. na 24. 11. 1989 bol zaznamenaný zvýšený výskyt letákov "študentská výzva k robotníkom a roľníkom" a "vyhlásenie radových komunistov" ² v Banskej Bystrici a v okrese Prievidza. V Stredoslovenských sklárňach Poltár /okres Lučenec/ bol zaznamenaný výskyt 7 ks letákov, vyzývajúcich na pripojenie sa ku generálnemu štrajku 27. 11. 1989. Výskyt obdobných letákov bol zaznamenaný aj vo Zvolene.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8430-33+++

^a Č. p. OS-00446-2156/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vpravo banskobystrická pečiatka, **došlo** 24. XI. 1989 v 12.05 (?) hod., **číslo zprávy** 11163. Pod ním pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0039-249/03-89, a "VYTEŽENO AO".

¹ K objektu "Národní divadlo (Laterna Magica)" bol 20. 4. 1989 5. odd. II. odb. S-ŠtB Praha zavedený OBS "DIVADLO", reg. č. 47178 ("prijaté z X-2-1, r. č. 10881"): zničený v decembri 1989.

² Porovn. Vyhlásenie radových komunistov z 21. novembra 1989, in: *November 1989 a Slovensko...*, s. 336.

24b

1989, 24. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...] ^a

Vec: Doplnok k dennej situačnej správe - zaslanie

2b/ Prameňom /2/ bolo zistené dňa 23. 11. 1989, že neznámy pisateľ rozposlal z poštového úradu v Žiline 7 rovnakých listových zásielok na študentské štrajkové výbory niektorých fakúlt v Bratislave a Prahe, ako i Milanovi K ň a ž k o v i do SND v Bratislave. Písomnosti obsahovali výzvu k zrušeniu vedúcej úlohy KSČ a nahradenie diktatúry skutočnou demokraciou, k rehabilitácii A. D u b č e k a a k odchodu sovietskych vojsk z nášho územia. Pisateľ je totožný s pisateľom 46 ks výziev, o ktorom sme informovali v DI dňa 22. 11. 1989.¹

Taktiež z PÚ v Žiline neznámy pisateľ rozposlal závadové listové zásielky na fakultné výbory SZM pri UK Bratislava, prírodovedecká fakulta Košice, filozofická fakulta Brno, KU Praha, Národné divadlo Bratislava a Národné divadlo Praha.² Obsah zásielok je rovnaký: je to výzva fakultného výboru SZM pri VŠDS v Žiline k zachovaniu rozvahy a úsilia o realizáciu svojich cieľov, ktoré sú sformované v 10-tich bodoch.

2. odbor S-ŠtB Ban. Bystrica prijal opatrenia, aby zásielky neboli doručené adresátom.

Prameňom /2/ bolo dňa 23. 11. 1989 zistené, že neznámy pisateľ zaslal z PÚ Praha 6 rovnakých listových zásielok na konkrétne osoby vo Zvolene a Detve. Ich obsahom je výzva k spoluobčanom, k nesúhlasu s vedúcou úlohou KSČ ani so súčasným vedením štátu.

2. odbor S-ŠtB Ban. Bystrica prijal opatrenia, aby písomnosti neboli rozširované.

Prameňom /2/ je zisťovaný zvýšený výskyt podávania informácií občanom stredoslovenského kraja známymi a príbuznými z ČSR, najmä z Prahy, o zásahu poriadkových jednotiek dňa 17. 11. 1989 a o súčasnej situácii v Prahe. Informácie sú tendenčne zamerané a vyskytujú sa v nich útoky proti Bezpečnosti a predstaviteľom štátu.

Prameňom /3/ dňa 24. 11. 1989 bol zaznamenaný výskyt letákov "Verejnosť proti násiliu"³ na gymnáziu v Lučenci. Taktiež bol zaznamenaný výskyt letákov v Čadci "študentská výzva robotníkom a roľníkom".

Prameňom /3/ bolo zistené, že študenti PF Banská Bystrica v dopoludňajších hodinách dňa 24. 11. 1989 pokračovali v diskusiách, hlavne o ekologických problémoch. Dohodli sa, že dnešného dňa o 16.00 hod. uskutočnia ďalšiu manifestáciu na námestí SNP Banská Bystrica.

Obdobne študenti VŠDS Žilina chcú uskutočniť manifestáciu v Žiline. Väčšina študentov VŠLD Zvolen odišla do svojich domovov a nebolo zistené, že by pripravovali ďalšie manifestácie.

Študenti LF UK v Martine manifestáciu nepripravujú.

K ostatným bodom v zmysle osnovy závažnejšie štb. poznatky zistené neboli.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8463-65+++

^a Č. p. OS-00446-2162/ŠE-89. Vľavo banskobystriická pečiatka, **došlo** 24. XI. 1989 v 15.10 hod., **číslo zprávy** 11198. Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0039-250/03-89.

¹ Porovn. dok. 22c.

² Problematika "Vysoké školy - Praha" bola 18. 11. 1969 3. odd. VI. odb. S-ŠtB Praha administratívne podchytená v OBS (neskôr "ŠKOLY") s reg. č. 17155: postupne vedený na 3. odd. IV. odb., 1. odd. 2b odb. a od 30. 11. 1989 na 3. odd. II. odb. S-ŠtB Praha, zničený 8. 12. 1989. Za účelom "rozpracování problematiky" vysokých škôl bol 26. 2. 1986 1. odd. 2b odb. S-ŠtB Praha zavedený tiež OBS "FILOSOFIE" s reg. č. 42955 ("prijaté z X-3-1, r. č. 13165"): 22. 11. 1989 prevedený na 3. odd. II. odb. tej istej správy, zničený koncom roku 1989. K objektu Národného divadla v Prahe Porovn. pozn. 1 dok. 24a.

³ Pravdepodobne jde o programové prohlášené Veřejnosti proti násilí z ??????.

24c

1989, 24. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - III. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

24. 11. 1989 od 16.00 do 17.05 hod. sa uskutočnila manifestácia študentov a VŠEO na námestí SNP v Ban. Bystrici. Okrem predstaviteľa vysokoškolákov O b r c i a n a Daniela prehovorili i ďalší štrnásť účastníci manifestácie z podnikov mesta Banská Bystrica. Vo vystúpeniach podporovali požiadavky vysokoškolákov. Celkove sa manifestácie aj s prihladájúcimi občanmi zúčastnilo cca 2800 osôb, medzi nimi i cca 300 vysokoškolákov VŠLD Zvolen. Manifestácia prebehla bez rušivých javov. Záverom manifestácie študenti vyzývali dnes na 19.00 hod. a zajtra na 18.00 hod. do auly PF Ban. Bystrica na Občianske fórum.

Počas manifestácie študentov VŠDS Žilina dňa 24. 11. 1989 vystúpilo 25 rečníkov, ktorí podporovali požiadavky študentov, predovšetkým prešetrenie zásahu bezpečnostných zložiek v Prahe dňa 17. 11. 1989. Účastníci manifestácie boli vyzývaní ku generálnemu štrajku na 27. 11. 1989. Manifestácia prebehla od 16.00 do 18.00 hod. bez mimoriadnych udalostí.

Študenti LF UK Martin sa manifestácie na verejných miestach nezúčastnili. Organizovali po meste účasť z radov občanov na stretnutie do divadla SNP na 19.00 hod., kde bude prebiehať dialóg za účasti straníckych orgánov mesta.

K študentom VŠLD Zvolen bolo zistené, že ich štrajkový výbor nepripravil na sobotu a nedeľu žiadnu organizovanú akciu a študenti sa majú zapojiť dňa 27. 11. 1989 do generálneho štrajku. V uvedený deň by mala na škole pokračovať normálne vyučovanie.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel Korbel / 8490-93+++

^a Č. p. OS-00446-2174/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystričská pečiatka, **došlo** 24. XI. 1989 v 9.40 hod., **číslo zprávy** 11233 (podľa všetkých ukazovateľov - čísla popisného, čísla správy banskobystrickej pečiatky i šifry za menom odosielateľa - to vyzerá tak, že čas je uvedený chybné - miesto 21.40 hod.; možnosť, že daná DSS bola odoslaná až 25. XI. 1989, v podstate vylučuje dátum uvedený na pečiatke II. S-ZNB). Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0039-252/03-89.

24d

1989, 24. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - IV. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

2b/ Prameňom /1/ dňa 24. 11. 1989 bolo zistené, že cestou p o s t f a x u boli z Prahy do Zvolena odoslané rôzne informácie. Ako odosielateľ z Prahy je uvedený Petr P a u č e k, Praha 6, Za Pohořelcem 1/46. Ako adresát je uvedený Dr. Ivan S c h w a r z, námestie SNP 5, Zvolen. Medzi informáciami sa nachádza správa pražského koordináčného výboru štrajkujúcich študentov z VŠ, ktorou dementuje správu ministerstva školstva, ktorú priniesla ČTK o ukončení štrajku v nedeľu dňa 26. 11. 1989.¹ Oznamujú, že právoplatné ukončenie štrajku študentov VŠ bude vyhlásené v priamom vysielaní Martinom M e j s t ř i k o m² - zástupcom koordináčného štrajkového výboru.

Ďalej bolo zaslané prehlásenie kardinála T o m á š k a³ z 21. 11. 1989 všetkému ľudu Československa⁴, prevolanie baníkov uránových baní vypracované v Tachove dňa 22. 11. 1989, svedecká výpoveď Ing. Jiřího F a f l a z Prahy 6 o zákroku poriadkových síl 17. 11. 1989 v Prahe, svedectvo pražských študentov - priamych účastníkov udalostí v Prahe 17. 11. 1989, výzva štrajkujúcich študentov ku spoluobčanom k účasti na generálnom štrajku dňa 27. 11. 1989⁵, prevolanie vysokoškolských študentov k robotníkom a roľníkom ČSSR z 20. 11. 1989, prehlásenie Občianskeho fóra zo dňa 22. 11. 1989⁶, prehlásenie mestského výboru SZM v Prahe zo dňa 22. 11. 1989⁷, prevolanie Občianskeho fóra z 23. 11. 1989⁸, dopis Ústavu štátu a práva Čsl. akadémie vied generálnemu prokurátorovi a prokuratúre ČSSR⁹ a ďalšie predvolania.

Prameňom /3/ dňa 24. 11. 1989 bolo zistené, že správa diaľkových spojov vo Zvolene obdržala prostredníctvom ďalekopisu výzvu k pripojeniu sa ku generálnemu štrajku na deň 27. 11. 1989 v dobe od 12.00 do 14.00 hod. Uvedená výzva bola zaslaná odosielateľom ZV ROH OSDK Praha.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8494-6+++

^a Č. p. OS-00446-2175/ŠE-89. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 24. XI. 1989 v 9.40 hod., **číslo zprávy** 11234 (podľa všetkých ukazovateľov - čísla popisného, čísla správy banskobystrickej pečiatky i šifry za menom odosielateľa - to vyzerá tak, že čas je uvedený chybné - miesto 21.40 hod.; možnosť, že daná DSS bola odoslaná až 25. XI. 1989, v podstate vylučuje dátum uvedený v pečiatke II. S-ZNB). Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0039-251/03-89.

¹ Porovn. *Deset pražských dnů...*, s. 314 - 315.

² K osobe M. Mejstříka (1962) bol 5. 5. 1989 5. odd. II. odb. S-ŠtB Praha zavedený SPO "ŠEFREDAKTOR", reg. č. 47222: zničený 6. 12. 1989.

³ K osobe Františka Tomáška (1899) bol 27. 6. 1974 zavedený 1. odd. 3. odb. II. S-FMV SPO "TAJEMNÍK", reg. č. 7431 ("z podsv. obj. sv. 2031/3", t.j. OBS "HIERARCHIE"): pri reorganizácii v roku 1988 prevedený z 1. odd. 5. odb. X. S-ZNB na 1. odd. 9. odb. II. S-ZNB, zničený (9. častí hl. zväzku) 7. 12. 1989. OBS "HIERARCHIE" (podľa EZO "KLER") s reg. č. 2031 ("přeregistrováno z r. č. 34 HS-Stb-ČSR") bol na federálnej úrovni v problematike "řím. kat. hierarchie a klér" zavedený 27. 1. 1971 1. odd. 3. odb. II. S-FMV: pri reorganizácii v roku 1988 prevedený z 1. odd. 5. odb. X. S-ZNB na 1. odd. 9. odb. II. S-ZNB, zničený 7. 12. 1989.

⁴ Porovn. Provolání kardinála Tomáška k československému lidu z 21. 11. 1989. *Deset pražských dnů...*, s. 194 - 195.

⁵ Porovn. Výzvu ke spoluobčanům z 20. 11. 1989. *Tamtéž*, s. 76 - 77.

⁶ Porovn. Prohlášení Občanského fóra ze dne 22. 11. 1989. *Tamtéž*, s. 248 - 249.

⁷ Prohlášení městského výboru SSM v Praze ze dne 22. 11. 1989. *Tamtéž*, s. 224 - 225.

⁸ Porovn. Provolání Občanského fóra z 23. 11. 1989. *Tamtéž*, s. 324-325.

⁹ Porovn. dopis Ústavu státu a práva ČSAV I. z 23. 11. 1989. *Tamtéž*, s. 353.

25

1989, 25. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

V Ban. Bystrici sa dňa 25. 11. 1989 konala demonštrácia študentov a pracujúcich na námestí SNP v dobe od 16.00 do 17.30 hod. Zúčastnilo sa jej približne 1800 osôb. Študenti, ktorí prišli na námestie organizovane, priniesli heslá, ktoré mali už na predošlých demonštráciách. V priebehu demonštrácie vystúpilo 23 osôb, prevažne s kritikou zameranou voči vedúcej úlohe KSČ a jej doterajšej politike. Bol vyslovený nesúhlas s kádrovými zmenami vo vedení KSČ, že tieto sú nedostatočné. Niektorí diskutujúci vyzvali účastníkov ku generálnemu štrajku 27. 11. 1989 na námestí SNP. Diskutujúci boli z radov študentov, pedagógov, robotníkov a dôchodcov. Demonštrácia bola ukončená zaspievaním piesne Kto za pravdu horí a čsl. štátnou hymnou. Demonštrácia prebehla kludne.

Vo Zvolene sa v čase od 09.00 do 09.20 uskutočnila demonštrácia asi 200 študentov. Boli prednesené výzvy študentov na zapojenie sa do generálneho štrajku ako aj výzva k demonštrácii so sviečkami dňa 25. 11. 1989 o 18.00 hod.

Ďalšia demonštrácia sa uskutočnila vo Zvolene od 18.00 do 18.45 hod. za účasti asi 400 osôb. Priebeh bol obdobný ako pri dopoludňajšej demonštrácii.

V Žiline sa demonštrácia uskutočnila v čase od 16.00 do 18.30 hod. za účasti cca 5000 osôb, vystúpilo 32 rečníkov, odznali výzvy z predchádzajúcich dní a výzva na generálny štrajk.

V Martine sa demonštrácie pred DSNP v čase od 17.00 do 18.00 hod. zúčastnilo cca

400 osôb. Prítomní boli herci Soňa Valentová a František Zvarík z Bratislavy. Priebeh bol obdobný ako pri demonštráciách na ostatných miestach.

Na demonštrácii v Ban. Bystrici sa prejavila snaha zo strany jedného vystupujúceho, že v Prahe sa vývoj uberá doprava, avšak táto nenašla podporu.

Náčelník S-ŠtB Ban. Bystrica:

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8514 - 17 +++

^a Č. p. OS-00446-2176/ŠE-89. V hlavičke je uvedené iba "Prísne tajné" a č. p. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystriická pečiatka, **došlo** 25. XI. 1989 v 20.45 hod., **číslo zprávy** 11285. Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 27. XI. 1989, č. j. CB-0039-255/03-89.

26a

1989, 26. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

V Prievidzi dňa 25. 11. 1989 o 16.00 hod. sa zišlo na námestí 4. apríla asi 150 osôb, pričom pred hotelom Magura sa k nim pridalo asi ďalších 100 osôb, čo organizovali študenti VŠT fakulta elektronická v Bratislave G o n d a a S v i t o k, bytom Bojnice. Po prečítaní rezolúcií študentov vysokých škôl pražských a podpore požiadaviek Občianskeho fóra v Prahe vystúpil baník k. p. Bane Nováky, ktorý uviedol, že baníci dňa 27. 11. 1989 nebudú štrajkovať, ale vypnú elektrický prúd. Ďalší baník kritizoval článok uverejnený v denníku P r a v d a týkajúci sa baníkov ich podniku¹ s tým, že s obsahom neboli baníci vopred oboznámení. Demonštrácia bola ukončená asi o 18.00 hod. zaspievaním čs. št. hymny s výzvou k účasti na demonštrácii dnes o 15.00 hod. pred hotelom Magura v Prievidzi.

V Žiline na demonštrácii ako sme vás informovali v situačnej správe dňa 25. 11. 1989 z 32 rečníkov boli 3 zástupcovia robotníkov, 1 zástupca strednej vojenskej odbornej školy, 1 zástupca veriacich, 1 invalidná dôchodkyňa, 1 herec a ostatní boli študenti vysokých škôl.

Po oboznámení s petíciami študentov vysokých škôl a Občianskeho fóra v Prahe ako aj petíciou Čs. televízie² vystúpil aktívny laik³ zo Žiliny B r i č k o v s k ý v mene veriacich a kriticky poukazoval na nesprávnu výchovu na školách a doposiaľ páchané krivdy na veriacich. Pracovník VŠ dopravnej a spojov katedry kybernetiky I v a n k a vyzdvihoval osobu D u b č e k a a jeho politiku. Zamestnanec š. p. Avia Žilina odsudzoval ľudové milície a ich stráženie objektov. Robotník mestského stavebného podniku I v a š k a kritizoval Bezpečnosť za brutálny zásah v Prahe, v negatívnom svetle propagoval aféru B a b i n s k ý a za vzor prítomným dal systém volieb v USA.

V závere demonštrácie vystúpil člen štrajkového výboru na VŠDS v Žiline G a ň a Ladislav a informoval o študentoch vojenskej fakulty VŠDS, ktorí sa pripojili k ich úsiliu, čo však nemôžu verejne prejsť, nakoľko by za to mohli byť stíhaní. Ďalej požiadaval štrajkový výbor, aby počas demonštrácie na námestí SNP v B. Bystrici bolo vyhlásené, že vojenská fakulta VŠ DS vyjadrila kladný postoj k požiadavkám študentov, pričom ich materiál mal byť študentom zhabaný a celá vec sa vyšetruje.

Prameňom /2/ bolo ďalej zistené, že dňa 26. 11. 1989 o 14.00 hod. na námestí V. I. Lenina v Žiline sa má uskutočniť demonštrácia za účasti zástupcov študentov všetkých

vysokých škôl zo Slovenska a Moravy, pričom majú byť pozvaní aj zástupcovia vysokých škôl z Čiech. Účasť na demonštrácii prisľúbili speváčka *Zelenková*, herci *Vala*, *Kerner* a *Kropáček* z Prahy ako aj študent, ktorý bol priamym účastníkom udalostí v Prahe dňa 17. 11. 1989. Tejto demonštrácie sa má tiež zúčastniť aj riaditeľ Slovenského národného divadla z Bratislavy spolu s predsedom ZO KSS hercom *Šimonovičom*. Z demonštrácie majú byť vyhotovené videozáznamy, ktoré účastníci majú rozviesť na všetky vysoké školy, kde budú premietané.

Náčelník S-ŠtB B. Bystrica:

/plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8519 - 22 +++

^a Č. p. OS-00446-2182/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 26. XI. 1989 v 11.00 hod., **číslo zprávy** 11298. Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB**, **došlo** 27. XI. 1989, č. j. CB-0039-254/03-89.

1 Pravda

² Porovn. dopis pracovníkov ČST predsedovi vlády ČSSR z 20. 11. 1989, in: *Deset pražských dnů...*, s. 119 - 120. Ďalej tiež stanovisko pracovníkov Hlavní redakcie zábavných programov ČST z 21. 11. 1989 a dodatočné prehlásenie pracovníkov ČST Praha z 22. 11. 1989. *Tamtéž*, s. 190 - 191, 281 - 282.

³ Na federálnej úrovni bol 27. 1. 1971 1. odd. 3. odb. II. S-FMV zavedený v problematike "katolíctí laici" OBS (podľa EZO "LAIK") s reg. č. 2025 ("přeregistr. r. č. 238 - HS-Stb-ČSR"): pri reorganizácii v roku 1988 prevedený z 1. odd. 5. odb. X. S-ZNB na 1. odd. 9. odb. II. S-ZNB, zničený 5. 12. 1989.

26b

1989, 26. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

V Ban. Bystrici dňa 26. 11. 1989 na námestí SNP o 16.00 hod. prebiehala manifestácia, ktorej sa zúčastnilo cca 1500 až 1800 osôb. Pribeh manifestácie viedol *Katreniak*, ktorý vyzýval a inštruoval účastníkov manifestácie na generálny štrajk dňa 27. 11. 1989. V priebehu manifestácie vystúpilo cca 15 rečníkov. Bolo zistené, že sa zmenila štruktúra rečníkov a tiež témy príhovorov. Vystupovali osoby, ktoré boli riešené za rok 1968. Medzi nimi vystúpili aj 2 príslušníci ČSLA členovia ASVŠ Dukla, redaktor- novinár Čsl. rozhlasu *Róbert Hanzel*, herec *Ivan Palu[ú?]ch*, bývalá spisovateľka *Zlata Solivajsová*. Na záver vystúpil bývalý príslušník ZNB, ktorý sa vo svojom príhovore zmienil o tom, že veľmi ľutuje a hanbí sa, že bol príslušníkom ZNB a najviac, že bol upozorňovaný bývalým náčelníkom, že toto jeho konanie vyvoláva pohoršenie. Manifestácia bola ukončená o 18.00 hod.

Manifestácia prebiehala v Žiline od 16.00 hod. do 18.45 hod., na ktorej vystúpilo 33 rečníkov za účasti cca 7000 osôb.

V Martine sa zúčastnilo asi 300 osôb, medzi inými vystúpil aj bývalý príslušník ZNB *Húska Belo*. Manifestácia bola ukončená o 18.15 hod.

Manifestácie vo Zvolene sa zúčastnilo cca 800 osôb, kde okrem iných vystúpili aj 3 príslušníci ČSLA, ukončená bola o 18.45 hod.

Manifestácie od 16.00 hod. prebehli aj v ďalších mestách stredoslovenského kraja. Vo Veľkom Krtíši za účasti 250-300 osôb, a v Prievidzi za účasti 150 osôb. Asi 70 percent účastníkov tvorili študenti, ktorí prišli na návštevu do trvalých bydlísk.

Manifestácie prebiehali bez rušivých javov.

Náčelník S-ŠtB B. Bystrica:

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8533 - 36 +++

^a Č. p. OS-00446-2186/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystriická pečiatka, **došlo** 26. XI. 1989 v 21.00 hod., **číslo zprávy** 11317. Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 27. XI. 1989, č. j. CB-0039-253/03-89.

27a

1989, 27. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Generálny štrajk prebehol vo všetkých okresných mestách a priemyselných strediskách stredoslovenského kraja. Zúčastnili sa ho osoby zo všetkých spoločenských vrstiev, z prevažnej väčšiny organizácií a inštitúcií. Najväčšie zhromaždenia štrajkujúcich na verejných priestoroch boli v Banskej Bystrici (cca 15 000) a Žiline (cca po 20 000 účastníkov). Chod stálych prevádzok, dopravy, spojov a nevyhnutných služieb bol zabezpečený. Do súčasného obdobia neboli získané poznatky o závažnejšom narušení chodu národného hospodárstva a vzniku mimoriadnych udalostí. Vo vystúpeniach účastníkov odznali najmä požiadavky na podporu vysokoškolákov a Občianskeho fóra, ako i odstúpenie funkcionárov O V K S S a K V K S S, ktorí sú zodpovední za vyskytujúce sa nedostatky v našej spoločnosti. Na 16.00 hod. sa v niektorých miestach (Martin, Lučenec, Zvolen a ďalšie) pripravujú verejné zhromaždenia.

Náčelník správy ŠtB Banská Bystrica:

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8543 - 8546 +++

^a Č. p. OS-00446-2204/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystriická pečiatka, **došlo** 27. XI. 1989 v 16.35 hod., **číslo zprávy** 11346. Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 27. XI. 1989, č. j. CB-0039-256/03-89.

27b

1989, 27. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Dňa 27. 11. 1989 od 16.00 hod. sa konalo zhromaždenie asi 600 osôb v Martine. Priebeh demonštrácie mal obdobný charakter ako v predchádzajúce dni. Účastníci demonštrácie sa dohodli, že ďalšie zhromaždenia uskutočnia dňa 28. 11. 1989 o 16.00 hod.

a dnešného dňa sa stretnú o 19.00 hod. v divadle S N P.

Demonštrácia 1000 - 1300 občanov sa konala dnešného dňa od 16.00 hod. v Liptovskom Mikuláši.

Ďalšia demonštrácia za účasti cca 5000 osôb sa konala v Ružomberku. Rečníci hovorili najmä o problémoch ekológie¹ a požadovali, aby medzi nich prišli riaditelia S C P Ružomberok a Bavlárni V. I. Lenina Ružomberok. Medzi rečníkmi vystúpili aj 2 duchovní.

Demonštrácia za účasti cca 1000 osôb sa konala od 16.00 hod. aj v Lipt. Hrádku, kde sa zúčastnili aj príslušníci Č S L A a medzi rečníkmi vystúpil aj príslušník Z N B, ktorý okrem iného prehlásil, že radoví príslušníci podporujú pracujúcich. Účastníci zhromaždenia jeho vystúpenie odmenili potleskom.

Od 16.00 hod. sa konala demonštrácia aj v Lučenci. Zúčastní [...] ^b

Postupne sa občianske iniciatívy vytvárajú aj na území stredoslovenského kraja. Občianske fórum bolo ustavené dnešného dňa v Lučenci a v Žiari nad Hronom.

Náčelník správy ŠtB Banská Bystrica:

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8548 - 51 +++

^a Č. p. OS-00446-2205/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 27. XI. 1989 v 20.10 hod., **číslo zprávy** 11362 (v banskobystrickej pečiatke je tiež uvedené na 2. liste spomínanej časti DSS). Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 28. XI. 1989, č. j. CB-0039-257/03-89.

^b Na spodnej časti úvodnej strany chýba niekoľko riadkov.

28a

1989, 28. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Dňa 28. 11. 1989 bolo zistené, že Občianske fóra v Lučenci, Rimavskej Sobote a vo Veľkom Krtíši pripravujú dnešného dňa na 16.00 hod. demonštrácie. Tiež štrajkový výbor študentov VŠDL vo Zvolene pripravuje manifestáciu na 17.00 hod.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica

plk. JUDr. Pavel K o r b e l /8580 - 83+++

^a Č. p. OS-00446-2225/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 28. XI. 1989 v 14.40 hod., **číslo zprávy** 11394. Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 29. XI. 1989, č. j. CB-0039-258/03-89.

28b

1989, 28. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Študenti VŠDS v Žiline na námestí V. I. Lenina dňa 28. 11. 1989 od 16.15 hod. usporiadali manifestáciu za účasti cca 1500 osôb. Manifestácia bola ukončená o 16.35 hod.

Manifestácie prebiehali tiež v ďalších mestách stredoslovenského kraja. Vo Veľkom Krtíši od 16.00 hod. do 16.50 hod. za účasti 200 osôb. V Rimavskej Sobote od 16.00 do 17.30 hod. účasť 700 osôb. V Lučenci od 16.10 do 17.50 hod. účasť 1000 osôb. V L. Mikuláši od 16.00 do 18.00 hod., účasť 500 osôb. Vo Zvolene od 17.15 do 17.45 hod. účasť 2500 osôb a v Detve asi 1000 osôb. V Detve manifestáciu organizoval MsV KSS účasť na manifestáciách tvorila prevažne mládež. Manifestácie prebiehali bez rušivých javov.

V ostatných mestách stredoslovenského kraja sa manifestácie dnešného dňa nekonali.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica:

/plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8600-03+++

^a Č. p. OS-00446-2229/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 28. XI. 1989 v 19.30 hod., **číslo zprávy** 11419. Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 29. XI. 1989, č. j. CB-0039-259/03-89.

29a

1989, 29. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

V priebehu dňa neboli získané negatívne javy.

Zo strany príslušníkov KS ZNB sú vznášané (*sa množia*) požiadavky, aby v Československej televízii vystúpil niektorý vedúci funkcionár FMV, ktorý by podporil príslušníkov, čo by brali ako morálnu vzpruhu vo svojej terajšej činnosti. Ďalej sú vznášané požiadavky, aby príslušníci boli pravdivo informovaní, o tom či dňa 17. 11. 1989 boli v Prahe nasadené aj iné jednotky, okrem tých ktoré sú natočené na videokazete, ktorá bola zaslaná na KS ZNB z FMV. Vznášané sú dotazy, či táto kazeta môže byť využitá v rámci agitačnej činnosti v závodoch a v radoch príslušníkov ĽM.^b

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica:

plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8646-49+++

^a Č. p. OS-00446-2238/ŠE-89. V hlavičke je namiesto "Surně" uvedené "Pilně". Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 29. XI. 1989 v 16.00 hod., **číslo zprávy** 11454; vpravo od nej rukou pripísané "P" v krúžku. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 30. XI. 1989, č. j. CB-0039-262/03-89; nad ním vpravo pravdepodobne Kupkov vlastnoručný podpis. V pravom hornom rohu rukou

“AO”.

b 1. veta odstavca je rukou opravená “Zo strany príslušníkov ZNB sa množia požiadavky...”, odstavec je z väčšej časti podčiarknutý a zľava je k nemu pripísané “P”. Vpravo pod odstavcom je rukou pripísané “(KC B. B.)” (čiastočne pod týmto prípisom je zrejme ešte jeden nečitateľný).

29b

1989, 29. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...]a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Dňa 29. 11. 1989 k štrajkovému výboru na V Š dopravnej a spojov v Žiline bolo zistené, že tento sa snaží v poslednej dobe aktívne pôsobiť na závodoch, na poľnohospodárskych podnikoch, výskumných ústavoch a pod., kde sa snaží vytvoriť štrajkové výbory, pričom úzko spolupracuje s Občianskym fórom v čele ktorého stojí doc. H o n e r z V Š D S. Ďalším zámerom štrajkového výboru je aktivizovať kampaň za odovzdanie preukazov členov S Z M, čím chcú dosiahnuť stratu členskej základne tejto organizácie a tým možnosť založenia nezávislých študentských odborov.

Podobne v divadle S N P v Martine bolo jeho vedením rozhodnuté, že dialógy so širokou verejnosťou sa v divadle nebudú konať až do 1. 12. 1989, keď má byť na námestí v Martine ďalší míting, ktorý bude organizovať výbor “občianske iniciatívy” a “Verejnosť proti násiliu”. Členovia divadla S N P sa rozhodli nehrať pre verejnosť, pokým nezačnú účinkovať pražskí divadelníci.

Náčelník správy ŠtB Banská Bystrica:

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8651 - 54 +++

a Č. p. OS-00446-2243/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 29. XI. 1989 v 19.00 hod., **číslo zprávy** 11469. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 30. XI. 1989, č. j. CB-0039-261/03-89; vpravo od nej pravdepodobne Kupkov vlastnoručný podpis. V pravom hornom rohu rukou “AO”.

29c

1989, 29. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - III. časť.

[...]a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Dňa 28. 11. 1989 bol zaznamenaný na O-ŠtB Lipt. Mikuláš prvý prípad odmietnutia spolupráce prameňa /1/, čo zdôvodňoval tento tým, že “nerozumie súčasnej vzniklej situácii a nechce sa zaplietť tak ako to bolo r. 1968. V prípade zistenia závažných poznatkov sám vyvolá stretnutie s operatívnym pracovníkom”.

V ďalších dvoch prípadoch prameň /1/, vzhľadom k vývoju súčasnej vnútropolitckej situácie prejavili obavy z ich možnej dekonšpirácie v nasledujúcom období, v prípade že nebudú zničené včas všetky materiály, ktoré sa k ich osobám nachádzajú u ministerstva vnútra. Naďalej však prejavili plnú ochotu prichádzať do styku s operatívnym pracovníkom

dodržaním zásad prísnej konšpirácie.

Náčelník správy ŠtB Banská Bystrica:

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8650 +++

^a Č. p. OS-00446-2244/ŠE-89. Ako adresát je uvedený iba analytický odbor II. S-ZNB. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 29. XI. 1989 v 19.00 hod., **číslo zprávy** 11468: podľa čísla správy by tato časť DSI mala predchádzať časti uvedenej pred ňou (viď dok. 29b), v radení sa však riadime prednostne číslom popisným. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 30. XI. 1989, č. j. CB-0039-260/03-89; vpravo od nej pravdepodobne Kupkov vlastnoručný podpis. V pravom hornom rohu rukou "AO".

30a

1989, 30. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie.

Dňa 30. 11. 1989 na štrajkový výbor VŠDS Žilina neznámy vojak odovzdal anonymný list s prehlásením, že vedenie čl. armády robí nátlak na vojakov, aby vyhlasovali, že ich rodiny sú napádané a je na nich zo strany štrajkujúcich vyvíjaný nátlak. Napriek vyhláseniam ministra obrany Václavíka¹ majú pohotovosť. Sú pripravení zasiahnuť proti štrajkujúcim. Väčšina ľudí na vysokých miestach, ktorí idú so študentmi je pripravená prevrátiť kabát. Je treba dosiahnuť, aby všetci boli odvolaní. Prehlásenie je datované dňom 29. 11. 1989 s podpisom "pozor armáda". Tento text ma byť využitý pri jednaniach v Prahe.^b

Podľa inštrukcií od občianskej iniciatívy "Verejnosť proti násiliu" v Bratislave členovia umeleckého súboru D SNP v Martine od 29. 11. 1989 mali začať cestovať do okresných miest Žilina, Čadca, Lipt. Mikuláš a Dolný Kubín, kde nie sú profesionálne divadelné scény. Cieľom ich ciest je vedenie dialógu s verejnosťou uvedených okresov.

Dňa 30. 11. 1989 o 16.20 hod. sa má začať dialóg s martinskou verejnosťou v priestoroch zimného štadióna TJ ZTS Martin v dobe od 16.20 do 18.20 hod.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica:

plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8672+++

^a Č. p. OS-00446-2249/ŠE-89. V hlavičke je namiesto "Surně" uvedené "Pilně". Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 30. XI. 1989 v 16.00 hod., **číslo zprávy** 11500. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 7. XII. 1989, č. j. CB-0039-269/03-89. V pravom hornom rohu Kulhánkov vlastnoručný podpis.

^b Odstavec je čiastočne rukou podčiarknutý a zľava je k nemu pripísané "P/P".

¹ Porovn. výťah z prejavu Milana Václavíka na mimoriadnom zasadnutí ÚV KSČ, in. *Rudé právo* č. 279 z 27. 11. 1989, s. 5.

30b

1989, 30. novembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Na adresu náčelníka OO VB Valas[áš?]ka, okr. Ban. Bystrica bol doručený dňa 30. 11. 1989 dopis, v ktorom anonymný pisateľ vyzýva, aby boli prepustení zo služieb ZNB niektorí príslušníci, ktorí sú údajne skompromitovaní. Títo majú byť prepustení do 15. 12. 1989. Ďalej pisateľ píše, že ak sa výzva do uvedeného termínu neuskutoční, budú zverejnené výpovede 15-tich osôb a fotodokumentácie o skompromitovaní príslušníkov VB. ^b

Dňa 30. 11. 1989 sa na štáb irkutsko-pinskej divízie S A vo Zvolene dostavil redaktor Čsl. televízie, krajské štúdio Ban. Bystrica G a j d o š í k Vladimír spoločne s televíznym štábom, ktorý požiadal o stretnutie s vedením divízie. Redaktor pýtal súhlas k filmovaniu vstupnej brány do uvedeného štábu. Toto mu bolo povolené. Ďalej chcel zistiť výdaje spojené s pobytom vojsk S A na území ČSSR. Potom telefonoval na Rádio S E, kde mu bolo povedané, že tieto výdaje sú zahrnuté do rozpočtu ministerstva národnej obrany ČSSR.

V Ružomberku, okr. Lipt. Mikuláš bol zaznamenaný výskyt rukou písaných letákov s textom "okupanti domov" a "zrušiť milície". Bolo zistené, že tieto letáky roznášali dve študentky filozofickej fakulty Bratislava a dňa 1. 12. 1989 budú roznášať letáky v B. Bystrici.

Náčelník S-ŠtB B. Bystrica:

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8679 - 82 +++

^a Č. p. OS-00446-2251/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 30. XI. 1989 v 18.00 hod., **číslo zprávy** 11506. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 7. XII. 1989, č. j. CB-0039-270/03-89. V pravom hornom rohu Kulhánkov vlastnoručný podpis.

^b Odstavec je zľava rukou označený zvislou čiarou a je k nemu pripísané "ÚTOKY NA ZNB".

31

1989, 1. decembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

K podstatným zmenám bezpečnostnej situácie v stredoslovenskom kraji oproti predchádzajúcemu dňu nedošlo. Podľa získaného poznatku štrajkový výbor VŠDL vo Zvolene vyhlásil okupačný štrajk.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica

plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8752 - 55+++

^a Č. p. OS-00446-2258/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vpravo banskobystrická pečiatka, **došlo** 1. XII. 1989 v 17.00 hod., **číslo zprávy** 11532. Pod ním pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 7. XII. 1989, č. j. CB-0039-268/03-89.

32a

1989, 2. decembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

V niektorých mestách stredoslovenského kraja dňa 1. 12. 1989 prebiehali mítingy, organizované Občianskymi fórami.

V Lučenci od 16.15 hod. do 18.00 hod. za účasti cca 1000 osôb. Medzi inými rečníkmi na mítingu vystúpil aj príslušník z OS ZNB v Lučenci s prehlásením: na plnú podporu novému vedeniu KSČ, na prísne dodržiavanie listu predsedníctva ÚV KSČ z r. 1983, požadoval objasnenie smrti bývalého vedúceho tajomníka OV KSS v Lučenci, vyhlásil, že príslušníci ZNB vyšli z ľudu a chcú slúžiť ľudu. Vystúpenie sa u prítomných stretlo s kladným ohlasom.

V Martine od 16.00 hod. do 17.45 hod. za účasti cca 300 osôb. Mítingy sa konali aj v ďalších mestách, a to v Lipt. Mikuláši za účasti 500 osôb, v Ružomberku za účasti 1000 osôb, v Rim. Sobote za účasti cca 300 osôb. Vo vystúpeniach rečníkov sa objavovali útoky proti ĽM a výzvy na ich zrušenie.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica:

/plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8491-94+++

^a Č. p. OS-00446-2259/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 2. XII. 1989 v 11.10 hod., **číslo zprávy** 11543. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 4. XII. 1989, č. j. CB-0039-263/03-89.

32b

1989, 2. decembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Dnešného dňa na základe výzvy Občianskeho fóra sa od 12.00 do 14.00 hod. na námestí 4. apríla v Prievidzi konalo zhromaždenie, ktorého sa zúčastnilo cca 1500 osôb. Na zhromaždení okrem iných rečníkov vystúpil aj herec Andrej H r y c, ktorý sa vo svojom vystúpení zameral hlavne na obhájenie platov hercov a umelcov.

Od 14.00 do 15.45 hod. na námestí V. I. Lenina vo Veľkom Krťiši prebiehalo zhromaždenie za účasti asi 1000 osôb, na ktorom vystúpili aj herci Štefan K v i e t i k a Július P á n t i k.

Od 16.00 do 18.00 hod. prebiehalo zhromaždenie aj v Dolnom Kubíne za účasti 700 osôb.

Zhromaždenia prebiehali bez rušivých javov. V ostatných mestách stredoslovenského kraja sa zhromaždenia dnešného dňa nekonali.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica:

/plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8511-14+++

^a Č. p. OS-00446-2260/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 2. XII. 1989 v 20.15 hod., **číslo zprávy** 11550. Vpravo pečiatka "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB**, **došlo** 4. XII. 1989, č. j. CB-0039-264/03-89.

33

1989, 4. decembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

ŠtB. poznatky závažnejšieho charakteru dnešného dňa získané neboli.

Náčelník S-ŠtB B. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8834 - 37 +++

^a Č. p. OS-00446-2267/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 4. XII. 1989 v 17.05 hod., **číslo zprávy** 11575. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 5. XII. 1989, č. j. CB-0039-265/03-89.

34a

1989, 5. decembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

V Martine a Lipt. Mikuláši sa konali 4. 12. 1989 verejné mítingy, na ktorých rečníci vyslovovali najmä nesúhlas so zložením novej federálnej vlády. Taktiež odznali výzvy na uskutočnenie generálneho štrajku dňa 11. 12. 1989 v prípade, že nebudú splnené požiadavky občianskych iniciatív.

Náčelník S-ŠtB Ban. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8847 +++

^a Č. p. OS-00446-2268/ŠE-89. V hlavičke je namiesto "Surně" uvedené "Pilně". Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 5. XII. 1989 v 10.00 hod., **číslo zprávy** 11585.

Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 5. XII. 1989, č. j. CB-0039-266/03-89; vpravo od nej jeden nečitateľný, pravdepodobne Kupkov a Zamykalov vlastnoručný podpis. V pravom hornom rohu rukou "AO".

34b

1989, 5. decembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa - II. časť.

[...]a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

K medzinárodnému dňu ľudských práv 9. 12. 1989 v mestách Ban. Bystrica a Zvolen sa na plagátoch objavujú výzvy k uskutočneniu živej reťaze. Akcia sa má uskutočniť o 15.30 hod. rozostavením účastníkov po diaľnici (20 km) medzi uvedenými mestami. O 16.00 hod. účastníci majú zapáliť sviečky.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8863 - 66+++

a Č. p. OS-00446-2271/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystriacka pečiatka, **došlo** 5. XII. 1989 v 16.30 hod., **číslo zprávy** 11602. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 6. XII. 1989, č. j. CB-0039-267/03-89; nad ním rukou pripísané "Aktivity", k tomu je pripojený Zamykalov vlastnoručný podpis.

35

1989, 6. decembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...]a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Vedúcemu jednotky PS VB a ďalším dvom členom PS VB v ZŤS k.p. Martin boli dňa 4. 12. 1989 do miesta bydliska doručené urážlivé písomnosti, v ktorých neznámy pisateľ odsudzuje ich činnosť v spolupráci s príslušníkmi ZNB. Podľa pisateľa touto činnosťou pôsobia proti samotným robotníkom v ZŤS k.p. Martin.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8907-10+++

a Č. p. OS-00446-2273/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystriacka pečiatka, **došlo** 6. XII. 1989 v 16.10 hod., **číslo zprávy** 11628. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB**, **došlo** 13. XII. 1989, č. j. CB-0039-274/03-89; nad ním Zamykalov vlastnoručný podpis.

36

1989, 7. decembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Na závody interhotelov Ružomberok boli dňa 6. 12. 1989 zaslané anonymné dopisy. Pisateľ v nich útočí na osobu podnikového riaditeľa Ing. Bohuša M i n a r o v i č a, člena KSČ a vyhráža sa mu obesením. ^b

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica:

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8933+++

^a Č. p. OS-00446-2275/ŠE-89. V hlavičke je namiesto "Surně" uvedené "Pilně". Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 7. XII. 1989 v 15.30 hod., **číslo zprávy** 11641. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 7. XII. 1989, č. j. CB-0039-271/03-89; pod ním je ďalšia pečiatka II. S-SNB (škrtnuté), došlo 8. XII. 1989, č. j. nedoplnené.

^b Odstavec je zľava rukou označený zvislou čiarou a je k nemu pripísané "TEROR".

37

1989, 8. decembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Štb. poznatky závažnejšieho charakteru dnešného dňa získané neboli.

Náčelník S-ŠtB B. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 8949 - 52 +++

^a Č. p. OS-00446-2276/ŠE-89. Medzi adresátmi je navyše uvedený operačný štáb MVŽP SSR. Vľavo banskobystrická pečiatka, **došlo** 8. XII. 1989 v 15.50 hod., **číslo zprávy** 11663. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 11. XII. 1989, č. j. CB-0039-272/03-89. V pravom hornom rohu rukou "AO".

38

1989, 11. decembra, Banská Bystrica. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - zaslanie

Štb. poznatky závažnejšieho charakteru dnešného dňa získané neboli.

Náčelník správy ŠtB Ban. Bystrica :

/ plk. JUDr. Pavel K o r b e l / 9052+++

^a Č. p. OS-00446-2277/ŠE-89. V hlavičke je namiesto "Surně" uvedené "Pilně". Vľavo banskobystriická pečiatka, **došlo** 11. XII. 1989 v 16.15 hod., **číslo zprávy** 11676. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 13. XII. 1989, č. j. CB-0039-275/03-89; pod ním vpravo rukou pripísané "0" (alebo ide o vlastnoručný podpis?).

39

1989, 17. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b :

Preverený prameň /1/ v prostredí promaďarsky orientovaných osôb členov umeleckých súborov Štátneho divadla Košice zistil, že člen baletu ŠD Ing. Jan Ž i l á k verejne a otvorene propaguje myšlienku "Veľkomadžarskej ríše". Disponuje novovytičenými mapami dovezenými z MR¹, ktoré vyznačujú hranice Maďarska z roku 1914. Mapy rozdáva osobám maďarskej národnosti, ktoré utvrdzuje v názoroch vyjadrujúcich snahu o vytvorenie Veľkého Maďarska v hraniciach zo začiatku storočia.

S cieľom zamedzenia prejavov nežiadúcich nacionalistických tendencií v prostredí, budú vykonané preventívno-rozkladné opatrenia.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský² / 13189 - 1392 + + +

^a Č. p. OS-0049-194/01-89. Medzi adresátmi nie je uvedený 11. odbor II. S-ZNB. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 17. XI. 1989 v 15.15 hod., **číslo zprávy** 10828. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 20. XI. 1989, č. j. CB-0040-170/03-89; vpravo nad ním rukou pripísané "1/ s. Knížek", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis a zrejme podpis Musilov.

¹ akcia Tento odstavec bol použitý pre spracovanie pasáže "Nepřátelská činnost" DSS č. 178 z 20. 11. 1989. Vid' pozn. 1 dokumentu 1a.

² Pplk. Štefan Sarnovský (1940) bol od 1. 7. 1981 náčelníkom S-ŠtB Košice, 16. 1. 1990 zbavený výkonu služby, 15. 2. 1990 odvolaný a 31. 1. 1991 uvoľnený zo služobného pomeru príslušníka SNB.

1989, 20. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...]a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b :

Preverený prameň /2/ zistil, že dňa 19. 11. 1989 kontaktoval objekt akcie O S A (viď poznatky v DSS z dni 26. 7., 31. 7., 4. 8., atď.)¹ Peter U H L² z Prahy. Z priebehu kontaktu menovaný informuje nášho objektu o úmrtí študenta Martina S c h m i d t a.³ Zároveň popisuje brutálnosť zákroku poriadkových jednotiek Bezpečnosti, pričom očakáva, že táto situácia pozdvihne celý národ. Oznamuje, že študenti v súčasnej dobe bojkotujú prednášky a ak v priebehu tohto týždňa sa nič nepohne, tak dňa 27. 11. 1989 v čase od 12.00 do 14.00 hod. bude zorganizované generálne vystúpenie - stávka. V závere styku oboznamuje objekt o súčasnej situácii v kultúrnej oblasti s tvrdením, že divadlá sa taktiež pridali k bojkotu a zrušili svoje predstavenia.

Z priebehu charakteru kontaktu vyplýva, že objekt akcie O S A je cielene informovaný k rozširovaniu poplašných nepravdivých správ v báze osôb antisocialistických živlov v rámci nášho teritória.

Činnosť objektu akcie O S A je pod aktívnou agentúrno-operatívnu kontrolou.

Prevereným a hodnoverným prameňom /1/ sú zistené poznatky, ktoré nasvedčujú zvýšenému úsiliu RKC v oblasti záujmu o zriadenie pobočky CMBF v lokalite Spišskej Kapituly. V smere dosiahnutia svojho záujmu RKC podniká konkrétne opatrenia (zaslaná oficiálna žiadosť FMV ČSSR z BU v Spišskom Podhradí) sledujúce cieľ vrátenia uvoľnených priestorov vzdelávacieho inštitútu MV v Spišskej Kapitule. Zároveň so súhlasom arcibiskupa S o k o l a a apoštolského administrátora G K C H i r k u⁴ biskup spišskej diecézy ThDr. T o n d r a v súčasnej dobe koncipuje návrh zloženia pedagogického zboru pre uvádzanú pobočku. Predbežne do funkcie dekana je navrhovaný Andrej I m r i c h, nar. [...] 1948, správca rím. kat. fary v okrese Dolný Kubín s tým, že zároveň by zastával i funkciu generálneho vikára. Finančné prostriedky k rekonštrukcii objektu a na chod fakulty budú poskytnuté zo zahraničia ako aj zo zbierok, ktoré RKC plánuje organizovať v rámci Slovenska.

Agentúrny aparát je úkolovaný k zisťovaniu ďalších krokov, ktoré RKC podniká za účelom dosiahnutia svojho cieľa.

k bodu 3 - 0

k bodu 4:

Viacerými preverenými a hodnovernými prameňmi /1/ sú v poslednej dobe v radoch veriacich GKC zisťované ohlasy a ich zvýšený záujem o ďalší vývoj na úseku vnútro- a medzinárodno-politickej situácie. Z ich strany sú zaznamenávané obavy o ďalší vývoj našej spoločnosti voči nášmu spoločenskému a štátnemu zriadeniu. V značnej miere názorové prejavy sú ovplyvňované súčasne prebiehajúcim vývojom v susedných krajinách (PLR, NDR, MR ale i ZSSR), pričom je zaznamenávaná obava z prenikania negatívnych prvkov i na našich občanov. Na úseku vnútro politickej situácie v ČSSR sú zistené názory, že ak by zo strany vedenia štátu bol v súčasnej dobe realizovaný čo i len jeden nesprávny politický krok (úprava cien a podobne), môže to znamenať, resp. vyvolať obdobnú situáciu po vzore susediacich socialistických štátov.

Za aktívneho využitia agentúrneho aparátu je sledovaný ďalší vývoj operatívnej

situácie na tomto úseku KR činnosti.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský / 13284 - 13287 + + +

^a Č. p. OS-0049-195/01-89. Medzi adresátmi nie je uvedený 11. odbor II. S-ZNB. Na našej kópii chýba horná časť dokumentu, tj. celá košická pečiatka a časť pripísaných mien. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 21. XI. 1989, č. j. CB-0040-171/03-89. Nad ním vpravo rukou pripísané "s. Kabele, s. Knižek", k tomu sú zrejme pripojené ich vlastnoručné podpisy a Zamykalov podpis, pod nimi pravdepodobne Kupkov s rukou písaným dátumom "20. 11. 89"; vpravo od pečiatky zakrúžkovaný prípis "inf. N II. S".

¹ akcia OSA

² K osobe P. Uhla (1941) bol 25. 1. 1973 3. odd. 1. odb. II. S-FMV zavedený OS "SKUPINA II", reg. č. 4876 ("zo styku 2293" - odkazuje sa na OBS, ktorý bol 24. 2. 1971 2. odd. 1. odb. II. S-FMV zavedený na problematiku "IV. internacionála", zničený na 3. odd. 10. odb. II. S-SNB 6. 12. 1989): v nezistenú dobu prevedený na zväzok NO ("NO-1/218"), po vzniku X. S-FMV odovzdaný na jej 1. odd. 4. odb., 26. 6. 1979 "vyš. sv. 8/120 SV Stb Praha, dle § 7/1 + 98 - stat. neukončeno", 31. 3. 1981 "stat. ukončen návrhom na vyšetř.", 17. 8. 1981 "obnovené rozpracování" v OS s r. č. 21880, sv. NO pri reorganizácii v roku 1988 odovzdaný z 3. odd. 1. odb. X. S-ZNB na 3. odd. 10. odb. II. S-ZNB, zničený (13 častí hl. zväzku, zložky DOK a KPP) 8. 12. 1989. 17. 8. 1981 obnovilo 3. odd. 1. odb. X. S-ZNB rozpracovaný v OS "SKUPINA-II", reg. č. 21880: 31. 10. 1988 predaný na 3. odd. 10. odb. II. S-ZNB, zničený (14 častí hl. zväzku, zložky DOK a KPP) 8. 12. 1989. K "objektu" akcia "SKUPINA-II" existuje memorandum, ktoré 2. 5. 1988 spracoval 3. odbor IV. S-ZNB (ako riadiaci orgán akcie je uvedený kpt. Zdeněk Melichar, ako jeho zástupca kpt. Vladimír Novotný - obaja z 3. odd. 1. odb. X. S-ZNB; uvedený riadiaci orgán akcie je rukou aktualizovaný: ako nový riadiaci orgán akcie je uvedený npor. /od 1. 2. 1989 kpt./ Karel Záhoř - od reorganizácie v roku 1988 spolu s VI. Novotným na 3. odd. 10. odb. II. S-ZNB; krycie meno je podľa memoranda "SKUPINA"):

"Jmenovaný patří mezi přední signatáře CH-77. Sledování je prováděno od roku 1969. Objekt až do současné doby provádí neustále kontrolu, místy až násilnou. Velice pozorně sleduje osoby v blízkém okolí, jak při pěším pohybu, tak v prostředcích MHD. Všimá si zaparkovaných vozidel prázdných i s osádkou. Bolo zjištěno, že několikrát odhalil sledování. Při otevřeném sledování se choval klidně. Má množství styků z řad čs. občanů, VC i na ZÚ KS. Objekt má v místě bydliště odposlouchávací zařízení, proto je nutné používat pro záchyt rdst. STORNO a v okolí bydliště dodržovat kázeň v radioprovozu.

Popis osoby: [...]

Cílem sledování je rozkrývat a dokumentovat styky objektu v nepřátelském prostředí (rozepisovatele a kolportéry INFOCHU), ustanovovat VC včetně diplomatů a novinářů navštěvujících objektu.

Styky v Brně: PhDr. Š A B A T A Jaroslav, [...] 1927, Brno, [...] (tchán).

SKUPINA

S: BAŽANT Lubomír, Pardubice; BLAŽKOVÁ Marie, 1951, Brno; BORŮVKA Stanislav, P-9, [...]; BĚLÍKOVÁ Jarmila, P-9, [...]; BUZEK Svatopluk, P-10, [...]; ČUDOVÁ Veronika, 1969, P-2, [...]; DOSTÁL Jan, P-8, [...]; DVOŘÁK Tomáš 1965, P-1, [...]; FAJTL OVÁ Dr. - Turnov; FREUND Karel, P-3, [...]; HAVEL Václav, P-2, [...]; HEJDA Zbyněk, P-4, [...]; CHADIMA Mikoláš, 1952, P-2, [...]; JOHNOVÁ Jarmila, P-3, [...]; KLUZÁKOVÁ Jitka, P-3, [...]; KUMPRECHTOVÁ Alena, P-5, [...]; MACHÁČEK Aleš, P-8, [...]; MALÝ Václav, P-5, [...]; NEPILÝ Oto, Hradec Králové; NĚMEJC Miroslav; PALOUŠ Martin, P-2, [...]; PETRIVÝ Tomáš, Bratislava; RUML Jan, P-10, [...], P-3, [...]; RYŠÁVA Hana, P-10, [...]; SVOBODA Ladislav, P-3, [...], [...]; ŠIMON Marek, P-2, [...]; TESAŘOVÁ L., P-3, [...]; ADÁMEK Josef, Brno; MARKOVÁ Květa, 1942; BLAŽKOVÁ Marie, 1951, Brno; KOHOUT Luboš, [...]; STIBICOVÁ Jarmila, 1933, Brno; STÁREK František, 1952; PRŮCHA Aleš, 1954; HELŠTÝN Dalibor, 1963; LOPATKA Jan, 1940, P-1, [...]; DEVÁTÝ Stanislav, Brno; DANISZ Josef; DURAY Mikuláš, 1945, Bratislava; INGR Zdeněk, 1953, Pardubice; KALENDA Jan, 1940; KOPŘIVA Zdeněk, 1960, Brno; KORČIŠ Vavřinec, P-2, [...]; MINAŘÍK Igor, 1965, P-4, [...]; NĚMEC David, 1961, P-2, [...]; ŠTINDL Ondřej, 1966, P-10, [...]; TATOŮN Petr; VEVERKA Otakar, 1956, Gottwaldov; VRANSKÁ Anna, 1940, Horoměřice; BEJBL Vlad., 1937, Říčany, [...]; KACHTÍK Ivo, 1962, P-8, [...]; Šetek Václav, 1944, Červený Újezd [...], o. Kladno; MÜLLEROVÁ Lenka, P-3, [...]; KUBAŠTOVÁ Věra, 1930, P-5, [...]; BATTĚK Rudolf, 1924, P-8, [...]; DOLEŽEL Petr, 1967, P-2, [...]; GRUNTORÁD Jiří, 1952, P-2, [...]; OHNISO MILAN, 1965 Brno; ONDRÁK Jaroslav, 1961, Domažlice; PITAŠ Stan., 1957, Dvůr Králové; VODSLON Zdeněk, 1952, P-2, [...]; VOHRÝZEK Josef, 1926, P-10 [...]; VRBA Eugen, 1918, P-4, [...]; KROB Andrej, 1938, P-7, [...]; FIALKA Přemysl, 1951, P-6, [...]; KOBAL Michal, 1946, P-10 [...]; SEIDL Roman, 1972, P-4, [...]; CHROMÝ Heřman, 1947, Mělník, [...]; BEDNÁŘ Jan, 1953; BÍCA Petr, 1961, P-10, [...]; NĚMCOVÁ Dana, 1934, P-2, [...]; VRÁNOVÁ Věra,

1931, P-3, [...]; MALÝ Václav, P-5, [...]; HAVLOVÁ Olga, 1933, P-6, [...]; RUML Jan 1953, P-10, [...], P-3, [...]; BOCHOŘÁK Tomáš, 1962, Brno; BROŽÍK Michal, 1962, P-10, [...]; KOPECKÝ Tomáš, 1962, P-4, [...]; CIBULKA Petr, 1950, Brno; DOLEŽAL Vladimír, 1956, P-2, [...]; KORČIS Vavřinec, 1948, P-2, [...]; FLEK Vladislav, 1960, kolej Jarov; ŠUSTROVÁ Petruška, P-3, [...]; MURAŠKO Pavel, 1939, P-6, [...]; FREUND Karel, P-2, [...]; HAVEL Ivan, 1938, P-2, [...]; HEJDÁNKOVÁ Petra, 1955 P-3, [...]; ŘEHÁKOVÁ Zdenka, P-2, [...]; PETRIVÝ Tomáš, 1955, Bratislava; Ing. MACHÁČEK Aleš, Ústí n/Labem; DVOŘÁKOVÁ Jiřina, 1909, P-4, [...]; Ing. PRINCOVÁ Květoslava, 1950, Vrbsice; HÁJEK Bohumír, 1947, P-5, [...]; KYNKOR Jaroslav, 1926, P-2, [...]; NĚMCOVÁ Markéta, P-2, [...]; BĚLÍKOVÁ Jarmila; KOZLÍK Jan; ČERNÝ Miloslav, 1930, Litvínov; KYNCL Karel; DANISZ Josef, P-5, [...]; ŠTINDLOVÁ Renata, 1939, P-10, [...]; BEDNÁŘOVÁ Otta, 1927; BENDA Václav, P-2, [...]; KUMERMANN Daniel, 1951; ŘEZNÍČEK Martin, 1960; VAŠKO Čestmír, 1935, Chrudim; HAJNÝ Vladimír, 1939, Šumperk; RUML Jakub, P-10, [...]; STEHLÍKOVÁ Danuše, 1942, P-10, [...]; STEHLÍK Josef, 1932, P-10, [...]; VEVERKA Otakar, 1956, Chomutov; GZARNESKI Mariusz, 1963, Polsko; DVOŘÁK Tomáš, 1965, P-1, [...]; MINAŘÍK Igor, 1965, P-4, [...]; LOPATKA Jan, 1940, P-1, [...]; URBAN Jan, 1951, P-1, [...]; MAREČKOVÁ-Müllerová Lenka, P-2, [...]

A: P-1, [...] - Jirousová; [...] - Hyblerovi; [...] - Pacovský, Stupková; [...] - Matýsek, Černá; [...] - Dienstbier Jiří; P-2, [...] - Němcovi, Palouš; [...] - Benda; [...] - Havel; [...] - Korčíš; Lublaňská 48 /průchod-sklad/; Tylovo nám. 4 /průchod-sklad/; [...] - Dientsbierová [Dienstbierová] Zuzana; P-3, [...] - Müllerová /Marečková/ Lenka; [...] - Šusterová [Petruška Šustrová]; [...] - Freund, Johnová, Ruml; [...] - Hejdánek; P-4, [...] - Dvořákovi; P-6, Za Strahovem 8; [...] - Slánská, Kozlák; P-7, [...] - CHADIMA Mikoláš; P-8, Písečná 24 - vilka nezj.; [...] - LIS; P-10, [...] - Rumlovi; [...] - Hájek; [...] - Stehlík

V: [...] VAZ, MAREŠ Z., Doksy, [...]; [...] Trabant, TESAŘOVÁ L., P-3, [...]; [...] Š 1000, SRB Fr., P-10, [...]; [...] Š 100, TATEROVÁ Olga, P-4, [...]; [...] Š 120 modrá - KRAFTOVÁ Martina, P-4, [...]; [...] Š 100 zelená, BRENISIN H., [...] 1956, P-1, [...]"

A MV ČR, neusporiadané materiály IV. S-SNB, mikrofilm "X 33".

K osobe P. Uhla existuje tiež výpis zo zvodiek sledovania v dňoch po 16. 11. 1989, ktorý spracovala IV. S-ZNB (marginálie vzhľadom k tomu, že neuvádza žiadnu novú informáciu, vynechávame):

"19. 11. 1989 - nedele

Cíl: zajištění realizace objektu

sledováno od 11.30 do 16.10 hodin

Se záchytem objektu bolo započato u jeho zaměstnání. Ve 12.00 hodin bolo zachytávání přemístěno k jeho bydlišti. V 16.10 hodin opustil objekt své bydliště, nic nenesl a odešel do ul. Bělehradské, kde bol realizován OP a odvezen jejich služebním vozem.

Cíl akce bol splněn."

Tamtiež.

³ Správne Martin Šmíd.

⁴ K osobe Jána Hirku (1923) bol 1. 4. 1988 1. odd. 5. odb. X. S-ZNB zavedený kontrolný zväzok "ORDINÁR", reg. č. 35393, zničený 5. 12. 1989 na 1. odd. 9. odb. II. S-ZNB.

41a

1989, 21. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...]a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

V súvislosti s prebiehajúcim štrajkom vysokoškolskej a stredoškolskej mládeže vývoj operatívnej situácie v dopoludňajších hodinách v rámci teritória Vsl. kraja je nasledovný:

Dňa 21. 11. 1989 v nočných hodinách sa poslucháči vysokej školy technickej v Košiciach dožadovali vstupu do internátu s cieľom stretnutia sa s funkcionármi fakultných výborov SZM z UJPS Košice. Do internátu neboli vpustení s odôvodnením, že nie sú

návštevne hodiny a rušia nočný klud. Asi o 07.00 hod. sa dostavil do internátu poslucháč prírodovedeckej fakulty Roman Z á b o j, ktorý uviedol, že je poverený predsedom fakultného výboru SZM pri prírodovedeckej fakulte, aby zvolal všetkých členov tohto výboru a dožadoval sa vstupu do miestnosti rozhlasového štúdia v internáte. Tejto jeho žiadosti nebolo vyhovené. Pred internátom VŠT Košice poslucháči prírodovedeckej fakulty vyvesili plagát s oznamom, že dňa 21. 11. 1989 o 11.00 hod. sa v posluchárni prírodovedeckej fakulty (M-5) uskutoční stretnutie vedenia školy so študentmi. Plagát je strážený poslucháčmi, ktorí usmerňujú okoloidúcich študentov. Podľa vedomostí prameňa /1/ cieľom tohto je záujem zo strany poslucháčov o zistenie podrobností súvisiacich s udalosťami zo dňa 17. 11. 1989 a s tým súvisiacich stanovísk pedagogických pracovníkov k celkovému vývoju situácie v Prahe. Zároveň ich záujmom je aj zhliadnutie videokazety, na ktorej je zaznamenaný priebeh demonštrácie študentov zo dňa 17. 11. 1989 v Prahe. Poznatky o existencii tejto kazety nie sú doposiaľ preverené.

V priebehu dopoludnia je zaznamenaná demonštrácia študentov pred aulou Maxima na ulici Švermovej v Košiciach, na ktorej sa zúčastnilo cca 700-1000 poslucháčov VŠT. Boli prečítané požiadavky ku ktorým sa mal vyjadriť aj rektor VŠT s tým, že tieto požiadavky podporuje. Priebeh manifestácie je zaznamenaný na videokazete pracovníkmi Čs. televízie Košice. Z našej strany sú vykonané styky s rektorom VŠT prof. Z á b r a n s k ý m a prorektorom K l i m o m, ktorí informovali, že počas demonštrácie nedošlo k narušeniu verejného poriadku a následne bol vedený dialóg so zástupcami fakúlt a predstaviteľmi štrajkového výboru v aule Maxima za prítomnosti vedenia školy a jednotlivých fakúlt. Zároveň bola splnená jedna z požiadaviek štrajkového výboru a tohto zasadania sa zúčastnia aj vedúci tajomník MV KSS a predsedovia KNV a NV mesta Košíc.

Zároveň prevereným prameňom /1/ je zistený obsah vyhlásenia študentov VŠT Košice:

1/ úplná podpora prehlásenia sekretariátu ÚV SZM a Výboru ľudských práv zo dňa 20. 11. 1989

2/ nesúhlas so stanoviskom vlády k udalostiam zo 17. 11. 1989¹

3/ prejav solidarity so štrajkovým hnutím študentov v ČSSR

4/ zastúpenie študentov v parlamentnej vyšetrovacej komisii k udalostiam od 17. 11. 1989 a úplná informovanosť o týchto udalostiach v masovo-komunikačných prostriedkoch

5/ zabezpečiť nedotknuteľnosť akademickej pôdy

6/ demokratická zmena celkového volebného systému štátu

7/ vyjadrenie nedôvery vláde pre nepružné riešenie súčasných problémov našej spoločnosti

8/ prehodnotenie doterajších dejín nášho štátu a osvetlenie bielych miest v histórii od roku 1918

9/ úplná a neskreslená informovanosť v masovo-komunikačných prostriedkoch v oblasti vnútornej a zahraničnej politiky

10/ zverejnenie dokumentu "niekoľko viet" v plnom znení a umožniť verejnú diskusiu na túto tému

11/ rozšírenie politického pluralizmu

12/ urýchliť prípravu novej demokratickej ústavy ČSSR

13/ požadujeme skrátenie vojenskej služby vysokoškolákov

14/ vytvorenie diskusných klubov na VŠ s účasťou kompetentných ľudí od stredy 22.

11. 1989 v oblastiach:

- ekonomika štátu a priemyslu, ekológia a životné prostredie
- novelizácia vysokoškolského zákona, ľudské práva a demokratizácia
- sociálne problémy, politika KSČ a štátu, odzbrojovanie
- zahraničná politika, dejiny ČSSR, cenová a daňová politika

15/ vyhradzuje si právo obnoviť štrajk v týchto prípadoch:

a) pri neriešení našich požiadaviek

b) pri akomkoľvek postihu priameho aj nepriameho zúčastnenia, žiadame plnú podporu našich požiadaviek od vedenia školy. Žiadame Národný výbor mesta Košíc o povolenie študentskej demonštrácie, ktorá sa pripravuje na deň 24. 11. 1989 o 12.00 hod. na Leninovej ulici v Košiciach. Demonštrácia sa bude konať z dôvodu podporenia urýchleného procesu prestavby hospodárskeho systému.^b

Dňa 21. 11. 1989 o 08.00 hod. v objekte filozofickej fakulty UPJŠ Prešov sa na podnet stranických orgánov uskutočnilo stretnutie poslucháčov s vedením FF UPJŠ Prešov. Cieľom tohoto stretnutia bolo prijatie odsudzujúceho stanoviska k demonštráciám pražských študentov, pričom text tohoto stanoviska bol spracovaný vedením FF UPJŠ, predsedami ZO KSS, ZO ROH, ZO SZM. Na naliehanie členov fakultného výboru SZM bol text stanoviska pozmenený. V pozmenenom stanovisku nie sú odsudzujúce postoje k štrajkom, ale voči akémukoľvek násiliu všeobecne, vrátane zásahu poriadkových jednotiek dňa 17. 11. 1989 v Prahe. V ďalšom texte je vyjadrená podpora prestavbe a demokratizácii ale bez zakotvenia vedúcej úlohy strany.

Na základe požiadavky fakultného výboru SZM pri lekárskej fakulte UJPŠ v Košiciach sa dnešného dňa o 14.00 hod. uskutoční míting poslucháčov v aule uvádzanej fakulty vysokej školy. Mítingu sa zúčastní za vedenie fakulty dekan prof. K o h ú t a prodekan doc. Ján S l á v i k. Študenti požadujú vysvetlenie situácie súvisiacej s udalosťami, ku ktorým došlo 17. 11. 1989.

V objekte právnickej fakulty UPJŠ Košice prebieha riadna výuka a poslucháči sa nepripojili k všeobecnému štrajku vysokých škôl. V budove tejto fakulty však agitujú poslucháči lekárskej fakulty a vyzývajú poslucháčov k zapojeniu sa do prebiehajúceho štrajku. V dopoludňajších hodinách cca o 11.00 hod. dnešného dňa do Štátneho divadla Košice bola doručená výzva hercov SND Bratislava s požiadavkou solidarity s hercami českých divadiel a vysokoškolákov. Predmetnú výzvu od neustálených osôb prevzal člen činohry Milan A n t o l. Taktiež dnešného dňa o 15.00 hod. sa v dome kultúry ROH VSŽ uskutoční celodivadelný aktív v priebehu ktorého sa rozhodne o účasti Štátneho divadla Košice na štrajku umelcov.

V rámci teritória mesta Košíc je zaznamenávaný výskyt protištátnych letákov. Obsah je nasledovný

„Dost /tri výkričníky/ človeče, v Prahe, Brne, Blave sa ľudia už spamätali, prelomili bariéru strachu zo skorumpovanej komunistickej vlády /výkr./ Človeče, vzchop sa aj ty /vykr./ Priznaj konečne verejne svoj názor. Priznaj aj svoju nenávisť - isto ju cítiš - nenávisť voči vládnucim senilným samozvancom, ktorí teba aj nás roky znásilňovali svojou morbidnou demagógiou, zdierali nás - teba. Z našich mozoľov, z našich daní si vydržovali čosi horšie než gestapo - a armádu idiotských špicľov, roky nás brutalitou držali v šachu Človeče, my už toho máme dosť, ďalej ich bludný teror trpieť nehodláme, nenecháme sa viac ponížovať /výkr./. Pripájame sa k výzve z Prahy, Brna, Blavy - ideme si hájiť právo na slobodný život. Povstávame v mene budúcnosti, povstávame, lebo ono sa to samo neurobí /výkr./. A musíme to urobiť my - aj ty. Dogmatická komunistická klika to dobrovoľne nevzdá, avšak spoločne ju od koryta poženieme - svinským krokom. Len musíš

aj ty vyjst' do ulíc, nebyť zbabelcom či udavačom.... /výkr./.

Mládež to obetavo rozrobila - ty nesmieš zostať sedieť na peci. Fakt, porad' sa so známymi - a podťe s nami /výkr./ A toto daj ďalej, prosíme i/r/t/a."

K ďalšej činnosti všetkých zainteresovaných fakúlt vysokých škôl v rámci nášho teritória je zistené, že dnešného dňa v čase 16.00 hod. je pripravované stretnutie demonštrantov v centre mesta, ktoré stretnutie najaktívnejšie organizuje elektrotechnická fakulta VŠT Košice.

V súvislosti s divadelným aktívom, ktorý sa má uskutočniť v dome kultúry ROH VSŽ Košice je zistený doplňujúci poznatok, a to v tom smere, že študenti prírodovedeckej fakulty UPJŠ sú vyzývaní k spoluúčasti na tomto aktíve, avšak tým spôsobom, že pred budovou domu odborov budú spoločne s pracovníkmi divadla proklamovať svoje požiadavky.

Na zajtrajší deň, t.j. na 22. 11. 1989 v čase 08.00 hod. je pripravovaný pred budovou vysokej školy technickej zraz v podstate všetkých poslucháčov vysokých škôl doposiaľ však bez konkrétneho programu.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0

[...] ^C

^a Č. p. zrejme OS-0049-196/01-89 (na našej kópii chýba horná časť, tj. celá hlavička). Vpravo košická pečiatka, **došlo** 21. XI. 1989 v 16.15 hod., **číslo zprávy** 10963; vpravo od nej Zamykalov vlastnoručný podpis. Pod tým pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0040-175/03-89. Medzi pečiatkami rukou pripísané "s. Knížek, s. Kabele, s. Smrž", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy.

^b Zľava je pozdĺž celého uvedeného prehlásenia rukou pripísané "11" v krúžku a "Požadavek stávkového výboru VŠT Košice".

^C Editorom použité podklady neobsahovali podpis odosielaajúceho zodpovedného funkcionára S-ŠtB Košice.

¹ Porovn. stanovisko vlád ČSSR, ČSR a SSR prijaté na mimoriadnej plenárnej schôdzi 20. 11. 1989, in: *Deset pražských dnů...*, s. 63 - 64.

41b

1989, 21. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok č. 1.

[...] ^a

Vec: Doplnok k dennej situačnej správe cp: OS-0049-196/01-89¹

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

Využitím prevereného prameňa /2/ sú zistené poznatky o názoroch profesora M[...], nar. [...] 1930, zamestnaný hutnícka fakulta VŠT Košice ako vedúci katedry chémie, v rokoch 1985-87 rozpracovaný pre podozrenie zo styku na BRD ako typár D A D². Menovaný pozitívne hodnotí súčasný vývoj situácie medzi študentmi a ich zapojenie sa do štrajku. On osobne predpokladá vznik celomestského štrajku študentov v Košiciach a uvažuje o možnosti zapojenia sa aj robotníkov, ktorí už podľa jeho vyjadrenia majú vypracované štrnásťbodové požiadavky. Jednoznačne je presvedčený o tom, že študenti v priebehu dneška zaplnia celú pešiu zónu v Košiciach. Kriticky hodnotí neschopnosť vlády a jej predsedníctva v súvislosti s reálnym hodnotením politickej situácie a prijímanými

opatreniami. Zároveň kritizuje zásah poriadkových síl na Václavskom námestí v Prahe dňa 17. 11. 1989 a prirovnáva ho k zásahu proti Charte-77. Na druhej strane pozitívne sa vyjadruje o včerajšom vystúpení Dubčeka v maďarskej televízii a jeho názoroch na predsedu vlády ČSSR s. Adamca.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 13388-13389 + + +

^a Č. p. OS-0049-196/01-89. V hlavičke nie je uvedené "Pilně". Vpravo košická pečiatka, **došlo** 21. XI. 1989 v 17.30 hod., **číslo zprávy** 10966 (?); Vľavo od neho rukou pripísané "s. Knížek, s. Kabele, s. Lamacz, s. Smrž", k tomu sú okrem Lamaczovho pripojené ich vlastnoručné podpisy a podpis Zamykalov. Pod tým pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0040-174/03-89.

¹ Vid' dok. 41a.

² Pravdepodobne MAD - Militärischer Abschirmdienst, Vojenská bezpečnostná služba Spolkovej republiky Nemecko.

41c

1989, 21. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok č. 2.

[...] ^a

Vec: Doplnok k dennej situačnej správe č.p.: os-0049-196/01-89¹

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Je zistené, že v priebehu dnešného dňa došlo k rokovaniu zástupcov študentov väčšiny fakúlt s primátorom mesta Košice s. T r e b u l o m a vedúcim tajomníkom MV KSS s. L u k á č o m. V priebehu tohto rokovania študenti požadovali povolenie demonštrácie na deň 24. 11. 1989 v čase od 12.00 do 18.00 hod. Primátor je ochotný rokovať o povolení manifestácie s čím zástupcovia študentov súhlasili. Na pripravovanom rokovaní, ktoré sa má konať dňa 22. 11. 1989 budú dohodnuté podmienky a trasa manifestácie. Zástupcovia študentov sa zaviazali, že manifestácia nebude zneužitá k politicko-protisocialistickým cieľom. Súčasne si vymohli, že vedenie mesta bude s nimi pravidelne rokovať o 10.00 a 15.00 hod. denne. Vo štvrtok chcú zorganizovať z vlastnej iniciatívy brigádu s cieľom upratovania mesta. Za tým účelom žiadajú zabezpečenie dostatočného počtu pracovných pomôcok.

V súvislosti s 15-imi požiadavkami študentov VŠT Košice (ich plné znenie vid' poznatky v DSS OS-0049-196/01-89¹) bolo v priebehu štrajkového mítingu v aule Maxima dnešného dňa v spolupráci so straníckym a štátnym vedením mesta vytvorených 5 sekcií, ktoré sa v nasledujúcich dňoch budú zaoberať riešením požadovaných problémov.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 13409-13412 + + +

^a Č. p. OS-0049-196/01-89. V hlavičke nie je uvedené "Pilně". 11. odbor II. S-ZNB je medzi adresátmi pripísané rukou. Vpravo košická pečiatka, **došlo** 21. XI. 1989 v 18.25 hod., **číslo zprávy** 10968; Vľavo od pečiatky rukou pripísané "s. Knížek, s. Kabele", k tomu sú pripojené ich podpisy a napravo od pečiatky podpis Zamykalov. Pod tým pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0040-173/03-89.

¹ Porovn. predchádzajúci dokument, resp. dok. 41a.

41d

1989, 21. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok č. 4.

[...] ^a

Vec: Doplnok k dennej situačnej správe č.p.: OS-0049-196/01-89¹

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

V náväznosti na poznatok o konaní celodivadelného aktívu je zistené, že tento sa konal podľa vytýčeného plánu za účasti cca 400 osôb. V priebehu jeho konania boli prítomným účastníkom rozdávané počítačom rozmnožené požiadavky študentov VŠT Košice, ktoré sú zahrnuté v 15 bodoch - ich presné znenie vid' DSS pod č. p. OS-0049-196/01-89¹. Negatívne, resp. protispoločenské konanie v súvislosti s touto akciou nezistené.

Sú zistené poznatky o aktivizácii poslucháčov VŠV Košice, ktorí doposiaľ sa od štrajkovej činnosti dištancovali a v priebehu dnešného dňa sa zúčastnili riadneho vyučovania. V uvádzanom objekte sa cca 500 poslucháčov dožaduje diskusie, resp. dialógu v obdobných intenciách ako na ostatných fakultách.

V rozpätí 17.00 až 18.00 hod. je zaznamenané zhluknutie občanov pred predajňou T u z e x v Košiciach v počte asi 200 až 300 osôb, kde došlo k usmrteniu osoby v krízovom roku 1968 zo strany vojsk SA. Na tomto mieste sú pálené sviečky a na chodníku je bielou kriedou vyhotovený nápis "Nezabúdame". Tento tzv. pietny akt prebieha v klude bez výskytu emócií, provokácií prítomného obyvateľstva.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 13413-13415

^a Č. p. OS-0049-196/01-89. V hlavičke nie je uvedené "Pilně". Vpravo košická pečiatka, **došlo** 21. XI. 1989 v 20.35 hod., **číslo zprávy** 10982. Pod tým pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0040-172/03-89; Medzi pečiatkami rukou pripísané "s. KNÍŽEK", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis. V pravom hornom rohu rukou "AO".

¹ Porovn. pozn. 41a.

42a

1989, 22. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Prevereným a hodnoverným prameňom /3/ je zistené že v priebehu zhromaždenia študentov baníckej fakulty VŠT Košice dňa 21. 11. 1989, ktoré sa konalo v domove mládeže na Jedlíkovej ulici v Košiciach, tohto sa zúčastnili i poslucháči fakúlt lekárskej, právnickej a elektrotechnickej. Najzávažnejším momentom v priebehu zhromaždenia je zistená prítomnosť dvoch tzv. zástupcov robotníckej triedy (B r i x - pracovník IGHP Košice a K o l l e r, zatiaľ neustálený), ktorí oficiálne vyzvali študentov k otvoreným prejavom a poburovali tým, že robotnícka trieda je na ich strane a majú jej plnú podporu, čo prejavia aj účasťou na štrajku dňa 22. 11. 1989 o 19.00 hod. Zároveň študentov nabádali k tomu, aby šli do ulíc a podnikov so žiadosťami o podporu svojej činnosti u robotníckej triedy. ^b

Na túto výzvu zástupcovia štrajkového výboru BF VŠT reagovali tak, že už sú zorganizované skupiny študentov, ktoré majú za úlohu navštevovať jednotlivé závody so žiadosťami zo strany robotníckej triedy. V tejto súvislosti vystúpila i Ing. Marta O l e j n í k o v á (pracovníčka výpočtového ústavu SAV Košice) s požiadavkou, aby všetci poslucháči BF sa zapojili do kreslenia plagátov obsahujúcich požiadavky študentov, ako aj výzvy, aby sa ich akcií zúčastnili aj robotníci. Značná časť prítomných zareagovala tým, že okamžite odišli vyhotovovať tieto plagáty a letáky, ktoré majú byť dnes, t.j. 22. 11. 1989, rozmiestnené po celom meste.

V priebehu zhromaždenia bola organizovaná aj finančná zbierka na podporu zástupcov štrajkového výboru, ktorí dňa 22. 11. 1989 odcestujú do Prahy, Ostravy a Bratislavy na koordinačné rokovanie s ostatnými štrajkovými výbormi.

V uvádzanom objekte dňa 21. 11. 1989 vo večerných hodinách vystúpili v internátnom rozhlasovom štúdiu i predstavitelia hercov Štátneho divadla Košice, ktorí v obsahu vyzývali študentov k podpore nimi organizovaných akcií.

Dňa 22. 11. 1989 v čase 01.00 hod. v objekte ŠD Jedlíková zasadali štrajkové výbory všetkých košických fakúlt za účelom koordinácií ďalšej činnosti. Poznatky k priebehu a obsahu tohto zasadnutia sú v štádiu analýzy a následného spracovania do informačného toku.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice:

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý

vz. pplk. JUDr. Michal H o r ň á k / 13417-13420+++

^a Č. p. OS-0049-197/01-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 22. XI. 1989 v 11.10 hod., **číslo zprávy** 11001. Vpravo pečiatky **II. S-SNB**, **došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0040-176/03-89, a "P"; pod nimi rukou pripísané "S. Kabele", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis. V pravom hornom rohu rukou "AO".

^b Odstavec je z väčšej časti podčiarknutý rukou, zľava je k nemu pripísané "10" v krúžku a "Organizátori stávk".

42b

1989, 22. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok č. 1.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - doplnok

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Prameňom /3/ je zistené, že dňa 22. 11. 1989 v čase 7.30 až 8.30 pred budovou VŠT Košice sa zhromaždilo cca 300 študentov, ktorí sa radili ohľadom postupu v ďalšej činnosti z dôvodu, že zo strany primátora Národného výboru mesta Košíc im neboli zabezpečené brigády. Ako náhradný program je štrajkovým výborom vyhlásené upratovanie priestorov internátov. Po tomto vyhlásení sa účastníci zhromaždenia rozišli.

Vo vchode do budovy objektu VŠT Košice je vyvesená výzva tohto znenia "Dňa 22. 11. 1989 o 16.00 hod. všetci na mítingu pred VŠT. Nepočkáme do piatku výkričník." Je predpokladaná účasť všetkých študentov vysokých škôl v Košiciach a podľa vyjadrenia člena štrajkového výboru Ing. K r a j n á k a mítingu sa zúčastní cca 8.000 osôb. Je očakávaná aj účasť študentov z Čiech, ktorí majú za úlohu zaktivizovať ich ďalšiu činnosť.

Cieľom mítingu je prejednanie otázky súvisiacej s organizačným zabezpečením zajtrajšej demonštrácie, t.j. dňa 23. 11. 1989, ktorú radikálni študenti chcú realizovať aj bez súhlasu štátnych orgánov.

k bodu 3 - 0

k bodu 4:

V radoch príslušníkov Ľudových milícií sú zaznamenávané názory, ktoré svojím obsahom jednoznačne nesúhlasia s tým, aby sa prešetroval zákrok poriadkových jednotiek v Prahe dňa 17. 11. 1989 a tento považujú za oprávnený.

V radoch obyvateľstva nášho teritória sa vyskytujú názory či sme nezabudli na Poučenie z krízového vývoja v strane a spoločnosti, kedy v roku 1968 sa taktiež v prvých radoch ozývala tzv. kultúrna fronta, t.j. práve tí, ktorí aj v dnešnej dobe majú všetko a pre socializmus nič neurobili. ^{b1}

Náčelník správy ŠtB Košice:

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý

vz. pplk. JUDr. Michal H o r ň á k / 13453-13456+++

^a Č. p. OS-0049-197/01-89. V hlavičke je miesto "Pilně" uvedené "Surně". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 22. XI. 1989 v 13.10 hod., **číslo zprávy** 11017. Vpravo pečiatky **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0040-177/03-89, a "VYTĚŽENO AO"; Medzi nimi rukou pripísané "KNÍŽEK", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis.

^b Tento a predchádzajúci odstavce sú zľava rukou označené čiarou a je k nim pripísané "14" a zrejme "Pozitívni jednání".

¹ Posledné dva odstavce boli použité do DSS č. 181 z 23. 11. 1989. Viď pozn.1 dok. 5a.

42c

1989, 22. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok č. 2.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - doplnok

Z analýzy poznatkového fondu k činnosti štrajkujúcich poslucháčov VŠT Košice vyplýva, že situácia sa začína vyhrocovať, čo dokumentuje skutočnosť, že koordináčnému štrajkovému výboru je vyhlásená nedôvera a vznesená požiadavka k demokratickej voľbe nových predstaviteľov. Na plánovanom mítingu dňa 22. 11. 1989 s časom konania 16.00 hod. pred objektom VŠT je plánované vystúpenie priameho účastníka udalosti zo dňa 17. 11. 1989 v Prahe. Zároveň budú prednesené nové požiadavky ako aj prehlásenie. Doposiaľ ako príklad je možné uviesť požiadavku k legalizácii činnosti všetkých iniciatív.

Sú zistené skutočnosti, že dňa 22. 11. 1989 do Košíc priletel doposiaľ neznámy občan hovoriaci česky a tento sa dostavil do objektu VŠT Košice, kde bol očakávaný štrajkujúcimi študentmi. Vzápätí vo svojom vystúpení táto osoba provokovala tým, že žiadala o odstúpenie z funkcií súdruha J a k e š a, súdruha H u s á k a a ďalších členov vlády.

V uvádzanej súvislosti nie je možné vylúčiť skutočnosť, resp. podozrenie, že táto osoba doniesla do Košíc aj rozmnoženú "Výzvu k spoluobčanom"¹ v českom jazyku, ktorej výskyt je zaznamenaný v širokých radoch štrajkujúcich študentov najmä na VŠT Košice.

Dňa 22. 11. 1989 o 11.00 hod. pri ceste smerom k právnickej fakulte UPJŠ Košice bol zaznamenaný na železných dverách výskyt nápisu s obsahom "Smrť komunistom", pod ktorým bol nakreslený "slovenský štátny znak".^b

K celkovému vývoju operatívnej situácie na tomto úseku je zistené, že v priebehu dopoludňajších hodín nebola podaná oficiálna žiadosť zo strany štrajkujúcich študentov k udeleniu súhlasu na demonštráciu dňa 24. 11. 1989. Zároveň sa neuskutočnilo stretnutie primátora národného výboru mesta Košíc s členmi štrajkového výboru, nakoľko títo sa k jednaniam podľa stanovenej dohody, t.j. v čase 10.00 hod. nedostavili. V dopoludňajších hodinách sa primátor zúčastní stretnutia so študentmi v objekte VŠT Košice.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský / 13470 - 13473 + + +

^a Č. p. OS-0049-197/01-89. V hlavičke je miesto "Pilné" uvedené "Surně". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 22. XI. 1989 v 16.05 hod., **číslo zprávy** 11041. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0040-179/03-89, a "VYTĚŽENO AO"; vpravo od nich rukou pripísané "KNÍŽEK, KABELÉ", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy. V pravom hornom rohu rukou "AO".

^b Zľava je k odstavcu rukou pripísané "7" v krúžku a "KSČ".

¹ S najväčšou pravdepodobnosťou ide o Výzvu ku spoluobčanom z 20. 11. 1989, in: *Deset pražských dnů...*, s. 76 - 77.

42d

1989, 22. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok č. 3.

[...]ª

Vec: Denná situačná správa - doplnok

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

V náväznosti na doplnok k DSS č. 2¹ je dňa 22. 11. 1989 v popoludňajších hodinách v rámci teritória mesta Košíc zaznamenaný rozsiahly výskyt rozmnožených tlačovín pod názvami:

Provolání vysokoškolských studentů dělníkům a rolníkům ČSSR

Provolání k akademické obci a československé veřejnosti²

Pracovníci ve zdravotnictví za očistu a proti násilí³

Pracovní prohlášení k 21. 11. 1989

Svědectví o událostech v Praze dne 17. 11. 1989

Provolání Občanského fora⁴

Výzva ke spoluobčanům.

Dňa 22. 11. 1989 o 9.30 hod. sa vo "V" klube VŠT Košice na ulici Boženy Němcovej konalo zasadnutie koordinačnej rady štrajkových výborov, pričom sa na zasadnutie dostavili aj členovia fakultných štrajkových výborov z Prahy v počte 5 osôb doposiaľ presne neustanovených. Títo priniesli výzvu v siedmych bodoch a žiadali koordinačnú radu, aby ju prijala. Zároveň doniesli aj denníky z 21. 11. 1989 Mladá fronta, Lidová demokracie a Svobodné slovo. Koordinačná rada si vypočula názor a informáciu k zákroku dňa 17. 11. 1989, v ktorej bolo zaútočené na adresu ZNB, avšak odmietla tohto študenta pustiť medzi štrajkujúcich z dôvodu, že nebol oficiálne vyslaný Mestskou vysokoškolskou radou v Prahe. V tejto súvislosti sa koordinačná rada telefonicky spojila s Mestskou vysokoškolskou radou v Prahe, konkrétne s jej predsedom a žiadala od neho stanovisko k udalostiam v Prahe, oficiálne vyhlásenie, názor na vyhlásenie DAM-u v siedmych bodoch⁵ a vyslanie oficiálneho člena M V R, aby neskreslene informoval o udalostiach v Prahe. Menovaný uviedol, že medzi štrajkovými výbormi jednotlivých fakúlt nie je úplná jednota, ale v podstate všetci súhlasia s vyhlásením, ktoré bolo vydané v Mladej fronte dňa 20. 11. 1989.⁶ Uvádzaní pražskí študenti sa toho istého dňa zúčastnili zhromaždenia študentov lekárskej fakulty UPJŠ Košice, kde predniesli nové požiadavky pražských študentov, podnecovali k masovým demonštráciám a k získavaniu robotníckej mládeže a pracujúcich jednotlivých podnikov k pondelňajšiemu generálnemu štrajku. Dvaja z týchto študentov ukazovali fotografie z demonštrácie v Prahe dňa 17. 11. 1989, doniesli vlastný propagačný materiál a odporúčali k prehratiu videozáznam. V prednesených požiadavkách žiadajú menovite odstúpenie straníckych a vládnych činiteľov a osobitne odstúpenie súdruhov K i n c l a a Š t ě p á n a. Zároveň zhromaždenie oboznámilo so včerajším vystúpením H a v l a a B a r t o š k u na Václavskom námestí.

k bodu 3-0

k bodu 4-0.

Zástupca náčelníka S-ŠtB Košice

(pplk. JUDr. Michal Horňák)

^a Č. p. OS-0049-197/01-89. V hlavičke nie je uvedené "Pilně". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 22. XI. 1989 v 18.15 hod., **číslo zprávy** 11049. Vpravo pečiatky **II. S-SNB**, **došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0040-178/03-89, a "VYTĚŽENO AO"; Medzi nimi rukou pripísané "KNÍŽEK, KABELÉ", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy.

¹ Vid' dok. 42c.

² Porovn. prevolanie vedeckých pracovníkov a študentov k akademickej obci a československej verejnosti z 19. 11. 1989, in: *Deset pražských dnů...*, s. 46 - 47.

³ Porovn. Protest pracovníkov v zdravotnictvě, in: *Tamtiež*, s. 57.

⁴ Provolání Občanského fóra z 19. 11. 1989, in: *Tamtiež*, s. 47 - 48.

⁵ Pravdepodobne ide o Prevolať študentov DAMU a FAMU z 20. 11. 1989, ktoré však sa však skladalo z 10 bodov. Porovn. *tamtiež*, s. 78-79.

⁶ Vid' Spoločné prehlásenie MV SSM a MVR SSM, *Mladá fronta*, 20. 11. 1989, roč. XLV, č. 273, s. 1.

42e

1989, 22. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok č. 4.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - doplnok

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

Je zistené, že v popoludňajších hodinách (15.00 hod.) na NV mesta Košíc zástupcovia štrajkujúcich študentov predložili žiadosť o povolenie demonštrácie na deň 24. novembra 1989 so súčasným zabezpečením vlastnej usporiadateľskej služby v počte 85 osôb. Zo strany NVM Košíc ich požiadavke bolo vyhovieť s určením jej časového rozpätia (12.00 hod. - 18.00 hod.) a podmienkami jej priebehu v priestoroch pešej zóny mesta Košíc.

Nadväzujúc na predchádzajúce časti DSS¹ bol od 16.00 hod. pred budovou VŠT Košice konaný míting štrajkujúcej vysokoškolskej mládeže. Jeho predmetom bolo zjednotenie sa na požiadavkách študentov jednotlivých fakúlt v Košiciach a ich zladenie s požiadavkami pražských vysokoškolákov. Priebeh mítingu výrazne ovplyvnili doposiaľ neustálení študenti z Prahy, ktorí vystúpili s výzvou kardinála Tomáška "K národu"², ktorej obsahom je podpora štrajku vysokoškolákov, požiadavka na odstúpenie vlády ČSSR a ďalších verejných činiteľov, ako aj tendencie jej ďalšieho rozšírenia v kostoloch duchovnými. Ich pôsobením bol zmenený program mítingu a bolo rozhodnuté vykonať sprievod v centre mesta Košíc (pešia zóna), k čomu došlo o 17.30 hod. Pred sprievodom štrajkový koordinálny výbor upozornil na nevyhnutnosť dodržiavať klúd a požiadal ich o zdržanie sa slovných výpadov a na nepoužívanie žiadnych transparentov resp. písomných nápisov. Pred započatím sprievodu vystúpili zástupcovia stredoškolákov s požiadavkou, aby sa sprievod uskutočnil o 19.00 hod. s cieľom zapojenia i študentov stredných škôl. S touto požiadavkou prítomní nesúhlasili s odôvodnením, že nemôžu tak dlho čakať. Podľa zámerov organizátorov by sa mal sprievod ukončiť na námestí Osloboditeľov rozptýlením. V tejto dobe na ulici Leninovej (pešia zóna) pred predajňou Tuzexu na symbolickom mieste z roku 1968 sú študentmi pálené sviečky a na okolité stromy sú vyvesované ich požiadavky.

Zástupca náčelníka správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Michal Horňák /13498-501 + + +

^a Č. p. OS-0049-197/01-89. V hlavičke nie je uvedené "Pilně". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 22. XI. 1989 v 20.05 hod., **číslo zprávy** 11054. Vpravo pečiatky **II. S-SNB, došlo** 22. XI. 1989, č. j. CB-0040-180/03-89, a "VYTĚŽENO AO"; napravo od nich rukou pripísané "KNÍŽEK", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis.

¹ Vid' dok. 42a - 42d.

² Porovn. Prevolanie kardinála Tomáška k československému ľudu, in: *Deset pražských dnů...*, s. 194 - 195.

42f

1989, 22. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok č. 5.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - doplnok

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

Nadväzujúc na predchádzajúcu čas[ť] DSS¹ bolo upresnené, že sprievod vysokoškolákov sa približne o 20.00 hod. ukončil. Jeho účastníci nereagovali na skupinku osôb, ktorá pred symbolickým miestom pri predajni Tuzex diskutovala a páčila sviečky, v ktorej bol ustálený Marcel Strýko, osoba evidovaná v NO.² Celý sprievod vysokoškolákov prešiel ticho so zapálenými sviečkami a nesením transparentov s textami "20 rokov stagnácie stačí - chceme slobodu a demokraciu - nie sme živí". Malá skupinka osôb na uvedenom mieste diskutuje o rôznych otázkach, ako napr. platy absolventov VŠ, pedagógov a podobne. Nie je predpoklad ďalšej výraznej aktivizácie.

Je zistené, že študenti UPJŠ v Prešove a SJF VŠT v Prešove boli študentmi VŠT Košice prehováraní k tomu, aby sa zúčastnili študentskej demonštrácie, ktorá sa uskutoční dňa 24. 11. 1989 v Košiciach. Štrajkový výbor prešovských vysokých škôl chce účasťou študentov prešovských vysokých škôl podporiť zdarný priebeh demonštrácie v Košiciach a vyjadriť tým svoju spolupatričnosť ku košickým vysokým školám. Súčasne bol v Prešove zaznamenaný výskyt letákov "Provolání vysokoškolských studentů k dělníkům a rolníkům Československa" a "Výzva k občanům", ktoré boli vhodené do dverí stavebnej priemyslovky v Prešove a "Výzva" bola nalepená na výklade lekárne na Leninovej ulici. Obsahom letákov je podpora štrajku vysokoškolských študentov a výzva k odstúpeniu vedúcich predstaviteľov vlády a KSČ a generálnemu štrajku na 27. 11. 1989.

Je zistené, že medzi hercov divadla J. Záborského v Prešove prišli štyria študenti VŠMU z Bratislavy (Trník, Bočarský, Tobiášová, Orolinová[?]), ktorí sú štipendistami tunajšieho divadla a prehovárali ich k tomu, aby sa pridali k štrajku ostatných divadiel v ČSSR. Odovzdali im pozdravy od bratislavských hercov, ktorí však poukazujú na to, že prešovské divadlo je jediným v ČSSR, ktoré ešte hrá. Čo nevrhá dobré svetlo na celé slovenské divadelníctvo. Vzhľadom na rozdielne postoje hercov uvedeného divadla doposiaľ nebolo rozhodnuté o pripojení sa, resp. nepripojení sa k prednesenej výzve.

V priebehu rekolekcií rím. kat. duchovných popradského okresu vystúpil rím. kat. duchovný Jozef Tomáš, správca fary v Poprade Matejoviciach, v ktorom rím. kat.

duchovný predniesol prehlásenie s kladným postojom k postupu prestavby v našej spoločnosti, avšak na druhej strane odsudzujúceho vystúpenie duchovného J a n i g u v ČST dňa 21. 11. 1989, ktoré považuje za nesprávne a súčasne odsudzujú zákrok príslušníkov ZNB dňa 17. 11. 1989 v Prahe.^b

Zástupca náčelníka správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Michal H o r ň á k /13502-505 + + +

^a Č. p. OS-0049-197/01-89. V hlavičke nie je uvedené "Pilné". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 22. XI. 1989 v 23.40 hod., **číslo zprávy** 11065. Vpravo pečiatky **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0040-181/03-89, a "VYTÉŽENO AO"; Medzi nimi rukou pripísané "s. KNÍŽEK, KOLÁŘ", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy (u Koláňa naviac pečiatkou dátum "27. listop.").

^b "studenti VŠMU z Bratislavy" a mená v predchádzajúcom a "řím. kat. duchovný ... v Popradě" v tomto odstavci sú rukou podčiarknuté, zľava sú oba odstavce označené zvisle a je nim pripísané "10" v krúžku a "Organizátoři stávký".

¹ Vid' dok. 42a - 42e.

² "NO" - skratka pre "nepřátelské osoby" (od roku 1979 správne "evidované osoby"), tradičný názov osôb rozpracovávaných v osobných spisoch nepriateľských osôb. V prílohe k "Nařízení ministra vnitra Československé socialistické republiky ze dne 28. prosince 1978" (Vid' Vestník FMV, čiastka 21/1978) vydal "v zájmu vytvoření optimálních podmínek pro evidenci a rozpracování osôb ohrožujících vnitřní pořádek a bezpečnost státu" minister vnútra Jaromír Obzina po dohode s republikovými ministrami "Směrnice pro evidenci osob ohrožujících vnitřní pořádek a bezpečnost státu", č. j. SM/P-00111/1978 (uvedené nariadenie vstúpilo do platnosti 1. 2. 1979, kedy bola zároveň zrušená platnosť predchádzajúcej smernice vydanaj v prílohe RMV ČSSR č. 44/1970).

K textu smernice vid' *Securitas Imperii* č. 6-III/2000, s. 817 - 823; ŽÁČEK, Pavel: *Přísně tajné...*, s. 52 - 58.

43a

1989, 23. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

Je zaznamenané rozširovanie ďalších tlačovín pod názvami: Informační servis č. 1, Dekan sa vyhráňa policiou, Požadavky študentov VŠV, ako aj výskyt listových zásielok, ktoré sú adresované stredným školám (CV SZM) formou náborového letáku na akciu, ktorú usporiada "Vojné združenie pražských hudobníkov" dňa 3. 12. 1989 v Prahe.

Dňa 23. 11. 1989 v ranných hodinách je zistený výskyt závadných nápisov na zastávkach MHD na Tačevskej ulici v Bardejove. Nápis sú vyhotovené čiernou sprayovou farbou v znení: "Stop komunizmu" a "Preč s komunistami".^b

Je zistené, že riadením letovej prevádzky Košice (RLP) bol prijatý dialnopis, ktorý obsahuje negatívne stanovisko pracujúcich RLP ČSSR k udalostiam dňa 17. 11. 1989 a k situácii, ktorá vznikla ako následok týchto udalostí.

Stanovisko podpísali: výbor ZO KSČ, ROH, SZM a riaditeľ.¹

Vedenie zabezpečenia letovej služby Košice vedeniu ŘLP Praha odpovedalo tým, že kategoricky žiada, aby závažné dokumenty boli s pracujúcimi ŘLP ČSSR prejednávané vopred a hlavne, aby si Praha neosobovala právo hovoriť za všetkých pracujúcich ŘLP ČSSR bez ich súhlasu.

k bodu 3-0

k bodu 4-0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý/13519-13522+++

^a Č. p. OS-0049-198/01-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 23. XI. 1989 v 12.05 hod., **číslo zprávy** 11092. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 23. XI. 1989, č. j. CB-0040-182/03-89; nad ňou vpravo rukou pripísané "s. KOLÁŘ, KABELE", k tomu je pripojený Kolářov vlastnoručný podpis a pečiatka s dátumom "27. listop.".

^b Odstavec je zľava rukou označený zvislou čiarou a je k nemu pripísaná "7" v krúžku a "KSČ".

¹ Porovn. dok. 21b.

43b

1989, 23. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok č. 1.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

V súvislosti s povoleným štrajkom na deň 24. 11. 1989 je zistené, že jednotlivé štrajkové výbory majú obavy ohľadom zabezpečenia dostatočného počtu účastníkov z dôvodu, že pomerne značná časť študentov v plánovaný deň štrajku odchádza do svojho trvalého bydliska.

Ďalším prvkom, ktorý nasvedčuje oslabovaniu pôvodnej aktivity štrajkujúcich študentov je skutočnosť, že po vyslovení nedôvery štrajkovému výboru na strojníckej fakulte VŠT Košice zo strany najradikálnejších študentov, keď im bola ponúknutá účasť vo výbore, túto jednoznačne odmietli. Študenti jednotlivých fakúlt sa naďalej nevedia ujednotiť, najmä v otázke, ktoré z existujúcich prehlásení majú prijať za vlastné. I napriek tejto skutočnosti prevažná časť študentov sa v priebehu dnešného dňa prikláňa k pražským bodom, a to z dôvodu, že jeho obsah je možné použiť aj pre robotníkov. Celkove zo súčasnej situácie je možné prijať záver, že na zasadnutiach jednotlivých štrajkových výborov prevláda nejednotnosť medzi študentmi v názorovej oblasti a bezradnosť, čo podniknúť ďalej, aký si určiť program a cieľ. V tejto súvislosti nie je možné vylúčiť v ďalšom období ich činnosti prvky živelnosti. Situáciu na UPJS Košice v priebehu dnešného dňa možno taktiež považovať za menej aktívnu, čo je možné argumentovať tým, že jednotlivé štrajkové výbory sa začínajú dištancovať od politických požiadaviek (ako napr. sú proti požiadavke prepustenia politických väzňov, proti odstúpeniu s. Adamca a pod.) a viac sa zameriavajú na požiadavky školského charakteru.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 – 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský / 13528 - 13531 + + +

^a Č. p. OS-0049-198/01-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 23. XI. 1989 v ? hod. (na našej kópii chýba horná časť pečiatky), **číslo zprávy** 11118. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0040-184/03-89; nad ňou rukou pripísané "s. KNÍŽEK", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis.

43c

1989, 23. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok č. 2.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

Dňa 23. 11. 1989 v rím. kat. kostole v Poprade bol na vchodových dverách zaznamenaný výskyt letáku formátu a/4 napísané v českom jazyku pod názvom: "Celému ľudu Československa", pričom ako autor je uvádzaný kardinál Tomášek.

Dňa 23. 11. 1989 po odchode rýchlika c 621 z Dečína do Košíc boli v železničnej stanici ČSD Štrba nájdené 2 výtlačky "Provolání vysokoškolských studentů k dělníkům a rolníkům ČSSR". Toho istého dňa na R 623 "Liptov" Praha - Košice s príchodom do Popradu 10,04 boli zistené dva vylepené letáky na oknách formátu A/4, vyhotovené paličkovým písmom fixkou s názvom "Slobodné slovo písalo, že ide ČSD s nami". Jedná sa o novú formu aktivizovania širokých mas obyvatelstva Vsl. kraja.

Dňa 23. 11. 1989 pri vchode do budovy gymnázia v Revúcej, okr. Rožňava zistený výskyt 7 ks letákov: prevolanie VŠ študentov k robotníkom a roľníkom ČSSR, stanovisko CH 77 k udalostiam dňa 17. 11. 1989¹, prehlásenie študentov pražských vysokých škôl zo dňa 20. 11. 1989 o 10 bodoch², študentská výzva k robotníkom a roľníkom. Všetky písomnosti sú vyhotovené v českom jazyku.

Taktiež dňa 23. 11. 1989 v Revúcej v dopoludňajších hodinách je zaznamenaný výskyt 5 ks písomností v objekte stredného obchodného učilišťa, ktoré v 3 bodoch vyzývajú k štrajku na stredných školách a učilištiach. A sú pod názvom "Ako stávkujeme". Vyhotovené sú v jazyku českom.

23. 11. 1989 bol v chodbe kádrového útvaru VSŽ nájdený fixkou na xeroxovom papieri napísaný leták s textom "nie sme živly, chceme slobodu, slobodné voľby, demokraciu, vyšetrenie masakru". Obdobný leták bol nájdený aj na SOU VSŽ.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 13561-13564+++

^a Č. p. OS-0049-198/01-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 23. XI. 1989 v 18.40 (?) hod., **číslo zprávy** 11135.

Vpravo pečiatky "5" a **II. S-SNB, došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0040-183/03-89; Medzi nimi rukou pripísané "s. KNÍŽEK", k tomu je pripojený jeho vlastnoručný podpis.

¹ Porovn. Stanovisko Charty 77 z 18. 11. 1989, in: *Deset pražských dnů...*, s. 34 - 35.

² Porovn. Prohlášení studentů pražských vysokých škôl z 29. 11. 1989, in: *Tamtiež*, s. 74 - 75.

44a

1989, 24. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

V noci z 23. 11. na 24. 11. 1989 je zaznamenaný výskyt väčšieho počtu letákov a tlačovín v rámci okresu Michalovce, ako aj v samotnom meste. Ako príklad možno uviesť text letáku formátu 12 x 20 cm v znení: "Slováci nad Tatrou sa blýska, Jakeša už stíska", ďalší text znie: "Pravda víťazí - pravde čas nevadí", "Pre pravdu k 17. 11. 1989 - podporme študentov za demokraciu - Michalovce". Študentská výzva robotníkov a roľníkov s odvolaním sa na jej uverejnenie v novinách Lidová demokracie 21. 11. 1989 s doplnkom vyzývajúcim ku generálnemu štrajku dňa 27. 11. 1989.¹ Taktiež je zaznamenaný leták, ktorého text je vyhotovený fixkou, ktorý v obsahu vyzýva k verejnej manifestácii dňa 24. 11. 1989 v čase 14,30 hod. pred obchodným domom D o d o v meste Michalovce. Na budove hotela Družba v Michalovciach bol umiestnený pútač o rozmeroch 45x60 cm pod názvom: "Nie sme protištátne živly, sme vaše deti". Na tomto pútači boli nalepené všetky doposiaľ existujúce prehlásenia.

Prameňom /3/ je zistené, že dňa 23. 11. 1989 na podnet výboru SZM Naftoprojektu Poprad bola prijatá rezolúcia Občianskeho fóra, pod ktorú sa podpísalo cca 250 zamestnancov uvádzaného podniku. Je zvolený štrajkový výbor, nakoľko tento podnik sa dňa 27. 11. 1989 v čase 12,00 - 14,00 hod. zúčastňuje generálneho štrajku.

Dňa 23. 11. 1989 Spišskú Novú Ves navštívili bratislavskí herci S t r n i s k o v á a D u r d í k, ktorí v priebehu dňa kontaktovali hercov divadelnej scény v Spišskej Novej Vsi s cieľom agitácie a podpory štrajku študentov. V priebehu vykonávania tejto činnosti rozdávali rozmnožené výzvy "Študenti D A M U všetkým občanom, prehlásenie českých filmových umelcov², vyhlásenie slovenských vysokoškolských študentov, študentská výzva k robotníkom a roľníkom, výzva študentov bratislavských stredných škôl³, vyhlásenie radových komunistov a prehlásenie stredoškolských študentov".

V súčasnom období v meste Košice prebieha povolená demonštrácia s časom zahájenia o 12,00 hod. a predpokladaným ukončením 18,00 hod. V čase 12,30 hod. je prítomných asi 3000 demonštrantov. V priebehu konania vystupujú pred zhromaždenými formou rôznych vyhlásení a príhovorov rôzni predstavitelia a funkcionári jednotlivých štrajkových výborov. Je zaznamenaných viac vystúpení predstaviteľov jednotlivých podnikov a závodov, ktorí prednášajú prehlásenia v prevažnej miere o pripojení sa k požiadavkám študentov s príslubom účasti na generálnom štrajku dňa 27. 11. 1989.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský / 13626 - 13629 +++

^a Č. p. OS-0049-199/01-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 24. XI. 1989 v 16.35 hod., **číslo zprávy** 11213. Vpravo pečiatky "VYTÉŽENO AO" a **II. S-SNB**, **došlo** 24. XI. 1989, č. j. CB-0040-185/03-89.

¹ Vid' odstavec Studentská výzva k dělníkům a rolníkům v článku Rozhořčení a oprávněné požadavky, *Lidová demokracie*, 21. 11. 1989, roč. XLV, č. 274, s. 3.

² Pravdepodobne išlo o Provolání pracujících filmového studia Barrandov z 22. 11. 1989, in: *Deset pražských dnů...*, s. 260.

³ Porovn. Výzvu študentov bratislavských stredných škôl, in: *November 1989 a Slovensko...*, s. 341.

44b

1989, 24. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - dodatok č. 1

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Dňa 23. 11. 1989 asi o 20.30 hodine sa v Poprade dožadovali vstupu do mestského klubu mládeže traja študenti SVŠT v Bratislave, ktorí z poverenia ich štrajkového výboru boli určení k objasňovaniu celkovej študentskej aktivity a súčasnej situácii v ČSSR medzi mládežou, nakoľko hromadné oznamovacie prostriedky ju neobjektívne podávajú. Študenti Martinko Pavol nar. [...] 1969, bytom Poprad, istý Sluka a ďalšia neustálená osoba niesli so sebou aj rôzne výzvy "Národ slovenský", "Vyhlásenie radových komunistov" a i., obsah ktorých je mierený k diskreditácii súčasného štátneho a straníckeho vedenia, pričom sa v nich požaduje rozpustenie KSČ, demisia vlád ČSSR, ČSR, SSR a ich predstaviteľov, pozbavenie vedúcej úlohy KSČ v štáte a v tejto forme jej uzákonenie v ústave, demokratické voľby, okamžité zastavenie výstavby jadrových elektrární i vodného diela Gabčíkovo-Nagymaros atď. V snahe vniesť do radov mládeže nedôveru k politike súčasného vedenia a získať ich podporu, ponúkli možnosť premietnutia videozáznamu o zásahu poriadkových síl v Prahe dňa 17. 11. 1989, čo malo medzi mladými vyvolať vlnu emócií a plnej podpory s hnutím všetkých vysokoškolákov.

Sú vykonávané opatrenia k získaniu uvedeného záznamu.

Prevereným prameňom (1) sú zistené reakcie reakčných duchovných rím. kat. cirkvi odsudzujúce vystúpenie dekana CNBE v Bratislave ThDr. Janegu v Československej televízii, ku ktorému zaujímajú nesúhlasné stanovisko. Z uvedeného dôvodu majú záujem uskutočniť kontakt na štrajkový výbor Československej televízie v Bratislave, ale aj Kň a ž k a, L a s i c u alebo Č a r n o g u r s k é h o , prostredníctvom ktorých bude ich stanovisko verejne publikované.

Zároveň po dohode s biskupom Spišskej diecézy ThDr. Tondrom v súvislosti s generálnym štrajkom dňa 27. 11. 1989 sa dohodli na postupe vo vzťahu k veriaciim v tom, že v priebehu bohoslužieb týchto vyrozumejú, resp. upozornia, aby v deň štrajku zo solidarity s jeho organizátormi prišli do kostola a vykonali tiché modlitby.

Dňa 24. 11. 1989 bol v Košiciach na ulici nám. Maratónu mieru zistený výskyt letáku v počte 1 ks ako prevolanie umiernených, text ktorého je nasledovný:

Poslucháči vysokých škôl v Košiciach odmietajú žiť v neustálych zmätkoch vyvolaných napätou situáciou v tejto republike, volajú všetkých svojich kolegov, aby ukončili bezperspektívne zasadania. Dialóg je predsa možné viesť hlavne popri štúdiu - a práve na to si musíme zvykať. Veci, najmä závažné požiadavky štrajkujúcich kolegov nie je predsa možné riešiť horúcou hlavou. Názory je potrebné vykri[šta?]lizovať a zvážiť metódy postupu. Ma [my?] vysokoškooláci odmietame násilie - ale či štrajky nie sú tiež násilím v inej podobe ? Sú predsa nátlakom.

Žiadame, aby bolo obnovené vyučovanie na všetkých vysokých školách a aby sme mohli plniť svoju úlohu - študovať. Dištancujeme sa hlavne od tých svojich kolegov, ktorí za štrajky schovávajú svoju nechúť učiť sa a sú hlavnými pôvodcami nervózneho situácie a hračkou v rukách skutočných režisérov tých, ktorí chcú v tejto republike získať moc (výkričník) U m i e r n e n í.

Dňa 24. 11. 1989 o 11.30 hod. sa konala v uliciach Prešova oficiálna povolená demonštrácia študentov filozofickej fakulty, pedagogickej fakulty a strojníckej fakulty, ktorej sa vo forme sprievodu do centra mesta zúčastnilo asi 1000 osôb. Pred zhromaždenými na námestí Slovenskej republiky rád vystúpil bližšie neustálený poslucháč pedagogickej fakulty, ktorý prečítal v 13 bodoch zhrnutú výzvu študentov východoslovenského kraja, ako aj stanovisko ich vlastného 5-bodového programu, ktoré prítomní podporili potleskom. Počas demonštrácie boli prítomným rozdávané letáky s programovým vyhlásením vsl. a pražských vysokoškolákov. Po oficiálnej časti zhromaždenia sa jeho účastníci zišli pred internátom UPJŠ v Prešove, kde všetci podpísali účastnícke listiny. Zhruba o 14.15 hod. sa celá akcia mládežníkov v Prešove skončila bez rušivých javov narušujúcich verejný poriadok.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 13660-13663+++

^a Č. p. OS-0049-199/01-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 24. XI. 1989 (uvedené chybné namiesto 25. XI. 1989) v 0.35 hod., **číslo zprávy** 11242. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 25. XI. 1989, č. j. CB-0040-187/03-89; nad ním rukou pripísané "s. Knížek, s. Kabele", k tomu sú pripojené ich vlastnoručné podpisy a podpis Zamykalov, pod nimi rukou pripísané "Vytěženo 25/11" s Kolářovým vlastnoručným podpisom.

45a

1989, 25. novembra, Košice. - Správa operačného strediska KS ZNB o bezpečnostnej situácii vo Východoslovenskom kraji.

[...] ^a

Vec: Správa o bezpečnostnej situácii vo Vs kraji k 16.00 hod. - s p r á v a

Dňa 25. 11. 1989 do 16.00 hodiny vo východoslovenskom kraji nedošlo k hromadným protispoločenským vystúpeniam ani k narušeniu klúdu a verejného poriadku. Na niektorých miestach v kraji sa v menšom rozsahu vyskytli letáky vyzývajúce ku generálnemu štrajku dňa 27. 11. 1989 a odsudzujúce zásah bezpečnostných síl v Prahe dňa 17. 11. 1989. Takéto letáky boli zistené najmä v Poprade, Spisškej Novej Vsi, Starej

Ľubovni a Čečejoviciach, okr. Košice - vidiek.

V Trebišove v neskorých večerných hodinách na 25. 11. 1989 bol zistený výskyt letákov, ktoré boli nalepené na budovách nákupných stredísk, OV KSS, OÚNZ. Ich obsahom bol text výzvy Niekoľko viet a výzvy k aktívnej účasti na generálnom štrajku dňa 27. 11. 1989. Niektoré letáky popisujú udalosti zo dňa 17. 11. v Prahe, zároveň vyzývajú k zachovaniu klľudu. Ako rozširovatelia uvedených letákov boli zistení:

R o c i n Vladimír, nar. [...] 1971, bytom Trebišov, [...] študent elektrotechnickej fakulty VŠT Košice,

K u ľ h a Martin, nar. [...] 1970, bytom Trebišov, [...] zamest. správa účelových zariadení VS KV SZM Košice, kandidát KSS.

V priebehu dňa v Košiciach boli zistené letáky nalepené na rôznych verejnosti prístupných miestach, ktoré vyzývali občanov ku zhromaždeniu na 15.00 hodinu, ktoré sa má konať na Leninovej ulici v Košiciach. K 16.00 hodine sa na uvedenom mieste zišlo asi 3.000 osôb, ktorí sa tu zdržiavajú v hlúčkoch, bez zjavnej aktivity.

Náčelník operačného strediska KS-ZNB Košice

mjr. JUDr. Jan S i r k o /13683 - 687 + + +

^a Č. p. KS-0074-4/OV-89. V hlavičke je miesto "Pilně" uvedené "Mimo pořadí". Na našej kópii chýba horná časť dokumentu, tj. celá košická pečiatka a možno i niektoré prípisy. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 25. XI. 1989, č. j. CB-0040-188/03-89; vpravo od neho Zamykalov vlastnoručný podpis.

45b

1989, 25. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

Prameňom /2/ je zistené, že v Košiciach sa i na dnes plánuje demonštrácia o 15,00 hod. aj za cenu, že nebude povolená. Koordinačný výbor podniká v tom smere aktivitu, aby študenti nešli domov, ale ostali v Košiciach, na internátoch. Všetko sa deje na pokyn celoštátneho koordinačného výboru, ktorý vysiela svojich emisárov s pokynmi pre ďalšiu činnosť štrajkujúcich vysokoškolákov, finančne ich podporuje a organizuje príchod časti študentov z Košíc do Prahy.

Celoštátny koordinačný štrajkový výbor prehlasuje, že študentský štrajk trvá. O jeho ďalšom priebehu sa rozhodne po ukončení generálneho štrajku a po posúdení vnútropolitckej situácie. Ďalej prehlasujú, že rezignácia členov predsedníctva a sekretariátu ÚV KSČ je iba prvý krok, ktorý nič nezaručuje. Pokiaľ nebudú v podstate splnené všetky ich požiadavky, tak budú hľadať iné možnosti, ale generálny štrajk musí za každú cenu prebehnúť, a to pod heslom "generálny štrajk na podporu ďalších opatrení". Ďalej prehlasujú, že je nutné presvedčiť všetkých ľudí o význame generálneho štrajku, lebo keď sa štrajk neuskutoční, môže sa celé hnutie rozpadnúť a my budeme tam, kde sme boli, len s tým, že si to niekto škaredo odskáče. Generálny štrajk sa uskutočniť musí, aby bolo jasné,

že my trváme na splnení všetkých našich požiadaviek.

Koordinálny výbor sa kontaktoval s objektom akcie O S A, ktorú požiadal o účasť na ich zasadnutí a o následnom vystúpení na verejnej demonštrácii, ktorá sa uskutoční o 15,00 hod. Menovaná účasť prisľúbila s tým, že má pre nich veľa zážitkov a materiálov, ktoré doniesla z Bratislavy. Taktiež prisľúbila odovzdať pozdrav bratislavských vysokoškolákov a hercov.

V čase od 15,30 do 16,30 hod. sa uskutočnila plánovaná demonštrácia v Košiciach za účasti asi 3000 osôb. Najväčšiu pozornosť upútalo vystúpenie objektu akcie O S A a duchovného M y d l u, správcu fary v Kamenici nad Torysou (okres Prešov), ktorý vystúpil ako kňaz a vyjadril presvedčenie, že na jeho podporu vystúpia aj ostatní kňazi. Celé zhromaždenie sa skončilo bez rušivých javov. V závere bola ohlásená ďalšia demonštrácia na 26. 11. 1989 o 14,00 hod.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 13688 - 691 + + +

^a Č. p. OS-0049-20/01-89: č. p. je zrejme uvedené chybné miesto "OS-0049-200/01-89". V hlavičke nie je uvedené "Pilné". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 25. XI. 1989 v 18.50 hod., **číslo zprávy** 11280. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 25. XI. 1989, č. j. CB-0040-186/03-89; vpravo od neho Zamykalov vlastnoručný podpis. V pravom hornom rohu rukou "AO".

46a

1989, 26. novembra, Košice. - Správa operačného strediska KS ZNB o bezpečnostnej situácii vo Východoslovenskom kraji.

[...] ^a

Vec: Správa o bezpečnostnej situácii vo Vsl. kraji k 16.00 hod. - hlásenie.

Dňa 26. 11. 1989 o 16.00 hod. vo Vsl. kraji nedošlo k hromadným protispoločenským vystúpeniam ani k narušeniu klľudu a verejného poriadku. Na niektorých miestach v kraji sa vyskytli letáky vyzývajúce ku generálnemu štrajku dňa 27. 11. 1989 a odsudzujúce zásah bezpečnostných síl v Prahe 17. 11. 1989. Takéto letáky boli zistené v Bardejove, Michalovciach, Vranove nad Topľou a Svidníku.

V Bardejove v neskorých nočných hodinách dňa 26. 11. 1989 o 01.10 hod. boli hľiadjkou VB kontrolované Š i m o v á Sylvia, [...] 1968, bytom Snina ul. [...], študentka VŠT Košice a jej priateľka Š i m o v á Erika, [...] 1969, bytom Bardejov [...], študentka VŠT v Košiciach. Keďže sa nemohli preukázať preukazom totožnosti, boli predvedené na OO-VB, kde pri vyťažení uviedli, že v Bardejove na nákupnom stredisku "ABC" vyvesili dve výzvy študentov s názvom: Požiadavky študentov vysokých škôl Vsl. kraja o 13 bodoch a Výzvu k spoluobčanom obsahujúcu 7 bodov. Po 20 minútach boli prepustené.

V priebehu dňa v Košiciach boli zistené letáky nalepené na rôznych verejnosti prístupných miestach, ktoré vyzývali občanov ku zhromaždeniu na 14.00 hod., ktoré sa má konať na Leninovej ul. v Košiciach. K 15.00 hod. sa na uvedenom mieste zišlo asi 1.500 osôb, ktoré sa zdržujú v hlúčkoch bez zjavnej aktivity.

Náčelník operačného strediska KS-ZNB Košice
mjr. JUDr. Ján Sirko
z.r. mjr. Tomáš E š t o k / 13700-13704 + + + +

^a Č. p. KS-0074-6/OV-89. V hlavičke je miesto "Pilně" uvedené "Mimo pořadí". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 26. XI. 1989 v 17.05 hod., **číslo zprávy** 11313. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 27. XI. 1989, č. j. CB-0040-190/03-89; vpravo od nich pravdepodobne Kupkov vlastnoručný podpis.

46b

1989, 26. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

V čase od 15.00 hod. do 17.15 hod. sa v Prešove uskutočnila demonštrácia za účasti asi 1200 osôb. V diskusii, ktorú viedol herec DJZ Prešov, vystúpilo asi 20 osôb s požiadavkami na stranícke a štátne orgány a výzvami podporujúcimi generálny štrajk. Zhromaždeným bolo oznámené, že v Prešove sa zriadilo Občianske fórum, ktoré sa pripája k požiadavkám pražského fóra.

Počas zhromaždenia k narušeniu verejného poriadku nedošlo.

O 18.30 hod. došlo v Poprade pri soche V. I. Lenina k zhromaždeniu asi 180 osôb, prevažne študentov, na ktorom vysokoškolský študent z Prahy predniesol prehlásenie vysokoškolských študentov. Potom sa demonštranti premiestnili do vysokoškolského klubu, kde sa uskutočnil dialóg so straníckymi a štátnymi predstaviteľmi mesta, na ktorom sa zúčastnilo asi 300 osôb. Do diskusie sa zapojilo 25 osôb. Na záver bola prednesená rezolúcia o vyjadrení súhlasu so stanoviskom MSV KSČ a MSV SZM v Prahe. V závere boli prítomní vyzvaní k účasti na generálnom štrajku, ktorý sa uskutoční na zimnom štadióne v Poprade dňa 27. 11. 1989 o 12.00 hod.

Zhromaždenie bolo o 21.00 hod. ukončené.

Náčelník správy ŠtB Košice
plk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý
vz. npor. D a u b n e r /13717-13720 + + +

^a Č. p. OS-0049-201/01-89. V hlavičke nie je uvedené "Pilně". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 26. XI. 1989 v 18.30 hod., **číslo zprávy** 11316. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 27. XI. 1989, č. j. CB-0040-191/03-89; vpravo od nich pravdepodobne Kupkov vlastnoručný podpis.

46c

1989, 26. novembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

V meste Rožňava bol zaznamenaný pohyb predstaviteľov a emisárov "Charta 77"¹, ktorí na jednotlivých posádkach Sovietskej armády (SA) rozširujú tlačoviny, pričom získavajú podpisy príslušníkov SA za odchod Sovietskych vojsk z ČSSR.

V čase od 14.00 hod. do 16.20 hod. sa uskutočnila plánovaná demonštrácia v Košiciach za účasti asi 1000 osôb. Pozornosť upútalo vystúpenie Ivana Ger m a n i č a, osoby vylúčenej z KSČ, ktorý obhajoval D u b č e k a, H e t e š a, K o s c e l a n s k é h o ako aj ďalších, ktorí boli vylúčení z KSČ. Celkove vystúpilo asi 30 rečníkov. Celé zhromaždenie sa skončilo bez rušivých javov. V závere boli účastníci vyzvaní k zapojeniu sa do generálneho štrajku v pondelok dňa 27. 11. 1989 o 12.00 hod.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 13713-13715 + + +

^a Č. p. OS-0049-201/01-89. V hlavičke nie je uvedené "Pilné". Na našej kópii chýba horná časť dokumentu, tj. prinajmenšom celá košická pečiatka. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 27. XI. 1989, č. j. CB-0040-189/03-89; vpravo od neho pravdepodobne Kupkov vlastnoručný podpis a rukou zrejme "0".

¹ Rozpracovanie Charty 77 bolo 28. 2. 1977 2. odd. 4. odb. X. S-FMV zavedené v OBS "CHARTA 77", reg. č. 12777: v nezistenú dobu predaný na 3. odd. 1. odb. X. S-ZNB, zničený (minimálne 8 častí hl. zväzku, pravdepodobne 16 dielov zväzku /diel č. 17 v neuvedenú dobu "prevedený do sv. 28106"/, zložky DOK/1-5 a KPP/1-2) na 3. odd. 10. odb. II. S-ZNB 5. 12. 1989. K tzv. "exponentům pravice" bol už 12. 11. 1970 odb. D II. S-FSZS zavedený OBS "ŠKODNÁ" s reg. č. 1806: postupne vedený na 3. a 1. odd. 2. odb. II. S-FMV, 1. odd. 1. odb. X. S-FMV/ZNB, zničený na 1. odd. 10. odb. II. S-ZNB 8. 12. 1989 (bohužiaľ úplný zoznam zväzkov a dielov nebol zapísaný v registri zväzkov, ale na štatistickej karte). 25. 5. 1971 zaviedlo najviac 3. odd. 2. odb. II. S-FMV v problematike "exponenti pravice na Slovensku" OBS s reg. č. 2599: v nezistenú dobu predaný zrejme na 1. odd. toho istého odboru, po vzniku X. S-FMV na jej 1. odd. 1. odb., zničený (všetkých 13 častí hl. zväzku) na 1. odd. 10. odb. II. S-ZNB 7. 12. 1989.

47

1989, 27. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a-0

k bodu 2b:

V náväznosti na DSS zo dňa 26. 11. 1989¹ k demonštrácii v Prešove uvádzaného dňa je zistené, že odbočka Občianskeho fóra základné pražské požiadavky doplnila o požiadavku okamžitého započatia dialógu so straníckymi a štátnymi orgánmi v Prešove.

Zároveň požaduje odstúpenie straníckych a štátnych orgánov Prešova a zbavenie poslaneckého mandátu za okres Prešov súdr. B i ľ a k a.

V objekte krajskej organizácie Zväzu slovenských výtvarníkov umelcov v Košiciach je zriadené dňa 27. 11. 1989 stredisko, ktoré prijíma mimo bežných pripomienok podpisy k výzve za vyšetrenie následkov černobyľskej havárie a proti výstavbe jadrovej elektrárne v Keceroviciach. Zároveň získava súhlasné stanoviská s požiadavkami štrajkujúcich a výber finančných podpôr pre ich ďalšiu činnosť.

Dňa 27. 11. 1989 v meste Košice prebiehal plánovaný generálny štrajk s účasťou cca 30 000 ľudí. V jeho priebehu vystúpil prof. K o r e c, ktorý žiadal založenie kresťanskodemokratickej strany v čele s Č a r n o g u r s k ý m a D u b č e k o m. Na základe priebehu demonštrácie je očakávané jej opätovné pokračovanie o 18.00 hod., pričom zo strany organizátorov sú podnikané kroky k jej lepšiemu technickému ozvučeniu.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský / 13744 - 13747 + + +

^a Č. p. OS-0049-202/01-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 27. XI. 1989 v 16.35 hod., **číslo správy** 11347. Vpravo pečiatky "VYTÉŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 27. XI. 1989, č. j. CB-0040-192/03-89.

48

1989, 28. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná sprava

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Dňa 28. 11. 1989 pri banskej fakulte VŠT Košice vznikol nový štrajkový výbor, ktorého cieľom je, aby študenti opäť nastúpili riadne vyučovanie. Pôvodný štrajkový výbor je proti tomu a žiada pokračovať v štrajku. Toho istého dňa z koordináčného výboru v Košiciach informuje pražský študent svojich kolegov v Prahe, že včera, t.j. 27. 11. 1989, generálneho štrajku v Košiciach sa zúčastnilo 60 000 osôb. Podľa jeho tvrdenia má hnutie podporu 70 percent podnikov. Vedenie škôl je neutrálné, ZNB nejednotný, sú v ňom vytvorené dva tábory - jeden na strane študentov a druhý proti. Od stredy, t.j. 29. 11. 1989, sa študenti chcú učiť a vo večerných hodinách demonštrovať.

K činnosti študentského koordináčného výboru dňa 28. 11. 1989 je zistené, že tento vydal pokyn k vyhotoveniu plagátov s heslom "splňte naše požiadavky, chceme ísť do školy".

Do objektu Východoslovenské hydínarske závody [s.?] p. Košice dňa 27. 11. 1989 v dopoludňajších hodinách došli dvaja študenti, ktorí vyzývali pracujúcich k neúčasti na generálnom štrajku z dôvodu, že už nie sú proklamované ich študentské požiadavky, situácia sa vymkla z rúk a ich stanoviská už nie sú zaujímavé pre opozičné sily.

V uvádzanej súvislosti sú zaznamenané i názory pracovníkov tohto podniku, ktoré spočívajú v požiadavke, aby funkcionári straníckych orgánov mesta a kraja, citujem doslovne: "Vyliezli z jaskýň" a vyšli medzi pracujúcich. Pokiaľ majú obavy, nech odstúpia zo svojich funkcií z dôvodu, že nesú plnú zodpovednosť za súčasný vývoj situácie.

Dňa 27. 11. 1989 v objekte Čsl. televízie štúdio Košice bol ustanovený akčný výbor, ktorý vedeniu televízie predložil tieto požiadavky:

- vyslovil nedôveru vedeniu štúdia na čele s jeho riaditeľom,
- aby vedenie podpísalo súhlas so štrajkom dňa 27. 11. 1989.

Politické požiadavky predložené neboli.

Ako najaktívnejší v tomto smere vystúpili: nám. riaditeľa Jozef G o n d a, Jozef D a x n e r (osoby vyškrtnuté z radov členov KSČ) a Mária P r a s l i č k o v á.

Dňa 27. 11. 1989 o 17.00 hod. sa konala pred budovou ONV vo Vranove nad Topľou demonštrácia organizovaná aktivistami Občianskeho fóra, ktoré svoju činnosť oficiálne zahájilo v priebehu generálneho štrajku konaného toho istého dňa.

Ustálením členov akčného výboru bol ako jeden z jeho aktivistov zistený kpt. JUDr. Jozef V r a b e c, príslušník OS-ZNB Vranov nad Topľou, oddelenie vyšetrovania, člen KSČ, ktorý viedol a usmerňoval aj verejnú diskusiu, v priebehu ktorej dochádzalo u časti diskutujúcich k otvoreným útokom na straníckych a štátnych funkcionárov okresu a kraja. V diskusii vystúpil aj tajomník OV KSS, ktorý u zúčastnených nenašiel podporu a jeho príhovor musel byť predčasne ukončený.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský / 13792 - 13795 + + +

^a Č. p. OS-0049-203/01-89. Na našej kópii chýba horná časť dokumentu, tj. prinajmenšom celá košická pečiatka. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 29. XI. 1989, č. j. CB-0040-193/03-89.

49

1989, 29. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

- vývoj operatívnej situácie v priebehu 28. 11. 1989 a dopoludnia dňa 29. 11. 1989 v rámci celého teritória vsl. kraja v jednotlivých mestách je charakteristický organizovaním a vytváraním výborov - (Verejnosti proti násiliu).

- celoškolský koordinačný štrajkový výbor v Košiciach je kontaktovaný jednotlivými výbormi občianskej iniciatívy z okresov z dôvodu aktivizácie činnosti a je vznášaná

požiadavka, aby z mesta Košice boli do okresov vysielaní na gymnáziá a ďalšie stredné školy aktivisti.

- k činnosti koordinačného štrajkového výboru v Košiciach je zistené, že tento v súčasnej dobe vysielal dvojčlenné hliadky do jednotlivých závodov a škôl. Hliadky sú vybavené propagačným materiálom a majú za úlohu v radoch robotníkov a študentov propagovať svoje požiadavky. Sú medzi nimi aj študenti z Bratislavy.

- sú zistené poznatky, ktoré potvrdzujú aktivizáciu záujmu IDC¹ o súčasný vývoj vo Vsl. kraji. Konkrétne Štefan Anderko, redaktor Hlasu Ameriky žiada informácie v týchto oblastiach: vývoj situácie vo Vsl. kraji, priebeh štrajkov, či v kraji je zriadená organizácia "Verejnosť proti násiliu", celkový vývoj situácie v spoločnosti a ďalšie prognózy. Rádio Slobodná Európa dostáva informáciu o vystúpení prof. Korca z Košíc, ktorý navrhol založenie soc. dem. strany² na Slovensku pod vedením Dubčeka a Čarnogurského.^b

- medzi členmi štrajkového výboru VŠT Košice je rozširovaná informácia, že ŠtB chce zlikvidovať koordinačný výbor, a to buď odstavením ich sídla, t.j. V-klubu, alebo nástrahou na jednotlivých členov (dopravná nehoda a pod.). Zaznievajú aj tvrdenia, že ŠtB má kádrové materiály každej osoby a odpočúva telefonické rozhovory.^c

- Občianske fórum v meste Poprad doplnilo už existujúce požiadavky o bod: navrátenie cirkevného majetku vrátane príslušných pozemkov.

- dňa 29. 11. 1989 na objektoch železničnej stanice Poprad je zaznamenaný výskyt nápisov s textom: "Smrť komunistom".

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý

^a Č. p. OS-0049-204/01-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 29. XI. 1989 v 17.30 hod., **číslo zprávy** 11463; vpravo od neho rukou pripísané "P" v krúžku. Vpravo pečiatky "VYTÉŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 30. XI. 1989, č. j. CB-0040-194/03-89; vpravo od nich pravdepodobne Kupkov vlastnoručný podpis. V pravom hornom rohu rukou "AO".

^b Odstavec je čiastočne rukou podčiarknutý, zľava je asi od polovice zvisle označený a je k nemu pripísané "P" v krúžku (škrtnuté) a "0".

^c Odstavec je čiastočne rukou podčiarknutý, zľava je zvisle označený a je k nemu pripísané "4" v krúžku a "Kompro SNB".

¹ Ideodiverzné centrály (IDC) boli v poslednom roku existencie Štátnej bezpečnosti kontrarozviedne rozpracované hlavne 1. odd. 12. odb. II. S-ZNB. Inak v problematike "Čsl. emigrácie pôsobící na úseku ideolog. v KS" zaviedlo 14. 11. 1975 4. odd. 2. odb. X. S-FMV OBS "EMIGRACE", reg. č. 10133; v nezistenú dobu predaný na SOO X. S-FMV, 6. 10. 1977 na 2. odd. 4. odb. X. S-FMV, 29. 11. 1989 archivovaný 1. odd. 12. odb. II. S-ZNB pod a. č. obj. 1236 MV (v príslušnej kolónke riadku z registra je rukou napísané "zničeno" a zároveň je to preškrtnuté).

² Predchádzajúca informácia uvádzala stranu kresťanskodemokratickú. Porovn. dok. 47.

50

1989, 30. novembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

V priebehu dňa 30. 11. 1989 v rámci teritória Vsl. kraja do času 16.00 hod. nie sú zaznamenané výraznejšie zmeny vo vývoji operatívnej situácie v činnosti štrajkových výborov a organizácii "Verejnosť proti násiliu".

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 13884 - 13887

^a Č. p. OS-0049-205/01-89. V hlavičke je miesto "Pilné" uvedené "Surné". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 30. XI. 1989 v 17.15 hod., **číslo zprávy** 11501. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 7. XII. 1989, č. j. CB-0040-203/03-89; nad ním vpravo Kulhánkov vlastnoručný podpis. V pravom hornom rohu rukou "AIO".

51a

1989, 1. decembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa k bodu

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Prevereným prameňom /1/ je zistené, že s cieľom podpory KSC, má záujem niekoľko novinárov vsl. novín organizovaných v slovenskom zväze novinárov založiť novinárske fórum, v ktorom budú zastúpení odborníci z oblasti politiky, ekonómie a ekológie. Činnosť tohoto fóra sa predpokladá od nasledujúceho týždňa.

Dňa 30. 11. 1989 bola židovskej náboženskej obci¹ v Košiciach doručená kópia súkromného listu pražského rabína M a y e r a predsedovi vlády ČSSR s. Adamcovi, v ktorom ho žiada o spravodlivé vyšetrenie zásahu príslušníkov ZNB proti študentom dňa 17. 11. 1989 v Prahe.

Vzhľadom k tomu, že všetky židovské náboženské obce v kraji sa v súčasnosti nemajú záujem zapojiť do akejkoľvek aktivity spoločensko-politického charakteru a plne sa ztotožňujú so stanoviskami generálneho tajomníka ÚV KSC s. Urbánka i s pravidlami pre dialóg uverejnenými v denníku Pravda dňa 30. 11. 1989², nebudú na tento list reagovať.

Prameň /1/ zistil, že v Čsl. televízii Košice vznikol na báze odborovej organizácie zatiaľ svojho druhu ojedinelý 15 členný akčný výbor, ktorého cieľom je rovnocenné

rozdeľovanie finančných prostriedkov pre televíznu tvorbu a s tým spojené sociálne otázky. V čele akčného výboru stojí publicista Š t e c.

V súvislosti s tým súčasný riaditeľ Čs. televízie Kováč rezignuje zo svojej funkcie a námestník Gonda považovaný za "politického chameleóna" požiadal Vsl. KV KSS o uvoľnenie z funkcie a priradenie za radového redaktora, čo je kolektívom hodnotené ako taktika menovaného prečkať súčasnú politickú situáciu do jej ukludnenia. Celkove medzi pracovníkmi čsl. televízie Košice prevládajú nálady strachu pred ich budúcnosťou.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

[...] ^b

^a Č. p. OS-0049-206/01-89. V hlavičke je namiesto "Pilné" uvedené "Surně". Vpravo košická pečiatka, **došlo** 1. XII. 1989 (pečiatka s dátumom bola vo väčšine uvádzaných DSS z decembra 1989 z KS ZNB Košice chybné nastavená na mesiac "VIII.", túto chybu naďalej opomíname) v 18.15 hod., **číslo zprávy** 11538. Pod ním pečiatky **II. S-SNB, došlo** 7. XII. 1989, č. j. CB-0040-202/03-89, a "VYTĚŽENO AO".

^b Editorom použité podklady neobsahovali podpis odosielajúceho zodpovedného funkcionára S-ŠtB Košice.

¹ Na federálnej úrovni bolo rozpracovanie problematiky "sion. hnutí v ČSSR" administratívne podchytené 12. 2. 1971 3. odd. 1. odb. II. S-FMV v OBS "KRAJANÉ", reg. č. 2137: 11. 2. 1973 predané na 3. odd. 3. odb. tej istej správy, postupne zavedených 38 podzväzkov (z nich boli identifikované nasledujúce: 2137/1 Praha + Stredočeský kraj, -/2 Jihočeský kraj, -/3 Západočeský kraj, -/4 Severočeský kraj, -/5 Východočeský kraj, -/6 Jihomoravský kraj, -/7 Severomoravský, -/8 Západoslovenský kraj, -/9 Středoslovenský kraj, -/10 Východoslovenský kraj, -/11 Izrael, -/12 USA, -/14 PAVOUK - karty - evidence, -/16 Rada ŽNO /akce RADA/, -/17 Štátne židovské múzeum /akcia ARCHIV/, -/29 akcia DOUPĚ II., -/21 Svetový židovský kongres /akcia KONGRES/, -/22 Daniel Kummerman, -/23 FAWCET, -/24 ZÚ USA a ďalší ZÚ v Prahe /akcia BLANÍK/, -/26 ZWST Frankfurt, Imrich Mann /akcia SABÍ/, -/28 židovské organizácie, -/29 ICCS, -/30 antisocialistické sionistické centrá, -/31 Európska rada pre pomoc židom, -/34 JOINT, -/35 operácia ASPEN - navrátilci z Izraela, -/36 akcia VRÍDLO, -/37 akcia SPLENDID, -/38 akcia SUMEC), pri reorganizácii v roku 1988 predaný z 1. odd. 4. odb. X. S-SNB na 2. odd. 9. odb. II. S-ZNB, zničený 7. 12. 1989.

K ďalším zväzkom teritoriálnych útvarov Štátnej bezpečnosti z českých zemí vid' *Securitas Imperii* č. 6-III/2000, s. 823 - 824.

² **Pravda 30. 11. 1989**

51b

1989, 1. decembra, Košice. - Denná situačná správa - doplnok.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa - doplnok č. 1

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Prameňom /3/ bolo zistené, že dňa 1. 12. 1989 sa dostavil na kraj. odbor pasov a víz Košice občan K[...] J[...], nar. [...] 1938, bytom Košice, ktorý sa dožadoval vydania rozhodnutia o trvalé vycestovanie z ČSSR. Táto jeho požiadavka bola v rozpore s platnými smernicami. Odvolával sa pritom na vyhlásenie predsedu vlády s. Adamca. Vyhlásil, že jeho nezaujímajú žiadne predpisy a pokiaľ nebude splnená jeho požiadavka, tak sa postará o to, aby z ulice prišlo aspoň 500 ľudí, ktorí si s príslušníkmi KO PaV poradia a uvedú jeho záležitosti do poriadku. Previerkou bolo zistené, že v osobe menovaného sa jedna o KZO¹, ktorá už bola v minulosti 13x súdne trestaná.^b

Dňa 1. 12. 1989 o 15.50 hod. oznámil na tlf. číslo sekretariátu riaditeľa divadla J. Záborského v Prešove anonymný páchatel': "Dnes večer vyletí divadlo do vzduchu". Túto informáciu oznámila na operačné stredisko OS-ZNB Prešov sekretárka riaditeľa. Na základe uvedených skutočností bola na miesto vyslaná výjazdová skupina, ktorá vykonala obhliadku celej budovy divadla, pritom neboli zistené okolnosti, ktoré by nasvedčovali možnému výbuchu v priestore divadla. Vedeniu divadla bolo doporučené, aby sa dnešného dňa v divadle neuskutočnilo stretnutie hercov s občanmi plánované na 19.00 hod.^c

Dňa 1. 12. 1989 od 18.00 do 19.30 hod. sa uskutočnil v Košiciach na Leninovej ulici plánovaný míting Občianskeho fóra za účasti približne 2.500 osôb. Na mítingu vystúpil JUDr. Ján Čarnogurský, ktorý svoje vystúpenie zameral na problém náboženských slobôd. Na mítingu bolo ohlásené, že doposiaľ Občianske fórum podporilo svojím podpisom 12.000 osôb a 55 pracovných kolektívov. Míting prebehol bez rušivých javov.

Zástupca náčelníka správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Michal H o r ň á k /13928-931 + + +

^a Č. p. OS-0049-206/01-89. V hlavičke je namiesto "Pilň" uvedené "Surně". Na našej kópii chýba horná časť dokumentu, tj. prinajmenšom celá košická pečiatka. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 7. XII. 1989, č. j. CB-0040-201/03-89.

^b Odstavec je čiastočne rukou podčiarknutý, zľava je zvisle označený a je k nemu pripísané "7" v krúžku a "Útoky na SNB".

^c Odstavec je čiastočne rukou podčiarknutý, zľava je zvisle označený a je k nemu pripísané "15" v krúžku a "Výbuch".

¹ K problematike tzv. kriminálne závadných osôb (KZO), resp. spolitizovaných kriminálne závadných osôb (SKZO), viď FIEDLER, Martin: Akce PREVENCE, in: *Securitas Imperii* č. 5/1999, s. 148 - 149.

52a

1989, 2. decembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Dňa 1. 12. 1989 od 19.00 hod. do 20.00 hod. sa uskutočnil v divadle Jonáša Záborského v Sp. N. Vsi míting organizovaný Verejnosťou proti násiliu, ktorý moderoval riaditeľ divadla Miroslav Košícký. Zúčastnilo sa ho cca 1500 osôb a vystúpilo na ňom 12 rečníkov, ktorí žiadali odstúpenie vedúcich pracovníkov OV KSS, poslancov ONV, z budovy OV KSS žiadali zriadiť internát pre stredoškolákov, zaviesť novinársku daň a zakladať akčné výbory Verejnosti proti násiliu na obciach. Proti neprimeranému zásahu poriadkových jednotiek vystúpila študentka z Prahy. Bolo oznámené, že ďalší míting sa bude konať 3. 12. 1989 v popoludňajších hodinách v Smižanoch. K narušeniu verejného poriadku nedošlo.

Dňa 1. 12. 1989 o 16.00 hod. sa pred budovou okresného súdu v Poprade konal míting, ktorý zorganizoval prípravný koordinačný výbor Obč. fóra. Za Obč. fórum ho viedol poslucháč bohoslov. fak. [??ava] Z á z r i v ý. Zúčastnili sa ho herci S N D S t r n i s k o v á, D u r d í k m l. a V e l š i c o v á. Vystúpilo na ňom 20 občanov, medzi

ktorými boli členovia Obč. fóra, iniciatívy Verejnosť proti násiliu a predstavitelia straníckych a štátnych orgánov. Jedným z vystupujúcich bol aj príslušník OS-ZNB v Poprade K l e i n František, ktorý odsúdil zákrok poriadkových jednotiek ZNB v Prahe a vyjadril sa, že vystupuje za väčšiu časť prísl. OS ZNB, aj keď o svojom vystúpení neinformoval vedenie OS-ZNB. Mitingu sa zúčastnilo cca 1000 občanov. K narušeniu verejného poriadku nedošlo.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník S ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský

v z. pplk. JUDr. Michal Horňák / 13949-13952 + + +

^a Č. p. OS-0049-207/01-89. V hlavičke je namiesto "Pilně" uvedené "Surně". Vpravo košická pečiatka, **došlo** 2. XII. 1989 v 11.35 hod., **číslo zprávy** 11544. Pod ním pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 4. XII. 1989, č. j. CB-0040-196/03-89.

52b

1989, 2. decembra, Košice. - Správa operačného strediska KS-ZNB o bezpečnostnej situácii vo Východoslovenskom kraji.

[...] ^a

Vec: Bezpečnostná situácia v kraji - hlásenie

Dňa 2. 12. 1989 od 15.00 hod. do 18.45 hod. v Michalovciach na ul. J. Fučíka sa uskutočnilo zhromaždenie študentov a občanov mesta v počte asi 1500 osôb. Zhromaždenie prebiehalo bez narušenia verejného poriadku a mimoriadnych udalostí, bolo otvorené a riadené predstaviteľmi akčného výboru V P N a O F. Občianske fórum sa prihlásilo k odvolaniu skompromitovaných straníckych a štátnych činiteľov, v okrese bolo doposiaľ založených celkom 39 akčných výborov na závodoch, podnikoch a J R D. Na zhromaždení vystúpilo celkom asi 40 diskutujúcich, ktorí sa jednoznačne hlásia k požiadavkám štrajkových výborov študentov O F a V P N. Boli prevolávané heslá "Nech žije Dubček", "Nech žije Gorbačov", požadované odvolanie ministra kultúry S S R s. Koyša.

Dňa 2. 12. 1989 v čase od 15.00 hod. do 17.00 hod. sa vo Vranove nad Topľou pred budovou O N V konalo zhromaždenie občanov na podporu "Občianskeho fóra", za účasti cca 300 občanov. Počas konania k narušeniu verejného poriadku nedošlo. Prítomní prevolávali heslá na podporu "Občianskeho fóra".

Náčelník OS KS ZNB Košice

mjr. JUDr. Ján S i r k o

z r. mjr. JUDr. Tomáš Eštok / 13961-13965 + + +

^a Č. p. KS-0074-12/OV-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 2. XII. 1989 v 22.25 hod., **číslo zprávy** 11551. Vpravo

pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB**, došlo 4. XII. 1989, č. j. CB-0040-197/03-89.

53

1989, 3. decembra*, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b - 0

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy Štb Košice:

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý

z r. kpt. N i š p o n s k ý / 13974-13977+++

^a Č. p. OS-0049-208/01-89: z čísla jednacieho vyvodzujeme, že sa DSS vzťahuje k 3. XII. 1989 (DSS i jej doplnky mali v ten istý deň rovnaké č. p. - vid' dok. 54a). Vpravo košická pečiatka, **došlo** 4. XII. 1989 v 16.30 hod., **číslo zprávy** 11557. Pod ním pečiatky **II. S-SNB**, **došlo** 4. XII. 1989, č. j. CB-0040-195/03-89, a "VYTĚŽENO AO".

54a

1989, 4. decembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b - 0

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice:

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 14013-14016 + + +

^a Č. p. OS-0049-209/01-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 4. XII. 1989 v 17.10 hod., **číslo zprávy** 11576. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 5. XII. 1989, č. j. CB-0040-198/03-89.

54b

1989, 4. decembra, Košice. - Správa operačného strediska KS-SNB o bezpečnostnej situácii vo Východoslovenskom kraji.

[...] ^a

Vec: Bezpečnostná situácia v Vsl. kraji - hlásenie

Bezpečnostná situácia vo Vsl. kraji k 18.00 hod. bola nasledovná: dňa 4. 12. 1989 okolo 16.00 hod., sa pred Štátnou vedeckou knižnicou na Leninovej ulici v Košiciach zhromaždilo asi 500 osôb. O 16.30 hod. už bolo zhromaždených asi 1500 osôb. Na zhromaždení vystúpili štyria rečníci, jeden z nich bol aj npor. ZNB Tarasek z OS-ZNB Košice - vidiek. Vystupujúci požadovali odstúpenie federálnej vlády a slobodné voľby. O 17.05 hod. ukončili zhromaždenie zaspievaním čsl. štátnej hymny a zhromaždenie sa začalo rozchádzať.

Počas zhromaždenia nedošlo k mimoriadnym udalostiam.

Náčelník oper. stred. KS-ZNB Košice

mjr. JUDr. Jan Sirko

z r. kpt. Juraj P a l a d i / 14026 - 030 + + +

^a Č. p. KS-0074-13/OV-89. V hlavičke nie je uvedené "Pilňě". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 4. XII. 1989 v 19.30 hod., **číslo zprávy** 11580. Vpravo pečiatka **II. S-SNB**, **došlo** 5. XII. 1989, č. j. CB-0040-199/03-89.

55

1989, 5. decembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Situácia v teritóriu Vsl. kraja je bez výraznejších štátnobezpečnostných zmien, pričom:

- medzi pracovníkmi ústavu M-L vyvolalo značné znepokojenie rozhodnutie o zrušení ústavov M-L, ale hlavne to, že sa im prakticky nedala žiadna záruka existencie. Ústavy budú zrušené k 31. 12. 1989 a ich pracovníci dostanú formálnu možnosť pracovať na spoločensko-vedných katedrách, no už teraz počítajú s tým, že hneď pri nástupe na tieto katedry dostanú dvojmesačnú výpovednú lehotu podľa zákonníka práce k 1. 3. 1990 budú musieť zo školstva odísť. Na jednotlivých katedrách v najbližšom období budú prebiehať konkurzy, ktoré budú viesť trojčlenné skupiny, ktoré ako postrehol prameň nedopustia, aby v školstve zostávali osoby, ktoré v minulosti jednoznačne presadzovali politiku KSČ.

- národnostné menšiny maďarská a ukrajinská presadzujú požiadavku, aby vo vláde bol minister pre národnosti a bolo zriadené samostatné ministerstvo národností. V slovenskej vláde by sa to malo odzrkadliť tak, že jeden z podpredsedov bude buď maďarskej, alebo ukrajinskej národnosti. V SNR požadujú vytvorenie rady pre národnosti, ktorá by pozostávala z 50-ti[ch] členov, z toho 30 maďarskej a 20 ukrajinskej národnosti.

Chcú presadiť požiadavku, aby príslušníci národnostných menšín nemali len individuálne, ale aj kolektívne práva. Na zasadnutí ÚV Csemadoku dňa 6. 12. 1989 nezávislé demokratické fórum maďarskej menšiny chce vyjadriť nedôveru terajším funkcionárom ÚV Csemadoku a požiadať ich o odstúpenie - s doterajším vedením odmietajú spolupracovať. Za nového predsedu ÚV Csemadoku je navrhovaný S z a b ó - bývalý podpredseda slovenskej vlády.¹

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 14059-14062

^a Č. p. OS-0049-210/01-89. Vpravo košická pečiatka, **došlo** 5. XII. 1989 v 16.30 hod., **číslo zprávy** 11603, a pečiatka **II. S-SNB, došlo** 6. XII. 1989, č. j. CB-0040-200/03-89. Vpravo od nich Zamykalov a jeden nečitateľný (Prokšov?) vlastnoručný podpis. V pravom hornom rohu rukou "AO".

¹ Tato zpráva byla použita jako podklad k DSS FMV č. 190 z 5. 12. 1989. Vid' pozn. 1 dok. 8.

56a

1989, 6. decembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Situácia na teritóriu Vsl. kraja do 15.00 hod. je bez výraznejších štátnobezpečnostných zmien. O 16.00 hod. v Košiciach prebehne Občianske fórum za účasti zástupcov občianskych iniciatív z Prahy a hnutia Verejnosť proti násiliu z Bratislavy, ktorí na zhromaždenie cestujú mimoriadnymi vlakmi.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský / 14113 - 14116

^a Č. p. OS-0049-211/01-89. V hlavičke je namiesto "Pilně" uvedené "Surně". Vľavo košická pečiatka, **došlo** 6. XII. 1989 v 16.05 hod., **číslo zprávy** 11627. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 13. XII. 1989, č. j. CB-0040-207/03-89; vpravo od nich Zamykalov vlastnoručný podpis.

56b

1989, 6. decembra, Košice. - Správa operačného strediska KS-ZNB o bezpečnostnej situácii vo Východoslovenskom kraji.

[...] ^a

Vec: Bezpečnostná situácia v kraji - hlásenie

Dňa 6. 12. 1989 o 16.00 hod. v Košiciach na ul. Leninovej pred Štátnou vedeckou knižnicou sa uskutočnil míting vysokoškolákov a občianskeho fóra "Verejnosť proti násiliu", na ktorom sa zúčastnilo asi 5000 občanov, z čoho asi 1000 občanov pricestovalo z Bratislavy mimoriadnym vlakom. Míting viedol košický herec Rašev. Za hercov a VPN z Bratislavy zhromaždených pozdravil herec Ivan Krajíček zhromaždení za všeobecného skandovania podporovali VPN požiadavkami o odstúpenie vlády a využitie v praxi zrušenie vedúcej úlohy KSČ.¹

Zhromaždení boli vyzvaní ku generálnemu štrajku na 11. 12. 1989, ak nebudú vládou prijaté požadované podmienky a odstúpenie prezidenta republiky. Celkove vystúpilo asi 20 rečníkov. Míting bol ukončený štátnou hymnou o 17.15 hod. K narušeniu verejného poriadku nedošlo.

Náčelník operačného strediska KS-ZNB Košice

mjr. JUDr. Jan Sirko

z rozk.: mjr. Michal M a r c i /14117-14121+++

^a Č. p. OS-0074-14/OV-89. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 7. XII. 1989 v 22.40 hod., **číslo zprávy** 11632: vzhľadom k tomu, že číslo správy i šifry za menom odosielateľa tejto "správy" predchádza číslu správy i šifry u odosielateľa nasledujúcej DSS (**došlo** 7. XII. 1989 v 16.50 hod. - vid' dok. 57), môžeme sa celkom oprávnene domnievať, že tento dokument prišiel 6. XII. 1989 o 22.40 hod., avšak pečiatka s dátumom nastaveným už na ďalší deň nebola opravená. Vpravo pečiatky "VYTĚŽENO AO" a **II. S-SNB, došlo** 13. XII. 1989, č. j. CB-0040-208/03-89.

¹ Tento odstavec bol použitý ako podklad pre DSS FMV č. 191. Vid' pozn. 1 dok. 8.

57

1989, 7. decembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Situácia v teritóriu Vsl. kraja je bez výraznejších štátnobezpečnostných zmien.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan S a r n o v s k ý / 14144 - 14147 + + +

^a Č. p. OS-0049-112/01-89: je zrejme uvedené chybne miesto "OS-0049-212/01-89". V hlavičke je namiesto "Pilně" uvedené "Surně". Vpravo košická pečiatka, **došlo** 7. XII. 1989 v 16.50 hod., **číslo zprávy** 11644. Vľavo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 8. XII. 1989, č. j. CB-0040-204/03-89.

58

1989, 8. decembra (?), Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b - 0

k bodu 3:

Prameňom /1/ bolo zistené, že VPN v RD ČSD Košice zorganizovalo na deň 11. 12. 1989 štrajk, v rámci ktorého bude vylúčená nákladná preprava po sieti ČSD. Úplne bude vylúčená preprava v rámci širokorozchodnej trate. VPN RD ČSD Košice má vyslaných zástupcov v Prahe, ktorí majú priniesť informácie o tom, či štrajk postihne aj osobnú dopravu po sieti ČSD. Boli získané poznatky, že rušňovodiči PRD Haniska pri Košiciach aj v prípade, že dôjde k zamietnutiu štrajku VPN mieni úmyselne brzdiť plynulosť železničnej dopravy v rámci širokorozchodnej trate. Vedenie RD ČSD Košice uvedené hodnotí ako vážny zásah do plynulosti a bezpečnosti železničnej dopravy, čo môže mať za následok jej dekonsolidáciu a nevyhnutnú zmenu grafikónu.

Prevereným prameňom /1/ sú zisťované informácie o snahách členov vysokoškolského štrajkového výboru v Košiciach odstaviť z ekologických dôvodov rotačné pece v slovenských magnezitových závodoch, prevádzka Košice. Uvedená odstávka by spôsobila zborenie stien týchto pecí a zároveň odstavenie lomu Bankov a ďalších prevádzok závodu, čo by znamenalo stratu pracovných miest pre cca 500 robotníkov. Pritom však SMZ, závod Košice medzi znečisťovateľmi ovzdušia v meste sú až štvrté v poradí. Snahy vysokoškolákov medzi robotníkmi vyvolávajú pobúrenie a až militantné názory. Súčasný vývoj vnútropolitickéj situácie a uvoľňovanie pracovnej disciplíny má doposiaľ za následok takmer štvormiliónovú stratu v SMZ.

K bodu 4:

Prevereným a hodnoverným prameňom /3/ je zistené, že vo výrobnej sfére v radoch pracujúcich (ako príklad možno uviesť ZŤS, PREFA, AGROSTAV Košice a pod.) je rozšírená informácia, aby neprijímali do zamestnania členov KSČ. Robotnícka trieda v súvislosti s touto informáciou, resp. pokynom zastáva názor, že v najbližších dňoch je možné očakávať nápor záujmu členov KSČ o prijatie do zamestnania vo výrobnej sfére, avšak nie na miesta priamo súvisiace s výrobou, ale v oblasti THP, alebo riadiacich úsekoch. Jednotlivými akčnými štrajkovými výbormi robotníci sú nabádaní k tomu, že teraz keď KSČ na celom úseku svojej činnosti sklamala, opäť sa jej členovia snažia schovať za robotnícku triedu. Sú vyzývaní k bdelosti a ostrážitosti pričom ich názory a rozhodnutia sú jednoznačné, t.j. do svojich radov neprijímať členov KSČ a ak áno, tak len výlučne priamo do výroby.

Robotníci z PLR pracujúci v Z Ť S Košice sa k celej situácii vyjadrujú v tom zmysle, že keď oni štrajkovali za Solidaritu, táto navonok presadzovala i ich záujmy, avšak po uchopení politickej moci požiadavky RT neboli akceptované. Zároveň uvádzajú, že obdobie štrajkov aj tak vo vlastnom záujme museli odpracovať v čase svojho osobného

voľna.

Vo všeobecnosti v radoch R T hlavne členov KSČ zaznievajú aj názory, že prečo profesionálni pracovníci aparátu KSČ sa vopred vzdali, nešli medzi robotníkov, dni a noci sedeli vo vysvietených budovách, a to i napriek tomu, že ich hlavná úloha bola a je obhajovať záujmy robotníckej triedy.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský

v z. pplk. JUDr. Michal Horňák / 14187-14190 + + +

^a Č. p. OS-0049-113/01-89: zrejme je uvedené chybne miesto "OS-0049-213/01-89". Na našej kópii chýba horná časť, tj. celá košická pečiatka: ako dátum odoslania prichádzajú do úvahy iba 8., 9. a 10. XI. 1989 (viď dok. 57 a 59), z nich sa ako najpravdepodobnejší javí piatok 8. XI. 1989, pretože šlo o všedný deň. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 11. XII. 1989, č. j. CB-0040-205/03-89; pod ním rukou pripísané "Vytěženo 9/11" (?!), k tomu je pripojený pravdepodobne Prokšov vlastnoručný podpis.

59

1989, 11. decembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

Situácia v teritóriu Vsl. kraja je bez výraznejších štátnobezpečnostných zmien.

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský / 14319 - 14322+++

^a Č. p. OS-0049-114/01-89: je zrejme uvedené chybne miesto "OS-0049-214/01-89". Medzi adresátmi nie je uvedený 11. odbor II. S-ZNB. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 11. XII. 1989 v 16.15 hod., **číslo zprávy** 11675. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 13. XII. 1989, č. j. CB-0040-209/03-89; vpravo pod ním rukou pripísané "0".

60

1989, 12. decembra, Košice. - Denná situačná správa.

[...] ^a

Vec: Denná situačná správa

k bodu 2a - 0

k bodu 2b:

V Revúcej, okr. Rožňava, z 10. na 11. 12. 1989 je zaznamenaný výskyt letákov v počte asi 8 ks, ktoré vydala strana anarchistov tohto obsahu: dosť bolo krivdy, útlaku, načo štrajky, pokiaľ nebude spravodlivý súd, potkany bombou vyhubíme (výkričník).

Vzhľadom k tomu, že sa jedná o hrozbu, sú vykonávané operatívne opatrenia sledujúce cieľ odhalenia neznámeho páchatela. O výskyte bol informovaný okresný prokurátor a koordinačný výbor Verejnosť proti násiliu. ^b

k bodu 3 - 0

k bodu 4 - 0.

Náčelník správy ŠtB Košice

pplk. JUDr. Štefan Sarnovský / 14341 - 14344 + + +

^a Č. p. OS-0049-215/01-89. V hlavičke je namiesto "Pilně" uvedené "Surně"; medzi adresátmi nie je uvedený 11. odbor II. S-ZNB. Vľavo košická pečiatka, **došlo** 12. XII. 1989 v 15.40 hod., **číslo zprávy** 11689. Vpravo pečiatka **II. S-SNB, došlo** 13. XII. 1989, č. j. CB-0040-206/03-89.

^b "o výskyte bol ... Verejnosť proti násiliu" rukou podčiarknutý a sprava je k odstavcu v týchto miestach pripojený veľký výkričník.